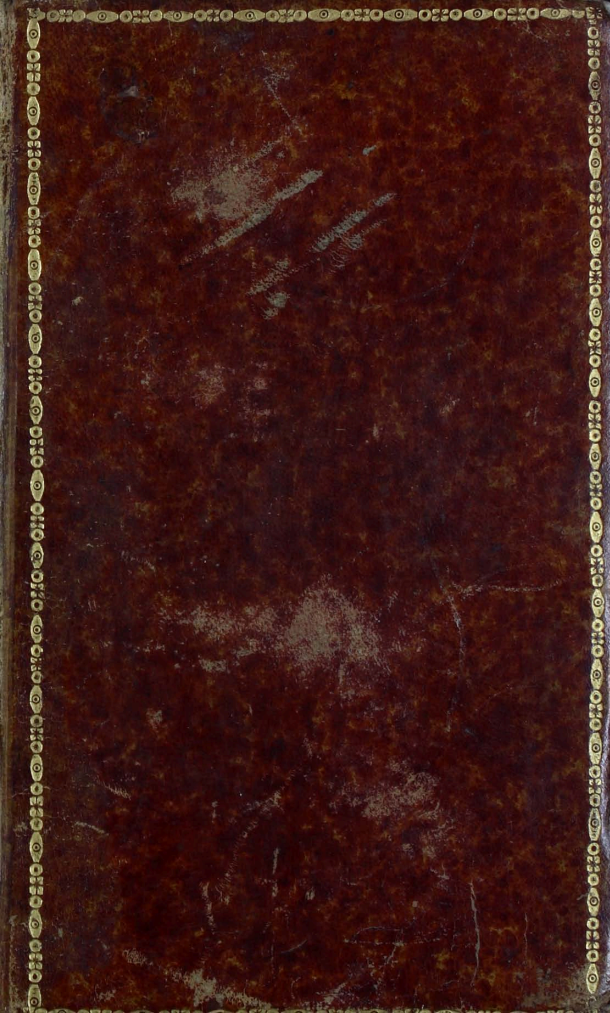
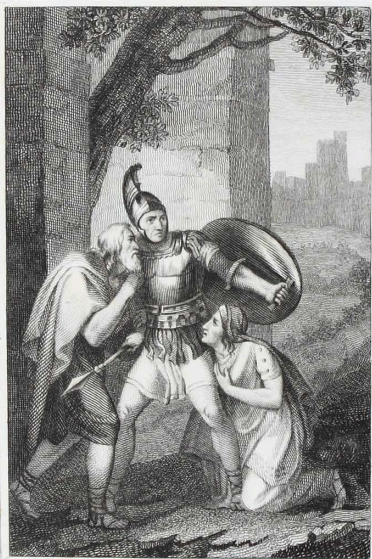
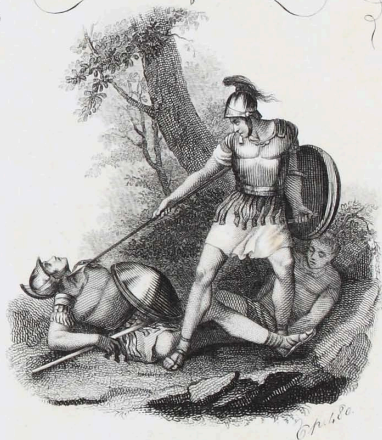

ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν οὐδὲν
 ὅτι οὐκ ἐσμὲν οὐδὲν
 Ἐρ 57^ο

ՀՈՄԵՐՈՍԻ
 աշխատան
 հ.ք.

Հ. Կ. Կ. Կ. Կ.
 ի Մարտի Գրքի
 — 1843 —

գրքի համար 4704

88
2-78

ՄՏՈՒԳՎԱԾ Է 1961 թ.

Հ Ո Մ Ե Ր Ո Ս Ի Ե Ղ Ի Ը Կ Ը Ն

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՅ Ի ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆԷ

Հ. ԵՂԻԱ Վ. ԹՈՄԱՃԱՆ

Ի ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՈՒԽՏԷՆ

ՀԱՏՈՐ Բ.

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄՐԵՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

28582
267

• 1165
xds

ԵՂՄԵԼՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԳ.

ՆԱԽԱԳԻՐ ՌԻԹԵԻՆ

Պոսիդոն տեսեալ զԱրամազդ այլուր
դարձուցեալ զհայեցուածս, պատրաստի
զօրավիգն կալ Յունաց: Նկարագրուծին
ուղևորութեան նորա ընդ ծով: Առեալ
ընմանութիւն Կալքասայ, բորբոքէ 'ի
մարտ զկրկին զԱյասս. ապա վազեալ
ընդ նաւս, գրգէ 'ի մարտ և զՅոյս:
Նահատակութիւն Իդոմենեայ և Մե-
րիոնի և Մենեղաւեայ: Թևն ձախոյ
Տրոյացւոց տեղի տայ, թէպէտ և զօրա-
ցեալ իսկ էին 'ի նմա Ենէաս և Դե-
փօբոս: Հեկտոր յաջոյ թևին զգէմ ունի
Այասից: Զօրք իւր պարսաքարեալք 'ի
Լոկրացւոց, ինքն անցանէ յայլ թև. Ժո-
ղովէ զցրուեալն և դառնայ հանդերձ
Պարիսիւ 'ի մարտ:

Տեսարանն է ընդ մէջ պատուարին
Յունաց և ընդ մէջ ծովեղեր:

ԵՂԻՆԿԱՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԳ .

ԻՅՐԵՒ այնպէս Դիօս ըզնաւսն եդ Հեկ-
տորեանց նըշաւակ ,
Եթող անդէն յանդուլ տագնապ քիր-
տըն թափել դըժընդակ :
Ինքըն դարձաւ ակընկառոյց հայեր բը-
բօք լուսաւիր
Գող Միւսացւոցն և Թրակացւոց քաջա-
ձիոցն 'ի յերկիր ,
Նոյն քաջազանց Ձիակըթաց , որ կաթնա-
կեր են որեար
Եւ են նոքա երկայնակեացք և են մար-
դիկ յոյժ արդար 1 :

Ի Տրոյիա այլ չափանեաց . ասէր , ոչ ոք
յանմահից

Գայե Տրոյեանց կամ հելլենաց տալ զօ-
րավիգ 'ի յերկնից :

Բայց և չեկաց դէտ վայրապար երկրա-
սասան մեծ Արքայն ,

Որ կայր բազմեալ թրակեան Սամեայ 'ի
բարձրաբերձն արտեան .

Յանտառախիտ ծայրից Սամեայ կայր
նա մարտին 'ի զընին ,

Ուստի Իդա և Եղիոն և նաւք Յունաց
երևին :

Եւ 'ի ծովէն և անդ նստաւ , սրտնէր
յՈրմիգդ մեծապէս ,

Քանզի զաղէտն ետես Յունաց և էր յո-
գին աղեկէզ :

Յարեաւ անդէն և սրավարեալ էջ 'ի լեռ-
նէն ահագին ,

Ընդ արքային անմահ ոտիւք լերինք բար-
ձունք սասանին .

Ի նոյն և թաւ սարսին մայրեքն 'ի քայլա-
փոխս աստուծոյն ,

Քայլեաց երկցս , 'ի չորրորդին 'ի կէտն
Եդա հաս 'ի նոյն :

Յալուց ծովուն կային նորա անդ ոսկե-
ղէն ասպարանք ,

Յարկ հոյակապ և սրբափայլ յաւէթ ան-
եղծ օթեւանք :

Հասեալ անդէն և լուծ 'ի կառս արկ
 ամոլից նըժուգաց ,
 Նըժոյգք սրավարք , պըղընձոտինք և ոս-
 կեփունջք գիսապանծ .
 Համակ յոսկի պարածածկեալ առ պերճ
 զոսկին խարազան ,
 Եւ յաթուակն և ընդ ալիս օգապարիցն
 ետ հորդան :
 Կէտք ընդ նովաւ կայթս հարկանէն դա-
 րեալքն յալուցս անդ 'ի խոր ,
 Ի դուրս վազեալք ճախր առնուին , ծա-
 նեան զիւրեանց թագաւոր .
 Ծովն առ խընդին ծածանելով փեռե-
 կեցաւ առաջի ,
 Եւ կառաձիգքն յընթացս անհետ թռու-
 ցեալք սուրան շէշտակի .
 Զի և կաթ մի ներքոյ առանցք ոչինչ
 թացաւ պըղընձին ,
 Ճախրեալք այնպէս հանդէպ նաւաց ան-
 դէն զարբայն կացուցին :
 Ի անդանօր խոր ալուցաց ընդ անդըն-
 դովք ձիգ քարայր ,
 Առկայացեալ ընդ Տէնեգոս և ընդ Խմ-
 բրոսն առապար ,
 Երկրասասանն անդ առ ըզկայ , լոյծ ըզ-
 նըժոյգսն 'ի կառաց ,
 Եւ խար նոցա արկ զառաջեաւ յանմա-
 հական ճարակաց .

Աղետեաց զոտիւքն շարաւանդ անլոյծ ,
անքակ , ոսկեղէն ,

Զի մինչ 'ի դարձ վեհ արքային անշարժք
նոքա անդ կացցեն :

Եւ Պոսիդոն և դէմ եդեալ խաղայր 'ի
զօր Աքեցւոց

Ուր և Տրոյեանց դունդք գոռային իբրև
մըրմիկ իբրև բոց .

Շըռինդն հարեալ ընդ Հեկտորայ բազ-
մաշըշուկ մեծասաստ ,

Մոլին 'ի նաւ համանդամայն ըզՅոյնս
առնել զիտապաստ :

Բայց Երկրապատն Երկրասասանն ե-
լեալ ծովուն 'ի խորոց ,

Խրախոյս Յունաց առ զկալքասայ տիպն
և ըզձայն մեծագոյն :

Չայն Այասից ետ առաջին որք ինքնա-
գրաւքն իսկ էին .

«Այասք , ասէր , ամուք հուժկուք փըր-
կիչք Յունաց բանակին .

Զի՞ կայք , ո՞վ քաջք , զի՞ ձեզ պակնուլ
սառնասառուոյց յերկիւղէն ,

Բա՛ այլ ուստեք չիք ինչ եղիւղ Տրոյ-
եանց յանսանձ 'ի բազկէն .

Զի թէ դոքա հրոսակ կապեալ անցին
ընդ մեծն ընդ պատուար ,

Սանձ Աքայեանք արկցեն դոցա ընդդէմ
կըքրեալք քաջաբար :

Բայց յայս մարզէն յոյժ զանգիտեմ կը-
րել ինչ մեզ ահագին ,

Ուր ինքն հեկտոր իբրև ըզբոց զօրավարէ
կատաղին ,

Խընդացեալ է և դիւցազանց զինքըն դնէ
'ի կարգի ,

Ճոխապանծ է իբրու թէ ճետ ամալրո-
պայնոյն Դիոսի :

Յանկարծ , ո՛վ քաջք , ոք յանմահից սիրտ
ձեզ հաստէր անվէհեր ,

Եւ դուք աստէն արձանացեալ տայիք
այլոց քաջալեր .

Բա՛ 'ի նաւաց դուք զայդ վերագ մո-
լեալն 'ի հոյն սաստկութեան

Վանէք հեշտին , թէպէտ գրգռոյն իցէ
ինքնին Ողիմպեան " :

Խրախոյս քաջացն անդ զայս կարգաց
երկրապարփակ մեծ Արքայն ,

Եւ դաւաղան հըպեցուցեալ աղգեաց
կորով աստուածեան .

Զիրան նոցուն ըզձեռս և զոտս թեթև-
անդամս առագրէ ,

Եւ ինքն անդէն արագաթռիչ սլացաւ
իբրև ըզբազէ ,

Այն որ ճախրեալ յանմատուցից և 'ի
ժայռից ամափայ ,

Ի դաշտ խոնարհ սրաթև թափով թըռչ-
նոյն ըզհետ խոյանայ ,

Ճշգրիտ այնպէս էր սըլանալ վեհ Պո-
սիդոն արքային ,

Եւ Ուրեան արագն Այաս ծանեալ ըզնա
առաջին :

Դարձաւ ձայն ետ առ մեծն Այաս Տե-
ղամոնեան փութապէս ,

«Ուք յանմահից անշուշտ , Այաս , յերկ-
նաճեմից էջ առ մեզ .

Նա տիպ առեալ ըզգուշակի , մարտ մեզ
մըղելէ հրամայէ

Մարտ առ նաւուք . բայց ծն և ծն նա
հաւահմայն Վալքաս չէ .

Ծանեայ անդէն ես 'ի Թիկանց զննեալ
նորա հետ զոտին

Եւ ըզգընացս սրունից նորա . զի դէքն
հեշտեալ ճանաչին :

Արդ քաջալանջ ես մարտ մըղել վառիմ
իբրև 'ի բոցոյ ,

Եւ իմ զարդիս ձեռք 'ի վերուստ և ոտք
վազէն 'ի ներքոյ » :

«Եւ ինձ , ո՛վ քաջ , Տեղամոնեանն ան-
դէն կըցեաց պատասխան ,

Եւ ինձ զարդիս ըզգեղարդեամբ ձեռքս
անվըկանդ բոցանան .

Ու դէք վառին , ոտք արագէն , անձկամ
յառնել նահատակ ,

Եւ վերագին ընդ հեկտորայ 'ի վէգ խա-
ղալ միայնակ » :

Ձայսոսիկ քաջքն անդ խնդացեալք
յաշխոյժ մարտից մրցանաց

Ձոր դիւցաբար Երկրասասանն 'ի լանջ
նոցուն բորբոքեաց :

Բայց Պոսիդոն ըզլէրջ զօրուն զարթոյց
'ի մեծ քաջալեր ,

Որ անդ 'ի նաւա դեգերէին այր կարեկից
ընդ ընկեր .

Կային թախծեալ , քամակաբեկք , խոնջք
և վաստակք , քրտնահար ,

Յոգւոց հանէն ըզՏրոյացւոց տեսեալ
դըռոյթն ընդ պատուար .

Ըզգերարտօսըն հոսէն յաչացն հարեալք
ցաւովք սայրասուր ,

Գոգ յուսահաղք 'ի մահագոյժ լինել
ժամէն անձնապուր :

Բայց Երկրաշարժն 'ի մէջ անցեալ ձայն
փաղանգաց արձակէր ,

Նախ առ Տեւկրոս և առ Ղետոս մատեաւ
կարդաց քաջալեր .

Ձայն Դիպիւրեայ ետ , թոասայ և Պե-
նեղեայ դիւցազին ,

Մերիոնին , Անտիդոքեայ . սոքաներկուք
են մարտին :

Այս հըզօրաց խրախուսական ձայն զայս
կարդաց ազդեցիկ ,

« Մուժ ամօթոյս , աւանջ Յունաց մեր
քաջառոյգ պատանիք .

Յոյս իմ 'ի ձեզ էր, ո՛վ իմ քաջք, թէ մեր
անշուշտ նաւք փրկին .

Իսկ թէ և դուք ձեռն ըզմիջով, ժամ է
արդ մեր օրհասին :

Բաբէ բաբէ, հրէշից հանդէս, զոր աչք
իմ արդ զականեն :

Տեսի՛լ գըժնի, զոր չասէի թէ մեզ երբէք
պատահեն .

Տրոյեանք խուժան տան մեր նաւաց,
այն որք յառաջ վատաբար

Խուճապէին հանգոյն եղանց որ 'ի մայ-
րիս են թափառ .

Էրէք անդէնք և ապիկարք, որս և ճա-
րակ են ժանեաց

Ընձառիւծուց և յովազուց, որս և գայ-
լոց վոհմակաց .

Հանգոյն Տրոյեանք յառաջ քան զայս և
ոչ խուռն մի ժրտեցան

Արձանանալ ընդդէմ ուժոյ անյաղթ
բազկին յունական :

Իսկ այժմ հեռի 'ի յոստանէն մարտ ընդ
նաւաց տան 'ի բուն ,

Այս է վընաս զօրավարին 2 , այս վատու-
թիւն է զօրուն .

Զի զօրք գժտեալք ընդ իշխանին ըզնա-
ւատորմն ոչ փրկեն .

Նա յօժարին և անձնամատն ողջ գիտա-
պաստ գող անդէն :

Թէսկտ և բուն ճշգրիտ պատճառք ե-
 կաց դիւցազն Ատրիդէս,
 Այն որ ըզքաջըն նահատակ զըզուեաց
 ըզմեծն Աբիլէս,
 Համայն այնսկէս չէ մեզ արժան գըլալ
 երբէք 'ի մրցմանց.
 Դարման տարցուք, քանզի և փոյթ միտք
 ամոքին քաջաղանց:
 Իսկ ձեզ ապա վատեւ երբէք, չէ և չէ
 ինչ գեղեցիկ,
 Ձեզ որ ուջոյն էք բանակին քաջ ախոյ-
 եանք և մարտիկ:
 Ընդ անաւազն ես ոչ սրտնիմ որ տեղի
 տայ 'ի մարտէ,
 Այլ ձեզ քաջացդ ընդ վերջոտնեւ ցաս-
 նում վառեալ 'ի սրտէ:
 Այ կնամարդիք, այդ վատութիւնդ ևս
 ահագին ածցէ բօթ.
 Արիք 'ի վեր վառեցարո՛ւք դուք 'ի ցա-
 սումն և յամօթ:
 Արդ մարտ վերջին, արդ մերձ նաւաց
 ինքն է Հեկտոր նահատակ,
 Առիւծացաւ դրանդիս փշրեաց ջախեաց
 զամուր զըռնափակ »:
 Տուր Պոսիդոն արկ 'ի Հելէնս. վառին
 աշխոյժ պատանիք,
 Փաղանք չզօրք խիտ զԱյասիւք բակ
 գործեցին գեղեցիկ.

Յոյժ գեղեցիկ, մինչ ղի ինքնին թէ հան-
դիպէր անդ Արէս

Նոյն և Պալաս զօրաժողովն, յակճիւս
կային մեծապէս :

Ընտիր ընտիրքն արձանացեալք անդ Եկ-
տորեանց կան մընան ,

Յանգապատեալ կուռ տէգ առ տէգ և
յաղթ վահան առ վահան ,

Անտառախիտք վահանակաց շաղապա-
տեալք ընդ ասպար ,

Եւ սաղաւարտ առ սաղաւարտ , հոծեալ
և այր կայր ընդ այր .

Իսկ դարգմանակքն գիսապանծք մի
ըզմիտլ ծածանին ,

Ճաճանչ հատեալք 'ի ցրցունից վերջք
ընդ վերջից փողփողին :

Այսպէս փաղանգլն խիտ առ խիտ հա-
րըստեցաւ 'ի վայրին ,

Եւ 'ի բազկաց կորովաձիգ շարժին աշ-
տէք և ճօճին :

Կազմք և պատրաստք ըզմահազէնան 'ի
Թափ կըշուեւ շէշտակի ,

Եւ իբրեւ բոց բորբոքեցան գոլ խառնա-
մուխ 'ի մարտի .

Սահատակեալ Տրոյեան գնդաց խու-
ժեն կոհակք վէտ 'ի վէտ ,

Եւ յառաջոյ էր տխտանեանն հեկտոր
ահեղ կարապետ .

Զորօրինակ մահահրաւէր վէմ՝ Թաւալ
 գլոր 'ի լեռնէ ,
 Զոր գետօրէն ուղիս ձմերայնոյն յարտեալ
 նէն դըզըրդէ ,
 Զի ջաղբ անձրև հար փեռեկեաց ըղկուռ
 հաստածն ըզժայռի ,
 Եւ ահագին վէմըն զերծեալ գահէ 'ի
 գահ հոլովի ,
 Մայրք ընդ նովաւ հեծեն ճայթմամբ
 բունք ճարճատին յաղթ ծառոց ,
 Գամքան ըզգամ վայրաբերի ընդ ահա
 բեկ Թաւալոց ,
 Վազեալ այնպէս մինչև 'ի դաշտ վէմս
 հասանէ անարգիւ ,
 Իջեալ նստի , Թէպէտ սարսես , ոչ ևս 'ի
 գիւ գայ 'ի գիւ ³ ,
 Այսպէս հեկտոր ամեհացեալ մինչև 'ի
 ծովն հալածեւ ,
 Մահու գուժկան 'ի բուն բանակն անձ
 կայր մըխիւ անարգեւ ,
 Այն ինչ եհաս մօտ 'ի ճակատ կուռ փա
 ղանգին աննըկուն ,
 Վարանեցաւ հսկայազօրն ոտնակառեաց
 'ի ժամուն :
 Հեղինք անդուստ 'ի բուռն առեալ երկ
 սայր սուսեր և նիզակ ,
 Արձանացան կըշիւ խոցել վանել յան
 ձանց ըզվերագ :

Մինչ յանհընարս մըտեալ Հեկտոր վերջ
ոտնեցաւ մոլեգին ,

Դարձաւ և ձայն քաջաց քաջաց Տրոյ-
եանց կարգայր ահագին .

« Տրոյեանք , Լիւկեանք , Դարդանք մար-
տիկք արձանացէք քաջաբար ,
Իմոյն այժմիկ Թափոյն Հելլենք ոչ ժու-
ժացեն մինչ 'ի սպառ .

Թող կուռ փաղանդս հարըստեսցեն հո-
ծեալ իբրև աշտարակ ,

Արագ արագ խուճապեսցին յաղթահա-
րուստն յիմ նիզակ .

Վատթարեսցին , եթէ արդեօք ահեղն 'ի
գիս աննըման ,

Զիս այժմ ինքնին փայլակնացոյց Հե-
րայ փեսայն Ամպրոպեան » ,

Խրախոյս Հեկտոր զայս ետ զօրուն և
բոց 'ի սիրտ բորբոքեաց ,

Եւ Պրիամեանն Դեփոքոս գիմեաց 'ի
մարտ քաջալանջ .

Զամրածածուկն 'ի հանգիւպոյ առ և
կալաւ զիւր առաքար ,

Եւ յապահով 'ի յասպարէն հանդար-
տաքայլ ընթանայր :

Դիտեաց անդուստ , տէգ Մերիոն ճօ-
ճեաց հրափայլ գեղարդան ,

Զըգեաց կըշիւ յամրածածուկ քեմըխ-
տապասն 'ի վահան .

Հար կորովի, այլ թափ չանցոյց յարջա-
ռամորթն ասպարին,

Չև խորամուկս երկայն աշտէն խորտա-
կեցաւ 'ի սայրին.

Ճեպ Դեփոքոս ետ և զասպարն առ-
բացագոյն յիրանէն,

Չահի հարեալ Մերիոնին կորովաձիգ-
նիզակէն:

Տեղի դիւցազն ետ Մերիոն, 'ի խռան ե-
մուտ զայրագին

Չի յաղթութիւնն եւ 'ի դերևս և սայր
բեկաւ աշտէին:

Յարեաւ անդէն և ընթանայր նաւաց
վրանացն 'ի բանակ,

Առնուլ զպահեստն 'ի խորանէն զերկայ-
նատէգն ըզնիզակ:

Բայդ անդ 'ի դաշտ մարտ բորբոքեալ
խօշիւն գուժէր ահաւոր,

Յարեաւ Տեւիրոս քաջ նահատակ, զայր
մի եհար փառաւոր.

Եր սա Խմբոսըն բառացին ներհունն
հըզօր 'ի մարտի,

Սա քաջորդի բազմահարուստն 'ի ճետ
ձիոց Մենատրի.

Մինչ չև եկեալ Աքայեցւոց բնակէր
Խմբոս 'ի Պետէ,

Չանհարազատ կոյս Պրիամուն Մեգի-
կաստէն կին ածէ.

Մինչ նաւքն եկին, երթ յԵղիոն և զօ-
րութեամբ քաջանայր,

Առ Պրիամոն կայր նա շուքով արքայոր-
դւոցն հաւասար.

Ըզսա Տեւկրոս հար ընդ ունկամբն յեր-
կայնատէգ նիզակի.

Քարշեաց զաշտէն, նա թաւալգլոր ան-
կաւ իբրեւ ըզհացի.

Որ 'ի բացուստ յերևանի մեծի լերին
յարտեան

Տապարահար կայ գետնաքարշ 'ի սա-
ղարթուց փափկութեան,

Սապէս Իմերոս տապալեցաւ և զէնք
գունեանք հնչեցին.

Կապտել ըզզէնսն անձկայր Տեւկրոս,
դիմեաց 'ի նա մոլեգին:

Կանխեաց Հեկտոր և տէգ հրաշէկ ձը-
գեաց վիրագն ահափետ,

Տեւկրոս դէտակն 'ի թափ տիգին անդ
վայրիկ մի տեղի ետ.

Կըշիւ թափոյն գնացեալ 'ի լանջն հար
զԱմիլիմաք դիւցազնեան,

Զայն ինչ մըտեալն յասպարէս զորդին
Կիտեայ Ակտորեան.

Անկաւ դոփեաց, զէնք շաչեցին. Հեկ-
տոր սրացաւ 'ի վայրին

Կապտել զէքնաղ զամրածածուկն ըզ-
գլխանոց դիւցազնին.

Լճապարեաց Այաս ըզձիգն ահեղա-
սաստ նիզակին .

Չազդեաց յիրանն , համակ երկաթ գո-
շիւք ծածկեալ էր յանձին .

Չկումք զասպարին եհար ահեղ և ըզ-
վերազն ընկըրկեաց ,

Նա ըզկրկին ըզգիակունս ելլք 'ի ձեռս
հէլէնաց :

Քաջ Մենեսթոսն և Ստիքիոս Աթենա-
ցոց սէտք աւագ

Չամիսմաքոս առին բերին յԱքայեցւոցն
'ի բանակ :

Իսկ զԻմբրիոսըն դիտապատ ըզքաջոր-
դին Մենտորեան

Տարան յինքեանս կրկին Այասքն ահե-
ղագոռքն աննըման :

Որպէս կրկին յալլթ առիւծունք 'ի սրա-
ժանի բարակաց

Չայծ մի կապտեալ վարեն 'ի թաւս ընդ
մացառուորս մայրեաց ,

Կալեալ յահեղ 'ի ծամելիս բարձր 'ի յեր-
կրէ զայն տանին ,

Այսպէս Այասք վերամբարձեալ ըզնա
զնոռց կապտեցին :

Իսկ անդ Տեւկրոս հարեալ յողին յԱմ-
փիմաքեայն օրհասէն ,

Առեալ ըզգլուխն Իմբրիոսին կտորեաց 'ի
գիրգ յուրմէն .

Առ և ձրգեաց իբրու գնդակ գըլեաց 'ի
մէջ բանակին ,

Կառավին 'ի գիւ ընդ ապաժոյժ անկաւ
առ ոտս հեկտորին :

Լմիմաքեայն ընդ օրահաս վեհ Պոսի-
դոն սրբանեցաւ ,

Տեսեալ ըզթոռն անկեալ տապաստ մար-
տին շըշուկն յայն ամբաւ :

Յարեաւ , հորդէր ուղի 'ի բունն Աքայե-
ցւոց բանակին

Խրախոյս ձայնէր , և Տրոյացւոց աղէա
նիւթէր 'ի սրտին :

Ընդառաջեաց Իդոմենէս հըզօրն 'ի ձիգ
նիզակի ,

Որ դարձ առնէր նա յայց ելեալ իւր վի-
րաւորն համհարզի .

Չայն վերաւոր այն ինչ ընկերքն ածին
առ նա 'ի մարտէ ,

Էր նա խոցեալ 'ի կարթ սրունից 'ի սայ-
րասուր նիզակէ :

Առ ըզխոցեալն Իդոմենէս և յանձն ա-
րար բըժըշկաց ,

Դարձ 'ի վրանէն ճեպէր 'ի զօրն . էր նա
մարտին անձկայրեաց :

Բարբառեցաւ առ Իդոմէն երկրասասան
մեծ Աքայ ,

Տըպաւորեալ զբարբառ ձայնին զԱնդրե-
մոնեան թոասայ .

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Էր այս Թոաս ողջ 'ի Պէւրոն և 'ի բար-
ձուն Կողիւդոն

Ետողացւոց ըզլժափ կապեալ . գոգ դիցն
ունէր ըզսաշտօն .

“ Կրետաց ուշիմդ Իդոմենէս , ուր սպառ-
նալիքն յանդ ելին ,

Զոր անդ ուրեմն Աբայեցիք Տրովադա-
ցւոց սաստէին ” :

“ Զիք , ո՛ր Թոաս , կրկնեաց անդէն Կրե-
տաց արքայն քաջատէգ ,

Զիք յանցուցեալ մարդոյ ցայսօր , որչափ
եմ ես իրազեկ .

Կըռուիմք ողջոյն . չիք որ յահէն կասեաց
իբրև վատ արանց ,

Եւ ոչ դարձեալ դք յուլացեալ խուսէ
մարտին 'ի քըրտանց :

Բայց թէ թերևս այս է կընքեալն Արա-
մազդայ արքային ,

Զի տարաշխարհք Յոյնք յԱրգոսէն չի-
ջեւափառք աստ անկցին :

Այլ ալէ դու , Թոաս մարտիկ , ցանդ դու
վատաց քաջալեր ,

Օ՛ն և զարդիս խրախոյս կարդա , վա-
ռեա 'ի մարտ անվէհեր ” :

“ Լո՛ւր ինձ արքայ , Երկրասասանն ետ
նրմա ձայն խրախուսի .

Ո՛վ , թէ երբէք մարդ ողջանդամ 'ի մեծն
յԱրգոս ոչ դարձցի ,

Այլ աստ տապաստ շանցըն ժանեաց
 խրախճան լիցի բերկրարար ,
 Մարդ, որ այսօր 'ի կրուռեւոյն տեղի տա-
 ցէ կամակար :

Բայց աղէ դու , երթ և վառեաց , դար-
 ձիր այսրէն միւս անգամ ,
 Փորձ փորձեսցուք , թէպէտ երկուք , թե-
 րևս իցեմք պիտուան .

Ազգէ քաջիկ ոյժ միացեալ նա և արանցն
 անաւագ ,

Իսկ մէք 'ի մարտ և ընդ քաջաց երեսա-
 նամք նահատակ » :

Օ այս Պոսիդոն , և դէմ եդեալ խառ-
 նէր մարտին 'ի խուժան ,

Դիմեաց անդուստ և Իդոմէն դեղեցկա-
 շէնն յիւր խորան :

Հրաշէկ ըզղէն արկաւ զիւրեաւ առ տէգ
 կրկին գեղարդան ,

Յարեաւ խաղալ և ընթանայր իբրև տե-
 սիլ փայլական ,

Զոր Ամպրոպեան շանթէ աջոյն յՈ-
 ղիւմպոսէն արփաւոր ,

Նըշան ահեղ տայ մահացուաց , և են ցու-
 մունքն ահաւոր ,

Այսպէս զինուցն , յորժամ խաղայր ,
 փայլ հատանէր 'ի լանջաց .

Եւ տակաւին 'ի խորանէն չէր նա այնչափ
 տարակաց ,

Անդէն համհարզն իւր Մերիոն ընդա-
ռաջեաց քաջարին ,
Որ 'ի Ժամուն յուղն անկեալ գայր 'ի խըն-
դիր նիզակին .

Ձայն ետ նըմա մեծն Իգոմէն , « Դու ո՛վ
Մողեան քաջորդի ,
Իմ արագութիւն Մերիոն , ինձ սիրաբուն
փարեւի ,

Ձի դու եկիր լքեալ ըզմարտն , աղէ ո՛վ
քաջ , ինձ ձայն տուր ,
Խո՞ց ես արդեօք , և չարչարէ ըզքեզ փը-
քին սայրասուր .

Կամ թէ արդեօք հրեշտակու թեամբ գան
ինձ բերել 'ի զըուցաց ,

Այլ բազմոցի չեն ինձ արդ պէտք . մարտ
ես խնդրեմ մրցանաց » :

« Արետաց աւագ Իգոմէնէս , Մերիո-
նէս կրկնեաց ձայն ,

Տէգ մի խնդրեմ , իցէ՞ թերևս քեզ 'ի սա-
հեստ 'ի խորան .

Առից ես զայն , զի ես զիմ տէգ խորա-
կեցի 'ի սայրին

Քաջամարտկին Դեփոբոսի վարսեալ 'ի
կուռ ասպարին » :

Կրկնեաց Կրետաց խորհրդականն Իգո-
մէնէս քաջ արքայն ,

« Թէ 'ի խնդիր ես դու տիգաց , գտցես
ոչ մի այլ քըսան .

Ի խորանիս կան առ որմովք հրաշէկ
փայլունք իբրև բոց .

Տէգք են Տրոյեանց , զոր ես կապտեմ 'ի
գիտապատ անկելոց .

Զի խառնամուխ լեալ 'ի նոսա մարտ ոչ
մըղեմ հեռաւոր .

Վասն այն և շառք են իմ նիզակք շատ
և ասպարք կըմբաւոր .

Շատ սաղաւարոք և վարապանք փայլակ
նացայտ ճաճանչեն » .

Լըւաւ ուշիմըն Մերիոն , ձայն անդրա-
դարձ ետ անդէն .

« Են և իմ շատ կապուտ Տրոյեանց 'ի
խորանին , 'ի նաւին .

Այլ 'ի բացեայ կան այդդքիկ , առ ձեռն
ունեւ չէ հեշտին :

Եւ իմ երբէք չէ վատացեալ 'ի փորձ զը-
նուց ահաւոր ,

Այլ գիմագրաւ ընդ նահատակս 'ի մարտ
խառնիմ փառաւոր :

Թերևս թէ մարդ ոչ քաջ զննեաց 'ի
մարտընչելն իմ անդուլ ,

Բայց իրազգած ըղբեզ կարծեմ , իբրու
'ի քէն չէ զանխուլ » :

« Օ արուծիւն քո , կրկնեաց արբայն ,
գիտեմ իսկ քաջ ես ինքնին ,

Ինձ աստանօր , ո՛վ Մերիոն , զինչ յուշ
ած եւ պէտք էին :

Դարանն է փորձ . աղէ կացցուք մէք
 քաջընտիրքս 'ի դարան ,

Զի այն ճշգրիտ է փորձաքար քաջորե-
 րոյն ընտրութեան .

Անդ իսկ և իսկ այր վատ արանց զանա-
 զանի 'ի քաջէ ,

Զի կնամարդոյն 'ի դարանի գոյն փոփո-
 խի 'ի գունէ .

Չէ և նորայն սիրտ և ոգին չէ անասան
 'ի կայի ,

Ծունկէ կըթոտին , ինքըն կըծկեալ ծա-
 լեալ ըզծունգսն բազմի .

Սիրտըն վազէ յահէ մահուն և զատա-
 մունս կափկափէ ,

Իսկ քաջարին ոչ գոյն փոխէ և ոչ սպի-
 նու ինչ յահէ .

Նա դիմագրաւ անցեալ նստի դարանա-
 մուտ առաջին ,

Անձկայ ժամուն խառնիլ արագ բազմա-
 վըտանգ 'ի խազմին :

Արդ մէք ողջոյն դարանակալ դիտեմք
 ըզքեզ քաջարի ,

Եւ է կորով քոյին բազկաց իբր անվը-
 կանդ գովելի .

Զի և 'ի մարտ երբ նետ կամ տէգ ըլ-
 քեզ կալցի նըստտակ ,

Քեզ 'ի թիկանց չանկցի սըլաք 'ի քո ծոծ-
 րակ կամ քամակ ,

Այլ շէշտակի կամ 'ի լանջ քո հարցէ
ըզքեզ կամ 'ի փոր ,

Երբ խառնամուխ լիցիս 'ի մարտ իբր ա-
խոյեան քաջազօր :

Բայց աղէ մեզ մի աստ յերկար բանդա-
գուշեւ զերթ մանկտի ,

Գուցէ ըզմեզ ոք յեկեւոց անճահ բանիւք
լուտասցի :

Արի փութա , մուտ 'ի խորան ան հաս-
տամուրն ըզնիզակ " .

Լըւաւ , ճեպեաց Մերիօնէս իբրու զԱ-
րէսն այն արագ .

Յապուրակի 'ի խորանէն ըզկուռ զաշտէն
առ եբարձ ,

Վազեաց ըզհետ Իգոմենեայ յանձուկ
մարտին մրցանաց :

Որպէս Արէսն արենախանձ լեալ խառ-
նամուխ 'ի մարտին ,

Ըզհետ յառնէ և անձկալին իւր այն զա-
ծածն ահագին ,

Սա է այն խօշն , որ Արհաւիրք անուն
նորա յորջորջի ,

Որ և ահիւ պակուցանէ և զայր սրտեայն
քաջարի ,

Ի Թրակիոյ վառեալք խաղան ամուք
գուժկանքս այս արեանց ,

Ընդ Եփիւռեանց դան և խառնին կամ
Փլեգացւոցն քաջաց 4 ,

Բայց և ազգացն այն կրկնակի ահըն նո-
քա ոչ ածեն ,

Մինչև յանկարծ միում նոցա շուք ըզ-
մարտին հարկանեն ,

Այսպէս ամուլք այս զօրավարք 'ի մարտ
եւին և 'ի վէգ ,

Քաջ Մերիոնն և Իդոմէն վառեալք 'ի
ղէն 'ի հրաշէկ :

Բայց առաջին հարցաքննին լինէր անդէն
Մերիոն .

“ Քաջ Տեւկաղեանդ ասա , ո՛ւր մէք հար-
ցուք մարտին ըզպաշտօն .

Արդեօք յաջոյ 'ի թև զօրուն կամ թէ
արդեօք 'ի միջոց ,

Կամ թէ յաւէտ 'ի թմ ձախոյն , ուր մարտ
ծըփայ ալէկոծ :

Կարծեմ , անշուշտ նիզակակցի պէտք են
Յունաց յայս մարզէն ” .

Զայս Մերիոն . և Կրետացւոց կընքեաց
արքայն Իդոմէն :

“ Ի միջոցին Այսպքն և այլք կան զօրա-
վիգ 'ի մըրցման ,

Կայ և Տեւկրոս ուղմիկ հուժկուն նե-
տողն Յունաց աննըման .

Դոքա շատ ինչ վաստակաբէկ քիրտն հա-
սուցեն հեկտորի ,

Որչափ և գոռ իցէ մարտիկ որչափ և յոյժ
կորովի :

Թող գողացի , բայց զոյժ դոցա տադ-
նապեսցի 'ի վանեւ .

Ի յազթ բազկացն ինք վանեսցի մի հուր
'ի նաւս արկանեւ ,

Թէ ոչ Դիոս ինքնին արկցէ անդ խան-
ձող մի բոցակէզ .

Զի մեծն Այաս մահկանացուաց չառնէ
երբէք ինչ երես :

Մարդ , որ ուտէ հաց Դեմետրեան և
զոր երկաթըն խոցէ

Եւ զոր վէմմեծ բաւէ ջախեւ , նա յայն-
պիսեաց ոչ խուսէ

Նա ակն և ոչ քաջին ածէ այն ահեղին
Աքիլլեայ ,

Այլ կայ կրուռի . Թէպէտ 'ի վազս զու-
գակըշիւ չէ նմա :

Արդ մէք ձախոյն խառնեալք 'ի Թև
փորձ քաջութեան փորձեսցուք ,
Թերևս ումէք տացուք մէք փառս կամ
ոք հարցէ մեզ ըզուք » :

Ասաց , խաղայր Մերիոնէս 'ի Թուխս ո-
տից Արեսեան ,

Մինչև 'ի Թևն 'ի պայմանեալ հասին զու-
րուն 'ի խուժան :

Եկն յերևան Իդոմենէս հրեղէն ցորմանցն
'ի տիպար ,

Անդ առ ընթեր և համահարզն 'ի ղէն
հրաչէկ բոցանայր :

Տեսին Տրոյեանք , խրախոյս ձայնեալ
խուժեն 'ի նա խմբովին ,
Եւ հաւասար 'ի խելս նաւաց բորբոքե-
ցաւ բոց մարտին :
Որպէս հողմոցն յուժգնահընչող մըրբիկ
սաստիկ փռթորկի
Յաւուրս ջերմինս , յորժամ փողոցք կու-
տին յամբաւ 'ի փռչի ,
Շընչեալք այնպէս և ամբառնան զամբ
ըզփոշւոյն ահագին ,
Հանգոյն և մարտն 'ի վեր 'ի վայր մըրբը
կեցաւ 'ի դաշտին :
Բոց ամբարձաւ , այր ընկերին 'ի սայր
սուսեր մահ գուժեաց ,
Եւ բազմախուռն 'ի նիզակաց Արէս պա-
կոյց մարդախանձ .
Աջ բըլջանան 'ի ճաճանչել սաղաւար-
տից փայլական ,
Ի բոց զրահից և ասպարաց , մինչ ընդ ի-
րեարս խեթկեցան .
Սիրտ ապաքէն է ապառուժ , որ յայն 'ի
շտապ տագնապին
Անդորր ոգւով կայ 'ի զընին և ոչ աղիք
գալարին :
Օ , այսօրինակ այլախորհուրդք անդ Զը-
րուանեանք վէհք կրկին ,
Քաջորերոյն այն դիւցազանց աղէտս ամ-
բաւ նիւթէին .

Խնդրէր Դիոս շուք տալ Տրոյեանց և
 Հեկտորայ յայն մարդէ ,
 Քանզի կամէր զի Աքիլլէայ արագոտին
 շուք հարցէ .
 Ոչ թէ ըզՅոյնս ողջ վատթարեւ Եղիոնին
 յանդիման ,
 Այլ զի Թետեայ տալ մեծարանա և իւր
 որդւոյն աննըման :
 Իսկ Պոսիդոն յիւր յալէտանջ ելեալ
 ծովէն գալտաբար ,
 Ի յայս մարդէ ձայն տայր Յունաց զրա-
 հէր 'ի մարտ բոցավառ :
 Քանզի նըկուն տեսեալ ըզՅոյնս ոչ հան-
 դարտէր 'ի սրտին ,
 Եւ խեթացեալ ընդ Արամազդ էր նա
 ողջոյն զայրագին .
 Թէպէտ և զարմերկուց սոցա էր նոյն և
 մի և նոյն ճետ .
 Բայց անդրանիկ էր Արամազդ էր և ու-
 չիմ բաղմագէտ .
 Վասն այն կըրսերն ոչ ժտեցաւ օգնել
 Յունաց յանդիման ,
 Այլ թաքթաքութիւն զրդէր ըզղօրն , առեալ
 մարդոյ կերպարան :
 Այսպէս սոքա ճրդճըգեւոյ ըզլարն առ-
 տի և անտի ,
 Ըզլար կըռուոյն զայն ուժգնապիւրկ ըզ-
 հաւասարն 'ի մարտի ,

Իբրու թէ վարմանդ 'ի վերայ արկին կըր-
կին այն ազանց ,

Շաղեալ անլոյծ անխըզելի , որ ծունկ
կըթոյց ըզբազմաց :

Բայց Իդոմէն թէսկտյեցեալ տիս յա-
լէխաուն հասակին ,

Ի գլուխ կացեալ ձայն ետ Յունաց , ահ
արկ Տրոյեանց բանակին .

Նա զՈթրիւոնն զխտապաստ 'ի մահ
մատնել քաջացաւ ,

Զայն ինչ եկեալն 'ի Կաբեսեայ մեծի
մարտիս 'ի համբաւ .

Սա զՊրիամուն կոյսն անօթիտ ըզկաս-
սանդրէն կին խընդրեաց ,

Ի Տրոյիոյ վանել ըզՅոյնս , գործ մեծ ան-
շուշտ , բան կըռեաց .

Ըզկոյս չքնաղն իւր դստերաց տալ խոս-
տացաւ ծերունին ,

Նա խրախուսեալ 'ի բան խոստմանն ճի-
գըն թափէր 'ի մարտին :

Սիգայր խաղայր . ետես կըշռեաց Իդոմե-
նէս հար զաշտեայն ,

Եւ 'ի հարուածն ոչ հանդուրժեաց նորա
պըղինձ վարապան .

Անցոյց 'ի թափ և յորովայն ըզկորովին
տէգ վարսեաց .

Անկաւ դոփմամբ , Իդոմէնէս ոտնհար ե-
ղև և հեգնեաց .

«Քեզ, Ոթրիւոն, վերոյ բնաւից շուք ձօ-
նեցից գերաբուն ,

Թէ ողջ լցցես զոր խոստացար դու Դար-
դանեան Պրիամուն .

Նա զիւր կուսան քեզ խոստացաւ , մէք
ևս անսուտ տամք քեզ բան .

Տամք քեզ 'ի հարսն ածեալ յԱրգեայ
կոյս զԱտրեսեանն աննլման ,

Թէ զԵղիոն դու 'նդ մեզ վանես . արդ-
օն ըզհետ է'կ արագ ,

Դաշն հարսանեաց դիցուք առ նաւս . չէ
մեր օժիտն անաւագ » :

Լսաց դիւցազն , և զոտանէն առեալ
քարշէր 'ի դաշտին ,

Անդուստ հետի մեծն Ասիոս սլացաւ 'ի
վրէժ քաջազին :

Ըզսէդ նըժոյգսն կառավարն ունէր նո-
րա 'ի Թիկանց ,

Եւ ինքն անձկայր Իդոմենեայ տալ մա-
հացուն ըզհարուած :

Աճապարեաց Իդոմենէս յուսն 'ի ներքոյ
կըզակին

Կըշռեաց եհար և խորամուխ ըզտէգն ան-
ցոյց նիզակին .

Տապալեցաւ մեծն Ասիոս , անկաւ իբրեւ
ըզկաղնի

Կամ կաղամախ և կամ իբրեւ ամբարձու-
ղէշ մեծ սոճի ,

Զոր 'ի լերինս հարուն տապալ 'ի սայրա-
սուր 'ի տապար ,

Եւ պատրաստեն նաւաց 'ի պէտս ատաղ-
ձագործք արք ճարտար ,

Այսպէս տապաստ նա առ կառօք ժա-
նիս կըրճէր ահագին ,

Եւ մագըլցէր հանդէս ձիոց զարինա-
խառն ըզփոշին :

Յապուշ հարաւ անդ կառավարն ընդ
աղեկէզ տեսարան ,

Եւ ոչ բաւեաց դարձ նըժուգաց տալ
վասն անձին փրկութեան :

Վազեաց արին Անտիղոբոս , կըշուեաց ըզ-
ձիգ զաշտէին ,

Եւ զօրավիգն ինչ ոչ նըմա պատեանն ե-
կաց պըղընձին .

Հար սաստկութեամբ 'ի մէջն 'ի պորտ
շամփրեաց զաշտէն ըզհրափայլ ,

Նա գեղեցիկ յաթոռակէն 'ի վայր անկաւ
հատկըլեալ :

Հապա զնժոյգսն Անտիղոբոս հան 'ի
Տրոյեանց փութապէս ,

Եւ սպառազէն յԱքայեցւոց վարէր զօ-
րուն 'ի հանդէս :

Բայց Դեփոբոս աղեկիղեալ յԱսիոսին
օրհասէն ,

Վազեաց յառաջ մօտ յիդոմէն փայլակ-
նացաւ 'ի յաշտէն .

Ի նա դէտակն Իդոմէնէս խուսեաց յա-
հեղ հարուածոյն .

Եւ յասպարէն ամրածածուկ հովանա-
ցաւ նա ողջոյն .

Էր այն ասպար կուռ պըղընձեայ և կըրկ-
նափոկ քեմըխտեան .

Կըծկեալ այնպէս ողջ ընդ նովաւ , վե-
րաթըռեաւ սուր աշտեայն .

Խուռն մի 'նդհարեալ յասպարն աշտէն
ձայն մի հնչեաց ապիկար ,

Բայց և այնպէս 'ի քաջ բազկէն ոչ սըլա-
ցաւ վայրապար .

Շէշտ զԽալոսեան մեծն Խալսենոր ընդ
առագաստն հար սրտին ,

Խոցեաց ըղեարդն և ծունկք քաջին ա-
րագ արագ կըթոտին :

Խնդաց յարկածըն Դեփորոս ձայն մի
կարդաց մեծասաստ ,

« Զարգիս , ասէր , մեծն Ասիոս աստ ոչ
անվրէժ կայ տապաստ :

Նա դըժոխոցն անդընդափակ իջեալ առ
դուրս խաւարին ,

Զայս ուղեկից , զոր ես ետու , տեսեալ
ցնծայ 'ի յոգին » :

Օ՜այս պանծացաւ . Յոյնք խոցեցան 'ի
պարծանաց քաջազին ,

Եւ Անտիոք անդ այլ յայլմէ ամբոխե-
ցաւ 'ի սրտին .

Գեղան աղէքն , և նա համայն զընկերն
անտես ոչ արար ,

Վաղեաց 'ի մէջ ըզդիականքն հովանա-
ցոյց զիւրն ասպար ,

Մինչ մըտերիմք քաջն Ալաստոր և Եփե-
սեան Մեկիստէս ,

Բարձեալ ըզնա տարան 'ի նաւս և ջայ-
լեցին դառնապէս :

Բայց Խդոմէն վարազացեալ չըտայր անդ
դուլ և դադար ,

Վառէր անշէջ տալ զոք Տրոյեանց յաշ-
խարհակուլն 'ի խաւար .

Կամ Թէ ինքնին անկցի դոփմամբ դիա-
թաւալ 'ի մարտին ,

Եւ 'ի Յուդաց ըզմահաբեր ժամ վանես-
ցէ զօրհասին :

Էր անդ սիրունն այն փառաւոր որդի
քաջազն Եսիտեայ ,

Անուն նորա Ալկաթոոս Անքիսեսին էր
փեսայ .

Զերիցագոյնն 'ի գըստերաց զԽպպողա-
մէն ած 'ի կին ,

Կոյս սիրասուն 'ի տան ծնողաց էր հօրն
և մօր նազելին .

Վէհ էր բնաւից համատիոցն 'ի գեղն , 'ի
դործ , 'ի հանճար ,

Զոր և 'ի մեծն 'ի Տրոյիա այր բառացին
կին արար .

Բզսա բաղկին իդոմենեայ մեծ Պոսիդոնն
առ մատնեաց .

Բղլիճ լուսոյն նախ մըթագնեալ, զան
դամնն առոյգ ջըլատեաց .

Զի 'նդարմացեալ, նա ոչ փախչել ոչ
խոյս բաւեաց տալ անգամ,

Կայր իբրեւ ծառ ամբարձուղէշ կամ իշր
արձանն անսասան .

Հաս իդոմէն, 'ի լանջամէջն հիքացելոյն
հար նիզակ ,

Զամրապահէստըն փրկութեան խրդեաց
զերկաթ պահպանակ .

Անդուստ ձայն բամբ 'ի տիգախոց 'ի
սլատենէն արձակի ,

Եւ Ալկաթոս անկաւ դոփմամբ մըխեալ
նիզակն 'ի սրտի .

Սիրալն տրոփէր, մըխեալ տիգին անդ
տայր ճոճանս առ 'ի ծայր 5 ,

Մինչև 'ի սպառ զէնն Արեսեան յուժգին
թափոյն առ դադար :

Պարծանս յայնժամ իդոմենէս կարգաց
'ի ձայն մեծապէս .

« Արդ այս հաշիւ, ո՛ր Դեփոբէ, զիմրդ
արդեօք թըլի քեզ .

Շատ է առ մին զերիս տապաստ մեզ ար-
կանել քաջաբար .

Ի զուր ուրեմն ինքնին, այր դու, ընդ օդ
բախեալ պանծացար .

Արի 'ի մօտ բանդագուշեալդ եկ կ'աց
հանդէպ ինձ արձան ,

Տեսցես քաջիկ , ճեառ Որմըղդայ զխորդ
կամքեզ ախոյեան :

Քանզի զՄինովս կրետաց իշխան ծընաւ
Դիոս առաջին ,

Մինովս ծընաւ զայրն անարատ Դեւկա
լիոն զիւր որդին .

Դեւկալիոն զիս ընծայեաց բիւրուց կրե
տաց սէտ ազգաց ,

Արդ նաւք ածին զիս քեզ և հօրդ և Տրոյ
ացւոց 'ի հարուած » :

Եւ զայս գոռաց . և Դեփոբեայ վարա
նեցան միոք կրկին ,

Արդեօք առեալ քաջ զոք 'ի յօգն 'ի վէդ
խաղալ ընդ քաջին

Կամ թէ արդեօք ինքնի՞ն միայն , 'ի յաչան
եդեալ զօրահաս .

Մինչև ուրեմն հաստատեցաւ ձայն տալ
առ մեծն Ենէաս :

Եգիտ ըզնա , կայր անդ գիւցազն 'ի վեր
ջապահն 'ի զօրուն ,

Զի ցանդ սրբոնեալ կայր Ենէաս ընդ ար
քայի Պրիամոն .

Շուք չընծայէր նրմա արքայն 6 , թէսկեա
կէր նա քաջարանց .

Մօտ առ նրմա կաց Դեփոբոս արագաթև
ձայն կարգաց .

« Քաջդ Ենէաս , փառաց զարմիդ երես
առնել թէ պէտք են ,

Ժամ է զարդիս . կայ աւագիկ տապաստ
քեռայրն յօրհասէն .

Ո՞չ Ալկաթոս ըզքեզ մանկիկ սընոյց առ
քեռն 'ի յարկին ,

Օ՛ն վըէժ առցուք յիդոմենեայ , որ հար
ըզնա 'ի յոգին » :

Լսաց , անդէն և յԵնէաս հուր 'ի սրտին
բորբոքեաց ,

Հապա արին շէշտ յիդոմէն գիմեաց 'ի
վէգ մրցանաց :

Այլ ոչ այնպէս իդոմենէս պակեաւ որ
պէս ըզտըղայ ,

Եկաց անշարժ որպէս վարազ բարձանց
լերանցն 'ի վերայ .

Յորժամ դազանն յանձնապաստան կա
ցեալ ուրեք յամայի ,

Սպասեալ մընայ անդ հրոսելոյ շատ
խառնամբոխ խուժանի ,

Լարեալ զըստեն 'ի քամակին և քըստմա
փուշ դիզանայ ,

Եւ բոցակէզ աչք վարազուն կայծակնա
ցայտ ցողանայ ,

Ահ արկանէ մարդկան և շանց ժանիս
սըրէ սաստկութեան ,

Նըման անշարժ կայր իդոմէն քաջին Ե
նեայ յարձակման :

Դարձաւ և ձայն ետ ընկերաց Ասկալա-
փեայ, Ափարին,

Անտիղոքեայ և Դեպիւռեայ, նոյն Մե-
րիոն համհարզին.

Զայս նահատակս նա 'ի ժամուն վա-
ռեաց 'ի մեծ 'ի խրախոյս,

«Աղէ գուք այժմ, ո՛ր բարեկամք, լլիք ա-
ջակից միայնոյս.

Արդ յարագոտն Ենէասայ տագնաոյ
յորդէ արհաւրաց,

Դիմեալ գայ այրն երեսաւոր և 'ի մար-
տի մարգախանձ.

Դա և ծաղկեալ ունի ըզտիսն, որ ոյժ
ազդէ կորովի.

Ո՛վ, ընդ ոգւոյս և իմ բազուկ նոյն էր 'ի
տիս հասակի.

Արդ յայնժամ կամ նա կամ ես չուք
տանէաք ըզմարտին ».

Ասաց արքայն, յարեան համհարզք և
միաբան ճեպեցին :

Սատեան կացին նիզակակից կալեալ
զասպարս 'ի խոնարհ.

Անդուստ և ձայն մեծն Ենէաս խրախոյս
քաջաց իւր կարդայր.

Չայնեաց զՊարիս, ըզԴեփորոս և զԱ-
գենոր քաջարին,

Որք ընդ նրմա Տրոյեանց ազգին էին իշ-
խանք բանակին.

Ելեալ յայնժամ և բազմամբոխ խուժան
 ըզհետ ետ հորդան ,
 Որպէս ոչխարք ըզհետ խոյին գան յարօ-
 տէն յաւազան ,
 Գան և խրոնին և 'ի զընին խնդայ հո-
 վան 'ի սրտի ,
 Այնպէս խնդայր մեծն Ենէաս տեսեալ
 զամբօխն ըզկընի :
 Հասեալ կացին շուրջ զԱլկաթեաւ , կը-
 ոռին 'ի տէգս 'ի յերկայն ,
 Կուռ լանջապանքն հնչեն ահեղ , զիքաջք
 ընդ քաջս խառնեցան :
 Իսկ գոռքն ամուք գերազանցեալքն անդ
 Ենէաս , Իգոմէն
 Իբրու Արէսք մոլին զերեարս գօշել 'ի
 սուր կամ յաշտէն :
 Շահատակեալ տէգ յԻգոմէն հար Ենէ-
 աս առաջին ,
 Նա ուշ կալեալ աճապարեաց խոյս ետ
 'ի ձիգ նիզակին .
 Թռուցեալ հանդէպ կալաւ ըզհող տէգ
 Դարդանեանն ահաւոր ,
 Ի յաղթ բազկէն ել վայրապար , վարսէր
 յերկիր անդ 'ի խոր :
 Տէգ շողացոյց և Իգոմէն , հար յորովայն
 զինովիս .
 Խզեալ ըզգոգ լանջապանին 'ի դուրս վայ-
 թեաց զախոնդիս :

Հողաթաւալ տապալեցաւ բըռնահա-
րեալ ըզգետին ,

Մինչ Իգոմէն 'ի մեռելոյն ըզտէգ կորզեաց
զանարին .

Բայց և կապտել չքնաղ ըզգէնս չեղև 'ի
նա գամագիտ ,

Քանզի տարափ տեղայր փքնաց անդուստ
յարբայն խիտ առ խիտ :

Չէր Իգոմէն առոյգ ծընգովք , չէր և 'ի
մարտ ճեպընթաց ,

Յետնէր վազել 'ի տէգընկէցս և կամ
խուսել 'ի տիգաց :

Թէպէտ կայր նա յակաստանի անձին
պաշտպան յօրհասէն ,

Այլ չուժէին ոտքն 'ի շտապել հանել
ըզնա 'ի մարտէն :

Իբրև այնպէս յուշիկ արբայն անդ վերջ
ոտնէր մանրաբայլ ,

Տէգ Դեփոբոս կըշուեաց 'ի նա , էր ցանգ
նմա ոխակալ 7 .

Եւ 'ի դերևս և զԱսկղափեայ զուսն հար
զորդուոյ Արեսին ,

Մըխեսալ թափանց նա դիթաւալ բըռնա-
հարեաց ըզգետին :

Բայց գոյժն յայնժամ ահագնագոյժն
Արեսայ չեղև ազգ ,

Եթէ որդին 'ի բազմածուփ չըշուկ մար-
տին կայ տապաստ :

Զի խորհրդոյն Արամազդայ նա յամս
պատեալ ոսկեղէն ,

Բազմէր յՈղիմս ուր գիքն անմահք կայ
ին անգործք 'ի մարտէն :

Բայց մարտ սաստիկ զԱսկղափոսիւ ծը-
փայր 'ի զէն և 'ի զարդ ,

Եւ Դեփոբոս վազեաց զնորա կորզել
հրափայլ սաղաւարտ :

Արեսացաւ անդ Մերիոն եհար նորայն
'ի բազուկ ,

Եւ եռավերջն յափոյն զերծեալ հըն-
չեաց յերկիր շառաչուկ .

Բայց Մերիոն գիմեալ կրկին անգեղ
նըման սրընթաց ,

Թափ 'ի բազկէն քարշեալ ըզտէգն 'ի
խռան եմուտ ընկերաց :

Հովանացաւ վիրաւորին իւրն հարազատ
Պողիտէն ,

Եւ գիրկ փարեալ եհան արտաքս բազ-
մատագնապ 'ի Ժամէն .

Ած 'ի նըժոյգսն արագոտինս որ 'ի մար-
տէն մեկուսի

Կային յետոյ , ուր գեղեցիկ կային և
կառքն ընդ վարջի :

Թռուցեալ ըզնա տարան յոստանն . խոր
Թառաչէր 'ի սրտէն ,

Մինչ ապաժոյժ հոսէր արիւնն յայն ինչ
խոցեալ 'ի բազկէն :

Այլ մարտ յուզէր 'ի մեծ շըռինդն, ուր
 Ենէաս նահատակ
 Հէշտ յԱփարոս Կալեդորեան 'ի փողն
 Եհար սուր նիզակ.
 Կըքեալ գըլուխն ընդ իւր տարաւ ըզ
 սաղաւարանն և վահան,
 Եւ ըզնովաւ կենդանասպառ ըստուէրք
 մահու պատեցան:
 Իսկ ըզթոռոս զընդ կրուկ դարձեալն Ան-
 տիղոքոս հար խոցեաց,
 Եւ շէշտակի զվիրաւորին ողջոյն զերակն
 հատ կըտրեաց,
 Զերակն ողին որ մինչ 'ի փողն երկայ-
 նաձիգ տարածի,
 Նա զայն ողջոյն միանգամայն խըզեաց 'ի
 սայր կըշռակի.
 Անկաւ յորսայս և ըզդաստակսն առ հա-
 մահարզս տատանէր,
 Իսկ Անտիղոք շուրջ ականեալ վազեաց
 ըզգէնսն կապտէր:
 Յասպար քաջին յաղթ յերփնազարդ
 նեոք 'ի Տրոյեանց տարափին,
 Այլ վերջացան գըծել յերկաթ զԱնտի-
 ղոքեայ գիրդ մարմին:
 Կայր Պոսիդոնն 'ի տեղ նետից պաշտ-
 պան որդւոյն Նեստորի,
 Որ ճախր առեալ յասպարիսէն չեկաց
 երբէք մեկուսի.

Նիզակ անդուլ ճօճէր ճեմէր ինքըն վա-
ռեալ 'ի բոցոյ ,

Կամ բացաձիգ գոլ արդենկէց և կամ
շամիրել 'ի մօտոյ :

Սինչ գեռ գոռայր , գէտակն 'ի նա քաջն
Ագամասըն Ասեան ,

Մօտ խոյացաւ յԱնտիլըքոս խոցեաց 'ի
կումբն ըզվահան :

Խնայեաց 'ի կեանան ըզսայր բըթեաց ծի-
րանավարս Պոսիդոն ,

Կէս գեղարդան կաց յասպարին իբրե
խանձող մի կըտրօն ,

Կէսըն նորա միջաբեկեալ անկաւ յերկիր
յասպարէն .

Ճեպ Ագամաս ընդ կրուկ 'ի խռան խոյս
տայր ապրել յօրհասէն :

Հաս Մերիոն ընդ առականսն ընդ պորան
եհար ետ ընդ ետ ,

Ուր տիգահար վէրն արեսեան ցաւ է
մարդոյ դառնաղէտ .

Յայն վայր ըզսայր կըշուեաց տիգին ճե-
պել նմա օրահաս .

Վարսեալ սայրիւն տարուբերէր տան
ջէր սաստիկ Ագամաս .

Որպէս ըզցուլ արբ անդէորդք ուժգին
ածեն 'ի լեռնէն

Եւ նա հետե տարուբերի , բայց առա-
տկօք ձրգձրգեն ,

Նոյն Ագամաս ճրգտէր տանջէր, այլ 'ի
 վըշտին չերկարեաց
 Մինչև ըզտէգ քարշեալ դիւցազն աչացն
 ածէր ըստուերած :
 Իսկ Եղենոս Դեպիւռոսին նահատա-
 կեալ 'ի դիմի ,
 Իջոյց 'ի քունն հատու և մեծ վաղակա-
 ւոր թրակացի .
 Հար զեռավերջն և 'ի գըլխոյն զերծեալ
 յերկիր թաւալէր ,
 Կորզեաց ըզնա ոմն յԱքայեանց մինչ
 ընդ ոտիւքն հոլովէր .
 Բայց Դեպիւռեայ սլատին աչաց մահուն
 ըստուերք խաւարին ,
 Ետես արին Մենեղաւոս գորովեցաւ 'ի
 յոգին .
 Շէշտ յԵղենոս դիմեաց յարքայն ըզտէգ
 ճոճեալ գեղարդան ,
 Ճեպեաց յայնժամ մեծն Եղենոս , ընդ
 գիրկն եմուտ ալեղան :
 Արձանացան . մին նըկըրտէր վարսել 'ի
 սայր նիղակին ,
 Եւ միւսն հանգէս 'ի հաստ լարէն ոս-
 տուցանել ըզփըքին .
 Նախ շահատակ Պրիամոսեանն 'ի լանջ
 քաջին նետ եհար ,
 Զարկեալ ընդ գոգ լանջապանին փըքինն
 ոստեաւ սըրավար :

Որպէս յորժամ 'ի կալ արձակ 'ի լայնա-
փոր խարբալէն

Չոր սևամորթ բակլայք սխռունք 'ի բաց
վազեալք ոստոստեն,

Յորժամ շընչեալ ուժգնահընչող հողմն
ըզնոքօք փոթորկի,

Եւ տարուբեր յաջ և յահեակ ձեռն
շարժէ խարբալէի,

Նըման յայնժամ ընդ դիւցազնն Մենե-
ղաւեայ լանջապան

Եկըն զարկաւ, թռուցեալ 'ի բաց նետն
վազեաց դառնութեան:

Իսկ Մենեղաւ ըզձեռն ունող հաստ ա-
ղեղան հար խոցեաց,

Եւ խորամուխ 'ի սայր տիգին ըզձեռն
յաղեղն կարեաց:

Խոյս ետ տիգեալն եմուտ 'ի խռան 'ի
մահագոյժ տագնապի,

Ձեռն իւր 'ի կախ ըզտէգն հացեան ձրգեր
տանէր ըզկրնի:

Քարշէլ ըզսայրն դառն լթեան քաջն
Ագենոր հոգ կալաւ,

Արագ այնպէս դարման տարեալ պա-
տեաց ըզձեռն պարսատկաւ.

Էր քաջուր յասուեաց օդեաց համակ
գործած պարսատկին,

Չոր պաշտօնեայն անդ կազմ ունէր 'ի
պէտս իւրոյ արքային:

Բայց ախոյեան 'ի Մենեղաւ եւ Պիսան-
դրոս քաջապէս,

Ո՛վ, օրհաս չար դրդեաց ըզնա մահուն
իւրոյ յասպարէս:

Զի 'նդ քեզ կըռուեալ, ո՛ Մենեղաւ, 'ի
քէն հարցի նա նըկուն.

Հապա գիմեալք քաջ ընդ քաջի ասպա-
րիսի ձայն ետուն:

Զըգեաց նիզակ Մենեղաւոս եւ 'ի կըշ-
ուոյն վայրապար,

Զախոյենին հար Պիսանդրոս խոցեաց ըզ-
կուռն զասպար,

Զուժեաց մըխեւ յամուռն հաստած, տէ-
գըն բեկաւ 'ի բընին.

Բայց նա իբրեւ ըզմըցանակ տարեալ խըն-
դաց 'ի յոգին:

Վազեաց Ատրիդ մերկեաց 'ի նա զարծա-
թագամն ըզսուսեր,

Նա սուր տապար ընդ հովանեաւ իւր
ասպարին կազմ ունէր.

Տապար հարուստ, մեղէին յըղկեալ, եր-
կայն 'ի փայտ ձիթենոյ.

Կացին այնպէս և զուգահետ զէն շար-
ժեցին 'ի մօտոյ.

Ըզսուր տապարն երկաթակուռ ամբարձ
Պիսանդր և կըշուեաց,

Ընդ ցըցունիւքն հար ըզկատար սաղա-
ւարտին գիսապանծ.

Մենեղաւոս եհար կըշիւ ախոյենին 'ի
ճակատ ,

Եւ խորամուխ վարսեաց ըզսուրն ընդ
ըւրնդացն ընդ արմատ .

Ոսկրն ճայթեաց , աչքն ոստուցեալք ա-
րիւնազանդք 'ի յերկիր

Անդ առ ոտիւքն անկան նորա , և ինքն
անկաւ անյարիր .

Խաղաց Ատրիդ և աքացի 'ի դիական հար
'ի լանջ ,

Զապուռ զինուցն առեալ նորա բարբա-
ռեցաւ մեծապանծ .

“**Ե**սպէս ահա ըզնաւս Յունաց լքջիք
զազգին քաջաձի ,

Այ ուխտադրուժ Տրովագացիք , անյադք
յարեանց 'ի մարտի .

Ո՞չ շատ էր ձեզ , շունք լրբենիք , զրկել
յիմում զիս յարկի ,

Ձեզ և ցասումն ահ չա՛րկ Գիայ ամպրո-
պայնոյն վանատրի .

Բայց նա ճշգրիտ ըզբարձրաբերձն հար-
ցէ զքաղաք ձեր յաւեր ,

Որ ընդ գանձուն զուր վարեցէք զառոյդ
զիմ կինն հիւրասէր .

Արդ դուք և հուր գուժայք նաւաց և
մահ Յունաց դիւցազանց .

Բայց և անշուշտ դուք գըլասջիք 'ի ձեր
գուռոյն մարդախանձ :

Արամազդ հայր, դից գերիմաստ ասեն
ըզքեզ և մարդկան,
Բայց և այնպէս 'ի քէն ողջոյն այս պատա-
հարք յառաջ գան .

Դու ձեռն և արդ տաս զօրավիդ այդ
չարարուեստ Տրոյացւոց,
Դոքա անյագք անդուք 'ի մարտ, որ
աշխարհի ածէ կոծ :

Բայագուրդ է ամենայնի, յագուրդքը-
նոյ և սիրոյ,

Յագուրդ և քաղցր է նըւագաց և գեղե-
ցիկ կաքաւոյ,

Յորոց յաւէտ հեշտանայ մարդ քան մա-
հագոյժ 'ի մարտէն,

Այլ աւագիկ այդ Տրոյացիք 'ի պատե-
րազմ անյագք են :

Ասաց, զապուռ զինուցն արեամբ տայր
համհարզից Մենեղաւ,

Եւ ինքն անդրէն 'ի գունդ քաջաց նա-
հատակաց խառնեցաւ :

Դիմեաց յայնժամ 'ի նա Արպաղ որդի
Պէմնեայ արքային,

Սա եկն ընդ հօրն 'ի մարտ Տրոյեան բայց
ոչ դարձաւ և կրկին .

Սա տէգ յասպարն հար Աորիդեայ, այլ
խորամուխ ոչ բաւեաց .

Ըշտապեցաւ, դառն յօրհասէն խուսեաց
'ի խումբ ընկերաց :

Մինչ զակն յածէր, գուցէ ուստեք հա-
րուած առցէ գեղարդան,
Նեւո սայրասուր հար Մերինն կըշիւ 'ի
յաջն երաստան .

Մուտ սայր փըքնոյն ներքոյ ոսկերն , առ
'ի փամփուշտն եւ թափանց ,
Անկաւ 'ի գուճս և սիրելեացն 'ի ձեռս
զոգին իւր փչեաց .

Դիակնացաւ և իբրև որդն այնպէս տա-
պաստ անկեալ կայր ,
Բուղն ապաժոյժ բոսոր արեան թա-
ցեալ զերկիր առուանայր .

Պատեն ըզնա որեարքաջաց անուն ազ-
գին Պափղագոն ,

Յոգւոց հանեալ բառնան 'ի կառս 'ի
մեծն ածեն յԵղիոն :

Հայրն ընդ նոսա գերաշխարան յար-
տասր հարեալ և գընայր ,

Ո՛հ , նա զվըրէժ զարեան որդւոյն չետես
ողւոյն մխիթար :

Բայց Պարիսին գելան աղէքն անդ 'ի
մահուան այս քաջի ,

Զի էր նրմա 'ի Պափղագոնս սա հիւրըն-
կալ սիրելի :

Չըհանգուրժեաց ընդ գիրկն եմուտ զե-
րեքթեանն հար փըքին ,

Եւ էր անդ ոմն Եւքենորէս ճեւ Պողիւ-
գեայ գուշակին .

Սա այր հրգոր բազմահարուստ 'ի Կորըն-
թոս ունէր տուն ,

Սա եկն 'ի մարտ թէպէտ իւրում դառն
օրհասին էր ներհուն .

Զի շատ նըլազ գուժէր նըմա քաջ Պո-
ղիւզէս ծերունին ,

Թէ նա 'ի տան իւր հայրենի յախտ ծիւ-
րեսցի գըժուարին ,

Կամ թէ գնացեալ 'ի նաւս Յունաց , 'ի
սուր Տրոյեանց անկանի .

Լըլաւ նա զայս , և դիւր անձին ըզմահն
ընտրեաց 'ի մարտի .

Դիւր յոգետանջ 'ի լուտանաց զոր Յոյնք
նըմա պարսեսցեն ,

Դիւր և 'ի չար խօթութենէ մի տըլայ-
տիլ 'ի յախտէն :

Ըզսա Պարիս հար ընդ ունկամբն և ծա-
մելեացն առ ընթեր ,

Փըչեաց իսկոյն և ըզնովաւ խաւար պա-
տեաց մահաբեր :

Լ յսպէս անդէն մարտ բորբոքեալ էր
բոցավառ իբրև հուր ,

Այլ մեծն հեկտոր զիւր խուժանին ըզ-
հարուածոյն չէառ լուր .

Դիտաց ոչինչ , թէ զօր բեկաւ 'ի թև
մարտին 'ի յահեակ ,

Եւ թէ գողցես անդ զօրն Յունաց տա-
նէր զմարտին մրցանակ :

Այսչափ նոցա Երկրասասանն ըզլծափ
ուժոյն բորբոքեաց ,

Ինքն էր գնդին նիզակակից յայնժամ
իւրոցն հելէնաց :

Այլ կայր հեկտոր անդ ուր յառաջ ընդ
դուրս վազեաց ընդ պատուար ,

Եւ ըզՅունաց զասպարափակն եհար վա-
նեաց դիւցաբար .

Ուր Այասայ և Պրոտսիղեայ յափըն քար-
շեալ նաւք կային ,

Եւ ուր պատուար յայնրմ կուսէ խոնար-
հագոյն կանգնեցին :

Վասն այն հետեաց 'ւ այրուձիոյն անդ
ահագին մարտ գողայր ,

Ուր Բիովտեանց 'ւ Երկայնակաճ Յո-
նեանց կային քաջ որեար ,

Ուր և Լոկրաց և Փիթացւոց ⁸ և քաջք
Եպեանց խուժանին ,

Որք 'ի նաւաց միահամուռ զայր կատա-
ղին վանէին .

Ճըգնին վանել , այլ ոչ բաւեն այն դիւց-
ազին մեծազօր ,

Քանզի ճշգրիտ հանգոյն բոցոյ ամեհա-
ցեալ էր հեկտոր :

Ընդ այրընտիր Աթենացւոց նահատա-
կէր լաւորեար ,

Եւ էր նոցա որդին Պետեաց Մենեսթէոս
զօրավար .

Խաղայր ըզհետ և կորովին Բիոս , Փիգաս
և Սաիքոս ,

Իսկ պետք Եսեանց Մեգէս Փիւղեան
և Ամիիոն և Դրակոս .

Ի գլուխ Մեգոն կայր Փիթացւոց և Պո-
դարկէս կորովի ,

Մեգոն արւոյն այն Ոիլեայ անհարազատ
էր որդի .

Եղբայր գոլովսա Այասայ բնակէր յեր-
կրին Փիւլակեան ,

էր տարադէմ 'ի հայրենեաց , քանզի այր
մի հար ըսպան .

Էր ըսպանեալն հարազատն Երովպի-
տեայ իւր մօրուին ,

Զոր քաջարին Ոիլէոս ածեալ էր իւր յա-
մուսին :

Իսկ Պոդարկէս էր քաջորդի Իփիկլոսին
Փիւղակեան ,

Սոքա վարիչք էին Փիթեանց վառեալք 'ի
կուռ լանջապան .

Նահատակեալ 'ի պաշտպանեւ Յունաց
նաւաց հանդիսին ,

Մարտ դընէին միահամուռ ընդ Բիով-
տեանց խուժանին :

Բայց Ոիլեանըն քաջորդի Այաս արագն
և արի ,

Տեղամոնեանըն յԱյասայ չեկաց 'ի զառ
և վայր մի :

Որպէս հարկիք եղանց սեւից 'ի կորդա-
յեալն անդաստան

Ամուք հաւանք ըզկուռ զարօրն առնուն
ձրգէն միաբան ,

Ձըգէն և քիրտն յոլով բընէ ընդ արմընդ
բունն եղջերաց ,

Եւ անջըրպետ լըծոյն միայն զատէ զա-
մուլն 'ի միմեանց ,

Քայլ ընդ ակօս ըզնոյն կոխեալ զարդանդ
հողոյն պատառեն ,

Այսպէս Այսպէն անանջըրպետք կացին
անդ այր յընկերէն :

Բայց Տեղամոնն շատ այրընտիր ունէր
համհարզս 'ի կըռուին ,

Եւ մինչ ընդ քիրտն հարեալ խոնջէր , զաս-
պար նորա բառնային :

Իսկ Լոկրացիք մօտ ոչ կային քաջի որ-
դւոյն Ուլեան ,

Մարտ յարդարել յակաստանի աշխոյժք
նոցուն վատեցան .

Ձի չէր նոցա կուռ սաղաւարտ վերջա-
ւորօք գիսասպանծ ,

Եւ ոչ ասպարք բոլորածիրք ոչ գեղար-
դունք 'ի հացեաց .

Այլ յեղին եկին 'ի մարտ առեալք զա-
ղեղն հաստաձիգ ,

Բարձին և զէն ըզքաջոլորն յասուեաց
օդեաց պարսաւորիկ .

Չու արարին խրախուսեցին յայս զէն 'ի
զարդ ասպատանք ,

Նետիւք սարսիւք փարսոտէին անդու
Տրոյեանց ըզփաղանդ .

Մինչ այլք ճակատ տըւեալ Տրոյեանց
զինավառեալք կըռուէին ,

Կըքրեալք ընդդէմ և Հեկտորայ սըղըն
ձավառ վիրադին .

Սոքա յետուստ կըծկեալք նոցա մահ տե
ղային անսպաման

Աղեղնաձիգք և սարսաձիգք, մինչև Տրոյ
եանք վատեցան .

Աղմըկեցան 'ի տեղ փըքնաց, զօր խուճա
սկէր Դարդանեանց ,

Եւ մեծամեծըս հարուածեալք ընկըրկէ
ին 'ի նաւաց :

Անշուշտ և դարձ առնէր բանակն 'ի յԵ
ղիոն հողմասուն ,

Թէ Պուղիւդամ առ խրոխտն Հեկտոր
խորհուրդ չազգէր 'ի Ժամուն .

« Զի՞ քեզ, Հեկտոր, զի տարտամել խրա
տուն այլոց գոլ հաւան ,

Իբրու աստուած բնաւից ըզքեզ վէհ եդ
'ի մարտ գոռութեան .

Միթէ վասն այն և Ժրտեսցիս գըլէլըզ
բնաւս 'ի հանճար ,

Բայց միահետ քեզ զամենայն անձին
գրաւել չիք հընար :

Քանզի բաշխեաց և ըզմարտին հանդէս
միումն ետ աստուած ,

Միւսում ըզկայթ , այլում կիթառ , այ-
լում ետ զերգ նըւագաց .

Հեղ խնամածուն յօգուտ բազմաց միւ-
սում հանճար 'ի սրտի .

Հանճար փրկիչ է քաղաքաց . զայսնա գի-
տէ որ ունի :

Արդ ես , ո՛վ քաջ , ասեմ քեզ արդ ոք
ինձ թըւի 'ի լաւաց ,

Զի այժմ ըզքեզ պըսակ մարտին իբրև
ըզհուր պաշարեաց :

Այո , Տրոյեանք նահատակեալք վա-
զեալ անցին ընդ պատուար ,

Բայց կէսք աստէն զինու զարդու վատին
խառնիլ 'ի գուպար .

Իսկ կէսք նուազունք մարտ ընդ բազմաց
գընեն առ նաւս ցիր և ցան ,

Օ՛ն դու վայր մի դարձիր և երթ , ձայն
տուր քաջաց միաբան .

Համագումար ատեան կազմեալ խոր-
հուրդ քաջիկ մէք կալցուք ,

Արդեօք գըռոյթ տալ մեզ 'ի նաւս ար-
ժան իցէ կընքեսցուք ,

Այլ ո՛վ , այժմէն մըցանակել հաճէր և
տայր մեզ աստուած ,

Կամ թէ աստէն անդրրժեղք վերջոս
նեսցուք 'ի նաւաց :

Ահ զիս ունի, թէ Յոյնք այսօր պարտս
հատուցեն զերեկեան,

Նա զի բազմեալ կայ այրն 9 'ի նաւս ան-
յագն 'ի մարտ գողութեան.

Դա ետ ընդ ետ փայլակնացի մեզ յե-
րևան 'ի սլայքար ։

Լըւաւ հեկտոր, բարեբանեաց Պուղիւ-
դամայն ըզհանճար ։

Ոչ հանդարտեաց. հասլ 'ի գետին վա-
ղեաց զինուքն 'ի կառաց,

Դարձաւ անդէն առ Պուղիւդամ արա-
գաթիւ ձայն կարգաց.

“ Ըզքաջորեարն, ո՛վ Պուղիւդամ, կա՛լ
աստ մինչ ես անդ գընամ.

Կարդ տամ զօրուն, հանդէս մարտին, և
փութապէս աստ դառնամ ” ։

Լսաց, գիմեաց հըսկայազօրն նըման լե-
րին ձիւնեղէն,

Տրոյեանց ազգումն և համհարզից գոչէր
յահեղն 'ի ձայնէն.

Ըշտապեցան միանգամայն ըզհեկտորայն
լըւեալ ձայն,

Հորդան տային առ քաջարին Պուղիւդա-
մաս Պանթոսեան ։

Հեկտոր զարին խնդրէր Դեփօր և զԼը-
տակեանն Ասիոս,

Եւ զԱգամաս յուզէր զԱսեանն և քաջ
զարքայն Եղէնոս.

Գիտ ըղնոսա կամ հարուածեալս կամ
ոչ բնաւին կենդանի ,

Իբրու նըկուն գըտան նոքա ընդ բռամբ
Յունաց ՚ի մարտի .

Կէսք առ նաւուք զիականացեալք կային
նոցուն ՚ի ճամբար ,

Եւ կէսք ՚ի ներքս ՚ի պատուարին տի-
գեալք և կամ նետահար :

Ապա յահեակն ահեղ մարտին բար-
ձեալ զէտակն հեկտորայ ,

Անդ զառւանդն ետես փեսայ վարսագե-
ղոյն հեղինեայ :

Կայր նա խրախոյս նիզակակցաց տայր ՚ի
հանդէս մրցանաց ,

Արձանացաւ արին հեկտոր և լուտանօք
բան սարսեաց .

“Լա՛ղ Պարիս, գէմք գեղաղէշ, կնամու-
շամբուշ, դաւաճան ,

Ո՛ւր է Գեփօր, ո՛ւր Ադամաս, ո՛ւր Եղե-
նոս է արքայն ,

Ո՛ւր Ասիոս, ո՛ւր Ոթրիւոն . արդ Եղիոն
բարձր ոստան

Հիմնայտակ քանդի, և քեզ օրհաս գու-
ժէ դառնութեան ” :

“Զխորդ հեկտոր, անդէն ՚ի նոյն Աղեք-
սանգրոս ետ բարբառ ,

Զխորդ դու յիս զուր տարապարտ ձը-
գես այժմիկ պարսաքար .

Թէ զայլ նըւագ թերևս ուրեք էս վա-
տացայ 'ի մարտէ ,

Բայց քաւ թէ զիս բնաւին վատեալ մայրն
իմ ծընաւ յարգանդէ :

Ո՞չ մէք ինքնին , յորժամ գուժեաց նա-
ւամարտիս այս շըշուկ

Աստ համհարզիւք արձանացաք իբր ա-
խոյեանք աննըկունք :

Իսկ զոր խնդրես նիզակակիցքն , աւանդ ,
նոքա տապաստ կան .

Երկուք միայն ողջ Դեփոբոս ողջ Եղե-
նոս է արքայն .

Խոցք վիրաւորք չոքան 'ի բաց 'ի ձեռս
հարեալք յաշտէն սուր ,

Արամազդայն ընդ հովանեաւ գըտան նո-
քա անձնապուր :

Արդ տա՛ր ըզմեզ , ուր քոյ աշխոյժք վա-
ռեն ըզքեզ 'ի յոգիդ ,

Մէք գիմագրաւ նահատակեալք ըզհետ
խաղամք ըզքաջիդ :

Անշուշտ , ո՛վ քաջ , ըստ մեր կարին ոչ
վատասցուք 'ի գուսար ,

Բայց քան ըզկար կըռուեւ մարդոյ , թէ
և անձկայ , չէք հընար » :

Եսաց Պարիս , զհարազատին միան ամո-
քեաց հեշտաբար .

Հապա խաղան ուր արհաւիրք յուզէր
մարտին և ծըփայր :

Անդ կըռուէին քաջ Պուղիւդամ և Կեբ-
րիոն և Փալկէս ,

Հահատակէր և Որթէոս և դիւցանման
Պողսլիտէս .

Անդ և Պալմէս , Ասկանիոս , Մոռիւս
որդի Իսպոտեայ ,

Աւուրբ յառաջ հասին կըռուել փոխա-
նակաւ և սոքա .

Եկին այս քաջք 'ի յարգաւանդն Ասկա-
նիոյ սահմանաց ,

Քանզի յայնժամ վէհն Արամազդ զնոսա
'ի մարտ բորբոքեաց :

Ըրդ խաղային գոգ դիւաշունչ հողմոց
[Թափոյն հանգունակ ,

Որ յամպրոսպցն Արամազդեան մըրրկէ 'ի
դաշտ տափարակ ,

Անդուստ խուժեալ 'ի ծով խառնի ահեղ
'ի ձայն գոռութեան ,

Փլանին անդունդք ահագնագոյք , կոյտք
կոհակաց լեռնանան ,

Գան վէտ 'ի վէտ վարազացեալք ալիք զա-
լիսն գըլեն ,

Եւ փրփրադէզք մի ըզմիով յեռանդն հա-
րեալ մըռնչեն ,

Այսպէս Տրոյեանք կուռ խիտ առ խիտ
դէն փայլակեալ 'ի պէսպէս ,

Զօրավարաց ըզհետ յորդեալք խաղան
մարտին յասպարէս .

Արենասանձ իբրև Արէս էր սեգն հեկ-
տոր կարապետ ,
Պղղընձակուռ քեմըխտապատ բարձեալ
ասպար ահափետ .
Սաղաւարտին շարժել 'ի քունս նըշոյք
հատեալք փայլակէն ,
Նա քայլ 'ի քայլ խաղայր յառաջ հովանա-
ցեալ յասպարէն .
Փորձէր ժըտէր շուրջանակի խրոռլ հա-
րուլ փաղանգաց ,
Այլ վերջացաւ ահ արկանել 'ի սիրտ քա-
ջաց հելլենաց :
Բայլ մեծաքայլ խաղաց Այաս , կար-
գաց նըմա ասպարէս .
« Այ խրոխտ վերագ , մօտ եկ , դու զի
ահ մեզ քաջաց արկանես .
Քաջ եմք հելլենքս 'ի դործ մարտի , չեմք
ինչ անփորձք անաւագ .
Մէք օն և օն , քաւ , ոչ 'ի քէն , յԱրա-
մազդայ դանեցաք :
Յաճին ըզնաւս վարել ըզմեր թէ զքեզ
դրդենքո ոգիք ,
Են են և մեր բազուկք քաջաց մեզ 'ի
սաշտսան զօրաւիգ :
Նա և կանուխ քո պերճ ոստանդ 'ի մէնջ
լիցի հիմնյատակ ,
Եւ քեզ ինքնին դոյժ արկանեմ . քո մեր-
ձեալ է ժամանակ .

Երբ խուճապեալ դու Ղիոսի և դից հան-
ցես խնդրեաժ ,

Զի երազունք քան զբազէից թըռիւքդ
իցեն նըժուգաց ,

Սրասցին հանդէս բաշ արձակեալք և
կուռ հարեալք ըզսմբակ ,

Զամպ ըզփռչուն յուզեալք ընդ դաշտ
թուռացեն ըզքեղ 'ի քաղաք " :

Մեծն Այասայ այն ինչ էին բարբառք
ձայնին 'ի բերան ,

Թըռչուն յաջմէ բարձրաթըռիչ արծուի
ճախրեաց յերևան :

Իբրև խուժանն 'ի հմայս ժամուն գոչ-
մամբ ձայնի խրախուսեաց ,

Յայնժամ հեկտոր ահեղասաստ ետ Այ-
ասայ անդրադարձ .

« Սնապարծ Այաս , զո՞ր բարբանջանս
ժայթքես դու ցուլ յաղթանդամ .

Ո՛վ , թէ այնպէս ես ճետ էի վեհին Ղիայ
և հերայն ,

Եւ զՊալասայ և զՓեբոսին շուքն ունէի
ես անշուշտ ,

Որպէս անվրէպ ձեզ մահ այսօր ածցեն
երկինք 'ի վերուստ :

Եւ դու 'նդ նոսա արկցիս տապաստ , թէ
իմ մնացես նիզակին

Որ սայրասուր զայդ քո ըստուար յօշա-
տեսցէ ըզմարմին .

Զի դու անկեալ գէշ առ հաւուք 'ի քոց
մարմնոց ճարպալիւր ,
Յագեցուսցես ըզՏրոյիոյ ըզհաւս և շանցն
ըզջուլիւր ” :

Ասաց խաղաց , գոչեն փաղանդք և զհետ
քաջին փողեցան ,

Ձայն բարձրացաւ ժողովրդեան , խօ-
շիւնք մարտին հնչեցան :

Մեծ արձագանգ կրկնեն և Յոյնք շա-
հատակեալք 'ի հանդէս ,

Մնային քաջաց Տրոյեան գնդին երբ կար-
դասցեն ասպարէս :

Իսկ երկուստեք ձայնից բոմբիւնք մինչև
յեթեր գանդեցան ,

Անդուստ մինչև յԱրամազդայ ճաճան-
չաւորն 'ի խորան :

18
[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

ԵՂՆԻԿԱԸՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԴ .

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նեստոր տագնապեալ ընդ մօտալուս
վտանգ Յունաց յառնէ խորհուրդ խոր-
հել ընդ Ագամեմնոնի: Անձկութիւն սրտի
արքային, յարանալ 'ի մարտ եթէ դառ-
նալ յետս: Զխորհուրդ դարձին այսպա-
նէ Ոգիւտէս. զնոյն քաջաբար զգէմ դառ-
նայ Դիոմեդէս. և ըստ խորհրդոյն նորա
արքայք, թէպէտ և վիրաւորք, մտանէն
'ի զօրն 'ի քաջալեր բանակին: Պոսիդոն
'ի նմանութիւն մարդոյ սրտապնդէ զնո-
սա: Հերա յառաւել զօրավիդ Պոսիդոնի
դաւէ զԱրամազդ գրգանօքն և ննջեցու-
ցանէ: Պոսիդոն զայն ժամ պատէ՛հ գը-
տեալ, ինքնին զօրավարէ բանակին Յու-
նաց: Հեկտոր վիմահարեալ յԱյասայ,
անկանի յերկիր կիսամահ, և հարկանին
Տրոյացիք:

ԵՂՒԼՆԸ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԴ .

ՁԱՅՆ խառնադուռ լուաւ Նեստոր յարբ-
ման գողով բաժակի ,
Դարձաւ անդէն և վարանէր ընդ Ասկղե-
սեան արքայի .
« Բա՛րէ բա՛րէ , զի՛նչ իրբ իցեն , ո՛ր Մա-
քաոն քաջ արանց ,
Զի՛նչ այս գոջիւն յորդեաց առ նաւս մեր
քաջառոյդ պատանեաց :
Բայց դու հանգիր 'ի բազմոցիդ արբ ըզ-
հրաշէկ ըզգինին ,
Մինչ գանգրահերն Եկամիդէն ջուր կա-
հեսցէ քեզ ջերմին .

Լուսացես նովաւ դու զապաժոյժն և
զապաւառդ յարենէն ,

Ես արդ գնացից արագապէս զընեւ ըզ-
բանն 'ի դիտէն ։

Լսաց , զասպարն ըզքաջորդւոյն արկաւ
զուսով ծերունին ,

Պըղընձակուռ և հրաշափայլ ցայտէր աս-
պարն 'ի վրանին .

Ձի թրասիւմէդ ըզհօրն իւրոյ զասպարն
էառ հաստամուր ,

Բայց ծերունին կալաւ 'ի բուռն և տէգ
հարուստ սայրասուր ։

Եւ 'ի վրանէն արձանացաւ ողորմ ետես
տեսարան ,

Տրոյեանք խիզախք վանեն ըզհետ և Յոյնք
խուճապ փախուստ տան ։

Դարձեալ և զայն յակն արկանէր յապուշ
հարեալ ծերունին ,

Ձի և պատուարն Աքայեցւոց հոսեալ
անկաւ 'ի գետին ։

Որպէս ծով մեծ կապուտակի և կան ա-
լիքն անմըռունչ ,

Գոգ նախազգաց , թէ մօտալուտ հողմք
խուժեցեն դիւաշունչ ,

Վասն այն 'ի մէտ կայ 'ի կըշուի ոչ անդ
դառնայ և ոչ աստ ,

Մինչև մըրըիկ սահմանաւոր շնչէ 'ի նա
Արամազդ ,

Այսպէս անդ ծերն արձանացեալ, միտ
վարանէր 'ի կրկին
Ի խաղմ արդեօք գնասցէ Յունաց, թէ
յայց Ատրիդ արքային :
Եւք վարանացն զերթն առ արքայն հա-
մարեցաւ նա քաջիկ,
Մինչ դեռ անդուստ յերկուց կողմանց
արեանց հոսեն ճապաղէք .
Գըծեալ հնչէր կուռ պղղընձին յիրանս
քաջաց 'ի կըռուի,
Հարեալ ջախեալ 'ի սուսերաց և 'ի տի-
գացն երկսայրի :
Եւ ըն յանկարծ հանդէպ ծերոյն ար-
քայքն եկեալք 'ի նաւաց
Խոցք վերաւորք Դոմեդ, Ոդիւս և Ատ-
րիդէս քաջ արանց :
Հեռի մարտէն առ ծովափամբ քար-
չեալք կային նաւք սոցին ,
Իսկ առաջինքն 'ի ներքս 'ի դաշտ, զորովք
պատուար կանգնեցին .
Քանզի թէպէտ առ հաւասար էր անդ
ծովափն ընդարձակ,
Բայց և այնպէս չէր նա ողջոյն նաւատոր-
մին ընդունակ .
Նեղէր խռնէր 'ի վայրն անձուկ Աքայե-
ցւոցն խուժան ,
Ուստի և նաւք մի ըզմիով աստիճանեալ
կարգեցան .

Զեղան լըցին զերկայնաձիգ ըզծոցն ըզմեծ ծովեզեր ,

Որչափ ինչ վայր շուրջանակի 'ի հրուանդանաց պարագրէր :

Լորդ այս արքայք անձուկ բերեալ գիտել ըզխազմ ըզմարտին ,

Յեցեալք 'ի տէգս և զուգահետք քայլեալ գային թախծագին :

Տեսեալ ըզծերն ընդառաջեալ արքայքն յապուշ կրթեցան ,

Կարդաց անդէն Ագամեմնոն և յանուանէն ետ ըզձայն .

« Բա՛բէ , հետոր հեղեանդ ասպետ ,
փառք մեր Յունաց բանակին ,

Զի՛ է , ո՛վ քաջ , զի առ մեզ գաս լըքեալ զարեանց դաշտ մարտին .

Խիթամ թէ զբանն ահեղասատ լըցէ վիրագդ այդ հեկտոր ,

Զոր անդ երբեմն յատեան Տրոյեանց ձայն որոտաց ահաւոր .

Թէ զնաւս յաճիւն մինչ չև փոխեալ ինքն յԵղիոն ոչ դարձցի ,

Մինչ դառնապէս առ հասարակ հարցէ և զմեզ 'ի յոգի :

Զայս որոտաց նա յայն ատեան , և արդ բանիցն է հանդէս .

Բա՛բէ , ուրեմն և այլք ընդ իս խեթան որպէս Աքիլէս .

Չառնուն 'ի յանձն 'ի մարտ մըխիլ 'ի տագ-
նապէլ մեր նաւաց » .

Զայս Ատրիդէս . և ծերունին ահիւ կըր-
կնեաց անդրադարձ .

“Օ արգիս անշուշտ սատոք հեկտորայ
յանգ ելանեն անարգել ,

Եւ ոչ Դիոսն ահագնագոյ լիցի այլ ազգ
ճարտարել .

Նա աւանիկ մեր հաստամուր պատուարն
հոսեալ քանդեցաւ ,

Այն որ նաւացն և մեզ ինքնին էր ախոյ-
եան դիմագրաւ .

Տրոյեանք անդու մօտ առ 'ի նաւս մարտ
յարդարեն ահագին .

Թէ և զըննես , գիտացես ոչ , Յոյնք ուստ
ուստեք խուճապին .

Մահ ճարակեալ է յընդհանուրս . զեր-
կնիւք քերէ աղաղակ .

Խորհուրդ կալցուք զեմրդ մեր իրքս եւս
ունիցին յաջողակ :

Քաւ , թէ 'ի մարտ գոլ խառնամուխ ձեզ
ինչ տամ ես քաջաւեր ,

Իբրեւ անճահ է խոցելոց կալ և կըռուել
անվէհեր » :

“Ո՛վ Նեստորէ , կրկնեաց արքայն , մար-
տըն գոռայ մերձ նաւաց ,

Ամուր պատուարըն քանդեցաւ , խըրամն
ինչ մեզ ոչ օգնեաց ,

Յոր քրտնաջան եղեն հեղենք իբրու վըս
տահք մեծապէս ,

Զի էր նաւացն և մեզ ինքնին նա յանխա-
խուտ 'ի պատնէշ :

Անշուշտ ուրեմն ամպրոպային խնդրէ
հըզօրն Արամաղդ ,

Զի տարաշխարհք անփառունակք անկ-
ցին հեղենք աստ տապաստ :

Դիտեալ իսկ եմ , զհարդ երբեմն էր նա
Յունաց զօրավիգ ,

Արդ զանմահիցն ետ շուք Տրոյեանց , որ-
պէս դիտեմ ես այժմիկ .

Իսկ ըզկորով և ըզբազուկ կապեաց ըզ-
մերն արդ ողջիկ ,

Այլ աղէ դուք առ հասարակ վայր մի
բանիս ունկըն դիք :

Ըզնաւս քարշեալս աստ մօտ զափամբ 'ի
ծովն արկցուք բացադոյն ,

Անդէն 'ի խորս արկցուք խարխիս մինչ
մուծըն գայ գիշերոյն .

Եթէ յայնժամ դուլ Տրոյացիք մարտին
տացեն դուռուծեան ,

Ապա և մէք տացուք 'ի ծով ողջոյն նաւաց
մեր հորդան :

Չեն ինչ այսպանք , 'ի վճռանգից խոյս
տալ նա և գիշերի .

Լաւ է փախուստըն անձնապուր քան
անկանեւ մեզ գերի » :

Խեթիւ 'ի նա ձայն Ոգիւսէս բազմախոր
 հուրդն արձակեաց ,
 « Զինչ , ո՞վ Ատրիդ , բան մահագոյժ ել
 յամբափակդ 'ի շրթանց .
 Աւաղ , ո՞վ Թէքո զօրավար լեալ էր զօ-
 րուն սինըքոր ,
 Եւ ոչ մեզ աստ յարշաւանիս հրամանա-
 տար Թագաւոր .
 Մեզ , ոյց Դիոս յառոյգ տիոց մինչ յա-
 լկոյթ հասակին ,
 Ետ մարտ մըղէլ մինչև 'ի շունչ իւրաքան-
 չիւր 'ի վերջին :
 Ուրեմն անշուշտ սնդեալ էք Թողուլ
 զոստանն ըզՏրոյեանց ,
 Զոստանըն մեծ , ոյր աղագաւ ամբաւ տա-
 րաք մէք վըշտաց :
 Լճու լեր , մի՞ դք յԱքայեցւոց լուիցէ եր-
 բէք զայդ քո բան ,
 Զոր և անշուշտ այր դք ուշիմ երբէք չառ-
 նու 'ի բերան ,
 Այր որ ունի կըշիւ լեզուի և գաւազան
 արքունի ,
 Եւ հրամատար է շատ զօրու , որչափ
 դու մեր բանակի :
 Ըզքո խորհուրդն ես այսպանեմ , որ մեզ
 հրաման կարդացեր ,
 Զհանդէս նաւաց ձըդէլ 'ի ծով մինչ
 մարտք յուզին գուժաբեր :

Զի յաղթականք յայնժամ Տրոյեանք 'ի
մեզ եղեալ գամագիտ ,

Առ հասարակ մեք գիտապատտ անկցուք
աստէն խիտ առ խիտ :

Նա զի և Յոյնք ոչ ևս յայնժամ մարտ
անվրկանդ կըռուեսցին ,

Եթէ նաւք մեր այս ապաւէնք 'ի ծովն
առեալ ձրգեսցին :

Քանզի 'ի ծովն յառեալ նոքա հրաժեշտ
տացեն 'ի մարտէ ,

Եւ մահաբեր տեսցես զխորհուրդն 'ի քէն
տըւեալ յարքայէ » :

Ոչ հանդուրժեաց , կրցեաց արքայն , ըզ
սաստ ըւեալ զՈդիւսեան ,

“ Քոյդ Ոդիւսէս սուր կըշտամբանք խոր
'ի յոգիս իմ հարան .

Քաւ , ես հրաման ոչ կարդացի ընդդէմ
կամաց հելլենաց ,

Առնուլ 'ի ծով ձրգել զհանդէս ըզհաստ
ամուր մեր նաւաց :

Օն արդ 'ի մէջ կացցէ այր մի թէ ծեր
և թէ պատանի .

Եթէ քաջիկ տացէ խորհուրդ այդ ինձ
անշուշտ քաղցրասցի » :

“ **Ս**երձ կայ ձեզ այրն , անդէն Դոմեդ
ձայն արձակեաց կորովին ,

Եւ զայրըն զայն խնդրել յերկար չեն
պէտք մերոյ ակըմբին ,

Թէ իմ բանիս ունկըն դնէք և ոչ խե-
ռայք 'ի սիրտ ձեր ,
Զիս չեպերէք իբրու որ այն տիօք 'ի ձեզ
եմ կըրսեր :
Խնդաւմ ես գոլ 'ի Տիւգեայ ճեա քա-
ջարւոյն 'ի հօրէ ,
Որ արդ ծածկեալ կայ 'ի յարգանդն հո-
ղապատեան 'ի Թեբէ :
Քանզի երեք Պորթէոսի ծընան որդիք
աննըման ,
Բնակեալք 'ի բարձրն 'ի Կաղիւղոն և 'ի
յերկիր Պէւրոնեան .
Էր Ագրիոս , երկրորդ Մեւս , երրորդ
ասպետն էր Ինէս
Հայր հօրն իմոյ , սա վէհագոյն էր արու-
թեանցն 'ի հանդէս :
'Նոքա ողջոյն մնացին անդէն , հայրն իմ
Թափառ անդ և աստ
'Նստաւ յԱրդոս . այս էր կամք դից և զայս
կամէր Արամազդ :
'Նա անդ կացեալ , և յԱտրասդեայն 'ի
դըստերացն ած 'ի կին ,
Եւ բնակեցաւ 'ի հացալից բաղմահամբար
'ի յարկին .
Հատ և գետինք էին նորա ցորենաբերք
'ի յանդի ,
Եւ ծառատունկք հովանաւորք կային
անդ կարգ ըստ կարգի .

Բաղմահարուստ էր և խաշտօք , տիգաւ
վեհ էր հեղէնաց ,

Լըւեալ իսկ է ձեր զամենայն . պատմեմ
յանշուշտ 'ի զրուցաց :

Ձիս արդ , ո՛վ քաջք , ճէտ չասելով ոչ
անաւագ ոչ անկած ,

Մի՛ ունչս առնէք իմ խորհրդոյն , զոր
տամ զարդիս ձեզ քաջաց :

Օ՛ն թէպէտ խոցք , արիք 'ի մարտ , զի
հարկն այսպէս ըստիպէ .

Նետընկեցիւ չափ մերձաւորք կացցուք
գոռոյն 'ի բացէ .

Մէք անձնապահք ըզգուշացեալ մի վերս
'ի վերն յաւելցուք ,

Կացեալք այնպէս յերևանի խրախոյս վա
տաց կարդասցուք .

Հրաման տացուք և զատելոցն , որ մարտ
մղղել չըկամին » .

Ասաց Դոմեգ . 'ի լուր բանին արքայքն
յուզի անկանին :

Սարապետէր Ագամեմոնոն , և Պոսիդոն
ականեաց .

Ի կերպարան առնն ծերոյ եկն առ նոսա
մօտ եկաց .

Կալաւ զաջոյն Ագամեմոնեայ ձայն ետ
անդէն փութապէս ,

« Անշուշտ , Աարիդ , խնդայ զարդիս մա
հահամբոյրն Աքիլէս .

Դա 'ի զընին կայ արհաւրաց Աքայեցւոց
բանակի .

Դա յայլոյ խելս . և գուԹ յաղիս բա՛ չեք
գորա և խուն մի 10 :

Ո՛վ, մահ ըզնա առեալ տանէր , ոտնհար
լինէր և աստուած .

Սակայն ընդ քեզ չեն խեթացեալ ողջոյն
ակումբն երջանկաց :

Տեսցես դարձեալ Տրոյեանց զիշխանս
յուզել ըզգաշտն 'ի փոշի ,

Եւ յեղին 'ի ծովափանց փախչել 'ի շտապ
տաղնապի 11 :

Ասաց , 'ի նոյն գոչեաց ահեղ և արշա-
ւէր 'ի դաշտին ,

Որչափ և ինն և տասն հազար գոչեն մար-
տիկք 'ի խաղմին .

Այնչափ գոչիւն Երկրասասանն եհան
յամուրն 'ի լանջաց ,

Եւ մարտ անդուլ մըղել անդէն հուր 'ի
հեղենս բորբոքեաց :

Եւ ոսկեգահն հերա գշխոյն յՈղիւմսդ
սին 'ի կատար ,

Ետես զի տագրն որ և եղբայր էր խառ-
նամուխ 'ի սլայքար .

Խնդայր յողին , բայց և բաղմեալ 'ի ծայր
Իգայն բիւրակնեայ

Ետես զՈրմիզդն ահեղասաստ , խեռայր
խեթայր սիրտ նորա :

Խորհուրդ ապա մենքենայեաց դշտոյն
այն մեծ աչագեղ,

Զխորդ հնարիւք նա գողասցի միտ զԱր-
քային զայն ահեղ:

Կընքեաց խորհուրդ, պճնայարդար ու-
ղւոյ լինել 'ի յիգա,

Թերևս այնպէս տեսեալ Դիոս մըտցէ փե-
սայն իւր առ նա.

Տացի յայնժամ արտեանանցն Արամազ-
դայ քաղցըր քուն,

Թըմբիր անոյշ միանգամայն արկցի մը-
տացն այն արթուն:

Մուտ յառադաստըն զոր չինեաց հե-
փեստ որդին փարեղի,

Դրանդեաց ամուր դուրս յարմարեաց և
եղ ծածուկ բանալի,

Զի և բանալ զայն դուրան երբէք չէր ոք
'ի դից բաւական.

Ի ներքս եմուտ, առականեալ փակեաց
ըզդուրս լուսարփեան:

Անդ յանուշակ ջնջեաց յաւիշ ողջ զաղտ
ըզգիրդն ըզմարմնոյ,

Յանմահականն օծաւ ապա յանոյշ պա-
րարտ 'ի յիւղոյ.

Բազմաբուրեան յուզեալ իւղոյն 'ի յարկն
յաւէժ Դիոսին,

Բուրմամբն անոյշ առ հասարակ լընոյր
զերկիր և զերկին:

Օծեալ այնպէս սանտրեաց ըզգէսս ,
 զարդ ետ վարսից գեղամոյն ,
 Փունջ խոսրոպեաց եդ պերճ աւագ ան-
 մահական իւր գլխոյն :

Արկաւ զանձամբ տեռն պայծառ զան-
 կեալն 'ի մեծն Աթենայ ,
 Որ հրաշակերտ գործած բազում արուես-
 տակեաց 'ի նրմա .

Պընդեաց 'ի լանջն և ճարմանդիւք աղ-
 խեաց ըզնա ոսկեբուն ,
 Ած և գօտի և էր հարիւր նա թեզանեօք
 զարդարուն :

Ի ծակ բլթակս իւր գեղեցիկ նա եռակ-
 նեայ գինդ կախէր ,

Գինդ շնորհաշուք , գոհարակապ , հրա-
 շապայծառ լոյս ցայտէր :

Նոր գլխաշուք ջինջ իբր արփի , դիցա-
 նուշիցն իսկուհի

Արկ , և 'ի յոտսն 'ի ձիւնափայլ կօշիկ կա-
 պեաց գեղանի :

Այնպէս համակ յարդ և 'ի զարդ յառա-
 գաստէն ելանէր ,

Ի զատ 'ի դից կոչեաց զԱսողիկ , ձայն
 արձակեաց անվէհեր .

“Ընէս , ո՛ր դուտոր , և կամ զլանաս ,
 զոր ես զարդիս ասեմքեզ ,
 Խեռաս թերևս զի ես Յունաց և դու
 Տրոյեանց սատարես ” :

“ Արդոյդ դշտոյ, կրկնեաց Աստղիկ,
 դուստրը դու վե՛հ Զըրուանեան,
 Ասա ըզբանդ, ես յանդ հանեմ ըզկարե-
 լին և զարժանն ” :

“ Տո՛ւր ինձ զարդիս, Դշտոյն նըմա բար-
 բառ կրկնեաց մանգութեան,
 Տո՛ւր ինձ, Աստղիկ, ըզբոյ գրգանսդ, հաղբ
 զանմահից և մարդկան .

Քանզի այցել ես չու առնեմ ծագաց երկ-
 րին բարեբուն

Եւ դիցածին Ուկիանու 11 և Տեթիւեայ
 մօր նախնոյն .

Որք ժողովեալ 'ի տունս իւրեանց սնու-
 ցին սիրով զիս հերա ,

Եւ ինձ կացին դաստիարակք, առեալ
 զիս ինքն 'ի Ռէայ .

Յաւուր յորում վե՛հն Արամազդ արքայն
 հըզօր գերաբուն

Վանեաց զԶըրուան խոր ընդ երկրաւ
 յանբուսաբեր 'ի ծովուն :

Արդ ես նոցա գընամ այցել և համո-
 զել 'ի կագէն ,

Քանզի անհաշտք լեալ վաղընջուց, նոքա
 միմեանց անհուսք են .

Խէթ զըժընդակ զոգիս նոցա գրաւեաց
 և քէն ոխակալ,

Ո՛վ, թէ համբոյր ըզսիրտ դոցա գործեմ
 բանիւք հեշտընկալ :

Թէ յաջողիմ հաշտ և ամոք հանել ըզ-
խէթն 'ի յոգւոյ ,

Անշուշտ նոքա զիս կարգասցեն ցանգ նա-
զելի և արգոյ " :

Օ՞իծաղասէրն Աստղիկ կրկնեաց . « Ձիք
անաստեւ քում բանին ,

Ձէ և քոյին խնդիրն անճահ դու ես
Դիայ փարելին " :

Ասաց , ելոյժ ըզլանջագեղ զերփնասղնա-
գործ ըզգօտին ,

Յորում անկեալ հրապոյրք , պտանք ող-
ջոյն ցանցեալ դարէին .

Անդ և տարփանք և ցանկութիւն , խօսք
խաբուսիկ 'ի լեզուէն ,

Եւ խեղդք շըրթանց , որք և ըզմիտս հան-
ճարեղաց թակարդեն 12 :

Եդ զայն 'ի ձեռս և « Ա՛ռ , ասէր , դու
զերփնաղարդ զայս գօտի ,

Յորում անկեալ կայ ամենայն . դիր զայդ-
'ի քում 'ի ծոցի :

Անշուշտ գործով պըսակեացես , զոր ինչ
նիւթես խորհըրդով " .

Լըւաւ Աչեղն և ժըմոեցաւ , եդ 'ի ծոցին
ժպտելով :

Յարեաւ Աստղիկ դուստրըն մազդեզն 'ի
տուն չոքաւ աստուածեան ,

Սլացեալ հերա ելիք անդէն զՈղիւմսո-
սին արտեան :

Ընդ Պիրիա և ընդ յուռթի դաշտ Եմա,
Թեան ել գիմեաց ,

Եւ ընդ լերինս ձիւնախաղաղ անց Թրա,
կացւոցըն քաջաց :

Սրանայր իբրև սաւառնաթև ընդ սեսլա,
ցեալս ընդ կատար ,

Եւ ոչ զերկիր գըծէր նորա անհետ ոտին
դարչապար :

Էջ նա 'ի ծովն ալիասաստ գիմեալ լեռ-
նէն 'ի յԱթոս ,

Եւ գիւցազինըն Թոասայ հաս 'ի քաղաքն
'ի Լեմնոս :

Անդ գիտ ըզՔուն 13 զեղբայր Մահուն ,
աչեղ Դշխոյն մօտ եկաց ,

Ըզձեռանէն կալաւ նորա և յանուանէն
ձայն կարգաց .

“ Բաբէ , ով Քուն , գից ամենայն և ողջ
մարդկան դու արքայ ,

Երբէք թէ ունկն ինձ մատուցեր , օն և
զարդիս ինձ անսա .

Քեզ յաւիտեանս ընդ ամենայն շնորհս
կալայց ես ինքնին .

Տո՛ւր լուսալիւր աչացըն քուն 'ւ արտեա-
նանց Դիոսին :

Մըտեալ առ նա ես զամուսնոյ հարկց
նըմա ըզպաշտօն .

Դու նընջեցո . քեզ աթոռակ 14 ոսկի ան-
եղծ տամ 'ի ձօն .

Հեփեսոս որդիս զայն հիւսնեացէ , դիցէ
 նա և սլատուանդան ,
 Անդ քո ըզգիրդ զոտս հանգուացես յոր-
 ժամբազմիս 'ի սեղանն ։
 Բա՛բէ արգոյդ , 'ի սլատասխան կըրկ-
 նեաց զայս ֆուռնն անուշակ ,
 Դու Զըրուանայ դուստրը մեծին , բա՛բէ
 Դշխոյդ գերունակ .
 Ես բողորից տամ 'նինջ հեշտի դից յաւեր-
 ժիցըն քաջաց ,
 'նինջ և բնաւիցս համաճնողին Ովկիանուն
 հոսանաց .
 Բայց քաւ յինէն , ես ոչ ժըտիմ գընալ 'ի
 մօտ Որմըզդայ ,
 Տալ քուն և 'նինջ արտեանանցն , երբ ինձ
 հրամանն ոչ կարգայ :
 Յիշեմ ես քաջ , զի զայլ նըւագ բան տի-
 րուհւոյդ զիս դրդեաց ,
 Երբ մեծն հերակլ Արամազդեան յԵղիո-
 նէն ել նաւեաց .
 Յորժամ զոստան զայն Տրոյացւոց քան-
 դեաց մազդեզն այն արքայ ,
 Եւ ես քուն քաղցր 'ի ԹմբրուԹիւն մը-
 տացն ածի Որմըզդայ :
 Իսկ դու յայնժամ ընդդէմ քաջին չարիս
 նիւԹեալ խիտ և հոժ ,
 Փլուզեր ըզծով մըրրիկ ածեր 'ի դիւա-
 չունջ Թափ հողմոց .

Տարամերժեալ յիւր համհարզիցն արկեր
ըզնա անդ 'ի կով,

Զարթեալ Դիոս սըրտմըտեցաւ և յՈ-
ղիւմպեանս արկ խըռով.

Նա զիս խնդրէր, գըտեալ ըզհէգս ան-
դէն 'ի ծով վայրհոսէր,

Թէ ոչ Գիշեր մայրն աստուածոց մայրն
և մարգկան զիս փրկէր 15:

Փախեայ առ նա. Դիոս սըրտնեալն հան-
դարտեցաւ 'ի հոգի,

Եւ խորշեցաւ գիմագրաւելնա Գիշերոյն
տէրունի:

Արդ գու կրկին հրաման կարդաս ան-
ձին իմոյ գուժաբեր ʔ.

“Զի՞քեզ, ո՞վ Քուն, լըւեալ Դշխոյն ան-
դէն բարբառ արձակէր.

Զի՞քեզ բընաւ 'ի յայդպիսեաց բան խո-
ճոճեւ 'ի սրտի.

Կարծէս թերևս, թէ Տրոյացոց Դիոս
խընամ մեծ ունի.

Կամ ցասնուցո՞ւ, որպէս ցասեալ վասն
իւր որդւոյն մեծապէս.

Քաջ լեր, ահա ըզմանկագոյն հարսն 'ի
Շնորհացն ես տաց քեզ.

Դա Պասիթէն է նազելիդ 16, դա կո-
չեսցի քեզ 'ի կին ʔ.

Լըւաւ զայն Քունն և ցընծացաւ, կըր-
կնեաց անդէն Դշխոյին.

“Յանսուտն 'ի ջուր ինձ 'ի Ստիւգեան
երդուիր Դշխոյդ գերունակ ,
Տո՛ւր 'ի ցամաք ըզմի քո ձեռն ըզմիւսն
'ի ծով սառնորակ .

Դիքն ընդերկրեայք առ Զըրուանաւ ող-
ջոյն վըկայք մեզ լիցին ,
Թէ զՊասիթէն տաս ինձ զառոյդ զիմ 'ի
Շնորհաց փարեւին 17 ” :

Լըւաւ հերա լուսածըղին , ոչ հրաժա-
րեաց յերդմանէն .

Չայն ետ ողջ դից Տարտարոսին , զորս և
Տիտանս անուանեն 18 :

Երդուեալ այնպէս և միաբան թողեալ
զԼեմնոս և զԴմբէս ,

Քօղարկեցան յօդ միգապատ , ուղւոյ ե-
ղեն փութապէս :

Սրացեալ նոքա 'ի գազանուտն հասին
յիդա բիւրակնեայն ,

Եւ 'ի Լեկդոն թողին ըզծով և ընդ ցա-
մաք ուղղեցան .

Նոցա 'նդ ոտիւք բարձր անտառին տան
սօսափիւն ծայրք մայրեաց ,

Անդ եկաց Քունն աներևոյթ յԱրամազ-
դայն 'ի յաչաց .

Եւ դարեցաւ յամբարձուղէշ 'ի յաղթ մի
ծառ եղևին ,

Որ անդ յիդա աճունաճիւղ ձրգտէր ըզ-
ծայրն 'ի յարփին .

Ընդ թաւ ոստովք թաքեալ 'ի տիտ
սրաձայն թըռչնոյն լեռնական ,
Զոր Քաղկիդէ դիքն անուանեն , և Կիւ-
մինդէ ազգ մարդկան 19 :

Սլացաւ Հերա բարձուն իգայ Գարգա-
րոսին 'ի կատար ,
Դէտակն 'ի նա ամպրոպայինն ետես Ար-
քայն շանթահար .

Այն ինչ ետես , և գրաւեցաւ 'ի նա ող-
ջոյն Արամազդ ,
Որպէս նըւագն այն զառաջին մըտինն ու-
քա յառագաստ ,

Յաւուր յորում եմուտ առ նա ինքն 'ի
ծածուկ 'ի ծնողաց 20 ,

Եւ աստ յարեալ նըմա 'նդ առաջ ձայն
յանուանէն զայս կարգաց .

“Առ ինչ գալուստդ յՈղիմպոսէն, Հեր ,
ո՛ւր քո երթ ճեպընթաց ,

Եւ ո՛ւր են կառքդ և երկվարք” . Լըւաւ
‘Իշխոյն և կեղծեաց .

“Լայցե՛լ, ասէր, գընամ զարդիս ծագաց
երկրին բարեբուն ,

Եւ դիցածին Ովկիանու և Տեթիւեայ մօր
նախնոյն .

Որք ժողովեալ զիս յասլարանսն իբրև
իւրեանց սիրասուն ,

Դաստիարակք կացին մանկանս հասակ
ետուն ինձ զարգուն .

Այցեմ նոցա և համոզեմ զանհաշտելիսն
 'ի կագէն ,
 Որք 'ի վաղուց զատեալք միմեանց տապին
 'ի խէթ և 'ի քէն :
 Իսկ անդրովարքս աստ 'ի ստորոտ մընան
 Իդեայ բիւրակնեայն ,
 Որ զիս ընդ ջուր և ընդ ցամաք թռուս
 ցեն նըժոյգքն աննրման :
 Ի քո պատճառս յՈղիւմսդսէն հասեալ
 եկի ես զարգիս ,
 Զի մի թերևս յետ այսորիկ ասեղդ ընդ
 իս սրբանեսցիս ,
 Իբրու որ լուռ ուղւոյ եղեալ ես առ 'ի
 քէն գաղտաբար ,
 Անդընդախոր Ովկիանուն 'ի տունն առ
 նեմ ճանապարհ " :
 66 Ենդ դու , հերա , գնացես ապա , ձայն
 Ամպրոպեանն արձակեաց ,
 Իսկ մէք այժմէն օն առեալ աստ պաշտօն
 հարցուք զամուսնաց :
 Զի ապաքէն ոչ կին երբէք և ոչ դար
 ձեալ դիցուհի ,
 Զայսորինակ յինքն յանկուցեալ գրա
 ւեաց կալաւ զիմ ոգի ,
 Ոչ և յորժամ մըտի ես ինքն 21 առ Եբ
 նոսեանն ամուսին ,
 Որ մայր եկաց Պիրիթոսի հանճարիմաստ
 դիւցազին .

Եւ ոչ յորժամ առ Ակրիսեանն առ Դա-
նայէն գերաբուն ,

Այն որ ծընաւ ըզՊերսէոս բնաւից մարդ-
կան վեհագոյն .

Եւ ոչ յորժամ մըտի առ դուստր համ-
բաւատենչ Փինկոսին ,

Որ Մինոսին ծընող եկաց և հռադամայ
մազգեղին .

Եւ ոչ յորժամ առ Սեմէլէ և առ Աղկմէն
'ի Թեբէ ,

Որ զՀերակլէս զորդին իմ. քաջ 'ի Լոյս կե-
նաց վերբերէ .

Իսկ Սեմէլէ զԴիոմիլիւսոս ծընաւ զորդին
բերկրարար ,

Զի է իսկ քաջ ուրախութեան կանա-
ցածնաց սա սլատառ 22 .

Եւ ոչ յորժամ առ Դեմետրէ առ վար-
սագեղն այն դշխոյն ,

Եւ ոչ յորժամ առ Ղետոնէ առ նազե-
լին և արգոյն ,

Եւ ոչ յորժամ առ քեզ ինքնին , որպէս
արդ զիս գրաւեցեր » .

Լըւաւ Դշխոյն , և սլատասխան խորա-
մանգեալ բարբառէր .

“ Ի՛նքէ ահեղդ Զըրուանեան , զոր
բան հաներ 'ի շրթանց ,

Ի ծայրն իդայ յերևանի սլաշտօն հար-
ցուք զամուսնաց .

Թէ զայդ յանկարծ մի ոմն 'ի դից ահա
 նեսցէ յաւերժից ,
 Եւ փութացեալ մատն և դուշակ դա
 սուն լիցի անմահից ,
 Ինչ որ դիմօք այնուհետեւ դառնալ յՈ
 ղիմաւ երկնաճեմ ,
 Որ դարձ աստի անդ արարեալ զիս ինքն
 անկած առական :
 Թէ իղձ լինիս 'ի բան տանել , էքեզ ար
 դէն սըրսկապան 23 ,
 Զոր հեփեստէս կերտեաց որդին դրսն
 դեաց ետ դուրս անասան ,
 Օն առեալ մեր անդըր գնասցուք , անդ
 պաշտեսցուք անվէհեր » .
 «Արի , հերա , Ամարոպայինն ետ Դշխոյ
 ին քաջալեր ,
 Ադէ աչեղդ , ըղքեզ ոչ դիք տեսցեն
 երբէք , ոչ մարդիկ .
 Ամբ ոսկեղէն բակ տամ ըղքեւ ամրածա
 ծուկ քօղածիդ ,
 Եւ ոչ արեգն իւր Թափանցիկ տեսցէ
 լուսովն եօթնարփեան » :
 Այն ինչ ասաց , և մերձեցաւ ամարո
 պային Զըրուանեան :
 Երկիր յայնժամ եբաց անդէն զարդանդ
 ծոցոյն աստուածեան 24 ,
 Եւ փըթթեցոյց ներքոյ նոցա սէզ դալա
 ըի խուռներամ .

Փրթթէր լուտաս ցօղատարափ , փրթ
թէր քրքում ճոխաբար ,
Փրթթեալ յակինթ թաւ և քնքուշ յեր-
կրէ զնոսա ամբառնայր :

Հանգեան այնպէս և 'ի վերուստ քօղ
արկեցան յամպ ոսկի ,
Յամպ գեղեցիկ յորմէ շողեալ լուսաճա-
ճանչ ցօղ կաթի :

Այսպէս արքայն ընդ գշտոյին Գարգա-
րոսին յարտեան ,

Անդորրաւէտ կայր 'ի ժամուն գրաւեալ
'ի քուն քաղցրութեան :

Ազեաց յայնժամ Քունն 'ի վայրէն
Յունաց նաւացն 'ի հանդէս ,

Երկրասասան Պոսիդոնին գուշակ լինէր
փութապէս .

“Օ՛ն արդ առեալ ճեպ տուր , արքայ ,
քեզ զըղձացեալդ առնեմ աղդ ,

Տուր ձեռն Յունաց , տուր շուք վայր մի
ցորվայր նընջէ Արամաղդ .

Ի քուն 'ի խոր քաղցր և անոյշ ըմբռնեցի
ես ըզնա ,

Զի նա զարդիս 'ի տիկնոջէն թակարդե-
ցաւ 'ի հերայ ” :

Ըսաց սրացաւ , ընթանայր Քունն առ
ճոխ մարդիկն և հարուստ 25 ,

Եւ Պոսիդոն թիկունս Յունաց նահա-
տակէր տալ անդուստ :

Անց 'ի ճակատ նահատակաց, խրախոյս
նոցա մեծ կարգայր .

«Զինչ. միւս անգամ մէք Հեկտորայ յաղ-
թեւ թողցուք հիբաբար :

Վանեալ ըզնաւս տարցի՛ նա շուք որպէս
գոռայ և պանծայ ,

Յորվայր 'ի նաւս անդ ապազէն , սիրտըն
քուքայ Ա. քիլէայ :

Օն արիք Յոյնք . մի անձկայրեացք լի-
ցուք այդչափ յԱ. քիլէս ,

Մեզէն խրախոյս բարձցուք զարդիս մէք
'ի մարտին յասպարէս :

Սակայն և քաջ միամըտեալ հնազանդ
բանիս լիք 'ի բուն ,

Առէք ասպարս որչափ ինչ յաղթ և կուռ
կայցեն 'ի զօրուն .

Փայլուն 'ի գլուխ դիք սաղաւարտ , ամ-
րածածուկ եղերուք ,

Երկայն մըկունդս աղնեալք 'ի բուն և
օն առեալ խաղասցուք :

Ես կարապետ հորդեմ ուղի , և Պրիա-
մեանդ այդ Հեկտոր

Ոչ ժուժասցէ յակաստանի , թէպէտ ա-
հեղ թէպէտ գոռ :

Մարտիկն 'ի ձեզ , որ ըզթիկամբ բառ-
նայ վահան փոքրոգի ,

Անաւագին տացէ ըզնոյն 26 և ինքն աս-
պար յաղթ կալցի » :

Պոսիգոնին հնազանդք ձայնին, կարգեն
ըզզօրն 'ի հանդէս

Նոյն իսկ արքայք թէպէտ և խոցք Դո-
մեդ, Ոգիւս 'ւ Ատրիդէս.

Շրջեալք ընդ զօրն և առնէին զինուոց
զարդուց փոխադարձ,

Զէն զօրաւոր առնոյր հըզօրն և ըզյո-
ռին տան վատաց:

Տապա խաղան զինավառեալք փայլակ-
նացայտք 'ի գոււլար,

Եւ յառաջոյ երկրասասանն էր Պոսիգոն
զօրավար.

Սուսեր 'ի բռին երկայն, ահեղ, մերկեալ
'ի տիպ փայլական,

Վայ, որ 'ի նա ընդհարկանի, նա ար-
հաւիրք է մարդկան:

Անդ և հեկտոր կարգ տայր զօրուն,
խօշիւնք ահեղք յուղեցան,

Աստ Պոսիգոն ծիրանավարսն և անդ
հեկտորն աննըման.

Երկուց սոցա խրախոյսքաջաց մարտ փո-
թորկեաց մարտ արեանց,

Մին զօրավիգ կայր Տրոյացուց մին թափ
յորդէր հելլենաց:

Ծով գիզացաւ, ըզնաւս Յունաց և ըզ-
խորանս ողողէր 27,

Մինչ դեռ անդուստ 'ի ճակատուց ձայնն
ահագին, որ հնչէր.

Ոչինչ այնչափ ծովուն մեծի գոչեն կո-
 հակքն ամեհի
 Ընդ ամինածիր բախեալք , 'ի բուռն հող-
 մոց վարեալք հիւսիսի ,
 Եւ ոչ շաչիւն բոցոյն այնչափ ասեղա-
 ձայն ծաւալի ,
 Երբ հրաբորբոք 'ի Թաւ լերին բոցակի-
 ղէ ըզմայրի ,
 Եւ ոչ այնչափ ձայն մըռննչայ ուժգնա-
 հրնչող Թափ հողմոյն
 Հարեալ ըզվարարս Թաւ ոստոց զամբարձ-
 ուղէչ ըզկաղնոյն ,
 Որչափ յայնժամ ասեղագոչք վարա-
 զացան ազգք կրկին ,
 Եւ ձայն տըւեալ ընդ Ճակատուն բա-
 խեր ճակատն ահագին :
Լնց նահատակ , նախ տէգ յԱյաս հեկ-
 տորն եհար կորովի ,
 Քանզի նըմա այն ախոյեան խաղայր ընդ
 դէմ շեշտակի :
 Չեւ 'ի դերեւս . կըշուեաց 'ի փոկս 'ի լան-
 ջաձիգս 'ի կրկին ,
 Մին ասպարին և միւսն էր փոկ արծա-
 Թագամ սուսերին .
 Կուռ այս քեմուխոք քաջին մարմնոյ
 պաշտպանեցին հեշտաբար .
 Յասեաւ հեկտոր , զի եւ հարուստ տէգն
 'ի ձեռաց վայրասպար :

Մ'ուտ 'ի ճամբար նիզակակցաց թիկնա
դարձոյց յօրհասէն ,

Հա՛ մեծն Այաս տեղամոնեան ճեպ ետ
'ի բուռն առ ըզլէմ .

Անդ վէմք բազումք կային սփռեալք առ
'ի նաւացն հաստարան ,

Եւ առ ոտիւք նահատակաց թաւալէին
ցիր և ցան .

Բարձնա ըզլին , յուշն առ 'ի լանջ թափ
յասպարին պարունակ

Բախեաց եհար , չըջանակեալ ըզլէմն ըզ-
յաղթ զերթ գնդակ :

Որպէս 'ի շանթ Արամազդեան կաղնին
տապալ յարմատոյ

Հոսի կործան և դառնապէս հոռ ծա-
ւալի ծըծըմբոյ ,

Պակնու մըշակն որ կայ 'ի մօտ հրացան
սասաին բարկութեան ,

Քանզի ճայթէ լի արհաւրօք շանթն Ար-
քային ամպրոպեան ,

Այսպէս հեկտոր արագ արագ կործան
յերկիր կորովին

Տապալեցաւ 'ի նոյն և տէգն եւ 'ի ձե-
ռաց հըսկային .

Ասպարըն կուռ յեա կոյս գըլեաց , 'ի
նոյն և յաղթ սաղաւարտ ,

Եւ չկահեցին շուրջանակի զէնք պըղընձիք
երփնազարդ :

Խուժան 'ի նա տըւեալ Հելէնք ձայն
ամբարձին մեծագոչ

Եւ խրախուսեալ քարշէլ ըզնանետ Թօ
Թափեն խիտ և հոծ .

Բայց և կըշիւ բաւեաց ոչ ոք ըզքաջն
հարուլ փըքնաձիգ ,

Քանզի արագ բախ ըզնովաւ արք սա
տեցին կորովիք .

Պուղիւգամաս և Ենէաս ճեպին քաջին
'ի սաշտօն ,

Գլաւկոս արին և Ագենոր 'ւ արքայն Լիւ
կեանց Սարպեգոն .

Իսկ և յայլոց կասեաց ոչ ոք 'ի յերաշ
խէս գիւցաղին ,

Առեալք վահանս ամրածածուկ ասպա
րափակ գործեցին :

Լին համհարզք , բարձին բազկօք ա
ճապարեալք 'ի Ժամու ,

Եւ 'ի խազմէն մեկուսացեալ ածեն ըզնա
յանգորրու .

Ուր և նըմա 'ի վերջապահս մնային նը
ժոյգքն օդաւար ,

Ի նոյն և կառքըն երփնուհակ կազմ էր
և անդ կառավար :

Թուուցին ըզնա յոստանն 'ի կոյս . հեկ
տոր հեծէր խոր յոգւոց ,

Մինչև եկեալ Ժամանեցին 'ի հուն գե
տոյն գեղահոս .

Այս է Քսանթոս յորձախաղաց ճէտ
Դիոսի անմահին .

Անդ 'ի կառացն եդեալ 'ի վայր և ջուր
առեալ ցանեցին .

Ըսթափեցաւ, շուրջ հայեցաւ 'ի վեր
բարձեալ ըզդիտակ ,

Նստաւ ծընդաց իւր 'ի վերայ, արին
ժայթքեաց սևորակ .

Գըլեալ անդէն 'ի յետս 'ի կոյս զգեանի
զարկաւ նա կրկին ,

Էր տադնապեալ 'ի հարուածոյն և
ստուերք աչաց պատեցին :

Տեսին հեղեղք տարակացեալ զարին
հեկտոր ախոյեան ,

Հորդան սաստիկ 'ի գունդ Տրոյեանց
տըլեալ 'ի մարտ վառեցան :

Նահատակեալ քաջն Ոիլեան արագն
Այաս շահատակ ,

Հար զԵնոպեանն ըզՍատնիոս 'ի սայրա-
սուր 'ի նիզակ .

Զայս Սատնիոս ծընաւ Նայեան յաւեր-
ժահարան այն արգոյ

Անդէորդին Ենոպոսի մերձ առ ամամբ
Սատնիոյ .

Ըզսա Այաս տիգեալ 'ի փորն արկաւ
յորսայս 'ի գետին ,

Եւ ըզնովաւ կրկին զօրուն մարտ յուզե-
ցաւ ահագին :

Եւ վրիժահան Պուղիւդամաս Պանթեանն
 'ի տէգ գերազանց ,
 Ի Պրոթէնոր Արիւիկեան յաջ ուսն աշ-
 տէ հար թափանց .
 Տասլաւեցաւ հողաթաւաւ , բըռնահա-
 րեաց ըզգետին .
 Ձայն մեծապանծ Պուղիւդամաս ան-
 դուստ դոչեաց բանակին .
 “ Տէգ նիզակին իմ կըշուակի ոչ վայրա-
 պար եւ 'ի բաց
 Բազմահարուստ որդւոյս Պանթեայ կո-
 րովաձիգն 'ի բաղկաց .
 Քաջ նա եգիտ զոք հեւենաց և վարսե-
 ցաւ 'ի մարմին ,
 Նա յիմ նիզակն յեցեալ զարդիս իջցէ 'ի
 տուն խաւարին ” :
 Յոխորտ ձայնէն Յոյնք խոցեցան և մեծն
 Այաս կարեւէր
 Յոգի հարաւ , զի նահատակն անկաւ նո-
 րայն առ ընթեր :
 Ճեպով Այաս վերջոտնեւոյն փայլակ-
 նացոյց տէգ ահեղ ,
 Խոյս յորհատէն ետ Պուղիւդամ , վազեալ
 'ի կողմն առ 'ի շէղ :
 ԶԱրքիլոքոսն Անտենորեան կալաւ աշ-
 տէն մահաբեր .
 Սըմա յայնժամ կէտ օրհասին առ յաս-
 տուածոց կընքեալ էր :

Հարաւ նիզակըն կըշուակի 'ի վերջն աղ-
խից միջնողին

Ընդ զօդ գլխոյն, ընդ զօդ ուլանն. հա-
տան ձրգանքն երկոքին .

Մինչ չև կործան անկեալ նորա սրունիւք
ծընգովք մահակիր ,

Գլուխն և բերան նոյն և ուրնդունք կան-
խեն տապաստ 'ի յերկիր :

Օղիք հարուածոյն գոչեաց Այաս առ
Պուղիւդամ քաջարին

«Ալէ գու արդ, Պուղիւդամէ, զանշուշտն
ասա ինձ մեկին ,

Այդ նահատակ զոր արդ հարի ըզՊրո-
թենոր ոչ արժէ .

Թշուի ինձ դա ոչ 'ի վատաց, ոչ յանա-
ւագ 'ի զարմէ .

Դա կամ եղբայր կամ զաւակ է Անտե-
նորայ ասպետի ,

Քանզի զնորա զազգատոհմին ըզտիպ բե-
րէ դիտակի » :

Ի կեղծ ասաց, քաջ ճանաչէր . Տրոյ-
եանք 'ի սիրտ խոցեցան .

Եւ Ակամաս փութաց յայնժամ հարազա-
տին վրիժահան .

Հար ըզՊրոմաք բիովտացին ուր առ զո-
տիցն և քարչէր ,

Պարծանս անձին ետ Ակամաս , ձայն
ղայս գոչեաց անվէհեր ,

66. Հեղինք նետից դուք նըշաւակք, յա-
 խուռնախօսք վայրապար,
 Անշուշտ ուրեմն ոչ վասըն մեր միայն է
 կոծն և աշխար.
 Բա՛րէ, և դուք նոյնօրինակ կայք դիտա-
 պաստ 'ի յերկիր.
 Զխորդ Պրումաքդ յիմ'նիզակէն ըզքուն
 ննջէ անյարիր.
 Հարազատիս վրէժժ արեանն ոչ ձրդե-
 ցաւ ընդերկար.
 Մաղթեսցէ մարդ, 'ի վրէժ մահուն թո-
 ղուլ 'ի տան զոք եղբայր :
 Չայն զայս լուան ըզպարծանաց, Յոյնք
 սըրտնեցան ահագին,
 Իսկ ըզՊենեղ այս երգիծանք յոյժ կա-
 րեվէր խոցեցին.
 Եւ քաջ արքայս այս Պենեղոս և տէգ
 կըշուեաց յԱկամաս,
 Աճապարեալ նա առ 'ի կողմն յանձնէն
 մերժեաց զօրահաս.
 Սըլաքն հարաւ մահահրաւէր յԵլիոնէս
 շեշտակի,
 Եւ էր զաւակ սա սիրասուն խաշնահա-
 րուստ Փորբասի.
 Ըզսա Հերմէս սիրեաց սաստիկ 28, ըն-
 չեղ Տրոյեանց եդ յազգին,
 Ծընաւ ըզսա մայր իւր արդոյ հօր Փոր-
 բասայ միածին.

Ի սա Պենեղ ընդ արմն աջաց հար ընդ
 յօնիւքն ըզնիզակ,
 Ոստոյց ըզբիւն, և սայր տիգին թափ անց
 ընդ ակն ընդ ծոծրակ.
 Ի դուճս անկաւ, բարձ Իլիոն զափ ըզ-
 կրկին դաստակաց,
 Պենեղէոս վազեալ 'ի նա սուր սուսե-
 րաւ փողոտեաց:
 Ըզգլովսն հանդերձ սաղաւարտիւն ա-
 ռեալ զարկոյց ըզգետնի,
 Մինչ գեռ անդէն յականողին էր սայր
 վարսեալ նիզակի.
 Ի վեր ապա բարձ զայն իբրև կորզեալ
 գլուխ մեկոնին,
 Ած յերևան և մեծապանծ ձայն ետ Տրոյ-
 եանց բանակին.
 “Արդ հօր և մօր Իլիոնիդ լէք ինձ Տրոյ-
 եանք ազգարար,
 Թող ըսկըսցին 'ի տաճարին ջայլէլ ըզկոծն
 և զաշխար.
 Զի և ոչ կին Պրոմաքոսին Ալգենո-
 րեանն հրճուեսցի
 Ի տես կրկին իւր ամուսնոյն, երբ գարձ
 առնեմք մեք աստի ”:
 Ի լուր բանին ողջ ահաբեկք գոյն շրջե-
 ցան 'ի դալկան,
 Այր այր խուճապ դաշտ փախըստի խըն-
 դրէր մահուն դառնութեան:

Ինձ արդ, Մուսայք, դուք պատմեցէք,
հիւրք ողիւմպեան երկնաբնակք,
ո՞ր դք յայնժամ յԱքայեցւոց եկաց փա-
ռօք նահատակ,

Որ նախ զանկածն արիւնայեղց տարաւ
կապուտ կողոպուտ,

Երբ առ հեղենս յաղթօղ մարտիւ վեհ
Պոսիդոնն եկն եմուտ:

Հար առաջին Տեղամոնեան Այասըն
վեհ դիւցազանց

ԶԻւրոտս Գիւրտեանըն զօրավար կորո-
վասիրտն այն Միւսեանց.

Ապա զՓալկէս և ըզՄերմէր Անտիդոքոս
կողոպտէր,

Քաջ Մերիոնն 'ի մահ զԻպպոտ և ըզ-
Մորիւս տարածէր.

ԸզՊերիփետ և ըզՊրոթոն Տեւկրոս ե-
հար քաջարին,

Աշտէ յարքայն Իպերէնոր հար Մենե-
ղաւ 'ի փորին.

Ըզփեռեկեալըն զախոնդիս վայթեաց
աշտէն դառնութեան,

Ի նոյն խուճապ հոգի նորա ել ընդ վի-
րին ընդ բերան.

Անդէն նորա ականողեաց մոլթ մառա-
խուղք պատեցան.

Բայց և Այաս մահունս ամբաւ դոր-
ծեաց արագն Ոիլեան.

Սա աննըման էր հետամուտ խուճապե-
լոցն ահ և սաստ ,
Երբ 'ի փախուստ ըզտագնապեալս ան-
դուստ ճեպէր Արամազդ :

ԵՂՒԼԱԼՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԵ .

ՆԱԽԱԴԻՐ ՈՒԹԻՒՆ

Արամազդ զարթուցեալ 'ի քնոյ և տեսեալ զհարուած Տրոյացւոց, իմանայ ըզգաւն Հերայ և դառնապէս սպառնալեօք կշտամբեալ զնա, հրամայէ դառնալ յՈղիւմպոս: Անդ հնարիմացութեամբ Հերա գրգռէ զգիս ընդդէմ Արամազդայ: Բորբոքի Արէս, և հանդարտի յԱթենասայ: Հիբիկ 'ի հրամանէն Արամազդայ տայ Պոսիդոնի տեղի տալ 'ի մարտէն: Ապողոն նորաստեղծէ զՀեկտոր, և կացեալ 'ի գլուխ բանակին Տրոյեանց, տապալէ զմնացուածս պատուարին Յունաց: Մարտ անհնարին և անընկրկելի: Հեկտոր, Թէսպէտ և ընդդէմ Ճիգն Թափէ Այաս, մօտի 'ի հրակիղել զնաւան:

ԵՂԻԼԻՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԵ .

Ի ԲՐԵՒ այնպէս գունդք Տրոյացւոյ հա-
րուած առեալ սաստկութեան ,
Խուճապեցան յԱքայեցւոյ ընդ շեր-
տափակն ընդ խըրամ ,
Յողիս նոքա ասլաստանեալք եկին կա-
ցին մերձ կառաց ,
Եւ գոյն դիմացն առ հասարակ էր թա-
լացեալ յարհաւրաց :
Զարթեալ Դիոս յիդեան կատարս առ-
ուկեգահ Դշխոյին ,
Յարեալ եկաց ակնկառոյց եղև ՚ի յաղգն
՚ի կրկին .

Տրոյեանք վանեալք , Յոյնք հետամուտք
սաստիկ մարտին տան մըղօն ,
Եւ 'ի նոսա արձանացեալ գոռայր ար-
քայն Պոսիդոն .

Դարձեալ և զայն յակն արկանէր , զ' 'ի
դաշտ տապաստ կայր հեկտոր ,
Եւ ըզնովաւ նստեալ համհարզք քամա-
կաբեկք կորակոր ,

Նա ուշագնաց յոգւոց թասէր , արիւն
ժայթքէր 'ի լանջաց ,
Քանզի և որ եհարն ըզնա չէր ապիկարն
'ի Յունաց .

Ետես Դիոս գորովեցաւ հայրն աստուա-
ծոց և մարդկան ,
Խոժոռ ահեղ յառեալ 'ի հեր ձայն որո-
տաց սաստկութեան :

Մ. Շարարուեստ , հեր խաբուսիկ ,
քոյին խաբանքդ այդ անշուշտ
Դուլ 'ի մարտէն ետ հեկտորայ , ճե-
պեաց ըզզօրն 'ի փախուստ :

Ա. Մ. անպատիր լուծցես ըզվրէժ քոց
չարանիւթ բարոյից ,
Եւ ես 'ի քեզ նախ բուռն արկեալ եդից
ըզքեզ գանալից .

Ո. Շ. յիշես դու երբ կախ ընդ օդ ոտիցդ
եդի սալ կրկին ,
Եւ դաստակացըդ ձեռակոտպ ետու զան-
լոյծն ես զոսկին .

Հէգ դու այնպէս կայիր ընդ ամպս և
ընդ եթեր երերուն 29 ,

Եւ սրտանէին գիցն երախանք 'ի յՈղիւմ
պոս 'ի բարձուն .

Չէին իշխան փրկել ըզքեզ . և թէ ժլտէր
ոք ընդդէմ ,

Կալեալ ըզնա ես վիժէի առ 'ի սեմոցն
երկնաճեմ .

Թաւալգըրոր անդ հիքացեալն ունէր զեր
կիր շնչասպառ ,

Բայց և այնպէս չէր դուլ ցաւոյս վասն
հերակլեայս քաջափառ .

Ում խեթացեալ յանբերն 'ի ծով մըրլիկ
յուզեալ հիւսիսի ,

Եւ ձրմերունք ածեալ որդւոյս 'ի Կով
արկեր զարտուղի 30 .

Ձոր ես փրկեալ 'ի ձիաւէտն յԱրգոս
ածի միւս անգամ ,

Յանդորր հանի զի վշտատես գլտաւ նա
գամ քան ըզգամ :

Յուշ ած ըզբանդ , զի դու կացեալ 'ի
դաւանաց մեկուսի ,

Նա և զարդիս լիցիս գործոյդ քաջ խեղ
մուտ 'ի սրտի ,

Թէ այդ պչոնքդ և այդ գրգանք զոր
քեզ բերցեն արգասիս ,

Որ դու 'ի գից մեկուսացեալ եկիր աս
տէն դաւել զիս , :

Օ, ահի հարաւ և կայր այնպէս աչեղ
Դշխոյն 'ի դողման,

Ձայն յԱրամազդ արագաթև ետ զայս
կրկնեաց պատասխան.

« Վըկայ Երկիր, և երկնաճեմ Երկին
անդորր ինձ վըկայ,

Անդընդական Ստիւգեայն վըկայ լիցի և
ջուր որ գընայ,

Ձի այս է ջուրն ահագնալուր, յոր ոք
լիցի երգմընի,

Երգումն է մեծ սա երջանկաց յոյժ ա-
հաբեկ 'ի յոգի.

Վըկայ և գլուխդ անմահական և սուրբ
այս մեր անկողին,

Օ'ն անդր յինէն, թէ երգմնահար լի-
նեւ երբէք ես ժրտիմ:

Քաւ, Պոսիգոն ոչ յիմ խորհուրդ փա-
սեւ Տրոյեանց խիզախեաց,

Կամ Հեկտորայ զեան հանդերձեւ կամ
զորավիդ տալ Յունաց.

Ի յայդ նախճիր դա առանձին յոգւոյն
իւրմէ դրդեցաւ,

Ձաղէտն ամբաւ զԱքայեցւոց տեսեալ
'ի դուծ շարժեցաւ:

Բայց ես նրմա հրահանգ ազդեալ և յոր-
դորակ նրմա տաց,

Միամըտեալ կացցէ պատկառ Ամսլրո-
պայնոյդ պառգամաց »:

Լայն ինչ լուեաց, և ժպտեցաւ հայրն
 աստուածոց և մարդկան,
 Եւ առ Դշխոյն արագաթեւ պատգամ
 կարդաց տէրունեան
 « Թէ դու արգոյդ հերա աչեղ յա-
 կումբ բազմեալ անմահից,
 Համախորհուրդ իմոց կամաց անշուշտ
 իցես ձայնակից,
 Ինքնին յայնժամ և Պոսիդոն, թէ և կալ-
 ցի միտս օտար,
 Արագ շրջեալ յիւր խորհրդոց ընդ մեզ
 չելցէ 'ի պայքար:
 Բայց աղէ դու, թէ անպատիր և ան-
 խարդախ խօսեցար,
 Օ'ն արդ առեալ երթ յՈղիմպոս 'ի
 յանմահիցն 'ի կաճառ.
 Ձայն տուր հիրկայ և քաջաղեղն Ապո-
 ղոնին մազգեղանց,
 Գնացեալ հիրիկ մոցէ 'ի զօրն պատե-
 նաղէն Աքայեանց.
 Զիմ տէրունին տացէ պատգամ Պոսի-
 դոնի արքայի,
 Դուլ և դադար տըւեալ մարտին նա յօ-
 թեւան իւր դարձցի:
 Իսկ Ապոլլոն սիւգ նոր շնչեալ հանցէ
 զԵկտոր 'ի հանդէս,
 Եւ մոռացօնք ածցէ ցաւոցն յոր տագ-
 նապի դառնապէս:

Անդուստ և Յոյնք թիկնադարձոյցք փա-
խուստ առցեն զանարին ,
Խուճապեսցին մինչև 'ի նաւս Աքիլէ-
սի դիւցազին :
Խրախոյս յայնժամ նա 'ի կըռուէլ տացէ
իւրում Պատրոկղէայ ,
Սա դիտապաստ զԵղիոնիւ անկցի 'ի տէգն
Հեկտորայ :
Բայց և անկցին շատ պատանիք 'ի Պատ-
րոկղէայն տիգաբուն ,
Հարցի և անդ իմ Սարպեդոն մազդէզն
որդիս գերագոյն :
Հրաշունչ յայնժամ դիւցազն Աքիլէ
զԵկտոր 'ի մահ վարեսցէ ,
Եւ ես յաւէժ ըջՏրոյացիս վանել վանեմ
յայնմ օրէ :
Վանեալք այնպէս խուճապեսցին ցանդ
'ի նաւաց բացակայ ,
Մինչև առցեն Յոյնք զԵղիոնն 'ի խորհրդ-
դոցն Աթենայ 31 :
Բայց և իմում սրբամբոսութեան դուլ ես
երբէք չարարից .
Ոչ և ներեմ , սատար Յունաց թէ դք լի-
ցի յանմահից ,
Մինչ չև ողջիկ առեալ լըրումն իղճն Ա-
քիլէայ քաջազին ,
Որպէս յառաջ խոստումն ետու զինոյ
գլխոյն զակնարկին ,

Երբ ըզծընդովք իմ փարեւով Թեոփա ար-
դոյն դիցուհի

Արդահատեաց, շուք Աքիլեայ տալ դից-
ազին զաւակի » :

Ի՞նչաց արքայն, անսաց բանին լուսածը-
ղին մեծ Դշխոյ,

Յիդեան լերանց վերամբարձեալ սլացաւ
ի ծայրն Ողիմպիոյ :

Զորօրինակ խորհուրդք մարդոյ շուծա-
փութեամբ աննըման,

Երբ տար աշխարհս հատեալ բազում
անդրէն ի նոյն խոյանան,

Զի խեղամուտ ամենայնին ինքնին ընդ
անձն իւր ասէ,

Ես աստ չոքայ ես անդ չոքայ և շատ
ինչ այլ յուշ ածէ 32,

Այնպէս սրաթև թռուցեալ հերա յՈ-
ղիմպն եհաս վերնական,

Ի տուն եմուտ Արամազդայ, ուր ան-
մահիցն երախան :

Տեսին յարեան, հիւրընկալեն ձօնեալ
բաժակս ի ձեռին .

Նա թող զայլոցն, առ ըզբաժակն ըզգե-
ղաւոր Թեմիսին 33 .

Սա առաջին աճապարեալ եւ Դշխոյին
ընդ առաջ,

Արձանացաւ և ձայն նըմա՞ արագաթև
արձակեաց .

“**Օ** ինչ այդ գալուստդ և զի՞ գշտոյդ
ահաբեկեալ տիպ բերես,

Այդ Զըրուանեանդ անկողնակից թերևս
սակոյց ինչ ըզբեզ”:

“**Մի** ինձ, թեմիս, կարճեաց ըզբանն
լուսածըղին Դիցանոյչ,

Մի հարցաներ, և մի ինձ այժմ՝ ի յայդ-
սիսեաց ածեր յուշ:

Գիտես իսկ դու զոգին դորա ամբար-
տաւան և դարժան.

Արի դու այժմ՝ ի գլուխ բազմեաց մեր տա-
ճարին ի խրախճան.

Առ հասարակ լուիցես և դու ընդ ան-
մահիցն ակըմբի,

Զ ինչ մեզ Դիոս սատուիրանաւ զինչ
ազդ արար դըժպընի:

Աչ խնդասցեն ոչ դիք անմահք և ոչ
մարդիկ մահացուք,

Թեպէտ ումեք բերկրեցելոյ համեղաս-
ցին այս կոչունք”:

Ըսաց, անդէն Դշտոյն արգոյ առ բազ-
մական յակըմբին,

Եւ թախծեցան պարբ անմահիցն յԱրա-
մազդայ տաճարին.

Իսկ նա ժըպիտ վեր ի վերոյ խուն ի չըր-
թանցն արձակեաց,

Բայց ի վերուստ առ թուխ յօնիւք զիւր
ըզճակաան ոչ պարզեաց.

Մըղձկեալ այնպէս և զայրագին բազմա-
կանին ձայն կարգայ.

«Անշուշտ, ռակայք եմք և մանկունք, թէ
կադ յուզեմք ընդ Դիայ.

Ի զուր է մեզ մօտել առ նա, սանձել
բանիւք կամ բռնի,

Նա աւանիկ բազմեալ անդէն ոչ հոգայ
ինչ ոչ շարժի:

Ասէ իսկ զինքն անզուգական դիցն ան-
մահից երամոյն,

Կորովութեամբ և զօրութեամբ բնաւից
նոցա վէհագոյն:

Արդ զոր աղէտ դա ձեզ առթէ, ժու-
ժալ պիտի մեծապէս,

Որպէս զարդիս իւրում վշտին, կարծեմ,
ժուժայ դուն Արէս.

Ահա տապաստ կայ 'ի մարտի որդի նո-
րա փարելի,

Ասկաղափոս, զոր քաջդ Արէս իւր սի-
րասուն դաւանի 34 »:

Գուժեաց 'ի լուրն, և հաստ ըզբարձսն
առեալ ձեռամբքն Արէս

Կոծէր ծեծէր և մոլեգին յոգւոց եհան
դառնապէս.

« Արդ դատապարտ զիս մի առնէք, ո՛
երկնաճեմք ողիւմպեան,

Թէ արդ առ Յոյնս սրացեալ իջից ա-
րեան որդւոյս քինահան.

Թէպէտ օրհասն հարեալ զիս անդ յԱ-
րամազդեան 'ի շանթին,

Թէպէտ տապաստ արկցէ 'նդ մեռեալս
զիս ապաւառ ընդ փռչին ։

Ասաց, անդէն և սոսկալի յԱհն և 'ի
հոյն ձայն կարգաց 35

Տալ զերիվարսն 'ի լուծ, և ինքն ըզ-
զէնսն արկաւ բոցաղգեաց ։

Սոր իմն ասեղ անշուշտ յայնժամ ցա-
սումն և խէթ մահաբեր

Ընդդէմ դասուն գիցն անմահից յԱմա-
րոպայնոյն բորբոքէր,

Թէ ճեպ չըտայր, ահաբեկեալ վասն
անմահիցն Աթենաս,

Վաղեալ գահէն 'ի նախադրանց վանել
ըզդառն օրահաս 36 ։

Ըզսաղաւարտն առ 'ի գլխոյն, եբարձ
զասպարն 'ի թիկանց,

Տեգ զերկաթին առկայացոյց կորզեալ 'ի
յաղթն 'ի ձեռաց .

Արիական ձայն ընդ Արէս գոչեաց ասեղ
նա անդուստ,

« Այ մոլեգին հանճարազերկ, գնացեր
անշուշտ 'ի կորուստ ։

Ի զուր ուրեմն են լսելիքդ, ամսթ չիք քո
չիք հանճար .

Եւ որ այն ինչ եկն 'ի Ռայ զարգոյ
Դշխոյն ոչ լուար .

Ժլտիս թերևս ըզբեզ առակ գըձձեւ չա-
րեօք ահագին ,

Եւ նըշաւակ բըռնադատեալ դառնալ
յՈղիւմս վերըստին .

Այ հիբացեալ . և մեզ բնաւից վիշտ առ-
թեսցես գըժընդակ ,

Յորժամ Դիոս արագ արագ թողեալ
զազգացն ըզբանակ

Հասցէ յՈղիւմս, խըռով սաստիկ յաղ-
թոյն հարեալ մեծապանծ ,

Զայր այր 'ի մէնջ 'ի բուռն արկցէ , որ
յանցաւոր որ անյանց :

Արդ դու զորդւոյդ , հրաման կարդամ ,
դիր այժմ 'ի բաց ըզսլայբար ,

Զի և շատք իսկ տապաստ անկան քան
զորդին քո քաջ որեար :

Ո՛չ և յապայտ արկցին տապաստ շատ
կորովք 'ի բազկէն .

Դըժընդակ է զազգ մահացուաց ողջոյն
փրկեւ յօրհասէն » :

Եսաց Պալաս , յանկոյց զԱրէս և յիւր
'ի գահ հրաւիրէ .

Իսկ զԱպոլլոն յայնժամ հերա կարդաց
'ի դուրս 'ի տանէ .

Կարդաց 'ի նոյն և ըզհիրիկ , սա անմա-
հից է հրեշտակ .

Ոյց և սլատգամ նոցա հակիրճ զայս ետ
Դշխոյն գերունակ .

« Արիք ճեպով յիդեան կատար , ձեզ
Արամազդ տայ հրաման .

Դուք անդր հասեալ հարէք ըսպասակըն-
կառոյցք 'ի յԱրքայն ,

Զոր և պատգամ տայ տէրունի ածէք
փութով 'ի կատար 37 » .

Ասաց դարձաւ , և 'ի գահոյսն անց գի-
ցուհին գերափառ :

Սլացան նոքա յՈղիւմպոսէն սաշտօն հա-
րուլ շուտափոյթ ,

Թշուեան արագ 'ի բիւրակնեայն հասին
յիդա գազանուտ :

Անդ զաշալուրջն Զբրուանեան Գար-
դարոսին յարտեան

Գրտին բազմեալ , և ըննուլաւ շուրջ բակ
ունէր ամպ բուրեան :

Եկին նոքա արձանացան Ամպրոպայնոյն
առաջի ,

Կացին սլատկառ . ետես Արքայն և բեր-
կեցաւ 'ի յոգի ,

Զի սպասարկուս ետես արագ 'ի ձայն
սիրուն ըծակցին .

Բաց ըզբերանն և առ Հիրիկ պատգամ
կարգաց առաջին .

« Արի Հիրիկ , 'ի Պոսիգոն ձայն տուր յար-
քայն անվեհեր ,

Եւ անվըթար հրեշտակութեամբ լիցիս
անսուտ իմ բանբեր .

Հրաման կարգա • դուռ և դադար տը-
ւեալ նա դուռ իւր մարտին ,
Դարձցի անդրէն դիցն յերախան , և կամ
'ի ծով ծիրանին :

Ապ' եթէ նա ոչ հանգարտեալ ըմպահ ,
կեսցէ 'ի ձայնն իմ ,
Քաջ 'ի խորհուրդս իւր կըշուեսցէ լեալ
խելամուտ և ուշիմ •

Ժուժայ արդեօք յակաստանի , թէպէտ
հուժկու կորովի ,
Դիմագրաւէ , յորժամ ես ինքն հարայց
նըմա 'ի դիմի :

Եմ իսկ ծնընդեամբ ես անդրանիկ , եմ
և ուժով աննըման •

Զխորդ կըշիռ գործէ ընդ իս , ում այլք
ահիւ տեղի տան » :

Լըւաւ , անդէն ճեպեաց հիրիկ յԱրա-
մազդայն 'ի պաշտօն ,

Ի թեւ հողմոց յիգեան լերանց սրացաւ
'ի սուրբն Եղիօն :

Որպէս յամպոցըն ձիւնաբերք կուռ և
արագ թօթափին ,

Եւ կամպաղեալ ճեպէ կարկուտ 'ի թափ
պարզող հիւսիսին ,

Այնպէս արագ սլացաւ հիրիկ արշաւա-
սոյր շէշտակի ,

Արձանացաւ , տայր ըզպատգամն երկրա-
սասան Արքայի •

“ Հրեշտակ առ քեզ առաքեցայ , ծիրա-
 նավարս ո՛վ արքայ ,
 Պատգամ բերեալ քեզ ըզքաջին զասպա-
 րազէնն ըզԴիայ .
 Հրաման կարգայ . դու անձնապահ ըզ-
 գուշացեալ 'ի մարտից ,
 Դարձցիս անդրէն յանդորր 'ի ծով և
 կամ 'ի պարս անմահից :
 Ապ' եթէ դու ոչ հանդարտեալ անաս-
 տեացես պատգամին ,
 Սպառնայ ինքնին քեզ երեսել մարտ
 յարդարել առանձին :
 Վասն այն 'ի յաղթ ապրել բազկէն խոր-
 հուրդ տայ քեզ գեղեցիկ ,
 Զի է իսկ ինքն ուժով ահեղ , է և ծնուն-
 դեամբ անդրանիկ .
 Փրտիս ըզդէմ ունել նորա , որ ահ այ-
 լոց տայ ամբաւ ” .
 Ասաց , 'ի նոյն և Պոսիդոն 'ի հուր ցաս-
 ման վառեցաւ :
 “ Բաբէ , գոչէր , հըզօր է նա , այլ բար-
 ձրայօնս բարբառի .
 Ճըգնէ զիմ կողմն որ 'ի սկըզբանց զոյգ եմ
 նըմա 'ի պատուի :
 Զ' 'ի Զըրուանայ եղբարք երեք եմք 'ի
 Ռէայ ծընընդոց ,
 Դիոս և Ես և է երրորդն Անդընդէհպեա
 դըժոխոց .

Ի բաշխ երրեակ գոյք բաշխեցան 38, այր
այր կալաւ զիւր բաժին .

Վիճակ արկաւ, և ես յաւէժ 'ի ծով բնա-
կիմ ծիրանին :

Անդընդէհպետն էառ բաժին զտուն
խաւարին միգաբեր ,

Եւ Արամազդ զերկին անդորր 'ի վեր 'ի
յամպս և յեթեր :

Իսկ է երկիր և Ողբամպոս մեզ հասարակ
'ի վիճակ ,

Վասն այն և ես Արամազդայ չեմ պատ-
գամին հրպատակ .

Կացցէ դա լուռ յերրորդ բաժնին , թէ
պէտ ուժով գերազանց ,

Եւ մի բազկաւն երկեցուցէ նա զիս իբ-
րև վատ արանց .

Շատ է դըմա ընդ մանկըտուոյն բանիւք վա-
րեալ գոռու թեան ,

Ահ արկանել իւր ուստերաց իւր դըստե-
րացն յերախան :

Իսկ արդ ո՞ ոք իցէ երբէք յիւր ծընընդոց
զոր ծընաւ ,

Որ իւր ճայնին պատկառ կայցէ անբռ-
նադատ և կամաւ ” :

“Սամի՞ս արքայդ , կրկնեաց հերիկ , կա-
մի՞ս արքայդ երկրափակ ,

Եթէ Դիայ տարայց ես զայդ հրեշտա-
կու թիւն իւրստամբակ :

Աղէ դու, քաջ, ինչ ո՞չ փոխիս. առաքի-
նեաց միտք փոխին 39 .

Գիտես իսկ քաջ, զի անդրանկաց ցանդ
Երկննէսք պահ ունին 40 ” :

“ Այո հերիկ, Ծիրանավարսն անդէն
կրկնեաց ըզբարբառ ,

Այո դու զայդ, ո՞վ գիցանոյշ, իրաւ ա-
սես և արդար .

Ե գեղեցիկ, թէ այր դեսպան խորհուրդ
տացէ խոհական .

Այլ իմ խորհուրդք տապեալ սրտի հուր
բորբոքէն ըզցասման :

Զի դա զարդիս գոռայ ընդ իս ընդ
նոյնաբաժ գահակից ,

Եւ խիզախեալ որոտընդոտտ հրացայտ
շանթէ 'ի բանից :

Այլ զի առեալ, թէպէտ տապիմ, ես
զայս նըլագ տեղի տաց .

Բայց քեզ ասեմ, և սպառնալիքս են իսկ
յանշուշտ 'ի մլտաց .

Թէ 'ի հեճուկս դա ինձ և մեծ օրիոր-
դին Աթենայ ,

Հերայ ընդդէմ և Հերմեսին և արքային
Հեփեստեայ

Խնայէ քանդել հողաթաւալ զԵղիոնին
ըզպատուար ,

Եւ ոչ 'ի կողմն Ափայեցւոց տայ յաղթու-
թիւն անլըծար ,

Օ՛ն և օն մեզ զանչէջ խեթին բոց բորբո-
քէ դըժընդակ » .

Ասաց , ելիք Երկրասասանն զԱքայե-
ցւոցն ըզբանակ :

Չոքաւ եմուտ անդընդասոյզ 'ի փապ
ծովուն ալէտանջ ,

Եւ անձկայրեաց եթող առ ինքն ըզսիրտ
Յունաց դիւցազանց :

Չայն յԱպողոն Ամպրոպայինն յայն-
ժամ կարգաց տէրունի ,

« Աղէ դու արդ , ո՛վ քաջաղեղն , երթ
առ Հեկտոր կորովի .

ՉԵրկրասասանն արդ յանդորրու ալուցք
ծովուն ժողովէն ,

Ընկըրկեցաւ նա խոյս տըւեալ 'ի մեր յա-
հեղ ցասմանէն :

Թէ չէր այնպէս . մինչև յանդունդս
ձայնն ահաւոր մեր խաղմին

Հնչէր և դիցն խաւարարգեւ , որք ըզԶը-
րուան բակ ունին :

Այլ այս ճգգրիտ ինձ և նրմա քաջ իսկ
եղև սկիտեան ,

Որ խոյս յիմոյն ետ 'ի բազկէն , թէպէտ
հրավառ 'ի ցասման :

Գիտաց նա քաջ , եթէ անքերտն յանկ ոչ
ելցէ այս պայքար ,

Բայց աղէ դու ա՛ռ այժմ 'ի բուռն ըզ-
փողփողեալն իմ զսպար .

Փայլակնացո և հար շըռինդն , ահ արկ
Յուշաց գիւցաղանց ,

Եւ հեկտորայ , ո՛վ գիւպաղեղն , իմում
քաջին խընամ ած ,

Կորով հուժկու շնչեալ 'ի նա , մարտիկ
գիցես քաջազէն ,

Զի մինչ 'ի նաւ և յԵլէսպոնտ Յոյնք
խուճապեալք փախիցեն :

Գամն 'ի բանից և 'ի յարդեանց հնարեմ
յայնժամես 'ի բուն ,

Զի միւս անգամ Յոյնք վշտատեպ գիւր 'ի
քրտանց առնուցուն » :

I ըլաւ Փեբոս յիդեան լերանց սրացաւ
իբրև ըզբազէ

Աղաւնէխանձ , սա է սրաթև յոյժ 'ի
Թըռնոցն յերամէ :

Զեկտոր գիւցաղն եգիտ 'ի նիստ , չէր
նա յորսայս 'ի ժամուն ,

ՍԹափեալ այն ինչ և ընտրուԹիւն առ
նէր նա իւր որերոյն .

Քիրտն ապաժոյժ եկաց նորա ոչ ևս յո
գւոց նա Թասայր ,

Երբ մի անգամ ընդ միտ ածեալ Դիոս
նըմա այց արար :

Մերձ Քաջաղեղն արձանացաւ , ձայն
արձակեաց խրախուսի ,

“ Զի քեզ հեկտոր քաջ Պրիամեանդ ,
հիմ կաս յայլոց մեկուսի .

Զինչ միջաբեկ նստեւքո այդ, որ ցաւ
ըզքեզ պարանեաց ։

Ձայն մի նըւաղ անդուստ հեկտոր յո-
գւոց եհան անդրադարձ .

“ Յիս տէր . ո՞վ ես դու քաջդ 'ի դեց որ
մօտ եկեալ հարցանես ,

Ո՞չինչ լըւար զիմ կըռուէլոյն նաւատոր-
մին 'ի հանդէս .

Անդ ես տապաստ արկանէի գոռն Այա-
սին յընկերաց ,

Նա վէմ առեալ ձրգեաց յիմ լանջ , զիս
'ի մարտէն ընկըրկեաց ։

Էր ինձ անշուշտ այցել այսօր ոգւոցն 'ի
տան դըժոխոց ,

Զի վայրիկ մի ես ապաստան էի պարզել
'ի յոգւոց ” ։

“ Բաջալերեաց , անդէն Փեբոս խրա-
խուսական ձայն կրկնեաց ,

Քաջ լեր , ահա քեզ զօրավիգ Դիոս յի-
դեայ զիս յըղեաց .

Իսկ որ այժմիկ քեզ յօգն եհաս , է ոս-
կեսուրն Ապոլոն ,

Որ քեզ յաւէժ հովանացայ և ոստանիդ
Եղիոն ։

Արդ աղէ քաջ դու ձայն խրախոյս տուր
բազմահոյն ասպետաց ,

Դըռոյթ 'ի նաւս տացէն դոքա օդապա-
րիկ նըժուգաց .

Ես յառաջոյ հորդեմ՝ ձիոց , թող ճախ-
րեսցեն աննըկունք .

Ես վանեցից , փախուստ ընդ կրուկ առ-
ցեն Յունաց դիւցազունք » :

Չայս Բաջադեղն հովուին մեծի ետ քա-
ջալեր մեծազօր ,

Եւ անվըկանդ շնչեաց կորով հուր բոր-
բօբեաց 'ի հեկտոր :

Որպէս յորժամ ասպաստանիկ ձին գա-
րեբոյժ 'ի մըսրոյն

Դափր հատանէ , սրանայ 'ի դաշտ կա-
պակոտոր աննըկուն ,

Լուանալ անձկայնա իւր գետոյն յակա-
նակիտ վըտակին ,

Եւ սաւառնի բարձր 'ի գըլուխ , բաշքըն
զուսովք ծածանին ,

Սէդ գեղապանձ ճախրեալ այնպէս ,
ծունկքն արագեն խիտ առ խիտ ,

Թռուցեալ գընայ յարօտ ձիոց յընդեւա-
կանն իւր հովիտ 41 ,

Նըման հեկտոր թեթեալթռիչ 'ի յոտան
'ի բուն և յիրան

Խրախոյս կարգայր այրուձիոյն , երբ ձայն
ըլաւ աստուածեան :

Իսկ Յոյնք անդուստ , որպէս բարակք
որպէս որեար գիւղական

Մեծ եղջերուին ըզհետ մըտեալք և կամ
արագ այծեման ,

Որ պաշտպանեալ բարձր 'ի ժայռի և
 կամ 'ի թաւ անտառի ,
 Կայ յանդորրու իբրև նորա չէ ժամ
 հասեալ օրհասի ,
 Մինչ այս մինչ այն , առիւծ յուղւոջ
 դայ յերևան բաշաւոր ,
 Եւ հետամուտ արքն և բարակք փա-
 խուստ ճեպէն կորակոր ,
 Սապէս ցայն վայր ողբ ըզՏրոյեանս հե-
 տապընդեալք՝ վանէին ,
 Խոց վիրաւոր հարեալ 'ի սուր հարեալ
 'ի տէգ երկսայրին ,
 Իբրև զԵկտոր տեսին շուրջ դալ կարգ
 տալ մարտին և խօշիւն ,
 Անկան բեկան բնաւից նոցա ընթադրե-
 ցաւ արութիւն :
Յայնժամ Թոռս Անդրեմոնեան Ետո-
 ղացւոց կորովին
 Քաջ նետաձիգ քաջ և մարտիկ յասպա-
 րիսի 'ի մարտին
 Քաջ և բանկայ , զոր պարտէին նուա-
 ղունք Յունաց յատենի
 Երբ պատանեաց լինէր պայքար ճարտա-
 սանիցն հանդիսի ,
 Սա ինքն յայնժամ արձանացեալ խոր-
 հուրդ ազդեաց քաջապէս .
 « Բա՛բէ , զի՛նչ է զոր ականեմ , զի՛նչ այս
 հրաշից է հանդէս .

Արդ յօրհասէն, բա՛բէ, հեկտոր զեր-
ծեալ կրկին յոտին կայ,
հեկտոր կարծեալն անշուշտ 'ի մահ վա-
րեալ բազկէն յԱյասայ:

Ըզգա ուրեմն ոմն յանմահից եհաս թա-
փեաց յօրհասէ,

Որ շատ ըզՅոյնս կարթակոտոր արար և
ևս արասցէ.

Ամպրոպայնոյն արդեօք յանգէտս չեւ
նահատակ դա զօրուն.

Այլ աղէ, քաջք, ինչ զոր ասեմ, սատա-
րեսցուք մէք ողջոյն:

Թող մեր խուժանն այժմէն ընդ կրուկ
դարձցի նաւացն 'ի ճամբար,

Եւ մէք զօրուն առաքինիքս արձանա-
ցուք 'ի պայքար:

Փորձ փորձեսցուք նահատակեալ. սան-
ձեմք թերևս զայդ վիրագ

Կըլիւ ընդդէմ առ հասարակ տէգ ամ-
բարձեալք և նիզակ:

Քաջ խկ վիրագդ ոչ ժլտեսցի 'ի խռան
մըխիւ կորովեաց .

Լըւան ըզբանն և գրաւեցան 'ի քաջ խոր-
հուրդն զոր ասաց:

Յարեաւ արքայն Իդոմենէս, յարեան
Այասքն և կրկին,

Եւ Մերիօն, Տեւկրոս, Մեդէս համա-
նմանեալն Արեսին:

Կարգ տան մարտին , քաջաց քաջաց ձայն
 տան իրմբեւ 'ի մի վայր ,
 Մեծն Հեկտորայ և Տրոյացւոյ արձանա-
 նալ քաջաբար :
 Իբրեւ խուժանն ընդ կրուկ 'ի կոյս նա ,
 Լատորմին տայր հորդան ,
 Տրոյեանք անդուստ նահատակեալք հրո-
 սակ ետուն միաբան :
 Քայլ մեծաքայլ դիմագրաւեալ խաղայր
 Հեկտորն ահափետ ,
 Եւ յառաջոյ հորդէր նըմա մեծն Ապոլլոն
 կարապետ .
 Պատեալ էր զուան յամբ , և 'ի բուռն առ-
 սար ունէր մեծազօր ,
 Ասպար հարուստ և անվրկանդ , և Թաւ-
 համակ ահաւոր .
 Զայս յահ մարդկան կըռեաց Հեփեսոս ,
 ետ զայն տանել Որմըղդայ .
 Սովաւ 'ի բուռն հորդէր զօրուն ոսկիա-
 սուրն այն Արքայ :
 Գինգեալք յայնժամ Աքայեցիք մնային
 'ի մարտ դիմագրաւ ,
 Եւ բանակաց ձայն ահագին աստի անտի
 բարձրացաւ :
 Լարք ճայթեցին 'ի լայնալիճ ոստեան
 փրքինք յաղեղանց ,
 Եւ Թօթափին տեղք բազմախուռն 'ի
 յաղթ բազկաց կորովեաց .

Կէսք 'ի մարմինս վարսին քաջաց, հա-
սեալք 'ի դէպ նըստառակ,
Եւ կէսք ընդ օդ 'ի կէս ուղւոյն գերեւե-
ցան անժամանք .

Մինչ չև զմարմնոց առեալ զճաշակ հա-
րըստեցան 'ի գետնի ,
Քաղցեալք այնպէս և ապաժոյժ մնացին
արեան ծարաւի :

Յորչափ Փեբոս 'ի բռին իւրում զաս-
պարն անշարժ ըմբռնէր ,
Խոցք վիրաւորք աստի անտի զօր գիտա-
պաստ անկանէր .

Իսկ երբ խաղաց տիգօք աչաց նա շէշո
ճակատն 'ի Յունաց ,
Զասպարն հանդէպ փայլակնացոյց և
ձայն ահեղ արձակեաց ,

Աշխոյժք քաջացն աղարտեցան , լանջք
կորովեաց սաղեցան ,
Եւ խիզախեալքն միջաբեկք յողիս ե-
ղէն ապաստան :

Զորօրինակ ջոկք անդէոց կամ հօտք խա-
շանց 'ի գաւթի ,

Երբ յեղակարծ գազանք երկուք գան
ընդ խաւար գիշերի ,

Իբրև չէ անդ և հօտերէց , նոքա վեր
վայր խուճապին ,

Այսպէս հելլենք ահաբեկեալք չըւա-
ռացան 'ի կըռուին :

Քանզի նոցա լի արհաւրօք հար Ապողոն
ըզըշուկ ,

Իսկ Հեկտորայ և Տրոյացւոց փառքս
նաւթճէր և ըզուք :

Խառնուրդ եղև ասէլ մարտին , այր
զախոյեանն հարկանէր .

Շանթեաց Հեկտոր 'դ Արկեսիղեայ
ղխտքոս 'ի մահ տարածէր .

Արկեսիղոս էր զօրավար պատենազէն
Բիովտեանց ,

Խտքոս վէհին Մենեսթեսի 'ի համհար-
զիցըն քաջաց :

Յենէասայ քաջէն տապաստ Յասոն , Մե-
դոն անկանին ,

Սա հարձորդի էր Ոիլեայ և էր եղբայր
Այասին :

Սա այս Մեդոն էր բնակաւոր 'ի Փիւ-
ղակեան սահմանի ,

Նըժդեհացեալ և տարադէմ գըտաւ յեր-
կրէն հայրենի .

Զի այր մինա 'ի մահ վարեաց ըզհարա-
զատն ըզմօրուին ,

Անուն սորա Երովպիդէ զոր Ոիլէս ած-
'ի կին :

Իսկ քաջն Յասոն Աթենացւոց կարգեալ
զօրուն էր իշխան ,

Որում անուն յորջորջէին որդի Սփիլեայ
Բուկոդեան :

Հար զԵփիսսն Պողիտէս անդէն մար-
տին 'ի սկըզբան .

Բզկընիոս Հար Ագէնոր , ըզՄեկիստէս ,
Պուղիւգամ :

Թիկնադարձոյց լեալ Դեյոքոս մինչ դեռ
խուսէր 'ի մարտէ ,

Տէգ 'ի քամակն եհար Պարիս Թափանց
ըզսայրն հարըստէ :

Սինչ դեռ անդէն յառ և յապուռ կա-
պուտ լինէր դիականց ,

Ընդ շերտափակըն տարմաբար զօր խու-
ճապէր Աքայեանց :

Նոյն ընդ պարկէն հատեալ փոսոյն յայս
կոյս յայն կոյս դիր և տար

Փախուստ խնդրեն , և տագնապեալք ա-
պաստանին 'ի պատուար :

Տրոյեանց յայնժամ գոչէր Հեկտոր հրո-
սակ կապել շուտափոյթ

խուժեւ 'ի նաւս , Թողեալ վայր մի զա-
րինայեղցն ըզկապուտ .

« Իսկ Թէ ուրեք յակն արկանեմ »⁴² զոք
'ի նաւաց տարադէմ ,

Արագ արագ անդ առ ետեւ տապաստ
ըզնա արկանեմ .

Նըմա խարոյկ ոչ հարազատք ոչ քորք
տացեն 'ի բաժին ,

Այլ շունք ըզնա կեղեքեացեն հանդէս
մերոյ ոստանին » :

Լսաց, 'ի նոյն և նըժուգաց մորակ ճայ-
 թեաց 'ի քամակ,
 Եւ կարգ 'ի կարգ խրախոյս բարձեալ
 շարժէր զօրուն ըզբանակ,
 Խոումբ արարեալ քաջին ըզհետ խաղան
 կարգաւ գեղեցիկ,
 Անհուն գոումամբ արշաւասոյր վարեն
 ըզձիս կառաձիգ:
 Մեծն Ապողոն 'ի յառաջոյ տրոփմամբ
 ոտին հեշտաբար
 Քանդեաց ըզթումբ խոր խըրամոյն, արկ
 'ի փոսոյն միջնավայր,
 Ուղի գործեաց կամըրջօրէն տէգընկէցիւ
 չափ արձակ,
 Որչափ ձըգէ այր արդնընկէց 'ի փորձ բազ-
 կին ըզնիզակ:
 Ընդ նոր ուղին փաղանգօրէն հրոսակ ե-
 տուն և հորդան,
 Յառաջադէմ խաղայր Փեբոս 'ի բունն
 ասպար աննրման,
 Նա հեշտաբար հար տապալեաց և ըզ-
 պատողարն ըզՅունաց,
 Որպէս տըղայն առ ծովեզերք ըզվաղա-
 փուն իւր կերտած,
 Երբ նա զաւազն անտիական իւր խաղալ-
 կաց նիւթ գործէ,
 Եւ մատուցեալ անդրէն 'ի խաղ, ոտիւք
 ձեռօք խանգարէ 43,

Այսպէս, փեքէ դու քաջաղելն, ըզ-
քիրտն Յունաց զայն անչափ

Աղարտեցեր, մեծ արհաւիրս արկեալ
նոցա և խուճապ:

Տագնապեցան նոքա 'ի նաւս, և այր
դարձեալ ընդ ընկեր,

Մի ըզմիով խռռնեալք ահիւ միմեանց
կարդան քաջալեր:

Ուխտիւք մաղթանս այր այր ձօնեալ
ձեռս անմահից ամբարձին,

Յառաջադէմն Աքայեցւոց յաւէտ նես-
տոր ծերունին:

Սա աղօթիւք յաստեղանիչն յերկին մա-
տունս տատանէր,

« Արամազդ հայր, ուխտաւորին պա-
ղատանաց լուր, ո՞վ տէր:

Թէ թամբըս յոյր ղեզանց 'ւ օդեաց որ
'ի յԱրգոս զոհ արար,

Մաղթեաց ըզդարձն 'ի հայրենիս և դու
հաճեալ խոստացար,

Զայն արդ յուշ ած, ո՞վ Ողիւմպեան,
զօր զայս անցո զահագին,

Մի 'ի Տրոյեանց Աքայեցիք այսչափ նը-
կունք լինիցին »:

Օ այս աղօթեաց, և Ամպրոպեանն ան-
դուստ ահեղ որոտաց

Եւ նեղոսեան մեծ ծերունւոյն լըւաւ
ձայնին մաղթանաց:

Տրոյեանց յայնժամ լըւեալ նըշան զաս-
պարազէն Դիոսին,
Դըռոյթ սաստիկ տըւեալ 'ի Յոյնս և
խազմ ահեղ զարթուցին 44 :
Ձորօրինակ մեծի ծովուն յուզեալ կո-
հակ անարի
Գայ փըրփրադէղ, 'ի վեր վազէ ընդ կող
նաւուն հարկանի,
Ձի ամեհի գործեաց ըզնա ուժգնահըն-
չող Թափ հողմոյն,
Յորմէ ալիք գիզան 'ի վեր բնաւորեցան
'ի ծովուն,
Այնպէս Տրոյեանք ահագնագոյք վա-
զեալք 'ի վեր ընդ պատուար,
Ճեպ միջամուխ տան նըժուգաց և ընդ
նաւուց տան պայքար .
Ի կառս նոքա աշտանակեալ և յերկսայ-
րի տէգ գոռան,
Յոյնք 'ի վերայ լաստափայտիցն երկայն
ձողիւք զինեցան .
Ձողք այս 'ի նաւս պահեալք 'ի պէտս
կան նաւամարտ հանդիսից
Հաստահարուսողք, ձողք ագուցիկք, եր-
կաթագամբ 'ի ծայրից :
Բայց Պատրոկղէս ցորվայր խօշիւն մար-
տին Տրոյեանց և Յունաց
Ծըփայր յուզէր առ պատուարաւ անդ
'ի բացեայ 'ի նաւաց,

Նա 'ի վրանի քաջ արքային Եւրիւպի-
 ղեայ դեգերէր,
 Բազմեալ անդէն հարուստ մի ժամ բա-
 նիւք գլորգայր քաջալեր.
 Դարման տարեալ բարեկամին մահա-
 համբոյրն 'ի վերին,
 Եւ սպեղանիս սրփռէր խոցոյն դիւրիչ
 ցաւոց խաւարին:
 Այլ մինչ ետես ըզՏրոյացիս խուժան
 տըւեալ 'ի պատուար,
 Անդուստ և ահն Աքայեցւոց և ձայն
 գուժին բարձրանայր,
 Յոգւոց եհան և ըզդաստակսն 'ի վայր
 ածեալ Պատրոկլէս,
 Ծեծէր ըզբարձս և աւաղեալ ձայն զայս
 կարդաց դառնապէս:
 “Ոչ այլ յամեմ, Եւրիպիւղէ, թէպէտ
 դառն են քո կարիք,
 Տեսեր, ո՛վ քաջ, արդ կարեմէր մեզ գու-
 ժեցին արհաւիրք:
 Քեզ պաշտօնեայդ ցուցցէ զարդիս զիւր
 իրնամոցն ըզհանդէս,
 Ես այժմ 'ի մարտ փութամ ճեպիմ
 զարթուցանել զԱքիլլէս.
 Ո՞ր գիտէ ո՞ր, ազգեմ սրտին թէ ինձ աս-
 տուած ձեռնն տայ,
 Եւ ամոքեմ. քանզի յորդոր բարեկամին
 քաղցրանայ ”:

Լսաց, յարեաւ յողոց հանեալ ճեպ
 քաջընթաց տայր ոտին,
 Մինչ դեռ անդուտ ընդդէմ Տրոյեանց
 Յոյնք քաջապէս կըքրէին :
 Թէպէտ հրոսակք 'ի Տրոյացոց նուա-
 ղունք ետուն ըզհորդան,
 Բայց և այնպէս առ 'ի նաւաց անվանե-
 լիք քաջացան .
 Ոչ և Տրոյեանք բաւեցին ինչ վանել
 փաղանգս ըզՅունաց,
 Եւ միջամուխ գող 'ի խորանս և 'ի հան-
 դէսն 'ի նաւաց :
 Որպէս կարակն 'ի ձեռս հմուտ ատաղ-
 ձագործ ճարտարի,
 Ի նաւական փայտ հեծանին կըշիռ գոր-
 ծէ ուղղակի,
 Զի հրահանգեալ է յԱթենայ նա յա-
 րուեստին 'ի հանճար,
 Այսպէս սոցուն մարտն և պայքար էր 'ի
 կըշիւին հաւասար :
 Կէսք 'ի քաջացն 'ի կէս նաւաց գըրոհ
 տային ըզմարտի,
 Այլ ախոյեան մեծն Այասայ խաղայր
 հեկտոր շէշտակի :
 Երկուք առ մի նաւ գիւցազունք ճիգըն
 Թափեն մեծապէս,
 Ոչ նա զԱյաս բաւէր վանել ըզնաւն
 առնել բոցակէզ,

Ոչ և Այսս վերջոսնեցոյց զեկտոր վե-
րագն անվեհեր,

Քանզի ըզնա մի ոմն 'ի դից հովանացեալ
անդ եբեր :

Շահատակեաց Տեղամոնեանն 'ի Կա-
ղետոր Կիւտոսեան

Որ հուր բարձեալ բերէր 'ի նաւն, 'ի
լանջ նորա հար զաշտեայն .

Անկաւ դոփմամբ այրէն տապաստ, զեր-
ծաւ խանձողն 'ի ձեռաց .

Ետես հեկտոր ըզքեռորդւոյն զայն
դառնութեանն օրահաս,

Հապա Տրոյեանց և Լիւկացւոց ձայն
խրախուսի արձակէր,

Մինչ Կաղետոր հանդէպ նաւուն 'ի հող
փոշւոյն թաւալէր :

«Օ'ն արդ Տրոյեանք, արիք Լիւկեանք,
և Դարդանեանն նահատակք .

Տագնապ գուժեաց, մի վերջոսնիք իբր
անարիք նըլաւակք .

Մի դիաղերծ Աբայեցիք ըզԿաղետորն
արասցեն ,

Պահ դիք քաջին որ տապաստ կայ 'ի նա-
ւամարտ հանդիսէն » :

Ասաց, անդէն կըշիւ յԱյսս ձրդեաց
հրափայլ զիւր աշտեայն .

Եւ զարտուղի թըռեաւ խոցեաց ըզԼիւ-
կոփրոն Մաստորեան :

Սա՛ի Կիւթրայ եկն առ Այաս, եղև նո-
րա պաշտօնեայ.

Նըժդեհացաւ, զի պարտ արեան էր նա
ի մեծն ՚ի Կիւթրա.

Ի դլուխ սորա հար մօտ ունկանն հեկ-
տոր ըզսայր նիզակին,

Մինչ կայր կանգուն քաջ համահարզն
առ Այասայ դիւցազին.

Յորսայս տապաստ փոշեթաւալ անկաւ
նաւուն ՚ի խեղաց.

Այաս դիւցազն հարաւ յոգին, հարա-
զաւին ձայն կարգաց.

“Եւհ, Տեւերէ, բարձաւ ՚ի մէնջ մեր
Մաստորեան քաջալաւ,

Որ համահարզ մեզ ՚ի Կիւթրայ բնակէր
ընդ մեր մարդակաւ.

Սա՛ի մեր տան էր մեծարոյ արգոյ ծնո-
ղաց հաւասար.

Եւ արդ ՚ի սա վերագն հեկտոր մահա-
հրաւէր տէգ եհար:

Ո՞ւր քո աղեղն Ապողոնեան, փըքինքդ
ո՞ւր են գուժաբեր”.

Կարդաց Այաս, լըւաւ Տեւերոս վա-
զեաց նըմին առ ընթեր:

Բարձ ըզնեաից պատկանդարանն առ և
զաղեղն կորովի,

Ընդ գիրկն եմուտ և ձիգ դընէր Տրոյ-
եանցն ընդդէմ խուժանի.

Անդ ըզվլտոս Պիսենորեայ ըզքաջոր-
դին հարկանէր ,

Սա Պանթոսեան Պուղլիւդամայ հոյակա-
պին էր ընկեր .

Շահատակեալ սա 'ի բըռին անդուլ ու-
նէր զերասան ,

Եւ ժիրաժիր կայր 'ի վերայ երիվարաց
պաշտաման .

Տանէր բերէր ուր մեծ շըշուկ էր փա-
ղանգաց բանակին ,

Պատուասիրէր յաչըս Տրոյեանց և հեկ-
տորայ դիւցազին .

Ըմբռնեցաւ անպատրաստար յօրհանն
անգերծ դըժընդակ ,

Բազմակական նետ մահահոտն եկն և ան-
կաւ 'ի ծոծրակ .

Անկաւ կառացն , հարթեան նըժոյգքն և
կառք թափուր սարսեցան ,

Ճեպեաց արքայն Պուղլիւդամաս վազեաց
ձիոցն յանդիման .

Առ զերիվարսն և Պրոտասեան Աստիւ-
նոսին ետ յանձնեաց ,

Եւ պատուիրէր մօտ իւր քերեալ խընամ
ունել նըժուգաց .

Ասաց և ինքն անգրէն խառնէր նահա-
տակացն 'ի կարգին ,

Մինչ դեռ Տեւիրոս կըշիւ յեկտոր ոս-
տուցանէր այլ փըքին .

Վախճան յայնժամ լինէր անշուշտնաւա-
մարտին գուժաբեր,

Թէ Տեւկրոսեանն լայնալիճ զարև քա-
ջին հատանէր :

Բայց խելամուտ վեհն Արամազդ ար-
թուն քաջին դէտ կենաց

Տեղամոնեանն 'ի Տեւկրոսէն ըզշուք փա-
ռացն ընկրկեաց .

Այն ինչ քարշէր, կուռ աղեղան ջիղն
հաստապինդ խրզեցաւ ,

Եւ նետ սրավարն երկաթադամ ընդ ար-
տուղին ձրգեցաւ .

Անդէն 'ի նոյն և լայնալիճ աղեղն ան-
կաւ 'ի ձեռաց ,

Սարսեաց Տեւկրոս և գումարեալ հարա-
զատին զայս ասաց .

«Բա՛բէ, զարդիս խրզեաց աստուած ողջ
ըզխորհուրդ մեր մարտին,

Նա զլայնալիճն յիմ ձեռանէն կորզեաց
և հար ընդ գետին .

Կըտրեաց ըզջիղն իմ նորագործ զոր ես
այգուն լարեցի ,

Զի բազմախուռն 'ի ձիգ նետից հանդար-
տեսցէ կալ յուժի » :

«Օ՛ն արդ ուրեմն, Այաս անդէն հա-
րազատին բան կրկնեաց ,

Օ՛ն արդ, ո՛վ քաջ, հոծեալ նետիւքդ ըզ-
լայնալիճդ ա՛ռ 'ի բաց :

Ո՞չ տեսանես , վանեաց աստուած ե-
ղեալ ընդ մեզ խեթահար .

Արդ կուռ նիզակ առ դու 'ի բուռն և
արկ զուսով քով ասպար :

Չայն տուր մարտին , թող Տրոյացիք
ընդ քերտն հարցին դառնապէս ,
Տագնապեսցին վանեալ ըզմեզ ունելնա-
ւացն ըզհանդէս .

Մէք օն 'ի մարտ խրախուսեսցուք 'ի
փորձ բազկաց հաստաբետոյ .

Լըւաւ Տեւկրոս և զլայնալիճն եդ 'ի
խորանն 'ի պահեստ :

Ասպար կալաւ քառատակեան առ և
զուսով իւր ձեգեաց ,

Ի գլուխն 'ի յաղթ եդ սաղաւարտ յա-
դեաց ձիոց գիսապանծ ,

Սաղաւարտին ահեղակերպ վերջք փող-
փողէր 'ի վերուստ ,

Առ և 'ի բուռն ըզսայրասուր տէգ զեր-
կաթին ըզհարուստ :

Ս , ազեաց յԱյաս . ետես հեկտոր զի
նեոք բեկան Տեւկրոսին ,

Խրախոյս Տրոյեանց և Լիւկացոց գո-
չեաց ձայնիւ ահագին .

« Տրուադացիք , Լիւկեացիք և Դարդա-
նեան նահատակք ,

Արեք , ո՞վ քաջք , ժամ է գոռալ արդ 'ի
նաւաց գումարտակ .

Յերամաղդայ, աչօք խնովք տեսի ան-
 վրէպ աւագիկ,
 Տեսի զխորդ քաջաղեղանդ նետք թու-
 լացան կորովք:
 Գիտեմք իսկ քաջ, քանի Դիոս հըզօրն
 իշխէ մահացուաց,
 Որ մերթ բաժին, նա ում կամի, հանէ
 մեծաց ըզփառաց,
 Մերթ և ընդ վայր նա հարկանէ, նըկուն
 գործեալ ըզմարդիկ,
 Որպէս զարդիս վանեաց ըզՅոյնս և մեզ
 եկաց զօրավիդ:
 Ժամ է, ո՛վ քաջք, հապա ՚ի նաւս. թէ
 նետ տեղայ թէ աշտէ,
 Այր այր զօրհաս իւր ողջունեալ մահ
 քաջութեան յանձն առցէ.
 Մարտ հայրենեաց է աւագիկ. և մեռա-
 նել գեղեցիկ,
 Զի և զորդիս և զամուսինն յետ իւր պա-
 հէ քաջողջիկ.
 Նորա և տուն նորա արարքն անդըրժե-
 լիք պահեսցին,
 Յորժամ հելենք նաւագնացիկք յեր-
 կիր դարձցին հայրենին:
 Պոչեաց հեկտոր, բոց իմն աշխոյժ ՚ի
 բանակին բորբոքեաց.
 Խրախոյս անդուստ և մեծն Այաս կար-
 դայր դասուն ընկերաց.

«Ո՞ւմ կայք, ո՞վ քաջք, շատ է ձեզ արդ
 կամ մեռանել կամ փրկիլ,
 Եւ 'ի նաւաց վանել զօրհասն և զայդ
 վերագդ անարդիլ»
 Եթէ 'ի բուռն արկցէ ընհաւ հեկտորդ
 այդ գոռ ամեհի,
 Յուսմք թերևս ողջամբ դառնալ 'ի հայ-
 րենիս ձեր հետի :
 Ո՞չ իսկ լըսէք դորա առ զօրն ահեղ ձայ-
 նին ըզլաջին»
 Զխորդ ընհաւ, գոչէ երգնու, 'ի հուր
 դատել և յաճին»
 Դա ոչ կայթել հրաւեր կարդայ, այլ
 մարտ յուզել և ըզհոյն»
 Եւ մեզ չեք այլ, չեք 'ի ժամուս ոչ միտք
 ոչ բան լաւագոյն,
 Բայց թէ զոգիս կալեալ 'ի բռին կըք-
 րել այնպէս դիմակալ,
 Իբրև լաւ է մեզ մի անգամ կամ մեռա-
 նել և կամ կեալ :
 Զի՞ մեզ, ո՞վ քաջք, ձեռն ըզմիջովք կալ
 'ի կրուռիս մարդախանձ,
 Եւ աստ տակաւ ծընդիլ տակաւ յայդ
 որերոյդ 'ի վատաց » :
 Ասաց, և հուր վառեաց 'ի լանջ. բայց
 եւ հեկտոր իբրև բոց,
 Ծախեաց զԽաբէդ Պերիմեդեան. սա էր
 իշխան փոկացւոց :

Արկ և Այաս զիշխանն հետեաց տա-
պաստ բազկին իւր 'ի Թափ

Ըզլաւդամաս զԱնտենորեայ ըզքաջոր-
դին հոյակապ :

Պուղիւդամաս զընկեր Մեգսեայ զՈւտոն
ըսպան տիգահար ,

Սա կորովի էր Կիւլացի Եպէացոց զո-
րավար :

Ետես Մեգիս և արդէննկէց յարեաւ
ընդդէմ նահատակ ,

Խոյս առ 'ի շէղ ետ Պուղիւդամ , հան 'ի
դերևս ըզնիզակ .

Ամրածածուկ նրմա Փեբոս հովանացաւ
'ի Ժամուն ,

Մի Պանթոսեանն անկցի տապաստ նա-
հատակաց 'ի դասուն .

Շէշտ 'ի կըրծոց մէջ Կրիսմոսին աշտէն
հարաւ և եմուտ ,

Անկաւ դոփեաց . վազեաց Մեգիս զի-
նուցն առնել կողոպուտ :

Սլացաւ 'ի նա քաջ Ղամպոսեան Դո-
լոփս 'ի տէգ քաջաձիգ ,

Զոր Լաւմեդեան ծընաւ Ղամպոս վէստ
փառաշուքն 'ի մարդիկ .

Սա խիզախեալ մըկընդաւոր արձանա-
ցաւ առ ընթեր ,

Եւ ըզֆիւղեանն ըզՄեգիսայ կումբ զաս-
պարին հարկանէր .

Ընդ վայր ըզձիգ հան մըկընդոյն կուռ
գոգաւոր վարապան ,

Զոր յեփիւռայ փեղիս երբեմն ած 'ի
գետոյն Սեղենեան .

Ըզսա 'ի ձօն ետ վանատուրն արքայն նը-
մա Եւփետէս ,

Ընդդէմ 'ի մարտ ճակատամարտ տանել
պահանգ մեծապէս .

Սա և յայնժամ 'ի զաւակէն զօրհաս վա-
նեաց ըզմահուն ,

Բայց և Մեգիս շէշտ 'ի Դոլոփս չեթող
պատեհն ըզժամուն :

Սուր նիզակաւ հար զերկաթի գլխանո-
ցին դարգմանակ ,

Բաշիւք ձիոց էր գիսապանծ . առ թօ-
թափեաց զայն համակ .

Վերջք փողփողեալքն հարուածեալք
անկան 'ի հող 'ի փոշի ,

Այնպէս ողջոյն աղարտեցաւ վառեալն
յառոյգ ծիրանի :

Սինչ դեռ այնպէս կըռուէր Մեգիս ,
ճըգնէր տանել մրցանակ ,

Անդուստ արին Մենեղաւոս եհաս քա-
ջին օժանդակ :

Գեղարդն 'ի ձեռն 'ի կողմանէ մատեաւ
եկաց թաքթաքուր ,

Հար 'ի թիկանցն և թափ ընդ լանջ
շէշտն անցանէր սայրասուր :

Դոժոփս յորսայս տապալեցաւ , դոփ-
մամբ հարաւ ընդ գետին ,
Կապտեւ ըզգէնս վազէն նոքա պըղընձա-
կուռս ըզքաջին :

Պոչեաց յայնժամ հարազատացն հեկ-
տոր 'ի ձայն քաջալեր ,
Եւ նախ արւոյն Իկետանեան Մեւանիս-
պեայ ձայն ազդէր .

Սա 'ի Պերկոտ հովիւ երբեմն էր թա-
թահերձ պաճարաց ,

Կայր արածէր ցորվայր հրոսակն 'ի
Տրոյիոյ էր 'ի բաց .

Այլ յարշաւանն յորժամ հեւլենք ծո-
վայածեալք խաղացին ,

Սա միւս անգամ եկն յԵղիոն փայլէր
Տրոյեանց 'ի յազգին

Էր Պրիամուն 'ի տաճարին զուգապա-
տիւ զաւակաց .

Ի սա յայնժամ ազդեաց հեկտոր և յա-
նուանէն ձայն կարգաց .

« Այսպէս ուրեմն , ո՛վ Մեւանիս , մեք
վատասցուք 'ի մարտին ,

Եւ քեռորդւոյն յաղէտ մահուն աղիք քո
ո՛չ գալարին :

Ո՛չ տեսանես , քանի՛ դոքա մոլին 'ի զէնս
Դոժոփսեայ ,

Արի , ո՛վ քաջ , չեք մեզ չեք այլ կըռուել
ընդ Յոյնս 'ի բացեայ .

Մինչև կամ մեք 'ի խռան գոցա չըշուկ
 հարցուք մահագոյժ,
 Կամ հիմն 'ի վեր անկցի Տրոյիա յարիւն
 բնական ասպաժոյժ ։

Ըսաց հորդէր, և ըզկընի այրըն խաղայր
 դիւցազգեաց,

Մինչ գեռ անդուստ նիզակակցաց խրա-
 խոյս կարգայր մեծն Այաս .

« Արք զօրութեան լիք, բարեկամք, լիք
 ակնածուք 'ի յոգի,

Այր յընկերէն պատկառեսցէ յահեղ
 խառնուրդն 'ի մարտի .

Որք ակնածեն, բազում այն է զի յոտին
 կան քան տապաստ,

Իսկ վերջոտնեալքն են վատք արանց,
 չեն և երբէք բարեբաստ 45 ։

Խրախոյս կարգաց որոց արդէն դիմա-
 գրաւեալքն իսկ էին ,

Բայց և այնպէս յոգիս նոցա բա՛նք տըպա-
 ցան դիւցազին ։

Նահատակեալք, անդէն նաւաց պա-
 տուար ածեն զերկաթին 46 ,

Բայց Արամազդ հովանացեալ կայր Տրոյ-
 ական խուժանին ։

Չայն յԱնտիլոք կարգաց յայնժամ Մե-
 նեղաւոս քաջարի .

« Իբրև ըզքեզ չիք, Անտիլոք, առոյդ 'ի
 Յոյնս պատանի .

Չիք և նրման քեզ արագոտն և 'ի մարտի
 ուժաւոր ,
 Սլացիր , ո՛վ քաջ , 'ի ճակատէն հար 'ի
 Տրոյեանց զոք հըզօր " :
 Խրախոյս նա զայս կարգաց 'ի նոյն վերջ-
 ոտնեցաւ 'ի վայրէն ,
 Եւ նահատակն և շուրջ դիտեաց և փայ-
 լակեաց 'ի յաշտէն .
 Շրտեան Տրոյեանք ընկըրկեցան զի այր
 գոռաց կորովի ,
 Եւ ձիգ քաջի նահատակին ոչ սըխալեաց
 'ի կըշուի .
 Եւ շէշտակի Մեւանիսպեայ 'ի լանջն
 արւոյն վարսեցաւ ,
 Հարաւ ընթեր ըստեանց քաջին մինչ
 դեռ խաղայր դիմագրաւ :
 Անկաւ տրուիեաց , զէնք շաչեցին սաս-
 տիկ երկրին ընդ յատակ ,
 Սլացաւ 'ի նա Անտիղոքոս որպէս յայ-
 ծեամն ըզբարակ ,
 Երբ կենդանին ելեալ յորջոյն և նետա-
 հար լեալ անդէն ,
 Յոգւոց պարզեալ տապաստ անկաւ դա-
 րանամուտ յորսորդէն ,
 Այսպէս 'ի քեզ , Մեւանիսպէ , Անտի-
 ղոքոսն այն հուժկուն
 Եւ խոյացաւ 'ի քո վերայ , կաստեւ 'ի
 քէն զարդ զինուոն :

Իբրև Հեկտոր գէտակն ամբարձ 'ի յայն
 նախճիր ահագին ,
 Գոչեաց գիմեաց վարազաբար 'ի Նեստո-
 րեան քաջորդին :
 Ոչ հանդարտեաց Անտիդոքոս թէպէտ
 մարտիկ կորովի ,
 Գոռմարեցաւ որպէս գազան որ չար գոր-
 ծեալ խուճապի ,
 Յորժամ յանդեայս մոլեալ վերագն և
 գէշ ըզգամիւ արկանէ ,
 Կամ թէ անդէն 'ի պառակին զայր ան-
 դէորդ բեկանէ ,
 Փախուստ ճեպէ մինչ չև խըռնեալ անդ
 հետամուտ որերոյն ,
 Նոյն Անտիդոք 'ի Հեկտորայ խուճապե-
 ցաւ քաջարւոյն :
 Բայց Հեկտորեանք գոռմամբ ահեղ տե-
 ղան անդուլ տեղ փըքնաց ,
 Նա միահետ փախչէր անդարձ մինչ 'ի
 խուժանն ընկերաց :
 Սըռընչեցին Տրոյեանք հանգոյն գոռ
 առիւծուց շողջակեր ,
 Հասաւ հորդան խուժեն 'ի նաւս լընուլ
 Դիայն ըզպատուէր .
 Նա ոյժ սաստիկ շնչէր Տրոյեանց , ըզ-
 Յոյնս առնէր ահաբեկ .
 Նոքա յարեան , չիջէլափառք սոքա վա-
 տին առ 'ի վէգ :

Շուք հեկտորայ խնդրէր Դիոս ձօնել
յայնժամ մեծափառ ,

Ձի նա անշէջ 'ի խելս նաւաց հուր շան ,
թեպէ գիւցավառ 47 .

Ձի և 'ի գլուխ ըզդժսլըհի խնդիրն հան ,
ցէ Թետիսեան ,

Մինչև ցոլմունք հրակէզ նաւու հատցին
տչացն աստուածեան :

Այսչափ խնդրէր , և յայնմ հետէ Տրոյ-
եանց վանեալ ըզխուժան ,

էր իսկ ինքնին նա հանդերձեալ շուք
տալ Յուլիաց աննրման :

Յայս մըտախոհ գրդեաց զԵկտոր նաւա-
տորմին 'ի պայքար ,

Մինչ գեռ վերագն ինքնահրաւեր էր իսկ
յանձին բոցավառ :

Սուրէր Հեկտոր որպէս Արէս նիզակա-
ճօճն 'ի մարտի ,

Կամլէռնախանձ հուր լափլիզօղ 'ի Թաւս
'ի խոր անտառի ,

Փըրփուրն յորդէր 'ի բերանոյն , և 'ի յա-
չաց գիւցաղին

Ընդ ահընկէց յօնիւք նորա շանթիք հրա-
ցայտք հատանին 48 :

Դիմեալ խաղայր հըսկայազօրն և մարտ
մըղեալ անվէհեր

Յաղթ սաղաւարտն 'ի քունս նորա ահե-
ղակերպ տատանէր :

Զի և ինքնին Ամպրոպայինն հովանացաւ
 'ի բարձանց ,
 Նըմա ըզփառս ձօնէր միայն 'ի մէջ բազմաց
 դիւցազանց .
 Էր իսկ Հեկտոր սակաւակեաց օրհասն
 առ դուրս կայր նորա ,
 Ի նոյն ըզնա ճեպէր Պալլաս նրկուն լի-
 նել յԱքիլեայ :
 Հուր փորատէր , պուղել ըզկարգ զամ-
 րածածուկ փաղանգաց ,
 Ուր և դիտէր զըստուարագունդս և քա-
 ջազէնս կորովեաց .
 Որչափ դուռաց չուժեաց քակել ըզմեծ-
 ամուրն ըզփաղանգ ,
 Բանդի կացին անվանելէք իբրև հոծեալ
 աշտարակ :
 Զորօրինակ ժայռ ահագին արձանա-
 ցեալ քաջալանջ
 Վէմ անարդիլ արեգունի կայ 'ի ծովուն
 ալէտանջ ,
 Զարագ թևոց ուժգին հողմոց ըզթափն
 առեալ այսլանէ ,
 Եւ սաստկաբաղիւ լեռնակուտակ ալեացն
 երես ոչ առնէ ,
 Այնպէս ընդդէմ կըբրին Հելենիք յոռս
 անսասանք քաջամուր .
 Բայց խոյացաւ Հեկտոր 'ի խռան փայ-
 լակնացայտ իբրև հուր :

Շըշուկ եհար փոթորկեցաւ իբր հողմա-
 վար մեծ կոհակ ,
 Յորժամ մըրըիկ ամպրոպայոյզ ըզնա բա-
 խէ նաւ յարագ ,
 Փըրփուրն համբուն ծածկէ ըզլաստն յու-
 զեալ 'ի ծով մեծախոր ,
 Եւ զառագաստն հարեալ գանչէ մռնն-
 չիւն հողմոյն ահաւոր ,
 Գողցես յայնժամ յոգւոց պարզէլ ահա-
 բեկին նաւաստիք ,
 Զոփան անդուլ զի յորհասէն վայրիկ մի-
 կան տարածիդ 49 ,
 Նոյնօրինակ սարսեալ ոգին տրոփայր 'ի
 լանջն Աքայեանց ,
 Մինչ գեռ հեկտոր և իբր յանդեայս սլա-
 ցաւ առիւծ գիշախանձ ,
 Յորժամ բիւրուց ջոկ պաճարաց յարօտն
 ելեալ դալարի ,
 Եւ առ ընթեր մեծի խաղին ճարակ գը-
 տեալ արածի ,
 Կայ անդէորդն 'ի մէջ նոցա իբրեւ պահ-
 նորդ լուրջ անքուն ,
 Բայց ընդ գազաննն ամեհի 'ի վէգ խա-
 զալ չէ մարթուն ,
 Խնդրէ յանդեայց գալարեղջիւր զօրհասն
 ունէլ 'ի բացեայ ,
 Դայ և գընայ առաջապահ և վերջապահ
 կայ նոցա ,

Յապուրակի վազեալ գաղանն ունի ըզ-
 մին և գօշէ ,
 Զողիւրն ողջոյն խուճապելով փախչին 'ի
 դաշտ 'ի դաշտէ ,
 Սապէս յայնժամ ողջոյն Հելլենք իբր ա-
 հաբեկք յաստուածուստ ,
 Վարատեցան 'ի Հեկտորէ և յՈրմըզայ
 'ի վերուստ :
 Լինեալ միայն Պերիփիտէս Կոպրեայ որ-
 դի նազելին ,
 Որ առ Հերակլ երթ 'ի հրեշտակ Եւրիս-
 թէսի արքային .
 Վատթար ծնողի եկաց զաւակ բոլոր մա-
 սամբք քաջընտիր ,
 Միանգամայն էր արագոտն էր և հըզօր
 մարտադիր .
 Էր և մըտօք նա գերաբուն Միւկենացւոց
 նախաթու ,
 Որ և մահուամբն իւր Հեկտորայ շուք
 պատրաստեաց փառաւոր .
 Մինչ վերջոտնէր , յանկարծ գըթեաց նա
 յասպարին շրջանակ ,
 Ասպար երկայն մինչ 'ի պըճղունսն ընդ-
 դէմ փըքնաց պահպանակ .
 Խոջընդոտնեալ այնպէս չարաւ անկաւ
 յորսայս 'ի գետին ,
 Եւ սաղաւարտն 'ի քունս նորա շաջեաց
 յերկիր ահագին .

Վաղեաց Հեկտոր և տէգ 'ի բուռն ար-
ձանացաւ առ ընթեր ,

Առ համհարզիւք վարսեաց 'ի լանջն և
դիմաւալ տարածէր .

Աղեկիզեալք ընդ հիբացեալն համ-
հարզքն օգնել խուսափին ,

Քանզի շտապաւ խուճապեցան յահե-
քաջի դիւցազին :

Ընկրկեցան նոքա 'ի ներքս և ըղնաւացն
յետին շար

Իբրև ամուր ասպատանի առին իւրեանց
'ի սլառուար 50 :

Քանզի Տրոյեանք հրոսեալք ըզհեա ,
Յոյնքն ըշտապեալք վերջոտնին ,

Եւ միջաբեկք լըքին անդէն նաւաց ըղ-
կարդն առաջին :

Տաւաղեցան առ խորանօք համախրու-
նեալք 'ի վայր մի ,

Կացին այնպէս և չերևէր ոք 'ի զօրուէն
'ի դաշտի :

Անդ յարհաւիրս անդ և յամօթ ողջոյն
նոքա գրաւեցան .

Իբր 'ի դըժար , խրախոյս վերջին անդու-
միմեանց ձայն կարդան :

Յաւետ՝ Նեստոր ժիր պահապանն Աքոյ-
եցւոց բանակին ,

Զայր այր առ գուծ վառէր ծնողաց յո-
ղոք անկեալ ծերունին .

« Դուք արդ արէ , ո՛ր բարեկամք , առէք
անձամբք քաջաւեր ,

Այր յընկերէն ահնաժեսցէ , արձանատւ
ցի անվեհեր :

Յուշ ձեզ մանկունք , յուշ ամուսինք ,
հարք և արարք յուշ լիցին ,

Որ մի անգամ գոն կենդանիք կամ որք
ննջեն 'ի շիրմին 51 .

Ես աստ յողոք կամ ընդ նոցա որ չեն
այժմիկ 'ի միջի .

Արձանասլիք արիացեալք . որ 'ի փա-
խուստ մի դարձցի » :

Խրախոյս կարգաց զայս գեղեցիկ , ոգիք
քաջաց վառեցան ,

Եւ Աթենաս փարատեցոյց զամբ բալա-
ձիգն աստուածեան .

Լոյս մեծ ծագեաց լոյս համասփիռ , յըս-
տակեցան բիբք նոցա 52 ,

Տեսին քաջիկ ըզնաւս իւրեանց , տեսին
ըզխազմն 'ի բացեայ .

Սուր ահնարկեն և ըզհեկտոր ըզգոռ
մարտիկ քաջարանց ,

Եւ բակ առեալ անդ ըզնովաւ ըզխումբ
համհարզ դասակցաց .

Տեսին ըզգօրն ըզվերջապահ անբաժ կա-
ցեալ 'ի մարտէն ,

Եւ որք դարձեալ անդէն առ դուրս մարտ
ընդ նաւաց յարդարեն :

Յամբաւ տագնապն և զայս նըւագ արին

Այաս ոչ բովեաց ,

Չեկաց 'ի վերջն ուր համախուռն ըզկայ
առին գունդք Յունաց :

Այլ նա 'նդ նաւաց տախտակամածս հըս
կայազօր ամբարձեալ ,

Սեպագուցիկ զէն յաղթ 'ի բռին , քայլ
հատանէր մեծաքայլ .

Զէնն էր հեծան նաւամարտկաց , ճօճէր
նա զայն 'ի ձեռին ,

Երկայնագէզ , քսան և երկուց կանգնոց
էր չափ հեծանին :

Որպէս յորժամ այր վերելեակ այր շոյտ
'ի նուս նըժուգաց ,

Չորս երիւարս յերամակէն ըզքաջընտիրս
առ զուգեաց ,

Մտրակ 'ի կուշտ ընդ արահետ ճեպէ
դաշտէն 'ի յոստան ,

Եւ շատ որեար և կանանի կան 'ի զընին
հիանան ,

Նա ցանգ փոփոխ նուսէ 'ի նուս ձիոցն
ոստնու ճոխաբար ,

Ոստնու անդայթ մինչ 'ի ներքոյ թըռչին
նըժոյգքն օգապար ,

Հանգոյն Այաս ընդ ճեմելիս տախտա-
կամածս արշաւէր

Նաւաց 'ի նաւս քայլ մեծաքայլ , և ձայնն
յերկին հասանէր :

Հրամանն անդուլ գոչեր ահեղ վրանաց
նաւաց կալ պաշտպան ,

Բայց և Հեկտոր ոչ հանգարտեաց կալ
Տրոյացւոց 'ի խրուան :

Որպէս յորժամ հաւուց երամք կան
տարմաբար առ գետով

Սագուց , խորդից երկայնավիզ և կարա-
պաց մեծ ժողով ,

Կան արածին արօրացեալք յարօտ դա-
լար 'ի դաշտի ,

Անդուստ արծիւ սրանայ խարտեաչ և
խոյանայ շէշտակի ,

Ճըշգրիտ Հեկտոր թափ 'ի նաւ մի նըման
ահեղ օդայնոյն

Շէշտ խոյացաւ , և էր նաւին առաջա-
կողմն երկնագոյն .

Ըզնա Դիոս հըզօր բազկաւն ինքնին դըր-
դեալ 'ի թիկանց ,

Փողեալ ըզհետ և ըզխուժան մարտ նո-
րահրատ բորբոքեաց :

Ասեա , 'ի մարտն այն ինչ մըտեալ ան-
խոնջք էին կորովեք .

Մարտն էր ահեղ , քանզի քաջաց պա-
տահեցան քաջարիք :

Աշխոյժք մարտկացն են այլամիտք . զի
Յոյնք կըռուին յուսաբեկ ,

Զօրհասն անշուշտ տեսեալք առ դուրս ,
համայն մոլեալ են 'ի վէգ .

Խակ տրոյացիք յուսապատարք մարտ մը-
ղէին քաջապէս ,
Մահ գիւցաղանց ածել Յունաց ընձաւս
առնել բոցակէզ :
Մինչ այս մինչ այն , յայս այլազան 'ի
մարտ վառին լանջք քաջաց ,
Անդուստ Հեկտոր նաւ մի կալաւ և բուռն
եհար ըղիւեաց :
Չայս Պրոտեսիլ ած յեղին 'ի հայրենի
աշխարհէն 53 ,
Նաւն էր արագ և գեղեցիկ , այլ ոչ դար-
ձոյց զայն անդրէն :
Խօլք ընդ խօլաց , Տրոյեանք և Յոյնք
լաստափայտիս առ ընթեր ,
Գոգ գիրկ ընդ խառն այր ընկերի շըշուկ
գուժայր մահաբեր :
Անդ ոչ աղեղն և ոչ սըլաք ոչ բացաձիգ
և փըքին ,
Միով ոգւով նահատակեալք մարտ 'ի մօ-
տոյ գոռային .
Չէնքն 'ի Ժամուն սակր էր և վաղը , 'ի
նոյն տապար սայրասուր ,
Վաղակաւոր յաղթ և հարուստ , գեղարդն
երկսայր հաստամուր :
Չայսորինակ ընթերամարտ զինուք յառ-
նեն նահատակք ,
Կալեալ 'ի բուռն և սևագունոտ դաստա-
կաւորն ըզգանակ :

Կէսք 'ի բազկաց ըզգեսնէին կէսք 'ի թիւ
կանց կորովեաց ,

Եւ ապաժոյժ արեանցն առու ըզսեալ
թոյրն հող գունեաց :

Բայց զոր 'ի բուռն արկ մի անգամ , չե
թող հեկտոր 'ի ձեռաց ,

Ըզգեկ նաւուն նա սլինդ կալեալ ահե-
ղագոչ ձայն կարգաց .

« Հուր ածէք հուր , հրոսեալ Տրոյեանք ,
մի վերջոտնիք 'ի մարտէ .

Օր մեզ այսօր ետ Արամազդ որ զամե-
նայն օր արժէ .

Կալցուք ըզնաւս , որ անմահիցն եկեալ
առ մեզ յոչ կամաց

Զեան մեծ ածին , քանզի մերոց սիրտք
վատացան ծերունեաց .

Ես մարտ մըղէլ երբ ժրտեցի նաւատորմին
յանդիման ,

Մեր ծերունիքն արկին խափան ինձ և
զօրուն միաբան .

Եւ թէ մեր միտք յԱմարոպայնոյն վը-
նասեցան յայնմ աւուր ,

Նա այժմ ինքնին ահեղահրաշ սիրտ մեզ
ազդէ քաջամուր » :

Ասաց հեկտոր , հապա հրոսակ տան
համախուռն յուժգին թափ .

Զի և Այաս խուճապեցաւ հոծեալ նե-
տիցն 'ի տարափ :

Լիք ըզնաւուն տախտակամածն , ուր նա
գոռայր ամեհի ,

Ըզմահն առ դուրս անշուշտ տեսեալ
վերջոտնեցաւ վայրիկ մի :

Ընկերեցաւ 'ի նըստոց մի յերկայնու-
թիւն եօթնոտնեան ,

Եկաց արին արձանացաւ . անդուստ դի-
տէր զամենայն .

Տէգ կուռ շարժէր . թէ դք Տրոյեանց
ծախիչ նաւաց հուր բերէր ,

Վանէր 'ի բաց և ցանդ խրախոյս ահագ-
նագոչ արձակէր .

Ո՞ւր կայք Յունաց խումբք դիւցա-
ղանց , արիք սատարք Արեսին ,

Յուշ ձեզ, ո՞վ քաջք , յուշ ձեր բազուկք
անվանելիք 'ի կըռուին :

Մի՛թէ համհարզք կայցե՞ն ուստեք մեզ
զօրավիգն 'ի թիկանց ,

Մի՛թէ պատուար կայցէ՞ արեկ պատնէշ
մարտիս մարդախանձ .

Չիք աստ քաղաք մեզ մօտաւոր մահար-
ձանօք քաջամուր ,

Չիք ապաստան թէ այլ խուժան փոխա-
նակաւ առցէ սուր .

Բանակ ահա պատէ ըզմեզ Տրոյեանց խո-
լաց քաջազէն ,

Պատէ և ծով, և մեք 'ի տար կամք հայ-
րենի յաշխարհէն .

Ո՞ւմ կայք, ո՞վ քաջք, բազում միայն է
մեր կենաց փրկանակ » .

Ասաց, և ինքն արձանացեալ վաներ 'ի
սուր 'ի նիզակ :

Թէ դք ուստեք մօտեր նաւաց 'ի Տրոյա-
ցոց խուժանէ ,

Խանձող բերեալ հըրձիգ 'ի նաւս դրդեալ
վերագն յԵկտորէ ,

Դէտակն 'ի նա կալեալ Այաս , խոցեր
'ի սայր նիզակի .

Այսպէս տապաստ երկոտասանս էարկ
նաւացն առաջի :

ԵՂԻՄԵՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԶ.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պատրոկղէս արտասուօք իւրովք ան-
 քէ զԱբիլէս առնուլ զգէնս նորա և զգո-
 րականն : Յարձակի 'ի Տրոյացիս . ան-
 չնարին խուճապին նոքա , կարծեալ ըզ-
 նա Աբիլէս : Նահատակութիւնք Պատ-
 րոկղէայ մեծամեծք : Տասպատ արկա-
 նէ զմեծն Սարպեդոն : Հեկտոր գոյժ ա-
 ռեալ արշաւէ 'ի սահ գիականն : Մարտ
 սաստիկ ըզմարմնովն Սարպեդոնի : Հրա-
 շալի փոխադրութիւն մարմնոյ նորա ընդ
 օդս : Պատրոկղէս խաղայ յաւաջ 'ի Տրոյ-
 իս : Խիզախէ վազել ընդ սլատուարն , և
 ընկրկի յԱպոլոնէ : Դիմագրաւին Պատ-
 րոկղէս և Հեկտոր : Յաներևոյթս զինա-
 զերծ առնէ Ապոլոն զՊատրոկղէս : Վի-
 րաւորի սա յԵւփորբէայ Տրոյացւոյ . և
 ապա ուրեմն նիզակահար անկանի 'ի
 Հեկտորայ : Աղիողորմ մահ Պատրոկղէայ .
 և 'ի վերջինսն գուշակութիւն նորա գու-
 ժաբեր առ Հեկտոր :

ԵՂԻԱԿԱՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԶ.

ՄԻՉ գեռ այնպէս յայն լաստափայտ
պայքարէին սաստկապէս,
Մեծին հանգէս Աքիլէսի եկաց յայն,
Ժամ Պատրոկլէս .
Ջերմ արտասուս կայր և հոսէր իբրև 'ի
խոր աղբերէ,
Որ ընդ անկոխ վէմ տալառաժ խաւա-
րային ջուր բղխէ :
Յայն կերպարան ահեղն 'ի հա գորովե-
ցաւ Աքիլէս ,
Չայն յանուանէն բարեկամին կարգաց
սիրոյն 'ի հանգէս .

« Զքեզ, հիմ լաս, ո՞ Պատրուկէ, եբր
օրիորդ ըզմանկիկ,
Որ մօրն ըզհետ արագելով ըզդեգեռն
զիւր քայլիկ

Ժլտի բառնիլ, ունի զտեռոյն խափան
ճեպոյն մայրենի,

Կողկողագին հայի և լայ, մինչև 'ի գեր'ն
ընկալցի 54 .

Հանգոյն ճըզգրիտ, դու Պատրուկէ, հո-
սես ինձ գիրդ արտասուս .

Արդեօք ինչ մի ունիմս ինձ բօթ կամ
Միւրմիդեանց 'ի ժամուս .

Եւ կամ թէ քեզ հաս 'ի Փիթեայ հրեշ-
տակուծիւն ինչ գաղտնի .

Նա զԱկտորեան Մենեոիոս մեզ համբա-
ւեն կենդանի .

Ողջ է և իմս Էակիրեանն 'ի մէջ աղգին
Միւրմիդեան .

Երկուց դոցա օրհասն անշուշտ մեզ ցաւ
աղգէր անպայման :

Կամ դու թերևս յաղէտն Յունաց յողւոց
հանես ցաւագին ,

Զի առ ընթեր հրակէզ նաւաց դոքա տա-
պաստ անկանին .

Դիակնացեալք պատուհասին ընդ յան-
ցանաց զոր յանցեան .

Խօսեաց աղէ, ծածկեր ինձ մի, գիտակբ
լիցուք երկոքեան » :

Լինդ խոր յոգւոց հանեալ, բարբառ ե-
տուր դու քաջ Պատրոկղէ .

«Ո՛վ Աքիլլէս հըզօրդ Յունաց, ճետ դու
քաջաց ՚ի զարմէ ,

Մի ցասնուցուս , թէ ես զամբաւ զա-
ղէտըն լամ ըղձունաց ,

Զի այժմ յոգիս կան ապաստան մեր դիւց-
ազունք կորովեաց .

Ի նաւս ահա կէսք նետահարք և կէսք
հեծեն տիգահար ,

Խոցեալ նետիւ տանջի Դոմեդ արին այն
գոռն ՚ի գուպար ,

Քաջն Ողիւսէս տիգահարեալ և Ատրի-
դէս վշտմբեր ,

Եւ փըքնահար Եւրիպիւղոս տապի վերօքն
՚ի յազգեր :

Սոցուն վիրաց բըժիշկքն այժմիկ բազմա-
դարման տանին հոգ ,

Եւ դու ցայսվայր , ո՛վ Աքիլլէս , կամ սա-
լացեալ անամոք :

Քաւ , յիս երբէք մի գամագիտ մաղձ քո
լիցի դառնութեան ,

Զոր ոխութեամբ տածես ՚ի քեզ , ով
մարդածախդ ախոյեան :

Ո՛վ դք , ասա , դըրոցէ յապայս ինչ զօրա-
վիգն առ ՚ի քէն ,

Թէ ոչ այսօր թափես ըղձոյնս ՚ի դառ-
նութեան օրհասէն :

Քեզ, ապառուժ, քաւ չեկաց հայր Պե-
ղոս ասպետ քաջարին,

Ոչ և թետիս մայր դիցանոյն ըզքեզ կը-
րեաց յարգանդին .

Ըզքեզ անշուշտ երկնեաց ծընաւ ծով
կապուտակն ամեհի

Կամ ժայռ ահեղ, զի է խկ քո սիրտ ա-
պառաժ 'ի ծոցի 55 :

Աս' եթէ քո զանգիտեն միտք 'ի պատ-
գամէ իմեմէ ,

Կամ ինչ մի բան յԱրամազդայ քեզ մայրն
արդոյ ազդեալ է ,

Գէթ զիս յըդեա , տուր ինձ ըզջօրդ , ըզ-
Միւրմիդեանս հան ընդդէմ .

Կարգեմ ճակատ , լոյս կենսաւէտ թերևս
Յունաց ես ծագեմ :

Տուր և զուսն իմ վառել 'ի քոյդ 'ի զարդ
ահեղ և 'ի զէն ,

Եւ զիս Տրոյեանք ըզքեզ կարծեալք ըն-
կըրկեսցին 'ի մարտէն .

Անդ և հեղենք առցեն ոգի յոգնեալ
մարտիկքն և աննինջ .

Ի կենսառիթ 'ի մեծ խաղմի ոգի առնուլ
և խուն ինչ :

Իսկ մէք առոյգքս հեշտին յայնժամ ըզջօր
խոնջեալն 'ի կըռուին

Ի մեր նաւաց և 'ի վրանաց վանեմք հան-
դէսլ ոստանին » :

Ասաց ժրտեաց • վայ , միտք քաջին իբրև
մանկան խօլացան ,

Զի ինքն անձին ժրտէր ըզմահն և զօրա-
հաս դառնութեան :

Բա՛բէ դիւցազն , անդէն ձայն ետ զայ-
րագնելով Ա.քիլէս ,

Բա՛բէ դու ինձ , ո՛ր Պատրոկղէ , զլնչ հնա-
րիմաց ճարտարես :

Ինձ ոչ գուշակք յականջալուրս իմում
ազդէն ինչ ոգւոյ ,

Ոչ և բան մի յԱրամազդայ եբեր ինձ
մայրն իմ արգոյ :

Մաղձ դառնութեան , խէթ անպայման
զիմ սիրտ խանձէ և զոգին ,

Երբ յուշ ածեմ , զի մարդ ժրտեաց կապ-
տեւ յինէն զիմ բաժին .

Յաւակնեցաւ , զիւրն հաւասար այրըն
զըրկեաց ճոխասլանծ .

Այս է խէթն իմ , որ զիս տապէ և զոգին
իմ ցարդ կըտտեաց :

Բաժին էր կինն , զոր ինձ հանին Ա.քայե-
ցիք մրցանակ ,

Յորժամ զամուրն հարթեաւ քաղաք ա-
ռի 'ի սուր 'ի նիզակ .

Զայն հափափեաց գոռ ճոխութիւնն Ա-
գամեմնոն արքայի ,

Իբրու իցեմ ես անաւագ տարաշխարհիկ
և գերի :

Այլ մէք օն անդր 'ի բաց թողցուք որ
ինչ յայնժամ դէպք դիպան ,
Զի և 'ի սիրտ յաւերժանալ մեզ ոխու-
թեամբ չէ արժան :
Ինձ օն և օն չէր հանգարտել զահել ցաս-
մանն իմ ըզփութ ,
Մինչ չև յիմ նաւս հասեալ հրոսիւ խօ-
շին մարտին և շըշուկ :
Բայց աղէ դու արկցես զուսով զիմ
զարդն և զէն գերարփին ,
Եւ մեր քաջաց Միւրմիդոնեանց կայ զօ-
րավար 'ի մարտին :
Տրոյեանց ահա մոլթ զարամուրքն ա-
հել պատին ըննաւութ ,
Եւ Յոյնք փակեալք առ ծովափամբ վայր
մի դրաւէն յոյժ անձուկ .
Ոտնհար դոցա կայ արդ ողջոյն Տրոյ-
եանցն ոստան մարդաշատ
Զի մօտ նոցա ոչ ճաճանչէ սաղաւարտիս
իմ ճակատ :
Անշուշտ արադ ձորք լընուին 'ի Տրոյա-
ցոց դիականց ,
Թէ այդ արքայդ Ագամեմնոն էր խեղա-
մուտ իրաւանց :
Բայց արդ ողջոյն խիզախեցին , զի և Դո-
մեդ քաջարանց
Տէդ ոչ շարժէ 'ի յաղթ բըռին վանել զօր-
հասն ըզՅունաց .

Եւ ոչ դարձեալ ես զԱտրիդեայ, յԱքայ-
եցւոց բանակէն,

Ի դառնացեալ նորա գըլխոյն գանձին
ձայնի ինչ լըսեմ.

Չայն խրախուսի հնչէ միայն մարդածա-
խին հեկտորայ,

Գոչիւն ընդ դաշտն յաղթողական Տրոյ-
եանց ձայնին բարձրանայ:

() Ի Պատրոկղէ հաս'ի Թիկունս նաւա-
տորմի տագնապին,

Զի մի նաւք մեր աճիւնացեալ հտոցին
զանձուկ մեր դարձին:

Լոր զոր ասեմ եւ հնազանդեաց պա-
տուիրանին զոր տամքեղ,

Զի ինձ 'ի սպառ յԱքայեցւոց շուք մե-
ծափառ առթեսցես,

Զի եւ կրկին չքնաղ ըզկինն տալըսաւրեալ
յիս ողջիկ,

Ի նոյն եւ շատ ընծայաբեր ձօնս յաւեղեն
գեղեցիկ.

Դու զնաւատորմ յանդորր հանեալ
դարձցիս առ իս միւս անգամ,

Թէպէտ եւ քեզ Ամպրոպայինն շուք յա-
ւեղէ յաղթական.

Մի՛ առանց իմ դու խառնեսցիս Տրոյ-
եանց խօլացն 'ի շըշուկ,

Մի՛ զիս Թերևս անփառունակ յարդա-
րեսցես եւ անշուք:

Մի՛ և 'ի մարտ տարապայման իբրև աշխոյժ խղախեր ,

Եւ մահ՝ Տրոյեանց գուժեալ ըզջորդ 'ի յԵղիոն մի՛ ածեր .

Թերևս ընդդէմ իջցէ քաջ ոք 'ի Դիւց-
ընկէց 'ի լեռնէ ,

Քանզի զնոսա կորովաղեղն Ապողոն
սերտ սիրէ :

Բայց դու դարձիր երբ կենսաւետ նա-
ւատորմին լոյս ծագես ,

Եւ թող դոքա յասպարիսին մարտ մը-
ղեսցեն քաջապէս :

Ո՛վ Արամազդ և Աթենաս և Ապողոն
քաջարի ,

Մի՛ ոք Տրոյեանց , որչափ և են , յորա-
հասէն մի՛ զերծցի ,

Մի՛ ոք և յոյն . իսկ մեզ երկուց մի՛ մահ
հասցէ մի՛ աշխար ,

Միայն երկուքս հարցուք Տրոյեայ սը-
սակազարդն ըզսատուար " :

Սոքա այսպէս այր ընկերին զըրոյց տային
'ի ժամոռն ,

Մինչ դեռ Այաս վատեր նետիցն յան-
տառախիտ տարափոյն :

Կամակարեալ Ամպրոպայինն ըզնա վա-
նէր 'ի բարձանց ,

Եւ 'ի խոնարհ այր տրոյացին 'ի լայնալիճ
աղեղանց :

Ահեղ հնէր 'ի քունս արւոյն կուռ սա-
ղաւարտ նետահար .

Մեծ շաչէին ոստիւնք փքնացն վահա-
նակացն 'ի պալար .

Խոնջէր ձախ ուսն յանդուլ շարժել
ըզդիւրադարձն վահան .

Զայրն 'ի տեղւոյն ոչ սասանէր անհատ
նետիցըն խուժան :

Անդ կորովն յակաստանի յոգւոց թա-
սէր անդադար ,

Եւ ընդ իրանն ողջոյն նորա քիրտն ան-
պայման առուանայր :

Ոչ ժամանեաց քաջ նահատակն առ-
նուլ երբէք անդ ոգի ,

Զի կուռ անհետ խուժէր 'ի նա տագ-
նապ ըզհետ տադնապի :

Ինձ արդ , Մուսայք , դուք պատմեցէք ,
տան բնակաւորք Ողիւմպեան ,

Զինչ օրինակ 'ի նաւս Յունաց նախկին
հրոյն բոցք հատան :

Սլացաւ հեկտոր և զԱյասայ ըզտէգն
'ի հաստ 'ի հացւոյն

Ջախեաց սուսերբն 'ի ծայր բընոյն յա-
գոյց սայրի երկաթոյն .

Զուր տիգաբուն ճոճէր Այաս ըզկրո-
ճատեալ նիզակին ,

Սայրըն թռուցեալ անկաւ հեռի շըռինդն
եհար ընդ գետին :

Ճանեաւ ուշիմն և խելամուտ հրաշիցն
եղեալ ահագին ,

Քըստմընեցաւ , զի դէք ինքնին 'ի վէգ ընդ
դէմ խաղային :

Ճանեաւ , զի ողջ ըզկար մարտին խըզէ
հըզօրն Ամարոպեան ,

Խնդրէ Տրոյեանց մեծահանդէս նըշան
կանգնել յաղթութեան :

Ի բաց յայնժամ նա 'ի նետիցն ընկըրկէ
ցաւ 'ի ժամուն ,

Հապա Տրոյեանք հուր լափելիզօղ արկին
'ի խելս 'ի նաւուն .

Հրակէզ ցումամբք արագ արագ անշի
ջէլի բոցքն հատան ,

Անվանելի հուրն ընթանայր ընդ լաստա
փայտն ամենայն :

Ետես Աքիլ , ծեծէր ըզբարձս , գոչեաց
անդէն 'ի նաւէն ,

«Արի , դիւցադն իմ Պատրոկղէ , փութա
իմ քաջդ ասպազէն .

Բոցք բորբոքին անշէջք 'ի նաւս , ցոլ
մունքն հատան մեզ անդուստ .

Ո՛վ , մի նաւացն աճիւնանալ մեզ կար
ճեսցէ ըզփախուստ :

Աճապարեալ արկ գու ըզջէնս , զիմ
նահատակս ես խըմբեմ » .

Ասաց , անդէն և Պատրոկղէս առ ըզհրա
փայլ զարդն և զէն :

Ըզսըռնապանսըն գեղեցիկ սրունիցն ա-
 գոյց առաջին ,
 Ամրածածուկք և քաջապլինդք են 'ի
 ճարմանդ արծաթին .
 Արկաւ երկրորդ վարասանակ լանջացն
 հըզօր 'ի պատեան
 Զխայտաճամուկն աստեղազարդ զա-
 րագոտին Աքիլէայն .
 Զուսովքն ապա կախեաց ըզկուռ զար-
 ծաթագամն ըզսուսեր ,
 Առ և զասպարն հաստահարուստ և 'ի
 բազուկն արկանէր .
 Ըզսաղաւարտն յաղթ գիսասանծ 'ի
 գլուխ եգաւ կորովի ,
 Եւ 'ի վերուստ փողփողէլով կատարն
 ահեղ տատանի .
 Առ և կալաւ տէգս հաստաբեստ որքաջ
 'ի բունն աղխեցան ,
 Միայն գեղարդն ըզկուռ , ըզծանր , ըզ-
 յաղթ չէառ զԱքիլէան .
 Զայն 'ի Յունաց բաւէր ոչ դք ճօճել
 մարտին 'ի հանդէս ,
 Քաջիկ ըզնոյն տանել բերել գիտէր մի-
 այն Աքիլէս .
 Բուն զգեղարդան զայն 'ի հացւոյ 'ի
 Պելիսին կատարաց
 Կըտրեաց Քիրոն , ետ հօր նորա օրհաս
 ածել գիւցազանց 56 :

- Ի լուծ ապա ձրգեւ նըժոյգս յԱւդոմե-
դոն ձայն կարգաց ,
- Ում նա ըզկնի քաջն Աքիլէայ շուք
հարկանէր երեսաց .
- Սա դիւցազին արագոտին հաւատարիմ
աննըման ,
- Եւ հրոսեւոցն ընդդէմ քաջաց էր սա
սլատուար ամբուլթեան :
- Հանդերձեցաւ Աւդոմեդոն , և ձեռն 'ի
գործ ճեպլնթաց
- Արկ ընդ լծով զամուլ արագ չընաշխար-
հիկ նըժուգաց .
- Են այս նըժոյգքս Քսանթոս աշխէտ , և
Բալիոսն այն ճանճկէն 57 ,
- Թըռչունք սոքա օդասլարիկք հողմոց
դունակ արագեն :
- Զսոսա Արպեանըն Պոդարգէ հողմոյն
ծընաւ Զեփիւռի 58 ,
- Երբ Ովկեանուն առ հոսանօք արօտա-
նայր 'ի դաշտի :
- Չըգեաց 'ի լուծն 'ի կողմանէ և զՊե-
դասոսն հիասքանչ 59 ,
- Զոր ած Աքիլ յորժամ զոստան զե-
տիովնին աւարեաց .
- Այս Պեդասոս , թէպէտ և ինքն ըզմա-
հացուաց ունէր ճէտ ,
- Սրանայր թըռչէր և նըժուգացն էր ան-
մահից զուգահէտ :

Բայց Աբիլէս անդ ընդ վերանս արագ
'ի վեր և 'ի վայր

Վազէր, և գունդ ըզՄիւրմիդեանց վա-
ռէր կազմէր առնաբար :

Իսկ Միւրմիդեանք գիմեալք որպէս
գայլք շաղկաւերք ամէհի,

Որոց անշէջ վայրագացեալ է հուրն 'ի
լանջ կատաղի,

Երբ զեղջերուն եղջերագեղ գէշ տան
լերանց 'ի Թաւին,

Մըռըգգայլէն և ծամելիքն արեամբ կար-
միր ներկանին,

Անդուստ ապա վոհմակ կապեալ գան
մոլեգին իջանեն,

Փափաք լնուլ ըզծարաւոյն 'ի սևաջուր
աղբերէն 60,

Կան և լափեն բարակ լեզուաւ ըզսևո-
րակ ջուրցն երես,

Եւ ըզգայռեալք ժայթքեն արեամբ շատ
խիսաւրաս գէշագէշ,

Մոլեացըն Թափ արենախանձ ցանդ
մըրըրկեալ 'ի ծոցի,

Եւ փոր նոցա ձրգտեալ պարզի և փըքու-
ռոյց պարսպափ,

Հանգոյն յայնժամ Միւրմիդոնեանց
պետք զօրավարք կորովիք,

Խումբ արարեալ շուրջ Աբիլէայ կան
համհարզին զօրավիգ :

Իսկ 'ի նոսա արձանացեալ վեհ գիւցա-
զանցն Աբիլէս ,

Զասպարակողսն և զայրուծին յորդէր
վառէր սաստկապէս :

Նաւք արագունք էին յիսունք , զորս Ա-
բիլէս քաջ արանց

Այր անձկալին Արամաղղայ 'ի Տրոյիա
ինքնին ած :

Անդ քաջընտիրք յարեան նորա նիզա-
կակից շատ որեան ,

Եւ 'ի մէն մի լաստափայտիցն յիսունք
թըւով ամբարձան :

Հընգից իշխել ապըսպարեաց իբրև գըն-
դաց զօրավար ,

Այլ գերագոյն զիշխանութիւն անձին
սլահեաց ճոխաբար :

Գունդ զառաջինն ունէր զըահեալն՝ 'ի
խայտ սլատեան Մենեսթոս

Որդի Սպերբեայ , սա է ճետիւ գետ 'ի
Դիայ գեղահոս 61 :

Անկեալն ընդ դիս գուտորըն Պեղեայ
Պողիւդորէն գեղանի

Ըզսա յղացեալ ծընաւ գետոյն յաւեր-
ժահոսն Իսպերբի .

Սակայն կարծեալ էր հայր նորա Բո-
րոս որդին Պերերեայ ,

Զի սա զաղծիկն ածեալ յայտնի , վար-
ձանս ամբաւ ետ նըմա :

Երկրորդ գընդին քաջն Եւդորոս ճեռ
 գաղաամեստ ամբարձաւ ,
 Զոր Փիւղասեան Պողիւմէլէն ծընաւ
 նազեալն 'ի կաքաւ :
 Եր սա 'նդ գուսանս և աչս 'ի սա Արգո-
 սասպանն արձակէր ,
 Երբ տօն պարուն էր Արտեմեայ ոսկե-
 փըքնոյն որսասէր .
 Տեսեալ այնպէս 'ի վերնատունն ել ամ-
 բարձաւ փուլթապէս ,
 Եւ ընդ նրմա բարեբարոյն հերմէս անկաւ
 գաղտապէս :
 Զաւակ նրմա ետ հոյակապ զայս Եւդո-
 րոս կորովի ,
 Արագ յոտից միանգամայն և քաջ 'ի մարտ
 հանդիսի :
 Այլ մինչ առեալ 'ի յարգանդէ ծնու-
 ցիչն անուն իլիթեա ,
 Ած ըզտըղայն 'ի յերևան և լոյս զարփւոյն
 ետես նա ,
 Յայնժամ ապա Ակտորիդեանն Եքեկ-
 լէոս քաջարին
 Առեալ ըզմայրն էած 'ի տուն և բիւր
 վարձանս ետ նըմին :
 Իսկ ըզտըղայն սընոյց վարժեաց Փիւ-
 ղասն ինքնին ծերունի ,
 Յարբունս հասոյց գըրգայր գըգուէր
 իբրև որդի սիրելի :

Երրորդ գընդին պետ Մեմալեան էր
Պիսանդրոս մարտիկ սէգ,

Ի Միւրմիդեանս յետ Պատրոկղեայ սա
'ի մարտի քաջատէգ :

Եկաց իշխան չորրորդ գընդին Փիւնիկ առ
պետ ծերունին ,

Հինգերորդին Աղկիմեդոն Լայերկոսի
քաջորդին :

Իբրեւ այսպէս առ հասարակ եդ Աքիլ
լէս 'ի կարգի ,

Արձանացաւ , բան կորովի բարբառեցաւ
յատենի .

«Մի մոռացօնք , Միւրմիդոնեանք , սաստ
քըն լիցին ձեզ երբէք

Զոր սպառնացեալ 'ի նաւըս ձեր ընդ
դէմ Տրոյեանց պարսեցէք :

Դուք յոխուածեանս հրատապ ցատմանս
զիս զըզուեցէք դառնապէս .

«Հէգ և Թըշուառ , քեզ մայրըն քո մաղձ
դիեցոյց , Աքիլլէս .

Այ ապառուժ , դու որ կառեալ զո
րեարդ ունիս աստ անշուք ,

Գէթ ծովարշաւ Թոյլ տուր նաւացս և
մէք 'ի տուն մեր դարձցուք .

Քո ուստ ուստէք անկաւ 'ի սիրտ այդ
ոխուածիւնդ ամէհի » .

Յիշէք , այս բան 'ի ձեր գընդէն շատ ինձ
եղև լըսելի :

Արդ օրն ահա մեծի խաղմին ում դուք
էիք անձկայրեաց .

Օ՛ն խիզախեալ հըզօրն 'ի ձէնջ մարտ մը-
ղեսցէ քաջալանջ " :

Եսաց դիւցազն , և ահագին բոց բորբո-
քեաց 'ի յոգի ,

Հապա կացին հոծ խիտ առ խիտ խրախոյս
լուեալք զարքայի :

Որպէս յորժամ ըզբարձրայարկ շինեալ
ըզտուն այր ճարտար ,

Կուռ վէմ առ վէմ 'ի միասին յարէ կան-
գնեւ ըզպատուար ,

Զի դիւաշունչ հողմոյն ընդդէմ կացցէ
կանգուն անկործան ,

Այսպէս ասպարք անդ կըմբաւորք և սա-
ղաւարտք հոծեցան .

Ասպար իբրու միոստայնի ընդ ասպարի
զուգեցաւ ,

Եւ սաղաւարտ առ սաղաւարտ և մարդ-
ընդ մարդ խառնեցաւ :

Սարսին գըլտիւք և գիսապանծ վերջք
փողփողունք կատարաց

Միասնաբար դան ծածանին . այսպէս
կային գունդք զօրաց :

Իսկ դիւցազունք վառեալք կրկին դի-
մագրաւեն աննըկունք ,

Մին Պատրոկլէս մին Ադոմեդ քաջ նա-
հատակքն արդոյք .

Կրկին նոքա միով հոգևով իբրև ամուլք
հաւասար ,

Ի մի բորբոք արձանացան Միւրմիդո-
նեանց զօրավար :

Բայց Աքիլէս խընամ կալեալ, չոքաւ
եմուտ 'ի խորանն ,

Եւ գեղեցիկ ըզհրաշակերտ եբաց զար-
կեղն ըզբերան .

Զայն մայր Թետիսն եդ 'ի նաւուն ,
որդւոյն հարեալ ըզպաշտօն ,

Եւ անդ նրմա պաշտպան յօդոց կուտեաց
խըլայս և բաճկոն .

Եդ 'ի նրմանա և ասուիս օթոցս և գորգս
աննրման .

Ունէր նա անդ 'ի պահեստի և հրաշա-
րուեստ դաշխուրան .

Ոչ ոք նովաւ բայց յԱքիլէայ զհրաշէկ
գինին ճաշակէր ,

Եւ ոչ այլ գից բայց 'ի Դիայ նովաւ նա
ձօն նըւիրէր .

Ըզսա յայնժամ հան յարկեղէն և նախ
մաքրեալ ծրծրմբով ,

Յետ այնորիկ լըւաց զայն ջինջ 'ի ջուր
յըստակ և 'ի զով .

Ջուր և ձեռաց առեալ յայնժամ , արկ
ըզհրաշէկ ըզգինին ,

Եւ ինքն ապա կանգուն այնպէս արձա-
նացաւ 'ի յարկին :

Չօնէր զգինին և վերակնեալ մաղթէր
յերկին արփաւոր,
Ահանատես էր անդ ինքնին վեհն Արա-
մազդ շանթաւոր.

“Դու Պեղասգեանըդ Արամազդ, դու
Դովդոնեան ո՛վ արքայ,
Բնակես 'ի տար և թագ կապես ձըմեռ-
նասուն Դովդոնայ.

Ուր բակ ըզքե Սելոսք գուշակք են
քոց բագնաց բնակակից
Եւ վասըն քո գետնախըշտիք են անըւայք
և յոտից 62.

Դու որ երբեմն ողորձաւոր ձայնիս լըւար
մաղթանաց.

Ինձ շուք հարեր և վշտատես զորդիս ե-
դեր զԱ. քայեանց,

Դու և զարդիս ըզխընդրըւածս պըսա-
կեսցես տիրապէս,

Որ կամս աստէն մենաւորեալ նաւատոր-
մին 'ի հանդէս.

Ես ըզհամհարզն իմ արձակեմ 'ի մարտ
ընդ շատ Միւրմիգեանց,

Դու աջալուրջդ Արամազդ, շուք տուր
նըմա 'ի բարձանց.

Հէղ ոյժ 'ի լանջըն քաջալանջ, զի և հեկ-
տոր դիտասցէ

Թէ մեր համհարզն և միայնակ մըցեւ 'ի
մարտ ներհուն է:

Կամ թէ յայնժամ գողայ միայն բա-
 ղուկ սորա կորովին ,
 Երբ յԱրեսեանն յահեղ շըշուկ ածեմ
 ըզսա ես ինքնին :
 Յիս դու ո՛վ տէր , սա 'ի նաւացն ըզգող
 վանեալ մի անգամ ,
 Անդրէն 'ի նաւս անդըրժեղի առ իս դարձ-
 ցի ողջանգամ .
 Դարձցին և զէնք դարձցին և քաջքս ողջ
 'ի մարտէս այս ահեղ » .
 Զայս նա մաղթեաց , և աղօթից լըւաւ
 Դիոսն հանճարեղ :
 Կէս զաղօթիցն ետնումս հայրն , ոյր վասն
 յողոք ժրտեցաւ ,
 Իսկ կէս դարձեալ ըզընորհին տալ դիւց-
 ազին զըլացաւ :
 Շնորհեաց ըզնաւս յանդորր հանել , վա-
 նել մարտին զահ և հոյն ,
 Բայց զըլացաւ թէ համահարզն ողջամբ
 դարձցի 'ի կըռուոյն :
 Զայս Աքիլէս մաղթեալ Դիայ և ըզ-
 նըւէրն իւր եհեղ ,
 Եւ միւս անգամ մուտ 'ի խորանն ըզ-
 դաշխուրանն եդ յարկեղ :
 Յարեաւ ապա հետաքընին առ դուրս
 եկաց խորանին ,
 Անդուստ Յունաց և ըզՏրոյեանց զըննէր
 ըզմարտն ահագին :

Տապա նոքա ընդ Պատրոկղեայ քաջին
 վառեալք 'ի հանդէս,
 Եւ գունդագունդ 'ի Տրոյացիս դըռոյթ
 ետուն սաստկապէս .
 Իբրեւ վայրագ բոռք և գոռեղք հեղան
 անդէն պատեցին ,
 Որք բնաւորեալք յուլւոյն վերայ ըզ-
 բոյնս եդեալ դարանին ,
 Անդ խեռ տըղայք ըստ բոյս բարուց ընդ
 նոցա խաղ մարտ յուզեն ,
 Յանգ գըրգըռեալ անտիականքն անձանց
 'ւ այլոց չար գործեն ,
 Զի թէ յանգէտս այր ուղևոր խուն մի
 նոցա խըռով հար ,
 Նոքա 'ի դուրս անդ թափ տըռեալ հրո-
 սակ կապեն տարմաբար ,
 Են զայրագինք , յաղկաղկ 'ի լանջն ըզ-
 սիրտ ունին կորովեաց ,
 Ճիւաղ կըռուեալ ընդ անցաւորն պահ
 կան իւրեանց զաւակաց ,
 Նոյն Միւրմիդեանք սիրտ և ըզթափ սո-
 ցուն կալեալ հանգունակ ,
 Թափ 'ի նաւաց հեղան արտաքս հրո-
 սեալք մըղէլ մարտ արագ :
 Լը 'ի Ժամուն գոռին գոչիւն նահա-
 տակացն անպայման ,
 Եւ Պատրոկղէս խրախոյս անդուստ գո-
 չէր արին յանդիման .

« Միւրմիդոնեանք, մեծն Աֆիլէայնի
զակակիցք դիւցազնն 63,

Ձեր արուծիւնքդ աղէ, ո՛վ քաջք, ձեզ
մոռացօնք մի լիցին :

Օ՛ն առեալ մէք յաղթօղ մարտիւ շուք
յաւելցուք Աֆիլէայ,

Զի և ՚ի Յոյնս քաջ նահատակ հանգու-
նատիպ չիք նմա .

Նա և գիտուն Ատրիդ արքայն իւրոյն լի-
ցի դժժրանաց,

Փարշման կրիցէ զի շուք արժան չեդ նա
վէհին դիւցազանց » :

Խրախոյս կարգաց, գունդ կապեցին,
գրոհէն Տրոյեանց ՚ի փաղանդ,

Աղաղակին անդ ըզլաստիւքն հընչէր ա-
հեղ արձագանդ :

Լայն ինչ Տրոյեանք ըզՄենեոեայ տե-
սին զորդին քաջալանջ,

Տեսին նորա և ըզհամհարզն հրափայլ զի-
նուցն ՚ի ճաճանչ,

Անկան բեկան առ հասարակ և փաղան-
գաց կարգք եղծան,

Կարծէն ինքնին թէ Աֆիլէոս փայլա-
կնացաւ յերևան .

Կարծէն թէ նա հաշտեալ կրկին եհան
ըզլիւթն ՚ի սրտէն .

Խուճապեցան, այր այր փախուստ իւրն-
դրէր ՚ի մեծ զըմբաղէն :

Նահատակեալ տէգ Պատրովդէս փայ-
 լակնացոյց 'ի զօրուն ,
 Ուր էր խառնուրդն անհրնարին Պրոտե-
 սիդեան մերձ նաւուն :
 Կըշուեաց և հար ըզՊիւրեքմէ , սա Պէո-
 նեանց էր իշխան ,
 Որ զասպազէնան ած յԱմիւդեայ յար-
 ձակ ամանցն Աքսոսեան .
 Տիգեաց յաջ ուան . յոգւոց եհան ան-
 կաւ յորսայս 'ի փոշին .
 Սասանեցան Պէոնացիք և 'ի փախուստ
 խուճապին :
 Մեծ արհաւիրս արկ Պատրովդէս 'ի
 ձիգ հըզօր գեղարդան ,
 Զի արկ տապաստ ըզզօրավարն ըզգոռ-
 նոցուն զախոյեան :
 Այսպէս վանեալ քաջ Մենետեանն
 ըզգունդագունդ թշնամեաց
 Շիջոյց ըզհուրն , և նաւն իբրեւ խանձող
 մընաց կիսայրեաց :
 Հա՛ Տրոյացիք տագնապեցան փախչել
 յամբաւն 'ի շըշուկ ,
 Յոյնք հալածեն զեղեալք 'ի նաւս . զար-
 թեաւ անհուն շառաչուկ .
 Որպէս յորժամ լերին մեծի 'ի բարձրա-
 յոն 'ի ծայրէն ,
 Զամա զարամուր հարեալ վանէ աջ Դի-
 ոսին շանթազէն ,

Եւ գէտք յայնժամ և արտևանք և մայրիք գան յերևան ,
 Եւ 'ի յերկինս ցեւեալ բանի արփին վերին անսահման ,
 Այսպէս յայնժամ Յոյնք 'ի նաւաց վանեալ ըզբոցն ահագին ,
 Վայր մի սփոփեալք զըւարթացան , բայց և չեղև դուլ մարտին .
 Չև ևս ողջոյն սարտեան Տրոյեանք թիկնադարձոյցք 'ի նաւաց ,
 Այլ քաջք քաջաց պատահելով հաղիւ մեկնին 'ի վայրաց :
 Անդ ախոյեան հար զախոյեան , չըշուկ ցըրուեալ էր մարտին ,
 Եւ խրախուսեաց 'ի զօրավարս նախ Մենետեան կորովին :
 Ճեպով 'ի բարձն Արեւիւկեայ վերջոտնելոյն տէգ կըշուեաց ,
 Քաջ թափ անցոյց զոսկրն ջախեաց , անկաւ յերկիր նա յորսայս :
 Տէգ 'ի Թոաս ձրգեաց կըշիւ Մենեղաւոս քաջարին ,
 Խոցեալ ըզլանջ մերկ յասպարէն , քաղեաց անդէն ըզհոգին :
 Կանխեաց Փիւղիդ , հար զԱմիիկոս ըզյարձակեալն ախոյեան ,
 Ի ծայր սրունից չեշտ դիպեցոյց ուր կայ մարդոյն յաղթ մըկան .

Նեարդք խղէցան առ հասարակ 'ի սայր
հըզօր նիզակին ,
Եւ զԱմիիկղէայ զականողին ըստուերք
մահու պատեցին :

Ընտիրոքսն Նեստորեան հար զԱտի-
մնոս սուր յաշտէ ,
Թափ անցուցեալ ընդ սընակուշտն յոր-
սայս ըզնա տապալէ :

Սըրտնեալ Մարիս 'ի դուժ եղբօրն ե-
կաց հանդէպ դիական ,
Մատեաւ և շէշտ յԱնտիրոքոս կըշուեաց
ըզտէդ գեղարդան :

Ճեպեաց դիւցեան Թրասիւմեդէս մինչ
չև տիգեալ Մարիսայ ,
Ինքն անվըրէպ սրացոյց ըզտէգն և դիպե-
ցոյց յուս նորա .

Տէգ սայրասուր կուռ նիզակին անկեալ
'ի ծայրն 'ի բազկին ,
Խըզեաց նորա ըզմըկանուռն , զոսկրն ջա-
խեաց գլխովին .

Ոչ հանդուրժեաց , յոտընկէլեաց տրոփ-
մամբ յերկիր հոսեցաւ ,
Եւ աղձամուղջ անփարեւն զաջօք նորա
պատեցաւ :

Այսպէս կրկին այն հարազատք տա-
պաստ յեղբարց 'ի յերկուց ,
Համհարդք արգոյք Սարպեդոնին իջն
խաւարն 'ի յալուց :

Ամիսովտար էր հայր եղբարց այս կորու-
վի նետողաց ,

Այն որ սընոյց զանկըռուէլին գազան
շխիմեռ մարդախանձ 64 :

Պիմեաց Այաս 'ի Կղբուլուս կալաւ
ըննա կենդանւոյն ,

Մինչ կայր շաղեալ այրն 'ի խըռան , ան-
ցոյց ընդ փողն սուր դաշոյն .

Դաշնակն ողջոյն ջեռաւ 'ի յորդ 'ի յա-
պաժոյժ արենէն ,

Մահ ծիրանին մածաւ զաջօքն 'ի բըռ-
նամահ օրհասէն :

Վարազացան Լիւկոս , Պենեղ այր տէգ-
ընկէց ընդ ընկեր ,

Տէգբ երկոցուն դերեացեալ խառնին
նոբա 'ի սոււեր :

Եհար Լիւկոս սաղաւարտին պերճ գի-
սապանծն 'ի կատար ,

Բեկեալ սըրոյն մօտ յերախկալն և ըղ-
հարուածն հան ընդ վայր .

Պենեղ ընդ փողն 'ի խոր մըխեաց սուր
ընդ ոռնկամբ կըշուակի ,

Մորթըն միայն կայր հաստարան , գը-
լուխն 'ի կախ հան զոգի :

Երհատակեալ և Մերիոն հաս յԱկա-
մաս ճեպընթաց ,

Մինչ նա 'ի կառս վերեւակէր հար զուսն
աջոյ և խոցեաց .

Լուծաւ անդէն և 'ի կառաց տապալե-
ցաւ 'ի գետին ,

Օրհասաբեր զաջօք նորա մութ մառա-
խուղք պատեցին :

Տէգ սայրասուր և Իդոմէն հար յԵրև-
մաս ընդ բերան ,

Եւ Թափանցանց ել ընդ ծոծրակ սայր
պղղընձին դառնութեան .

Թափ 'ի ներքուստ ելեալ ուղղոյն փըշ-
րեաց զոսկերան ըսպիտակ ,

Թափեաց 'ի դուրս 'ի բերանոյն և զա-
տամանց գումարտակ .

Աչկունքն երկուք 'ի յորդ արեանցն ընդ
ապաժոյժ շողային ,

Բոսորաբուղիքն ընդ բաց հագագն և ընդ
ռընգունս խաղացին .

Մութ մառախուղ օրահասին պատեաց
'ի դառն 'ի մահուան .

Այսպէս Յունաց անդ զօրավարքն այր
այր հարին զախոյեան :

Որպէս 'ի հօտ գառանց 'ւ ուլոց գայլք
յարձակեալք գիշախանձ ,

Յեղակարծումն ապականիչքն առնուն
տանին 'ի խաշանց ,

Երբ ընդ լերինս յանփոյթ հովուէն օձ-
տեալ նոքա կան 'ի տար ,

Սոքա լրտեսք գան և հաս սճեպ զորսն
ըմբռնեն ապիկար ,

Նոյն 'ի Յոռնաց սարսեալ Տրոյեանք ող-
ջոյն յոգիս սրտաթափ,
Թիկնադարձոյցք խուճապէին բազմա-
շըշուկն 'ի տագնապ:

Եւ ցանգ գէտակն Այասն այն մեծ
յեկտոր արին նահատակ,
Անձկայր հարուլ կազմ և ճօճան 'ի վեր
առեալ ըզնիզակ:

Իսկ գոռն Հեկտոր յարջառենին պա-
տեալ յաղթ զուսն 'ի յասպար,
Ի ձիգ նետիցն ակնակառոյց 'ի ճօճ տի-
գաց պատկառ կայր:

Գիտաց իսկ քաջ 'ի կողմն Յոռնաց միտեալ
զմարտին մրցանակ,
Բայց և այնպէս յակաստանի կայր համ-
հարզից փրկանակ:

Որպէս յորժամ յՈղիւմպոսէն 65 ամբ
'ի յերկին ելանէ,

Երբ Արամազդ ըզպարզ եթերն 'ի մուծ
ամպրոպ մըրըրկէ,

Հանգոյն Տրոյեանք առ 'ի նաւաց մըրը-
կեալք ահիւ ոգետանջ,

Եւ ձայն գուժի խուճապէլոցն յորդէր
փախուստն յաննահանջ:

Նա և զեկտոր ըսպառազէնն առին նը-
ժոյգքն օդապար

Առին տարան. և սա այսպէս ելիք զօ-
րուն ըզճամբար:

Ի շտապ տագնապ էր Տրոյացւոց պար-
 կէն փոսոյն խոչ և խուժ ,
 Տագնապեցան և կառաձիգ ձիոց սըմբակք
 շուտափոյլթ .
 Հատից նոցա կառք խորտակեալ 'ի ծայր
 վերջին առեղին ,
 Լըքին ըղկառս լըքին զարքայս սրացան
 նըժոյգքն 'ի դաշտին :
 Նոցա ըզհետ խրախոյս արի փողէր Յու-
 նաց Պատրոկղէս ,
 Աղէտ վերջին գուժեալ Տրոյեանց , գո-
 ռայր վանէր սաստկապէս :
 Նոքա շտապեալք անհընարին վարատե-
 ցան դիր և տար ,
 Ձայն փախըստեայցն ընդ ողջ ուղին ա-
 ղաղակին բարձրանայր .
 Հողն 'ի ներքոյ փոթորկեցաւ մըրըիկ
 փոշւոյն ամպանայր ,
 Ճեպ 'ի ծովէն տայր յԵղիոն սալասըմբակ
 երիվար :
 Բայց ուր զըմբաղ մեծ Պատրոկղէս 'ի
 զօրն հարեալ տեսանէր ,
 Անդ խոյանայր քաջ նահատակն առիւ-
 ծաբար ձայն գոչէր .
 Թաւալադիւոր արք ընդ անուօք յորսայս
 մընչէն 'ի հեծիւն ,
 Եւ կառք թափուրք թեթևակի վազէն և
 տան շառաչիւն :

Հասլ ընդ պարկէն ճախրեն յայնժամ
 նըժոյգքն անմահք օդապար,
 Զոր Պեղոսի դիք պատուասէրք ձիր ձօ-
 նեցին հրաշափառ:
 Այլ Պատրոկղէս տապէր յողին ընդ-
 դէմ կըքրեւ Հեկտորայ,
 Անձկայր խոցել, այլ ձիքն արագք թռու-
 ցին ըզքաջն 'ի բացեայ:
 Որպէս յամպրոպ մըրըրկայոյզ հող պար-
 պատի յաշնանի,
 Յորում ջաղբիցն յԱրամազդայ յորդեալ
 սահանն արձակի,
 Յորժամ յերկնից նա 'ի մարդիկ ցասումն
 ածէ ահագին 66,
 Երբ ըմպահկեալ նոքա յօրէնս արդա-
 րութիւն ոչ խորհին,
 Քանդի նստեալք 'ի յատենի բանս խե-
 ղաթիւրըս վըճուեն,
 Եւ զիրաւունս յընչաց քերեալ երես
 վըրժուց դից չառնեն,
 Գարիւ գարիւ զեղուն յայնժամ դետք
 ամենայն տան հորդան,
 Եւ թումբք բազումք լեռնահոսան 'ի
 հեղեղաց քանդեցան,
 Գետք մըրմըռեալք խոխոջ յահեղ թա-
 փին 'ի ծով ծիրանին,
 Եւ ջրապարպատ 'ի յանդատտանս դործք
 մըշակաց աղարտին,

Սապէս Տրոյեանց յամբաւ տագնապ
երիվարաց հոյն գուժեաց ,
Յորժամ յոգւոց թասեալք սրանան սըմ-
բակ հարեալ ճեպլնթաց :

Իբրև այսպէս հար Պատրոկղէս կարգ
փաղանգաց զառաջին ,
Վանեալ կրկին նահանջեցոյց 'ի կոյս
նաւաց հանդիսին .

Զըտայր նոցա թոյլ անկանեւ , յոր տեն-
չայինն , 'ի յոստան ,
Վանէր ընդ ծով վանէր ընդ գետն և
ընդ պատուար բարձրութեան :

Մարտ եդ և հար բազում որեար տա-
պաստ էարկ գունդագունդ ,
Եւ առաջին 'ի Պրոնոոս ձըգեաց զահէղն
ըզմըկունդ .

Ետես զի չէր ամրածածուկ լանջ իւր 'ի
պահ ասպարին ,
Հար և ելոյծ զանդաման 'ի բուն զարկոյց
գոփմամբ ընդ գետին :

Դիմեաց երկրորդ վարազաբար 'ի յԵնո-
պեան 'ի Թեստոր ,
Որ 'ի Ժամոն 'ի կառս արքի կայր գու-
մարեալ կորակոր ,

Ըզխեւն ողջոյն գրաւեալ ունէր մեծ
ափշութիւն և վարանք ,
Եւ 'ի ձեռաց տաղտապելոյն զերծեալ
էին երասանք .

Մատեաւ արին հար ըզգեղարդն 'ի ծա-
մելին 'ի յաջոյ ,

Եւ թափ ընդ շարս ընդ ատամանց վար-
սեաց ըզսայրըն ազգոյ .

Վարսեալ այնպէս և վերամբարձ 'ի
տէգն առեալ քաջազօր ,

Եւ 'ի կառաց կորզեաց 'ի վայր իբրև այր
մի սինըքոր :

Որպէս ձըկնորս լար 'ի ձեռին նստի 'ի
զերծ 'ի ժայռի

Եւ 'ի ծովէն փայլուն կարթիւ ձուկ մի
կորզէ անարի ,

Նոյն 'ի կառաց բերանաբաց կորզեաց
տիգաւ լուսավառ ,

Եւ ընդ բերանն ճօճեալ ըզնա ընկէց
յերկիր շնչասպառ :

Իսկ վէմ հարեալ ընդ մէջ գլխոյն 'ի
յարձակեալն յերիւղոս ,

Ջախեաց յերկուս զամրածածկեալ ճա-
կատն 'ի կուռ գլխանոց .

Յորսայս անդէն քարակոշկոճն յերկիր
տապաստ անկանի ,

Մահ կենախուզն յաւէթաբար հեղեալ
զնովաւ բակ ունի :

Դիմեաց ապա հար զերիւմաս և զԱմ-
փոտէր , զԵպաղտոս ,

ԸզՏղեպողեմ Դամաստորեան և ըզՊիւ-
ռէ և զԵքոս :

Հար և զԱրդեան Պողիւմեղոս , զԵւիս ,
զԻփասն 'ի քաջաց ,
Այնպէս ողջոյն միմեանց ըզհետ 'ի ծոց
հողոյն աւանդեաց :

Իայց Սարաբեգոն անդ յակն արկեալ
նըկուն զընկերսն ապաղէն ,
Իբր առ աթուր հարեալ 'ի քաջ Պատ-
րոկղեսին 'ի բազկէն ,

Չայն քաջազանց կարդայր Լիւկեանց 'ի
նոյն և բան զայս պարսեաց .

« Առանկք Լիւկեանք , ո՛ւր խուճապիք ,
դարձէք ընդ կրուկ ճեպընթաց :

Ես աւադիկ արձանացեալ կամ նահա-
տակ դիմագրաւ ,

Գիտե՛լ ո՛ւ է այդ ախոյեանդ որ արդ մա-
հունս ած ամբաւ :

Շատ քաջորեար կարթակոտոր եդ դա-
այսօր 'ի մարտին » .

Ասաց 'ի նոյն և 'ի կառաց վազեաց զի-
նուքն 'ի գետին :

Դէտակն անդուստ 'ի վեթխարին կա-
լեալ արին Պատրոկղէս ,

Ճեպ 'ի կառացն և ինքն 'ի վայր վազեաց
'ի մեծն 'ի հանդէս :

Որպէս անդեղք լիամագիլք կորակը-
տուցք յաղթք կրկին

Կըռուեալք 'ի բարձր ասպառաթի կարկաչ
բառնան ահագին ,

Հանգոյն կրկին հըսկայաղօրք գոչին
բարձեալ սոսկալի ,

Շահատակէն 'ի յասպարէզ այր ախոյեան
ընկերի :

Յակն ըզնոսա արկեալ գըթով վէհ Զը
րուանեանըն զընդայ ,

Անդէն բարբառ կարդաց ընդ քոյրն և
ամուսինն ընդ հերա .

« Բաբէ աչեղդ , ինձ 'ի մարդիկ զիմ
Սարպեդոն տարփալի

Օրհասն այսօր Պատրոկղէսին նըկուն գի
ցէ նիզակի .

Բայց իմ զարդիս տարուբերին միտք
տարակոյս 'ի կրկին ,

Արդեօք ըզնա թափեմ այսօր գերաշ
խարան 'ի մարտին ,

Արդեօք ողջիկ ձօնեմ ըզնա Լիւկեանց
աղգին բարեբաստ ,

Թէ Պատրոկղէայն 'ի տէգն յաղթող թո
ղում ըզնա դիտապաստ » :

Ասաց արքայն , և անդրադարձ աչեղ
դչխոյն պայքարէր .

« Զինչ , Զըրուանեանըդ ահաբեկ , զինչ
բան անկարծ ասացեր .

Զայր մահացու , ում կընքեցաւ օրհասն
անդուստ 'ի վերուստ ,

Արդ յանփախուստ յախոյենէն թափե՞լ
ինդրես դու անշուշտ .

Օ'ն ձեռն 'ի գործ . բայց հաճեսցի ոչ
ոք 'ի գիցն 'ի դասէն .

Իմայլ խորհուրդ , և դու ինքնին լեր խե-
լամուտ , զոր ասեմ .

Թէ զՍարպեդոն դու այժմ 'ի տունն
աւանդեսցես կենդանւոյն ,

Քաջ և 'ի գից ոք Թափեսցէ զիւր սիրա-
սունն 'ի գուռոյն :

Քանզի և շատ ճետք անմահից եկեալ
Տրոյեանց 'ի յոստան

Կրուովն անդէն . և դու յանմահս խէթ
յուզեսցես անպայման :

Բայց աղէ դու , Թէ սիրայնոյդ խընամ
ածես հայրօրէն ,

Թող նա կրուուեալ 'ի պատրովդեան նը-
կուն լիցի նիզակէն .

Իբրև այնպէս նա գիտապաստ լիցի յոգ-
ւոցն սլարդէլ ,

Ձայն տուր Մահուն 'ւ անոյշ Քընոյն
յազգ իւր ըզնա վերբերէլ .

Անդ հարազատք իւր և համհարզք յու-
ղարկաւորք Նիւկիոյ

Դամբան նըմա սիւն կանգնեսցեն , զի այս
է շուք մեռելոյ " :

Ասաց , և հայրն հասարակաց բանին հա-
ւան խորազգաց

Շուք հար որդւոյն . զի կաթս յերկիր ա-
րիւնախառն անձրեւեաց .

Քանզի տապաստ ունէր լինել 'ի պատ-
րոկդեան նիզակէն

Ի Տրոյական մարդըս դաշտաց 'ի հայրե-
նեաց տարագէմ :

Տապա միմեանց վազեալ հանդէպ ար-
ձանացան նահատակք ,

Եւ Պատրոկլէս 'ի Թրասիւմէդ նախ շո-
ղացոյց ըզնիզակ .

Էր Թրասիւմէդ քաջ համահարզ Սար-
պեդոնի արքային ,

Խոր 'ի գանձակ շամփրեաց ըզտէգն արկ
դիտապաստ 'ի գետին :

Դիմեաց երկրորդ և Սարպեդոն վրի-
պեաց 'ի տէգն իւր ազդոյ ,

Հէշո յարագոտն 'ի Պեդասոս հար ըզ-
ձիոյն նուսն աջոյ .

Սոս երիվարն 'ի տագնապին շունչ փո-
րատէր գոռուծեան ,

Մինչև տապալ տարածեցաւ մինչև ոգիք
պարզեցան :

Նըժոյգքն անմահք զահանդեցան , լուծ
ճարճատէր և քեզին ,

Ճեմքն երախճանքն առ հասարակ յան-
դերծ կընճիռն հատանին .

Զի անդ տապաստ կայր լծակիցն այն
Պեդասոս գերաբուն ,

Մինչև վազեաց Լւդոմեդոն հնարեաց
ճեպով 'ի ժամուն .

Ձրգեաց 'ի յաղթն 'ի յազգերէն զերկայ-
նասայրն ըզսուսեր ,

Յական քըթթել ըզձրգարանան Պեգասո-
սին հատանէր .

Հանդարտեցան կացին նըժոյգքն երա-
սանաց հըպատակք ,

Եւ ճեպ ընդ ճեպ 'ի վէգ արեանց դար-
ձան անդրէն նահատակք :

Ձրգեաց Սարպեդ վրիպեաց դարձեալ
'ի ձիգ հրափայլ նիզակի ,

Թըռեաւ մըկուռնդն անց 'ի վերոյ ահեակ
ուսոյն Պատրոկղի :

Գուժեաց 'ի նա և Պատրոկղէս գոյժ ըզ-
տիգին մեծասաստ ,

Եւ չեւ ընդ վայր խոցեաց կըշիւ ծա-
ծուկ սրտին զառագաստ :

Անկաւ տապաստ , որպէս յորժամ կոր-
ծան հոսէ մեծ կաղնի

Կամ կաղամախ կամ հաստաբեւտ ամ-
բարձուղէշ յաղթ սոճի ,

Զոր 'ի լերին յանտառախիտ ատաղձա-
գործ այր ճարտար

Ի կազմութիւն նաւափայտին կըտրէ 'ի
սուր 'ի տապար ,

Ոչինչ ընդհատ հանդէպ կառաց տապա-
լեցաւ վիթխարին ,

Ժանիս կըրճէր և զարիւնոտըն մագըլցէր
ըզգետին :

Եւ որպէս Թափ սլանայ յանդեայս յան-
կարծ առիւծ գիսապանծ,

Ունի ըզցուլ խարտեաշն և սէդ, շուք
Թաթահերձ պաճարաց,

Տիրէ ահեղ և բեկանէ ժանիս հարեալ
հաստաբուն,

Յուլն խռնչեալ յողոց պարզէ ընդ
ծամեւօք առիւծուն,

Հանգոյն արքայն Լիւկէացոց 'ի տէգն
հարեալ դիւցազնն,

Հեծեր սրտոնէր և յանուանէն ձայն տայր
սիրուն աջակցին.

“Ու այր արանց, իմրս Գլաւկէ, կը-
ռւոյս վերջին է շըշուկ,

Արի, ո՛վ քաջ, ահա քեզ օր, ցոյց զարդն
ընկէցրդ բազուկ 67.

Օ՛ն, Թէ քաջ ես, լեր խառնամուխ
յայս գուժալից յասպարէս

Եւ շուրջ յածեալ ձայն տուր Լիւ-
կեանց զօրավարացն 'ի հանդէս:

Գունդ կապեսցեն, 'ի վէդ ելցեն Սար-
պեդոնիս փոխանակ,

Եւ դու վասն իմ, ո՛ր բարեկամ, մարտիր
իբրև նահատակ.

Քեզ պատկառանք լիցին վասն իմ 'ի
դարս յաւէժ 'ի դարուց,

Թէ Յոյնք այսօր յայս նաւամարտ մեր-
կեն զանկեալս 'ի զինուց.

Զիջ անսպասուած, թէ զիմ դիակն այս
պէս գըձձեն անվէհեր .

Ո՞ւմ կաս, ո՞վ քաջ, եւ 'ի հանդէս տո՛ւր
մեր զօրուն քաջալեր » :

Լըռեաց Սարպեդ, և յարևէ հատանէին
բիբէն յաչաց

Եւ զանօտեալ նորա ուրնդունս վախճան
մահուն պարուրեաց ⁶⁸ :

Աքսեաց Պատրոկլ 'ի լանջ նորա քար
չեաց ըզտէգն հաստաձիգ ,

Եւ յամփոփելն գեղարդան ըզհետ գայ
ին ախոնդիք .

Միանգամայն 'ի դուրս կորզեաց թա
փով ըզսայր նիզակին ,

Միանգամայն զհիքացելոյն առ և քա
ղեաց ըզհոգին :

Սանձ փորատող ձիոցն հանդէպ Միւր
միդոնեանք տան անդուստ ,

Մինչ դեռ նըժոյգք լըքեալ ըզկառս և
ճեպէին 'ի փախուստ :

Լըլաւ Գլաւկոս ըզհամհարզին գերաշ
խարան հեծուծին ,

Աղիք քաջին գալարեցան զի և օդնէլ չէր
մարթուն :

Նա խոց բազկին կալեալ ներքոյ ըզձեռն
իբրև հաստարան ,

Դառնակըսկիծ տանջէր վերօք զոր նետն
ազդեաց տեկրոսեան ,

Երբ նա դիմեաց թափել զընկերսն մա-
հաջըշուկն յօրհասէն ,

Անդուստ Տեւկրոս աղեղնաձիգն հար 'ի
բարձուն պատուարէն :

Դարձաւ Գլաւկոս ձայն յԱսողոն յո-
գւոց եհան դառնապէս .

«Դու ո՛վ արքայ , ուր և մերձ կաս զվըշ-
տատեսին ձայն լըսես .

Եւ 'ի Տրոյիա և 'ի Լիւկեանց մեր յոյր
յազգին լճւր ինձ , տէր .

Ես աւասիկ եմ վիրաւոր , արդ ապաւեն
դու ինձ լեր :

Գուժ քո անկցի . նեւո ոսոխին վէր յիս
եհար դառնութեան ,

Յաւ սայրասուր տանջէ զբազուկս և
բուղիս չեկաց իմ արեան .

Ուն իմ ծանրի , ոչ հանդարտեմ 'ի ձիգ
հրդօր նիզակաց ,

Չեմ բաւական դիմագրաւել 'ի մարտ
վրիժուն թըշնամեաց .

Հրդօրն ահա քաջ մազդեղանց կայ Սար-
պեդոն դիտապաստ ,

Եւ զաւակին չեհաս 'ի յօգն և ոչ ինքնին
Արամազդ .

Յիս քաջաղեղն յիս դարձ , Արքայ , բու-
ժեա զայս վէր զիմ սաստիկ ,

Դառն ցաւոյն ինձ դուլ արա և ինձ
յաւել զօրավիգ :

Խրախոյս Լիւկեանց նիղակակցաց բար-
ձից ոգւով անարգեւ,

Գունդ կապեացեն և քաջաբար դարձցին
նոքա 'ի կըռուեւ :

Դարձայց և ես բարեկամիս մարտեայց
'ի պահ դիական » .

Զայս աղօթեաց , և Ապոլոն լըւաւ ձայ-
նին հեծութեան :

Դուլ նա անդէն արար ցաւոյն սրբեալ
վիրին զապաժոյժ ,

Կացոյց զարիւնն և 'ի հոգին գերաշխար-
հիկ շնչեաց ոյժ :

Օ՛ անեաւ Գլաւկոս և մեծ շնորհին լեալ
խելամուտ քաջապէս ,

Յոյժ բերկրեցաւ զի մեծ աստուած ձայ-
նին լըւաւ փութապէս :

Յարեաւ վազէր , ձայն ետ Լիւկեանց
զօրավարաց բանակին ,

Խրախոյս բառնայր կալ հովանի Սարպե-
դոնի դիւցազին :

Խաղաց ապա քայլ մեծաքայլ Տրոյեանցն
'ի գունդ քաջազօր ,

Հրաւէր կարգաց Պուղիւդամեայ , ձայ-
նէր ըզմեծն Ագենոր .

Զայն և արւոյն Ենէասայ տայր 'ւ Եկտո-
րին վեհափառ .

Արձանացաւ կարգաց նոցա զարագա-
թլըն բարբառ .

« Քեզ, ո՛վ Հեկտոր, հիմ մոռացօնք ե-
ղէն համարազքդ, ո՛վ արդոյ,
Որք տարաշխարհք 'ի սիրելեաց ծախին
աստէն վասն քո .

Ըզմէ՞ կասիս հարուգոցա հըզօր բազկիդ
ըզպաշտօն ,

Ահա քաջաց արքայն Լիւկեանց կայ դի-
տապաստ Սարպեդոն :

Դա քաջութեամբ արդարութեամբ ե-
կաց Լիւկեանց պահապան ,

Ըզգա Արէս եդ երկաթին նըկուն 'ի տէգ
պատրոկղեան :

Ի հուր վրիժուց, ո՛ր բարեկամք, վառեցա-
րուք քաջազէն ,

Մի՛ Միւրմիդեանք կապտեալ ըզզէնս ,
խաղ դիական կարգեսցեն :

Դոքա 'ի վրէժ վառին Յունաց , որք
անդ անկան չարաչար

Երբ ըզնոսա նաւամարտիկք տապաստ
արկաք տիգահար » :

Ասաց , թախիծ և սուգ անչափ զոգիս
գրաւեաց բանակին ,

Քանզի էր իսկ հըսկայազօրն ամուր պա-
տուար ոստանին :

Թէպէտ յեկաց էր Սարպեդոն , այլ շատ
ունէր նա խուժան ,

Ասպարակող Լիւկեացւոց էր նահառակ
աննըման :

Հապա հրոսեալք յարձակեցան 'ի դոյժ
մահուն համբաւոյ ,

Եւ աղեկէզ ընդ Սարպեդոն խաղայր
Հեկտոր յառաջոյ :

Բայց և անդուատ խրախոյս Յունաց կար-
դայր հուժկուն Պատրոկղէս ,

Բոց նախ յԱյասսոն բորբոքեաց յարդէն
վառեալն 'ի հանգէս .

« Արեք Այասք , ահա մրցանք , շըշուկ
յուզեալ է մարտիս .

Դուք որ կացէք ցանդ այրընտիրք , ևս ա-
ռաւել լիք զարդիս .

Ահ' 'ի պատուարն որ նախ վազեաց ,
կայ դիտապաստ Սարպեդոն ,

Ո՛վ , թէ ըզդին բըռնահարեալ կարգեմք
յառակ մեզ 'ի տօն :

Ո՛վ , թէ զզինուցն առեալ կապուտ , նա
և մի զոք ակոյեան

Տիգահարեալ արկցուք տապաստ , որ
սլահ կալցի դիական » :

Խրախոյս կարդաց և զանձնագրաւն 'ի
հուր կրկին բորբոքեաց ,

Սաստիկ այնպէս կրկին զօրուն խօշիւն
յորդէր փաղանգաց :

Տրոյեանք , Լիւկեանք և Միւրմիդոնք և
Յոյնք գոռմամբ ահագին ,

Պարայածեալք ըզդիակամբ 'ի վէգ ե-
լեալ մրցէին :

Շըռինդն հարաւ 'ի հրոսակէն , զինուցն
ահեղ ձայն հնչէր ,

Եւ Ամարոպեան մէգ 'ի վերայ սփռեաց
մարտին գուժաբեր .

Ձի դիտապատու ըզսիրայնովն անկցին
զորդւով շատ մարտիկք ,

Այլ նախ ըզՅոյնս զաջակաքաւս ընկըր-
կեցին Տրոյացիք :

Ձի այր աւագ 'ի Միւրմիդեանց անկաւ
Եպիգ կորովին

Ճեռն Ագակլեայ , որ Թագ յառաջ կա-
պէր 'ի շէնն 'ի Բուդին .

Այլ պարտ արեան եղեալ նորա յեղբօր-
որդին վեհազնեայն

Եկն առ Պեղոս , առ նազաքայլն անկաւ
Թետիս ապաստան :

Նոքա ընդ վեհն ընդ Աքիլլեայ կարգէն
ըզնա յարշաւան ,

Ի ձիաւէտն 'ի յԵղեոն ըզմարտ վանել
դարդանեան :

Արդ սա այն ինչ հըպեալ 'ի դին գոռաց
հեկտոր մեծն անդուստ ,

Գիւ հար 'ի գլուխն ողջոյն ճեղքեաց 'ի
սաղաւարտն 'ի հարուստ .

Անկաւ յորսայս նա դիտապատու անդ 'ի
վերայ դիական ,

Եւ օրհասին պատեաց ըզնա մահահրա-
ւերըն սահման :

Ընդ մահ քաջի նիզակակցին գորովեցաւ
Պատրովդէս ,

Անց շէշտակի ընդ նահատակս սլացաւ
արին փութապէս .

Թեահարեալ ոչինչ ընդհատ արագ իբ-
րե ըզբազէ ,

Որ զեղջերկաց և ըզտարմից զերամս ա-
հիւ վարատէ ,

Այսպէս 'ի գունդ Տրոյեանց , Լիւ-
կեանց , դու Պատրովդէ քաջարի ,

Շէշտ խոյացար , վասն համհարզին 'ի խոր
խոցեալ 'ի յոգի :

Յիսթենեղոս Իթեմենեան գիւ 'ի դաշ-
տին 'ի քարանց

Ձրգեաց կըշիւ 'ի սարանոցն , եհար ըզ-
նեարդս և խըզեաց :

Ընկըրկեցան անդ նակատակք նոյն և հեկ
տոր կորովին ,

Ասպարիսաւ չափ յարձակել թափով
ըզտէգ նիզակին ,

Չոր այր ձրգէ քաջաբազուկ փորձ յարդն
ընկէց մրցանաց ,

Կամ երբ 'ի մարտ մահաշըշուկ կըռուի
ընդդէմ թշնամեաց ,

Այնչափ ինչ վայր թիկնադարձոյց Տրո-
վագացիք տեղի տան ,

Այնչափ Յունաց և այրընտիրք 'ի յայն
խաղմին քաջացան :

Բայց նահատակ յարեալ Գլաւկոս քա-
 ջաց Լիւկեանց զօրավար,
 Շահատակեալ ըզԲաթիւկղէս 'ի մահ վա-
 րեաց տիգաճար .
 Սա Քալկոմէի սիրուն որդի 'ի տունս
 պայծառս յԵլադա
 Բնակէր, և էր բազմահարուստ 'ի Միւր-
 միդեանս գերակայ .
 Մինչ հետամուտ էր 'ի Գլաւկոս, ընդ-
 կրուկ դարձաւ սա յանկարծ,
 Ձըգեաց ըզտէգն եհար 'ի լանջն, անկաւ
 տապաստ և դոփեաց :
 Խանդաղատեալ ցաւին Հելլենք, քանզի
 աւագ այր անկաւ,
 Տրոյեանք անդուստ առ մեծ խընդին հոր-
 դան ետուն ըզնովաւ :
 Բայց և այնպէս Աքայեցիք դուռ կորո-
 վոյն չարարին,
 Նա ախոյեանք ընդդէմ նոցա դըռոյթ ե-
 տուն զայրագին :
 Շահատակեալ հար Մերիոն զայր մի
 Տրոյեանց քաջազօր,
 Լաոդոնոս խիզախն էր այն, զոր և ծընաւ
 Ոնետոր .
 Սա էր Իդեանն Արամազդայ նըւիրական
 քահանայ,
 Աստուածօրէն 'ի խուժանէն նա չուք ու-
 նէր գերակայ :

Ընդ ծամեղեգքն և ընդ ունկամբն կըռեաց
'ի նա և եհար ,

Ոգին արագ ել 'ի մարմնոյն , պատեաց
ըզնա խոր խաւար :

Բայց Ենէաս 'ի Մերիոն շողաց 'ի տէգ
նիզակին ,

Յուսայր վարսել մինչ նա խաղայր ընդ
հովանեաւ ասպարին .

Դէտակն 'ի նա քաջ Մերիոնն 'ի ձիգն
էառ ըզփախուստ ,

Կըքեալ 'ի կողմն աշտէն թըռեաւ վարսէր
յերկիր 'ի յետուստ :

Վարսեալ այնպէս Ճօճան տիգին ծայրն
'ի վերուստ երերէր ,

Մինչև 'ի սպառ դուլ և դադար եղև թա-
փոյն մահաբեր .

Իբրև կըռեալն 'ի քաջ բազկէն 'ի նըսա-
տակն ոչ եհաս ,

Զերկիր խոցեալ դերևացաւ , ցասեաւ
գոչեաց Ենէաս :

« Այ Մերիոն , դու կայթ կաքաւ թէ-
պէտ քաջիկ հարկանես ,

Բայց վերջ յաւէժ էր քոց կայթից , թէ
տէգս հարեալ էր ըզքեզ ⁶⁹ » :

Չայն Մերիոն անդէն կըցեաց հըզօրն 'ի
ձիգ նիզակի .

« Դու ապաքէն , ո՛վ Ենէաս , կորովի ես և
արի ,

Բայց և բնաւից կըբրեւ ընդդէմ է քեզ
արւոյդ դժժնդակ ,
Թէ որ յանկարծ ախոյենիդ ելցէ ընդդէմ
նահատակ .

Ո՞չ և դու ինքն 'ի մահացուն բնաւորե-
ցար 'ի վիճակ ,
Քաջիկ և դու առցես 'ի մէջդ ըզսայրա-
սուրն իմ նիզակ :

Արագ յայնժամ, թէպէտ սրտեայդ թէ-
պէտ բազկաւ կորովիդ ,
Ինձ չուք տացես և ասպազէն Ղրժո-
խայնոյն ըզհոգիդ » :

Արաճեաց 'ւ անդէն ձայն Պատրովդէս
կարդաց նմա և սաստեաց .

« Զի՞ Մերիոն , որ հըզօրդ ես , զի՞ քեզ
խօսել յայդպիսեաց :

Յուշ քեզ , ո՞վ քաջ , դուցէ Տրոյեանք
յերգիծաբան քոյ չըրթանց

Լըբցեն ըզդին , բայց և բազումք տասպաստ
անկցին 'ի քաջաց .

Բազկաց պէտք են ելից մարտին , բանից
պէտք են յատենի .

Հատխօսութիւն ոչինչ օգնէ . շատ է բա-
զուկն 'ի կըռուի » :

Ասաց , անդէն նահատակեալ ձայն ետ
մարտին Պատրովդէս ,

Եւ Մերիոն դիւցանըմանն ըզհետ խա-
ղայր յասպարէս :

Որպէս յանտառս մայրաւորաց կանչիւնք
 ձայնից 'ի լերին
 Եւ արձագանդք փայտահարից բացէ 'ի
 բաց հատանին ,
 Նոյն և բոմբիւնք քաջահընչողք 'ի լայնա-
 տարր 'ի դաշտէն ,
 Գունակ գունակ առ 'ի զինուց շաջիւն ա-
 հեղ արձակէն .
 Յորժամ երկաթ , պըղինձ , քեմուխտ ,
 արջառենին չոր ասպար
 Բախիւն կոփիւն տան առ սուսեր , տան
 ընդ մըկունդս ընդ երկսայր :
 Թէ ո՛ր իցէ , ո՛ր Սարպեդոն , և ոչ ծա-
 նօթն աչալուրջ
 Ոչ ճանաչէր , թէպէտ քաջիկ ակընկա-
 ռոյց հայէր շուրջ .
 Այնչափ փըքնօք , այնչափ յարեանց և
 'ի փոշոյն ապաւառ ,
 Էր նա ծածկեալ ողջ 'ի գլխոյն մինչև յո-
 տից գարշապար :
 Գունդք խըռնէին ըզգիակամբ , որպէս և
 ճանճք խիտ և հոծ
 Ի վանս հովուաց պատին բըզզան 'ի կաթ-
 նալիցն 'ի կըթոց ,
 Յորժամ ըզկայթսըն թաթաղուն կաթըն
 թանայ 'ի գարնան ,
 Սապէս նոքա 'ի վեր 'ի վայր շուրջ խու-
 ժէին դիական :

Սորովաբեբ 'ի յայն 'ի վայրն անդարձ
 էին աչք Դիայ,
 Զըշուկ մարտին զայն ականէր միշտ ան-
 քըթիթ 'ի նոսա .
 Վասն օրհասին Պատրոկղէսի խորին խոր-
 հուրդ 'ի սրտին
 Շատ ինչ յուզէր , արդեօք և քաջն անկ-
 ջի՞ տապաստ 'ի խաղմին .
 Արդեօք մեծին Սարպէգոնի փառք դիա-
 կան մեծաշուք ,
 Արին Հեկտոր տիգահարեալ հարցէ՞ ըզ-
 նա յայն շըշուկ ,
 Նա և չքնաղ զինուց նորա առցէ՞ զկա-
 սուտն 'ի թիկանց ,
 Եթէ արդեօք մարտն յերկարեալ շատից
 լիցի մարդախանձ :
 Քաջ 'ի վերջէ խորհուրդ կընքեաց , զի
 մեծ համհարզն Աքիլլեայ
 Ըզհեկտորեանս վանեալ յոստանն օր-
 հաս բազմաց ածցէ նա :
 Նապա յառաջ նա զԵկտորայն զոգին
 լըքոյց 'ի վերուստ ,
 Բեկաւ արին վազեաց 'ի կառս խնդրէր
 խուճապ ըզփախուստ :
 Թիկնադարձոյց և Տրոյացւոց ձայն վա-
 տութեան արձակէր ,
 Զի քաջ ծանեաւ զԱմպրոպայնոյն ըզմէտ
 կըշուոյն գուժաբեր :

Անդ և ոչ քաջք Լիւկեանք բովեալ,
 փախուստ առին հասարակ
 Տեսեալ այնպէս զարքայն իւրեանց գիւ-
 կնացեալ նըշաւակ .

Վէրն 'ի սրտին կայր անյարիր և ըզնովաւ
 շաղք տապաստ

Անկեալ կային , յորժամ զայն խաղմ ա-
 հեղ յուզեաց Արամազդ :

Դիմեալ հելէնք կապտեն ըզղէնս Սար-
 պեդոնին 'ի թիկանց ,

Զէնք հրաշակերտք , սլըղընձակուռք ,
 հրափայլք գեղով գեղապանծ :

Զայն մեծ կապուտ տայր Պատրոկղէս
 տանել նաւացն իւր 'ի ձօն ,

Մինչ գեռ անդուստ Ամպրոպային ձայն
 զայս կարդաց յԱպողոն :

«Լրի՛ Փեբէ , ըզՍարպեդոն սրբեա յա-
 րեանց շարաւոյն .

Զերծ 'ի փըքնաց ամբարձ , ո՛վ քաջ , տա՛ր
 'ի վայր մի բացագոյն .

Ի ջուր յստակ լըւա գետոյն , ո՛ճ 'ի յա-
 լիչն աստուածեան ,

Զարդ տո՛ւր մարմնոյն , զանմահականն
 արկ ըզնովաւ սլատմուճան :

Աւանդ ըզնա տացես երկուց քաջընթա-
 ցիցն անարգել ,

Քընոյն ասեմ նոյն և Մահուն երկուո-
 րեկաց տո՛ւր տանել 70 :

Տարեալ տացեն , թուուցեալ նոքա 'ի
 թեւս իւրեանց 'ի թեթեւ ,
 Լայնասահմանն Լիւկիոյ հարուստ ազ-
 գին 'ի սարգէ :

Անդ հարազատք և համահարգք յուղար-
 կաւորք Լիւկացոց
 Սիւն և դամբան տացեն նրմա , զի այս է
 շուք մեռելոց :

Լսաց արքայն և հնազանդեալ հօրն Ա-
 սողոն փութապէս
 Սաւառնեցաւ յիդեան լերանց , էջ 'ի
 մարտին ասպարէս :

Կորզեաց և առ ըզՍարպեդոն 'ի խիտ առ
 խիտ 'ի փըքնաց ,
 Տարաւ յանդորր 'ի վայր հեռի , 'ի ջուր
 գետոյն ողողեաց :

Օձ 'ի յաւիշն յաստուածեան ձորձ արկ
 անմահ գերսբուն ,
 Աւանդ 'ի ձեռս ետ հորդողաց քաջն
 թացիցն երկոցուն :

Իսկ Քունն և Մահն այն երկուորեակք
 թուուցեալք 'ի թեւս 'ի թեթեւ
 Ածեն 'ի մեծն 'ի Լիւկիա հարուստ ազ-
 գին 'ի սարգէ :

Խորխոյս յայնժամ բարձ նըժուգաց
 'ւ Աւդոմեդեայ Պատրոկղէս ,
 Հրոսեաց ըզհետ Տրոյեանց , Լիւկեանց ,
 այլ կարթեցաւ մեծապէս :

Այ մանկամիտ , թէ Աքիլէայ էր նա
ձայնին ունկընդիր ,

Անշուշտ 'ի նա չէր գամագիտ օրհաս մա-
հուն անյարիր :

Սակայն խորհուրդ Արամազդայ է մարդ-
կայնոյս գերագոյն ,

Որ զայր սըրտնեայն և կորովի յահ խու-
ճապէ և 'ի հոյն .

Նա ինքն 'ի մարտ գրգեալ ըզմտրդ պար-
տէ դարձեալ հեշտաբար ,

Որպէս և անդ ըզՊատրոկղէս եդ քաջա-
լանջ անհանճար :

Լորդ դու յայնժամ զո՞ առաջին տապաստ
արկեր , զո՞ վերջին ,

Երբ քեզ աստուածքն ո՞ Պատրոկղէ օր-
հաս մահու կարգացին :

Նախ զԱդրեստէս 'ի մահ վարեաց և
զԱտոնէ , զԵքեկոս

Եւ զԵպիստոր , զՄեւանիսպոս , և ըզ-
Մեգեան Պերիմոս :

Հարեալ ապա և զԵղասոս և ըզՊիւ-
ղարտ , ըզՄուղին ,

Այլքն հասարակ այր անդ զարամբ թիկ-
նադարձոյցք խուճապին :

Էր իսկ յայնժամ ըզբարձրագուռն ա-
ռեալ Յունաց Տրոյիա

Ի տէգ նիզակ ահեղասաստ բազկի քաջին
Պատրոկղէայ :

Բայց Ապողոնն էջ և եկաց անդ 'ի բուրդ
մի գեղեցիկ ,

Մահ Պատրոկղեայ մենքենայէր , Տրոյ-
եանց յորդէր զօրավիգ .

Երեցս հրոսակ ետ Պատրոկղէս 'ի մոյթ
բարձու սատուարին ,

Երեցս անդէն և Ապողոնն վանեաց ըզնա
զայրագին .

Հարժէր կոփէր անմահ բազկօք փայլա-
կնահրաշ զիւր զասպար ,

Մինչ Պատրոկղէս նա և չորեցս հրոսեալ
դիմեաց դիւցաբար :

Ահեղ յայնժամ ձայն մեծասաստ ետ
քաջաղէլն հաստամուր ,

«Տեղի , դիւցաղըն Պատրոկղէ , դու 'ի վայ-
րէդ տեղի տուր .

Չէ քեզ կրնքեալ վանել յաշտէդ զոս-
տան Տրոյեանց քաջազանց ,

Ի ոչ Աքիլլեայ որ քան ըզքեզ է մեծա-
պէս քաջարանց » :

Զայս Ապողոնն . և Պատրոկղէս ընկընկե-
ցաւ տարագէմ ,

Խոյս ետ յայնժամ 'ի քաջաղէլն Ապողո-
նի ցամանէն :

Իսկ մեծն Հեկտոր 'ի դրունս Իսկեան
սանձեալ ըզձիսն օգապար

Կայր մըտայոյզ , միթէ դարձեալ մըտրա-
կեսցէ 'ի գուպար ,

Եթէ զօրուն հորդան տացէ ողջոյն 'ի
ներքս 'ի յոստան .

Ծըփայր 'ի միտս, մինչև Փեբոս արձանա-
ցաւ յանդիման .

Զգեցաւ պատկեր ըզպատանւոյն ըզքաջ-
առոյգն և սրտեայ

ԶՅսիոսին, որ էր քեռի քաջաձիոյն Հեկ-
տորայ .

Սա հարազատ մօրն Հեկաբեայ էր Դիւ-
մասայ քաջորդի,

Բնակէր Դիւմաս 'ի Փուլգիա զափամբ
դէտոյն Սանգարի :

Ի տիպ սորա կերպարանեալ ձայն Ասո-
ղոն ետ արքայն .

«Զի՞ քեզ Հեկտոր կասել մարտէն . չէ
քեզ, ո՛վ քաջ, չէ արժան :

Ո՛վ, որչափ վատ եմ՝ քան ըզքեզ այն-
չափ և ոյժ ինձ յորդէր ,

Անշուշտ յայնժամ այդ վատուծիւնդ էր
քեզ քաջիդ գուժաբեր :

Արի՛ և ճեպ 'ի Պատրոկղէս տո՛ւր նըժու-
դացդ յասպարէզ ,

Թերևս 'ի մահ վարեալ ըզնա շուք Ասո-
ղոն տացէ քեզ » :

Ասաց, անդէն և ընդ շըշուկն ել միւս
անգամ՝ նա 'ի դաշտ .

Ըզկեբրիոն կարգաց Հեկտոր , թափ նը-
ժուգաց տալ 'ի մարտ :

Բայց Ապողոն եկն 'ի խուժանն և խառնեցաւ ընդ նոսա .

Ի վեր 'ի վայր Յունաց խըռով, Տրոյեանց շուք տայր 'ւ Եկտորայ :

Վըռուէր Հեկտոր, այլ ունչա առնէր հարու որեար 'ի Յունաց .

Նա ուշ միայն 'ի Պատրոկղէս, Թափ տայր իւրոց նըժուգաց :

Դէտակն 'ի նա և Պատրոկղէս վազեաց կառացն 'ի գետին ,

Առ ըզգեղարդըն հաստակուռ կալաւ յահեակ 'ի ձեռին .

Աճապարեաց, առ և վէմ մի մարմարիոն արաստոյ ,

Բըռնահարեալ զայն կորովին գրաւեաց 'ի յափն իւր աջոյ :

Ձըգեաց ուժով անհընարին, չեւ Թափն 'ի ձիգ վայրասպար ,

Խուռն մի վըրիպեալ նըպատակէն հար զԵկտորին կառավար :

Սա Վերրիոն անհարազատ ճետ էր մեծին Պրիամոն ,

Ունէր յայնժամ զերասանացն , հարաւ ընդ մէջ ճակատուն :

Ըզջօնս կրկին ջախեաց սուր քարն ոսկընն չեկաց 'ի դիմի ,

Աջքն ոստուցեալք 'ի հող փոշոյն ոտիցն անկան առաջի .

Իսկ նա ճախրեալ իբրև լուղորդ գլխա-
թաւալ 'ի կառաց

Վայրհոսեցաւ, և պաղ մահուն 'ի բունն
հարաւ ոսկերաց:

Դու ինքն յայնժամ հենգնեալ 'ի նա բան
պարսեցեր, Պատրովղէ.

« Բա՛բէ, զիմրդ դա յոյժ թեթև թաւալ
ընդ գլուխ քաջ ճախրէ.

Անշուշտ արագդ այդ ջրասուղակ 'ի ծով
մըխեալ ձրկնալիւր ⁷¹,

Թէ ոստրէից խեցեմորթաց յայց ելանէր
'ի խնդիր,

Ճախր 'ի նաւէն առեալ քաջիկ թէպէտ
և ծովն ալէտանջ,

Շատից յագուրդ տայր 'ի յորսոյն իբրև
սուղակ նորասքանչ,

Որպէս ահա այժմ 'ի կառաց գիւ ըզգըւ
խով ճախր էառ.

Են են ուրեմն և 'ի Տրոյեանց արբ լու-
ղականք յոյժ ճարտար »:

Հենգնեալ այսպէս, վաղեաց ընդդէմ
Կերբիոնի դիւցազնն

Իբրև զառիւծ, որ ըզփարախ վայրավատ
նեաց ըզհօտին,

Ի լանջն ապա խոցեալ դաղանն, իւր
թափն ինքեան մահ ածէ,

Այսպէս յայնժամ 'ի Կերբիոն դու խոյ-
ացար, Պատրովղէ:

Անդուստ Հեկտոր վարազացեալ վաղեաց
կառացն 'ի գետին ,

Իբրև ամուլք գոռ առիւծուց 'ի Վերրիոն
մրցէին .

Որք զականեալ զորսն եղին տապաստ
լերին յարունան ,

Գազանքն երկուք սովատանջեալք մենա-
մարտին անսպման ,

Այսպէս մրցեալք 'ի Վերրիոն ամուլք
ներհունքն 'ի մարտի ,

Կըռուէր հըզօրն Պատրոկղէս կըռուէր
Հեկտոր կորովի :

Իբրև այնպէս անդ այր զընկեր 'ի սուր
գօշէլ անձկանայր ,

Հեկտոր զգլխոյն ըզգլականն անկորզելի
բուռն եհար .

Բըռնահարեալ և Պատրոկղէս զոտիցն ու-
նէր պընդապէս .

Խառնուողն յայնժամ կողմանցն երկուց
մարտ բորբոքեաց սաստկապէս :

Օրորինակ Եւրոս 'նոտոս 'ի վէգ ե-
լեալք փոթորկին ,

Մըրժիկ ածեն և մայրախիտ հովիտք լե-
րանց սասանին ,

Խորին անտառն ուժգին բախեալ գող-
ցես չեն ծառքն 'ի կայի ,

Ոչ չըմենիք խաւիխաւոյք , ոչ կաղամախն ,
ոչ հացի ,

Աճունաճիւղքն 'ի տատանման գան ըզմի
մեամբ ճարճատին ,
Մինչև ահեղ ճայթեալ և բունքն հաս,
տահարուսոք տապալին ,
Այսպէս գոռամմը Տրոյեանք և Յոյնք
շահատակէն 'ի դաշտի ,
Եւ ոչ յուշի անկաւ նոցա երբէք փա-
խուստն անարի :
Տեղ սայրասուր 'ի Նեբրիոն տեղայր ամ-
բաւ գեղարգանց ,
Երեթթևեան թօթափէին նետք լայնալիճ
աղեղանց .
Վէմք անարդիւք կոփեալ ճայթմամբ
թափ ընդ ասպարս հարկանին ,
Անկեալ բոմբէն ըզդիակամբն ուր քաջքն
'ի վէգ սլայքարին :
Իսկ մեծ դիակն յորձանս փոշւոյն մեծա-
տարած անկեալ կայր ,
Զարուեստն յաւէժ զիւր մոռացաւ գոլ
նըժուգաց կառավար :
Յորվայր զերկին անիւն 'ի գիւ հասա-
րակէր արևուն ,
Տեղ սըլաքացն էր երկուստէք , մահունս
առթէր 'ի զօրուն .
Իսկ մինչ արեգն 'ի մայր դառնայր յոր-
ժամ եզինքն արձակին ,
Յայնժամ և բախտն Աքայեցւոց յաղթէր
'ի մեծ սլայքարին :

Կորզեն ըզմեծնն Կեբրիոն առ 'ի նեաից
տարափոյն ,

Խօշիւն կարճեն ըզՏրոյացւոց կապտեն
ըզզէնսն 'ի յուսոյն :

Ահ' Պատրովիլէս արկ 'ի խաղմին , Տրովա
դացւոց մեծ վարանք ,

Գուժայր մահունա , գոչման ձայնին ա
հեղ կրկնէր արձագանդ :

Երիցս անգամ շահատակեալ իբրեւ Արէս
փոթորկեաց ,

Երիցս անգամ և դիտապաստ արկ նա զի
նունսն 'ի քաջաց :

Իսկ և չորիցս երբ դիւցաբար սլացաւ ա
րին յանդիման ,

Աւանդ , յայնժամ քեզ Պատրովիլէ , եկն օ
րահասդ յերևան :

Քանզի անդուստ մահահամբոյր մարտ
յարդարեալ մեծազօր ,

Ինքնին 'ի քեզ վէհն Ապողոն դիմեալ խա
ղայր ահաւոր :

Խաղայր և գայր նա ընդ շըշուկն , ոչինչ
ծանեալ Պատրովիլէս ,

Զի միգապատքօղարկեցաւ 'ի դիւցականն
իւր յերես :

Եկաց յետոյ , բախեաց ափովն ըզթիկ
նամէջ Պատրովիլէայ ,

Բախեաց և զուսն և ափշեցոյց , բըլշա
կնեցան աչք նորա .

Ըզսաղաւարտ գլխոյ նորա ոստոյց Փե-
 բոս արկ 'ի բաց,
 Գընայր 'ի գիւ մեծ եռավերջն ընդ սըմ-
 բակօք նըժուգաց .
 Շաշին հանէր դանդաջելով վերջ հըն-
 չական սըղընձոյն ,
 Եւ գարգմանակն աղտեղացաւ ընդ ա-
 պաւառ ընդ արիւն .
 Օրէն երբէք չէր փոշոտել զայն գիսա-
 պանծ սաղաւարտ ,
 Յորչափ գլխոյն վեհն Աքիլէայ և ճա-
 կատուն կայր 'ի զարդ .
 Բայց զայն յայնժամ 'ի գլուխ տանել ետ
 հեկտորայ Արամազդ ,
 Զի մերձ ընդ մերձ և այն դիւցազն ունէր
 լինել դիտապաստ :
 Բեկաւ 'ի բռին գեղարդն երկայն յաղթ
 կուռ երկաթ անարին ,
 Ասպար փոկովքն ամրածածուկ յուսոյն
 անկաւ 'ի գետին :
 Ըզվարապանն ելոյծ նորա ինքնին Փե-
 բոս քաջ արքայն ,
 Զըմբեալ ոգիքըն Պատրոկլէայ առոյգ
 անդամքն հաշեցան :
 Կայր նա ափշեալ , մինչ դարդանեան
 այր մի մօտեալ 'ի թիկանց ,
 Տեգ սայրասուր հար 'ի քամակն ընդ մէջ
 ուսոցն և խոցեաց :

Սա Եւփորբոսն էր Պանթոսեան . սա
մինչ տիօք պատանի ,

Հեծելու թեամբ և գեղարդեամբ էր ա-
րագոտն անուանի .

Էր զի երբեմն արկ սա տապաստ քլտան
որեար 'ի կառաց ,

Երբ զառաջինն 'ի կառամարտս 'ի փորձ
մատեալ մրցանաց :

Սա և յայնժամ քեզ , Պատրոկղէ , նախ-
կին Եհար սուր զաշտեայն

Հար ոչ ըսպան , զի ահաբեկ ընկրկեցաւ
'ի խրուան :

Հաղիւ քարշեալ զաշտէն հացի խուճա-
պեցաւ անարին ,

Ոչ հանդարտեաց Պատրոկղէսին , թէպէտ
մերկ կայր 'ի մարտին :

Իսկ անդ գանեալն Պատրոկղէս 'ի գան
դիւցեան և յաշտէն

Մուտ 'ի ճամբար նիզակակցաց թիկնա-
գարձոյց յօրհասէն :

Ընդուստ Հեկտոր ըզՊատրոկղէայ զար-
կած տեսեալ քաջազին ,

Զի խոյս տըւեալ վերջոտնեցաւ առեալ
հարուածն ըզտիգին ,

Դիմեաց 'ի մօտ արձանացաւ մըխեալ զօ-
րուն ընդ դասակ ,

Հար ըզգեղարդն և թափ անցոյց 'ի յա-
խոնդեացն 'ի գանձակ .

Դիւթաւալ արագ արագ անկաւ տա-
սկաստ և դոփեաց ,

Գոյժ ընդ բանալն հարաւ մահուն սուգ
յանսպայման հեղենաց 72 :

Որպէս առիւծ ընդ կինճ հուժկու 'ի
վեգ խաղայ անվհեր ,

Երբ 'ի լերինս նոքա ահեղ գոռան փոք-
րիկն 'ի յաղբեր .

Կըռուեալ այնպէս անդ յեղեղս լընուլ
զփափաք ծարաւոյն ,

Եւ կինն յոգւոց թասեալ նըկուն ժա-
նեաց լինի առիւծուն ,

Նոյն 'ի Պատրոկլէ 'ի Մենետեանն 'ի մար-
դածախ կորովին

Արձանացաւ Պրիամոսեանն հար տէգ
քաղեաց ըզհոգին :

Ոտնհար եղև և մեծապանծ արագաթև
ետ բարբառ .

« Ահա քաղաքդ , ո՛ր Պատրոկլէ , զոր յա-
տակել սկանծացար .

Դու ասէիր , գերեվարեալ Տրոյեանց
զազատ կանանին .

Լընուլ 'ի նաւս և տարաշխարհ յերկիր
տանել հայրենին .

Ա՛յ խօլամիտ , նըժոյգքն ահեղք իմ հեկ-
տորիս նահատակ

Կանուխ հասին յօգըն դոցա արագ հա-
րեալք ըզսըմբակ .

Եւ ես 'ի մարտ ռազմիկ արանցս յառա-
ջագէմ անվէհեր ,

Ի Տրոյացւոց տարամերժեմ զօր գերու-
թեան վըշտըմբեր .

Իսկ գու աստէն արկցիս տապաստ կուր
անգեղաց գէշագէշ .

Այ հիբացեալ , քեզքո հըզօրն ոչինչ օգ-
նեաց Աքիլէս :

Նա ինքն անշուշտ քեզ 'ի չուն քո շատ
ինչ յիւրմէ խորանէն

Բան ազգ արար . յուշ քեզ , ասէր , իմ
Պատրոկղէ ասպազէն .

Մի գու կրկին դարձցիս առ մեզ 'ի մար-
դախանձն Հեկտորայ ,

Մինչ չև խըզեալ զարիւնայեղցն ըզվարա-
պան ըղնորա :

Զայս նա անշուշտ ձայն քեզ ազգեաց
յուզարկաւոր 'ի քոյ չուն ,

Եւ գու , անմիտ , զայն անպատիր բան
կարծեցեր հաստատուն » :

Զայն մի նըւաղ յոգւոց յայնժամ հա-
նէր գու , քաջ Պատրոկղէ .

« Պանծա Հեկտոր , պանծա ճըշգրիտ գու
'ի ժամէս յայսմանէ .

Ըզքեզ յաղթող Զևս և Փերոս և զիս
նըկուն կարգեցին ,

Նոքա ըզզէնս իմ գեղեցիկ յուսոյն իմմէ
կապտեցին .

Բայց թէ քրտան քեզ նրմանակք արք խա-
ղային ինձ ընդդէմ,

Քաջ ըզնոսա ողջ դիտապատտ արկանէի
յիմ աշտէն :

Զիս Ղետովնի եհար որդին և օրհասին
իմ հանդէս,

Զիս 'ի մարդիկ հար Եւփորբոս և դու
երրորդ զիս կապտես :

Բայց քեզ աղէ, այլ ինչ ասեմ և դու
անջինջ կա յուշի .

Եւ ոչ դու ինքն յամայր աւուրբք զարե
տեսցես յաշխարհի .

Քեզ մօտալուտ մահ կայ առ դուրս և օ-
րահաս դառնութեան,

Արկեալ տապատտ 'ի յաղթ բազկէն Ա-
քիլէսին գուռութեան » :

Այն ինչ ասաց և առ ըզնա վախճան
մահուն և տագնապ,

Ողին թուոցեալ ճեպ 'ի մարմնոյն 'ի դը-
ժոխոցն էջ 'ի թափ .

Իջանէր և արտասուէր զաշխարեւն
զիւր վիճակ,

Թողեալ աստէն զարիութիւնն, թողեալ
զառոյգն իւր հասակ :

Ընդուստ հեկտոր կրկնեաց նրմա թէ-
պէտ յոգւոց նա պարզեաց .

« Հիմ, Պատրոկղէ, ինձ մահագոյժ դու-
շակօրէն ձայն կարդաս .

Բա՛, ո՛ր դիտէ, թէ ճէտ թետեայ վարսա-
 դեղոյն Աբիլլէս
 Յինէն տիգեալ, նա դիտասպատ անկցի
 քան զիս փութապէս ” :
 Ասաց, աքսեաց և ՚ի խոցոյն անդրէն
 ըզտէգն ամիոփեաց,
 Եւ ըզդիակննն ճոխաբար յորսայս այն-
 պէս արկ ՚ի բաց :
 Վազեաց ապա յԱւդոմեդոն նիզակ ամ-
 բարձ և գողայր,
 Սա Աբիլլէայ արագոտին էր դիւցանման
 կառավար .
 Բայց տարագէմ թռուցին ըզնա նժոյգքն
 անմահք օգասլար ,
 Զոր Պեղոսին պատուասիրեալ աս-
 տուածքն ետուն ձիր պայծառ :

ԵՂԻՐԱԿՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԷ .

ՆԱԽԱԴՐ ՈՒԹԻՒՆ

Մենեղաւոս 'ի մահ վարէ զԵւփորբոս,
որ խնդրէր կորզել զգիական Պատրովդեայ
խոյս տուեալ 'ի Հեկտորայ, անդրէն
դառնայ 'ի պահպանութիւն գիականն
հանդերձ կրկին Այասիւք: Հեկտոր և
Այաս քաջ քաջի պատահեն: Մարտ ան-
նահանջելի և ահագին զգիականքն Պատ-
րովդեայ: Ի միգի կռուին ընդ միմեանս
մարտիկք: Մենեղաւոս պահապան գիա-
կանն Պատրովդեայ առաքէ զԱնտիդոքոս
դուժկան առ Աքիլէս վասն մահու նի-
ղակակցին: Ի մաղթանացն Այասայ փա-
րատէ Արամազդ զմէգն: Յոյնք կորզեն
զգիական Պատրովդեայ և տանին: Հեկտոր
վանէ յետուստ: Այասք գիմակալէն նմա
և յանդորր հանեն զփախստեայս: Ժա-
մանակ Հագներգութեանս է երեկոյն
քսաներորդի ութերորդի աւուրն:

Տեսարանն է 'ի դաշտի հանդէպ Տրոյիոյ:

ԵՊ ԻԼԿԸՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԻ.

ՏԱՊԱՍՏ այնպէս 'ի Տրոյացւոց անկեալ
Պատրոկղ 'ի դաշտին
Ոչ ծածկեցաւ 'ի գորովոյն Մենեղաւեայ
քաջազին .
Ի զարդ 'ի զէն վառեալ հրաշէկ եւ դի-
մագրաւ նահատակ ,
Շուրջանակի ըզդիակամբն հովանացեալ
ունէր բակ :
Որպէս երինջ առաջնածին այն ինչ ծնըն-
դեամբ եղեալ մայր ,
Յորթ իւր մատաղ խանդաղատեալ շուրջ
գայ բընչէ աղուաբար ,

Հանգոյն խարտեաշն այն շուրջ յածեալ

Մենեղաւոս չահատակ

Ամրածածուկ ըզՊատրոկղեաւ վահան

բառնայր և նիզակ 73 :

Կազմ և պատրաստ տիգահարեւ թէ դք

հարցի 'ի դիմի ,

Քանզի անդուստ եւ Պանթոսեան ներ-

հունն 'ի տէգ նիզակի .

Դէտակն յանկումըն Պատրոկղեայ սա

խիզախեալ ընդ առաջ

Արձանացաւ , և ընդ արին Մենեղաւոս

ձայն կարգաց .

“Արդ տուր տեղի , ո՛ր Ատրեսեան դիւցազն

արքայ ամբոխից ,

Կապուտ է դա իմոյ բազկին , թո՛ղ ըզմե-

ռեալդ և տուր ինձ .

Ո՞ր դք , ասա , 'ի Տրոյացւոց կամ համհար-

զից 'ի քաջաց ,

Յառաջ քան զիս 'ի Պատրոկղէս գիմա-

գրաւեալ տէգ վարսեաց .

Աղէ , ո՛վ քաջ , թո՛ղ զի Տրոյեանք ինձ

շուք հարցեն մեծապանծ ,

Կամ թէ տիգեալ ես քո ըզքաղցր արևդ

հատից 'ի յաջաց ” :

Ձայն այս խարտեաշն 'ի Մենեղաւ բոց

բորբոքեաց և ըզհուր .

“Երգուեալ 'ի Զևս , գոչեաց արին , պար-

ծանք գոռայ դա 'ի զուր :

Ոչ ընձառիւծք այնչափ խիզախք չեն և
ոչ սէգք առիւծունք ,

Ոչ և այնչափ կինճք և վարազք օրհասա-
բերքն աննըկունք .

Որոց ոգիքն ահեղազօր հուր բոց 'ի լանջ
մըրրրկեն ,

Որչափ Պանթեանքդ այդ քաջատէգք
չունչ գոռութեան փորատեն :

Զոր , քաջաձին քոյդ Իւպրենոր 74 զա-
ռոյգութեանն առ ճաշակ ,

Որ զիս զըզուեալ և գոռութեամբ ել ինձ
ընդդէմ նահատակ .

Նա զիս 'ի Յոյնս յընչաց քերեաց իբր
անաւագ այր մարտիկ ,

Եւ զիս պարծանքն ոտից նորա չեղեն 'ի
դարձ զօրավիգ .

Զոր խնդութիւն , աղէ ասա , ետնա սի-
րուն լըծակցին ,

Զոր և արդոյ ծնողաց իւրոց 'ի յողջան-
դամ 'ի դարձին :

Անշուշտ և զքոյն կարճեմ ըզձայն թէ
ինձ մըտես 'ի պայքար .

Այլ քեզ ասեմ , դարձիր ընդ կրօնկ ,
մոլտ 'ի զօրուդ 'ի ճամբար .

Ուշիմ , այր դու , լէր մի անդամ մինչ չե
արբեալ քո ըզգան .

Բա՛ և մորոտն յետ արկածին գոյ խելա-
մոլտ անադան ? 75 :

Լըաւ և ոչ ընկըրկեցաւ, ձայն ետ ան-
դրէն 'ի հանդէս .

«Անշուշտ ուրեմն, ո՛ր Մենեղաւ, արդ-
ճեալ ընդ ճեալ տուժեացես .

Տոյժ զիմ արեան հարազատիս յոր և
սպանծաս մեծասաստ ,

Տոյժ զայրութեան զիւրոյ հարսինն 'ի
նորամուտն յառաքաստ ,

Տոյժ ըզճնողացն , ոյց անպատում ջայլ
գուժեցեր և աշխար .

Բայց օն և օն դառն լալեաց դիւր տաց
նոցայն և դադար ,

Թէ ես ըզքո կառավին առեալ կապ-
տեալ և զքո զարդ և զէն ,

Իմ Պանթոսին և Փրոնդիտեայ 'ի ձեռս
եղեալ աւանդեմ :

Այլ աղէ, քաջ, մի այլ բազուկք անսիրձ
կացցեն յասպարէս .

Արդիւնք ցուցցեն կամ վատութեան կամ
քաջութեանն ըզհանդէս » :

Ասաց ձրդեաց և զբոլորչին վահան խո-
ցեաց տիգահար .

Թափ ոչ անցոյց , կրկնեցաւ սայրն 'ի
քաջակուռն 'ի յասպար :

Պիմեալ երկրորդ Մենեղաւոս փայ-
լակնացաւ 'ի յաշտէն ,

Եւ զԱրամազդ կարդայր անձին 'ի զօրա-
վիզն ասպաւէն :

Մինչ դեռ վերագըն վերջոտներ, հարնա
'ի դուռն հագագին .

Վարսեալ ըզսայրն 'ի խոր մըխէր կորո-
վութեամբ քաջ բազկին .

Անցոյց ըզսայրըն թափանցանց ընդ պա-
րանոցն ընդ փափուկ ,

Թաւալագլոր անկաւ դովմամբ, զինուցն
հատաւ շառաչուկ :

Գիսակք Շնորհացն հանգունատիպք շա-
ղախեցան ընդ արիւն ,

Նոյն և հիւսկէնքն յոսկի յարծաթ իւր
խոսուպիք գալարուն :

Որպէս մըշակ զգալարագեղ խնամով սը-
նոյց ձիթենի

Ի վայր մի դերծ , ուր գեղեցիկ ջուր հե-
զահոս ծաւալի ,

Տունկն հերապանծ կայ 'ի կանգուն և
հողմք շնչեալ սիւգ քաղցրիկ

Գրըգան ըզնա , և նա փըթթէ ըզձիւնա-
փայլն իւր ծաղիկ ,

Անդուտո յանկարծ մըրըրկածին այս մի
շնչեալ մոլեգին ,

Խըէ ըզտունկն արմատաքի և տապալէ
ընդ գետին ,

Նըման յայնժամ ըզՊանթոսեան զաշ-
խոյժն 'ի տէգ անվէհեր

Տապաստ արկեալ Մենեղաւոս և 'ի զի-
նուցըն մերկէր :

Որպէս առիւծ երբ լեռնասուն իջեալ
 վայրագն 'ի լեռանց
 Ձընտիրն յանդեայց զարօտական կապ-
 տէ երինջ գեղապանծ,
 Նախ ըզժանիան արկեալ ահեղ և զուլն
 առնու բեկանէ,
 Ապա զարիւնն և զախոնդիս մըռըզգայ-
 լեալ լափլիղէ,
 Վհմակք գամփռանց 'ի հոյն նորա և
 խումբք հովուաց գան անդուստ,
 Շըշուկ հարեալ առ հասարակ կան և
 գոչեն 'ի բացուստ,
 Մօտ դիմագրաւ ընդ վերագին 'ի վէգ
 յառնել ոչ ժըտեն,
 Ձի և ոգիք տրոփան նոցա 'ի դալկացեալ
 երկիւղէն,
 Այսպէս Տրոյեանց և ոչ այր մի այր քա-
 ջալանջ 'ի կըռուել
 Ընդ Մենեղաւ ժըտեաց արին մենամար-
 տիկ կաքաւել:
 Անշուշտ և զէնս ըզպանթոսեան նա կո-
 ղոպտէր հէշտաբար,
 Ձքնաղ զինուցն ըզշուք տանէր թէ Ա-
 պողոն ոչ խանդայր:
 Բռ ըզհեկտոր դրդեաց յայնժամ գո-
 ոյն նըման Արեսին,
 Ըջտիս Մենտեայ առեալ ճըշգրիտ Կի-
 կոնացւոց զիշխանին .

Արձանացաւ և մեծագոյն ձայն մի կար-
դաց շուտափոյթ .

«Զի՛քեզ, Հեկտոր, այդ նըժուգաց գոլ-
անժաման հետամուտ :

Նըժոյգք վեհին են Աքիլլեայ դըժոխ-
ըմբերք առ 'ի սանձ ,

Կանացածին չազդէ նոցա , վարիչ դոցա
չիք յարդեաց .

Միայն Աքիլլն է կառավար որ ճեռն
է մօր անմահի .

Բայց քեզ յուշ, քաջ, զինչ Մենեղաւ
նախճիր գործեաց 'ի կրուով :

Նա Պատրոկղեայ հովանացեալ, Տրոյ-
եանց զարին հար յոգին ,

ԶԵԼփորբն ասեմ ըզՊանթոսեան և եղծ
յաւէժ զոյժ քաջին » :

Լսաց Փեբոս և միւս անգամ եմուտ
մարտին 'ի հանդէս ,

Բայց Հեկտորայ 'ի խոր սրտին ցաւ յու-
ղեցաւ աղեկէզ :

Յարեաւ և շուրջ ակրնկառոյց գընդաց
գընդաց կարգ 'ի կարգ ,

Տես ըզկապտողն ընտիր զինուց , տես զոր
յերկիր տապաւտ արկ ,

Տես և զարեանցըն ապաժոյժ աղբերա-
ցեալ 'ի վերաց ,

Ամբոխեցաւ քաջ նահատակն և ահագին
ձայն կարդաց :

Ի զէն հրաշէկ էր ինքն անշէջ բոցոյն
նրման հեփեստեայ .

Գոչեաց, լըւաւ Մենեղաւոս ըզմեծ բար
բառն հեկտորայ .

Յողւոց եհան, և անդ արին ինքն ընդ
անձին ոգորէր .

« Եղո՛ւկ եմ ես , զիմորդ զայս զէնա ըզ-
գեղեցիկ լըքանել :

ԸզՊատրոկղէս զիմորդ թողուլ , որ զիս
պատուեալ կայ տապաստ .

Յոյն այր տեսեալ , յիս ո՛չ ահա քըրքիջ
հարցէ և ըզաստ :

Իսկ թէ 'նդ հեկտոր և ընդ Տրոյեանց
մենամարտիմ յամօթոյն ,

Տագնապ է ինձ թէ մենացեալս պատիմ
'ի շատ որերոյն :

Զի՛նչ, թէ հեկտոր ողջ ըզփաղանդն
յանկարծ աստէն գումարէ .

Այլ զի՛ սիրտ իմ այդ ոգետանջ զիս խոր-
հըրդով տագնապէ :

Որ դիցն ընդդէմ մըցի ընդ մարդ , որում
նոքա շուք ձօնեն ,

Այր է խիզախ և 'ի մահուն ոչ ապրես-
ցի վըտանպէն :

Յոյն այր ապա ոչ ցասնուցու թէ հեկ-
տորայ տամ տեղի ,

Զի դա 'ի մարտ է զարթուցեալ 'ի հրա-
մանէն տէրունի :

Ո՛վ, թէ ուստեք ձայնն Այասայ յունկն
իմ լինէր հարկանել,

Յայնժամ ամոլքս և ընդդէմ դից մէք
ժրտէսք պայքարել:

Ըզմեր գիական առեալ ողջիկ ձիր տա-
նէսք յԱքիլէս,

Եւ այն անշուշտ հասեալ չարեացս 'ի
սփոփութիւն լինէր մեզ:

Սինչ դեռ այսպէս յուզէր զարին ծով-
ալէտանջ խորհրդոյ,

Անդուստ Տրոյեանց գունդք խուժեցին,
խաղայր Հեկտոր յառաջոյ:

Տադնապեցաւ Մենեղաւոս թիկնադար-
ձոյց վերջոտներ,

Թող ըզգիական այլ դարձ 'ի դարձ ընդ-
կրուկ հայեր գորովէր:

Զորօրինակ ըզյարձակեալն առիւծ ըզ-
սէգ քաշաւոր

Գռչիւնք և տէգք վանեն հովուաց և ահ
գամփռանց քաջազօր,

Ճըգնի գաղանն, այլ խուճապի զայ-
րուցն 'ի սիրտ բոցանայ,

Եւ 'ի վերջէ նա բռնադատ միջնադաւ-
թէն տեղի տայ,

Հանգոյն խարտեալն 'ի Պատրոկլեայ
վերջոտնեցաւ 'ի ժամուն,

Նիզակակցաց մոլտ 'ի խուժանն, եկաց
անդէն 'ի կանգուն:

Դարձաւ ապա, մեծն Այասայ խնդիր
առնէր դիւցազնն,

Հուրջ ականեալ դիտեաց ըզնա 'ի թև
ձախոյ 'ի մարտին:

Նա մեծ խրախոյս տայր ընկերաց նահա-
տակել յասպարէս,

Զի արհաւիրս անդ երկնասաստ գու-
ժեաց փեբոս սոսկապէս:

Վազեաց խարտեաշն արագաթև ձայն
արձակեաց ազգարար,

«Արի՛ Այաս, եկ Պատրոկղեայ մեք պահ
կալցուք քաջաբար»

Մերկ ըզգիական առցուք գոնեայ, հան-
դէպ տարցուք Աքիլլեայ,

Զի զէնքն արդէն կապուտ առան յա-
հեղազօրն Հեկտորայ»:

Հուր բոց 'ի լանջնն Այասայ վառեաց
արւոյն քաջալեր,

Յարեաւ և անց ընդ նահատակս, խա-
ղայր խարտեաշն առ ընթեր:

Հեկտոր անդուստ ըզՊատրոկղեայ ըզ-
զէնս կապտեալ քաջամուր

Այն ինչ քարշէր, կառավինատել խըն-
դրէր 'ի սուր սայրասուր,

Նա և ըզգին կուր գէշագէշ շանց Տրոյա-
ցոց տալ անձկայր,

Եհաս Այաս իբր աշտարակ բարձեալ 'ի
բուռն յաղթ ասպար:

Ետես Հեկտոր և 'ի խուժան նիզակ-
կցաց ընկըրկէր,

Վազեաց 'ի կառս և Տրոյացւոց վասըն զի-
նուց տայր պատուէր,

Տանել յոստանն ըզմեծ կապուտն 'ի շուք
անձին մեծափառ,

Մինչ գեռ Այաս կայր Պատրոկղէայ հո-
վանաւոր 'ի յասպար :

Որպէս առիւծ ածեալ զկորիւնսն 'ի
խոր յանտառն 'ի պահ կայ,

Եւ թէ որսորդք խուժեն յանկարծ,
շուրջ գայ վիրագն և գոռայ,

Շուրջանակի ըզտէգ աչացն արձակե-
լով վեր 'ի վայր,

Գազանն ահեղ խոժոռ ըզյօնսն ողջոյն
տանի 'ի խոնարհ,

Տարեալ այնպէս և քօլարկէ զկայծա-
կնացայտ բիբ զաչաց,

Հանգոյն յայնժամ ըզՊատրոկղէաւ կայր
և կըռուէր մեծն Այաս :

Ի հանդիպոյ կայր 'ի նորա Մենեղաւոս
քաջարին,

Կայր և հայէր և 'ի ցաւոյն աղիք քաջին
գալարին :

Ոչ հանդարտեաց Իսկողոթեան Գլաւ-
կոս Լիւկեանց զօրավար,

Խոժոռ ակամբ ձայն 'ի Հեկտոր ետ և
ձրգեաց պարսաքար .

«Տեպեամբ, հեկտոր, քաջ նահատակ
այլ դու արդեամբք անաւագ,
Ի զուր է քեզ համբաւ փառացդ, որ 'ի
փախչել էս արագ:

Ե՛րթ արդ խորհեաց զխօրդ փրկել զոս-
տանդ և զայդ աշտարակ
Դու միայնակ ընդ քում ազգին որ Տրոյ-
իոյ են բընակ:

Ոչ ոք Լիւկեանց վասն ոստանիդ ընդ
Դանայեանց կըռուեսցի,
Զի չակնածես անդուլ ճըգանց, երես
չառնես մրցողի:

Ռամիկ արանց դու զո՞ր երբէք խընամ
ածցես և կամ դիւր,

Դու որ լըբեր ըզՍարպեդոն ըզքոյ համ
հարզն և մեծ հիւր:

Այ հիբացեալ, թողեր ըզնա յորս Աքայ-
եանց և յաւար

Զայն քաջազօրն, որ քաղաքիդ որ քոյ
անձինդ էր պատուար:

Ոչ ախոյեան կայր մեծապէս ցորչափ
զարև տեսանէր:

Զի վատացար և զայնպիսին շանցն 'ի
ժանեաց ոչ զերծեր:

Արդ թէ Լիւկեանք ինձ անսացեալ
դարձ 'ի տուն մեր արասցուք,

Վաղ Տրոյիոյ հասցէ անշուշտ դոյժ օր-
հասին և չըշուկ:

Ո՛վ, թէ զարդիս 'ի Տրոյացիս հուր բո-
ցանայր 'ի սրտի,

Հուր որ զբաջացն ողջոյն գրաւէ հայրե-
նասէրն ըզհոգի:

Եթ' էր դոցա վառ և բորբոք գուլ ձայ-
րենեացն և սաշտօն,

Բա՛ փոյթ ընդ փոյթ ըզՊատրոկղէս մեք
քարշէաք յԵղիօն:

Եւ թէ երբէք յոստանն 'ի մեծ դիակ-
նացեալս այս արդոյ

Ածեալ լինէր առ Պրիամոս կորզեալ
մարտին 'ի միջոյ 76,

Սարպեդոնին ըզպերճ՝ ըզզէնս մեզ ձօնէ-
ին Յոյնքն արագ,

Եւ մեք ըզմեր դիւցազն արդոյ 'ի յԵղիօն
ածէաք:

Զի որ աստէն կայ դիտասպատոս ունի
համհարզ զաւագ այր,

Որ ախոյեան մեծ է Յունաց և ինքն ունի
քաջ որեար 77:

Բայց դու արւոյն այն Այասայ զի 'ի
դիմի ոչ հարեր,

Խուճապեցար երբ մի անգամ ըզդա 'ի
վէգ յակն արկեր.

Զի դու նմա մենամարտիկ ոչ կարդա-
ցեր ասպարէզ.

Գիտես իսկ քաջ, թէ այդ վերագ է կորո-
վի քան ըզքեզ 78:

Խեթիւ 'ի նա յառեալ հեկտոր անդէն
բարբառ արձակեաց .

“ Զի՞ դու Գլաւէ , զի՞ այդպիսիդ բան
սլարսեցեր խրոխտապանծ .

Վա՛շ քեզ այր դու , զոր կարծէի վե՛հ
բոլորից 'ի հանճար ,

Որք յարգաւանդն 'ի Լիւկիա բնակասը
նու՛նդք են որեար .

Արդ ես շատ ինչ ըզքո հանճարն ա
ռեալ եմ աստ յայսպանել ,

Որ տիտանեանն յԱյասայ զիս ասա
ցեր խուսափել :

Զիս ոչ խօշիւն , ոչ նրժուպաց դոփմանց
սարսէ յաղթ սըմբակ ,

Զիս Դիոսին ասպարափառ խորհուրդն
յաղթող սլարտէ ցանգ .

Այն որ զարին ահաբեկեալ նրկուն առ
նէ հեշտապէս ,

Թէպէտ և ինքն ըզնա մարտին դրդեալ
իցէ 'ի հանդէս .

Բայց դու աղէ մատիր , ո՛վ քաջ , կա՛ց
մրցանացս առ ընթեր ,

Տեսցես այսօր եմ վատ արանց , որպէս
դու զիս սլարսեցեր .

Կամ թէ վանեմ ես զայր հեղէն , թէ
պէտ հըզօր աննըման ,

Որ անճնադրաւ Պատրոկղեսին հովա
նասցի դիական ” :

Լսաց, գոչեաց ըզբոց մարտին վառեաց
կրկին սաստկապէս .

«Տրոյեանք, Լիւկեանք և Դարդանեանք,
ձեզ քաջք, ահա ասպարէս .

Օ՛ն բարեկամք, լիք անվրկանդք, ձեզ
քաջ բազուկքդ յուշ լիցին ,

Մինչև ըզզէնսն արկից ես պերճ զԱքիւլ
լեսի քաջազին .

Ըզզէնսն ասեմ, զոր Պատրոկղեայ մա-
հուամբն առի ինձ աւար » .

Ասաց, 'ի նոյն փայլակնաձև եւ 'ի մար-
տէն չու արար :

Սրացաւ արագ, հաս որերոյն որ ոչն
էին 'ի բացեայ ,

Այն որք յոստան գնային բարձեալք ըզ-
մեծ կազմածն Աքիլեայ :

Մեկուսացաւ 'ի վայր ազատ , էառ ըզ-
զէնսն 'ի փոխել ,

Եւ զիւր կազմածն ետ Տրոյացոց 'ի մեծ
ոստանըն տանել :

Եկաց , արկաւ զԱքիլեասին զանմահ ըզ-
զէնս զարդ անձին ,

Զոր 'ի պարգև արդոյ իւր հօր դէքն
երկնաւորք ձօնեցին .

Հայր իւր յեցեալ 'ի ծերութիւն ետ
զայն որդւոյն քաջալաւ ,

Սակայն 'ի զէնս 'ի հայրենին ոչ և որդին
ծերացաւ :

Լնդուստ զեկտոր Ամարոպայինն յակն
 'ի վերուստ արկանէր,
 Յորժամ վեհին Աքիլլեսի նա պերճ 'ի
 ղէնսըն վառէր .

Շարժեաց ըզգլուխն և խօսեցաւ խոր 'ի
 սրտին խեղամուտ .

« Այ հէգ, ընդ միտ չածես զօրհասդ որ
 արդ քեզ կայ մօտալուտ .

Այլ դու անձին զարդ արկանես զան,
 մահ ըզգէնս ըզքաջին ,

Յորմէ ահիւ առ հասարակ կանոցածինք
 սարսեցին :

Դու և տապաստ արկեր զնորա համ
 հարզն ըզքաջ և ըզհէզ ,

Զուսոյն, զգլխոյն ղէնս կապտեցեր զը
 զւեալ ըզնա դառնապէս :

Արդ թէպէտ ոյժ 'ի քեզ հեղում 'ի մե
 ծապէս զօրավիդ ,

Բայց այս լիցի քեզ առ յինէն 'ի փոխա
 ըէն գեղեցիկ ,

Զի զպերճ կազմածըն զԱքիլլեսայ 'ի
 քում դարձին 'ի մարտէն

Մի մօտեսցի Անդրոմաքէ 'ի բաց առնու
 ղայն 'ի քէն » :

Լսաց, և վեհ Ամարոպայինն ընդ թուխ
 յօնիւքն ակնարկեաց ,

Եւ իրանացըն հեկտորայ զկազմած զը
 նուն յարմարեաց :

Արկաւ ըզգէնան, արկաւ զԱրէս, անդէն
յԵկտոր բոցք հատան

Եւ հրահոսանք կորովութեանց 'ի յերա-
կունս ընթացան:

Գոչեաց ասեղ և մուտ քաջացն նիղա-
կակցացն 'ի հանդէս,

Եւ Աքիլլէան հրափայլ զինուքն ինքն ե-
րևէր Աքիլլէս:

Հուրջ կարգ 'ի կարգ յածեալ զօրուն
'ի մարտ վառէր զայրընտիրս,

ԸզՄեսթիդէս և ըզԳլաւկոս, ըզԹեր-
սիդոք, ըզՓորկիս.

ԶԱստերոպոս, ըզԴիսեսնոր, 'ի նոյն վա-
ռէր զԻպսոթոս,

ԸզԲրոմիոն և ըզՄեդոն և զհաւահարցն
Եննոմոս:

Այս քաջազանց խրախոյս յայնժամ ձայ-
նիւ կարգաց մեծազօր.

« Ինձ ունկըն դիք սահմանակիցք խումբք
համհարդից բիւրաւոր.

Ոչ 'ի խնդիր ինչ բազմութեան որ և
չէր ինչ պիտեան,

Հրաւէր 'ի ձեր 'ի քաղաքաց ձեզ կարդացի
յայս ոստան,

Այլ զի հարսանց մեր ծընդասէր և մեր
մանկանց աղածրի,

Ընդ իս 'ի գոռ Աքայեցւոց լիջկք հըզօր
հովանի:

Յայս մտախորհ , 'ի հաս 'ի հարկ ես
զիմ մաշեմ ժողովուրդ ,

Զայր այր 'ի ձէնջ լընուլ բարեօք և տալ
ոգւոց ձեր յադուրդ :

Ի մարտ ուրեմն հապա այր այր . որ կամ
տապաստ անկանի

Կամ թէ ապրի . զի առ և տուր այս ան
հրաժեշտ է մարտի :

Բայց թէ ոք քաջ 'ի վեդ ելեալ ըզ-
մեծն Այաս ընկրկէ ,

Եւ 'ի բանակ մեր քարշեսցէ զայդ դիտա-
պաստ Պատրոկլէ ,

Կէս զաւարին տըւեալ նըմա և ես կիսով
չատացայց ,

Նա և 'ի բուն հաւասարորդ առնեմ ըզնա
իմ փառաց » :

Լըւան , անդէն հրոսեն 'ի Յոյս քաջիկ
հարեալք զոռս 'ի բոյս ,

Ի վեր նիզակս ճոճան առեալ իբրև մար-
տիկք մեծայոյս :

Խիզախեցին թափել ըզդին բուռն Այա-
սայն 'ի ձեռաց .

Այ խօլամիտք , որ նա շատ զոք ձօն մե-
ռելոյն սարգևեաց :

Պարճաւ Այաս առ Մենեղաւ և զգու-
շացոյց 'ի սպհուն .

« Լոր ինձ , ասէր , ո՞ բարեկամ , տագ-
նապ է մեզ երկոցուն :

Խիթամ անշուշտ, մէք 'ի կըռուոյս դարձ
չարասցուք ողջանդամ,

Զի Պատրովեայ զարդիս 'ի սլահն ոչինչ
այնպէս ես հոգամ.

Նորա դիակն արդ գէշ արկցի շանց Տրոյ-
իոյ և հաւուց,

Ես վասըն քոյ և իմ գլխոյն խիթամ ար-
կած 'ի ժամուս :

Ո՛չ տեսանես, զո՞ր մէգ պատեաց հեկ-
տորդ այդ մեծ պատուհաս,

Շըշուկ յուղեաց առ հասարակ, արդ
շանթեսցէ մեզ օրհաս :

Արի դիւցազն, և տո՛ւր խրախոյս քաջաց
քաջաց այրընտիր,

Չայն բարձ կարգա, ձայնիդ թերևս ոք
լինիցի ունկընդիր » :

Լսաց Այաս, լըւաւ արին յարեաւ ան-
դէն անվէհեր,

Բացէ 'ի բաց 'ի զօրն Յունաց քաջահըն-
չող ձայն աղդէր .

« Աղէ Յունաց արքայազունք և զօրա-
վարք օն արիք,

Որք յԱտրիդեանցն 'ի բազմականս ա-
կումբ առնուք գեղեցիկ .

Ըզձօն ըմպէք ըզբաժակին, զի ամբոսից
էք արքայ,

Եւ շուք փառաց ըզձեր թագին ունիք
անդուստ 'ի Դիայ :

Կըշուէլ աստի ես չբաւեմ զայր այր 'ի
ձէնջ զօրավար ,

Այնչափ ահա մեզ հուր մարտին մըրը
կեցաւ բոցավառ .

Ո՛րք լըսէ աստ վազեսցէ նա հրաբորբոք
'ի սրտի ,

Մի՛ յանձն առցէ թէ շանց Տրոյեանց
խաղ Պատրոկղէս կարգեսցի » :

Ըզձայնն անդուստ արագ արագ լըւաւ
Այասն Ոիլեան ,

Դիմեաց նախկին և նահատակ անց մի
ջամուխ 'ի խըռան :

Յարեաւ երկրորդ Իդոմենէս , եւ Մերիոն
ըզկընի

Նիզակակից մարդախանձին համանմա
նեալ Արեսի :

Իսկ և զայլոցն ո՛ր բաւեսցէ յիշէլ զա
նուանսն առանձին ,

Որ մի անգամ ըստ նոցանէն ըզմարտն
Յոււնաց վառեցին :

Նահատակեալ հրոսէն փաղանգք Տրոյ
եանցն հոծեալ ահափետ ,

Յառաջագէմ հըսկայազօրն Հեկտոր խա
ղայր կարապետ :

Որպէս յորժամ երկնահոսան մեծի գե
տոյն 'ի բերան ,

Ալքէ ահեղք 'ի թափ նորա գոչէն ընդ
գէմ տան հորդան ,

Բոմբեն ամուսնաբեր լինելով, ամե-
 հանայ ծովն անդուստ 78,
 Այնչափ Տրոյեանց մեծ հրոսակին խո-
 շիւնքն հնչեն 'ի բացուստ :
 Յոյնք համախումբ ըզՊատրոկղեաւ ար-
 ձանացեալք 'ի ճակատ,
 Պըղընձակուռ ասպարափակ շուրջ գոր-
 ծեցին ցանգապատ :
 Իսկ Ամպրոպեանն շուրջանակի օդ մի
 հեղեալ միգամած ,
 Մուրթ մառախուղ փայլակնացայտ սա-
 ղաւարտից տարածեաց :
 Զի և յառաջն էր Պատրոկղէս Արամազ-
 դայ սիրասուն ,
 Յորչափ համհարզ ինքն Աքիլլէայ լոյս
 տեսանէր զարեուն .
 Յանձըն չառնոյր Ամպրոպայինն , թէ
 շանց Տրոյեանց լիցի գէշ,
 Վասն այն յընկերսն 'ի պահ մարմնոյն
 բոց բորբոքեաց մեծապէս :
 Բայց Տրոյացիք նահատակեալ Յունաց
 ածեն ըզտագնապ ,
 Խուճապեցան նոքա ընդ կրուկ , լըքին
 ըզդին սըրտաթափ :
 Տապառոտ ոչ զոք արկին Տրոյեանք թէ-
 պէտ վառեալք 'ի խաղմին ,
 Գօտէսընդեալք միայն ըզդին քարշէլ նո-
 քա անձկային :

Իբրև այսպէս սարսեալ Յունաց խուն
 մի կացին 'ի բացեայ ,
 Անդուստ արագ փողեալ Այաս անդ-
 րէն դարձոյց ըզնոսա .
 Այասն այն վեհ տեսլեամբ 'ի Յոյնս ,
 վեհ և յարդեանցն 'ի նախճիր ,
 Եւ Աքիլլեայ քաջի արանց երկրորդ գո-
 լով այր ընտիր :
 Փոթորկեցաւ ընդ նահատակս և արշա-
 ւէր քաջաւազ ,
 Իբրու հուժկու յաղթահարուստ կինճ
 վայրենի և վարազ ,
 Որ 'ի լերին զբոյլ բարակաց և զորսոր-
 դաց քաջ որեար
 Ի վեր 'ի վայր ընդ մացառուստ հարեալ
 պուղէ ճոխաբար ,
 Սապէս արին Տեղամոնեան Այասն այն
 վեհ դիւցազգեաց
 Թափ միջամուխ ցիրցան կացոյց ըզկարգ-
 արոյեան փաղանգաց :
 Նոքա անձկով մի ըզմիով ըզՊատրոկ-
 դեաւ առեալ բակ ,
 Ձայն կարգային քարշէլ յոստան , կան-
 դնէլ փառաց յաղթանակ :
 Որպէս Լեթեանն անդ Իսկոթոս վեհ
 Պեղասգեայն 'ի զարմէն
 Կորդեալ ըզգին 'ի յայն շըշուկ քարշէր
 զմիոյ ոտանէն .

Փոկ հաստամուր շուրջ զաճառիւք ար-
 կեալ 'ի կոճն 'ի նորա ,
 Քարչէր այնպէս նա 'ի շնորհուկս ազ-
 գին Տրոյեանց 'Է Եկտորայ :
 Բայց նա առ դուրս արագ արագ տես
 մահագոյժն ըզլլտանդ ,
 Ոչ զօրեցին փրկել ըզնա դիմագրաւեալ
 ախոյեանք :
 Տեղամոնեանն 'ի խռան զօրուն սլացաւ
 'ի նա շէշտակի ,
 Արձանացաւ եհար ընդ այտ սաղաւար-
 տին պըղընձի :
 Մըկընդահար ջախջախեցաւ կռու սա-
 ղաւարտ գիսասպանծ ,
 Քանզի ձիգն էր հըզօր տիգի և յաղթ
 բազկին էր հարուած .
 'Դ արիւնազանդ վերաբերան հոսէր ու-
 ղեղն առուաբար ,
 Լուծաւ անդէն հիբացելոյն առ հասա-
 րակ ոյժ և կար .
 Թող անկանել զոտն 'ի ձեռաց ըզՊատ-
 րոկղեայ 'ի յերկիր ,
 Եւ գիական ինքն 'ի վերայ յորսայս ան-
 կաւ անյարիր .
 Ոչ ժամանեաց 'ի Լարիսսա 'ի յարգա-
 ւանդն իւր սահման ,
 Եւ սիրասուն չետ նա ծնողաց ըզվարձ
 իւրոյ սընընդեան .

Այսպէս նորա համառօտեալ աւուրք
կենացն յօրհասին ,

Քաջաբազուկըն Այասայ նըկուն եղև նի
զակին :

Փայլակնացաւ յայնժամ հեկտոր յԱյ-
աս 'ի տէգ հաստաբուն ,

Դէտակն 'ի ձիգ կալեալ Այաս , կըքեալ
խոյս ետ 'ի կըշուոյն :

Հարաւ Սքեդոն մեծն խիտեան փոկե-
ացւոց քաջն արանց ,

Բնակիչն յարկաց վեհ Պենոպեայ և ամ-
բոխից տէր բազմաց .

Ընդ մէջ փողոյն տիգահարեալ , և եր-
կաթի սայրն 'ի բուն

Վարսեալ 'ի խոր թափ անցանէր մօտ առ
'ի ծայրն 'ի յուսոյն .

Անկաւ դոփեաց , զինուն զարդուն պը-
ղնձակուռ ձայն հնչեաց .

Եւ 'ի փորկիւն քաջ Փենոպեան դիմեալ
գոռաց մեծն Այաս .

Նա պահ ունէր խալոթոսեայ . ընդ
փորն Այաս հար նիզակ ,

Խըզեաց ըզգոգ զրահի նորա անցոյց ըզ-
սայրն 'ի գանձակ .

Տապալէցաւ և 'ի յորսայս բըռնահարեաց
ըզգետին ,

Տեղի յայնժամ տան նահատակք , ետ և
հեկտոր կորովին :

Մեծաբարբառ գոչեն հեղենք և քարշ
ածեն դիականց ,

Քարշեն զՓորկիւն և զԽալսութոս , զեր-
ծուն ըզզէնս 'ի թիկանց :

Ընչուչտ յայնժամ Տրովագացիք նըկուն
վանեալք 'ի Յունաց ,

Թիկնագարձոյցք 'ի յԵղիոն գնային իբրև
վատք արանց ,

Իսկ և հեղենք և սահմանի Ամպրոպայ-
նոյն ընդդիմակ

Արիացեալք ըզյաղթուլթեան քաջ տա-
նէին մրցանակ ,

Թէ ոչ Փեբոս 'ի տիպ ծերոյ վառէր 'ի
մարտ զԵնէաս .

Էր ծերունիս այս Իպիւտեան արգոյն
Քարող Պերիփաս :

Սա Անքիսեայ առ հօր նորա իբրև Քա-
րող ալևոր

Էր բնականից հաւատարիմ խորհըրդա-
կան հարկևոր :

Զտիպ ծերունւոյս քաջ մազգեղանցն ա-
ռեալ Փեբոս 'ի ժամուն ,

« Զլինչ , Ենէաս , գոչեաց առ նա , զլինչ
է վատելդ այդ ողջոյն .

Մեծն Եղիոն 'ի տագնապի ծըլիայ ընդ-
դէմ դից կամաց ,

Ո՛ւմ կաս , ո՛վ քաջ , զի՞ վարանիս վանեւ
նորուն զօրահաս :

Տեսեալ խակ եմ, զի գիւցազունք 'ի սիրտ
'ի յոյժ ապաստան,

Առեալ զեւրեանցն ըզքաջորեար վիշտ
վանեցին զամենայն:

Ահա Դիոս, քան Հելլենաց, մեզ տալ
խնդրէ յաղթանակ,

Զի՞ թաքթաքուր ձեզ վերջոտնել և ոչ
յառնել նահատակ:՝:

Օայս ծերունին. բայց Ենէաս յերեսն
յառեալ անքրթիթ

Ծանեալ զՓեբոս ըզքաջաղեղն, յԵկտոր
ձայն ետ խիտ առ խիտ.

«Արի Հեկտոր, աղէ և դուք մեր համա
հարզք նահատակք,

Մի վատեսցուք, մի և Յունաց լիցուք աս
տէն նըշաւակ.

Մի յԵղիոն թիկնադարձոյցք խուճա
պեսցուք անարիք,

Ինձ ոմն 'ի գից մօտևորեալ խրախոյս
կարդաց զօրավիգ.

Ասաց, թէ Զևս իշխան մարտին մեզ արդ
կացցէ հովանի,

Օ'ն առեալ, քաջք, հրոսեալք 'ի Յոյնս
հորդան տացուք շէշտակի.

Դոքա ըզդին, ըզՊատրոկղեայ գէթ ան
խուճապք մի տարցին:՝:

Ասաց, վազեաց ինք' նահատակ արձա
նացաւ առաջին:

Բոց 'ի Տրոյեանս արծարծեցաւ, դարձան մարտին յասպարէս

Եւ 'ի դիմի Աքայեցւոց հարկանէին սաստկապէս.

ԶԼիոկրիտոս քաջ զԱրիսպեանն հար նիզակաւ Ենէաս,

Արկ դիտապատ. էր սա հըզօր Լիւկոմիդեայ համահարզ.

Տասպալեցաւ. քաջին աղիք Լիւկոմիդեայ գալարին,

Յառաջադէմ՝ արձանացաւ սայր շողացոյց զաշտէին.

Կըչիւ 'ի լեարդն եհար զարքայն զԱպիսաոն զԻպպասեան,

Հար ընդ սրտին առաքաստիւ և ծունկք նորա վատեցան:

Ի Պէոնեայ սա չու արար 'ի գաւառէն արգաւանդ,

Եւ էր երկրորդ Աստերոպեայ սա նահատակ անվըկանդ:

Ի մահ նորա Աստերոպեայ քաջին աղիք գորովին,

Շէշտ խոյացաւ 'ի վէգն Յունաց, այլ ոչ բաւեաց 'ի կըռուին.

Զի զՊատրոկլեաւ վահանավառ պատնէշ գործեալ ամրափակ,

Անտառախիտ կարկառէին տէգք և մըկունդք և նիզակք.

Եւրջ դայր Այաս, բոց հատանէր,
 ձայնէր արին շատ պատուէր,
 Չքտայր ումէք ոչ վայրիկ մի 'ի Պատրոկ-
 ղեայ վերջոտնէլ.
 Ոչ և 'ի վէգ ըստ կարգն ելեալ դիմա-
 գրաւէլ արտաքոյ,
 Այլ բակ զիւրեաւ և համագունդ մըղէլ
 ըզմարտն 'ի մօտոյ.
 Ըզգուշութիւն զայս տայր յայնժամ
 Այասն Յունաց այրն ընտիր,
 Եւ հող երկրին յապաժուծից թանայր
 արեանց 'ի կարմիր.
 Էր դիակոյտ խիտ անկեւոց իբրև զկար-
 կառչս դերբեաց,
 Որք 'ի Յունաց որք 'ի Տրոյեանց որք
 համհարզիցն 'ի քաջաց:
 Չի և ոչ Յոյնք ըզՊատրոկղեաւ մարտ
 կըռուէին անարիւնք,
 Թէպէտ տապաստ 'ի պայքարին անկա-
 նէին նըւազունք.
 Հոծեալք կային քաջիկ 'ի մարտն յայն
 ուշ կալեալ և զուրուշ,
 Աչք անքըլթիթք այր յընկերէն զօրհաս
 վանել մահագոյժ:
 Եւրայրեացք գոգցես մըրըրկեցան յան-
 հընարին յայն 'ի վէգ,
 Մինչ ասէիր թէ ոչ ծագէր անդ ոչ լու-
 սին ոչ արեգ.

Այնչափ 'ի մուծ մէդ յաննըշոյլ մածան
յայնժամ կորովիք ,

Որք մարտ եդեալ ըզՊատրովդեալ մար-
մնոյն կային զօրովիդ :

Իսկ ուր այլուր Տրոյեանց , Յունաց բա-
խին բանակք երկոքին ,

Անդ անմըռայլ ընդ եթերաւ մարտ յան-
դորրու մըղէին .

Սոցա արփուոյն ջինջ և սլայծառ լուսոյն
ճաճանչ հատանէր ,

Ոչ մէդ լերանց 'ի գադաթունա , ոչ ամպ
'ի դաշտն երևէր .

Որով երբէք ոգի առեալ նոքա ճըգանց
'ի մարտին ,

Մահահամբոյրն 'ի սըլաքաց 'ի դաշտ ար-
ձակ խուսէին :

Բայց առաջինքդ 'ի մէդ պատեալ միան-
դամայն 'ւ 'ի պայքար ,

Տիգահարեալք անկանէին շատ կորովեաց
քաջորեար :

Երկուք միայն Թրասիւմեդէս 'ւ Անտիլո-
քոս 'ի բացեայ ,

Այն քաջազունքն ըզգոյժ մահուն չա-
ռին մեծին Պատրովդեայ .

Ողջ կարծէին ըզնա անդէն մըխեալ 'ի
մարտն առաջին ,

Ինքեանք մահուն և փախըստեանն ուշ
ընկերացն ունէին :

Նոքա մեկին մարտ մղէին որպէս Նես-
տոր պատուիրեաց ,

Զի քաջասցին ըզծուփ մարտին տարա-
մերժեւ 'ի նաւաց :

Բայց որերոյն որ զՊատրոկղեաւ յայն-
ժամ ողջոյն ըզցերեկ

Մարտ անպայման ահեղազօր մըրրօկե-
ցաւ ահաբեկ :

Յոգիս 'ի բուն ապաստանեալք , ընդ-
քիրտն հարեալ անդադար

Եւ ծունկք և սրունք էին քաջաց մինչև
յոտից դարչապար .

Ձեռք և բազուկք խոնջք քրրտնահոծք
'ի նոյն և աչք կորովեաց ,

Զքաջ համհարզիւ մեծն Աքիլէայ 'ի
փորձ մատեան քաջ բազկաց :

Որպէս յորժամ ըզճարպալից զարջառա-
մորթն յաղթ ցըլուն ,

Այր խաղախորդ տարածանեւ յանձնէ
'ի ձեռս որերոյն ,

Բըռնահարեալ նոքա զկաշին աստի պա-
տեն և անտի ,

Կացեալք այնպէս ճըգնին ձըգտեւ բազ-
կօք իւրեանց կորովի ,

Անդէն աւիշն 'ի դուրս բըխեալ 'ի ներքս
յորդէ ճարպն 'ի բուն ,

Եւ խիտ առ խիտ քարշեալ այնպէս ձը-
գի պարզի մորթն ողջոյն ,

Նոյնպէս ըզդին կրկին կողմանքն աստի
ձըգեն և անտի ,

Այր այր զարամբ 'ի վէգ ելեալ անդ 'ի
յանձուկն 'ի վայրի ,

Չոն տալ յոստան ճըգնին Տրոյեանք , և
Յոյնք նաւաց հանդիսին ,

Էր տեսանել անդ ըզնովաւ չըչուկ և
մարտ ահագին :

Անդ ոչ Արէսն աշխարհածուփ ոչ Ա
Թենասն 'ի զընին

Ձաշխոյժս արեաց եպերէին , Թէպէտ
սըրտնեալք 'ի յոգին .

Այնչափ Դիոս ըզՊատրոկղեաւ նըժոյգս
և խումբ քաջազանց

Խըռնեալ զայն օր անդ համագունդ , պայ
քար սաստիկ բորբոքեաց :

Չ և Աքիլէս առեալ էր քաջն ըզգոյժ
մահուն Պատրոկղեայ ,

Չի տարադէմ մարտըն մըղէր նաւատոր
մէն 'ի բացեայ :

Ընդ պատուարաւ Տրոյեանց կըռուեալ ,
չասէր , Թէ նա մեռեալ է ,

Այլ Թէ ողջիկ մինչև 'ի դրունս նահատա
կեալ դարձ առնէ .

Եւ զայն երբէք չածէր ընդ միտ քանդել
զոստանն առանձին ,

Որ ոչ դարձեալ 'ի միասին գոլ գամագիտ
զօրէին .

Զի շատ անգամ զայս 'ի մօրէն լուեալ
իսկ էր յունկանէ ,

Որ ըզ՛իայն նրմա զխորհուրդ պատմէր
նա կարգ ըստ կարգէ .

Այլ մայրն 'ի վեր չեհան նրմա զաղէտն
որ անդ գէսք ետուն ,

Զայն թէ յայնժամ տապաստ անկցի իւրն
համահարզ սիրասուն :

Իայց էր խօշիւն խիտ ըզմարմնովն 'ի
սայրասուր նիղակաց ,

Եւ զէնք անդուէք շկահեալք առ զէնս ,
քաջք տապալին 'ի քաջաց :

Յոյն այր անդուստ նիղակակցին խրա-
խոյս կարդայր մեծազօր ,

“Աղէ , ո՛վ քաջք , մեզ առ 'ի նաւս չե
դարձն երբէք փառաւոր .

Լաւ է 'նդ ոտիւք թէ թանձրահող բացցի
գետնոյն մեզ արգանդ ,

Եւ մեք աստէն անդընդասոյգք լիցուք
ողւով անլըկանդ ,

Այն շատ լաւ է քան մեք խօլաց Տրոյ-
եանց եղեալ նըշաւակք ,

Յոստանն ըզսա թողցուք քարշէլ փա-
ռաց կանգնել մրցանակ ” :

Անդուստ և այր 'ի Տրոյացւոց զայս ըն-
կերին առնէր ազդ ,

“Աղէ , ո՛վ քաջք , 'ի պահ մարմնոյս ողջոյն
լիցուք մեք տապաստ .

Մի դէ ընկճեալ յօրահասէն ընկըրկեսցի
'ի խաղմին » .

Այսպէս յայնժամ քաջք ընդ քաջաց ըզ-
բոց մարտին վառեցին :

Մարտ ամէհի կըռուին մարտիկք, և ձայն
ահեղ երկաթի

Ընդ անապատ ամբաւ օդոյն գընայր յեր-
կին պըղընձի :

Բայց անդ 'ի զատ, Աքիլէսին նըժոյգքն
յարտօսր հատանին

Տեսեալ զիւրեանց կառավարի զարկած
ըզգառն օրհասին :

Կային անշարժք տեսեալ ըզնա տապաստ
յաշտէն հեկտորեան ,

Թէպէտ և ձայն Ադոմեդոն կարդայր ա-
րին Դիորեան ,

Թէպէտ և շատ ինչ մորակեալ արագ
շարժէր խարազան ,

Թէպէտ և սաստ նոցա սպառնայր , թէ-
պէտ և ձայն աղուական ,

Լըսեն ոչինչ . ոչ յելլեսպոնտ դառնալ
'ի նաւս իղձ լինին ,

Ոչ յԱքայեանց սրանալ անդրէն 'ի մարտ
խառնել ահագին :

Որպէս արձան որպէս կոթող կայ 'ի
կանգուն անսասան ,

Մահացելոյ ուրուք քաջի և կամ բամբ-
շին 'ի դամբան ,

Այնպէս կառեալ ընդ պերճ ընդ կառան
 իբրև անշարժ անյարիր
 Կային նըժոյգքն այն գեղեցիկ քլակո-
 րեալք ընդ երկիր 79 .

Ջերմն արտասուք յարտևանանց կաթեն
 նոցա 'ի գետին ,
 Կառավարին են անձկայրեացք յոյժ
 դառնացեալք 'ի յոգին 80 .

'Դ առեղն 'ի վայր հեղեալ նոցա չէն և
 առոյգ բաշն և գէս ,
 Քերեալ զերկրաւ անկեալ ընդ լուծն
 անդ աղարտեալ կայր այնպէս :

Յակն Արամազդ արկեալ վերուստ զաշ-
 խար նոցուն ցաւագին ,
 Գորովեցաւ շարժեաց ըզգլուս և բար-
 բառէր առանձին ,

“Այ հիբացեալք , զի՞ զձեզ Պեղեայ մեք
 ձօն տըւաք գեղեցիկ ,
 Դուք որ անմահք բնաւորեցայք և ծե-
 րութեամբ ոչ վատիք .

Իսկ զի բընաւ ձեզ վիճակէլ այդ մահա-
 ցու արքային ,

Բայց զի ողորմ ազգի մարդկան հաղորդ
 լիջիք դուք վշտին :

Անշուշտ յերկրի մեծ վշտատես բա՛ բան
 ըզմարդ չէ և չէ ,

Որչափ դոյակ որչափ հաստուած զե-
 ւայ յերկրի և շնչէ :

Բայց ինչ և ինչ ոչ դուք նըժոյգեք և ոչ
այդ կառք գերունակ
Երբէք զԵկտոր Պրիամոսեան բարձեալ
բերցեն վերելեակ .

Չէ շատ նրմա , որ զինազերծ պարծանք
դուռայ վայրապար .

Այլ ես ձեզ լանջ տամ քաջալանջ , թը-
ռիչս ոտիցդ օդապար ,

Զի զԱդոմեդ ողջիկ 'ի նաւս տարջեք
մարտէն տարադէմ ,

Զի տակաւին ես յաղթական շուք Տրոյա-
ցւոց ընձեռեմ :

Մինչև 'ի նաւս դիմեալ դոքա օրհասած-
ցեն դառնութեան ,

Մինչև արեգն 'ի մայր դարձցի , մինչ
մութն հասցէ աստուածեան :

Լսաց արքայն , և նըժուգաց կորով չըն-
չեաց 'ի մարմին ,

'Նոքա ըզբաշտն փոշոտեալս թօթափե-
ցին ընդ գետին :

Սրավարք 'ի մէջ 'ի բանակաց թուռ-
ցեալ ըզկառս վարեցին ,

Արծարծեցաւ քաջն Ադոմեդ ցաւեալն
'ի մահ համհարզին .

'Նըման անգեղ ըզհետ սագուց զարագ-
ոտինս մորակեր ,

Ի զի հեշտին 'ի Տրոյացւոց խառնամբո-
խէն խուսափէր ,

Ե զի և հեշտ նա խառնամուխ դիմեալ
 'ի զօրն և վանէր ,
 Հրոսեալ այնպէս ահեղազօր բայց զոք
 տապաստ չարկանէր :
 Չէր բաւական 'ի վեհ յայն կառս վերե-
 լակեալ միայնակ ,
 Սէգ նըժուգաց գոլ սանձակալ 'ի նոյն
 կըշուել և նիզակ :
 Պէտական անդուստ կալեալ 'ի նա ոք
 համհարզիցն ախոյեան ,
 Էր սա որդի Լայերկոսին Աղկիմեդոն Ե-
 մոնեան ,
 Դիմեաց եկաց յետոյ կառացն յԱւդոմե-
 դոն ձայն կարդաց .
 “ Զանշահ խորհուրդդ , Աւդոմեդոն ,
 զայդ ո՞ր 'ի դից քեզ սադրեաց .
 Ըզքեզ , ո՞վ քաջ , ո՞ր խօլացոյց 'ի գեղեցիկ
 քո հանճար ,
 Զի միայնակ 'ի ճակատուն մըտեր Տրոյ-
 եանց 'ի պայքար :
 Ո՞չ տեսանես , զի համահարզ քո քաջ-
 արին տապաստ կայ ,
 Եւ Աքիլեան զինուքն 'ի յուս հեկտոր
 խայտայ և սիգայ ” :
 “ Եւ ո՞ր արդեօք , կրկնեաց նըմա Աւդոմե-
 դոն նահատակ ,
 Ո՞քեզ , ո՞վ քաջդ Աղկիմեդոն , յԱքայե-
 ցիս հանգուռակ ,

Որ բաւեսցէ տանել բերել զանմահ նը-
ժոյգսդ օդապար ,

Բայց թէ Պատրոկղ իւր կենդանեաւն
այն դիւցանման կառավար .

Այլ նա , աւանդ , կայ դիտապատ յօրա-
հասին իւր սահման .

Բայց դու , ովքաջ , առ ըզմորակդ առ
զայս չքնաղ երասան .

Վերելակեաց , ես վայր իջեալ խառնիմ
ըջուկն 'ի յամբաւ " .

Ասաց , հապճեպ Աղկիմեդոն թեթև 'ի
կառս խոյացաւ :

Առ ըզմորակն , առ զերասանն 'ի բռին
արին անվեհեր ,

Ի վայր վազեաց Ագոմեդոն , հեկոոր
անդուստ տեսանէր .

Դարձաւ արագ և յԵնէաս որ կայր
ընթեր ձայն կարգաց ,

« Լո՛ւր ինձ դու քաջ Տրոյեանց աւագ ,
խորհրդականդ Ենէաս ,

Ահա նըժոյգքն ամոլք անմահ Աքիլլէ-
սին այն արագ

Երևեցան 'ի դաշտ մարտիս , այլ կառա-
վարքն անաւագ .

Անշուշտ կապտեմ ես ըզնոսա թէ քա-
ջանաս դու ընդ իս ,

Հատ է դըռոյթ թէ մի անգամ տացուք
նոցա ըզմարտիս :

Դոքա ընդդէմ ոչ բաւեսցեն մեզ ճակատել 'ի կըռուին » .

Ասաց Հեկտոր , խրախոյս եբարձ Անքիսեսի քաջորդին :

Նապա խաղան , պատեալ զուսովք քեմուխտ ըզյաղթ արջառոյ

Չոր , հաստամուր , նոյն և 'ի կուռ ամրածածուկ պըղընձոյ :

Խրախուսեցին և Քրոմիոս և Արետոս ,
գեղերես ,

խաղան ըզհետ և դիմագրաւք խնդան յուսով յասպարէս :

Են մեծայոյսք հարուլ ըզքաջս վարել զնըժոյգսն աննըման .

Այ մանկամիտք , որք յապաժոյժ գուհեալք յարին , ոչ դարձան :

Մահ Ագոմեդ գուժեաց նոցա . բայց նախ 'ի Զեւ տըւեալ ձայն ,

Անդէն կորովք աշխոյժք հրահոս 'ի խոր սրտին տան հորդան :

Դարձաւ արագ առ մըտերիմն Աղկիմեդոն զայս ազդեաց ,

« Մի տարագէմ յինէն , ո՞վ քաջ , տարցիս զամուրս նըժուգաց .

Մօտ ինձ վարեա , ես 'ի թիկանց լըւայց դոցա ըզթասին ,

Քանզի անշուշտ Հեկտոր այսօր ոչ տացէ դուլ իւր թափոյն ,

Մինչև զնըժոյգսն գիտապանծ զԱքել-
 ւէսին կապտեսցէ ,
 Եւ աստ ըզմեզ տապաստ արկեալ զԱ-
 քայեցւոց կարգն եղծցէ :
 Կամ ո՞ գիտէ , թէ 'նդ նահատակս և
 ինքն անկցի յօրահաս » .
 Ասաց , գոչեաց ձայն մեծագոչ 'ի Մե-
 նեղաւ և յԱյասս :
 “ Արիք Այասք , Մենեղաւէ , դուք զօ-
 րավարք անվճկանդ ,
 Պահկերուծիւն ըզգիականդ քաջաց 'ի
 ձեռս տուք յաւանդ .
 Թո՛ղ մեռելոյն նոքա 'ի պահ թափ վա-
 նեսցեն ըզխօլաց ,
 Դուք աստ եկայք վանեւ , ո՛վ քաջք , զօր-
 հասն ըզմեր կենդանեաց :
 Զի աստ հըզօրք մեզ գերարուօսը ածեւ
 մարտիւ գիմեալ գան ,
 Այս է հեկտոր և Ենէաս Տրոյեանց ա-
 ընքն աննըման :
 Այլ զի գրաւեալ են եւք իրացդ 'ի գեցն
 'ի գոգ բարեբաստ ,
 Օ՛ն արդ և ես սլացայց 'ի տէգ և հոգ
 կալցի Արամազդ ” :
 Ասաց , ճօճեաց ձրգեաց կըշիւ զաշտէն
 երկայն նիզակի ,
 Հար և խոցեաց զԱրետոսին ըզկուռ աս-
 պար բոլորչի .

Ոչ հանդարտեաց սաստիկ տիգին , այլ
 Թափանցանց սայրասուր

Խոր ընդ կամարն անց 'ի գանձակն աշ-
 տէն վարսեալ հաստամուր :

Որպէս յորժամ ըզսուր տապարն այր 'ի
 բազուկ քաջաբուն

Առեալ յետուստ իջուցանէ 'գ եղջիւրս
 վայրագ արջառոյն ,

Ըզնեարդն ողջոյն խրզէ զնորա նա վեր
 վազեալ տապալի ,

Այսպէս անդ հէգն 'ի վեր վազեաց
 զարկաւ յորսայս ըզգետնի :

Ընդ փեռեկեալն ընդ ախոնդիս տէգ
 սայրասուրն 'ի ծայրին

Սարսէր ճօճան հարուստ մի ժամ մին-
 չև քաղեաց ըզհոգին :

Բայց և հեկտոր յԱդամեդոն փայլակ-
 նացաւ 'ի յաշտեայն ,

Նորա դէտակն հանդէպ կալեալ և 'ի
 դերև զայն եհան .

Քանզի ճեպեաց և 'ի խոնարհ խուն մի
 կըքեալ զառաջեալ ,

Վերոյ ուսոյն քերեալ երկայն աշտէն
 յերկիր վարսեցաւ .

Վարսեալ այնպէս նիզակաբունն էր 'ի
 ծայրին երերուն ,

Մինչև 'ի սպառ վատեալ Թափոյն հան-
 դարտեցաւ տէգն 'ի բուն :

Անշուշտ յայնժամ ձրգեալ սուսերս և
 խառն ընդ գիրկ կըռուէին ,
 Թէ ոչ Այապքն ամուլք քաջաց ըզթափ
 նոցայն կարճէին :
 Այն ինչ անդուստ երևեցան նոքա 'ի
 յօգն համհարզի ,
 Շըրտեաւ Հեկտոր և զգուշացեալ անդ-
 րէն ընդ կրուկ վերջոսնի .
 Յահ ըմբռնեալ և Ենէաս և Քրոմիոս
 տեղի տան ,
 Անդ դիտապաստ լըքեալ զԱրետ 'ի յա-
 սլաժոյժն իւր արեան :
 Բայց Աւդոմեդ արագավազ իբրև զԱ-
 րէս խոյացաւ ,
 Արձանացաւ կապտեաց ըզղէնս , ձայն
 զայս կարգաց ճոխաբար .
 “ Ո՛վ, գիւր սրտի առի խուն մի 'ի մահ
 իմոյն Պատրոկղէայ ,
 Թէպէտ հարեալս այս դիտապաստ յոյժ
 է խոնարհ քան ըզնա ” :
 Ասաց և առ զկապուտ զինուցն , ա-
 րեամբ գունեալ էր համակ .
 Եդ զայն 'ի կառս և ինքն անդրէն 'ի
 նոյն պարսեաց վերելեակ .
 Ձեռքն ոտքն 'ի բուն եկին քաջին ընդ-
 ասլաժոյժ մեծ արեանց ,
 Որպէս յորժամ առիւծ ըզցուլ ժանեօք
 մալեաց գիշախանձ :

Եւ մարտ դարձեալ ըզՊատրովդեալ
բաղմակական յուզեցաւ ,

Զ'ի բոց մարտին և ինք՝ Պալաս յերկնից
յերկիր խոյացաւ :

Ամարոպայինն յըլեաց ըզնա վառել ըզ
Յոյնս անպայման ,

Զի և նորա խորհուրդ մըտաց քաջ իսկ
չըջեալ էր յայնժամ :

Որպէս յորժամ մարդկան ազգի ըզծիրա
նին ծիածան

Առեալ ձրգէ մեծատարած նա 'ի յերկ
նից 'ի նըշան 81 ,

Թէ արհաւիրք պաշարեսցեն և յոյգք
մարտից և գոռմունք ,

Կամ Թէ զաշխարհ գրաւեալ կալցեն
սառնասառոյց ձրմերունք ,

Եւ անդ 'ի գործ հողաւլաստակ ձեռք
լըքանին մըշակաց ,

Ի նոյն տըխրեալ և վըշտահար դասակք
հեծեն պաճարաց :

Նըման Պալաս զամբ ծիրանին արկեալ
անձին քօղ 'ի զարդ ,

Մուտ ընդ խուժանն Աքայեցւոց զայր
այր զարթոյց առ 'ի մարտ :

Չայն փուլթացոյց առ Մենեղաւ զի
կայր արին մերձ առ նա ,

Խրախոյս յորդէր ըզտիպ և զձայն առեալ
զազդոյն Փիւնիկեայ .

“Ի քեզ անշուշտ, Մենեղաւէ, ՚ի քեզ
հարցեն մեծ բռնքիջ,

Թէ խաղ այդպէս լիցի մեծին սերտն Ա
բիլլէայ աջակից.

Թէ շուկք արագք ՚ի Տրոյիա կեղեքես
ցեն զնա ողջոյն,

Առակ լիցիս. օն առեալ, քաջ, ձայն խրա
խուսի տուր զօրուն”:

Լըւաւ արին և ծերունւոյն կրկնեաց
արագ անդրադարձ.

“Հայր մեր արդոյ, դու հինօրեայ, լուր
փունիկէ դիւցազդեաց.

Յանկարծ զտարափ վանեալ նետից էր
ինձ Պալլաս հովանի,

Եւ ես անշուշտ ՚ի սլահ մարմնոյն ցանգ
զոտս ՚ի բոյս հաստէի:

Քանի թախիծ և ցաւ անչափ գրաւեաց
զոգիս մահ գորա.

Ո՛վ, բոց ծախիչ է այդ հեկտոր, մեզ
ցանգ յաշտէն մահ գուժայ:

Այդ վերագիդ ինքն Արամազդ շուք արդ
ձօնէ հանապազ”.

Ասաց խարտեաշն, ՚ի լուր բանին խնդաց
խաժակն Աթենաս:

Խնդայր, զի նախ քան դիցն ողջոյն նը-
մա յողոք նա անկաւ,

Անդէն ՚ի ծունգս և յուս քաջին շնչեաց
հաստեաց ոյժ անբաւ.

Ի լանջն եհեղ զանվանելի ըզթափն ըզ-
գոռ ըզճանճին ,

Որ ցանգ վանեալ և ցանգ առնէ դարձ
անվէհեր 'ի մարմին ,

Խնդրէ կրծեւ և անձկայրեաց է մարդ-
կայնոյն նա արեան ,

Այսպէս յայնժամ աշխոյժութիւնք 'ի
սիրտ քաջին վառեցան :

Պիմեաց եկաց առ Պատրովղեաւ և շո-
ղացոյց ըզնիզակ ,

Հար ըզՊողէս 'ի Տրոյացւոց զԵսիով-
նեան զայր աւագ :

Էր քաջ և ճոխ , սրմա հեկտոր շուք մեծ
'ի զօրն հարկաներ

Զի էր նրմա այր փարելի խրախճանակից
սա ընկեր :

Երբ սա փախէր թիկնադարձոյց , կըշ-
ռեաց խարտեաշն ընդ կամար

Եւ Թափ յայնկոյս անցոյց զաշտէն , գո-
փեաց անկաւ նա 'ի վայր :

Արագ յայնժամ Մենեղաւոս սլացեալ
և ճեպ ետ անդուստ ,

Կորզեաց առ իւրսն ըզՊատրովղէս Տրոյ-
եանց ձեռին 'ի ներքուստ :

Ետես Փեբոս արձանացաւ հուր 'ի հեկ-
տոր բորբոքեաց ,

Եւ զինքն 'ի տիպ Ասիոսեան փենեպո-
սին ճըշգրտեաց .

Էր սա նըմա արգոյն 'ի հիւրս բնակէր 'ի
 տունս Աբիւղեան ,
 Ի տիպ սորա վեհ Քաջաղեղն երգիծա-
 կան սարսեաց բան .
 « Ի քէն , հեկտոր , ո՞րք յապայս զահի
 հարցի յոյն որեար ,
 Երբ աստ ըզքեզ պակոյց մարտիկդ այդ
 արդեննէկց ապիկար .
 ԸզՄենեղան ասեմ խարտեաչ խոնարհ
 'ի մէջ քաջազանց ,
 Որ ըզՊատրոկղ արդ միայնիկ 'ի Տրոյա-
 ցւոց առ կորզեաց .
 Դա ըզհամհարզ քո նահատակ 'ի մահ
 վարեաց քաջասէս ,
 Ըզմըտերիմդ ասեմ զարին զԵտիոնեանն
 ըզՊոդէս » :
 Լըւաւ հեկտոր , ցաւ խաւարին պա-
 տեաց ըզսիրան իբրև մէդ ,
 Դիմեաց 'ի մէջ նահատակաց 'ի զէն վա-
 ուալ 'ի հրաշէկ :
 Դիոս յայնժամ ըզփընջազարդն աս-
 պար փառաց լուսափայլ
 Բըռնահարեաց , և ողջ զԻդա 'ի յամպ
 պատեաց և 'ի բալ .
 Հարժեալ զասպարն յորոտահեղ շանթ
 հատանէր սրտաթափ ,
 Տրոյեանց նըշան ազգէր յաղթող , Յու-
 նաց փախուստ տայր խուճաս :

Նախ բիովտեան ցանգ գիմագրաւըն Պե-
նեղոս առ փախուստ ,

Զի տիգախոց թեթևակի 'ի յուսն հարաւ
'ի վերուստ .

Պողիւգամայ սայրըն ցետեաց ըզնա ցը-
բունն ոսկերաց ,

Զի սա քերեալ մօտ առ նովաւ եհար
յանկարծ և խոցեաց :

Իսկ և հեկտոր հար ըզլէգոս ճեւոյս
կրիւնեայ 'ի քաջէն ,

Ըզնա ձեռին հար 'ի պըտուղն և կասե-
ցոյց 'ի մարտէն :

Սասանեցաւ և շուրջ հայէր 'ի սիրտն ող-
ջոյն յուսաբեկ ,

Տէգ 'ի ձեռին նա ոչ բաւէր ընդ Տրոյա-
ցւոց գալ 'ի վէգ :

Լսն ինչ հեկտոր թափ 'ի լէգոս գիմէր
արին քաջալանջ ,

Իգոմենէս 'ի վերտ զըահիցն եհար յըս-
տինսն առ 'ի լանջ :

Բեկաւ 'ի բունն երկայն աշտէն , Տրոյ-
եանք բարձին աղաղակ .

Տիգեաց հեկտոր յիգոմենէս , որ էր 'ի
կառս վերելեակ .

Վրիպեաց խուն մի , հար ըզկիրան Մե-
րիոնին պաշտօնեայ ,

Որ ընդ նըմա 'ի կառավար գայր նա 'ի
մեծն 'ի լիւկտեայ :

Լիք Մերիոն յառաջ ըզնաւս , ուղի հոր-
դէր հետեակ

Եւ ինքն անշուշտ յիւրում մահուան շուք
տայր Տրոյեանց գերունակ .

Այլ Կիրանոս աճապարեալ Թափեաւ ա-
րագ նրժուգաց ,

Ըզգառնութեան օրհաս վանեալ նրմա
ըզկեանս հանդերձեաց .

Փոխան տապաստ ինքն հեկտորայ 'ի
բուռն անկաւ վիրագին ,

Ընդ ծամելեօք և ընդ ունկամբն հարեալ
'ի սայր նիզակին .

Հար զատամանց Թափեաց սուր տէգն ,
ըզկէսն եհատ ըզլեզուին ,

Ինքն 'ի կառացրն հոսեցաւ , քեմուխոք
անկան 'ի գետին :

Ճեպ Մերիոն տըւեալ ձեռացն , յերկիր
կըքեալ 'ի խոնարհ

Առ զերասանս , կարգաց արագ ձայն յի-
դոմէն ազդարար .

“ Մըտրակ 'ի կուշտ անկիր վաղվաղ գու-
'ի նաւացն 'ի հանդէս ,

Զիք այլ Յունաց չիք յաղթութիւն , գու-
խակ քաջիկ տեսանես ” :

Ասաց , և նա 'ի կայս նաւաց ճեպէր ըզ-
ձիս գիսապանծ ,

Զի և զնորա մեծ արհաւիրք զոգին ողջոյն
պաշարեաց :

Լիդ աղներև տես Մենեղաւ տես և
Այաս յանդիման ,

Զի Տրոյացւոց շուք Արամազդ տայր փո-
խադարձ յաղթուածեան :

Հապա բարբառ զայս արձակեաց Տե-
ղամոնեան մեծն Այաս ,

«Երդուեալ 'ի դիս , և մանկամիտ այր ոք
քաջիկ գիտէ զայս .

Գիտէ զի այժմ հայրն Արամազդ Տրոյ-
եանց ձօնէ մրցանակ ,

Զի ողջ դոցանեաք և սրաքք հարուն կը-
շիւ նըսպատակ .

Թէ ըզքաջաց թէ զանարեացն ինքնին
ուղղէ Ամպրոպեանն ,

Իսկ մեր սրաքք անկեալ յերկիր զօդ
հարկանեն ընդունայն :

Բայց և այնպէս ծն առեալ մեր խոր-
հուրդ կալցուք քաջիմաց ,

Զի արդ հնարինք ըզմեր գիական առնուլ
տանեւ առ 'ի բաց :

Նա և 'ի դարձ մեր ողջանդամ լիցուք մե-
րոցն 'ի հըրճուանք ,

Որ այժմ 'ի մեզ ակընկառոյցք կան թախ-
ծագին հասարակ .

Ասեն , թէ մեզ գուն հեկտորայ չիք այլ
ժուժալ քաջ բազկին ,

Այլ թէ ողջոյն մեք մարդածախ լիցուք
'ի զոհ վերագին :

Ո՛վ, թէ աստի դք փութապէս գընայր
գուժկան Աքիլէայ .

Կարծեմ չև է լըւեալ քաջին թէ սիրե-
լին տապաստ կայ :

Բայց գուժաբեր չև տեսանեմ նըմա յոյն
այր զոք գիպան ,

Այնչափ մեր քաջքն այնչափ նըժոյգքն
'ի մէգ մաճան թանձրութեան :

Հայր Արամազդ , գէթ փարատեա մէգ
զայս Յունաց զանարև ,

Ծագեա ըզլոյսդ և մեր աչաց տո՛ւր տե-
սութիւն ակներև .

Անկցուք տապաստ գէթ յարևու , թէ
այդ է քեզ 'ի հաճոյս .

Ասաց , և հայրն 'ի գութ հարաւ տե-
սեալ քաջին զարտասուս :

Արագ արագ զամբ փարատեաց և բա-
լաձիգք սլարղեցան ,

Արփւոյն ճաճանչ հատաւ կրկին , գայր
մարտն ողջոյն յերևան :

Յայնժամ Այաս 'ի Մենեղաւ ձայն զայս
արագ բարբառէր .

« Շուրջ զականեա , Մենեղաւէ , արի
մարտիկդ անվէհեր .

Թէ զնեստորեան զԱնտիլոքոսն ողջ
գըտանես տակաւին ,

Ձայն տուր նըմա երթալ գուժկան Աքիլ-
լեսի գիւցաղին 82 :

Բօթ կարդասցէ, թէ տապաստ կայ իւրն
համահարզ նաղեւին ։

Ի լուր ձայնին Մենեղաւոս արագ յա-
րեաւ քաջարին ։

Յարեաւ որպէս ՚ի պառակէն առիւծ
խաղայ բաշապանծ ,

Խոնջ և վաստակ ՚ի վէգ ելեալ հովուաց
ընդդէմ և գամիւռանց ,

Նոքա ոչ տան գօշել նրմա զարջառն ըզ-
յաղթ և ըզգէր ,

Դէմ սովատանջ կան գաղանին տըքնեալ
ողջոյն ըզգիշեր ,

Մոլեալն ՚ի ճարս զուր խոյանայ , զի
ձիգք նետիցն և տարափ

Կըշիւ ընդդէմ ՚ի կուռ բազկաց տեղան
ամբաւ առ ՚ի թափ ,

Հրոսեն և ջահք , յորոց գաղանն թէ-
պէտ մոլեալ ցանգ դողայ ,

Մինչև ուրեմն ընդ արշալոյսն թախծեալ
ոգւով տեղի տայ ,

Այսպէս խարտեաշն յոյժ սրտառուչ
ըզՊատրիկէս լըքաներ ,

Մեկնէր գընայր բայց և ՚ի դէպն Աբայե-
ցոց զանգիտէր ,

Մի՛ զարհուրեալք ըզտարփալին աւար
թողցեն թշնամեաց .

Կայր , շատ խրախոյս Մերիոնին տայր
՝ և Այասից կորովեաց .

“ Աղէ Այապ և Սերիոն Ափայեցուց
աննըկունք ,

Յուշ ձեզ , ո՛վ քաջք , հիքացելոյն մեր
Պատրուկէայ բարք քաղցունք .

Զխորդ հեզ էր մինչ դեռ շնչեր և բո-
ւորից էր սիրուն .

Աւաղ , ըզնա կապտեաց 'ի մէնջ անգուծ
օրհասն 'ի մահուն ” :

Լսաց խարտեաշն , յարեաւ անդէն ճե-
պով զուղին հատանէ ,

Եւ աստ և անդ շուրջանակի կորովաբիբ
ականէ :

Որպէս արծուի , զոր յոյժ սըրակն առ
հասարակ համբաւեն

Բնաւից թըռչնոց գոլ գերազանց որչափ
ընդ օդ սաւառնեն ,

Զի ոչ թաքչի յաչաց նորա , թէպէտ
է յամբս վերելեակ ,

Ի թաւ 'ի թուփս մացառախիտ զօլեալն
արագ նսալաստակ ,

Այլ շէշտ 'ի նա հոլաթլեան սլանայ
յօդոց 'ի բարձանց ,

Եւ ըմբըռնէ քաղէ ըզըռնչն հաւն այն վի-
րագ գիշախանձ ,

Նըման արգոյդ Մենեղաւէ , աչք լուսա-
լիբք քո յայնժամ

Ի խումբ քաջաց նիզակակցաց առ հասա-
րակ յածեցան ,

Թէ ո՞ւր արդեօք ըզնեստորեանն ողջիկ
տեսցես տակաւին .

Անդէն և անդ դիտեաց ըզնա 'ի թև ձա-
խոյ բանակին :

Անդ կայր և ձայն նիզակակցաց կարգայր
'ի մարտ քաջաւեր .

Դիմեաց Խարտեաշն եկաց 'ի մօտ ձայն մի
կարգաց գուժաբեր .

« Վայ՛ վայ՛ , դիւցազն Անտիղոբէ , բօթ մի
լըսել արի՛ եկ ,

Հրէշտակութիւն տամ գուժալից . ո՛վ ,
այն դիպեալ չէր երբէք :

Բա՛ մի անգամ թէ ականես , քաջ ճանա-
չես դու 'ի բուն

Զի մահ Յունաց նիւթէ աստուած և
Տրոյացւոց յաղթութիւն .

Մեռաւ արին Աքայեցւոց , դիտապաստ
կայ Պատրոկլէս .

Ո՛վ , անձկայրեաց գութ և գորով թող
նա Յունաց մեծապէս :

Փութա 'ի նաւս , երթ Աքիլլէայ արա-
գապէս գոյժ կարգա ,

Թռուցեալ առցէ գէթ մերկ ըզդին . զէնք
կապտեցան յԵկտորայ » :

Ըն ինչ գութեաց , Անտիղոբէայ ոս-
կերքն 'ի բուն սարսեցան ,

Նըւագ յերկար եկաց այնպէս իբր ան-
բարբառ նա արձան .

Աճքն արտասուօք լըցան քաջին , ձայնն
 յօդաւոր կարճեցաւ ,
 Բայց և այնպէս 'ի լուր ձայնին Մենե-
 ղաւեայ փութացաւ :

Առեալ ըզզէնսն և Լաւդոկեայ քաջ
 համհարզին յանձն արար ,
 Որնրժուգաց սալասըմբակ էր առ նովաւ
 կառավար :

Աճք իւր հարեալ 'ի գերարտօսը ոտք իւր
 ճեպէն 'ի գաշտէ ,
 Գնալով գընայր զի Աքիլեայ բօթ սիրե-
 լոյն գուժեացէ :

Այլ զի յայնժամ քո , Մենեղաւ , գուժն
 ըստիպեաց գորովոյն ,
 Տալ մխիթար անզօրավար տըրտմահա-
 ղորդ այն զօրուն .

Քանզի յորժամ Անտիղոքոս զիւր զօրա-
 կան լըքանէր ,
 Ըզհետ քաջին անձուկ սրտի զօրականին
 տոչորէր .

Դարման տարար յըղեալ նոցա ըզթրա-
 սիւմեդ կորովին ,

Եւ դու 'ի սլահ քոյն Պատրոկղեայ յա-
 րեար ճեպով վերըստին :

Եկն առ Այասս եկաց կարդաց հրեշտա-
 կութեան զիւր հանդէս ,

“ Ես զԱնտիղոք ճեպեցուցի գուժկան
 առ մեծն Աքիլէս ,

Գոյժ անդանդաղ տալ սիրելոյն . այլ
օն և օն դա ոչ գայ ,

Թէպէտ սաստիկ ընդ վերագին խեթա-
հարեալ Հեկտորայ .

Նա ոչ կըռուի ընդ Տրոյացւոց այնպէս
մերկիկ և անզէն .

Խորհուրդ ուրեմն ուշիմացեալք ալէ
կալցուք մէք այժմէն .

Զխորդ ըզմեր դիակն առ մեզ ոգւով կոր-
զել քաջամուր ,

Եւ 'ի հրոսել 'ի մեզ Տրոյեանց գող յօր-
հասէն անձնապուր » :

« Քաջ է խորհուրդդ , 'ի նոյն Այաս
ձայն անդրադարձ զայս արար ,

Բան մեզ արգոյդ Մենեղաւէ , քաջ խոր-
հեցար և արդար .

Արի դու ինքն և Մերիոն քաջին մըտէք 'ի
ներքոյ ,

Եւ շալակեալ բարձէք ըզդա , խաղմին
տարայք արտաքոյ .

Մէք աստ ամուք ձեզ վերջապահք նա-
հատակեալք 'ի յուղին ,

Մարտ յարդարեմք ընդ Տրոյացւոց և
Հեկտորայ դիւցազին .

Ի նոյն աշխոյժ մէք համաբունք և համ-
անուանք դիպեցաք ,

Որք և յառաջ միշտ անմեկինք ըզդոռն
Արէս վանեցաք » :

Չայն ետ Այաս , նոքա ըզգին գրկեալ
 բազկօք վերառին ,
 Բարձեալք այնպէս քաջակորով և ճո-
 խաբար տանէին :
 Յետուստ նոցա Տրոյեանց գոռիւն ա-
 ղաղակին բարձրանայր ,
 Յորժամ զերծեալ զորս գիական տեսին
 նոքա վատաբար :
 Հա միագունդ արագավազք իբրև բա-
 րակք քաջազօր ,
 Որքան զորսորդ սրանան յառաջ ըզհետ
 կընձին վիրաւոր ,
 Վազեալ այնպէս յառաջագէմք սահմա-
 նաւոր ասպարէզ ,
 Ընձուկ բերեն արագ արագ զորսն առ-
 նել գէշագէշ ,
 Այլ երբ դառնայ ժանեղ գազանն յոյժն
 ասպատան անվրկանդ ,
 Բարակքն յայնժամ խուճապ ընդ կրուկ
 կէսք աստ օձտին և կէսք անդ ,
 Այսպէս Տրոյեանք հրոսակ կապեալ
 ցանդ ասպարէս հարուստ մի ,
 Ի սուր սուսեր վանեն խոցեն ՚ի տէգ նի-
 ղակ երկսայրի .
 Այլ մինչ Այասն ահեղակերպ դառ-
 նան կըբրել ՚ի սպքար ,
 Եւ հրոսակին դիմագրաւեալք արձանա-
 նան զերթ սպառուար ,

Տրոյեանց յայնժամ ահաբեկեալ գոյնն
հատանէր երեսաց ,

Եւ 'ի սպաքար մեծ գիականն ժլտէր ոչ
ոք 'ի քաջաց :

Լսապէս նոքա ըզդի քաջին յանդորր
հանեալ անվէհեր

Տանին 'ի նաւս , թէպէտ խօշիւն յետուստ
ահեղ հատանէր :

Չորօրինակ բոց հըրդեհեալ բազմաժո-
ղովն 'ի քաղաք

Պատի յանկարծ սաւառնէլով 'ի թև թա-
փոյն իւր արագ ,

Բոց ճարակօքն ամեհացեալ , բնաջինջ
յաճիւն տունք դառնան ,

Երբ և շահեալ 'ի հրակիզման հողմն շնչե
բըռնութեան ,

Ասապէս հրաշունչ երիվարաց և քաջ
մարտկաց հրոսակին

Խօշիւնքն ըզհետ ահըս նոցա սկսուցա-
նողս գուժային :

Համայն նոքա , զորօրինակ ամուք ջրեաց
կորովեաց ,

Որք հեռեալք ընդ առապարս 'ի վայր
խաղան 'ի լերանց ,

Խաղան ձրգեն ընդ ամփափայս սըմբակ
հարեալք միաբան ,

Կամ մեծ գերան կամ 'ի կազմած նաւա-
կերտին յաղթ հեծան ,

Հատեալք զուղին խոնջք քրտնաբեկք ,
 հուժկացն ոգիք սլարտասին ,
 Սապէս ըզդին այն կորովիքն յոգւոց թա-
 սեալք տանէին :

Նոցա Այասք լեալ վերջապահք սան-
 ձեն խօլացն ըզպայքար ,
 Որպէս ըզթումք ընդդէմ ուղիսից անտա-
 ռախիտ բարձուն դար ,
 Որ 'ի խոնարհ սփռեալ տարած առ հա-
 սարակ մինչ 'ի դաշտ ,

Ըզթափ սաստիկ ըզհոսանաց սանձէ զգե-
 տոց մեծասաստ ,

Ըզջուրն աստ անդ ընդ դարափոր շրջէ
 թաւուտն այն ահեղ ,

Զի ոչ բաւէ վանել ըզնա յորդահոսանն
 այն հեղեղ ,

Նըման Այասք ըզՏրոյացւոց թափ ըզխօ-
 լացն ուղխօրէն ,

Անվանելի արձանացեալք ընդ կրօնկ վա-
 նեալ վարատեն :

Այլ կուռ նոքա խուժան տըւեալ , և 'ի
 նոսա քաջք կրկին

Հահատակէր մեծն Ենէաս հեկտոր դո-
 ռայր կորովին :

Զորօրինակ ամբ մի սակուաց և կամ տար-
 մից յոգնեբամ

խուճապելով թեւն փախչին կարկաչ
 բարձեալ մեծաձայն ,

Քանզի դիտեն ՚ի հանդիպոյ շէշո խոյա-
 նալ ըզբազէ ,
 Որ ահընկէց մանուկնց Թըռնոց ողորմել
 մահ ածէ ,
 Ըզնոյն հեւենք վանեալ յԵնեայ և յԵկ-
 տորայ նիզակին ,
 Գուժիւ մեծաւ անպատերազմք ընդ
 դաշտն ահիւ սուրային :
 Զէնք գեղեցիկ շատք փախըստեայց ան-
 կեալք լըցին ըզխըրամ
 Լըցին զափունս , և չէր խազմին չէր դու-
 վայրիկ մի անդամ :

ԵՂԻՄԵԱՆ

ՀԱԳԵԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԸ .

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անտիղոքոս գուժէ Աքիլէայ զմահ
Պատրոկղէսի : Կիրք ալէտանջ ցաւոցն Ա-
քիլէայ : Թեախ գիմէ միսիթար տալ որ-
դւոյն : Հեկտոր խիզախէ տիրանալ դիա-
կան Պատրոկղէայ : Աքիլէս ընդ սպառ-
նէշն դայ յերևան Տրոյացւոցն , և ահիւ
խուճապին նոքա : ԶՊատրոկղէս հան-
գուցանեն 'ի վրանն Աքիլէայ : Ատեան
Տրոյացւոց , ատենախօսութիւնք ընդդի-
մաբանք Պուլիւդամասայ և Հեկտորի :
Տրոյացիք կան մնան 'ի դաշտի : Ողբ Ա-
քիլէայ 'ի վերայ մարմնոյ բարեկամին :
Թեախ գնայ առ Հեփեստոս , խնդրել
'ի նմանէ զնորագործ կազմած զինուոց
հրաշակերտից վասն որդւոյն : Նկարա-
դրութիւն չնաշխարհիկ վահանին Աքիլ-
լէայ :

Տեսարանն է 'ի վրանին Աքիլէայ և
ասպա 'ի տաճարին Հեփեստոսի :

ԵՂՒԼՆԸՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԸ.

Ի ԲՐԵՒ այսպէս հուր բոցակէզ մարտին
վառէր սաստկապէս ,
Անդուստարագն Անտիղոքոսէ-հասգուժ-
կան յԱբիլէս :
Եգիտ ըզնա 'ի հանգիսոյ բարձրակառոյց
իւր նաւաց ,
Կայր և յուզէր զայն ինչ դիպեալ պա-
տահարին մեծ զարկած .
Յոգւոց դիւցազն հանեալ ասէր մըղձ-
կեալ 'ի խոր 'ի սրտին ,
« Բա՛րէ բա՛րէ , ընդէր է այդ զի Յոյնք ան-
դրէն խուճապին :

Իսկ զի բընաւ դոքա 'ի նաւս գան վարա-
տեալք 'ի դաշտէն ,

Մի՛թէ աստուածք զայն խէթ ոգւոյս ,
աւա՛ղ , 'ի գլուխ ինձ հանցեն .

Զայն զոր երբեմն արգոյ մայրն իմ գու-
շակօրէն ինձ ասաց ,

Թէ կենդանեաւ իմով հասցէ արկած քա-
ջին Միւրմիդեանց .

Տասպաստ արկեալ նա 'ի Տրոյեանց զար-
փին լըքցէ ոսկեկայ ,

Սիրա իմ գեւու . . . մեռաւ անշուշտ զա-
ւակն արի Մենեոեայ :

Ա՛յ հեքացեալ , պատուէր ետու թէ ըզ-
տրոյեան վանեալ հուր ,

Դարձցի 'ի նաւս և ընդ Հելտոր 'ի վէդ
չելցէ նա 'ի զուր :

Մինչ գեռ այսպէս կայր ոգետանջ նո-
րա խորհուրդն 'ի ծըփման ,

Եկն յերևան արձանացաւ Անտիղոքոսըն
գուժկան :

Ձերմ արտասուս կայր և հեղոյր , 'ի նոյն
և գոյժ բարբառէր .

« Աւա՛ղ , Պեղեան , լո՛ւր ինձ դիւցազն
հրեշտակութիւն բօթաբեր .

Իցի՛ւ թէ չէր դիպեալ երբէք . դիտա-
պաստ կայ Պատրոկղէս ,

Եւ շուրջ ըզմերկ ըզդիակամբ մարտ բոր-
բոքի սաստկապէս .

Ըզզէնս Հեկտոր ըզգեղեցիկսն առ կո-
ղոստեաց կորովնն » .

Գուժեաց , և ամս պատեաց զԱքիլը
ամս մի ցաւոց խաւարին :

Աճիւն մոծիր կրկին ափովն առեալ
զգըլխովն արկանէր ,

Եւ թաթաւեալ ըզնոր հաշուք ըջտիս
դիմաց մըրճոտէր :

Եղծ արջնաթոյր մոխիրն ըզճորձ բու-
րեանն 'ի հոտըս պէսպէս ,

Գետնատարած անկաւ մեծն այն և
վայր գրաւէր մեծապէս .

Ըզփունջ վարսից փետէր ձեռօքն և ա-
ղարտեալ եդ յառակ ,

Վազէն անդուստ Աքիլլէսի և Պատրոկ-
ղեայ աղախնեայք .

Յոգիս հարեալք տագնապեցան և ճիչ
բարձեալ ցաւադին ,

Եւ 'ի սեմոց խուժեալք 'ի դուրս շուրջ
կան քաջի դիւցազնն :

Կան և ըզկուրծս առեալ կոծեն և ծունկը
նոցա կըթոտին ,

Յոգւոց հանէր և Անտիդոք յարտօսը հա-
րեալ 'ի ջերմին .

Պինդ ըզձեռացն Աքիլլէսին ունէր ոգւով
սրտակաթ ,

Զի զանգիտէր թէ նա ընդ փողն իւր ան-
ցուսցէ սուր երկաթ :

Կապան ահեղ բառնայր Աքիլ, մինչև
 լըլաւ մայրն արգոյն,
 Լըլաւ յալուցս 'ի խոր ծովուն առ հօր
 բազմեալ ծերունւոյն:
 Ո՛հ հառաչեաց, և ըզնովաւ շուրջ բազ
 առին գեղեցիկ
 Որչափ 'ի յալս են 'ի ծովուն Ներեան
 դըստերք գիցուհիք.
 Էր անդ Գլաւիկէ, Կիւմոդոկէ, և ընդ նո
 սին թալիա,
 Եւ Նեսէա, Իսպէ, Թոա, էր և աչեղն
 Ալիա.
 Կիւմոդոյէ և Ակտէա, անդ հետեւէր
 Լիմնորէ,
 Եւ Մեղիտէ, Ամիլիթոա և Յիերա, Ա
 գաւէ.
 Նոյն և Դոտոն և Պրոտովէ և Փերու
 սա, Դիւնամէն,
 Ամիլինոմէ, Կալլիանիր, և ընդ նոսա Դէք
 սամէն.
 Անդ Դորիա և Պանոպէ և Գալատէ
 անուանին,
 Կալիանաս և Նիմերոտէ և Ապսեւդէ անդ
 էին:
 Եհաս անդէն և Կլիւմինէ և Յանիրա,
 Յանասաս,
 Անդ Վարսագեղն Ամաթիա, Որիթիա և
 Մերայն 83.

Եկին և այլ Ներեանանոյչքն որ են յա-
լուցս 'ի ծովուն,
Եւ ձիւնափայլն անդէն նոքօք լըցաւ
քարայրն այն 'ի բուն:
Առ հասարակ 'ի միասին ըզկուրծս ա-
ռեալ կոծէին,
Մինչև ուրեմն ըսկիզբն արար Թեախ
կոծոյ հանդիսին.
“Օ արթիք Ներեանք, քորք գերա-
բունք, 'ի լուր ձայնիս բազմակոծ,
Լիք խեղամուտ զիմ քանկօն յուզէ զո-
գին ծով ցաւոց.
Եղովկ եմ ես, աշխար ինձ մօրս ծնողի
քաջի զաւակի,
Աւանդ, զի ես որդի ծընայ ամբիծ և յաղթ
կորովի.
Վէհ դիւցազանց այդ իմ զաւակ էր բար-
գաւաճ զերթ բողբոջ,
Մնուցի ըզնա իբրև ըզբոյս յուռթի 'ի
վայր դաւարոջ:
Ի յԵղիօն արձակեցի նաւատորմին յար-
շաւան,
Անդ նահատակ Տրոյեանց ընդդէմ մարտ
յարդարել գոռութեան.
Ողբ կարդացէք, զի գիրկ ընդ խառն
ես այլ ընդ նա ոչ լինիմ
Ի դարձ նորա առ Պեղէոս 'ի յօթեւլան
հայրենին.

Յորչափ հատորդ այդ իմ հոգւոյս կեայ
տեսանէ ըյս զարփեան ,
Ի վշտատես և ես երթեալ չեղէց նրմա
սկիտեան :

Բայց և այնպէս երթամ առ սէրս, հար-
ցեալ ըզնա և լըսեմ ,
Զի՞նչ կոծ զի՞նչ ցաւ գրաւեաց ըզնա
բացեայ գոլով 'ի մարտէն » :

Ասաց և եւ ինքն յանձաւէն , յարտօսը
հարեալ գիցուհիք
Խաղան ըզհետ . ծով փեռեկի , շուք
տան նոցա յաղթ ալիք .

Հատեալ զուղին եկին հասին 'ի Տրոյիս
արգաւանդ ,
Ելին յափունս և գեղեցիկ կարգ ըստ
կարգէ կացին անդ .

Ուր Միւրմիդեանց նաւացն հանդէս
շուրջ զԱքիլլեաւ բազ գործէր ,
Ուր խոր յոգւոց հանէր գիւցազն երբ
մայրն եկաց առ ընթեր :

Ի կոծ հատեալ մատեաւ յորդին առ
ըզգլխոյն փարելի ,
Յօղէր արտօսը և ձայն առ նա արագաթև
բարբառի .

Օ՛ր լաս, որդեակ , զի՞նչ իցեն կոծքդ
ասա մեկին մի ծածկեր ,

Ո՛ր ցաւ ըզքո սիրտ սլարանեաց , մօրս
հարցողիս հան 'ի վեր .

Ի գլուխ ահա հան Արամազդ 'ի ձայն
որդւոյդ լեալ ամօք,
Որպէս յառաջն առ նա 'ի վեր ձեռս
ամբարձեր մալթանօք .

Ո՛չ խնդրեցեր, թէ Յոյնք ողջոյն յինչև
'ի նաւս վանեացին,
Վիշաք կարևորք հասցեն նոցա, անձուկ
բերցեն քում բազկին »:

Ի խոր յոգւոց հառաչելով ասէր արագն
Ա.բիւլէս .

« Անշուշտ, մայր իմ, ինձ Ողբմպեանն
երես արար մեծապէս .

Այլ աղէ ինձ զի՛նչ քաղցրասցի երբ
Պատրովդէս կայ տապաստ,
Վեհ համհարզից իմ նազելին, վայելքն
ողւոյս բարեբաստ .

Էր հաւասար նա իմ գլխոյն . մեռա՛ւ,
կարդամ ինձ աւա՛ղ .

Ըսպան հեկտոր, առ յաղթ ըզգէնան .
զէնք հրաշակերոք և չքնաղ .

Չոր Պեղոսին դապք անմահից ձօն ձօնե-
ցին պանծալի

Յաւուր յորում հանին վիճակ .բեզ զան-
կողին մահացուի :

Ո՛վ թէ յանդուհդս էր քո 'նդ անմահս
ընդ ծովայնոց լեալ բընակ ,

Եւ Պեղէոս կին մահացու ածեալ էր քո
փոխանակ .

Քեզ բեր թառաչ 'ի մահ որդւոյս քեզ
չեւանէր 'ի սրահն ,

Զի դու կրկին զ'ի տուն դարձեալս ոչ
գրգեսցես մայրօրէն :

Այլ ոչ ժուժայ սիրտ իմ , ո՛վ մայր , կեալ
տեսանել ինձ զարե ,

Եւ ոչ երբէք լինել մարդկան կենցաղա-
կից ակներև ,

Մինչ չև ինձէն ղեկտոր վերագն յոգի
հարեալ յիմ աշտեայ ,

Եւ նա յարեան իւր թաւալեալ ըզվրէժ
լուծցէ Պատրովդեայ ” :

Արկնեաց թետիս , և արտասուաց աչք
իւր թացեալ 'ի վըտակ .

“ Կամիս ուրեմն արագամահ լինել այժ-
մէն , ո՛վ որդեակ .

Զի քեզ օրհասն յետ հեկտորայն փու-
թով լիցի ընդ առաջ ” .

“ Թո՛ղ , մայր , օրհասն , անդէն կարճեաց
դիւցազն յոգւոց հան թառաչ ,

Թո՛ղ , մայր , օրհասն իմ փութաացի , իբ-
րև ձեռք իմ վերջացան

Իմ Պատրովդեայ յօգն հասանել նիղա-
կակցիս աննըման .

Աւա՛ղ , իմ սէրն անկաւ տապաստ 'ի
հայրենեաց տարածիդ ,

Ո՛վ , քանի՞օն յոգւոց սլարդէլ նա զևս
կարդայր զօրավիդ :

Եւ արդ քանզի է վըճարեալ դարձն իմ
յերկիր հայրենի ,

Եւ ոչ լոյս մի ես Պատրոկղեայ լոյս կեն
սաբեր ծագեցի ,

Ոչ և այլոց շատ համհարզիցն 'ի տէգն
անկեալ հեկտորեան ,

Այլ ես աստէն բաղմեալ 'ի նաւս, բեռն
եմ երկրի անախտան .

Ես որ Յուճնաց վերոյ բնաւից նահատա
կեմ 'ի մարտի ,

Թէպէտ քան զիս են են ճարտարք այլ
քաջաբանք յատենի :

Ո՛վ, թէ յաստուածս թէ 'ի մարդիկ
հեռն ռիսակալ կորիցէ ,

Որ և ըզմարդ լիահանճար վայրենամիտ
յարդարէ 84 ,

Որ քան ըզմեղը անուշարար և առաւել
քաղցրաբուխ ,

Ի սիրտ կաթեալ քաջորերոյն աճէ բար
դի իբրև ծուխ 85 .

Հեռ այսպիսի Ագամեմնոն արքայն յու
ղեաց և յիմ լանջ ,

Բայց աղէ դէպքն այն մոռասցին , թէ
պէտ և դէպք ոգետանջ :

Բայց ես զարդիս զիմ անողոք սիրտնըւ
ճեալ 'ի հարկէ ,

Հարից զեկտոր որ սիրայնոյս ըզկեանս
եհատ յարևէ .

Յետ այնորիկ և ես զիմ մահն ողջունեցից յօրհասին ,

Թէ զայն անմահքն և Արամազդ 'ի դուռն հանել հաճեսցին :

Ոչ խուսափեաց յօրհասէն և ոչ քաջազն հերակէս ,

Այն որ վեհին Ամարոսայնոյ էր փարելի մեծապէս .

Նըկուն ըզնա արար օրհասն և ոխն հերայն մեծասաստ ,

Արդ նոյն օրհաս և զիս առցէ , թող աստ անկայց դիտապատ :

Բայց օն այժմիկ տարեալ անձինս հանդէս փառաց քաջնափայլ ,

Հարսին ումէք 'ի տրոյուհեաց և դարդանեանց տաց ողբալ ,

Որ զգերարուօսը կրկին ափովն 'ի գիրդայտից սրբեսցէ ,

Եւ 'ի խորոց իբր յանդընդոց յոգւոց թառաչ շատ հանցէ :

Գիտուն լիցին . շատ իսկ արդէն ես դըլացայ 'ի մարտէն ,

Մի՛ արդ , մայր իմ , զիմ թափն 'ի շուրմի սանձեսցես դու յինէն » :

Լըռեաց Աքիլ , ձայն Արծաթոտն որդւոյն կրկնեաց սլատափսան .

« Բանք անսպառիրք են քո , որդեակ , մըրցելդ իրաւ և արժան :

Է գեղեցիկ յաղէտն եղբարց կալ նա
հատակ զօրավիդ 86,

Բայց քո հրափայլ զէնք հրաշակերտք
են առ Տրոյեանս աւադիկ.

Զայն արդ հեկտորն ահեղախորոխտ զու-
սովքն արկեալ և սիգայ,

Այլ ոչ յերկար նա խնդասցէ, օրհասն
առ դուրս հասեալ կայ:

Բայց դու զարդիս կայ անձնապահ 'ի
գոռու(թեանդ 'ի մարտէն,

Մինչև ինքնին քոյին աչօք տեսցես դառ-
նալ զիս այսրէն.

Վաղիւ յորժամ արև ընդ ծայրսն հար-
կանի, առ քեզ դամ

Եւ յարքայէն քեզ հեփեստեայ կազմած
բերեմ աննրման »:

Լսաց թետիս և 'ի յորդուոյն դարձոյց
ըզդէմն նազելին,

Զայն ետ դարձի դիցանուշից քերց ծո-
վաբնակ ակրմբին.

“Աղէ զարդիս լայնածաւալ մըտէք ծո-
վուն դուք 'ի խոր,

Եւ միաբան յայց յապարանս ելէք Ծե-
րոյն ալևոր:

Գնացեալ ոճով հօր ծովայնոյն բան
պատմեցէք զամենայն,

Զի ես բարձուն Ողիմպոսին արդ ելա-
նեմ յարտեան:

Յայց առ Հեփեսոս առ վեհ դարբին
 Ճարտարապետ ելանեմ,
 Թէ հաճեսցի ձօնել որդւոյս փայլակնա-
 ցայտ զարդ և զէն » :
 Լըւան նոքա իջին 'ի ծով և ընդ ալեօք
 սուզեցան ,
 Եւ արծաթոտըն Դիցանոյշ դէմ եդ 'ի
 տունն ողիւմսեան .
 Չքնաղ ըզգէնսրն վաղ ընդ փոյթ որ-
 դւոյն ածել գիւցազին ,
 Արագ արագ 'ի յողիւմսոս ոտք Դիցու-
 հւոյն ճեպէին :
 Մինչ այս մինչ այն , 'ի Հեկտորայ հել-
 լէնք վանեալ վերագէն
 Մինչև 'ի նաւս մինչ յԵլլեսսպոնտ գու-
 ժեալք փախուստ արագէն :
 Նոքա յանդորր զնիզակակից զԱքիլլէսին
 Պատրոկլէս
 Չև անդրագոյն քան ըզնետից հանեալ
 էին ասպարէս :
 Չի Թափ տըւեալ առ 'ի դիակն հորդան
 կրկնեաց այրուծին ,
 Եւ նահատակ անդ փայլակէր Հեկտոր
 իբրև բոց հրատին .
 Երեցս յետուստ դիմեալ վերագն զոտից
 դիոյն բուռն եհար ,
 Ճգնէր քարշէլ 'ի նոյն խրախոյս Տրոյ-
 եանց գոչմամբ ձայն կարգայր .

Երեցս և անդ Այասքն սամուք անվանե-
լիք աննըման

Տարամերժէն . այլ կայր վերագն յակաս-
տանի անսասան :

Մերթ յանկարծոյն սլանայր 'ի զօրն և
մերթ անշարժ 'ի վայրին

Գոչէր ասէղ և ոչ քայլ մի ընկրկեցաւ
կորովին :

Որպէս զառիւծըն զամէհի սովեալն 'ի
ձիգ ժամանակ

Մերժէլ յորսոյն չեն բաւական հովիւքն
արթունք բացօթեապք ,

Նոյն Այասիցն ուժաւորաց ոչ գեղար-
դան ոչ թափոյն

Երես չարար հեկտոր արին , ոչ դուռ ա-
րար մեռելոյն :

Ընչուչտ յայնժամ քարչէր ըզնա տանէր
ամբաւ շուք փառաց ,

Թէ ոչ հողմոտն հիրիկ թեթև գայր 'ի
բանբեր ճեպընթաց :

Հրեշտակ ըզսա յՈղիմպոսէն , 'ի զէն
վառել զԱքիլէս

Գաղտ 'ի Դիայ գաղտ յանմահից հերա
յրդեաց փութասէս :

Արձանացաւ մօտ դիւցաղին , ձայն ար-
ձակեաց խրախուսի .

« Ո՞ւմ կաս , Պեղեանդ վեհ դիւցազանց
բնաւից ասէղ սոսկալի .

Արի թիկունս հաս Պատրովդեայ, մարտ
յուզեցաւ անպայման .

Ահա 'ի վէգ այր ընկերի հանդէս նսւայ
մահ գութան .

Կէսք գիականն 'ի զօրավիգ քըրտնահա
րեալք պայքարին ,

Կէսք հողմավարն 'ի յԵղիոն կորզել թափ
տան հրոսակին :

Հէկտոր 'ի յորս քոյ սիրայնոյն ահել
մոլի աւագիկ ,

Ի անձկացեալ 'ի գիրգ փողոյն ըզգլուին
առնուլ գեղեցիկ .

Խնդրէ գրծձել նորա զկառափն 'ի ցից
հանեալ վերամբարձ .

Ժամ աւագիկ արի 'ի վեր շատ է նըս
տելք արդ , ո՛վ քաջ .

Ամթ անջինջ առեալ զանձամբ և լինի
ցիս նըշաւակ ,

Թէ Պատրովդէս շանց Տրոյացւոց արկ
ցի 'ի խաղ և յառակ :

Նա և վայր մի թէ ըզմարմնով խաղ արաս
ցեն մեռելոյն ,

Անշուշտ 'ի քեզ քաջ կըրթեսցին խայտա
ռականքդ այդ ողջոյն ” :

“ Իսկ , ո՞ 'ի գից , արագաթև գիւցազն
Աքիլ ձայն կրկնեաց ,

Իսկ ո՞ր աստուած , ըզքեզ հրեշտակ , ո՞
գիցանոյշ ինձ յըլեաց ” :

« Զիս ինքն այժմիկ , հողմոտն հերիկ
ետ անդրադարձ գիցուհին ,

Զիս ինքն ահա յըղեաց առ քեզ Ղիայ
արգոյն ամուսին .

Զայս ոչ Ղիոսըն բարձրագահ գիտէ ար-
դեօք 'ւ ոչ ոք այլ

Որչափ անմահք են բնակաւորք 'ի յՈ-
ղիւմպոս ձիւնափայլ » :

Լըւաւ Աքիլը , անդէն լուծումն 'ի ձայն
խնդրէր հրեշտակին .

« Քաջ է , այլ մարտ զիմորդ մղղեմ . նոքա
զիմ զէնս կապտեցին :

Նա զի այն ինչ արգել իմ մայրս ինձ
մարտ մղղել գոռութեան ,

Մինչ չե ինքնին նա իմ աչաց կրկին ե-
կեալ յերևան .

Խոստումն արար ինձ յԵփեսոտեայ ա-
ծել չքնաղ զարդ և զէն ,

Եւ ես զէն պերճ այլ ոչ գիտեմ բայց
յայասեան ասպարէն .

Այլ նա զարդիս նահատակեալ ընդ ա-
խոյեանս 'ի հանդէս ,

Ի պահ մարմնոյն իմ Պատրոկղեայ 'ի
տէգ մրցի քաջապէս » :

Ոչ հանդարտեաց արագն հերիկ խրա-
խոյս աղգեաց կրկնակի ,

« Գիտեմք և մեք , թէ քո պերճ զէնք են
առ նոսա յաւարի .

Այլ ին անդէն ըզբեզ Տրոյեանց ցուց-
ցես դու մօտ պարկենին ,

Անշուշտ 'ի քէն նոքա ահեալք դուլ ա-
րասցեն պայքարին .

Վայր մի այնպէս ոգի առցեն և Յոյնք
մարտիկք քաջարի ,

Զի և վայր մի ոգի առնուլն է կենսա-
բեր 'ի մարտի » :

Լսաց հիրիկ , և 'ի նմանէն թըռիչս էառ
փութապէս .

Յարեաւ անդէն հովանացեալն յԱրա-
մազդայ Աբիլլէս :

Զասպարն յայնժամ թեզանաւոր զա-
հեղն առեալ Աթենաս

Արկ ըզքաջին ըզյաղթ ուսովքն հարեալ
նրմա շուք 'ի սպաս .

Եդ և սլսակ վէհ գիցուհին 'ի գլուխն ու-
րա ամպ ոսկի ,

Եւ 'ի յամպոյն բոցաւառեալ լոյս հա-
մասփիռ հատանի :

Որպէս յորժամ 'ի քաղաքէն , որ 'ի կըզ-
զւոջ բացակայ ,

Ծուխ ամպաձև մինչև յեթեր գնալով
դընայ բարձրանայ ,

Երբ թշնամիք պատնէշ պատեալ ընդ
քաղաքին կան կըռուին ,

Եւ որք 'ի ներքէս փակեցան ըզցայգի
ողջոյն մաքառին ,

Արևն 'ի մայրն, յայնժամ 'ի դէտս հուր
 խիտ առ խիտ բորբոքեն,
 Խարուկածին բոցոյն ճաճանչք զկատարս
 բարձանց հարկանեն,
 'Աջան աղգեն մերձաւորաց, թէ կան
 երբէք 'ի զընին,
 Թերևս 'ի յօգն հասցեն նաւուք տադնա-
 սելոյ քաղաքին,
 Այսպէս գլխոյն բոցն Աքիլէայ յաս-
 տեղս հատեալ ըզճաճանչ,
 Անց ըստ պատուարն և պարկենին զա-
 փամբն եկաց քաջալանջ.
 Չեմուտ 'ի զօրն. ըզմօր պատուէրն ու-
 նէր պատկառ 'ի յուշի.
 Առ դարափամբն արձանացեալ ձայն մի
 գոչեաց սոսկալի:
 Անդուստ 'ի բաց և Աթենաս բարբառե-
 ցաւ արձագանդ,
 Ի նոյն բարբառ արկ 'ի Տրոյեանց շըշուկ
 ամբաւ և վըտանդ:
 Որպէս յորժամ ահեղակերպ աւագա-
 փող ձայն փողոյն,
 Երբ պաշարեալ փակի քաղաք յարենա-
 խանձ որերոյն,
 Հնչել հնչէ զի թշնամւոյն հրոսակ դի-
 մեաց 'ի քաղաք,
 Հանգոյն յայնժամ մեծն Աքիլէս կար-
 դաց ըզձայն իւր աւագ:

Լըւան Տրոյեանք ըզգիւցազին զահել
 ըզձայն պըղընձին ,

Խուճապեցան և արհաւրօք ոգիք նոցա
 սարսեցին .

Անդ փորատող երիվարաց բաշք դիզա-
 ցեալ գեղեցիկ ,

Ի յետս 'ի յետս տարան ըզկառս յահ
 շրտուցեալք 'ի սաստիկ .

Ի շտապ տագնապ և կառավարք սարսա-
 փեցան յերկիւղէն ,

Յորչափ ըզբոցն անշէջ հըրոյն անդուստ
 'ի յակն արկանեն ,

Բոց զահաբեկն 'ի գլուխ վառեալ մե-
 ծին այնմիկ դիւցազանց ,

Զոր Աթենաս փայլակնացայտ խաժակն
 յայնժամ բորբոքեաց .

Երիցս ահել ձայն 'ի խրամոյն գոցեաց
 դիւցազն Աֆիլէս ,

Երիցս և անդ շրտեան Տրոյեանք շրտեան
 համհարդք մեծապէս :

Անդ և Թըւով երկոտասան քաջք այր-
 ընտիրք 'ի զօրուէն

Ի յայն չըշուկ կորեան շաղեալք 'ի կառս
 իւրեանց և 'ի զէն :

Լճապարեալ հեղէնք յայնժամ 'ի
 պատրուկդեանն 'ի դիակ ,

Ի տարափոյ կորզեալ նետիցն հանդու-
 ցանէն 'ի շալակ :

Բակ ըզնովաւ առին ընկերք ջայլեն յո-
ղորմ 'ի հանգէս ,
Քայլ զուգահետ առնոյր ըզհետ և արագ-
ոտն Աբելլէս .
Ըզգերարտօսր հոսեաց յաջաց տեսեալ
զոգւոյն իւր հատոր
Եգեալ այնպէս 'ի դագաղին սուր գե-
ղարդեամբ վիրաւոր .
Չայն զոր կառօք երիվարօք 'ի մարտ յը-
ղեաց փառաւոր ,
Եւ 'ի դարձին էառ ըզնա յարիւն դու-
նեալ 'ի բոսոր :
Լորդոյն յայնժամ աչեղ Դշխոյն զան-
խոնջելին զարևակ ,
Յովկիանուն հանգչել յորձանս յըղեաց
ըզնա դժկամակ :
Ի մայր արևըն մըտանէր և Յոյնք առին
ըզդագար
Շաբաթացեալք 'ի մեծ խազմէն և 'ի
մարտէն հաւասար :
Ըզնոյն անդուստ և Տրոյացիք դուռ տան
զինուցն արհաւրաց ,
Անդորրացեալք լուծին ըզձիս արագո-
տինս 'ի կառաց :
Յատեան խորհել ժողովեցան մինչ չև
զընթրեաց կալեալ հոգ ,
Խըմբեալ այնպէս յոտընկելիս ժըտեաց
հստել և ոչ ոք :

Ի դող հարեալ կային 'ի բուն զի եկն
 Աքիւլ յերևան,
 Այն որ երկայն ժամանակաւ 'ի մարտ չե-
 մուտ գոռուլթեան :
 Ըսկիզբն արար Պանթեանն ուշիմ Պու-
 ղիւգամաս ձայն կարգաց,
 Որ սա միայն ապագայից էր 'ւ անցելոց
 խորազգաց .
 Համհարզ գողով սա հեկտորայ, ծընան
 'ի մի 'ի գիշեր,
 Մին վեհագոյն էր 'ի լեզուն և մին 'ի
 տէգ 'ի սուսեր .
 Սա և յայնժամ արձանացեալ բան խօ-
 սեցաւ յատենի .
 « Բաջիկ, ասէր, ո՛ր բարեկամք, դիք զա-
 մենայն 'ի կըշուի :
 Խորհուրդ ազգեմ մի կալ աստէն .
 Դարձցուք յոստան վաղագոյն .
 Բացակացեալքս մի սպասեսցուք լուսոյ
 այդուն արփենւոյն :
 Յորվայր Աքիւլ ընդ Ատրեսեան ընդ դից
 ազննն խեթայր,
 Քաջ խսկ և մէք ընդդէմ Յունաց մարտ
 մըղէաք հեշտաբար .
 Եւ ինձ առ նաւս կալ բացօթեադք էր
 սիրելի մեծապէս,
 Լեալ քաջայոյս թէ յաւարի առնումք
 նաւացն ըզհանդէս :

Բայց արհաւիրք զիս այժմ ունին արագ-
ոտինն Աքիլէայ .

Բուռն և խիղախ է Թափ քաջին , դա ոչ
առնու աստ ըզկայ .

Նա 'ի դաշտի ոչ դադարէ , ուր վաշտք
Տրոյեանց և Յունաց

Այր ընկերին գիմագրաւեալ 'ի վէդ ե-
լեալ են արեանց .

Դորա մինչև 'ի մեր քաղաք գոյժ կանա-
նւոյն հնչեացի :

Հասկա յոստանն . ինձ ունկըն գիք բան
զոր ասեմ եղիցի .

Այժմ ըզվերագըն զայն ահեղ գիշեր
անդորր անուշէ .

Այլ դա այգուռն զինավառեալ վարա-
ղաբար գիմեացէ :

Անշուշտ յայնժամ լիցի այր ոք քաջ
խեղամուտ 'ի յոգի 87 .

Եւ Թէ յոստանն ոք զերծանի , տամ ես
նըմա երանի :

Բայց և տապաստ շատք 'ի Տրոյեանց
արկցին գէշ շանց 'ւ անգեղաց ,

Այլ քաւ երբէք զայս գոյժ իմոց մի ոք
հարցէ լըսելեաց :

Արդ Թէ իմոյն անսայք բանի , Թէսկտ
իցէք դրժկամակ ,

Մէք զայս գիշեր 'ի զօրավիգն առցուք
անձանց փրկանակ :

Դուրք մեզ բարձունք պահեն զոստանն,
 Դոն մեզ անբոյթ մահարձանք,
 Ատաղձք ամուրք և սարղունակք դրան-
 Դեաց են կուռ հաստարանք :
 Մէք առ վաղին յարևածայրսն 'ի զէն
 վառեալք քաջապէս ,
 Արձանացեալք վերայ բըրդանց ձայն
 կարդասցուք յասպարէս :
 Դըժոխմբեր անշուշտ նրմա լիցի մար-
 տին իւր պայքար ,
 Թէ նա զհանգէս թողեալ նաւաց հար-
 ցի ընդ մերն ընդ սլառուար :
 'Նըշաւակեալ դարձցի 'ի նաւս ձիովք իւ-
 րովք գիսասլանծ ,
 Վաղ վայրապար յայս կոյս յայն կոյս
 տըւեալ իւրոց նըժուգաց :
 Հրոսեւ 'ի ներքս ոչ ժրտեսցի , մարտն
 իւր ելցէ 'ի դերևս ,
 Մինչ չև զոստան մեր ատակեալ արկցի
 նա շանց գէշագէշ " :
 Ի նա հեկտոր խեթ հայեցաւ և անդրա-
 դարձ ետ ձայնի .
 « Բընաւ դու այժմ , ո՛ր Պողիւդամ , բան
 չասացեր ինձ հեշտի .
 Դու մեզ յոստան փակել կրկին ազդես
 'ի քոց խորհրդոց ,
 Ալէ , այր դու , դեռ չյագեցա՞ր կալ
 յայդ բըրդանցդ արգելոց :

Ո՞չ աղբք աղինք այլալեզուք զայս մեծ
ոստան Պրիամուն :

Է զե երբեմն հրուչակ հարին յոսկի պը-
ղինձ թաթաղուն .

Իսկ այժմ 'ի տանց նըւազեցաւ կահ կա-
րասին մեր պայծառ ,

Եւ գանձք մեր շաղք գնացեալ անկան 'ի
Փռիւգիս 'ի վաճառ .

Վաճառեցան և 'ի Մէոն յերկիր զըւարճ
բարեբաստ 88 ,

Յորմէ հետէ խեթիւ 'ի մեզ մեծն հայե-
ցաւ Արամազդ :

Արդ զե այժմիկ վեհ Զըրուանեան փա-
ռըս նաւթճեաց ինձ յոլով ,

Հորդան զօրուս ետ առ նաւուք վանեւ
ըզՅոյնս մինչ 'ի ծով ,

Մի զայդ խորհուրդ , այ խօլամիս , մի
լըւիցէ մեր խուժան ,

Նա և Տրոյեանց քեզ ոք չանսայ , և ես
ինքնին ընդդէմ կամ .

Արիք դուք , զօրք , 'ի լուր ձայնիս , վաշտք
առ վաշտուք ընթրեցէք ,

Ընդ զօրդ ողջոյն դիք պահակերս և հըս-
կեսցէ ոք պարեկ :

Իսկ թէ զընչեղ զոք տրոյացի տապնապ
ունի իւր գանձուն ,

Թո՛ղ զիւր մըթերան առեալ ինքնին և
բաշխեսցէ մեր զօրուն .

Լաւ է ողջոյն զայն ծախեսցէ այր տրոյա-
ցին քան հելլէն .

Բայց դուք արիւք ընդ արշալոյսն վա-
ռեալք 'ի զարդ և 'ի զէն :

Չայն ճակատուն տացուք հանդէս հա-
ւատորմին յասպարէս ,

Թէպէտ ինքնին արձանացեալ կայցէ անդ
քաջն Աքիլլէս :

Թէ ձեռս յանձին հարեալ իցէ ըզմրցա-
նաց տանել շուք ,

Ըզգոյշ լիցի , ոչ խուսափեմ խառնիմ ընդ
նա 'ի չըշուկ :

Ոտնակառեալ արձանացայց ընդդէմ քա-
ջին նահատակ ,

Կամ նա տարցի ըզյաղթուծիւն կամ ես
առից մրցանակ .

Հասարակաց վըտանդ ածէ թափ Արե-
սին մեծասաստ ,

Է զի որ մահ այլում գուժայ , ինքն ան-
կանի դիտապաստ :

Լսաց հեկտոր , Տրոյեանք խընդան գո-
չիւն բարձեալ մեծապանծ ,

Անմիտք . նոցա մեծն Աթենաս զուշն 'ի
գլխոյն առ եբարձ .

Զօրհասաբերն յանձին կալան նոքա ըզ-
բանն հեկտորայ ,

Պուղիւղամայ անսաց ոչ դք որ քաջ խոր-
հուրդ ետ նոցա :

Ապա 'ստ գընդաց 'ի բանակին ընթրիս
 առնուն անվեհեր ,
 Մինչ Յոյնք կոծ մեծ ըզՊատրոկղեաւ
 ջայլեն ողջոյն զայն գիշեր :
 Մատեաւ Աքիլը , զաջն ահաւոր ընդ
 լանջն արկեալ սիրայնոյն ,
 Եւ խիտ առ խիտ յոգւոց հանեալ ըս-
 կիզբն արար ըզկոծոյն :
 Որպէս առիւծըն բաշաւոր դաւեալ 'ի
 գազտ յորսորդէն ,
 Որ ըզկորիւնս բարձեալ նորա տարաւ 'ի
 խոր անտառէն ,
 Հեղձամըղձուկ լինի գազանն եկեալ 'ի
 յորջն անագան ,
 Հուր փորատէ , գող զորսորդին խուզէ
 ըզհետս ամենայն ,
 Արշաւասոյր անցեալ վազէ ընդ ձոր բա-
 ջում ընդ հովիտ ,
 Ուրէք եթէ գըտցէ ըզնա գէտակն ունի
 խիտ առ խիտ ,
 Շանթիք 'ի յաջս և բոց 'ի սիրտ , գազանն
 վառի գիշախանձ ,
 Այսպէս Աքիլը խոր 'ի յոգւոց ձայն զայս
 գողէր Միւրմիդեանց .
 “Բաբէ , յայնժամ ես քանկօն զըրոյց
 հեղի վայրապար ,
 Ի սփոփութիւն Մենետոսի այն գիւցա-
 զին 'ի տաճար .

Ճըղգըրտեցի առ նա յՈսկունտ ըզփառա-
ւոր դարձ որդւոյն 89 ,

Հիմնայատակ Եղիովնին առեալ զբաժինն
յաւարոյն :

Այլ զիղձ զամէն կանացածնաց Դիոս 'ի
գլուխ ոչ հանէ ,

'Նա մեզ երկուց ըզնոյն վիճակ 'ի նոյն
բաշխեաց յօրհասէ .

Վիճակ հան մեզ ըզՏրոյիոյ գունեւ զեր-
կիրն 'ի բոսոր ,

Զի ոչ և իմքն 'ի դարձն 'ի տուն ինձ գիրկս
արկցեն տարփաւոր .

Ոչ ծերունին իմ Պեղէոս , ոչ մայր ար-
գոյն իմ Թեախ ,

Այլ այս երկիր դամբարանեալ աստ ընդ
հողով առցէ զիս :

Արդ զի յետ քո , ո՛ր Պատրոկղէ , և ես 'ի
հող իջանեմ ,

Քեզ դիահանըս չարարից մինչև զԵկտոր
աստ չածեմ .

Ըզգլուխն ըզգէնան ածից առ քեզ ըզ-
չարաշուք քոյ դահճին ,

Եւ յաւագաց զորդիս Տրոյեանց քում ձօ-
նեցից խարուկին .

Զօնըս Թըւով երկոտասան յաղեմ փո-
խան քում մահու ,

Բայց դու վայր մի առ իմ նաւուքս առ-
ցես հանգիստ յանդորրու :

Դարդանանոյշք և տրոյուհիք բացեալ
ըզգոգս ըզլանջաց ,

Ըզցայգ ցերեկ կոծցեն ըզկուրծ , քեզ
շուք հեղցեն զարտասուլաց .

Կապուտք մեր են այս կանանին , երբ
մէք յաղթողն 'ի նիզակ

Նահատակեալք ըզթշնամեաց շէնս հոյա-
կապ քանդեցաք " :

Լսաց , և ձայն տայր հրամանի նիզակա-
կցացն Աբիլէս ,

Եռոտանի մեծ առ հըրով կառուցանել
փութապէս :

Նոքա զշարան և զապաժոյժ լուանալ
զարեանց Պատրոկղէայ ,

ԶԵռոտանին առ 'ի լոգանս եգին հըրոյն
'ի վերայ :

Արկին ըզջուր և 'ի ներքոյ կըրկուտք հրա-
նան վառ 'ի վառ ,

Բոց սաւառներ 'ի փոր սանին ջուրըն
տակաւ ջերմանայր .

Մինչև եռանդն հարաւ ջըրոյն 'ի հընչա-
կան պըղընձին ,

Լուացին ըզնա և անուշակ պարարտ իւ-
ղով օծեցին :

Լըցին ըզվէրս գիապատիկքըն խընկենեօք
իննամեան ,

Հանդերձեցին և յանկողին հանգուցանեն
սպտուական .

Ճածկեն յոտից մինչև ցրդլուխ բարա-
կաման 'ի կրտաւ ,

Եւ 'ի վերուստ շար ձիւնափայլ արկա-
նէին ըզնովաւ :

Ձողջոյն գիշերն առ հասարակ զԱ.քիւ-
լէսիւ սլար առեալ ,

ԸզՊատրովդէս Միւրմիդոնեանք լային 'ի
կոծ և 'ի ջայլ :

Յայնժամ առ քոյրն և ամուսին հերա
ձայն տայր Արամազդ .

« Դու այժմ 'ի քոյն յաջողեցար , աչեղ
Դշխոյդ բարեբաստ .

Ահա զարագըն զԱ.քիւլէս 'ի մարտ հա-
ներ գոռութեան .

Թըւի անշուշտ , թէ առ 'ի քէն հելլենք
ողջոյն սերեցան » :

Ոչ հանդուրժեաց Աչեղն արգոյ , ետ
բարբառոյն անդրադարձ .

« Բա՛բէ , ահեղըդ Ձըրուանեան զլի՛նչ
բան սրացաւ 'ի շրթանց :

Ի դոյն արգեօք և երկրածինք ոչ յետ-
նեսցին այր ընդ այր ,

Թէսկտ և այր մահկանացու թէսկտ
անկած 'ի հանճար .

Չիսօրդ ապա ես բարձընտիր գիցանու-
շից յակըմբին ,

Եւ կրկնակի , վէհ 'ի զարմէն վէհ և գո-
լով ամուսին

Քեզ որ բնաւից թագ անմահից 'ի գլուխ
կապես գեղապանձ .

Զիմրդ ապա 'ի խէթ Տրոյեանց աղէտ
'նիւթել յետնեցայց » :

Օ այս ինչ յայնժամ փոխանակեալ այր
բարբառէր ընդ ընկեր ,

Մինչ 'ի տաճարն Հեփեստեսին արգոյն
Թետիս հասանէր .

Տաճար անեղծ , աստեղազարդ , տուն գե-
րագոյն անմահից ,

Պըղընձակուռ հրաշակերտեաց ճարտարն
Հեփեստ կաղն յոտից :

Եգիա ըզնա 'ի տաճարին 'ի քերտն հա-
րեալ 'ի սաստիկ ,

Հուրջանակի յածէր յոգնէր , փուքն 'ի
ձեռին զօրավիգ .

Եռոտանիս 'ի թիւ քըսան կըռէր հրաշից
յարուեստին

Զարդ առ արմովք զարմանազան կար-
գել պայծառ տաճարին .

Միոյ միոյ եդ 'ի ներքոյ անիւս ոսկիս
հրաշազան ,

Զի ինքնաշարժք ելեալ նոքա գնասցեն
'ի դիցն 'ի յատեան ,

Անտի ապա ուղի կալեալ գարձցին անդ-
րէն գալ 'ի տուն .

Նոր էր տեսիլն , նոր և չքնաղ գործ ճար-
տարեալ գերաբուն :

Էր խկ արդէն ըզհրաշարուեստ զայն
գործ 'ի գլուհս պըսակեալ,
Ունկունս միայն նոցա չքնաղս չէր տա-
կաւին յարմարեալ .

Մինչ դեռ և զայն ագուցանել ըզսայր
սըրէր բեւեռաց ,

Եւ ճըջգրրտիւ թևակոխէր ինքն յա-
րուեստին խորազգաց ,

Քայլեաց ոտամբն արծաթափայլ ե-
մուտ թետիս գիցուհին ,

Ետես ըզնա վաղեաց Քարիս 'ի գլխա-
շուք գեղանին 90 :

Էր այս Քարիս , զոր կրկնակաղն այն
հոյակապ 'ի կին ած ,

Սա ընդ առաջ ձեռն ետ թետեայ և յա-
նուանէն ձայն կարդաց .

«Առ ինչ, թետիս վեհ տեռազարդ, արդ-
'ի տուն մեր գալուստ քո ,

Շուք գալըստեանդ էր դուն ուրեք, ո՛վ
անձկալիդ և արգոյ .

Մատիր յառաջ, ես քեզ չըքով հիւրոյթ
ածեմ առաջի » .

Ասաց, ըզնա մեծարանօք մոյծ գիցուհին
նազելի :

Յաթոռ արծաթ սալարակապ շուք հար
նստոյց յանդիման ,

Աթոռ չքնաղ ճարտարագործ և 'ի ներ-
քոյ սատուանդան :

Չայն ետ կարդաց զճարտարապետն ըզ-
 Հեփեստոս յանուանէն ,

«Արի՛ փուլթա , ո՛վ Հեփեստէ , Թետիս
 խնդրէ ինչ 'ի քէն » :

Լըւեալ արդոյ կրկնակաղին անդէն ձայ-
 նէր պատասխան ,

«Բա՛բէ , արդոյ վէ՛հ գիցանոյշ ունի առ իս
 օթեւլան .

Դա զիս փրկեաց , երբ գահավէժ ինձ 'ի
 բարձանց ցաւագին

Էր անկանել , յաւուր յորում մայր իմ
 կամէր լըբենին :

Քանզի խնդրէր նա հնարիմաց զիմ քօղար-
 կել կաղուծիւն ,

Բայց երաշխէպ յաւուրն յայնմիկ մընայր
 կրբել ինձ անհուն ,

Թէ զիս Թետիս Եւրիւնոմեաւ հանդերձ
 'ի ծոց չամփոփէր 91 ,

Եւրիւնոմէ դուստր հոսանաց Ովկիա-
 նուն ալեբեր :

Ես զամս իննեակ անդ առ նոսա հրաշա-
 կերտեալ շատ դործած ,

Արուեստեցի աղիս և ճարմանդ , ապա-
 րանջանս դիւրադարձ .

Տուփրս չքնաղս առ այս դարձեալ քայ-
 ուամանեակս գեղանի 92 .

Ճարտարեցի ես զայսոսիկ 'ի խորափոր
 յանձաւի .

Անդ փրփրադէզ Ովկիանուն 'ի վէտ 'ի
վէտ կոհակաց ,

Շուրջ զանձաւովս ասէզ բոմբէր գոջին
ամբաւ հոսանաց :

Ոչ դք 'ի դից գիտէր զիմ վայրն և ոչ մարդ
դք երկրածին ,

Միայն թետիս և Եւրիւնում, որ զեսյայն
Ժամ փրկեցին :

Արդ զի թետիս 'ի տուն մեր գայ , և ես
կենացս անդրադարձ

Վարսագեղոյն այնմիկ 'ի սպաս արդ մե
ծապէս տամ ըզվարձ :

Այլ դու փութա շուք դիցունսն հիւ
րոյթս առցես նազելիս ,

Մինչ ես զայս փութս 'ի բաց դընեմ և
զայն ամէն զիմ գործիս " :

Եւ այն, յարեալ հրէշ խանձատեալն ելիք
ըզսալ դարբնոցին ,

Գայր կաղ 'ի կաղ և սրունք վրտիտքն 'ի
բայլս ոտից դեդւին :

Մատեալ յառաջ ըզփութսն առեալ 'ի
կայծականց եդ 'ի բաց ,

Եւ ողջ ըզկահ գործարանին յարկղ ար
ծաթի ամփոփեաց .

Զաղտ զերեսաց ջնջէր սպընդաւ և զաղտ
ձեռաց քրտնահոծ ,

Սրբեաց ըզլանջն թաւամաղ սրբեաց
զիւր հաստ սարանոց .

Արկ պատմութեան և առ 'ի ձեռն ըզգա-
լազանն ըզհարուստ ,

Այնպէս ելեալ նա կաղ 'ի կաղ քայլեր և
գայր 'ի ներքուստ :

Նաժիշտք կային շուրջ արքային դողդոջ
ոտիցն հաստարան ,

Նաժիշտք ոսկեք որ շընչաւոր օրիորդաց
են նըման 93 .

Հանճար 'ի միտս գոյր 'ի նոսա , գոյր և
կորով նա և ձայն ,

Եւ յանմահից գործ աստուածոց էին
վարժեալք աննըման .

Սոքա զնովաւ 'ի յառաջոյ քայլափոխեն
քաջընթաց ,

Իսկ ինքն արքայն զոտն յոտանէն շարժէր
և գայր յամբընթաց :

Եհաս 'ի մօտ ուր կայր Թեոխս , նստաւ
յաթոռ լուսաբուն

Ըզձեռն 'ի ձեռն ետ դիցուհւոյն ձայն ետ
կարդաց և զանուէն .

“ Եւ ի՞նչ , Թեոխս վեհ տեռազարդ , արդ
'ի տուն մեր գալուստ քո ,

Շուք գալըստեանդ էր դուն ուրեք , ո՛վ
անձկալիդ և արգոյ .

Զի՞նչ են խնդիրքդ , ասա՛ մեկին , 'ի գլուխ
հանել փափաքեմ ,

Թէ հնարաւոր միայն իցէ և թէ 'ի նոյն
ես բաւեմ ” :

Վարսագեղոյն աչքն յարտասուս , այն
սկս թետիս ձայն կրկնեաց .

« Իսկ ո՞րք այլ , ո՞ հեփեստէ , դիցտնու
չեցն ողիւմսկեանց

Դըժոխմբեր կըրեալ աղէտ այնչափ դը-
տաւ չարաբաստ ,

Որչափ ես ինքն ում առաւել ցաւ յա-
ճախեաց Արամազդ :

Նա զիս 'ի մարդ գրաւեաց միայն 'ի դի-
ցուհեաց ծովային ,

Յոյժ դըժկամակ ես մահացուին առի
զՊեղեայն անկողին .

Նա այժմ 'ի տան է տըւայտեալ 'ի խոր
հասեալ յալւոյթ :

Այս ոչ է շատ , որդի ծընայ հասուցա-
նել յաւագոյթ .

Այս իմ որդի վեհ դիւցազանց աճէր իբ-
րև ըզբողբոջ ,

Սնուցի ըզնա իբրև ըզտունկ յուռթի 'ի
վայր դաւարոջ .

Առեալ ապա ցըռկանաւուք արձակեցի
յԵղիոն ,

Անդ գոռութեամբ ընդդէմ Տրոյեանց
հարուլ մարտին ըզպաշտօն .

Ըզնա ոչ ևս իմ գրկախառն առցեն բա-
ղուկք մայրենի

Ի գարձնորա 'ի յարքունիսն 'ի տուն Պե-
ղեան հայրենի .

Նա և ցորվայր այդ սիրասունս կեայ տե-
սանէ լոյս զարփւոյն ,

Ի վըշտատես և ոչ բաւեմ տալ զօրավիդ
իմ որդւոյն :

Օրիորդ մի հեւենք նրմա 'ի բաշխ հա-
նին մրցանաց ,

Եւ զայն արքայն Ագամեմոնն կորզեաց
յորդւոյս 'ի ձեռաց .

Սա խեթահար չեմուտ 'ի մարտ հեղ-
ձամըղձուկ 'ի յոգին ,

Մինչ դեռ անդուստ Տրոյեանք ըզՅոյնս
'ի նաւս անեւ փակեցին :

Յողոք յայնժամ անկան նրմա Արգոսս-
ցւոց ծերունիք ,

Ի նոյն և շուք հարին նրմա բազում ըն-
ծայս գեղեցիկ :

Հրաժեշտ տըւեալ նա միջամուխ վանել
նոցուն զօրահաս ,

Զիւր Պատրոկղէսն հան ախոյեան և
զիւր կազմածն ետ 'ի սպաս .

Այնպէս 'ի մարտ հանդերձելով ետ շատ
որեար ընկերին ,

Եւ անդ մարտիկքն օր մի ողջոյն առ դուրս
Իսկեան կըռուէին .

Զայն օր անշուշտ էր այն քաջաց զոս-
տանն առնուլ 'ի յաւար ,

Թէ Ապոլլոն ընդ Պատրոկղէսյ շահատա-
կէնն ոչ խեռայր .

Նա զախոյեան զայն արկ տապաստ և
շուք յաւել Հեկտորայ,
վասն այն և ես առ ծունկըս քո յողոք
զարդիս կամ ահա :

Հաճեաց որդւոյս արագամահ տալ սա,
ղաւարտ և վահան,
Պերճ սրունապանս կրուեալ աղխիւք ան-
գրծելի վարապան :

Ըզգէնն ըզգարդ կորոյս ընկերն 'ի Տրոյա-
ցւոց լեալ նըկուն,
Կայ արդ որդիս գեոնատարած և ցաւա-
գին է ողջոյն » :

Ձայն քաջալեր վշտացելոյն ետ Կրկնա-
կաղն հոյակապ ,

« Բաջ լեր, Թեախ, մի յայդ հոգոց լիցիս
երբէք սրտաթափ .

Ո՛վ, Թէ այնպէս ես 'ի Ժամուն մահա-
համբոյրն օրհասի

Ի չարաշուք 'ի վայրկենէն կորզել ըզնա
բաւէի ,

Որպէս զարդիս գօտէսընդիմ զէնս հրա-
շակերտ տալ նըմին ,

Զի և յապուշ հարցին մարդիկ որչափ
կայցեն 'ի զընին » :

Ասաց, եթող ըզՌիցանոյն և առ գոր-
ծիս իւր ճեպէր ,

Անդէն առ հուր շըբեաց ըզփուքսն , հա-
սա հրամանս ետ գործել :

Անդ կարգ 'ի կարգ փութք փորատեն
շունչ 'ի քուրայս 'ի քըսան ,
Եւ վառ 'ի վառ զարմանազան սիւգք 'ի
փըքոց շնչեցան .

Է զի սաստիկ և բորբոքեալ է զի 'ի
սիւգ թուլակի ,
Որպէս և կամքն էր հեփեստեայ և ըստ
դործոյն սլայմանի :

Առեալ անագ էարկ 'ի հուրն նոյն և սը-
ղինձ անվըկանդ ,

Առ և ոսկի ըզսլատուականն արկ և ար-
ծաթ 'ի բով անդ .

Բըռնահարեաց եդ 'ի կոթող սալ մի
անոստ ահագին ,

Եւ զուռն ըստուար կալաւ աջով , զաք-
ցանն 'ի միւս 'ի ձեռին :

Տանդերձեցաւ նախ առաջին կըռեւ կո-
փեւ ըզվահան 94 ,

Վահան համակ կուռ անարի , բնաւին
դործած հրաշագան .

Եռապատիկ արկ ըզնովաւ ճաճանչագեղ
շրջանակ ,

Եւ արտաքոյ սեկ զարծաթի դընէր նո-
ցուն պահպանակ :

Գօտիք 'ի յաղթ 'ի վահանին անջրպետեն
հինգ թըւով ,

Եւ յանջրպետն հրաշակերտեալ դործ
հանճարոյ եդ յովով :

Գործեաց 'ի նմա զերկեր , ըզծով , զար-
փիաճեմըն զերկին ,

Եդ և զարևն անխոնջելի և լուսալիրն
ըզլուսին .

Զաստեղան ողջոյն եցոյց 'ի նմա , նոքա
երկնից են պըսակ ,

Գործեաց ըզբոյլս և զբազմաստեղս , եդ
և զաւագն անդ ըզհայկ :

Եցոյց և զարջ զոր սայլ կոչեն ոյր 'ի
հայկն է հայեցուած

Անդ ման առնու և ինք միայն յՈվկիա-
նէն է անթաց :

Սա և երկուս գործեաց քաղաքս բազմա-
ժողով գեղեցիկ ,

Եւ 'ի միումն էին խընճոյք և լինէին հար-
սանիք .

Հարսունքն 'ի լոյս բորբոք ջահից յառա-
գաստից յերևան

Գան ընդ քաղաքն , և խիտ առ խիտ շէր
հանէին Իւմենեան .

Իսկ պատանիք 'ի կայթ կաքաւ բոլորա-
ծիր առնուն պար ,

Եւ 'ի նոսա երաժըշտեալ հնչէր սրբինդն
և քընար .

Բայց կանանին 'ի նախադրունս կան
հիացեալք 'ի զընին ,

Մինչ դեռ անդուստ 'ի հրապարակ դան
ժողովուրդք և խըռնին :

Քանզի երկուց արանց 'ի մէջ էր բոր-
 բոքեալ մեծ պայքար ,
 Յարիւն մարդոյ վասըն տուժին կայր և
 կագէր այր ընդ այր .
 Մին 'ի վըկայ կարդայր զամբօխն թէ
 ինքն ողջիկ ետ տուժեաց ,
 Միւսըն ժըխտէր թէ ինք բընաւ ինչ մի
 չէառ տուգանաց :
 Կընքել ըզկագ, զայր դատաւոր խընդրեն
 երկուքն հաշտարար ,
 Ամբօխն հերձեալ 'ի կողմն երկուց աս-
 տի անտի ձայն կարդայր :
 Քարողք լըռել տան խուժանին, և դասք
 անցեալ ծերունեաց
 Ի սուրբ կըրկէսն 95 'ի սրբատաշ նստին
 վերայ 'ի վիմաց :
 Ըզգաւազանսըն ծերունիք տան Քարո-
 զից քաջաձայն ,
 Եւ զայնս կրկին առեալք 'ի բուռն յառ-
 նեն կընքեն դատաստան :
 Միաբանեալք եդին 'ի մէջ տաղանդ
 ոսկւոյ ըզկըրկին ,
 Տալ զայն մարդոյ որ ուղղագոյնս բան
 խօսեսցի յառենին :
 Ըզմիւս քաղաք բանակք երկուք զինա-
 վառեալք սոսկալի
 Կան պաշարեն . բայց երկփեղկեալ կար-
 ծիս ունին կըրկնակի .

Կէսքն ասէին յաղարտ վարել և կէսք
'ի բաշխ պատրաստին ,

Յերկուս բաշխոյս զատել ողջոյն ըզգանձ
մեծի դըղեկին :

Ի թշնամիս գող անձնատուր չև պաշա-
րեալքն են հաւան ,

Նա 'ի ծածուկ զրահաւորեալք հանդեր-
ձէին 'ի դարան :

Անդ գիրգ հարսունք և ծընգասէրք մա-
տաղերամ և զաւակք

Պահկերուծիւն տան պատուարին , նոյն
ծերունիք հինօրեայք :

Ի չու նոցա մեծն Աթենաս կարապե-
տէր և Արէս ,

Ոսկէհանդերձք են երկոքեան համակ
ոսկւոյն 'ի հանդէս .

Երեսաւորք , երկայնադէզք , յերևանի
դիւցաբար

Խաղան զինուք , խուժանն ըզհետ գընայր
նըկուն և խոնարհ :

Եկին հասին նոքա 'ի վայրն , ուր դարա-
նելն էր գիպան

Մերձ առ գետովն , ուր և յարբումն էր
անդէոց աւազան :

Նստան անդէն ամրածածուկ առեալք
զէն զարդ ըզմարտին ,

Իսկ և կրկին լըրտեաք զօրուն նստեալք
'ի զատ դարանին .

Ակընկառոյցք, Էրբ դան օղիքն, Էրբ և
Ջուլիբք պաճարաց.

Գային անդուստ արօտականք, գան և
Էրկուք 'ի հովուաց:

Դաւոյն անգէտք հէգ անդէորդք սը-
րինգ հարեալ կայթէին,

Եւ յանկարծոյն դարանամուտքն հրո-
սակ տըւեալք յարձակին:

Զանդեայս անդէն և գեղեցիկ ըզլուսա-
կիզն հօտ զօգեաց

Ասպատակեալ վարեն յաւար և սուր ա-
ծեն հէգ հովուաց:

Շըռինդն անդուստ հարաւ անդեայց և
բարձրանայր ձայն գուժին,

Լըւան բանակք որ 'ի խորհուրդ հան-
դէպ շինին նստէին:

Ճեպ տան 'ի նուս աշտանակեալ օդա-
պարիկ նըժուգաց,

Եւ պընդապէս ձիավարեալ հասին նոցա
'ի թիկանց:

Ճակատ տըւեալ առ դարափամբք գե-
տոյն կարդան ձայն 'ի մարտ,

Շահատակեն և այր զընկեր խոցեն 'ի
սուր 'ի գեղարդ:

Մոլէր անդէն հեռն և Շըշուկ, մոլէր
օրհասն ահաւոր,

Զայր կենդանի զայն ինչ խոցեալն 'ի
բուռն առնոյր քաջազօր.

Բըռնահարէր և զայր անխոց և զայր տա-
պաստ 'ի մարտին ,

Քարշէր զոտիցն արկեալ ձորձյուս գու-
նեալ յարիւն մարդկային .

Անդ խառնամուխ գոգցես կըռուին իբ-
րև մարդիկ կենդանի ,

Եւ զգիակունս աստի անտի առեալ քար-
շէն 'ի բացի :

Ի նմա դարձեալ հրաշակերտեաց քաջ
մըշակեալ կակուղ անդ ,

Երիցս անգամ ակօսաբեկ գետին անդոյր
արգաւանդ .

Մըշակք բազումք արօրադիրք և ժիրա-
ժիրք 'ի յանդին ,

Զակօսածիդ հարկիս զեզանց յայս կոյս
յայն կոյս վարէին .

Շրջանս առեալ երբ ժամանեն մըշակքն
'ի վերջն 'ի հերկոյն ,

Այր արբանեակ ջամբէր նոցա բաժակ
զանոյշ ըզգինւոյն :

Առեալք ըմպեն , դարձեալ ակօս այլ կո-
տորել ըզճանան ,

Մինչ զարգաւանդն ակօսահատ ողջոյն
առնել զանդաստան .

Յետոռստ 'ի թուխ գոյն հարկանի իբրև
գետին ակօսեալ ,

Թէպէտ և է համակ ոսկի . ո՛վ արուես-
տին հրաշափայլ :

Վործեաց 'ի նմա և գեոխն մի ատոգա-
 հունձ և բերրի,
 Եւ անդ հընձողք ժրացեալք 'ի բուռն
 ըզսուր առնուն գերանդի:
 Որայք հընձեալք կէսք ընդ ալօս բարդ-
 բարդ յերկիր անկանին,
 Ըզկէս դարձեալ որայակապք անդ յողո-
 րեւ հանգերձին.
 Կապողք երեք կան հանդրիճեալք, նո-
 ցա յետուստ պատանեակք
 Քաղեալ զորայսն առեալ 'ի գիրկս ա-
 ծեն անդուլ և արագ:
 Իսկ կալապետն ցուպ 'ի ձեռին բազմեալ
 յակօսն 'ի գետնի,
 Այնպէս լըռիկ 'ի մէջ նոցա կայր և խըն-
 դայր 'ի սրտի:
 Անդ 'ի բացէ ներքոյ կաղնւոյն կահէն
 ծառայքն ըզսեղան,
 Եզըն զենեալ ըզպարարակ յողնին 'ի
 գործ պաշտաման:
 Նա և ընթրիս տալ հընձողաց անդ գօտէ-
 պինդ կանանին
 Սպիտակ ալիւր թըրեն առատ և սպաս
 հարեալ վաստակին:
 Եւ անդանօր և այգեստան յառատ խա-
 ղող ալաղձուն,
 Այգի չքնաղ, ուռն էր ոսկի, ողկոյլքն
 էին արջնագոյն.

Խէչք յարծաթոյ նեցուկք որթոց կայ,
 Ին անդ կարգ ըստ կարգէ,
 Փոս կասլուտակ պատէր ըզնա, և ցանդ
 մի շուրջ յանագէ:

Մըտից 'ւ ելից ընդ այգեստան մի արա,
 Հետ էր ուղին,

Այն կըթողացն էր ճանապարհ երբ այգե
 կուծ առնէին:

Իսկ և կուսանք գիրգ օրիորդք և խընդա,
 միտ պատանեակք

Կայթ և կողով առեալ բառնան, ածեն
 զպըտուղն անուշակ.

Մանուկ անցեալ 'ի մէջ նոցա կիթառ
 անոյշ հարկանէր,

Ի ձայն հեզիկ և դեղեցիկ լարըն բախեալ
 դաշնակցէր.

Կաքաւս հարեալ կայթեն նոքա տրո,
 փեն ոտիւք միաբան,

Եւ շէր նուագ զուգաձայնեալ տան կի
 թառին և խաղան:

Պործեաց անդէն և զանդէոց զեղջե
 րագեղն ըզդասակ,

Եւ պաճարացն 'ի յանագէ և 'ի յոսկւոյն
 էր քանդակ:

Բընչեալք վազեն 'ի պառակէն նոքա 'ի
 գետն 'ի յարօտ,

Կարկաջասահ գետ սրըրնթաց, ամուրք
 պըրտուոյն կան 'ի մօտ:

Չորք 'ի հովուաց համակ ոսկիք են ան-
 դէոց զուգընթաց,
 Ինունք թըւով գային ըզհետ ճերմակո-
 տինք 'ի գամփռանց:
 Իսկ առիւծունք կրկին ահեղք հրոսեալք
 յանդեայսն առաջին,
 Եւ ճիրանեալք ունին ցուլ մի մեծաբա-
 ռաջ ահագին.
 Պոչիւն սաստիկ և պոռոչիւն տայր ցուլ
 ձըգեալն առ 'ի քարշ,
 Որեարն ըզհետ պընդին և շունք արագքն
 'ի վազ և 'ի շարժ.
 Գազանքն ամոլք ըզյաղթ ցըլուն գէշ
 ըզմարմինն արկանեն,
 Արենախանձքն զախոնդիս և սեաւ զա-
 րիւն լափլիզեն:
 Չուր անդէորդք յոգւոց թասեն ըզհետ
 վազեալ գազանաց,
 Չուր և հրոսակ տան 'ի նոսա արագ-
 ոտանցըն գամփռանց.
 Նոքա զժանիսըն արկանեւ յայն ամեհիս
 ոչ ժըտին,
 Մօտ կան միայն հաջեւ հաջեն 'ի նոյն
 դարձեալ ընկըրկին:
 Եւ այս 'ի նմա դարբինն այն կաղ սքան-
 չեւարուեստ և ճարտար,
 Ի գեղեցիկ 'ի մեծ հովտի նա և արօտ մի
 արար.

Արօտ արձակ ուր լուսակիզն օգիք խայ-
տան խիտ առ խիտ .

Արար և հիւղս և հովուաւանս , յարկա-
ծածուկ և գաւիթ :

Պարձեալ ճարտարն և սլար կաքաւ
հրաշակերտեաց 'ի նրմա ,

Որ և ճըշգրիտ հանգունատիպ էր կաքա-
ւուն Դեղաղեայ ,

Զոր Դեղաղոս 'ի վաղընջուց յաշխարհ
Կնոսեայ յայն արձակ ,

Վարսագեղոյն Արիադնեայ եցոյց սլա-
րուն զօրինակ :

Անդ պատանիք 'ի մէջ անցեալ ընդ
հարսնացու կուսանաց

Պար սլարէին 96 և ըզմիմեանց ձեռս ու-
նէին ըզպրտղանց .

Սոցա 'ի քօղ բարակաման շար կըտաւոյն
ծածանի ,

Նոցա բաճկոնըն քաջանկեալ իբրեւ քըն-
քուշ ձէթ փայլի .

Ի հիւս վարսիցն ըզգեղեցիկն ունին կու-
սանքն ըզպրտակ ,

Եւ պատանիքն արծաթ փոկովք կախեն
զոսկին ըզգաշնակ :

Է զի նոքա 'ի քաջաւարժ 'ի շարժ ոտիցն
'ի պարուն

Բոլորածիր շըջանակեալ թեթևակի վաղս
առնուն ,

Որպէս յորժամ նստեալ բրտին առ դիւ-
 րադարձ իւր դըրգան ,
 Ձեռամբ զանիւն առեալ փորձէ թէ ա-
 րագէ 'ի շրջան :
 Եւ է դարձեալ զի սլարանցիկք դա-
 սեալք 'ի կարգ և սլարզին ,
 Եւ շատ ամբոխք կային հըրճուեալք ջըք-
 նալ սլարուն 'ի զընին :
 Անդ և կայթողք երկուք ոմանք շէր մի
 առեալ 'ի նըւագ ,
 Կաքաւ հարեալ թաւալագլուխ ճախր
 առնուին ճախր արագ :
 Լաւա ճարտարն 'ի տիպ ահէղ Ովկիա-
 նուն հոսանաց ,
 Զողջ շրջանակ պերճ վահանին ծովա-
 ծաւալ սլըսակեաց :
 Իբրեւ այսպէս հան նա 'ի գլուխ ըզմեծ
 ըզկուռ զայն վահան ,
 Կըռեաց ապա և քան ըզհուր յոյժ ճա-
 ճանչեղ վարապան :
 Ի ճահ քունիցն արուեստակեաց և ան-
 վըկանդ սաղաւարտ ,
 Սքանչեւագործ և գեղեցիկ էր գլխանոցն
 հրաշագարդ :
 Եդ նա ոսկի և վերջաւորս փողփողելով
 'ի ծայրէ ,
 Գործեաց ապա և սըռնապանս 'ի դիւրա-
 թեք յանագէ :

Ախճան այնպէս տըւեալ զինուց ճար-
 տարարուեստն այն դարբին ,
 վերամբարձեալ եդ առաջի մօր Աբիւ-
 լեայ դիւցազին :
 Նա յՈղիմպեայ ձիւնախաղաղ սրացեալ
 իբրև ըզբազէ ,
 հրաշէկ ըզգէնսն առեալ բերէր 'ի հե-
 փեստեայ արքայէ :

ԵՂԻՍԵՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԹ.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Թե տիս ածէ առ որդին զհրաշակերտեալ զէնսն 'ի Հեփեստեայ: Աքիլլէս գնայ յատեան Յունաց հանդերձ զօրավարօք և ժողովրդեամբ: Ատենաբանու թիւնք Աքիլլէսի և Ագամեմնոնի: Հապաճեպով զՅոյնս 'ի մարտ փողել խնդրէ Աքիլլէս. զիջանի 'ի բանական փաստիցն Ոգիւտեայ, հաց առնուլ զօրականին մինչ չև մտեալ 'ի մարտ: Ագամեմնոն առաջի առնէ Աքիլլէայ զպատարագ իւր, զոր խոստացան յառաջագոյն, և դարձուցանէ առ նա զԲրիսանոյշ: Երգումն Աքիլլէայ 'ի հաշտութիւն, և զոհ հանգիստաւոր: Ողբ Բրիսուհէոյն 'ի վերայ մարմնոյն Պատրոկլէայ: Աքիլլէս 'ի խոր խոցեալ 'ի ցաւոցն, հրաժեշտ տայ յուտելոյ. ընթրեն զօրականք, և պատրաստին 'ի մարտ: Տեսիլ ահագին հանգիսի զինավառութեանն Աքիլլէայ և վերելակելոյն 'ի կառս:

ԵՂԻՆԵՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԺԹ.

ՔԼԻԲՄԱՀԱՆԴԵՐՁ այդ հոսանաց յՈՎ
կիանուն գայր 'ի վեր,
Երկնաճեմիցըն անմահից գոլ և մարդկան
լուսաբեր:
Եհաս յայնժամ 'ի կայս նաւաց մայր
Դիցանոյն այն արդոյ,
Ածեալ որդւոյն հրաշէկ ըզզէնս պար-
գեաձիր աստուծոյ:
ԸզՊատրովեալ 'ի գերարտօսը եգիտ
զորդին սիրասուն,
Ի նոյն և շատք նիզակակցաց կոծ ջայ-
լէին ըզմահուն:

Արձանացաւ 'ի մէջ նոցա վեհն այն ար-
դոյն գիցուհեաց ,

Ետ ձեռն 'ի ձեռն և յանուանէն գիւցազն
որդւոյն ձայն կարգաց .

“ Բեր, որդեակ իմ, Թողցուք ըզդա ,
Թէպէտ ցաւեալք 'ի յողի ,

Թողցուք յանդորր որ զիւր օրհասն ըստ
գիցն էառ սահմանի :

Իսկ դու զարդիս 'ի հեփեստեայ հրա-
փայլ ըզզէնսն ան ընկալ ,

Զէնք պերճք , չքնաղք , զոր մարդ եր-
բէք զանձամբ իւրով չէ արկեալ ” :

Ասաց Թեախ , և առ ըզզէնսն եդ Աքիւլ
լեայ յանդիման ,

Անդէն 'ի նոյն շաջինք հրաշից զինուոն
զարդուոն հնչեցան .

Միւրմիդոնեանք առ հասարակ 'ի դող
հարան տափնապի ,

Եւ զակն 'ի զէնս յառեւ անդամոք 'ի նո-
ցուն ոչ ժլտի :

Ետես Աքիւլ , անդէն նորա հուր վառե-
ցաւ խորհրդոց ,

Եւ ընդ յօնիւք աչքն ահաւոր շանթիս
Թափեն իբրեւ բոց :

Ըզզարդ զինուոն 'ի ձեռն առեալ ցընծայր
'ի գից պարգևին ,

Մինչև 'ի տես հրաշակերտիցն աշխոյժք
հատան 'ի յողին :

Նըրճուեալ այնպէս, և մօրիւրում արա-
դաթիւ կարդաց ձայն .

« Անշուշտ, մայր իմ, զէնքդ այդոքիկ
տուրք են դարբնին աստուածեան .

Այդ անմահից է ձեռակերտ, մարդ
զայդ երբէք չատակէ ,

Հապա ես, մայր, վառիմ դոքօք արդ 'ի
Ժամէս յայամանէ :

Սակայն խիթամ թէ Պատրոկղեայս քա-
ջին այժմիկ 'ի մարմին

Ընդ տիգախոց վիրաբերանըն միջամուխ
ճանճք լիցին .

Որդունս 'ի նմա եռացուցեալ աղարտեա-
ցի շուք դիոյն 97 .

Ո՛վ, չիք 'ի նմա շունչ կենսական, և նեխ
հարցի անդ 'ի բուն » :

Անդէն որդւոյն մայր դիցուհին ձայն
զայս կրկնեաց սիրալիր ,

« Անսա, որդեակ, մի յայդ հոգոց մի դու
զրաջան տագնապիր .

Ես 'ի նմանէ զբըզղանս ճանճից վանեմ
ահա զվայրենեաց ,

Որ ճենճերեալք դան և խրոնին գուլ դիա-
կան գիշախանձ .

Մինչ զի այդպէս դա տարևոր տապաւստ
անկեալ 'ի վայրի ,

Յանդ անտըխեղծ կացցէ մարմինն և ևս
առոյգ ծաղկեսցի :

Բայց դու այժմիկ ձայն տուր յառեան
Յունաց քաջաց ակումբին .

Դիր զօխդ 'ի բաց , և ակն ածցես Ագա-
մեմնոն արքային .

Արի փութա , վառեաց 'ի մարտ , զգե-
ցիր դու ոյժ հորասքանչ » .

Ասաց , կորով շնչեաց յորդին և եդ ըզ-
նա քաջալանջ :

Իսկ Պատրոկղեայ զաւիշն անոյշ և ըզկար-
միրն ըզնեկտար

Առ և յուրնդունսն կաթեցոյց , զի դին
կացցէ անվըթար :

Յարեաւ յայնժամ և 'ի ծովափն եկեալ
գիւցազն Աքիլլէս ,

Կարդաց ահեղ և գիւցազանց ձայն տայր
Յունացն 'ի հանդէս :

Լըւան ըզձայնն առ հասարակ , վայրաց
վայրաց տան հորդան ,

Եւ որք յառաջն համախըմբեալք կային 'ի
նաւս միաբան ,

Եւ նաւուղիղք և ղեկավարք յարեան
ձայնին այն 'ի լուր ,

Եկին և արք մատակարարք որ տան նա-
ւաց կերակուր .

Խըմբէր յայնժամ և այս որեար , զի եկն
Աքիլլ յերևան ,

Այն որ երկայն աւուրբք հրաժեշտ ետ
'ի մարտէն գոռութեան :

Գային ամուլքն անդ կալ 'ի կալ քաջք
Արեսին պաշտօնեայք,
Դիմեդէան այն նահատակ, գիւցազն Ու
դիւս այր աւագ .

Յեցեալք 'ի տէգ ընթանային զի յոյժ
էին վերաւոր ,

Եկին մըտին և դահերէց բազմոց առին
փառաւոր :

Անդ վերաւորն և Ատրիդէս եհաս ար-
քայն 'ի վերջէ ,

Որ տիգախոց հարաւ 'ի մարտ յԱնդենո-
րեան Կոռնէ :

Իբրև այսպէս Աքայեցիք բոլորեցան յա-
կըմբին ,

Յարեաւ 'ի մէջ քաջն Աքիլէս ձայն զայս
կարդաց ատենին .

« Անշուշտ , Ատրիդ , և քեզ և ինձ միան-
դամայն յոյժ լաւ էր ,

Երբ ոխերիմք վասըն կընոջն այր խեթա-
ցաք ընդ ընկեր ,

Թէ զնա 'ի նաւս մեծն Արտեմիս էր կո-
րուսեալ նետահար ,

Յաւուր յորում ըզլիւրնեսոս վանեալ
առի ես յաւար :

Զի շատք Յունաց ատամացի չէին կա-
լեալ ըզգետին

Տասպաստ անկեալք 'ի Տրոյացւոց , մինչ
դեռ խեթայր իմ ոգին :

Քաջ խակ հեկտոր ընդ Տրոյացւոց խըն-
դաց յաղթողն յայն դուպար .

Նա և հելլենք զայս խէթ ըզմերն յուշի
կալցեն ընդ երկար :

Ազէ այն դէպքն անյուշ լիցին , թէպէտ
և դէպք ցաւագին ,

Եւ հարկն ինքնին ըզբոցաւառն հանդար-
տեսցէ ըզհոգին :

Ես աւագիկ հաշտ և համբոյր զհուր ընդ-
ոտնեմ՝ զիմ ցասման ,

Քանզի անսաստ ինձ յոխութեան յաւեր-
ժանալ չէ արժան :

Արի դու մարտ կարդա Յունաց . կամ
ես ահա նահատակ ,

Տեսից ինձէն , ժլտի՞ն Տրոյեանք կալ առ
նաւուք բացօթեադք :

Ի շտապ տագնապ առ 'ի դաշտէն խու-
ճապեսցին արդ անշուշտ ,

Թէ ապրեսցին զերծեալք միայն մեր նի-
զակին 'ի ներքուստ " :

Նա զայս ասաց , 'ի լուր բանին Յոյնք
խնդացին մեծապէս ,

Զի հաշտ այնպէս մեծն այն դիւցազն 'ի
բաց եդ զոխն Աքիլլէս :

Յարեաւ ասպա Ագամեմնոն , այլ նա 'ի
մէջ ոչ եկաց .

Կանգուն այնպէս 'ի յաթոռոյն բազմա-
կանին ձայն կարդաց .

« Աղէ հեւենք , ո՛ր բարեկամք , քաջք
պաշտօնեայք Արեսեան ,
Գեղեցիկ է լըռիկ լըսելն , իսկ աղմըկելն
է խոտան 98 .

Այդ ապաքէն դըժընդակ է և քաջաբան
խօսողի ,
Զի չեք հընար լըսել խօսել ՚ի խառնագոչ
խուժանի .

Տապնապ է այս բեմբասացին թէպէտ և
այր քաջաձայն .

Եւ ես ահա արձանացեալ ձայն յԱփել-
լէս զայս կարդամ .

Աղէ ինքնին , Արգոսացիք , ինձ մըտա-
դիւր ունկըն դեք ,

Եւ առանձին այր այր ինքնին բան կըշ-
ռեսցէ զիմ քաջիկ .

Ո՞չ խիտ առ խիտ որդեք Յունաց յիս
պարսեցին բամբասանք ,

Ո՞չ և ընդդէմ շատ լըւտացին . չէր իմ
սակայն այս յանցանք :

Դիոս և Բախտ պատճառք կացին և խա-
ւարինն Երիննէս ,

Որ յայն ատեան յիս հուր հարին զվայ-
րագ թափոյն սաստկապէս ,

Յաւուր յորում ըզմըցանակն ես կապ-
տեցի զԱփելլէան ,

Եւ ընդհարայ բոցով ցատման . այլ զի՞նչ
գործեւ էր յայնժամ .

Ո՛չ ոմն 'ի գից զայս տնօրինեաց , որպէս
վերագն այն Ատէ 99 ,

Դուստրըն մազդէզն այն մահագոյժ որ
զամենայն վընասէ .

Թեթև ընդ օդ են ոտք դորա և ոչ քե-
րէ առ երկրաւ ,

Այլ 'ի վերոյ գլխոց մարդկան քայլափո-
խէ յօդ ամբաւ .

Քայլէ այնպէս և երկրածնաց հրապոյր
սլըղտոր տայ բաժակ ,

Եւ 'ի վերջէ այդ չարաշուքդ որսայ ըզ-
մին յիւր ծուղակ .

Դա աւագիկ վընասակար գըտաւ ինքնին
և Դիայ ,

Զոր մահացուաց և անմահից ասէն լի-
նէլ գերակայ .

Բայց և այնպէս հերա կին մարդ հաղբ
մի լարեաց և նըմա ,

Երբ 'ի Թեբէ արքայաշուք ծնանէր հե-
րակլ յԱղկմենեայ :

Զի էր երբեմն առ երկնաճեման ասէր
Դիոս մեծապանծ ,

« Ինձ ունկըն դիք , պարք անմահից , լուա-
րո՛ւք և դասք դիցուհեաց :

Զեղ աւագիկ յիմոց անտի բան մերկա-
նամ էս ծածուկ ,

Այսօր ծնուցիչն իլիթիա 'ի լոյս ածէ
ինձ մանուկ .

Մանուկ ճեփին է պանծալի յիմոյն ա-
ռեալ յարենէ ,

Որ նա իւրոց սահմանակցաց թագ բոլո-
րից կապեսցէ ։

Դաւ մի յայնժամ լարեալ նըմա դշխոյն
Հերա ետ բարբառ .

«Սըռես ՚ի բուն , և զոր ասես դու ոչ ած-
ցես ՚ի կատար .

Ապ' եթէ ոչ ինձ արդ , ո՛վ քաջ , եր-
դուիր ՚ի մեծ երդմանէ ,

Թէ այդ մազդեզն ՚ի գլուխ իւր թագ-
սահմանակցաց կապեսցէ .

Զմազդեզն ասեմ , որ առ ոտիւք անկցի
կընոջ նա այսօր ,

Որ և ՚ի քոյդ արեանառու իցէ զարմէն
փառաւոր ։

Ասաց Հերա , Դիոս գիտուն չեղեալ
դաւոյն նենգութեան ,

Անդէն զերդումն երդուաւ ըղմեծն և
չառ կրրեաց փաշաման ։

Սլացաւ Հերա ելիք յայնժամ զՈղիւմսդ-
սին արտեան ,

Եւ ընդ ճապուկ օդապարեալ եհաս յԱր-
գոսն աքայեան ։

Էջ անդ Դշխոյն , եգիտ ըղկին զոր ճա-
նաչէր նազելին ,

Պերսէոսեանն Իսթենեղեայ կին ժըրա-
գլուխ ամուսին ։

Դեռ զեօթներորդն ունէր զամիս յար-
գանդ նորա երախայն ,

Ի լոյս հերա ած ըզտըղայն թէսկէտ և յօր
տարաժամ :

Սանձ զաւակին ետ Աղկմենեայ , զեր-
կունս նորա խափանեաց ,

Ապա բանբեր ինքն առ Դիոս զըրոյց եբեր
և պատմեաց .

« Հայր Արամազդ , տամքեզ զըրոյց , հրա-
ցան արքայ մեծազօր ,

Ահա ծընաւ այրն հոյակապ Արգոսա-
ցւոց թագաւոր .

Եւրիսթէոսն է այդ զաւակ Իսթենե-
ղեայ առն աւագ ,

Ճեռ քոյ է դա , անկ է նրմա Արգոսա-
ցւոց կապել թագ » :

Զայս ինչ հերա . և Արամազդ 'ի խոր 'ի
սիրտ խոցեցաւ ,

Անդէն զԱտեայ ըզծընրահեր առ ըզգըլ-
խոյն և կալաւ .

Երգուաւ ահեղ , մի ևս երբէք դարձյո-
ղիւմպոս արասցէ

Մի և յերկին աստեղաճեմ վընասակարդ
այդ Ատէ :

Ասաց , էառ ձեռամբն 'ի գիւլ յերկնից
ձըդեաց դահավէժ ,

Նա յաստեղացն հոսեալ կայից և յարկա-
կից էջ առ մեզ :

Յանդ ընդ Ատէ սրտնէր Դիոս , տեսեալ
զորդին սիրասուն

Զի վշտահար նա տառապէր յԵւրիսթո
սէն լեալ նրկուն :

Այսպէս և ինձ , յորժամ Հեկտոր առ
նաւս ածէր կոտորած ,

Ոչ մոռացօնք եղև Ատէ , այն որ նախ
կին զիս դաւեաց :

Եւ զի անշուշտ ես զառանցայ և զուշն
իմ Զևս բարձ յինէն ,

Արդ աւագիկ ՚ի հաշտ համբոյր ես ձօն
ամբաւ ընձեռեմ :

Աղէ դու , քաջ , արի՛ ՚ի մարտ , խրախոյս
կարդա և զօրուն ,

Մինչև ըզձօնսն ես անվրթար հանդեր
ձեցից քեզ ողջոյն ,

Որչափ երեկ դիւցազն Ոգիւս քեզ խոս
տացաւ ՚ի վրանին .

Եւ քո կամաւդ անսա վայր մի , թէ
պէտ և ճեպ տաս մարտին ,

Մինչև ծառայքս իմ ՚ի նաւէն առեալ
ձօնիցն ըզգումար

Ածցեն արագ . տեսցես ինքնին , ձօնք ես
ողւոյդ հաշտարար ” :

“ Ի դու ինձ , ո՛վ քաջ , անդէն դիւցազն
Աքիլ կրկնեաց փռլթապէս ,

Լ՛ուր ինձ , արքայ Ագամեմոնն օգոստա
փառդ Ատրիդէս .

Թէ յօժարիս ըստ արժանեաց առնել
ձօնիցդ ըզհանդէս ,

Թէ նըհանջես , այդ ամենայն ասլըսպա-
րեալ է 'ի քեզ .

Այլ մեզ զարդիս 'ի զէն 'ի զարդ է վա-
ռելոյն ժամանակ ,

Ձայն տալ մարտի և ճեպ ընդ ճեպ ար-
ձանանալ նահատակ :

Նա տակաւին մեր մեծապէս նախճիրքըն
կան անկատար ,

Եւ չէ այժմիկ յերկայն զրուցաց վատնել
ըզժամն 'ի վաճառ :

Եւ թէ այժմէն դուք զԱքիլլէս տեսլիք
դռուալ քաջաբար ,

Եւ ըզՏրոյեանց 'ի տէգ նիզակ փաղանդս
առնել դիր և տար ,

Խրախոյս յայնժամ դք և 'ի ձէնջ առցէ
'ի մարտ դիմագրաւ » .

Ասաց լըռեաց , ուշիմն Ոգիւս կրկնել քա-
ջին ժրտեցաւ .

⁶⁶ Քաւ , մի 'ի մարտ , ո՛ր Աքիլլէս , թէ-
պէտ քաջ էս դիւցանման ,

Մի վարեացես ըզՅոյնս նօթիս Եղիոնին
յանդիման :

Ձի 'ի խառնել անդ բանակացն յերկա-
րեսցի մարտն 'ի վէգ .

Ձի՛նչ , եթէ ոմն և յաստուածոց մարտ
վառեսցէ երկուստեք :

Հրաման Յունաց տո՛ւր դու 'ի նաւս
առնուլ ըզհաց և գինի .

Աղբիւր կենաց են այդոքիկ , տան կորո-
վեաց կալ յուժի .

Մարդ զօրն ողջոյն անկերակուր երիթա-
ցեալ 'ի սովուն

Ոչ բաւեսցէ կալ և կըռուել մինչև ցը-
մուտս արևուն .

Թէպէտ վառին աշխոյժքն 'ի մարտ ,
տակաւ անդամք իւր վատին ,

Սովատանջեալ և պապակեալ ծունկքըն
նորա կըթափին :

Իսկ այր մարտիկ իւր զօրավիդ ըզհացն
առեալ և գինի ,

Ողջոյն ըզցայգն անխոնջելի կայ ախոյ-
եան 'ի մարտի .

Ի լանջ նորա սիրտ բոցանայ , ոչ և ան-
դամք պարտասին ,

Մինչ չև ողջոյն նահատակեալ դադար
տըւեալ է մարտին :

Հասպա զօրուն տո՛ւր արձակուրդ ա-
կումք առցեն 'ի ճաշել ,

Մինչև ըզձօնսն Ագամեմոնոն տացէ արքայն
վերբերել :

Զի հելլենաց հանդէսն ողջոյն կացցէ
ձօնիցդ 'ի զընին ,

Եւ դու ինքնին խընդամըտեալ անգոր-
րասցիս 'ի յոգին :

Առ այս, կանգուն և քեզ երդումն
 Յունաց տացէ յանդիման,
 Թէ չիք նորա մըտեալ առ կինն և ոչ մօ-
 տեալ է անգամ.

Որպէս արանց է այս, արքայ, նոյն և
 կանանց արժանիք.

Զի և յաւէժ անդոյր լիցիս յանդրժեղի
 յայս կընիք:

Նա սպաս հարցէ և 'ի վրանին քեզ 'ի կո-
 չունս մեծահաց,

Հաշտ արասցէ և քոյդ ողջիկ լիցի սը-
 սակն իրաւանց:

Բայց և այժմիկ իրաւապէս բանս իմ
 դարձցի և առ քեզ,

Դու և առ այլս արդարադոյն կացցես
 յապայս, Ատրիդէս.

Գեղեցիկ է 'ւ անկաժուլթիւն չէ և չէ
 առն արքային,

Թէ զայր զրկեալ հաշտ արասցէ երբ նա
 դրժեաց առաջին:

Լըռեաց Ոգիւս, ձայն Ատրիդէս զըւար-
 թամիտ ետ անդուստ,

“ Ի լուր բանիդ, քաջդ Ոգիւսէս, ինձ
 խնդուլթիւն է անշուշտ.

Դու գեղեցիկ բան զամենայն ոճով եղիր
 կարգեցեր,

Արդ էս այժմէն երդումն անսուտ կըռեմ
 սրտիւ անվեհեր:

Օ՛ն անդր յինէն, թէ առ աստուած է
դէց երբէք երգմնահար .

Բայց Աքիլէս աստ վայրիկ մի կացցէ
վառեալն ՚ի դուպար :

Կացէք և դուք վըկայք անսուտք ողջոյն
խըմբեալքդ յատենի ,

Մինչ ՚ի վրանէն ածցին սլարգէք և ուխտն
անխաբ կըռեսցի :

Քեզ զայդ , Ոգիւս , էս յանձն առնեմ
դու յայդ ժրացիր ՚ի հանդէս ,

Եւ այրընտիրս դու յաւազաց Աքայե-
ցւոց արասցես .

Մեզ ՚ի վրանէն ածէք շըքով զիմ սա-
տարագս ամենայն ,

Զոր խոստացայ տալ Աքիլէայ , և կա-
նանւոյն զերախան :

Իսկ աստ ճեպով Տալթիւբիոս գնացեալ
բանակն ՚ի զօրուն .

Վարազ մի ինձ հանդերձեսցէ յաղել
Դիայ և արփւոյն ” :

“Պ՝ ու վէհ արբայ , կրկնեաց Աքիլ , Ատ-
րիդ փառօք դերունակ ,

Մէք յայլ սլատեհ զայդ ամենայն և յայլ
թողցուք ժամանակ .

Երբ սլարասեալ մէք գոռ մարտին դոււ
արասցուք և դադար ,

Եւ երբ յիմ լանջ չիցեն բորբոք ոգիքս
այնչափ վառ ՚ի վառ .

Ահա ընկերք մեր վերաւորք նըկունք վե-
րագն յԵկտորայ

Կան դիտապատ, զի մեծապանծ շուք
Արամազդ հար նըմա :

Իսկ դուք 'ի հաճ հրաւեր կարդայք .
ինձ ոչ բընաւ այդ կարծիք .

Նա ես ցունաց նօթիս 'ի մարտ խրախոյս
տայի գեղեցիկ .

Թող կըռուեսցին նախ քաջապէս ըզվէժ
խնդրեալ մեր փառաց ,

Եւ մինչ արեւ դարձցի 'ի մայրն , ընթրիք
տացին մեծահաց :

Այլ իմ բերան ճաշակ չառցէ , անշուշտ
կընքեմ ես ահա ,

Ոչ կերակրոյ ոչ ըմպելոյ 100 , զի համ-
հարզն իմ տապատ կայ :

Նա 'ի վըռնիս խոց տարածեալ 'ի սայ-
րասուր նիզակէն ,

Կայ դարձուցեալ 'ի նախադրունս և
շուրջ ընկերքըն ջայլեն :

Հուր վառեալ է 'ի խորհուրդս իմ , չեն
ինձ չեն պէտք այդ հոգոց ,

Ես մահ , արիւն , և խոր յոգւոց մընչիւն
խնդրեմ զանկեւոց " :

Ընապարեաց և միւս անգամ կըրկնեաց
ուշիմն Ողիւսէս ,

“ Լճը աննըմանդ Աքայեցւոց , լճը ա-
խոյեան Աքիլէս .

Քաջ ես քան զիս և չես փոքու ինչ գու
'ի տեգ զօրագոյն,

Բայց ես 'ի վեր շատ քան ըզքեզ եմ 'ի
յատեան խորհրդոյն .

Ծննդեամբ աւագ յառաջեցի և իմ շատ
ինչ տեսեալ է .

Ազէ այսօր խորհուրդ սրտիդ ըզհետ ի
մոյն եկեսցէ :

Մարդ 'ի խաղմէն բնաւորեցաւ յագուրդ
առնուլ վաղագոյն ,

Յորժամ երկաթ հարեալ կըտրէ հունձ
ըզսակաւ , շատ ցօղուն ,

Յորժամ ըզթաթ կըշուոյն իւրոյ առեալ
կըքէ Արամազդ ,

Այն որ մարդկան պատերազմին տայ ըզ
վիճակն և ըզբաստ :

Չէ պարտ Յունաց որովայնիւ տալ մե
ռելոց սուգ և կոծ ,

Զի բիւրբ ահա զօր ամենայն մեզ անկա
նին խիտ և հոծ .

Ե՞րբ ապա մեզ ոգի առնուլ թէ ցան
կորդիմք 'ի ջայլէլ ,

Շատ է զմեռեալն օր մի ողբալ անդորր
ողւով և թաղել :

Իսկ նըշխարացն ապրելոց առ 'ի մար
տէն մարդախանձ ,

Պարտ արժան է 'ի զօրավիգն արբումն
առնուլ և ըզհաց ,

Զի մարտ ընդդէմ տալ թշնամեաց մէք
բաւեսցուք անդադար ,

Ի զէն 'ի զարդ ամրածածուկ զանձնիս
վառեալ քաջաբար .

Օն առեալ մեր , մի՛ ոք մնասցէ 'ի մարտ
նորոյ խրախուսի ,

Վայ է մարդոյն , որ յուլացեալ ժամա
վաճառ դեգերի :

Մէք փոյթ ընդ փոյթ հորդան տըւեալ
միով ոգւով աննրկունք ,

Տրոյեանց ընդդէմ քաջաձիոց զԱրէս մո
լին դըրդեսցուք » :

Լսաց և վեհն ըզնեստորայ զորդիսն ընդ
իւր առ 'ի սպաս ,

Եւ ըզՓիւղեանն ըզՄեդիտէս , ըզՄե
րիոն , ըզԹոաս .

Էառ ընդ իւր և զՄեւանիս և զԼիւկո
մեդ ըզՎրիւնեան ,

Յարեան փութով և խաղացին յԱգա
մեմնեայ 'ի խորան :

Ժիր պաշտեցին և բանքն արդիւնք ան
դէն և անդ լինէին ,

Առին հասլճեալ 'ի խորանէն ըզխոստա
ցեալն ածէին :

Եռոտանիք 'ի թիւ Էօթնեակ Աքիլէ
սին ձօն պայծառ ,

Եւ սանք փայլունք 'ի թիւ քըսան 'ւ եր
կոտասան երիւար .

Ածին և Էօթն ամբիծ կանայս ճարտարս
'ի գործ 'ի ձեռին .

Էր ութերորդ պարու նոցա տիկին Բրի-
սեան գեղանին :

Բարձեալ Ոգիս մեծակըշիռ տաղանդս
ոսկւոյ ըզտասնեակ

Կարապետէր, այլ պատանիքն ըզհետ բե-
րէն պատարագ :

Ածին ողջոյն և հանդերձեալ եղին 'ի
մէջ ակըմբին .

Յարեաւ յայնժամ Ագամեմնոն արձա-
նացաւ յատենին :

Քարոզն անդուստ Տալթիւբիոս վեհ
ձայնարկուն աստուածեան ,

Ի բուն առեալ ըզյաղթ վարազն կայր
գօտէսլինդ մերձ յաբջայն :

Չըգեաց յայնժամ Ագամեմնոն առ ըզ-
ղանակն 'ի ձեռին ,

Որ ցանգ կախեալ կայր առ ընթեր մեծ
պատենի սուսերին :

Չառաջնաստեան հատ վարազուն և ձեռս
ամբարձ յԱրամազդ ,

Կայր 'ի յաղօթս . էր ըռուծիւն առ հա-
սարակ յայն երաստ .

Նստեալ կային կարգ ըստ կարգէ պատ-
կառք 'ի լուր արքային .

Ըսկիզբն արար նա աղօթիցն , աչք իւր
'ի վեր 'ի յերկին .

“Ինձ ՚ի վըկայ նախ Արամազդ վեհն
աստուածոց մեծաղօր ,

վըկայ երկիր , վըկայ արփին և երին ,
նէսք ահաւոր ,

Այն որ հարուածք և սպառուհալք են
ժըպրհեւոցն երդմնահար ,

Թէ բըռնութիւն Բրիսեան դըստեր ձեռն
իմ երբէք ոչ արար :

Ոչ յայլ ՚ի պէտս , ոչ յառադաստն ե-
ւեալ երբէք յանկողին ,

Այլ հանապաղ նա անարատ յիմուամ ե-
կաց խորանին :

Արդ երդմնահար եթէ իցեմ , դէք դա-
նեսցեն զիս ողջոյն ,

Որչափ գանեն նոքա զմարդիկ որ ՚ի նոսա
սուտ երդնուն ” :

Ասաց յազեաց , և ըզվարազն Տալթիւք
ծովուն ՚ի յորձանս

Առ ըզյազեալն արկ կեր ձըկանց . յա-
րեաւ Աքիլ ձայն կարդաց .

“ Հայր Արամազդ , դու ես որ ցաւ ա-
ծես մարդկան մեծապէս ,

Ապ՝ եթէ ոչ զեմրդ ժըտէր յիս հարկա-
նեւ Ատրիդէս .

Նա ոչ արդեօք խըռով հարեալ վառէր
ըզհուր զիմ ցասման ,

Ոչ զօրիորդն ինձ յակամայս կաստեւէ էր
ինչ բաւական :

Այլ կամէր ջուս, զի յօրհասէն լիցին
հեղէնք շատք նըկունք .

Օ՛ն արդ արիք երթայք ճաշել, և մէք
'ի մարտ ճեպեացուք » :

Լսաց, 'ի նոյն ելոյծ զատեանն, այր այր
'ի նաւս սըփուեցան ,

Միւրմիդոնեանք բարձեալ զընծայս
գնային 'ի նաւն Աքիլեան :

Առին եգին 'ի խորանին և կանանւոյն
տան բազմոց ,

Եւ զերիվարս վարեն ծառայք 'ի յերա-
մակն 'ի ձիոց :

Բայց Բրիսանոյշ համանմանեալն ոսկե-
ղնիկն Աստղեկան

Այն ինչ ետես ըզՊատրոկղէս խոց դի-
տապաստ յանդիման ,

Աղէկիղեալ հեղաւ զնովաւ և ճիչ
բարձեալ սաստկապէս ,

Յետէր ըզլանջ ցետէր գիրդ զուլն և
զգեղեցիկ զիւր երես :

Առեալ ապա ողբ նազելին, զայս կա-
կանէր ձայն գուժի .

« Ա՛յ Պատրոկղէ, հիբացելոյ իմոյ ան-
ձին տարփալի .

Ողջ և առոյգ թողի ըզքեզ, գնացեալ
աստի տարադէմ .

Աւա՛ղ, զարդիս ըզքեզ իշխան, գրա-
ւեալ 'ի մահ տեսանեմ :

Ազէտք յաղէտս . ահա զոր ինձ ծընողքս
ետուն ամուսին ,

Տիգահարեալ տեսի ըզնա տապաստ
հանդէս քաղաքին .

Զերիս դարձեալ տեսի տապաստ զիմ
հարազատս համամայր .

Նոքա հոգւոյս էին հատորք , զօրհասն
առին չարաչար :

Դու փարելիդ , երբ զիմն Աքիլ տա-
պաստ էարկ զամուսին ,

Եւ երբ զոստանն հարեալ վանեաց ըզ-
Միւսեալ տեայ դիւցազին ,

Դու զիմ զարտօսրն սրբէիր , իբր հարս-
նացու Աքիլէայ

Խրախոյս տայիր ինձ նաւագնաց լինել
ընդ քեզ 'ի Փիթեա ,

Անդ Միւրմիդեանց 'ի մէջ քաջաց խըն-
ջոյս կահել հարսանեաց .

Եւ արդ մեռեալ . առ դու զողբն իմ ,
դիւցազն և հեզ , քաջ արանց » :

Ասէր և լայր , 'ի նոյն հեծմամբ լային և
այլ կանանին

Վերին յերեսս ըզՊատրոկղէս , այլ մէն
մի լայր վիշտ զանձին :

Իսկ հելլենաց աւագանին տան Աքիլ-
լէայ քաջալեր ,

Մաղթեն ճաշել , այլ նա յոգւոց հա-
նեալ թառաչ , հրաժարէր .

«Յիս, ո՛վ տեարբ իմ, թէ որ դուցէ ինձ
մըտերմաց 'ի դասէ,

Կանխաժաման սիրտ հաստատել մի որ
ինձ բուռն արասցէ :

Ոչ հաց առնում ոչ ըմպելի, ցաւ կա-
րեմէր զիս ունի .

Յըմուտս արփւոյն ժուժամ այսպէս,
կամ 'ի խորհուրդս անյեղլի » :

Ասաց, և զայլ աւագանւոյն խումբն
արձակեաց փութապէս,

Կացին անդէն Ատրէոսեանք, 'ի նոյն գիւց-
ազն Ոգիւսէս .

Կաց և Նեստոր և Իգումէն և՛ ասպետ
Փիւնիկ ծերունին .

Խնդրեն նոքա գիւր ինչ ցաւոց տալ կա-
րեմէր գիւցազին :

Այլ հա մինչ չև յարին շաղեալ, չէր
նըմա գիւր 'ի վշտէն .

Յանգ ըզՊատրոկղ յուշի կապեալ հե-
ծէր յողորմ 'ի ձայնէն .

«Դու ինձ երբեմն, ո՛ հիբացեալդ,
ողւոյս խոյ փարելի,

Դու ժիր և կազմ ինձ կահէիր ճաշ գե-
ղեցիկ 'ի վրանի,

Յորժամ անդուստ Աբայեցիք ընդ Տրոյ-
ացւոց կըռուէին,

Եւ ընկերին այր մահ գուժայր բազմա-
կական 'ի մարտին :

Եւ այժմ անկեալ կաս վերաւոր, դու
բարեկամդ իմ արդոյ,

Եւ ես այսպէս 'ի լիութեանս կամ սո-
վատանջ 'ի սէր քո:

Նոյնչափ անշուշտ ցաւէր սրտիս 'ի լուր
հօրն իմ վախճանին,

Որ ջերմ արտօսը 'ի Փիթիա հեղու թե-
րևս 'ի մահն իմ,

Որ աստ ընդդէմ Տրովադացւոց յօտար
երկիր բացակայ

Անցեալ մըղեմ մարտ 'ի պատճառս այն
չարաշուքն հեղինեայ.

Կամ թէ 'ի լուր մահու որդւոյս, որ ինձ
սնանի 'ի Սկիւռոս

Թէ կեայ արդեօք, զորդեակս ասեմ զիմ
հրաշագեղն ըզՊիւռոս 102:

Ակն ունէի թէ մահն անշուշտ ինձ միայ-
նոյս հասանէ

Ի Տրոյիա նրժդեհացեալ յիմ ձիաւէտն
Արգոսէ,

Իսկ դու դառնաս 'ի Փիթիա վանեալ
մահուն ըզըշուկ,

Եւ նաւադնաց ածես երբեմն 'ի Սկիւ-
ռոսէ զիմ մանուկ.

Ածեալ այնպէս և ցուցանես նրմա զիմ
դոյս կարգ 'ի կարգ,

Զիմ ըզկալուած և ըզծառայս և ըզ-
տունն իմ բարձրայարկ:

Քանզի Պեղոս, կարծեմ անշուշտ, կամ
 արդ ննջէ զքուն մահուն,
 Կամ դեռ զարև թէ տեսանէ, վատի 'ի
 խոր ծերութիւն,
 Վատեալ այնպէս այն հինօրեայն մընայ
 արդ ժամ 'ի ժամէ
 Ձայն բովարէր ըզգուժկանի զիմոյն լը-
 սել մահուանէ :
 Ասէր Ա. քիլ և արտասուէր, 'ի նոյն և
 ծերքն հեծէին,
 Այր այր յիշէր ըզսիրելիս, զոր անդ 'ի
 տունըս լըքին :
 Ընդ արտասուա Ա. քիլէսին Դիոս 'ի
 դուծ մեծ հատաւ,
 Դարձաւ անդէն բան յԱթենաս արա-
 դաթև խօսեցաւ .
 « Բա՛բէ, դուստր իմ, դու զայդ արիդ
 բարձիթողի լըքանէս .
 Կամ թէ բընաւ 'ի քոց խնամոց ընդվայր
 հարեր զԱ. քիլէս .
 Թացեալ յարտօսր ըզսիրելին նստի հան-
 դէպ իւր նաւաց,
 Այլքն համագունդ չոքան 'ի ճաշ, ին-
 քըն սովեալ չառնու հաց :
 Օ'ն դու զաւիշն անմահական 'ի դիւցա-
 զինն հեղ 'ի լանջ,
 Հէղ դու 'ի նոյն և ըզնեկտար . մի նա
 անկցի սովատանջ : »

Ասաց վառեաց նա զԱթենաս զարդէն
վառեալն 'ի սրտին .

Եւ և թըռեաւ, լայնաթևեան և սրահըն-
չող իբրև ցին .

Էջ խոյացաւ նա 'ի բանակ զերկին թո-
ղեալ զարփաւոր ,

Մինչ ճեպ ընդ ճեպ Աքայեցիք 'ի զէն
վառին ահաւոր .

Ձանոյշ նեկտար, զանմահ աւիշն 'ի լանջն
եհեղ Աքիլեայ ,

Ձի մի համբուն սովատանջեալ կըթո-
տեսցին ծունկք նորա :

Ի տունն ապա վերաթըռեաւ ահեղա-
հրաշ ծընողին ,

Մինչ 'ի նաւաց զօրք գունդագունդ
հորդան 'ի դուրս խուժէին :

Որպէս յորժամ յԱրամազդայ ձիւնաբե-
րին ցուրտ տարափ

Կուռ թօթափի, պարզող հիւսսին 'ի
բըբայոյզն յուժգին թափ ,

Նոյն խիտ առ խիտ և սաղաւարտք փայ-
լակնացայտք լուսաւոր

Կուռ 'ի նաւաց գային 'ի դուրս , 'ի նոյն
վահանք կըմբաւոր ,

Գան յերևան և գոգաւոր զրահից լան-
ջաց պահպանակք ,

Եւ բազմախուռն 'ի դուրս գային տեգք
'ի հացւոյ և նիզակք :

Ճաճանչ սաստիկ բացէ 'ի բաց յերկին
գընայր ծայրալիր ,

Եւ 'ի փայլուն կուռ պղղընձեաց ողջոյն
շողայր և երկիր .

Հողն 'ի ներքոյ յօտից քաջաց տրոփեալ
թնդայր մեծապէս ,

Երբ 'ի զօրուն 'ի միջակին վառէր գիւց-
ազն Աբիլէս :

Կրճեն քաջին անդ ատամունք աչք իբրև
հուր բոց ցայտէր ,

Եւ 'ի սրտին ցան և ցասումն անհընա-
րին բորբոքէր :

Սեռեալ այնպէս Տրոյեանց ընդդէմ
արկաւ ըզձօնսն աստուածեան ,

Կազմած ահեղ զոր հեփեսոէս կրուեաց
դարբինն աննրման .

Ըզըռնապանսն առաջին սրունիցն ար-
կաւ գեղեցիկ

Ճարմանդակապք քաջ յերիւրեալք , և
են ճարմանդէն արծաթիք .

Ըզվարապանն զրահակուռ երկրորդ 'ի
լանջն արկանէր ,

Զուսովքն ապա կախեաց ըզմեծ զար-
ծաթպալարն ըզսուսեր .

Զանվանելին հաստահարուստ առ ըզ-
վահան հրաշալին ,

Որ բացարձակ փայլատակեալ ցայտէր
իբրև ըզլուսին .

Զորորինակ յորժամ 'ի ծով դայ հաւա-
 զիցն յերևան
 Հըրոյն ճաճանչ, որ յամայի վառի լե-
 յրանց յարտուան,
 Երբ ըզնոսա բուռն և սաստիկ մըըրիկք
 յուզեալք տազնապեն
 Ի ծով վարեալ 'ի ձընհաւէտ 'ի սիրելեաց
 տարագէմ,
 Նըման յայնժամ մինչև յերկին Աքիլը-
 սի գիւցազին
 Ճաճանչն հատաւ սքանչեւարուեստ և
 գեղեցիկ վահանին:
 Ըզմեծն ապա առ սաղաւարտ 'ի գլուխ
 եդեալ յարմարեաց,
 Եւ լոյսն հատաւ իբրև աստեղ գլխանո-
 ցին գիսապանծ.
 Փողփողելով ծածանէին համակ ոսկի
 փունջք վարսից,
 Զոր խիտ առ խիտ եդ հեփեստէս 'ի վերջ
 նորայն ցըցունից:
 Բայց Աքիլէս 'ի փորձ մատեաւ և առ ըզ-
 զէնսն և կըռէր,
 Կըռէր յանձին և ճըշգըրտիւ ընդ յաղթ
 իրանն յերիւրէր,
 Արդեօք առոյգ իւր անդամոց քաջ դարձ
 'ի դարձ յարմարին,
 Եւ զէնք գըտան զեռ թևք թեթևք վեր-
 ամբարձիկք գիւցազին:

Առեալ ապա 'ի դարանէն ըզհայրենի
տէգն եհան ,

Տէգ յաղթ և ծանր և քաջակուռ , տէգ
'ի հացւոյ 'ի Պեղեան .

Ձայն տէգ ճօճել չէր բաւական յոյն
այր մարտիցն 'ի հանդէս ,

Բըռնահարեալ ձրգեւ քաջիկ գիտէր մի
այն Աբիլէս .

Ձայն տիգաբունն 'ի գագաթանց Պե-
ղեայ լերին հատ Քիրոն ,

Մահունս ածել քաջորերոյն ետ հօր նո-
րա առ 'ի ձօն :

Իսկ Աղլիսնոս և Աւտոմեդ զամուս առեալ
նըժուգաց

Ձրգեն 'ի լուծ , և արկանեն շուրջ աս-
պազէնս գեղապանծ .

Հանդերձեցին գեղեցկապէս 'ի ծամելիս
սանձ արկին ,

Եւ զերասանն 'ի հաստամուր 'ի կառս
'ի կոյս պարզեցին .

Առ ըզճապուկ և ըզփայլուն ըղխարա-
զանն 'ի ձեռին ,

Եւ ճեպ ընդ ճեպ Աւտոմեդոն վաղեալ
'ի կառս ել արին .

Ըզհետ պարսեաց ել Աբիլէս ըսպա-
ռազէն նահատակ ,

Եւ փայլակէր համակ զինուէն իբրեւ արեւ
վերելեակ :

Եւ և անդէն ճեպ տայր խաղմին, բար-
բառ կարգաց սոսկալի,

Չայն դիւցաբար հուր փորատող ետ
նըժուգացն հայրենի.

“Ըրի Քսանթէ, օն Բալիէ, ճեպք հոյ-
սկապք Պոտարգեան

Ալէ լիք դուք խնամակալութե կառավա-
րիդ փրկութեան.

Ողբ դարձուցէք, երբ կըշտապինդ մարտ
մըղեսցուք բարեբաստ,

Եւ մի իբրեւ ըզՊատրոկլէս թողջիք ան-
դէն դիտապաստ”:

Լըւաւ Քսանթոս և ՚ի լըծոյն ձայն ետ
նըժոյգն օգապար,

Բարբառեցաւ և ըզգըլուի ունէր կը-
քեալ ՚ի խոնարհ.

Ընդ լուծն ողջոյն հեղեալ այնպէս և
վայրանկեալ բաշք նորուն,

Յօդաւորեաց, զի անդ ըզնա դշխոյն հերա
եդ խօսուն 103.

“Ըզքեզ Աքիլ մէք և զարգիս փրկեմք
զարիդ քաջազօր,

Բայց և անշուշտ առ դուրըս քո հա-
սեալ կայ օրն ահաւոր:

Մեղ ինչ չիք մեր, չեմք մէք սատարք
յայդ աննահանջ պատուհաս,

Այլ մեծազօրն ինքնին աստուած և ան-
հրաժեշտն Օրահաս.

Արդեօք մերոյն ոչ յուլութեան ոչ վա-
տուլթեան աղադաւ

Քոյդ Պաարովդէս 'ի Տրոյացւոց յիւրոց
զինուց մերկացաւ :

Այլ քաջն 'ի դից, զոր դիցուհին ծընաւ
Ղետով վարսագեղ,

Հսպան զարին 'ի մեծապէս շուք հեկտո-
րին այն ահեղ :

Մէք օդապարք և ընդ Զեփիւռ մըր-
ցեալ կարդամք ասպարէս,

Զոր 'ի հողմունս արագաթի գոլ համ-
բաւեն մեծապէս :

Բայց քեզ կընքեալ է յաստուծոյ և 'ի
մարդոյ գոլ նըկուն ։

Այն ինչ ապաց, և երիննէսք կարճեն
նորա ըզլեզուն :

Ի մեծ ցասումն 'ի լուր բանին բըրդեալ
յայնժամ Աքիլէս,

« Քսանթէ, ասէր, զի՞ գու ինձ մահնա-
խապատում գուշակես .

Զի՞նչ պէտք են քեզ . այդ և յինէն ար-
դեօք չէ ինչ 'ի ծածուկ .

Գիտեմ իսկ քաջ, թէ դիտապաստ արկ-
ցէ մահուն զիս շըշուկ .

Անկայց ես աստ, յարդոյ հօրէս և 'ի մօ-
րէս տարադէմ .

Բայց և այնպէս Տրոյեանց ընդգէմ կը-
ռուել ես ոչ դադարեմ .

Դու՛ւ չարարից, մինչ չև յագուրդ տը-
ւեալ մարտին մարդախանձ Կ •

Ասաց գոչեաց • և խրախուսեալ ձայն ետ
մարտին նըժուգաց ։

ԵՂԻՄԵՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Համերամատեան աստուածոց: Ատե-
նախօսութիւն Արամազդայ: Աստուածք
իջանէն յերկիր 'ի զօրավիգ մարտի կըր-
կին բանակացն: Դղրդէլ բնութեան է-
լիցս, գուժաբեր մտալուտ սարսափելի
սպառերազմին: Աքիլէս զանց զայլովք ա-
րարեալ Տրոյացւովք, 'ի խնդիր դիմէ
Հեկտորի: Հանդիպի Ենէասայ, բար-
բառի և մենամարտի: ԶԵնէաս թափէ
Պոսիդոն: Նահատակութիւնք Աքիլէայ
մեծամեծք և հարուած Տրոյացւոց: Ա-
պողոն 'ի վտանգին թափէ զՀեկտոր 'ի
ձեռաց Աքիլէայ:

Նկարագիր սքանչելի և ահեղ գիւցա-
ղին Աքիլէայ:

ԵՂՒԼԱԼՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի.

Օ՛ՅՅՍ օրինակ անգ բակ ըզքե առեալ,
դիւցաղն Աքիլէս,

Ի զէն 'ի մարտ Յոյնք վառէին նաւատոր-
մին 'ի հանգէս:

Ըզնոյն անգուստ և զրահավառք ետուն
Տրոյեանք ձայն մարտի,

Միահամուռ անգ 'ի կարկառ բարձրա-
ւանդակն 'ի դաշտի:

Պարզանմահիցն Ամպրոպայինն, ետ ձայն
յայնժամ Թեմիսեայ,

Խըմբէլ յատեան 'ի բարձրագահ յարտե-
ւանէն Ողիմպեայ:

Յածեալ Թեմիս ընդ ամենայն, ճայն
տայր բնակից ազգարար,
Հոգեա համուռ յԱրամազդայն հորդան
ետուն 'ի տաճար:

Չէր ոք սակաս, բայց յՈվկեանէն 'ւ ոչ
'ի գետոց ոք արագ,

Ոչ և 'ի յայնց Յաւերժհարսանց, որ
սերձ մայրեաց են բնակք,

Բնակք նա և աղբերականց են և մար-
դաց խոտաւէտ,

Որք հասարակ ակումբ առին 'ի յայն ա-
տեան վեհաւէտ.

Բազմեալք 'ի գահն սրբափայլ բոլորե-
ցան 'ի հանդէս,

Գահք զոր Դիայ հրաշակերտեաց ճար-
տարարուեստն Հեփեստէս.

Եւ ոչ արքայն մեծ Պոսիդոն հրաւիրա-
նին կաց անսաստ,

Եւ 'ի ծովէն Երկրասասանն, եկն յան-
մահիցն յայն երաստ.

Նստաւ 'ի մէջն, և խորհրդոյն հարց-
փորձ Դիայ զայս արար,

«Առ ի՞նչ ատեանս այս աստուածոց,
հրացան արքայդ շանթահար:

Միթէ Տրոյեանց և վասն Յունաց ինչ
մի եղեր խեղամուտ,

Որոց մարտին խառնուրդ ահեղ կայ ա-
ւադիկ մօտալուտ»:

«Բաջ, դու եղեր, կրկնեաց Ղիոս,
 քաջ խորազգաց 'ի յոգի,
 Ոյր աղագաւ, Երկրասասանդ, յատեան
 ըզձեզ խմբեցի :
 Յօրհաս դոցա միտք իմ յածին, այլ ես
 'ի ծայր Ողիմպին
 Բազմեալ աստէն անդորր ոգւով կռուոյն
 կացից 'ի զընին :
 Իսկ դուք, ո՛վ քաջք, 'ի մեծ բանակ կըր-
 կին ազգացդ օն արիք,
 Կողմանց կողմանց մէն մի 'ի ձէնջ տացէ
 'ստ մըտի զօրավիգ :
 Զի թէ Աքիւլ ընդդէմ Տրոյեանց կը-
 ոռւի այսօր միայնակ,
 Եւ ոչ խուն մի բաւեն դոքա ընդդէմ
 քաջին նահատակ :
 Զի թէ միայն յերևանին երէկ սար-
 սեալք դողացին,
 Զինչ թէ այսօր վասն համհարդին 'ի
 վէգ ելցէ մոլեգին :
 Նա քան զօրհաս, խիթամ, կանխէ ըզ-
 Տրոյիոյ աւերած » .
 Ասաց, և մարտ յանմահականս մեծ և
 ահեղ բորբոքեաց :
 Լըւան անմահքն առ հասարակ և վա-
 ռեցան իբրև բոց,
 Յարեան 'ի վէգ և 'ի կրկին հերձեալ էին
 խորհրդոց :

Սլացաւ Հերա 'ի նաւատորմն էջ ընդ նը-
մին Աթենաս ,

Եւ մարտակից երկրասասան մեծ Պոսի-
դոն եկն եհաս :

Նիզակակից նոցա ուշիմն օգտամատոյցն
էր Հերմէս ,

Ի նոյն 'ի չու հանդերձեցաւ և կաղն ին-
քնին Հեփեստէս ,

Հուժկուն այն կաղն , որ Ժանտ և խեթ
աստ անդ հայէր և գընայր ,

Գընայր 'ի կաղ և սրունքն ոսինք դեղե-
ւէին սպիկար :

Տրոյեանց 'ի կողմն անցեալ Արէս ահեղ
սարսէր սաղաւարտ ,

Անց թևակից նըմա Փեբոս գըլուխն 'ի բուն
գիսազարդ :

Ի նոյն նոցա քաջ նետահարն էր Արտե-
միա զօրավիդ ,

Էր և Ղետովն , էր և Քսանթոս , ծիծա-
ղասէրն և Ասողիկ :

Պապ անմահից ցորչափ կային 'ի մա-
հացուաց տարողէմ ,

Աքայեցիքըն մեծապանծ նահատակեալք
խիզախէն :

Զի որ անբաժն էր 'ի մարտէն , եկն յե-
րևան Աքիլէս ,

Մինչ դեռ անդուստ Տրոյեանքն 'ի բուն
յահ գրաւեցան սաստկապէս :

Շրթեան ողջոյն տեսեալ զարագն ըզ-

Պեղոսեան քաջ արանց ,

Զինուն զարդուն փայլակն հատեալ իբրև

զԱրէս մարդասանձ :

Իսկ մինչ 'ի խաղմ' արփիաբնակքն ընդ

երկրածնաց խառնեցան ,

հեռ և շըշուկ անհընարին մըրըրկեցաւ 'ի

խուժանն :

Գոչեր Պալլաս , է զի անցեալ առ պար-

կէնիւն ըստ պատուար ,

է զի ծովափն 'ի բազմագոչ ձայն արձա-

կէր աղգարար :

Չայն բարբառէր ահագնագոչ անդուստ

'ւ Արէս մոլեգին ,

Եւ դըղըրդէր ամպրոպայոյլ իբրև մըրըրիկ

խաւարին .

Եւ զի Տրոյեանց 'ի մարտկոցէն գոռայր

խրախոյս տայր 'ի նոյն .

Եւ զի վազեալ ընդ Սիմոիս գոչէր 'ի սերճ

'ի բըլըոյն :

Ի քաջալեր յայս յանմահից բանակք աղ-

գաց վառեցան ,

Եւ խառնեցան ահեղաղօք 'ի բոց մար-

տին դոռութեան :

Անդ ահագինս և Արամազդ ամպրոպայ-

ինն 'ի բարձանց ,

Հայրն աստուածոց և հայր մարդկան ա-

ւագաձայն որոտաց :

Խոր 'ի հիմանց և Պոսիդոն զերկիր սար-
սեաց անսահման ,

Եւ բարձրայօն լերանց մեծաց կան ար-
տեանքն 'ի տառան :

Դըղըրդեցան և բիւրակնեայն Իգայ ոռք ,
ծայրքն 'ի վերուստ .

Սարսէր ոստան Տրովադացւոց սարսին
Յունաց նաւքն անդուստ :

Պակեաւ 'ի խորս անդընդեհպետ Շա-
հապն յաւէթ մեռելոց ,

Պակեաւ 'ի վեր վաղեաց դահէն և ձայն
դռնեաց 'ի խորոց ,

Մի երկրաշարժըն Պոսիդոն հերձեալ
ըզհող թանձրութեան ,

Զիւր թոհն և բոհ կանացածնաց բերցէ
և դիցն յերևան .

Զի սոսկալի են իսկ և դից կաղաղքն այն
մուրթ մեծամօր ,

Այսչափ 'ի դիցըն խառնամուխ խօշիւն
հնչեաց ահաւոր :

Քանզի ընդդէմ Պոսիդոնին կայր ար-
քային գերասլանծ

Մեծն Ապողոն բարձեալ բերեալ յե-
րեքթեան 'ի փրքնաց :

Իսկ ախոյեան անցեալ ընդդէմ ահա-
գնագոչն Արեսին ,

Արձանացեալ կայր Աթենաս ծաւին ա-
հեղ դիցուհին :

Կայր ընդ Հերայ քոյրն հարազատ Քաջ
աղեղանն 'ի պայքար

Մեծաբարբառն Արտեմիս ոսկեփղբին
նետահար :

Իսկ Ղետովնին մեծ ախոյեան անցեալ
ընդդէմ քաջապէս

Տընակալուէն օգտամատոյց արձանա-
ցեալ էր Հերմէս :

Կայր Հեփեստէս, յորձանախոր ընդդէմ
գետոյն զօրավիգ,

Քսանթոս անուն տան դիք նըմա և Սկա-
մանդրոս տան մարդիկ :

Այսպէս ճակատ ընդ աստուածոց աս-
տուածք ետուն մեծազօր,

Բայց Աբիլէս բոցավառէր շէշտ խոյա-
նալ 'ի Հեկտոր,

Իբրև անշէջ 'ի լանջ նորա հուր ընթա-
ցաւ ահագին,

Յագուրդ թափոյ իւր նիզակի տալ յա-
րենէ վիրագին :

Ղեպեաց յայնժամ դըրդեաց Փեբոս
մեծ զԵնէասն յԱբիլէս,

Եւ թափ 'ի սիրտ այն գիւցազին կորով
շընչեաց մեծապէս .

Պրիամոսեան Լիւկայոնի ձայնին ըզձայնն
յարմարեաց,

Զոյր և զպատկերն առ Քաջաղեղն և 'ի
խրախոյս զպս ասաց .

“Տրոյեանց աւագ, լուր Ենէաս, ո՛ւր
 մեծ բարբառդ, ո՛ւր այժմուս,
 Զոր արքային Տրովադացւոց տայիր 'ի
 յայն գիներբուս.
 Ո՞չ խոստացար, թէ Աքիլլեայ գիմա-
 դրաւես 'ի կըռուին”.
 Լըւէալ զբարբառն Ենէաս զայս ան-
 դրադարձ ետ ձայնին.
 “Զիս Պրիամեանդ, 'ի յայդ մրցանա
 ընդ քաջազին Աքիլլեայ
 Զի՞ դու դրդես մենամարտիկ կըռուել
 այսօր ահամայ.
 Ինձ ընդ քաջիդ 'ի վէդ խաղալ ոչ առա-
 ջին է նըւագ,
 Այլ զիս յիդեայ և այլ անդամ վա-
 նեաց նորուն յաղթ նիզակ.
 Յորժամ գիմեալ հըսկայազօրն 'ի մեր 'ի
 ջոկ պաճարաց,
 Ըզլ իւրնեսսոս և զՊեդասոն յաւար է-
 առ և քանդեաց.
 Փրկեաց Դիոս թեթևոտնեայ զիս ա-
 ռադրեալ մեծապէս,
 Ապ' եթէ ոչ ընդ Պալլասայ զիս հարկա-
 նէր Աքիլլէս.
 Պալլաս քաջին էր կարապետ ջահեալ 'ի
 նա լոյս սլայծառ.
 Խրախոյս կարդայր, Տրոյեանց, Լէւ-
 գեանց օրհաս ածել տիգահար:

Մի դք ուրեմն յաւակնեացի ընդ Աքիւ-
 լեայ դաւ 'ի վեգ ,
 Զի մերձ նրմա ցանդ ոմն 'ի դից վանէ
 զօրհասն ահաբեկ :
 Իսկ Աքիւլեայն սայր նիզակին թռու-
 ցեալ գընայ շեշտակի ,
 Ոչ հանդարտէ մինչ չև ըզմարդ թափանց
 հարեալ 'ի յոգի :
 Այլ թէ աստուած զոյգ կըշուեսցէ զմար-
 տի նըժարն և ըզթաթ ,
 Նա զիս հեշտին ոչ վանեացէ թէպէտ
 պանծայ դու երկաթ » :
 « Բաջ է , կրկնեաց բարբառ նրմա վեհ
 մազդեզանցն Ապողոն ,
 Եւ դու ինքնին դից յաւերժից քոց զաղօ-
 թից տուր ըզձօն .
 Զի և ըզքեզ վեհ Աստղըկան գուհամ
 բաւեն 'ի զարմէ ,
 Իսկ դա ծընունդ է դիցունհոյն որ քան
 ըզնա խոնարհ է .
 Քոյդ դուստր է մեծն Արամազդայ . նո-
 րայն , ծերոյն ծովային .
 Արի գիւցազն , եւ ախոյեան հար 'ի դի-
 մի այդ քաջին :
 Մի վեհերոտ . զանվանելի ըզտէգդ ուղ-
 ղեալ շեշտակի ,
 Ի խրոխտ բանից և 'ի բոհմանց դու 'ի
 փախուստ դարձցիս մի » :

Ասաց, 'ի նոյն և յԵնէաս ոյժ մի շնչեաց
ահագին,

Ի զէն հրաշէկ գիմադրաւեալ անց նա 'ի
մարտ հանգիսին :

Սինչ այս մինչ այն, լուսածըլին հերա
եղև իրազգաց

Զի շէշտ յԱքիւլ մեծն Ենէաս գիմէր 'ի
մէջ փաղանդաց :

Չայն անմահիցըն սլարաւոր բարբառե-
ցաւ աղմբին,

« Արդ դու Պալաս և Պոսիդոն լիք խե-
լամուտ առանձին .

Զիսորդ մրցանքդ այդ յանդեսցին, զոր
աստըստին գիտեմ ես .

Զինավառեալ մեծն Ենէաս գիմէ արդ
շէշտ յԱքիւլէս .

Քաջն Ապոլլոն դրոդեաց ըզնա, ձայն ետ
նըմա 'ի խրախոյս,

Օն արդ և մէք ըզթափ արւոյդ ընկըրկես
ցուք յետըս կոյս .

Կամ և 'ի մէնջ ոք գիւցաղին լեալ Ա-
քիլէայ հովանի,

Ոյժ յաւելցէ 'ի լանջ քաջին, մի սըրտա-
բեկ լինիցի :

Գիտուն լիցի, թէ գիւք հըզօրք գըգուեն
ըզնա սիրաբար,

Եւ թէ պաշտպան գիւք Տրոյացւոց ճըդ-
նին իբրև հողմավար :

Ո՞չ աստ 'ի մարտ յՈղիւմպոսէ իջաք մէք
դասք երկնաւոր ,

Զի մի նրկուն 'ի Տրոյացւոց առակեսցի
նա այսօր :

Աքիլլէսի թելն կենաց զայլ օր հատցի
յապագայս ,

Զոր անդըստին մօրն յարգանդէ նիւ-
թեաց նրմա Օրահաս :

Եւ թէ 'ի սոյն ձայն աստուածոց ոչ
հրահանգէ զԱքիլլէս ,

Անշուշտ յայնժամ նա ահաբեկ լիցի յո-
գին սաստկապէս ,

Յորժամ 'ի մարտ ոմն յանմահից ելցէ
նրմա յանդիման .

Զի են աստուածք ահեղասաստք յոր-
ժամ դայցեն յերևան » :

Ի լուր բանին Երկրասասանն բարբա-
ռեցաւ ճեպ ընդ ճեպ ,

« Մի դու , հերա , այժմէն յահուր ըշտա-
պեսցիս տարագէտ :

Ո՞չ են ինձ կամք , ընդ անմահից մեզ
նախ խաղալ 'ի սլայքար ,

Քանզի և շատ գերաստիճան եմք մէք 'ի
գահ և 'ի կար :

Մէք զարահետ թողեալ զուղին վայր
դիտանոց մեզ կալցուք ,

Բազմեալք անդէն թո՛ղ մահացուք մըտ-
ցեն մարտին 'ի շըշուկ :

Իսկ երբ Արէս կամ Ապոլոնն 'ի մարտ
 ելցեն նահատակ,
 Կամ սանձ արկեալ Ա. քիլէսի կըռուոյն
 լիցին խոչընդակ,
 Անդէն և մէք դիմադրաւեալք արձա-
 նասցուք 'ի դուպար.
 Գիտեմ անշուշտ, զի ետ ընդ ետ լիցին
 դոքա դիր և տար.
 Դարձցին յՈղիւմս, նստցին մընջիկ յեր-
 կնաճեմիցն 'ի պարուն,
 Տեղի տացեն զօրագունիցն 'ի մեր բազ-
 կէն լեալ նըկուն :
 Լսաց, անդէն Ծիրանաւարան հորդէր
 ուղի ակըմբին,
 Յառնեն դընան 'ի մեծ մարտկոցն հե-
 րակէսի դիւցազնին.
 Մարտկոց բարձր էր պատնըշափակ հա-
 րեալ քաջին առ 'ի սպաս,
 Զոր կանգնեցին Տրոյեանք երբեմն. էր
 գործակից և Պալլաս.
 Զի զայն հերակլ իւր յապաստան կալ-
 ցի յահեղ Կիտոսէն,
 Երբ թափ վիշապն 'ի դաշան 'ի կոյս տա-
 ցէ 'ի նա 'ի ծովէն 104 :
 Անդ Պոսիդոն և համագունդ դասք ան-
 մահից բազմեցան,
 Եւ խիտ առ խիտ զուսովք իւրեանց ամբ
 արկանեն թանձրութեան :

Եկին նստան և գէթ կողմանն 'ի դար բըւ-
 րոյն գեղապանծ,
 Բակ, Քաջաղէղն, ըզքե առին և զԱրե-
 սիւ մարդախանձ:
 Բազմոց առեալք 'ի յանդորրու և 'ի
 խորհուրդ մըտանէն,
 Կան երկոքին կողմանքն այնպէս ան-
 գործք անհուպք 'ի մարտէն.
 Ժլտէր ըսկիզբն առնել ոչ դք բազմաջը-
 շուկ պայքարին,
 Թէպէտ բազմեալ բարձր 'ի գահէն
 խրախոյս Դիոս տայր նոցին:
 Օ, երեսս ողջոյն պատեն դաշտին անդ-
 կառք, ամբաւ այրուծի,
 Եւ հատանին բոցանըշոյք 'ի տախտակաց
 պըղընձի.
 Բոմբիւն հնչէր 'ի գունդագունդ շար-
 ժեւ զօրուն միաբան,
 Եւ ընդ ոտիւք Թընդայր երկիր արի ա-
 րանցն 'ի դովման:
 Յայնժամ ամուք քաջք բանակաց ար-
 ձանացան 'ի հանդէս,
 Եւ նահատակ մեծն Ենէաս, եւ ախոյ-
 եան Աբիլէս:
 Յառաջագէմն Անքիսեան գիմագրա-
 լեալ առաջին,
 Ահեղասատ շարժէր 'ի քունն ըզսաղա-
 լարտ անարին.

Ի պահ լանջացն հանդէպ կալեալ զաս-
պարն ըզկուռ քաջազօր ,

Եւ 'ի բըռին պըղըն ձակուռ ճօճէր ըզտէգն
ահաւոր :

Այն ինչ Աքիլ Էտես զի գայր իբր ա-
խոյեան նա յաղթող ,

Վազեաց յառաջ ել անվէհեր իբրև ա-
ռիւծ պատառող :

Որում ընդդէմ խըմբին մարդիկ և ձայն
գուժան մեծասաստ ,

Նա և աւանն ողջոյն յառնէ զառիւծն
առնել դիտապաստ ,

Գազանն այն սօս նախ զառաջինն ար-
համարհէ և սիգայ ,

Մինչև անդուստ ոք տէգընկէց ըզսայրն
հարցէ շէշտ 'ի նա ,

Դառնայ յայնժամ բանայ զբերանն ,
փրփուրն հեղեալ 'ի ժանիս ,

Տապի եռայ սիրտ կորովն և հուր վա-
ռի յախոնդիս ,

Պարզեալ ըզձետն , ըզկողսն ըզմէջս աս-
տի ծեծէ և անտի ,

Այնպէս նա զանձն հրավառ գործէ և
ձայն խրախոյս տայ մարտի ,

Ապա խաժակն ողջ բոցավառ շէշտ խոյ-
անայ սաստկապէս ,

Կամ մահ ածել կամ մահ առնուլ նա-
հատակացն յասպարէս ,

Հանգոյն ճըշգրիտ աշխոյժք ոգւոյն անդ
 զԱքիլէս վառեցին ,
 Ի վէգ ընդդէմ Ենէասայ դիմագորաւել
 քաջազին :

Իբրև 'ի մօտ արձանացան մենամարտիկն
 'ի հանդէս ,

Անդուստ արագ ձայն առաջին կարդաց
 դիւցազն Աքիլէս .

“ Զի դու վազեալ ընդ ասպարէսդ ար-
 ձանացար , Ենէաս ,

Թերևս տանել մեծ մրցանակ յոյս մի
 անխաբ քեզ եհաս .

Գոռալ ընդ իս զնձ դըրդեցին ըզքեզ ո-
 դիքդ աննըկուն ,

Իբր 'ի վերայ Տրոյեանց քաջաց ըզթագն
 առցես Պրիամուն 105 .

Բայց զիս տապաստ թէ և հարցես դու
 իբրև քաջ նահատակ ,

Ոչ և յայնժամ քեզ Պրիամոս տացէ քեզ
 զայդ մրցանակ .

Զի է իսկինքն հարըստացեալ հայր բազմ
 երամ զաւակաց ,

Է և 'ի կեանս իւր քաջառողջ , չէ և վա-
 տեալ 'ի մըտաց :

Կամ թէ թերևս գետին յուռթի Տրոյ-
 եանք քեզ բաժ խոստացան ,

Գետին ընտիր և անկախիտ և արգաւանդ
 անդաստան ,

Զի դու զարդիւնսն ըմբռնենեսցես, երբ
դիտապատ զիս առնես .

Բայց քեզ ասեմ, 'ի յայդ մրցանա գործ
դժժնդակ եհաս քեզ :

Գիտեմ իսկ քաջ և զայլ նըւագ վանեալ
ըզքեզ յիմ նիզակ .

Ոչ իսկ յիշես, յորժամ յանդեայս գըտի
ըզքեզ միայնակ ,

Դու հատկըլեալ յիդեայ լերին վազս
առնուիր վատաբար ,

Եւ ընդ փախչելդ ընդ կրուկ 'ի յետս
հայել անգամ վերջացար .

Դու յապաստան 'ի Նիւրնեստոս խու-
ճապեցար փախըստեայ ,

Ես զայն աւանըն քանդեցի ընդ Պալա-
սայ և Դիայ .

Աւար հարեալ 'ի գերութեան ածի զա-
զատ կանանին ,

Այլ դէքն յայնժամ և Արամազդ յինէն
ըզքեզ թափեցին :

Բայց և այսօր ըզքեզ յինէն ոչ թափես-
ցեն , մի կարծեր .

Խրատեմ ըզքեզ տեղի վայր մի տուր 'ի
մարտէդ , ուշիմ լեր .

Յիմ ճակատէն դարձիր 'ի զօրդ . մինչ չև
դիպեալ քեզ չարին ,

Զի և մորոսն 'ի գլուխ գործոյն ապաշա-
ւէ 'ի յոգին " :

Լըռեաց Աքիլ, և անվեհեր մեծն Ենէ-
աս ետ բարբառ .

“ Զիս զերթ մանուկ ահել բանիւք , ո՛ր
Աքիլէս , մի յուսար :

Քաջ է և ինձ երգիծաբան լինել աս-
տէն անարգել ,

Զբարբառ լեզուիս գիտեմ և ես նա-
խատակոծ յարդարել .

Մէք ըզմիմեանց գիտեմք ըզճետ , չեմք
անծանօթ ծընողաց .

Ի մարդկանէ ականջալուրք գիտունք ե-
ղաք այսպիսեաց :

Բայց և նոցուն ականատես , ոչ ճանա-
չես ոչ դու զիմ

Եւ ոչ ինքնին ես յանդիման տեսի եր-
բէք ըզքոյին :

Հայր քեզ ծընող մեզ համբաւէն ըզ-
Պեղէոս զայն արդոյն ,

Եւ 'ի մօրէ զաւակ թետեայ վարսագե-
ղոյ ծովայնոյն :

Իսկ ես զաւակ Անքիսեսին պանծամ լի-
նել աւագիկ ,

Ես զայն մեծանձն ինձ հայր կարդամ և
մայր ունիմ ինձ զԱստղիկ :

Անշուշտ մի ոք 'ի սոցանէն այսօր 'ի մերն
'ի պայքար ,

Զորդեակ սիրուն զիւր արտասուեալ ողբ
կարդասցէ և աշխար :

Քաւ, եթէ մէք անտիական վէպըս միայն
խօսեալ արդ,

Մեկնեալ այնպէս հրաժեշտ տացուք 'ի
հանդիսէս մենամարտ:

Այլ թէ ներհուն և այսոցիկ կամիս լի
նեւ դու քաջիկ,

Գիտեւ ըզմեր զարմն և ըզճետ զոր և գի-
տեն շատ մարդիկ,

Ամարոպային ծընաւ Դիոս ըզԴարդա-
նոս առաջին.

Սա հիմն էարկ Դարդանիոյ, չէր Եղիոն
տակաւին.

Չէր 'ի դիւրի ոստանն այն սուրբ բազ-
մաժողովն օթարան,

Այլ առ ոտամբ բնականային լերին Ի
դայ բիւրակնեայն.

Իսկ Դարդանոս ծընաւ որդի զԵրեքթո-
նոս թագաւոր,

Սա առ իւրովքն էր 'ի մարդիկ բազմա-
հարուստ գանձաւոր.

Սորա 'ի խաղս արածէին երեքհազար
մատակ ձիք,

Եւ խայտային մարքն 'ի մատաղ մլորուկս
իւրեանց գեղեցիկ:

Արածէին, և եկն Հիւսիս 106 'ի սէրն
հարաւ 'ի սոցա,

Թուի բաշաւոր ձիոյ նըման խառնակե-
ցաւ ընդ նոսա:

Այսպէս մատակէն առ 'ի նմանէն յղա-
ցեալ անդէն յարօտին ,
Ծընան նըմա չքնաղ մըտրուկս երկոտա-
սան 'ի կարգին .

Պերճ այս մըտրուկք մինչ յարտորայս 'ի
հասկալից կայթէին ,

Ճախրեալք վերոյ քըստից հասկացն ոչ
ինչ խանգար առնէին :

Կայթահարեալք և 'ի վերայ յաղթ մը-
կանանց 'ի ծովին ,

Թափ սուրային 'ի փըրփրագէզ ալեաց
յերեսս 'ի վերին :

Իսկ Երեթն ըզմեծ Տրովէ ծնաւ Տրոյ-
եանց թագաւոր ,

Եւ 'ի Տրովեայ առին ծընունդ որդիք Ե-
րեք քաջազօր .

Այս է Իղոս , Ասսարակոս , Գանիւմե-
դէս դիւցանման ,

Էր Գանիւմեդ բնաւից մարդկան գեղով
չքնաղ աննըման .

Ըզսա աստուածքն վերառին լինել Դի-
այ մատուրակ 107 .

Զի գեղանին ընդ անմահից լիցի պարուն
երկնաբնակ :

Բայց և Իղոս ծընաւ որդի զայր հոյակապ
Լաւմեդոն ,

Եւ Լաւմեդոն 'ի լոյս էած ըզՊրիամոս ,
ըզՏիթոն .

Նոյն ըզՂամսուս, ըզՎլիւտիոս, և զԻկե-
տոն քաջարի,

Աստարակոս ծընաւ զՎապիւս, ոյր Ան-
քիսէսն էր որդի:

Զիս Անքիսէս, և Պրիամոս ծընաւ ըզ-
քաջն ըզՀեկտոր,

Այս իմ ահա ճետ և արիւն յոր և սկան-
ծամ ես այսօր:

Այլ զարուծիւն ինքն Արամազդ տայ և
կարճէ ըզմարդկան,

Որպէս կամի. զի է իսկ նա բնաւից հըզօր
աննըման:

Այլ աղէ մէք յուսմէտ 'ի բանս մի յօ-
րասցուք մանկապէս,

Մեզ աւասիկ մենամարտիկ պատերազմի
կայ հանդէս:

Բա՛ հեշտին է փոխանակաւ լուտաւ
լուտանս մեզ ամբաւ,

Զի և կըշուոյն ոչ բաւեսցէ հարիւրաթի
բառնալ նաւ:

Արագաշարժ և դիւրագարձ գիտեմք լե-
զուն ըզմարդկան,

Եւ այս լեզու բիւրապատիկ գունակ
գունակ ունի բան:

Աստի անտի զրուցաց բանից լայն է դաշ-
տին ասպարէզ,

Եւ զոր դու բան ասես երբէք ըզնոյն մը-
նայ լըսել քեզ:

Այլ զի՛ պէտք էն մեզ 'ի պայքար բան-
դագուշէլ 'ի դաշտի ,

Եւ այր զընկեր կըծէլ լեզուաւ իբրեւ
տըկար կանանի ,

Որք 'ի յուղւոջ զայրուց 'ի սիրտ , հեռ
'ի յոգի ժանտաժուտ ,

Միմեանց ընդդէմ սըրտնեալք լուտան
ժայթքեն զիրան և ըզտուտ .

Բոցն որ 'ի սիրտ շարժէ զլեզու . այլ
յիս բանիւք ոչ ուժես .

Զըլէրջոտնիմ , մինչ չև տիգաւ մենամար-
տեալ քաջապէս .

Օ՛ն արդ , ո՛վ քաջ , նահատակեալ մեք
'ի բազուկ հաստամուր ,

Այր ընկերին տացէ ճաշակ ըզնիզակին
սայրասուր ։

Լսաց , յասպարն հաստահարուստ շան
թեաց ըզտէգ զերկաթին ,

Ի յաղթ վահանն հատաւ շըռինդն 'ի ձիգ
ահեղ նիզակին ։

Ամբոխեցաւ քաջ Պեղոսեանն 'ի տէգ-
ընկէցն ահափետ ,

Ի բաց զասպարն առ հաստ բըռամբն և
արկ անձին անջըրպետ .

Խիթաց եթէ տէգն Ենէեայ ախոյենին
քաջափառ .

Երկայնաստուերն երկաթակուռն անցցէ
թափանց հեշտաբար ։

Ո՛վ, մանկաբար ընդ միտ չեաժ, թէ
դից պարգէք գերաբուն

Մահկանացուացն առ 'ի բազկաց ոչինչ
հեշտին գոն նրկուն:

Չաղդեաց յասպարն Ենէասայ գեղարգն
արւոյն քաջալանջ.

Զի զդէմ կալեալ դիցասպարգէ թիթեղն
ոսկի արկ նահանջ:

Ընդ տակս երկուս էանց 'ի թափ, սա-
կայն երեքն ողջ կացին,

Քանզի թիթղունս հինգ հեփեստէս
դարբնեաց կրուեաց յարուեստին.

Երկուքն էին 'ի պղղընձոյ, երկու ներ-
քինքն յանագէ,

Իսկ մին միջին էր 'ի յոսկւոյ յորում ե-
կաց յաղթն աշտէ:

Խաղաց երկրորդ գոռն Աքիլէս ըզ-
տէգն հարուստ շէշտ եհար.

Հարուած ահեղ. հար Ենէեայ բոլորա-
ծիրն ընդ ասպար,

Վարսեաց ընդ զիկն ընդ առաջին ուր
էր պղղինձ փոքրոգի,

Եւ 'ի վերայ ածեալ նրոքին արջառա-
մորթ քեմուխտ մի.

Ողջ թափ ընդ թափ անց աքիլէան
յաղթահարուստ տէգ հացին,

Դղղորդեցաւ 'ի հարուածոյն ասպարն
հնչեաց ահագին.

Պակեաւ ինքնին և Ենէաս և կըծկեցաւ
յայն հարուած ,

Ճեպեաց 'ի վեր առեալ զասպարն այն ,
պէս կալաւ առ 'ի բաց .

Սրացեալ նիզակն անց ըզթիկամբն և
վարսեցաւ ընդ գետին ,

Փըշրեալ զերկուս ըզլըրջանակս ամրա-
ծածուկ զասպարին :

Խուսեալ այնպէս յերկայն տիգէն կա-
լաւ անդէն ըզտեղի ,

Կաց պահուցեալ և արհաւիրք զաջօք նո-
րա մածանի .

Քանդի և տէգըն ահաբեկ մօտ առ ընթեր
վարսեցաւ ,

Մինչ գեռ անդուստ և Աքիլէս շեշտ յԵ-
նէաս խոյացաւ .

Սլացեալ այնպէս քաջ ախոյեանն և մեր-
կացաւ սուր սուսեր ,

Ի նոյն և ձայն առիւծաբար ահեղագոչ
արծակէր :

Ճեպ Ենէաս ետ և կալաւ վէմ ահագին
զըժընդակ ,

Յոր ոչ բաւեն երկուք յարդեաց , նա
հեշտ շարժէր միայնակ .

Անդ Ենէաս ըզխոյացեալն հարոյր 'ի
վէմն որձաքար ,

Հարոյր անշուշտ ընդ սաղաւարտն և կամ
ընդ կուռն ընդ ասպար ,

Բայց յաղթ ասպարն 'ի յԱքիլեայ վա-
նէր զմահուն զօրահաս ,

Եւ աքիլեան սուսերն անշուշտ կարճէր
ըզնա 'ի կենաց ,

Թէ ոչ արագ 'ի միտս եղեալ երկրա-
սասան Պոսիդոն ,

Ձայնեալ 'ի դիս և հարկանէր Ենէասայ
ըզպաշտօն .

“Ո՛վ , ցաւէ ինձ վասըն մեծին Ենէասայ
յայս հանդէս ,

Զոր արդ նըկուն 'ի յԱքիլեայ դժժովք
առցեն փութապէս .

Նա քաջաղեղն Ապողոնին համոզեցաւ 'ի
բանէն .

Ա՛յ մանկամիտ , նա ոչ թափէ ըզնա 'ի
դառն օրհասէն :

Արդ զի՞ անմեղդ այլոց վնասու զուր դի-
տապաստ լինիցի ,

Դա որ վերնոցն է անմահից միշտ ձօնա-
բեր փարեղի .

Հայա , ո՛վ քաջք , արի՛ք թափեմք յօրա-
հասէն մէք ըզնա ,

Գուցէ ցասնու տեսեալ Դիոս ըզնա տա-
պաստ յԱքիլեայ :

Ապրել սըմա այժմ յօրհասէն , սահ-
մանն արդէն կընքեալ է ,

Զի մի անսերմն և մի անհետ ճետ Դար-
դանուն կորիցէ .

Ձոր Ձըրուանեանն 'ի մէջ որդւոց առ
հասարակ յոյժ սիրեաց ,

Որք 'ի նմանէ ծընան երբէք և 'ի կա-
նանց մահացուաց .

Նա աւանիկ և Պրիամուն , է իսկ շատ
ինչ ժամանակ ,

Ձի Արամազդ երես չառնէ , լըքեալ
զնորայն ըզգաւակ .

Իսկ փոխանակ զարմն Ննէեայ Թադ
Տրոյացւոց կապեացէ ,

Որդիք որդւոց և որ յապայս ճետն հան-
դերձեալ եկեսցէ 108 :

Լ այս նըմա Դշխոյն աչեղ ձայն ետ 'ի
դիցն յակըմբէն .

“ Երկրասասանդ , 'ի դոյն խնդիր լէր
խելամուտ դու քեզէն .

Արդեօք Թափե՞լ քեզ զՆնէաս մահա-
համբոյր 'ի պահուն ,

Եթէ Թողուլ , Թէպէտ քաջ է , յԱ-
քիլէսէն գոլ նըկուն .

Ձի մէք 'ի սպաս երկնաճեմից դիցն ա-
կըմբին հասարակ

Ես ինք դշխոյս և Աթենաս ուխտ երդ-
մնակուռ ուխտեցաք ,

Ձի մի ազգին Տրովադացւոց խրախոյս
տըւեալ և կամ ոյժ ,

Լիցուք երբէք 'ի նոցանէն զօրն կար-
ճել մահագոյժ ,

Մի և յորժամ ողջ Տրոյիա 'ի հրոյն պա-
տեալ լափելզող,

Ի մերքաջացն Աքայեցւոց յաճիւն դարձ-
ցի և 'ի հող » :

Չայն զայս լուաւ մեծ Պոսիդոն երկրի
սարսիչն 'ի հիմանց,

Յարեաւ սլացաւ 'ի դուռ մարտին և 'ի
չկահիւն գեղարդանց :

Եկն և եհաս ուր Ենէաս կայր և դիւց-
ազն Աքիլէս,

Եւ մառախուղ քօղ Աքիլէայ զաջօքն
էած փութապէս .

Ի յասպարէն Ենէասայ ըզտէգ հացւոյն
պըղընձեան

Կորզեաց և եդ Աքիլէսի մեծի ոտիցն
յանդիման :

Անդէն և թափ ետ զօրութեամբ և զԵ-
նէաս առ 'ի վեր,

Վերաթևեալ խոնարհ յերկրէ նա վազս
առեալ սաւառներ .

Վազեաց ընդ կարդ շատ դիւցազանց և
անցանէր 'ի վերոյ,

Վազեաց ընդ շարս և նըժուգաց, թռու-
ցեալ յաջոյն աստուծոյ :

Չոքաւ եհաս 'ի վերջ զօրուն բազմա-
տադնապ 'ի մարտին,

Ուր անդ Կաւկոնք քաջակրուիւք 'ի զէն
'ի զարդ վառէին :

Յայնժամ Ենեայ վեհ Պոսիդոնն ար-
 ձանացաւ առ ընթեր,
 Խորհուրդ քաջիկ ազգեալ նըմա արա-
 դաթև բարբառէր .
 “ Բզքեզ 'ի դից , ո՛ր Ենէաս , կարթեաց
 կըռուէլ տարապարտ ,
 Եւ անխորհուրդ ընդ Աքիլլեայ մարտ
 կաքաւէլ մենամարտ .
 Նա քան ըզքեզ քաջ և սիրուն է անմա-
 հից , ըզգոյշ լեր .
 Նա քեզ յորժամ դիմագրաւի , խոյս
 տուր դու մարտ մի դընէր .
 Զի մի կանուխ քան ըզսահմանդ 'ի դը-
 ժոխոց տունն իջցես .
 Այլ դու , յորժամ օրհաս մահուն ըզ-
 քաջն առցէ զԱքիլլէս ,
 Արի յայնժամ նահատակեալ ձայն տուր
 մարտի անվեհեր ,
 Քեզ ոչ ոք այլ 'ի հելլենաց տէգ դո-
 ռացի մահաբեր ” :
 Ասաց եթող ըզնա 'ի վայրն ազգեալ նը-
 մա զամենայն ,
 Եւ փոյթ յաչացն Աքիլլէսին պարզեաց
 ըզմէգն աստուածեան :
 Յըստակատես որպէս յառաջն եղեալ
 յայնժամ դիւցազնն
 Խոժոռեցաւ , 'ի միտս եկեալ առ ինքն
 ասէր զայրագին .

“Բայե՛ք, զարմանա հրաշից մեծաց ես ա,
կանեմ յանդիման,

Ահա իմ տէգն առ ոտըս կայ և չակա,
նեմ զախոյեան .

Տէգն իմ շանթեաց, իղձ լինէի ածել
նրմա օրահաս .

Սիրուն ուրեմն է անմահից և այդ դիւց-
ազն Ննէաս :

Ես ասէի, թէ վայրապար գա 'ի լեզուն
իւր պանծայ .

Այլ թող ապրի, ոչ ևս ընդ իս փորձ
փորձեսցէ տէգ նորա .

Դա արդ խնդաց, զի յօրհասէն զանձըն
թափեաց մազապուր,

Այլ թնայժմիկ ձայն տաց մարտի Յու-
նացն 'ի զէն քաջամուր .

Դիմագրաւեալ Տրոյեանց այլոց փոր-
ձեմ տիգին իմ ըզսայր ” .

Ասաց, վաղեաց ընդ կարդ զօրուն, յայր
այր խրախոյս զայս կարդայր .

“Արդ դիւցազունք Աքայեցիք, մի ևս
կայցէք 'ի բացէ,

Այլ այր ընդ այր քաջ ընդ քաջի 'ի մարտ
արեան գոռասցէ :

Դըժընդակ է, որչափ և շատ իցէ կորույն
իմ և հոյն,

Արձանանալ ինձ 'ի կըռիւ ընդդէմ ան-
չափ որերոյն .

Նա ոչ Պալաս և ոչ Արէս , թէպէտ ան-
մահք մեծաշուք ,

Ընդ-քիրտն հարեալ տարցին բերցեն զայս-
չափ մարտին ըզըշուկ :

Բայց իմ որչափ ձեռք բաւեսցեն , որչափ
և ոտք 'ի դաշտի ,

Որչափ և ոյժ , ես 'ի կըռուել դուռչարա-
րից վայրիկ մի .

Այլ ընդ ողջոյն կարդ ճակատուն արձա-
նացայց ախոյեան ,

Եւ Տրոյացին ոչ խնդասցէ իմոյն հանդէպ
գեղարդան » :

Եսաց վառեաց . անդուստ Եկտոր խրա-
խուսական ձայն կարդայ ,

Ինոյն ժլտէր և դիմագրաւ կալ ախոյեան
Աքիլէայ .

« Տրոյացիք քաջք , յԱքիլէսէն մի վեհե-
րիք տարապարտ ,

Բա և ես ինքն ընդ անմահից բանիւք
շրթանց դընեմ մարտ .

Այլ մաքառել ընդդէմ նոցա և տէգ
չարժել գեղարդան

Դժժընդակ է . իբրև նոքա են ուժաւորք
անսպայման :

Քաւ , Աքիլէս ոչ ամենայն բանից իւ-
րոց վերջ տացէ ,

Այլ կէս նորայն բոլորեսցի , կէս մի կըր-
ճատ մընասցէ :

Ես ախոյեան խաղամ 'ի նա , թէսկտ
ձեռքն է հուր ողջոյն ,

Ձեռքնորա հուր . խսկ և կորովն հրաշէկ
նըման երկաթոյն » :

Ասաց և բոց մեծ բորբոքեաց , և տիգա
բունք ամբարձան ,

Ոյժ բանակին միամնացաւ , խօշիւն հըն
չեաց սաստկութեան :

Այլ յանդիման մեծն Ապողոն արձանա
ցեալ հեկտորայ ,

« Հեկտոր , ձայնէր , մի ախոյեան դիմա
գրաւիր Աքիլլէայ .

Դու 'ի խռանի կացեալ զօրուդ , ան
դուստ մարտ դիր , ուշիմ լեր ,

Զի մի տիգեալ կամ թէ 'ի մօտ հարցէ
ըզքեզ 'ի սուսեր » :

Ազդեաց Փերոս , հեկտոր ահեալ 'ի
թաւն եմուտ 'ի զօրուն ,

Տագնապեցաւ , երբ ազդարար ձայն զայս
լըլաւ զաստուծոյն :

Բայց Աքիլլէս լեալ խառնամուխ թափ
'ի Տրոյեանս դիւցաբար ,

Գոչէր ահեղ և առաջին զխիտիոն յոգի
հար .

Սա քաջորդի Ոտրիւնտեսի և ամբօխից
էր արքայ ,

Զոր յաւերժ հարսն ծընաւ Նէյեան քա
ղաքաւերն Ոտրիւնտեայ .

Մերձ ձիւնաւէտն 'ի Տըմողոս յԻդեան
դաւառն 'ի յուռթին ,

Աքիլ ըզսա ըզխոյացեալն 'ի տէգ խո-
ցեաց նիզակին .

Ընդ մէջ գլխոյն եհար թափով , և ճեղ-
քեցաւ կէս 'ի կէս ,

Անկաւ դովեաց , և ճոխաբար ոտնհար
եղև Աքիլէս .

« Դու Ոտրիւնտեանդ , ամտ անկեալ կաս
բնաւից ահեղդ աննըման .

Քո 'ի մահուդ աստ է դամբան , ճետքո
'ի լիճն է Գիւդեան ,

Անդ ուր է քո հայրենատուրն երկիր
կալուած մըրդաւէտ ,

Մօտ 'ի յԵրմոս յորձանախորն և 'ի յԻւղ-
ղոս ձկնաւէտ » :

Ոտնհար եղև , և մէդ մահուն զաջօք մա-
ծաւ խաւարին ,

Սըմբակք ձիոց 'դ երկաթապատ անուօքն
ըզնա ջախեցին :

Սլացաւ երկրորդ վարազաբար 'ի Դեմո-
ղոն շահատակ ,

Էր սա ռաղմիկ ներհուն մարտից Անտե-
նորեայ քաջ զաւակ .

Կըշիւ 'ի քունս եհար նորա ընդ սաղա-
ւարտ պըղընձին ,

Այտ պըղընձեայ գլխանոցին ոչ ժուժկա-
լեաց նիզակին .

Ի սայր թափանց զոսկրն ջախեաց, զու-
ղեղն 'ի ներքս անդ ողջոյն
Ընդ ապաժոյժ իւր շաղախեաց և ըզվի-
րագն եդ նըկուն:

Դիմեաց ապա յԻսկոդամոս խոցեաց
տիգաւն ըզքամակ,
Որ 'ի կառացն 'ի վայր վաղեալ հանդէս
փախչէր նըշաւակ:

Յոգւոց թասէր և բառաչէր որպէս ըզ-
ցուլ 'ի զոհին,
Զոր սլատանիք ձըգեալ քարչէն հանդէս
Ելկեայ արքային ¹⁰⁹,

Եւ զայն 'ի շուք Երկրասասանն տեսեալ
յոգին իւր խնդայ,
Այսպէս և սա մինչ սլուռչայր, խիզախ
ոգին լիք ըզնա:

Ընդուստ տիգաւ վաղեաց 'ի վեստն 'ի
Պրիամեան Պողիւդոր:
Պերճ սլատանւոյն հայրըն չեթող 'ի մարտ
մըխիլ ահաւոր:

Զի սա կրտսեր 'ի մէջ որդւոցն էր սա-
տանեակ գիւցանման,
Եւ սիրաբուն յոյժ ծընողին, էր և 'ի
վազս աննըման:

Սա սլատուասէր զարագ ոտիցն հանդէս
ցուցեալ մանկաբար

Անցեալ յառաջ ընդ նահատակս, տա-
սլաստ անկաւ հիքաբար:

Վազէր խիզախ, 'ի Թիկնամէջն հար Ա.
 քիլէս զսայր տիգին
 Ուր աղեք ոսկիք ունին զկամար և ուր
 պատեանն էր կրկին .

Սայր գեղարգանն հարեալ 'ի պորտն յայն
 կոյս 'ի Թափ անցանէր ,
 Անկաւ 'ի գուռս յոգւոց հանեալ ողոր-
 մելի Թառաչէր .

Ամբ խաւարին մահահրաւէր բակ ըզնո-
 վաւ պարուրեաց ,
 Կըքեալ 'ի վայր նա իւր ձեռամբք առ զա-
 պաժոյժն ախոնդեաց :

Նիդուստ հեկտոր այն ինչ ետես ըզՊո-
 ղիւդոր զիւրն եղբայր ,
 Զի զախոնդիսն ունէր ձեռօքն յերկիր
 կըքեալ 'ի խոնարհ

Աչք միգապառք և աղեկէզ 'ի ծուփ
 սրտին խորհրդոց ,
 Ոչ հանդուրժեաց շեշտ յԱքիլէս շողաց
 տիգան իբրեւ բոց :

Ետես Աքիլ վազեաց անդէն ձայն մե-
 ծապանծ արձակէր

« Ահա մեզ այրն , ահա վիրապն որ զիս
 խոցեաց կարեւլէր .

Դա զիմ արգոյն յոգի եհար զիմ համա-
 հարզ սիրաբուն ,

Զի ևս կըռուեալ, մեք 'ի միմեանց խու-
 ճապեսցուք 'ի կըռուոյն » :

Ասաց, և խեթ հրացայտ աջօք ձայն սոս-
կալի արձակեաց,

«Արի՛ Հեկտոր, քո ճեպ ընդ ճեպ հատ-
ցի այսօր թե՛ Լիենաց» :

Լըւաւ Հեկտոր, պակեաւ ոչինչ և ան-
վէհեր ետ բարբառ,

«Մի՛, Պեղոսեանդ, ինձ ահ ածել իբրև
մանկան մի՛ յուսար» .

Չազդէն ինձ բանք, և ես ինքնին գոմ
խեղամուտ յամենայն,

Գիտեմ լինել նախատակոծ գիտեմ լի-
նել հեգնաբան» .

Հըզօր հուժկու գիտեմ ըղբեզ, և ես շատ
առ քեւ եմ խոնարհ,

Այլ յաստուածոցն՝ ի ծոց կամաց հան-
դուցեալ կայ այս պայքար :

Թէպէտ խոնարհ, այլ տէգընկէց առից
ի քէն ըզհոգին,

Բա՛ սայրասուր թափ անցանէ նա և իմ
տէգ նիզակին» :

Ասաց Հեկտոր ճօճեաց զաշտէն կըշուեաց
հանդէպ և ձրգեաց,

Բայց Աթենաս փշմամբ ըզսայրն՝ ի դիւց-
ազնէն զարտուղեաց .

Շունչ գիւցական փշեաց մեղմով, և հեկ-
տորայ գիւցազին

Տէգն առաջի ոտից նորա դարձաւ անկաւ
ի գետին :

Հուր վառեցաւ 'ի յԱ.բիւլէս մոլեր հա-
րուլ 'ի յողի ,
Յարձակեցաւ առիւծաբար ձայնիւ գո-
չէր սոսկալի :

Եւ որուստ զԵկտոր վեհն Ապրդոն առ
գիւցաբար և կորզեացաւ
Փրկեալ հեշտին յօդ բալաձիդ քողածա-
ծուկ բակ գործեաց :

Երեցս ահեղ անդ Ա.բիւլէս սլացաւ 'ի
տէգ գոռութեան ,

Երեցս յայնժամ զուր տարապարտ զօդ
հարկանէր թանձրութեան .

Իսկ և յորժամ չորորդ նըլադ գիւցազնա-
բար խիզախեաց ,

Ծանրացասումն Ա.բիւլ յայնժամ ձայն
ահագին որոտաց .

“ Դու մազապուր 'ի մահուանէ և զայս
նըլադ զերծար , շուն ,

Փեբոս փրկեաց 'ի մօտալուտ օրահասիդ
'ի սլահուն .

Կացցես յաղթես յորժամ շրջիս դու 'ի
փըքնացն 'ի տարափ ,

Բայց ես զարեդ հատից ասլա սլացեալ
'ի քեզ յահեղ թափ .

Անշուշտ եմ ես , եթէ և ինձ է ոմն առ-
տուած զօրավիդ .

Խաղամ ես արդ յայլ նահատակս վանել
յիմ տէգ քաջաձիդ ” :

Լսաց, 'ի Դրեալ 'ի փողամէջն հարտեգ,
 ճըգեաց ընդ ոտիւք,
 Եթող ըզնա՝ հար զՓիլտորեան ըզբա-
 ջայաղթն ըզԴեմուք.
 Տիգահարեաց 'ի ծունկ նորա և առ ե-
 տեղ կամեցոյց,
 Վաղակաւոր 'ի գործ առեալ մըխեաց
 անդէն մահացոյց:
 Ի Լաոգոս, 'ի Դարդանոս գիմեաց յոր-
 դիս Բիասին,
 Բըռնահարեալ զերկուսն անդէն վարեաց
 կառացն 'ի գետին.
 Տիգեաց 'ի մին, ըզմիւսն առեալ Եհար
 'ի սայր սուսերի,
 Տապաստ 'ի նոյն զԱլաստորեան զայրն
 արկանէր տրոյացի.
 Սա ըզծընդօք ողորաւոր փարեալ հան-
 դէպ դիւցազին,
 Հայցէր ըզկեանս և փորձ փորձէր գորով
 յուզել 'ի սրտին.
 Մի հարկանել ըզնա յողի, գուլով առոյգ
 համատիք.
 Անմիտ, կարծէր գըրգալ ըզնա բանիւք
 ողոր և քաղցրիկ.
 Հեղ չէր Աբել, այլ խրոխտ խիզախ,
 չէր և ոգւով բարեբուն.
 Մինչ դեռ փարեալ նա ողորէր, Եհար 'ի
 լեարդն ըզգաշոյն.

Կորդեաց արտաքս և ապաժոյժ արիւն
զեղաւ 'ի ծոցին ,
Խաւար զաջօք մածաւ նորա , փչեաց ան-
դէն ըզհոգին :

Ա զեաց Աքելլ, Մուլեայ ընդ ունկն
ըզտէգն եհար զաշտէի
Եւ շէշտակի ընդ միւսն յայնկոյս սայրն
անցանէր պըղընձի :

ՅԱգէնորեանն յԵքեկլիոս հար սուր ընդ
մէջ ճակատուն ,
Լայնադաստակ վաղակաւորն ողջոյն ջե-
ռաւ 'ի յարիւն .

Զաջօք նորա դառն օրհասիւ մահըն պա-
տեաց ծիրանի .

Ի Դեւկաղոն դիմեաց ապա , 'ի ձեռն
հար սայր պըղընձի .

Կըռեաց 'ի վայրն ուր և գնացեալն եարգք
արմըկան միանան ,

Տանջէր վերօքն , եկաց անշարժ տեսեալ
ըզմահն յանդիման .

Աքելլ ըզգլուխ և զսաղաւարտն արկ
սուր ածեալ 'ի փողին ,

Յայտեաց ուղեղն յողնաշարէն , տապաստ
անկաւ 'ի դետին :

Ի Ռիգմէոս Պիրեայ որդին սլացաւ ապա
դիւցաբար ,

Որ յարգաւանդն 'ի Թրակիոյ 'ի յԵղիոն
չու արար .

Տէգ հար 'ի մէջն և խորամուխ վարսեաց
ըզսայրն յորովայն .

Ոչ հանդարտեաց , նա և ըզքաջն հար զԱ-
րեթոս պաշտօնեայն .

Դարձ տայր ձիոց , նա ըզքամալն եհար
'ի սուր 'ի նիզակ ,

Թափ 'ի կառացն հոսեաց ըզնա զահան-
դեցան երիվարք :

Որպէս անկեալ հուր երկնասաստ յան-
տառախիտ 'ի հովտին ,

Ի ծարաւոտ 'ի լեռնավայրն այրէ ըզ-
թաւ ըզմայրին .

Մըրրիկ հողմոյն աստի անտի ըզբոցն հա-
րեալ սաւառնէ ,

Այսպէս Աքիլլ ամեհացաւ յիւր յաղթ
'ի սուր նիզակէ :

Հրոսեալ վանէր աստուածակերպ 'ի մահ
վարէր գիւցաբար ,

Եւ յորդահոս յապաժուժից արեանց եր-
կիրն առուանայր :

Որպէս գեղջուկն 'ի լուծ ձըգէ լայնա-
ճակատ զոյգ եզանց

Կասուլ 'ի կալ բոլորածիր զգարին սպի-
տակ 'ի հասկաց ,

Կըճղակք կոխեն և հատք ոստնուն փե-
ճեկազերծք հեշտաբար ,

Նոյն Աքիլլեայն սըմբակք ձիոց կոխեն
զանկեալս և զասպար .

Ներքոյ առանցք նոյն և պրսակք կառացն
 յարիւն շաղախին ,
 Զոր նրժուգաց սրմբակք 'ւ անիւք մեծա-
 կայլակ ցայտէին :
 Վառէր դիւցազն 'ի շուք փառաց շահա-
 տակեալ դիւցանման ,
 Եւ ընդ արիւն ընդ ապաժոյժ ձեռքն ա-
 հաւորք շաղեցան 110 :

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

1890

ԵՂՆԻԿԱՆ

ՀԱՔՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԱ.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տրոյացիք ահաբեկք խուճապին կէսք
 'ի քաղաքն և կէսք յափուռնս գետոյն
 Սկամանդրեայ : Գետավէժ լինին անձ-
 նապուր լինել յԱքիլէայ : Նա վանէ
 զնոսա մինչև 'ի մէջ անդր գետոյն և կո-
 տորէ : Լիւկայոն որդի Պրիամու և Ա-
 քիլէս հանդիպին միմեանց . զրոյցք նո-
 ցա հետաքնինք : Աստերոպոս մեծն սպա-
 նանի յԱքիլէայ : Սկամանդրոս գետ մո-
 լի ընդդէմ գիւցազին : Նորահրաշ մարտ
 գետոյն ընդ Աքիլէայ : Սիմոիս գետ ընդ
 Սկամանդրեայ հնարին ողողել զԱքիլէս :
 Հեփեստէս յառնէ ընդդէմ գետոյն և
 բոցակիզէ : Նկարագիր հրաշալի հրդեհի
 գետոյն : Աքիլէս խաղայ 'ի Տրոյիս : Ա-
 հաբեկութիւն Պրիամու : Ագենոր ճա-
 կատի ընդդէմ Աքիլէայ : Ապողոն 'ի նը-
 մանութիւն նորա դաւէ զԱքիլէս :

Տեսարանն է , կէս մի 'ի մէջ գետոյն
 Սկամանդրեայ և կէս մի 'ի դաշտի :

ԵՂՒԼԿԸՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԱ.

ՀԱՍԵԱԼՔ 'ի հուն գետոյն մաղդեղն Իս
կամանդրին գեղահոս 111,

Անդ Աբելէս արկ անջրպետ փախըստէից
Տրոյացւոց .

Ըղկէս նոցուն խուճապեցոյց ընդ գաշ-
տաւայրն 'ի յոստան ,

Յորում հեղինք օր մի յառաջ խուճա-
պէին ցիրուցան ,

Յորժամ հեկտոր Պրիամոսեան շահա-
տակէր քաջարին .

Յայն գաշտաւայր արդ Տրոյացիք աստ
անդ օձտեալք վարատին :

Խոչ փախըստեան Տրոյեանց Հերա պա-
տեաց մըթին զարամուր ,

Մինչ կէս նոցուն յարծաթ յորձանսն ան-
կան գետոյն խորաջուր ,

Հնչեն գըրգանք բովբեն ափունք յարձա-
գանգաց ահագին ,

Նոքա գուժիւ անկեալք 'ի լիւղ 'ի յոր-
ձանաց ձրգձրգին :

Որպէս ջորեակք 'ի Թափ հըրոյն թեա-
ծելով տարմաբար ,

Եւ 'ի գետ կոյս վայր ապաստան խնդրեն
նոքա դիր և տար ,

Չի բոց անգուտ անխոնջ հըրոյն բորբո-
քեցաւ յանկարծոյն ,

Նոքա խուճապք մի ըզմիով հոսին 'ի ջու-
րըս գետոյն 112 ,

Այսպէս անդ խուռն արամբք , ձիովք
Թափ յԱքիլէայն մեծազօր

Լընոյր Քսանթոս գետն հոյակապ կար-
կաջահոսն , յորձախոր :

Բայց Աքիլէս ըզտէգն առ ափն եթող
յեցոյց 'ի մոշայս ,

Եւ վազս առեալ անդ գիւցաբար ոստեաւ
գետոյն 'ի յորձանս .

Չեռք 'ի նրբան , միտք իւր յարին , յաջ
և յահեակ հարկանէր ,

Գուժայր մնչիւն խողխողէլոց , ջուրն 'ի
բոսոր ներկանէր :

Որպէս գըլինէն յահագնակէտ կայտառք
 ձըկանց խուճապին ,
 Սուրան ահիւ լընուն ըզխորշս անքոյթ
 ծոցոյն 'ի ծովին ,
 Զի զորս ունի վիշապն այն ձուկն , աղա-
 տութիւն չիք երբէք ,
 Նոյնպէս Տրոյեանք սրավար գետոյն ը-
 ղին յալուցս ահաբեկ :
 Արբեցաւ սուրն . ընտրեաց Աքիլ առ-
 սպատանիս երկտասան
 Ի ձօն զոհին սպտարագեւ 'ի վրէժ մա-
 հուն պատրուկեան :
 Իբր եղջերուս 'ի դուզ հարեալ կորզեաց
 զնոսա յալուցաց ,
 Եւ յետս 'ի կոյս ըզձեռս նոցա ամուր
 փոկովք կաշկանդեաց
 Նոցայն փոկովք , յոր ըզբաճկոնս հան-
 գրիճէին պընդապէս ,
 Եւ յանձն առնէր նիղակակցաց տանել
 նաւացն 'ի հանդէս :
 Այլ ազեաց 'ի ջուր անդրէն ըզսուրն ար-
 բուցանել յարենէ ,
 Եւ Պրիամեան Լիւկայոնին փախուցե-
 լոյն սպտահէ :
 Ըզսա երբեմն կալեալ Աքիլ 'ի հայրենի
 կալուածոյն
 Առ և վարեաց ըզնա բըռնի հասեալ 'ի
 պահ գիշերոյն :

Սա զոստըս մորչ ժանտ թըղենւոյն , պը-
սակ գործելիւր կառաց
Կըտրէր. անդէն գուժեաց Աքիլ անկար-
ծելին իւր արկած :

Տարաւ 'ի նաւս , 'ի մարդաշատն հան 'ի
Լէմնոս 'ի վաճառ ,
Եւ Յասոփի որդին յայնժամ հատոյց ըլ-
գինն և հառ .

Իսկ հիւր նորա Իմբրեան Ետոփն տը-
ւեալ ըզձիր փրկանաց ,
Հատ կարասի ետ և 'ի մեծն 'ի յԱրիսբէ
արձակեաց :

Նա դաղտագնաց 'ի Լէմնոսէն 'ի տուն
չոքաւ հայրական ,
Անդ օթանայր ընդ սիրելեաց խնդայր ա-
ւուրս մետասան .

Յերկոտասանն աստուած դարձեալ մա-
տնեաց ըզնա Աքիլեայ
Ի մահ վարել և դըժոխոց 'ի տունն յըղել
ականայ :

Րզսա Աքիլ ետես յայնժամ . էր Լիւ-
կայոն մերկ 'ի բուն

Ոչ սաղաւարտ ոչ տէգ ասպար . արկ 'ի
գետին նա ողջոյն :

Էր քրտնահար 'ի փախըստեան , ծունկք
կըթուցեալք և վաստակք .

Ետես Աքիլ ասէր ընդ ինքն իբրու ե-
ղեալ դըժկամակ .

« Բա՛բէ հրէշիցս , ահա Տրոյեանք հա-
րեալքն 'ի յիմ նիզակէն
Զխորդ 'ի Լոյս դառնան կրկին 'ի խաւար
չուտ գիշերէն .

Որպէս փախեալ սա դառն յօրէ անդ
վաճառեալն 'ի Լէմնոս ,
Զոր ոչ սանձեաց շատից սանձողն և ահա
գինըն Պոնտոս .

Այլ աղէ մէք և մեր տիգին տացուք դը-
մա ըզճաշակ ,
Տեսից դարձեալ և անպատիր քաջ լինի-
ցիմ ես գիտակ ,

Եթէ արդեօք դա և անդուստ դարձ ա-
րարեալ փախիցէ ,
Սանձէ՞լզնա հող կենսաբուռն , որ և քա-
ջաց սանձ գընէ » :

Լսէր , և նա մատեալ դողմամբ փարեւ
զծընդօք դիւցաղին ,
Անձկայր ապրեւ 'ի մահուանէ և յօրհա-
սէ խաւարին :

Զաշտէն ամբարձ ահեղատէգ խոցել ըզ-
նա Աքիլլէս ,
Նա իսկ և իսկ կալաւ ըզծունդս յերկիր
կըքեալ հիքապէս .

Վերոյ թիկանց թըռեալ աշտէն և վար-
սեցաւ 'ի գետնի ,

Մընաց այնպէս առկայացեալ մարմնոց
մարդկան ծարաւի :

Այլ նա միով ձեռամբ ըզծունդս միւ-
սով զաշտէն սլինդ ունէր .

Կալեալ այնպէս ձայն 'ի խորոց աղիողորմ
արձակէր .

«**Ի**նչ առ ծընդովքդ ակն ան և դուժ ,
քաջ մազդեզանց Աքիլէս ,
Ես այժմ իբրև ողորջաւոր անդրբեղի եմ
առ քեզ .

Ընդ քեզ երբեմն առի ճաշակ ես ըզպլտ-
ղոյն Դեմետրեան ,

Յաւուր յորում կալար դու զիս 'ի շէն
կալուածս հայրական .

Տարաշխարհիկ յիմոցս հաներ զիս 'ի Լե-
մսոս 'ի վաճառս ,

Հարիւրեզանց անդ արժեցայ , երիցս
այնչափ տաց փրկանս :

Երկոտասան այդն ընկալաւ զիս յԵղիոն
վշտագին ,

Եւ արդ զիս քեզ մահահամբոյրն օրհաս
մատնեաց վերըստին :

Անշուշտ Դիայ եմ դըժպըհի , որ զիս կըր-
կին քեզ մատնէ .

Եղո՛ւկ եմ ես , զիս կարճակեաց ծընաւ
մայրն իմ Լաոթէ

Դուստր արքային քաջ Լէլեդեանց Աւ-
տաոսի ծերունւոյն ,

Որ և բնակէ մերձ 'ի Սաոնի 'ի Պեդասոն
'ի բարձուն .

Դուստր ըզսորա , որպէս զշատից , մե-
ծըն Պրիամ 'ի կին ած ,
Երկուք ծընաք մէք 'ի նմանէ , երկուցն
ածցես այժմ' օրհաս :

Ձի զՊողեգոր նահատակեալ 'ի կարգ
զօրուն հետեակ ,
Տապաստ արկեր հարեալ ըղնա 'ի սայրա-
սուր 'ի նիզակ :

Ձարդիս և ինձ առ դուրս հասեալ կայ
օրհասսիս դառն արկած ,
Անշուշտ չապրիմ 'ի քոյն բաղկէ , զի ոմն
'ի դից զիս կարթեաց :

Բայց ընէր այլ ինչ . չեմ հեկտորայ ար-
գանդակից , յիս ո՛վ տէր ,
Այն որ ըզհէզն յոգի եհար և զկորովն
քոյ ընկեր " :

Լսապէս յողոք Պրիամոսին մաղթէր որ-
դին հոյակապ ,
Բայց դժխլըհի լըւաւ անդուստ բանս ան-
ամոք սրտաթափ .

«Այ մանկամիտ . մի ինձ խօսիր ըզքըս-
կանաց ինչ հանդէս ,
Յորմէ հետէ յօրհաս մահուն իմ գրաւե-
ցաւ Պատրոկլէս .

Յառաջ հեշտ էր իմոյ ոգւոյն խնայել
Տրոյեանց սիրաբար ,

Շատ զոք կալայ՝ ես կենդանւոյն և շատ
հանի 'ի վաճառ .

Այլ արդ ոչ ոք 'ի Տրոյացոց խուսա-
փեսցէ յօրհասէ ,

Զոր միանգամ մօտ յԵղիոն աստուած 'ի
ձեռս իմ մատնէ ,

Տրոյեանց ոչ ոք և մանաւանդ 'ի Պրիա-
մուն զաւակաց .

Բայց աղէ , քաջ , մեռիւր և դու . զի՞ քեզ
հաշիւ 'ի լալեաց :

Շատ քան ըզքեզ այրն հոյակապ և Պատ-
րոկղէս մահ էառ .

Ո՛չ տեսանես և զիս ինքնին այր տիտա-
նեան գեղափառ ,

Հայր ինձ ունիմ քաջ և արդոյ և մայր
ունիմ դիցանոյշ ,

Բայց և այնպէս և ինձ ինքնին ժամն ե-
կեսցէ մահագոյժ .

Զիս օրահաս առցէ մահուն կամ 'դ ա-
ռաւօտն կամ ընդ այդ

Կամ յերեկոյն հասեալ 'ի ժամ և կամ
յաւուր հասարակ ,

Յորժամ մարտիկ ոք յիս կըշռեալ քաղէ
յինէն զիմ ոգին ,

Կամ տիգահար կամ լայնալիճ հաստ ա-
ղեղանցն 'ի փլքին 113 » :

Լուաւ ըզգոյժն , և ծունկք լուծան , ո-
գի նորա նըւաղեաց ,

Ելք զաշտէն , փարեաց զԱքիլ ձրգեալ
դաստակս ըզձեռաց :

Բայց Աքիլէս մերկեալ ըզսուրն եհար
 ընդ զօդն ընդ փողոյն,
 Եւ խորամուխ սուր զերկսայրին անցու-
 ցանէր թափ ողջոյն .
 Յորսայս անդէն թաւալագլոր տապալէ-
 ցաւ անյարիր ,
 Եւ թուխ արեանցըն ապաժոյժ խաղայր
 թանայր անդ զերկիր .
 Ըզնա Աքիլ առ զոտանէն և ետ դետոյն
 յորձանաց ,
 Ոտնհար եղեալ 'ի Լիւկայոն ձայն ար-
 ձակէր մեծապանծ .
 « Հանգիր անդէն , ո՛ր Լիւկայոն , դու ընդ
 ձրկանցըդ դասու ,
 Որ զապաժոյժ քոյին վերիդ լիզուն դո-
 քա յանդորրու .
 Ոչ մայրըն քո կոծեալ ըզքեզ արդ հան-
 գուսցէ յանկողին ,
 Այլ սկամանդրեանն ըզքեզ յորձանք
 տարցին 'ի ծովն ահագին 114 .
 Անդ թինդս առեալ ձուկն ընդ ալիս
 քրտմնածածան կապուտակ
 Եւ կերիցէ զԼիւկայոնիդ զանոյշ ըզ-
 ճարպն ըսպիտակ :
 Զձեզ մահ առցէ , մինչ մէք առցուք
 զԵղիոնին սուրբ ոստան ,
 Դուք խուճապեալք թիկնադարձոյցք ,
 Էս ցանգ յետուստ 'ի հարման .

Ձեզ ոչ գետոյս այս գեղահոս արծաթ
յորձանքն օգտեսցէ,

Որում յաճախ ցուլն բազումն առնուք
յազել 'ի դաշտէ .

Դուք 'ի յորձանսն ողջ արկանէք և ե-
րիվարս օգապար 115 ,

Բայց և տապաստ անկանիջիք յօրհան մա-
հուն չարաչար .

Մինչև լուծջիք ողջիկ ըզվրէժ ըզՊատ-
րողդեայ ըզմահուն

Եւ ըզՅունաց զոր ըսպանէք, մինչ ես էի
բացական ։

Լըւաւ Քսանթոս, ծանրացասումն ընդ-
միտ լինէր խորաղգաց ,

Զիւրդ դիցէ խոչ Աքիլէայ, կարճել
Տրոյեանցն ըզհարուած :

Բայց նա դիմեաց յԱստերոպոս ահե-
ղատէգ 'ի բըռին ,

Անձկայր մահուն զօրհասն ածել Պեղե-
գոնեայ զաւակին .

Լայնահոսան Աքսիոսին էր սա ծընունդ-
և Պերբեայ ,

Էր Պերիբէն երեցագոյն 'ի մէջ դըստերց
Ակեսմեայ .

Գետն ընդ սըմա յորձանախոր եկըն
խառնիցն 'ի զուգման ,

Ում և ընդդէմ ամեհացաւ դիւցազն յայն-
ժամ Պեղոսեան :

Նա 'ի գետոյն եւ ախոյեան տէգ ունեւ
լով ըզկրկին ,

Որում Քսանթոսն երկնահոսան կորով
չնչեաց 'ի սրտին :

Էր իսկ Քսանթոս ծանրացասումն 'ի
մահն առոյգ պատանեաց

Զորս 'ի հոսանս նորա Աքիլ անգուլթ
սրտիւ կոտորեաց :

Աինչ ախոյեան անդ իղձ լինէր զիւրն
փորձեւ ախոյեան ,

Նախ Աքիլէս հարցումն առնէր արձա-
նացեալ յանդիման .

« Ո՞ր ես և յո՞յց , որ ժլտեցար կալ ինձ
ընդդէմ նահատակ .

Բա՛ , իմ թափոյն դիմագրաւեալքն հի-
քացելոց են զաւակք » :

« Քաջ Պեղոսեանդ , դիւցազն անդէն
Պեղեգոնեան ձայն կրկնէ ,

Խնդրե՛ս զիմ ճեան , ես Պէոնեայ եմ
յարգաւանդն 'ի յերկրէ .

Տարագէմ կայ . ես քաջատէգ եմ Պէո-
նեանց ախոյեան ,

Անդուստ եկի 'ի Տրոյիա , են արդ աւուրք
մեռասան .

Բայց ծընունդ եմ լայնահոսան արգոյ
գետոյն Աքսոսին ,

Այս Աքսիոս գեղավճրտակ ջուր ծաւալէ
ընդ գետին .

Սա զՊեղեգոն ծընաւ զարին, այսպէս
ղիմ ճետն համբաւեն:

Այլ արիքաջ, փորձ փորձեսցուք 'ի մե-
նամարտ հանդիսէն ։

Եւ ձայն կարգաց, Աբիլլ ամբարձ զՊե-
ղեան հացւոյն ըզնիզակ,
Կրկին տիգօք եւ Աստերոսն յերկուց ձե-
ռացն յաջողակ:

Շէշտեաց միոյն հար ըզվահան, այլ
Թափանցանց ոչ խրդեաց,
Ըզդէմ կալաւ Թիթեղն ոսկի գիցապար-
դւնն գործած:

Գըծեաց միւսով զաջոյ բազուկն եւ սեաւ
արեան բուղի ցայտի,

Աշտէն Թռուցեալ վարսեալ յերկիր
մընաց արեան ծարաւի:

Երկրորդ Աբիլլ 'ի յԱստերոս շան-
թեաց սրավարն ըզնիզակ,

Թափանց 'ի սիրտն անձկայր մըխել, վըր-
պեաց հարուլ նըպատակ:

Թըռեաւ հանդէս ըզբարձրաթումբ
գետափն եհար ուժգնապէս,

Առ դարափամբ տէգն հաստաբուն անդ
վարսեցաւ կէս 'ի կէս:

Վաղեաց Աբիլլ վարազաբար ձըգեալ ըզ-
սուրն յազգերէն,

Նա բուռն հարեալ տէգ զԱբիլլեայ չու-
ժեաց կորզել 'ի դարէն:

Երիցս 'ի տէգն յաղթաբազումն ետ ցունց
'ի շտապ 'ի տագնապ

Ճըգնէր կորզել, երիցս և անդ պարտա-
սեցաւ ուժաթափ .

Ի չորրորդումն իբրեւ մոլէր թեքել ջա-
խել ըզհացին ,

Աճապարեալ Աքիլ ըզնա սուր սուսե-
րաւ հար յոգին .

Հէշտ առ պորտին հար յորովայն , ողջ
ախոնդիքն վայթէր ,

Խաւար պատեաց զականողիս մինչ նա
յոգւոցն պարզէր .

Դիմեաց Աքիլ և ճոխաբար ոտնհար
եղև առ 'ի լանջ ,

Կապտեաց ըզգէնս հիքացելոյն և մեծա-
պանծ ձայն կարգաց ,

“Այց հեգդ այգպէս . բա՛ խիստ է քեզ
ընդ ճեռս յաղթող Դիոսին

Ընդ մազդեղանց 'ի վէգ խաղալ թէպէտ
ճեռ ես գետածին .

Դու ասացեր ըզքեզ ծընունդ լինել գե-
տոյն լայնահոս ,

Այլ ես 'ի ճեռն իմ պանծանամ զի իմ
ծընողն է Դիոս :

Այր ծընաւ զիս, որ ճոխաբար շատ Միւր
միդեանց տիրանայ ,

Այն է Պելոսն Էակոսեան . իսկ Էակոսն
'ի Դիայ :

Որչափ Դիոս վեհ է քան զգետս որ 'ի ծռ
վուն թափին ծոց,

Այնչափ վեհ է ծընունդ Դիայ քան ըզ
ծընունդըս գետոց :

Գետ աւաղիկ մեծըն Քսանթոս, թէ
բաւեսցէ քեզ օգնել :

Այլ չիք նրմա 'նդ Ամարոսայնոյն կըշիւ
'ի վէգ ելանել :

Նրմա և ոչ գայ համեմատ Աքելոոսն
արբենին 416 ,

Եւ ոչ անչափն անդընդախորն Ովկիա
նոսն ահագին :

Յորմէ բըխեն գետք ամենայն ծովք ամե
նայն և ծովակք ,

Եւ ամենայն աղբերակունք և խոր ջըր
հորք և արձակք 417 .

Սակայն և նա ահաբեկի յԱրամազդայն
չանթ հրացան

Եւ 'ի չըռինդն որոտընդոստ յորժամ
յերկնից տայ ըզձայն ։

Ասաց , և անդ զպըղընձակուռ կորզեաց
ըզտէգն 'ի դարէն ,

Եւ ըզգիական ընդ ապաժոյժ ընդ ապա
ւառ թող անդէն :

Նա կայր այնպէս գիալնացեալ տա
պաստ վերայ աւաղոյն ,

Եւ սևաջուր 'ի հոսանաց թանայր ըզնա
ջուր գետոյն :

Շուրջ կայտուային օձաձըկունք և բոյլք
ձըկանց խրոնէին ,

Եւ թինդս առեալ զերիկամամբք պա-
տեալ ըզճարսն ուտէին :

Ինդուստ Աքիլ ըզհետ պընդէր Պէոնա-
ցւոցն ասպազէն ,

Որք առ գետովն յորձանախոր խուճա-
պէին 'ի յահէն ,

Իբրև տեսին 'ի գոռ կըռուին զիշխան իւ-
րեանց կորովին

Հարեալ 'ի սայր Աքիլէսի ահեղազօր
սուսերին :

Հար նա անդէն և զԹերսիղոք , զԱստիւ-
պիւղոս , ըզՄիւդոն ,

Եւ ըզՄնեսոս , ըզԹրասիոս և զՈփե-
լէստ , զԵնիոն :

Տասլաստ և շատ զոք արկանէր , թէ ոչ
Քսանթոս յորդխաղաց

Ծանրացասումն և մարդակերպ ձայնէր
'ի խոր յալուցաց .

«Ահէ ես բնաւից , ո՛ր Աքիլէս , բայց և
գործես դըժպըհի ,

Իբրև զի ցանդ աստուածք ինքնին քեզ
շուրջ կացին հովանի .

Ողջ ըզՏրոյեանս թ' ետ քեզ Դիոս մատ-
նեւ ժանեաց օրհասի ,

Յիմ հոսանաց վարեա արտաքս , երթ
գոռ գոռա 'ի դաշտի .

Արդէն յորձանքս իմ գեղահոս 'ի դիականց են զեղուն ,

Եւ խափանիմ զիմ յորդ հոսանսն խաղալ թափել 'ի ծովուն .

Անձուկ է ինձ 'ի դիականց , և դու ցանդ կաս 'ի հարման .

Աղէ դու քաջ , գըլա վայր մի . տաղտկացեալ եմ , ո՛ր իշխան ” :

“Քսանթէ մազդէզն , Աքիլ կրկնեաց , լիցի՛ որսէս տաս հրաման ,

Այլ ես Տրոյեանց երդմնահարից օրհասածել դուլ չըտամ ,

Մինչ չև փակեալ 'ի ներքս յոստան և հեկտորայ դէմ առ դէմ

Տաց ես ճակատ . կամ նա հարու կամ ես ըզնա յիմ աշտէն ” :

Ասաց դիմեաց , աստուածակերպ արկ 'ի Տրոյեանս բոց հրահոս .

Ճեպ ետ ձայնէր առ Ապողոն յորձանախորըն Քսանթոս .

“Բաբէ , արքայդ արծաթաղեղն , Արամազդայ քաջ զաւակ ,

Զոր նա ճըշգրիտ քեզ հրամայեաց բան չըհաներ դու 'ի յանդ .

Ասաց , Տրոյեանց կալ հովանի և ոյժ չնչել անվրկանդ ,

Մինչ երեկոյն 'ի մոլթ 'ի ստուեր պատէ զերկիր արգաւանդ ” :

Լըլաւ Ա.բիլ սրտամլտեցաւ, դիմեալ 'ի
 գետն 'ի յափանց
 վազեաց 'ի մէջն . ամեհացաւ գետն 'ի
 գըրգանս հոսանաց .
 Թափ ետ 'ի նա և պըտուտիւքն ալեաց
 զալեօք տայր հորդոն ,
 եւ դիակոյտք, զոր հար Ա.բիլ, յուզին
 ահեղ և ծըփան .
 Առ ըզմեռեալն և զօրութեամբ վա-
 րեալ եթուք 'ի ցամաք,
 Իբր ահագին ցուլ պոռոչայր, փլուզեալ
 ըզխոր զիւր յատակ .
 Ըզնըշխարեալն 'ի յիւր հոսանս սրախող
 խողեցն 'ի բիւրուց
 Առեալ ողջիկ Թաքուցանէր 'ի խորխո-
 րին յիւր յալուց :
 Իսկ զԱ.բիլեաւ յոյժ փըրփրագէզ զե-
 ղոյր կոհակ առ կոհակ,
 Զասպար նորա բախեն ալք . չըգոյր
 ոտիցն հաստարանք :
 Կալաւ Ա.բիլ ըզծառ կրնձնոյն հաստա-
 հարուստ քաջաբուն ,
 'Նա խըլեցաւ արմատաքի և խորխուլեաց
 զափն ողջոյն .
 Սրաւար հոսանքն կուրացան 'ի Թաւ
 ոստոցն 'ի նորա ,
 Այնպէս ողջոյն անկեալ 'ի մէջ կամուրջ
 գործեաց 'ի նըմա :

Պակեաւ Աբելլ, յորձանուտէն վազեաց
 'ի դաշտ և սուրայր,
 Այլ իւր կըռուոյն գետն աստուծոյ և
 ոչ վայր մի գուլ չարար .
 Հեղաւ 'ի նա, ուռնոյր գիզան 'ի կա-
 սուտակ կոհակաց,
 Սանձ Աբելլեայ տալ նիզակին կարծել
 Տրոյեանց ըզհարուած :
 Ոստեաւ Աբելլ տէգընկէց մի 'ի Թափ
 արծւոյն քաջորսակ,
 Ում 'ի Թըռչունս չիք 'ի կորով չիք 'ի Թը-
 ուիչս հանգունակ .
 Այն Թուխ արծուոյն Թըռեաւ նըման,
 հնչէր պըղինձն անդ ահեղ
 հնչէր 'ի լանջն, ինքն 'ի գետոյն ճգնէր
 փախչել առ 'ի շէղ :
 Այլ հետամուտ և սրավարեալ գետըն
 ծաւալ 'ի դաշտին
 վէտ վէտ ալեօք վանէր զԱբելլ և խո-
 խոջայր ահագին :
 Զորօրինակ այր առուագործ 'ի յորդա-
 բուղն աղբերէ
 Յոռոգ բուսոցն և սարաիզաց ջրոյ վըտակ
 առբերէ,
 Թիակն 'ի ձեռն ըզխոց ըզխութ մաքրէ
 յառուէն անդր 'ի տար,
 Խաղան վըտակքն յառաջագէմ ըզխիձն
 առնէն վեր 'ի վայր ,

Արագ արագ ջուրըն վազեալ ընդ զառ-
 'ի վայր կարկաջէ,
 Եւ սրավարեալ քան ըզմըշակ զիւր ա-
 ռաջնորդըն կանխէ 418,
 'Նոյն զԱքիլլեաւ, թէսկտ գիւցազն ա-
 րագու թեամբ աննրման,
 Զուրք զանցանէն. քանդի մեծ է ձեռն
 աստուծոյ քան մարդկան:
 Որչափ Աքիլլ ճգնէր մրցել ճակատ ընդ-
 դէմ տալ գետոյն,
 Գիտեւ, նրմա ոսոխ կայցէ՞ երկնաճեմից
 դասն ողջոյն,
 'Նոյնչափ և գետն ալիսաստ զուսուլք
 նորա զեղանէր,
 Եւ Աքիլլէս անհրնարին յոգւոց թա-
 սեալ վազվազէր:
 Ըզժուռնդս նորա կըթուցանէր գետն ա-
 մէհի և սրավազ,
 Վազեալ յառաջ յափշտակէր ներքուստ
 ոտիցըն զաւազ:
 Յայնժամ Աքիլլ աչք 'ի յերկինըս վեր-
 ամբարձ յոգւոց հան.
 « Հայր Արամազդ, չկէ որ 'ի դից հէգս
 Աքիլլէայ օգնական.
 Այժմ 'ի գետոյս թափեա զիս, տէր,
 կրեցից ապա զոր կամիս.
 Ոք յանմահից ինձ ոչ յանցեաւ, որչափ
 սիրուն մայրս ընդ իս.

Նա զիս դաւեալ ասէր թէ ես Տրոյ-
եանց քաջացն ընդ պատուար,
Ապողոնին յերեքթեան նետիցն եղէց
փըքնահար:

Ո՛վ, թէ հեկտոր յիս տէգ շանթեալ
Տրոյեանց դիւցազն անվհեր,
Քաջ զոք 'ի մահ նա տարածէր, քաջ ոք
դարձեալ զիս կապտէր:

Արդ վատ մահու ջրասոյզ եղէց ես զես
մանուկ խողարած,

Զոր յանցս ընդ հուն առեալ տանի՝ ուն
ձմերայնոյն հոսանաց Դ:

Պալլաս յայնժամ և Պոսիդոն կացին
ճեպով առ ընթեր,

Եւ մարդակերպ տան ձեռն 'ի ձեռն Ա-
քիլլեսին քաջալեր:

Չայն 'ի նոսա խրախուսական նախ Պո-
սիդոն արձակեաց,

« Պեղէոսեանդ, քաջ լեր և մի լիցիս
ոգւով այր անկած:

Աստէն ամուք մէք աստուածոց քեզ զո-
րավիգ վերահաս

Դամբ ըստ կամացն Արամազդայ, ես և
Պալլաս Աթենաս:

Զէ սահմանեալ քո օրահաս, ջրասոյզ
լինել 'ի գետոյն,

Արագ արագ վերջ է բանիդ, տեսցես
անշուշտ դու քեզոյն:

Թէ հնազանդեալ մեզ լըւիցես, խոր-
հուրդ քեզ տամք հանճարեղ,
Մի՛ դու երբէք մի՛ ձեռնութափ լիցիս
մարտէդ յայդ ահեղ,
Մինչև զապրեալսն՝ի՛ Տրոյացւոց՝ի պերճ
պատուար Տրոյիոյ
Փակեալ ՚ի ներքս, հարցես յողի զԵկտոր
ըզքաջն և զարգոյ .
Ի նաւատորմ յայնժամ դարձիր . տացուք
քեզ փառս յաղթականն » .
Խրախոյս ետուն . չոքան ՚ի բաց և ընդ
անմահս խառնեցան :
Նա խիզախեալ ՚ի դից պատգամ՝ դար-
ձաւ ոգւով անվըկանդ,
Խաղայր ՚ի դաշտ . էր դաշտն ողջոյն անդ
լըճացեալ ջրապարսպատ :
Ընդ գիականցն լողային զէնք անկելոցն
ի՛ մարտի ,
Նա զոտս ՚ի վեր առեալ վազեր ընդդէմ
ջրոյն շէշտակի .
Ջուրն յորդահոս չուժեաց ՚ի նա ում
Աթենաս յորդեաց ոյժ ,
Բայց Սկամանդրոս դուռ չէտ թափոյն
նա Աքիլեայ ետ մեծ գոյժ .
Քանզի ալեօք լեռնակուտակ գիզան ՚ի
վեր նա փըրփրայր ,
Եւ զՍիմոն յահ Աքիլեայ նիզակակից
իւր կարգայր .

« Քաջդ համահարդ, հարցուք ըզդա,
միմեանց լիցուք զօրավիգ,
Դա արդ քանդէ վեհ զԵղիոնն և ոչ ժու-
ժան Տրոյացիք».

Հաս ինձ արագ, լից ըզհոսանս, բաց ըզ-
սահանս յաղբերաց,

Եւ ջրադարձից տուր արձակուրդ յա-
հագնակոյտ կոհակաց.

Ա՛ռ հաստաբեատ ըզբունս ծառոց, ա՛ռ
և ըզվէմս և խարակ,

Հա՛ր ընդ միմեանս, բոմբեա ահեղ զի
սանձեսցուք զայդ վերագ:

Դա յաւակնի արդ ՚ի կըշիւ գալ աս-
տուածոց երամոյն,

Այլ ջոգտեսցէ նրմա ոչ ոյժն ոչ գեղ
դիմաց գերաբուն,

Ոչ օգտեսցէ ոչ սերճ՝ ասպարն և ոչ զէնք
իւր գեղեցիկ,

Որք յորձախոր անկցին ՚ի լիճ՝ Թաղեալ
՚ի տիղմն և ՚ի սիկ:

Իսկ ես ըզդա պարուրեցից ընդ Թան-
ձրուԹիւն ընդ աւազ,

Եւ ՚ի սկախառն ՚ի մօր անհուն ՚ւ ՚ի քա-
րակոյտըս գերբկաց.

Ոչ գտցեն Յոյնք զոսկերս նորա և յու-
ղեսցեն վայրասպար,

Այնչափ ՚ի խոր Թաղեմ ըզնա ՚ի գայ-
ռալից ՚ի կարկառ.

Աստ գերեզման ունեւ ինքեան ելցէ դը-
մա 'ի վիճակ,

Եւ պէտք չիցեն փոս հատանել և տալ
նրմա դիահանք ։

Ասաց, յԱքիլ հեղեղաբար դիմեաց 'ի
Թափ քաջամուր,

Մըրմըռաւով 'ի դիակունս և 'ի յարիւնս
'ւ 'ի փըրփուր •

Կապոյտ կոհակս կախեաց ընդ օդ վեր-
ջին Թափոյն իւր հանդէս,

Անդ առ ետեղ Թևակոխէր ողջ ողողել
զԱքիլէս ։

Երկեաւ հերա վասն Աքիլէայ, մի գե-
տահեղձ կորիցէ •

Եւ առ որդին իւր հեփեսոէս ձայն մե-
ծաձայն արձակէ •

« Արի դու իմ, կաղոտն որդեակ, դէմ
Քսանթոսին յորձանաց,

Ընդ ամեհւոյդ բաւես ինքնին կըռուել
ըստ մեր ըղձանաց •

Հաս փուլթապէս զանվանելիդ զարթո
ըզբոցդ ըզճըրձիդ,

Եւ ես 'ի ծովն անընդախոր շարժեմ
մըրրիկ ըզսաստիկ •

Հարաւն ուժդին և զեփիւռոս յուզեալ
բոցոյդ ըզաչիւն,

Զէնս ըզՏրոյեանց և զկառափունսն
դարձուցէ 'ի յաճին ։

Իսկ դու ծառոց զափամբ Քսանթեայ
բոց բորբոքեալ արկ հրայրեաց,
Յամոք բանից մի ողորիր և մի տեղի տար
բոհմանց :

Մի գլխացիս 'ի քոյ թափոյն . ես քեզ
նըշան տամ ձայնի ,

Եւ դու յայնժամ զահեղ հըրոյդ սան-
ձեալ ըզբոց տուր տեղի » :

Լսաց հերա , և հեփեստոս հուր երկ-
նասաստ փորատէր ,

Եւ նախ 'ի դաշտ բոցածաւալ ողջոյն ըզ-
նա հրակիզէր .

Այրեաց անդէն ըզդիակոյտ , զոր Ա-
քիլէս տապաստ արկ ,

Դաշտն հասարակ ցամաքեցաւ , ջուր սան-
ձեցաւ սառնորակ :

Որպէս յայն ինչ ջըրեալ պարտեզ շն-
չեալ հիւսիսն աշնայնոյն

Յամաք գործէ , և որք գործեն 'ի նմա
խնդան ըզբօսնուն ,

Այսպէս զմեռեալս յաճին փոխեաց
ծըծեալ ըզջուրն 'ի դաշտէն ,

Անդուստ ապա թափ 'ի գետ կոյս շրջեաց
զցոլմունս իւր հրեղէն :

Ճարճատէին կրնձնիք , ուռիք , այրին
մամուռք և մոշայք ,

Ներքիւնք , նոճիք անդ գեղեցիկ զա-
փամբ բուսեալք կարգ 'ի կարգ :

Տաղնապ ձրկանց 'ւ օձաձրկանց որք 'ի
յորձանս անդ կայտուան ,
Եւ աստ և անդ խուճապեցան 'ի շունչ
բոցոյն Հեփեստեան :

Բոցք հատանին և 'ի Քսանթոս . գու
թեաց , Հեփեստ , « Չիք երբեք
Չիք աստուածոց արդ և ոչ ինձ ասէղ
բոցոյդ գալ 'ի վեդ .

Ո՛վ գուլ արա , թո՛ղ Ափելէս և յոս
տանէն վանեսցէ

Զաղդ Տրոյացւոց . զի՞ ինձ օգնել կամ
ո՞ր ինձ շահ յայս մարտէ » :

Բոցակիզեալ ձայն զայս գուժեաց , մինչ
իւր յորձանքն եռան 119

Որպէս կաթսայ 'ի մեծ հրատէն կայ անդ
'ի ներքս յեռանդան ,

Մինչ պըղպըջեալ հասուցանէ զթամբ
յոյր խողն պարարակ ,

Եւ 'ի ներքոյ շանթիս ցայտեն կրկուտք
և փայտք չոր ցամաք ,

Այսպէս հրակէզ ջուր գեղահոս կայր
յեռանդան սանձակոծ ,

Ոչ ընթանայր կառեալ ծախեալ 'ի հե
փեստեայն յահէղ բոց :

Դարձաւ 'ի Հեր յողոք անկաւ , հեղոյր
հայցուած խիտ և հոծ ,

« Առ ի՞նչ , Դըշտոյդ , քոյ քաջորդին տան
ջէ զիմ ջուրն քան զայլոց .

Իմ խէթն առքեզ չէ առաւել . քան որք
Տրոյեանց են սատար .

Բայց և այնպէս , թէ հրամայես , ես առ
տըստին տամ դադար :

Աղէ , դէպքի այդ գոռ հրաշունչդ , և
ես երգնումքեզ անսուտ .

Քաւ , ոչ սանձեմ 'ի Տրոյացւոց զօրհան
հասեալ մօտալուտ .

Եւ ոչ յորժամ ողջ Տրոյիա յանշէջ հը-
րոյն յարհաւրաց

Յաճիւն դարձցի բոցակիզեալ յԱ. քայե-
ցւոց 'ի քաջաց » :

Իբրև դոյժ զայս լուաւ հերա լուսածը-
ղի վէհ գշտոյն ,

Անդէն բարբառ զայս արձակեաց հե-
փեստոսի քաջորդւոյն .

« Թոյլ արա այժմ , իմ քաջորդի , չէ
ինչ արգեօք յարժանեաց

Զանմահ աստուած տանջել այնչափ
արդ 'ի պատճառս մահացուաց » :

Լըւաւ հեփեսոս և զերկնասաստ զաջ
իւր սանձեաց ըզհրաձիգ ,

Եւ գեան անդրէն խաղայր դընայր դա-
րիւ դարիւ գեղեցիկ :

Պարտեալ Քսանթոս , և ախոյեանք ըզ-
թափն իւրեանց սանձեցին .

Քանզի հերա արգել զնոսա թէպէտ
յոգին զայրագին :

Հեռ ահագին յայլս աստուածոց բորբո-
քեցաւ բոցավառ ,

Եւ 'ի խորհուրդս երկփեղկեցան գալ ըզ-
միմեամբք 'ի գուպար :

Մի ըզմիով շահատակեալ , մեռնչեաց ա-
հեղ և գետին ,

Եւ 'ի բարձանց աւագաձայն երկին փո-
ղեաց ահագին :

Լըւաւ Դիոս բազմեալ յՈղիմպ հըր-
ճւեալ յոգին իւր խնդայր ,

Տեսեալ այնպէս զի ըզմիմեամբք աս-
տուածքն ելին 'ի սրայքար :

Ոչ յամեցին • ասպարախոցն Արէս նախ-
կին խիզախեաց ,

Տէգ սլըղընձի 'ի բռին գիմեաց Թափ յԱ-
թենաս և լուտաց •

« Առ ի՛նչ 'ի վէգ , այ շանաճանձ , ձը-
գէս զաստուածս ընդ միմեանց ,

Դու խրոխտ անչափ և ըրբացեալ և զքեզ
գըրդէ դառն մաղձ :

Ո՛չ իսկ յիշես , երբ զիս խոցեւ ըզԴո-
մեդէս գրդեցեր ,

Երևելի տէգ դու ինքնին առեալ կըշիռ-
գործեցեր ,

Հէշտ յիս հարեալ Թափ խոցեցեր զիմ
ըզմարմին դիւցական •

Անշուշտ այսօր լուծցես ըզվրէժ զոր ինչ
յանցեար դու յայնժամ » :

Լսաց, խոցեաց զԵդեանն ասպար ըզ-
 փընջազարդն անվըկանդ,
 Ասպար ահեղ, զոր ոչ ինքնին Արամազ
 դայն գըձձէ շանթ,
 Ըզսա Արէսն արենախանձ խոցեաց յեր-
 կայն ՚ի նիզակ.
 Վայր մի Պալլաս անդ ընկրրկեալ, առ
 յաղթ ձեռամբ ըզխարակ.
 Խարակն էր սեաւ անկեալ ՚ի դաշտ վէմ
 ասպառաժ անարի,
 Զոր ծերունիք եդեալ էին սահմանա-
 քար բաժ գետնի.
 Եհար ըզվէմն ընդ պարանոցն, ելոյժ
 զանդամս Արեսին,
 Յերկիր վերագն անկաւ գրաւեաց եօթն
 արտավար ՚ի դաշտին.
 Վարպէ փոշոտին, զէնք հնչեցին. ծիծա-
 ղեցաւ Աթենաս,
 Ոտնհար եղև. « Անմիտ, ասէր, դեռ
 դու չեղէր խորագգաց,
 Քաջ քանիօն եմ քան ըզքեզ. դո՞ւ ինձ
 ՚ի վէգ ելանես.
 Երթ արդ ուրեմն և ըզմօր քո տուժեա
 այդպէս դու զանէծս.
 Քեզ նա ցասմամբ չարիս նիւթէ, որ
 ըզհեւենսն լըբեր,
 Եւ կուսակից Տրովագացոց երդմնահա-
 ըից թեկն ածեր » :

Լսաց, դարձոյց զաչս իւր փայլուն, ձեռն
ետ Աստղիկ Արեւին,

Կա խիտ առ խիտ յողւոց հանէր հաղիւ
շնչէր կատաղին :

Դիտեաց Հերա լուսածղղին և յԱթե-
նաս ետ ըզձայն .

« Ասպարափառն Արամազդայ , բաբէ ,
ծընունդ յաղթական ,

Ահա անդրէն այդ շանաճանճդ առեալ
զԱրէս մարդախանձ

Ի գոռ մարտէն արտաքս հանէ , արի՛ ըզ-
հետ դու պընդեաց » :

Լըւաւ Պալաս , վաղեաց խնդայր գոլ
ի նոսա գամագիտ ,

Հաս հար բըռամբ լանջ զԱստղիկան , ե-
լոյծ ըզծունդս և ըզսիրտ :

Երկուքն այնպէս նըշաւակեալք անկան
յերկիր անդ տապաստ ,

Եւ Աթենասըն մեծասկանծ ձայն արձա-
կէր մեծասաստ .

« Այդպէս լիցին վշտաչարչարք , որչափ
Տրոյեանց են սատար ,

Յորժամ մարտիւ նոքա Յունաց յառնեն
քաջացն ՚ի պայքար .

Ո՛վ , լինէին խիզախք և քաջք զորօրինակ
այդ Աստղիկ ,

Որ իբր ՚ի վէգ Աթենասայս եկն Արե-
սին զօրավիգ .

Եւ մեր անշուշտ 'ի վաղընջուց դուռէր
 տըւեալ 'ի մարտէն ,
 Հիմնադատակ զԵղիոնին զոստան քան
 դեալ բարեշէն » :

Ըսաց Պալաս , և ժըպտեցաւ Հերա դըւ
 խոյն լուսարփի .

Բայց Պոսիդոն երկրասասան ձայն զայս
 կարգաց Փեբոսի ,

« Ո՛չ աւանիկ այլք մարտ դընեն , մէք աստ
 զի՛ կամք 'ի բացեայ .

Առակ լիցուք , եթէ անմարտք դառնամք
 յՈղիւմպ յարկ Դիայ .

Աղէ , Փեբէ , դու սկիզբն արա , կըրսեր
 ես դու 'ի հասակ .

Ինձ չէ 'ի դէպ , երիցագոյն եմ և շատից
 ես գիտակ :

Ա՛յ մանկամիտ , խակախորհուրդ , ո՛չ
 իսկ առնես յիշատակ ,

Կիրս քանի՞օն զԵղիոնիւ 'ի դից միայն մէք
 կրեցաք .

Երբ 'ի Դիայ եկաք 'ի սպաս Լաւմեդոնին
 տարի մի ,

Վարձ սակ արկաք և մեզ այն սէգն հրա
 ման կարգայր տերունի .

Քաղաք Տրոյեանց ես շինեցի , նա և պա
 տուար գեղեցիկ

Պատուար ամուր , լայնասահման լինել
 քաղաք անառիկ :

Իսկ դու յարօտ հաներ զանդեայս դա-
 լարեղջիւր Թաթահերձ
 Յանտառախիտ բազմահովիտ յիգեայլէ-
 րին զառ ՚ի վերս :
 Երբ անձկացեալ հաս ժամ վարձուն ,
 նա ողջ ըզվարձն խորեաց ,
 Այդ վէս արքայն հատոյց ոչնչ և սպառ-
 նալեօք արձակեաց :
 Սաստ որոտաց սլրկէլ քո զոտս ՚ի նոյն
 ըզձեռս ՚ի սարիս ,
 Այնպէս առակ հանել ըզքեզ վաճառ
 ՚ի տար ՚ի կղզիս ,
 Նա և զերկուցս կըտրէլ զականջս . ուս-
 տի և մեք զայրագին
 Դարձաք անվարձք մըղձկեալք յոգիս ,
 քանզի դրժեաց իւր բանին :
 Արդ շնորհս առնես դու նորայոցն և
 չես ընդ մեզ զօրավիդ ,
 Զի ընդ Տրոյեանց տապաստ անկցին գիւրդ
 ամուսինքն և որդիք » :
 Արկնեաց Փեբոս . « Երկրասասանդ , զիս
 ասէիր անհանճար ,
 Թէ մահացուաց քեզ ՚ի պատճառս ելա-
 նէի ՚ի պայքար :
 Հէք մահացուք , որ զերթ տերևս են մերթ
 առոյգ և դալար ,
 Քանզի ուտեն պըտուղ զերկրին , և
 մերթ ծըն գեալք և նիհար :

Օ՛ն մէք կըռուոյն դուռ արասցուք . թող
այլ անմահք մարտ դիցեն Դ .

Զայս Քաջաղեղն բարբառեալ ընդ
կրուկ դարձաւ 'ի վայրէն :

Ընդ հօրեղբօր մրցակցութեամբ 'ի վէգ
խաղալ նպատկառեաց .

Իսկ անդ վայրագ քոյրն Արտեմիս , ահ
գազանաց , զայս լուտաց .

“ Օ ի՞նչ , Քաջաղեղն , առնո՞ւս փա-
խուստ Պոսիդոնէն դու նըկուն ,

Դու շուք փառաց թողո՞ւս նըմա և ան-
վաստակ յաղթութիւն :

Ա՛յ մանուկ դու , առ ի՞նչ ապա ունիս
զաղեղն հողմավար .

Արդեօք դարձեալ լըւոյց զպարծելդ 'ի
մեր 'ի հօրն 'ի տաճար ,

Որպէս երբեմն պանծացար 'ի յան-
մահիցն 'ի դասէն ,

Թէ նահատակ դու ելանես Պոսիդոնին
դէմ ընդ դէմ Դ :

Լըւաւ Փերոս , այլ ոչ կրկնեաց բան
Քաջաղեղն այն արդոյն .

Բայց յԱրտեմիս ցասեալ հերա և կըռ-
տամբեաց խրստագոյն .

“ Օ ի՞ է քեզ այդ , շուն լըբենի , ինձ
ճակատ տալ 'ի պայքար .

Ես խոչընդակն եմ քո ահեղ , թէպէտ ի-
ցես փըքնահար .

Կանանց առիւծ եղ Ձեռ ըղբեղ և ում
կամիս տաս հարուած 120 .

Երթ դու յանտառս և գաղանաց մահ ~~ամ~~
վայրագ եղջերուաց :

Քաւ քեզ դընել մարտ ընդ վէհից . իսկ
թէ խնդրես փորձ երբէք ,

Տեսցես մօտոյ հըզօր քանի՞ ես քան ըղբեղ
եմ 'ի վէգ » :

Ասաց դշխոյն , և ահեկաւ կրկին դաս
տակս ըզձեռաց

Առ զԱրտեմեայ , և աջ ձեռամբ կորզեաց
ըզնետան 'ի թիկանց :

Փըպտեալ Հերա և ընդ ականջս ծեծեաց
նետիւքն 'ի ձեռին ,

Մինչ նա գելոյր 'ւ երեք թևեան նետք
սըփուցան ընդ գետին :

Յարտօսր հարաւ անդ Արտեմիս . իբր
աղանի փախուստ առ ,

Որ խուճապեալ 'ի բաղէէ մըտեալ ղօղի
'ի քարայր :

Այլ վիճակեալ չէր Արտեմեայ գըձձիլ
'ի սպառ 'ի վշտին .

Այնպէս լալեօք փախեաւ թող անդ
կապարճ , զաղեղն , ըզփըքին :

Չայն 'ի Ղետոն կարդաց ապա արդո
սասպանըն Հերմէս .

« Ընդ քեզ , Ղետոն , ես 'ի մարտի ոչ
մըտանեմ 'ի հանդէս :

Չիք ինձ կըռուէլ ամպրոպայնոյն Արա-
մազդայ ընդ հարսանց .

Բայց արդ աղէ դու համարձակ քեզ 'ի
յանմահս տուր պարծանս :

Ասա ինքնին , թէ հերմեսի քոյ զօրու-
թեամբդ յաղթեցեր » .

Ասաց հերմես . Ղետոն քաղէր ըզնետս
անկեալս վայր 'ի վեր :

Քաղեաց ողջոյն և զլայնալիճս անկեալ
'ի կոյտս 'ի փոշին ,

Առ զամենայն և զհետ դըստերն ուղւոյ
լինէր վշտագին :

Եւ Կոյսն յՈղիւմս 'ի տուն իւր հօրն և
յարտասուս հարեալ էր ,

Նստաւ 'ի ծունդն 'ւ անմահական տե-
ռն զանձամբ ծածանէր .

Հայրըն գըգուեաց և հարցանէր մեղմով
ժըպտեալ յԱրտեմիս .

« Ո՞ր ցերկնայնոց գըձձեաց ըզքեզ իբրու
գործեալ ըզջարիս » :

« Յորմէ յանմահս են կագք պայքարք ,
հերաքո հարսն հար զիս , հայր » ,

Զայս շառաչող քաջապըսակըն Արտեմիս
եւ բարբառ :

Ս'ինչ այս մինչ այն 'ի յՈղիւմսոս այր
բարբառէր ընդ ընկեր ,

Փերոս յայնժամ 'ի հրաշանուն գայր յԵ-
ղիոն մըտանէր .

Ունէր զԱրքայն հոգ պատուարի ամրա-
կառոյց քաղաքին ,

Զի մի զայն օր հարցեն ըզնա կանխեալ
սահման զօրհատին :

Դարձան յՈղիւմպ դասք անմահից , կէսք
մեծապանծք անվէհեր ,

Կէսք զայրագինք , և բակ առեալ նստան
առ հօր շանթաբեր :

Բայց Աքիլէս Թափ 'ի Տրոյեանս հա-
րոյր 'ի տէգ գեղապանծ ,

Վանէր վատնէր և զկառաձիգս սալասըմ-
բակ նըժուգաց :

Զորօրինակ ծուխ փոթորկեալ գընաց
յերկին լայնատարր ,

Յորժամ 'ի դիցն 'ի ցառմանէ քաղաք այ-
րի վառ 'ի վառ ,

Տագնապ ածէ առ հասարակ և շատք 'ի
շտապ խուճապին ,

Այնպէս Աքիլ Տրոյեանց զըմբաղ ածէր
տագնապ ըզվերջին :

Այր Պրիամոս մեծ ծերունին 'ի բար-
ձրաբերձ 'ի բըրգան ,

Ետես խուճապ ըզՏրոյացւոց ետես զԱ-
քիլ ականանէն :

Վըճարեալ էր • գոյժ ծերունին ետ 'ի
բըրգանց էջ 'ի վայր ,

Առ պատուարաւ դռնապանաց քաջաց
հրաման զայս կարգայր •

“ Աղէ ըզդուրս բաց կալարո՛ւք, մինչև
մըտցէ գուճիդ զօրաց .

Աքիլ վերագն աստ 'ի մօտ կայ, տագ-
նապ վերջին արդ գուժեաց .

Խուճապելոց զերծեալ յոստանն ըզ-
դուրս անդրէն պընդեցէք ,

Անշուշտ այդ այր խուժէ 'ի ներքս, մա-
հու գուժկանն ահաբեկ ” :

Բացին ըզդուրս, բարձին ըզփակս, խու-
ճապելոց լոյս ծագեաց .

Փերոս նոցաընդ առաջեալ կարճէր Տրոյ-
եանց ըզհարուած :

Նոքա տապեալք 'ի ծարաւոյ և փոշո-
տեալք 'ի դաշտէն ,

Առ 'ի պատուար շէշտ 'ի քաղաք ճեպ
հատկըլեալք սրագեն :

Աքիլ ըզհետ ամեհացեալ վանէր հա-
րոյր 'ի նիզակ ,

Շահատակէր սիրտ կորովն տանել փա-
ռաց մրցանակ :

Անշուշտ յայնժամ Յոյնք վանէին բար-
ձրագըռնեանըն զոստան ,

Թէ զԱգենոր չէր Ապոլոն զայրըն դըր-
դեալ հրաշազան .

Սա քաջորդի Անտենորայ այր հոյակապ
անվեհեր ,

Ում և 'ի սիրտ յայնժամ Փերոս բոցա-
վառեաց քաջալեր .

Կաց առ ընթեր վանել յառնէն մահուն
զահեղն ըզճապուն ,

էր ինքն յեցեալ 'ի կաղնի մի ծածկեալ
'ի յօդ յարամուր :

Տես Ագենոր զքաղաքաւեր վերագ զԱ
քիւլ քաջալանջ ,

Ետես ծըփայր յիւրում սրտին իբրեւ 'ի
ծով ալէտանջ .

Յոգւոց հանեալ առէր ընդ անձն , 'ի
սիրտ մըղձկեալ քաջարին .

« Եղո՛ւկ եմ ես , թէ յԱքիլէայ անվա-
նելոյն խուճապիմ

Ի նոյն ուղի , ընդ որ Տրոյեանք արդ
խուճապին սրտաթափ ,

Հասցէ նա յիս , կալեալ հարցէ զապի-
կարիս ըզկառափն .

Իսկ թէ թողից վանեալ այնպէս ըզՏրոյա-
ցիս յԱքիլէայ ,

Եւ յոստանէն ընդ դաշտ տրոյեան փա-
խեայց 'ի դարսըն Իդայ ,

Անդ ես կըծկեալ 'ի մացառուտս , և ընդ
երեկս 'ի մըթան

Լուացեալ 'ի գետ սրբեալ ըզքիրտն ան-
դրէն մըտից 'ի յոստան . . :

Այլ զի խորհել քեզ զայդ , անձն իմ .
Թէ դա տեսցէ զիս յանկարծ

Ի քաղաքէն ընդ դաշտ փախչել , հասցէ
նա յիս ճեպընթաց :

Ո՞ւր մաղապուր եղէց յայնժամ ես չա-
րամահ յօրհասէ .

Գերաշխարհիկ է ոյժ դորա . դա բոլո-
րից յաղթող է :

Ընդէր է ինձ առ պատուարին չարձա-
նանալ ախոյեան ,

Ո՞չ և դորա 'ի յերկաթոյ թափանցելի է
անդամ .

Ո՞չ և հոգի ունի ըզմի և զնա ասէն մա-
հացու ,

Թէպէտ այժմիկ մեծ Զրուանեանն 'ի
նա փառաց շուք հեղու » :

Լսաց, դարձաւ և Աքիլէայ սպասեալ
մընայր 'ի դաշտին ,

Ի վէգ խաղալ կազմ և սլաորաստ էր
սիրտ նորա կորովին :

Զորօրինակ ինձ ամէհի ելեալ թաւուտ
յանտառէ

Դէմ որսորդին , և անխուճաս սիրտ քա-
ջարույն խիզախէ ,

Անշարժելի արձանանայ հաչիւն լըւեալ
ահափետ ,

Թէպէտ կանխեալ 'ի յորսորդէն խոցի
'ի տէգ կամ 'ի նետ ,

Տէգ 'ի մարմին վարսեալ տանի և ոչ
դուլ տայ կորովոյն ,

Մինչև մըցեալ կամ ընթագրէ կամ ան-
կանի անդ նըկուն ,

Այսպէս արին Անտէնորեան մեծն Ա
գենոր նահատակ

Չընկըրկեցաւ, մինչ չև առեալ զԱքիւ-
լէսին ըզճաշակ :

Արդ սա կալեալ 'ի հանդիպոյ բոլորա-
ծիրն ըզվահան ,

Շէշտ յԱքիլէս կըշռեալ զաշտէն , բար-
բառեցաւ մեծաձայն .

“Դու մեծայոյս էիր անշուշտ , ո՛հ հոյ-
ակապդ Աքիլէս ,

Վանեւ այսօր զոստան Տրոյեանց քեզ
'ի փառաց 'ի հանդէս .

Անմիտ , դեռ շատ հասցեն քեզ վիշտք .
զի են անդ շատ քաջորեան ,

Որք վասն որդւոց , հարց 'ւ ամուսնաց
տըքնին պահեն զայն ոստան .

Բայց դու աստէն ընդ պատուարաւ մա-
հուդ հասցես օրհասի ,

Թէպէտ մարտիկ ես ահագին ահեղա-
խորխտ կորովի ” :

Ասաց և Թափ շանթեաց 'ի սրունս ներ-
քոյ ծընդաց սուր զաշտեայն ,

Եհար կըշիւ և հնչեցոյց նոր զանագեայն
սըռնապան .

Բայց և ընդ կրուկ երկաթն հարեալ
դարձաւ ոստեաւ անդ 'ի բաց ,

Եթող անխոց զի զգէմ կալաւ դիցա-
պարդեն այն կազմած :

Պիմեաց երկրորդ 'ի յԱգենոր ահեղն
Աքիլ զիւցաբար ,

Ընդ շուք քաջին խանդայր Փեբոս , զաշ-
տէն թըռոյց հողմավար .

Առ զԱգենոր յափըշտակեաց , պատեաց
'ի յօդ թանձրութեան ,

Տակաւ ընդ կրուկ վերջոսնեցոյց թա-
փեաց մարտէն ողջանդամ :

Ինքն 'ի պատկեր Ագենորայ Աքիլէսի
դաւ գործեաց ,

Կաց հանդիսոյ և նա 'ի տար վանէր ըզ-
նա ճեսլինթաց .

Վանէր անդուլ ընդ դաշտ տրոյեան անդ-
տարագէմ զարտուղի ,

Թեակոխեալ 'ի գեան 'ի կոյս յորձանա-
խոր Բսանթոսի .

Տակաւ Փեբոս 'ի հանդիսոյ դաւէր և
ցանգ վերջոսնէր ,

Ցանգ և Աքիլ մօտեալ 'ի նա արագ ո-
տիւքըն ճեսլէր .

Մինչև Տրոյեանք առ հասարակ խուճա-
պեցան 'ի յոստան ,

Պատըսպարեալքն ոգի առին , լըցաւ քա-
ղաքն 'ի խուժան :

Խուճապելոցն ոչ ոք ժուժեաց կալ ար-
տաքոյ պատուարի ,

Կալ և գիտել թէ ո՞ր փախեալ և ո՞ր ան-
կալ 'ի մարտի .

Առ հասարակ ՚ի շտապ տագնապ թափին յոստան քաջամուր ,
Որք մի անգամ զոտս արագեալ եղեն յայն
Ժամ անձնապուր :

1812-1813

The amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

the amount of the
the amount of the
the amount of the

ԵՂՅԻՆԻՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԲ.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տրոյացիք փակին 'ի քաղաքն . Հեկտոր
միայն կայ արտաքոյ զգէմ ունել Ա.քիւ-
լէայ : Պաղատանք Պրիամու և Հեկաբեայ
առ որդին մտանել 'ի ներքս , բայց 'ի
զուր : Հեկտոր տագնապեալ խօսի ընդ
անձին : Ահաբեկի 'ի տես Ա.քիւլէայ և
փախցի : Աթենաս դաւէ զՀեկտոր մե-
նամարտիլ ընդ Ա.քիւլէայ : Նկարագիր ա-
հեղ մենամարտութեանն Հեկտորի : Քա-
ջապէս կռուեալ անկանի : Ա.քիւլէս զհետ
կառացն 'ի քարշ ձգէ զՀեկտոր : Ողբ
Պրիամու և Հեկաբեայ : Անդրոմաքէ 'ի
տեսանելն զՀեկտորայ արկածն յաշտա-
րակէ քաղաքին անկանի և նուաղի :
Ողբ Անդրոմաքեայ : Ի Հագներգու-
թեանս գերահրաշ հանդիսանայ Հոմեր
նա և յՈղբերգութեան մասին :

Տեսարանն է ընդ սլաոռւարաւ Տրոյիոյ :

ԵՂԻՆԿԱՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԲ.

ԼՅՍՊԷՍ Տրոյեանք ահիւ 'ի ներքս իբր
էղջերուք սրտաթափ
Խըռնին և դիւր առնեն քրտան, ըզծարա
ւուն հարեալ տապ .
Կան անդ յեցեալք յորմոյն պըսակս . ան
դուստ հելլենք մօտէին ,
Զասպարս 'ի յետս արկեալ զուսովք դի
մեալք ներքոյ պատուարին :
Բայց ըզհեկտոր չար օրահաս կապեաց
կացոյց իբր արձան
Ի հանդիսոյ Եղիոնին իսկեան դրանդեաց
յանդիման :

Ձայն Ապողոն կարգաց յայնժամ, « Ձի՞
 դու Աքիլ շուտափոյթ ,
 Խիզախ այդպէս վանես դու զիս , զաս-
 տուած անմահ , մահացուդ .
 Ո՞չ ևս ծանեար թէ աստուած եմ , և դու
 մոլիս անվախճան .
 Չահլն Տրոյեանց , զորս վանեցեր , և
 յուշ չածես դու անգամ .
 Նոբա յոստանն ամիոփեցան , դու զար-
 տուղիս խոտորնակ .
 Մահ ինձ դուժաս , այլ աստուած եմ ,
 չեմ ես մահու նըշաւակ » :
 « Ինձ խոչ ընդ ոտն եղեր , Փեբէ , կըր-
 կնեաց Աքիլ ցասմամբ լի .
 Աստուած յաստուածս ժանտախտ մա-
 հու , որ զիս ածեր զարտուղի :
 Քանիք յինէն անկանէին մինչ չև հասեալ
 յԵղիոն ,
 Այլ դու զերծեր և խանդացար ինձ մե-
 ծաշուք զայս ըզձօն .
 Ո՞չինչ խորհեալ զանգիտեցեր յիմոց վրի-
 ժուց դու յապայս ,
 Բայց լըցուցից ես ըզթերին , թ' եղէց
 միայն ձեռնհաս » :
 Եւսաց , վազեաց յոստանն 'ի կոյս հրա-
 վառ ոգւով արութեան ,
 Որպէս նըժոյգ քաջ կառաձիգ 'ի խաղ
 մըրցմանց յաղթական ,

Որ բաշարձակ յասպարիսին քայլ արագէ
մեծապանծ ,

Այսպէս Աքիլ զոտն յոտանէն փոխէր
ճախրէր քաջընթաց :

Ըզնա յառաջ դիմեալ ընդ դաշտ ետես
Պրիամ ծերունի ,

Զօրէն աստեղ փայլակնացայտ ծագեալ
կանուխ յաշնանի ,

Նըշոյք նորա են ճաճանչեղք , շողան 'ի
խոր գիշերոյն ,

Ըզնա 'ի բոյլ աստեղ փայլեալ , անուա
նեցին հայկայ շուն ,

Գուժկան չարի գայ յերևան թէպէտ
յորդ է լուսոյն թափ ,

Հէգ մահացուաց խանձողական ախտ
բորբոքէ ըզհրատապ ¹²¹ ,

Այսպէս 'ի վազս հրաշէկ սլողինձն 'ի
լանջ նորա փայլակէր .

Յոգւոց հան ծերն , ամբարձ ըզձեռն ,
առեալ ըզգլուխն ծեծէր :

Սիրուն զորդին հայրն ողորէր մեծագան
չիւն ահաբեկ ,

Նա կայր անդէն վառեալ անշէջ ընդ Ա
քիլեայ գալ 'ի վէգ :

Հայրն աղեկէզ ձեռս տառանէր , ձայ
նէր « Հեկտոր , իմ որդեակ ,

Ի զատ յայլոց մի կար ընդդէմ այդ վե
րագիդ միայնակ .

Մէ վաղամահ լիցիս այժմէն նըկունն 'ի
քաջն յԱքիլէայ .

Հուր ծախիչ է . շատ քան ըզքեզ է զօ-
րութեամբ գերակայ .

Օ՛հ, թէ սիրուն , որչափ ինձ դա , այն-
չափ լեալ էր աստուածոց ,

Արագ արագ գէշ արկանէր շանց 'ւ ան-
գեղաց բերանոց .

Դիւրէր սրտիս , զի դա 'ի շատ զիս քաջ
որդւոց որբ արար ,

Ըզկէսս ըսպան ըզկէսս վարեալ հան
տար կղզեաց 'ի վաճառ .

Արդ Լիւկայոն և Պողիւզոր 'ի քաղաքիս
չերեկն ,

Այն իմ որդիք զորս ինձ ծնաւ Լաոթոէ
արգոյ կին :

Եթէ ողջ կեան , փրկանք նոցա տացուք
պըղինձ և ոսկի ,

Շատ կան մըթերք , շատ և դըստերն ետ
մեծն Ալտես ծերունի .

Իսկ թէ 'ի քունն նոքա մահուն կան ամ-
փոփեալ 'ի դամբան ,

Այս ինձ և մօրն առ հասարակ ցաւ է
սրտի անպայման .

Այլ ցաւ նուազեալ լիցի անշուշտ ժո-
ղովորդեան Տրոյիայ ,

Թէ դու միայն տապաստ չանկցիս նըկուն
'ի քաջն Աքիլէայ :

Արի որդեակ , մոտ 'ի քաղաք և լեր
 Տրոյեանց փրկանակ ,
 Մի շուք զայդ մեծ տար Աքիլլէայ մա-
 հուն եղեալ նըշաւակ :
 Յիս , ով որդեակ , 'ի հիքացեալս . չեմ
 ողջ վատեալ տակաւին ,
 Վահ , ինձ 'ի սեամլս ծերութեան Դիոս
 մահ տայ ցաւագին :
 Արդէն շատ ինչ տեսի աղէտս . տապաստ
 որդիքս իմ անկան ,
 Դըստերք քարշեալք , և առագաստք իմ
 պատուականք պըղծեցան ,
 Մատաղերամքս հարան զգեսնի 'ի չա-
 րաշուք վիրագաց ,
 Եւ ծընգասէր հարսունք ձըգեալք 'ի գոռ
 ձեռաց Աքայեանց .
 Եւ զիս վերջին հանդէպ գըրացս շունք
 գիշախանձք գօշեսցեն
 Երբ 'ի նետից անկայց տապաստ կամսայ-
 րասուր նիզակէն .
 Հունք իմ սնուցեալք սեղանակիցք իմ
 պահապանք տաճարի
 Արբեալք զարիւնս և կըշտապինդք անկ-
 ցին գառեալք 'ի գաւթի :
 Մարտ մարտընչել և մեռանել փառք են
 առոյգ պատանւոյն ,
 Եւ վեր և խոց սուր սըլաքաց զարդ գե-
 ղեցիկ է մահուն .

Այլ թէ ըզգլուի մի ալևոր և զալեզար-
դըն ծընօտ

Զպատկառելի մեռեալ ծերոյն շունք
գըձձեացեն անամօթ ,

Այս է ահա վերջին աղէտ հիբացելոց
մահացուաց ” :

Զայս գուժայր ծերն , և դողդոջուն ձե-
ռօք զալիսըն հերաց

Փետէր զգլխոյն . բայց և այնպէս սիրտ
զեկտորին չամոքեաց ,

Մինչև անդուստ դիմեալ և մայրն ա-
ռուս հոսէր արտասուաց .

Եբաց ըզլանջն , և 'ի ձեռին կալեալ զըս-
տինսն իւր 'ի վեր ,

Գերաշխարան ձայն գուժալից աղիողորմ
արձակէր .

“ Հեկտոր որդեակ , ակն ած ըստեանց
և ինձ մօր քուժ ողորմեաց ,

Որ գորովեալ 'ի ճիւղ լալեացդ ածի զըս-
տինս քոց չըթանց .

Յուշ քեզ , որդեակ , խոյս տուր այժմէն
'ի վերագէդ մի անգամ ,

Մո՛ւտ 'ի պատուարդ , հիբացեալ դու ,
մի կար դըմա ախոյեան .

Թէ զքեզ 'ի մահ նա տարածէ , իմ սուգս
անշէջ է ահա .

Ո՞ւր իմ լալեքս 'ի քուժ մահճին , հասոր
ոգւոյս , զոր ծընայ .

Ո՛ր և արգոյ քոյ ամուսնոյդ . ըզբեղ 'ի
 մէջ տարադէմ
 Ի նաւն Յունաց ընդ քարշ ածեալ, շունք
 գիշախանձք դօշեացեն ։
 Զազդեն լալիք, չազդեն աղերսք . հեկ-
 տոր անշարժ անվեհեր
 Կայր անդ մընայր , մինչ դեռ անդուստ
 Աքիլէ հըսկայն դայր մօտէր ։
 Որպէս վիշապ վայրագասուն ճարակ ա-
 ռեալ մահալծոյն ,
 Ամէհացեալ սպասեալ մընայ անցաւորին
 մօտ որջոյն ,
 Մաղձ դառնութեանն զայրացեալ
 դրաւէ որջոյն զիւր ոգին ,
 Հրացայտ աչաց տիգօքն աստ անդ սողայ
 շանթէ առ խըշտին ,
 Այսպէս հեկտոր ցանդ աննահանջ սիր-
 տըն հրավառ բոց յանշէջ ,
 Անդ 'ի բուրդ մի դուրս կարկառեալ
 դընէր զասպարն իւր 'ի յեց .
 Զայրուց յոգին վառեալ արւոյն , ինքն
 ընդ անձին տայր բարբառ ,
 « Տագնապ է ինձ , եթէ երբէք ես մըտա-
 նեմ 'ի սպառուար .
 Պուղիւդամաս յիս առաջին բան սլար-
 սեսցէ նըշաւակ ,
 Որ խորհուրդ ետ ըզՏրոյացիս ածել ան-
 դրէն 'ի քաղաք

Ի գիշերին , յորում չարեաւ եկն յերևան
Ա. քիլէս .

Այլ խորհրդոյն ես չանսացի , որ մեզ լաւ
էր մեծապէս .

Արդ զի յայնժամ ողնդ ըժնեայ 'ի հուր
արկի ըզխութան ,

Եւ արդ Տրոյեանց և տեռաձիգ մեր
տրոյուհեաց ոչ ժութամ .

Գուցէ և բան ոք պարսեացէ այր անա-
ւագ և անկած ,

Ահա Հեկտոր յանձնապատանն ըզթո-
ղովուրդ մեր մատնեաց :

Ջայս ասասցեն . լաւ է աստ կալ . կամ
զԱ. քիլէս ես հարում ,

Դառնամ 'ի տուն . կամ 'ի նմանէն ես
աստ փառօք մահ առնում :

Ապ' եթէ ես ըզսաղաւարոս և զկրմբա-
ւորն իմ զասպար

Թողեալ աստէն , և ըզնիզակն իմ յեցու-
ցեալ 'ի պատուար ,

Այնպէս գնացից ես ասպաղէն առ քաջն
Ա. քիլ ընդ առաջ ,

Անսուտ խոստմամբ Ատրէոսեանց տալ
զՀեղինէն և ըզգանձ ,

Չոր մի անգամ 'ի Տրոյիս նաւադնացիկ
ած Պարիս ,

Այն որ եկաց ըսկըզնառիթ մահաշը-
շուկ այս մարտիս ,

Դարձեալ Յունաց և 'ի գանձուց մեր ոս-
տանին բաշխ հանեւ,
Միանգամայն և 'ի Տրոյեանց զերդումն
անսուտ պահանջեւ,
Մի ինչ ծածկեւ, այլ զամենայն հանեւ
'ի բաշխ 'ի կրկին,
Որչափ ինչ գոյք և կարասի են գեղեցիկ
յոստանին . . . :
Այլ զի բընաւ 'ի խորհրդոց ինձ խոճո-
ճեւ յայսպիսեաց .
Քաւ, ես յողոր չերթամ առ նա . նա ոչ
կալցի սիրտ գըթած .
Ոչ ալն ածցէ ինձ հեկտորիս թէպէտ
և մերկ բընաւին ,
Արագ արագ տապաստ արկցէ թէպէտ
անդէն իբրև կին :
Ոչ առ միմուլ ոչ ընդ կաղնեաւ նազաբա-
նեւ առ նա չիք ,
Որպէս երբէք բնաւորեցան առնեւ կու-
սանք , պատանիք ¹²² .
Թող օրիորդք և պատանեակք լիցին մի-
մեանց նազաբան ,
Իսկ մեզ քաջացրս ասպարէս 'ի մարտ
մրցեւ գոռու թեան :
Տեսցուք արագ , ո՞ւմ Ողիմպեանն տա-
ցէ փառացն ըզհանդէս » .
Ասաց և կայր . անդուստ գիմեաւ եկաց
'ի մօտ Աֆիլէս :

Տամանմանեալ գող Արեսին յահեղա-
գէս սաղաւարտ ,

Զաջոյ ուսոյն հաստահարուստ շարժէր
ճոճէր ըզգեղարդ .

Ճաճանչ զինուն և ասպարին և պըղընձին
պահպանակ

Իբրև ըզհուր էր բոցավառ և կամ ծա-
գեալ արևակ :

Ետես հեկտոր , 'ի դող հարեալ յակաս-
տանի ոչ եկաց ,

Անդէն ըզդուրսն յետ իւր թողեալ ասիւ-
փախչէր ճեպընթաց :

Դիմեաց Աքիլ իբրև բազէ թըռչուն ա-
րագ 'ի վայրի ,

Որ օդահերձ հեշտին վանէ զ'ի դող հա-
րեալն աղաւնի ,

Սա խուճաղի անդ առ 'ի շեղ , հա կռիչ
հատեալ սուր և զիւ ,

Սրանայ յաւէտ և խոյանայ կորզել ըզնա
'ի մագիլ ,

Այսպէս Աքիլ բոցավառեալ թըռչէր
սուրայր շեշտակի ,

հեկտոր դողմամբ ընդ պատուարաւ
փախչէր 'ի շտապ տագնապի :

Անցեալ ընդ դէտն և ընդ վայրի ընդ
հողմավար թըղենին ,

Յանդ քերելով առ պատուարաւ ընդ ա-
րահետ վազէին .

Հասին 'ի յակըն գեղահոս , աղբերք բը-
խին անդանօր ,
Աղբերք կրկին են հոսանացն Իսկաման-
դրին յորձախոր .
Մին անդ ըզջուր հոսէ ջերմին , և ծուխ
նորա որ բարդի
Շուրջ ամբառնայ և բոցավառ է համա-
նման կրրակի ,
Միւսըն հոսէ յամարայնի իբրև կարկուտ
ցրտացեալ
Եւ կամ իբրև պաղ ձիւնաբեր կամ իբրև
ջուր սառուցեալ .
Կան 'ի վերոյ անդ գեղեցիկ և լայնա-
տարր աւաղանք .
Գործ վիմատաշ . էին նոքա պերճ հան-
դերձից լոգարանք .
Տրոյեանց կանայք անդ լուանային և
դըստերաց գիրգ երամ ,
Երբ յանդորրու բնակէր երկիրն մինչև
Յունացն յարշաւան :
Լիցին զնովաւ , մինըն վանէր միւսըն փախ-
չէր 'ի հանդէպ .
Փախչէր այր.բաջ , այլ.բաջադոյնն ըզհետ
վանէր ճեպ ընդ ճեպ :
Յարջառեհուոյ կամ յարջառոց չէին 'ի
սակս այն մըրցանք ,
Որ.բաջաբայլ վազարշաւից տըւեալ լինի
յաղթանակ ,

Այլ անդ ելեալ մի ըզմիտլ քաջ նահա-
տակքն այն կրկին ^{օմնաքս}
Վազս առնուին . էր մրցանակն անձն
Հեկտորայ դիւցազին :
Որպէս նըժոյգք օդապարիկք , որք առ-
բերեն մրցանակ ,
Արագ արագ շրջան առնուն ընդ պայմա-
նեալ նըպատակ ,
Զի պարգևին ձօն հոյակապ անդ զառա-
ջեալ կայ նոցին
Եռոտանի կամ օրիորդ , 'ի շուք մեռեալ
դիւցազին ,
Այսպէս նոքա ճեպ զոստանիւ երիցս
առին ըզըջան ,
Եւ 'ի զընին կային աստուածք և Արա-
մազդ ետ ըզձայն .
“Բա՛րէ վանեալ ես ընդ պատուար զայր
մի սիրուն տեսանեմ ,
Ես քաջարւոյն վասն Հեկտորայ 'ի դուժ
գորով հատեալ եմ .
Նա թամբ զեզանց այրէր ինձ ձօն 'ի գա-
հաւանդըս Իդայ ,
Է զի երբեմն և 'ի բարձու 'ի դըղեկին յա-
ղէր նա .
Եւ արդ ըզնա արագն Աքիլլ վանէ 'նդ
ոստան Պրիամեան .
Օ'ն առեալ արդ , դասք աստուածոց ,
խորհուրդ առէք միաբան .

Փրկեմք ըզնա , Թէ Աքիլէայ նըկուն դը-
նեմք զայն արին » .

Խորհուրդ նա զայս արկ զառաջեաւ .
խաժակն ետ ձայն դիցուհին .

« Զինչ բանք իցեն . բա՛բէ , ո՛հայր , դու
ամսահար շանթածին ,

Փրկե՞լ ըզմարդ որ վաղընջուց նա մատն ե-
ղև օրհասին .

Թափե՞լ խնդրես զայր մահացու նախա-
սահման ՚ի ժամէն .

Բան ՚ի գործ տար , այլ անմահից դասք
համախոհք ոչ իցեն » :

Կընքեաց Պալաս . Ամպրոպայինն ձայն
տէրունի բարբառէր ,

« Ծընունդ արդոյ անմահական , ճետ
տրիտոնեան , դու քաջ լեր .

Ոչ բան խօսիմ անդարձական , ես քեզ
ոչինչ զըլանամ .

Արի՛ դու քաջ , մի դանդաղեր յոր և խոր-
հիս մի անդամ » :

Լ ըլաւ Պալաս . վառեալն արդէն կրկին
վառեալ փութապէս

Էջ յՈղիւմսէ , մինչ դեռ անդուլ զԵկ-
տոր վաներ Աքիլէս :

Որպէս բարակըն զեղջերուն հանեալ
բըռնի ՚ի խըշտեաց ,

Վանէ նդ հովիտս և ընդ Թաւուտ վա-
րեալ ըզնա ՚ի լերանց .

Ղօղեալ էրէն 'ի մացառուտս դո՛գ կի-
 սամեռ անդ զոփայ,
 Բարակն ըզհետ մըտեալ աստ անդ, մինչև
 դըտցէ, ոչ դուլ տայ,
 Այսպէս յարագն Աքիլէսէն ոչ ծած-
 կեցաւ փախըստեայն,
 Թէպէտ նա ցանդ թևակոխէր 'ի դուրս 'ի
 կոյս դարդանեան.
 Զըգնէր հեկտոր դիմել յանքոյթ ընդ
 հովանեաւ իւր բըրդանց,
 Թերևս ուստեք յաշտարակաց օգնեն 'ի
 ձիգըս փըքնաց.
 Այնչափ և անդ Աքիլ զհեկտոր վարէր
 'ի դաշտ բացարձակ,
 Զառաջս առնոյր թէպէտ և ցանդ հեկ-
 տոր սրանայր ընդ քաղաք:
 Եւ որպէս մարդ ըզփախըստեայն վանել
 'ի քուն յերազէ,
 Ոչ մին բաւէ առ 'ի փախուստ ոչ միւսն
 երբէք հասանէ,
 Նոյնպէս յայնժամ ոչ մին եհաս, բայց և
 ոչ մին զերծանէր.
 Զի հեկտորայ փրկել յայնժամ յօրահա-
 սէն մարթ ոչ էր:
 Սինչև ուրեմն արձանացեալ մեծն Ապո-
 ղոն մօտ եկաց,
 Եւ 'ի հեկտոր կորով շնչեալ զոտսըն
 թեթև առադրեաց:

Բայց Աքիլէս իւր խուժանին գլխովն
առնէր ականարկի ,

Եւ ոչ թողոյր զոք նետաձիգ առ 'ի Հեկ-
տոր շէշտակի .

Մի՛ դք տարեալ շուք զառաջինն , անցցէ
յերկրորդն ինքն 'ի կարգ .

Մինչև նոքա յաղբերակունսն հասին չոր-
րորդն ըզնըւագ :

Յայնժամ 'ի վեր կըշիռ ոսկի հայրըն ձը-
գեաց գերաբուն ,

Եդ 'ի նրմա վիճակ կրկին զերկայնաբուն
ըզմահուն .

Մին էր վիճակ քաջն Աքիլէայ մին
Հեկտորայ քաջազին .

Կըշուեաց ընդ մէջ . վայրաբերէր դառն օ-
րահաս Հեկտորին .

Էջ մինչ 'ի խոր սանդարամետս . յայնժամ
Փերոս լիք ըզնա ,

Անդուստ խաժակէր Աթենաս եկաց 'ի
մօտ Աքիլէայ :

Ձայն արձակէր , « Արդ մէք անշուշտ , ո՛
Աքիլէս դիւցազգեաց ,

Նահատակեալք շուք մեծաշուք տար-
ցուք հանդէսն 'ի նաւաց .

Արկցուք տապաստ մէք զայդ վերագն
Հեկտոր զանյագն 'ի մարտի ,

Դաշտ փախըստեան չիք արդ նրմա և
ոչ տեղի թաքըստի .

Թէպէտ սաստիկ ճիգըն թափեալ վէճ
քաջաղէղն Ապողոն

Յերկիր մածեալ ողորբաւոր Դիայ հարցէ
ըզպաշտօն :

Կ'աց դու աստէն անդորրացեալ ոգի առ-
ցես վայրիկ մի ,

Եւ ես գնացեալ դրդեմ ըզնա 'ի մենա-
մարտ հանդիսի » :

Օայս Աթենաս . անսաց Աքիլլ և 'ի
յոգին իւր խնդաց ,

Յեցաւ 'ի հաստ պըղընձակուռ բուն նի-
զակին և եկաց :

Յարեաւ Պալլաս Դեփորոսի 'ի տիպ դի-
մաց և ձայնին ,

Եկն առ հեկտոր արձանացաւ ձայն զայս
կարդաց քաջաղին .

“ Ըզքեղ, արգոյդ, բուռն վանէ Աքիլլ
արագդ աննրման ,

Թեթևընթաց շրջանակեալ ընդ Պրիա-
մեան մեր ոստան .

Այլ աղէքաջ, կացցուք վայր մի , արձա-
նասցուք 'ի հանդէս » .

Լըւաւ հեկտոր յոգւոց թասեալն և
ձայն կրկնեաց փութապէս :

“ Դու Դեփորէ, և վաղընջուց վէճ սիրե-
լիդ իմ յեղբարս ,

Մօր հեկաբեայ և Պրիամոնն 'ի մէջ ող-
ջոյն զաւակաց .

Իսկ այժմ յաւէտ սիրեմ պատուեմ, զի
 դու տագնապ յիմ վերջին
 Ահա 'ստ պատուարդ ելեր արտաքս,
 ուր այլք 'ի ներս դադարին":
 « Հայր մեր և մայր, կրկնեաց Պալաս,
 աղերսեցին շատ նըւագ
 Անկեալ 'ի դուձս, նոյն և համհարզք
 մաղթեն կալ ինձ 'ի քաղաք.
 Այնչափ, արդոյդ, դողմամբ նոքա ող-
 ջոյն սարսեալք տագնապին.
 Այլ վասըն քո աղիողորմ հիւծէր ծըն-
 դէր իմ ոգին:
 Օհ մէք կըռուեալ անխնայ լիցուք 'ի տէգ-
 ընկէց յասպարէս,
 Տեսցուք արագ, ելցէ՛ք ըզմեօք քաջամար-
 տիկդ Աքիլէս.
 Հարեալ ըզմեզ տարցի՛ 'ի նաւս զարիւ-
 նայեղցըն կապուտ,
 Թէ ինքն արդեօք աստէն 'ի տէգդ օրհաս
 առցէ մօտալուտ":
 Ասաց, դաւեաց. խաղաց յառաջ, մինչ
 ակոյեանք մօտ կացին.
 Գոռան միմեանց, և յԱքիլէս ձայն ետ
 Հեկտոր առաջին.
 « Ոչ ևս 'ի քէն, ո՛ր Աքիլէս, փախչիմ
 զարդիս նըշաւակ.
 Շրջան երիցս առի 'դ ոստանն և ոչ կա-
 ցի նահատակ.

Այլ արդ քաջիդ գիմագրաւեալ, կամ
 հարկանեմ կամ մեռայց,
 Եւ մեղ վկայք լիցին անսուտ աստուածք
 տեսուցքն դաշանց:
 Թէ 'ի շնորհացն Արամաղդայ յաղթեալ
 զոգիդ քաղեցից,
 Քաւ, ոչ ոտնհար եղեալ քաջիդ և դառ-
 նապէս գըձձեցից.
 Այլ ըզբոյ պերճ ըզհոյակապ կապտեալ
 ըզղէհագ, Աքիլէս,
 Զմարմինդ առ Յոյնսն դարձուցից, և
 դու արա ինձ նոյնպէս:
 Արկնեաց Աքիլ ահեղաձայն և խաղա-
 ցոյց տէգ զաչաց.
 “Դու այժմ հեկտոր, այ ոխերիմ, մի
 ինձ խօսիր 'ի դաշանց:
 Իցէ երբէք երդումն անսուտ մէջ յառիւ-
 ծուց և մարդկան,
 Եւ կամ գառինք և գայլք երբէք 'ի նոյն
 ոգի միացան.
 Ոչ ցանգ նոքա խորամանկեալք չարիս
 նիւթեն իրերաց.
 Զնոյն ինձ և քեզ չեք ինչ համբոյր, չեք և
 դաշն ինչ 'ի յերդմանց,
 Մինչև աստէն մի ոք յերկուց օրհաս ա-
 ռեալ մահագոյժ,
 Յագուրդ տացէ դուն Արեսին յարեան
 իւրոյ յապաժոյժ:

Քաջ լեր , զոյժ քո քեզ ժողովեա . քեզ
արդ պէտք էն մեծապէս ,

Զի նահատակ կացցես դու քաջ յայս
արդեննկէց յասպարէս :

Չիք քեզ փախուստ . ըզքեզ յիմ տէգն
հարցէ Պալաս անվէհեր ,

Եւ միախուռն ըզվրէժ լուծցես զիմ համ-
հարզից , զոր հարեր » :

Եսաց ճօճեաց հըսկայազօրն , ըզյաղթ
զաշտէն թափ ձրգեաց ,

Դէտակն 'ի ձիգն 'ի հանդիպոյ արթունն
հեկտոր խուսափեաց :

Ի գուճս եղև . թռուցեալ վերուստ տէգ
վարսեցաւ 'ի գետին ,

Ճարպ 'ի հողոյն կորզեալ Պալաս ետ
Աքիլլեայ վերըստին :

Չետես հեկտոր և յԱքիլլէս ձայն ան-
վէհեր զայս կարդայր ,

« Բա՛բէ , զիա՛րդ դիւցազն Աքիլլ 'ի հա-
րուածոյն վրիպեցար .

Ակահ ուրեմն ըզքեզ Դիոս չարար մա-
հուա ըստ բանիդ ,

Այ վայրաբան և չարարուեստ , լի ես
բանիւք յետսամիտ .

Ահ արկանես զի սրտաբեկ անկայց յու-
ժոյն իմ բազկաց .

Այլ ուշիմ լեր . տէգ ոչ վարսես փախըս-
տէիս 'ի թիկանց ,

Այլ շեշտակի, թէ տայ աստուած, յար-
ձակելոյս հար 'ի լանջ,

Բայց և դու ինքն այժմիկ 'ի սայր իմ'նի-
զակին ըզգոյշ կաց :

Իցիւ, թէ ողջ տէգն իմ թաղէր 'ի քոյ մար-
մին դիտապատ :

Դիւր էր յայնժամ վշտին Տրոյեանց, ո-
րոց ահ ես մեծասատ :

Բայց կըռեաց, և զամրակուռ զաշտէն
ձըգեաց ճեպ ընդ ճեպ,

Հար զԱ. քիլեայ կումբ զասպարին, և էր
կըշիւն անվըրէպ .

Այլ յասպարէն ընդ կրուկ նիզակն ոս-
տեաւ անդէն անդ 'ի տար,

Յասեաւ Հեկտոր զի սուր սըւաքն եւ 'ի
ձեռաց վայրասլար :

Անկան երեսքըն սըրտառուչ, տէգ այլ
չունէր 'ի ժամուն,

Զիւր Դեփոբոսն ասպարակող գոչեաց
կարդայր յօգնութիւն .

Տէգ 'ի նմանէ խնդրէր Հեկտոր, այլնա
չէր անդ առ ընթեր .

Ծանեաւ ըզհաղքն . « Աւաղ, գոչեաց,
աստուածք կարդան ինձ հրաւէր,

Հրաւէր 'ի մահ . մերձ կարծէի զիմ Դե-
փոբոս դիւպաղքեաց,

Այլ նա 'ի ներքս է պատուարին . ինձ
Աթենաս դաւ գործեաց :

Արդ ինձ առ դուրս դառն օրահաս կայ
մօտալուտ , չեք փախուստ .

Զիմորդ սիրուն ես անմահից էի անդուստ
'ի վերուստ .

Դիօս երբեմն և Ապողոն զիս Թափէին
ողջանդամ ,

Եւ արդ , աւա՛ղ , զիս պաշարեալ օրհասն
ունի դառնութեան :

Բայց քա՛ւ յինէն Թէ ապաջան 'ւ անփա-
ռունակ ես կորեայց ,

Այլ մեծապէս գործ գործեցից զոր
պատմեսցեն յապագայս " :

Լսաց , 'ի նոյն ձրգեալ մերկեաց վաղա-
կաւոր սայրասուր ,

Որ յազդերէն կախէր նորա սուսեր մեծ
յաղթ հաստակուռ .

Շեշտ խոյացաւ դէմ յԱ. քիլեայ որպէս
արծուի օդապար ,

Որ Թըխպայորդ յամպոց 'ի դաշտ Թափ
խոյանայ առ 'ի վայր ,

Մագլէլ կորզել ըզգառն գիրդ կամ
նապաստակ 'ի դողի ,

Այսպէս հեկտոր շողեալ 'ի նրան դի-
մեաց յԱ. քիլ շեշտակի :

Ա. քիլ անդուստ ամեհացաւ , հուր վա-
ռեցաւ 'ի յոգին ,

Զասպար ըզկուռն զերփնաղարդ եդ
պահապան իրանին :

Պերճ սաղաւարտըն եռավերջ հրափայլ
ցայտէր իբրեւ բոց ,

Ի վերջս ոսկի գէսք ծածանին , զոր եդ
Հեփեսո խիտ և հոծ :

Որպէս յաստեղս 'ի պարզ գիշեր աստ-
ղն փայլէ երեկուն ,

Զքնաղագոյնն է 'ի յերկինս որչափ աս-
տեղք են 'ի բուն ,

Շողայր և սայրն յաջն Աքիլէայ աղէտ
նիւթէր Հեկտորի ,

Զըննէր ողջոյն զիրան քաջին ուր վեր
հարցէ շեշտակի ,

Ի զէն 'ի զարդ զիրանն Հեկտոր ճշիւք
ծածկեալ էր համակ ,

Զոր նա կապտեաց երբ 'ի Պատրոկլ հար
մահաբերն ըզնիզակ .

Մերկ կայր միայն յորում անրակ զուէն
'ի յուսոցն զատէ ,

Մերձ առ փողոյն , ուր և հոգին մահ
յոյժ արագ գլտանէ 123 .

Ընդ այն ընդ կողմն ահեղազօր Թափով
Աքիլ տէգ վարսեաց ,

Եւ սայրն ընդ գիրդ ընդ պարանոցն եւ
անդ յայն կոյս Թափանցանց .

Այլ ոչ ողջոյն ըզշէրէրակն անգէն կը-
տրեաց տիգին սայր ,

Որով նորա բարբառ ձայնին ոչ կար-
ճեցաւ մինչ 'ի սպառ :

Լնկաւ Հեկտոր, և Աքիլէս ոտնհար
բարբառ արձակէր .

« Դու զՊատրոկղէս կապտեալ, Հեկտոր,
զքեզ յանդորրու կարծեցեր .

Հարեր ըզնա, չածեր ինձ ակն իբրու
անդ մերձ ոչ էի .

Այ յետսամիտ, ոչ անդ 'ի նաւս կայր
վրիժառուն ամեհի ,

Ես ինքն Աքիլ, որ զկարթ ծընգացդ
լուծի 'ի սայր գեղարդան .

Արդ ըզքեզ շունք հաւք գօշեսցեն, նրմա
տացեն Յոյնք դամբան » :

Անդուստ Հեկտոր բան մի յօդեաց յոյժ
նըւաղեալ 'ի ձայնէն .

« Ի լոյս կենացդ, 'ի ծունկըս քո, յարև
ծնողացդ աղերսեմ .

Մի զիս առ նաւս Աքայեցւոց շունք գօ-
շեսցեն գիշախանձ ,

Այլ դու ընկալ յիմոց ծնողաց սըղլինձ,
ոսկի մեծագանձ .

Անդ 'ի տուն իմ յաւանդ նոցա տացես
կրկին զիմ մարմին .

Եւ Տրոյացիք, դասք տրոյուհեաց ինձ
բոց տացեն խարուկին » :

Խեթիւ 'ի նա յառեալ Աքիլ ահեղա-
ձայն բարբառէր .

« Մի զիս դու, շուն, 'ի Թափ ծընգացս,
յարև ծնողացս աղերսեր .

Ո՛վ, թէ, ժուժայր սիրտ ամենիս ըզ-
քոյ մարմինսդ յօշատել

Եւ ողջ ծախել. դու այ՛ վերագ, բոց
յիս անշէջ վառեցեր :

Մարդ, օն և օն ոչ այլ կայցէ պաշտ-
պան դիտոյդ առ ՚իշանց,

Թէպէտ տաանիցս և քրսանիցս ձեր յա-
ւելցեն փրկանաց .

Թէպէտ և շատ այլ խոստասցին, թէ-
պէտ և հայրքո Պրիամ

Կըշիւ մարմնոյդ ոսկի կշռել հրաման տա-
ցէ արքունեան :

Քաւ, ոչ մայրքո որ դքեզ երկնեաց,
լացցէ ըզքեզ ՚ի մահճի .

Ըզքեզ ողջոյն թըռչունք վայրագք շունք
կերիցեն ամենի :

Յողւոց պարզել ձայն ետ հեկտոր,
« Քաջ իսկ արդէն գիտէի .

Դու անամոք, անկարեկիր, և սիրտ քո
սիրտ երկաթի .

Այլ յուշ. մի՛ քեզ ես ինքն եղէց պատ-
ճառք ցասմանն երկնասաստ .

Պարիս, փերոս մի՛ դքեզ արկցեն առ
դուրս Իսկեան դիտապաստ » :

Ասէր հեկտոր, և կէտ մահուն ողջոյն
ըզնա պարուրէր ,

Հողին ելեալ առ Բարասպանն դըժո
խոց իջանէր .

Լայր ըզլիճակն, յորում զարբունան ելիք
զառոյգ հասակին,

Լայր իջանէր, և Աքիլէս ձայն մեռելոյն
ետ վերջին.

«Մեռիւր դու այժմ, և ես յայնժամ զան
ձամբ զօրհասն իմ առից,

Երբ Արամազդ զայն կընքեսցէ և այլքն 'ի
դից անմահից »:

Ասաց Աքիլէս և 'ի մարմնոյն կորզեաց
ըզյաղթն ըզգեղարդ,

Եդ զայն առ իւր, կապտեաց յուսոց զա-
րիւնայեղց զէն և զարդ:

Յոյնք խրոնեցան, հիացեալ կային 'դ
հասակ ընդ գեղն հեկտորայ,

Եւ 'ի զընին չեկաց յոյն այր որ անդ ան-
խոց թող ըզնա.

Անդուստ և ոք ակնակառոյց և ընկերին
առնէր յուշ,

« Զխարդ հեկտոր 'ի շօշափել մեր գիրդ
է յոյժ և քընքուշ.

Գիրդ առաւել, քան երբ ըզնաւս հրով
բոցավառ նա կիզոյր ».

Զայս ասացեալ, մօտ դայր խոցէր և
վերս 'ի նա յաւելոյր:

Բայց Աքիլէս կապտեալ զհեկտոր եկաց
'ի մէջ ձայն կարդաց,

« Արդ ալէ քաջք, ո՞ր բարեկամք, պետք
և իշխանք Արգոսեանց,

Քանզի զվիրապդ ետուն աստուածք նը-
 կուն ներքոյ մեր ձեռին ,
 Որ զեան հասոյց որչափ Տրոյեանք հա-
 մանգամայն չարարին ,
 Օ'ն արդ արեք յառաջեացուք զինու-
 զարդու 'ի քաղաք ,
 Գիտե՛լ եթէ զի՛նչ խորհեացին որ Տրոյ-
 ացւոց են աւագք .
 Լըբցե՛ն արդեօք 'ի մահ սորա զԼրեանց
 դըղեակ բարձրաբերձ ,
 Եթէ կայցե՛ն յակաստանի թէսկտ հեկ-
 տոր չէ անդ մերձ :
 Այլ զի՛ է ինձ յուղել 'ի սիրտ 'ի յայդ-
 սլիսեաց խորհըրդոց . . .
 Ո՛հ , Պատրովդէս կայ անդ 'ի նաւս մե-
 ռեալ , անթաղ և անկոծ .
 Այն սիրայնոյս քաւ մի՛ երբէք ինձ
 մոռացօնք մի լիցին .
 Յորչափ զարև ես տեսանեմ , ցորչափ
 քայլեն այս ծունկք իմ :
 Թէսկտ անյուշ իցեն մեռեալք 'ի խորս
 ներքին գեհէնի ,
 Այլ և անդէն ուշ նազելույս յիմոց մը-
 տաց ոչ անկցի :
 Արեք հեղէնք խընդամըտեալք Պէյան
 նըւագ երգեսցուք ,
 Առեալ ըզսա նաւատորմին 'ի մրցանակ
 մեզ ածցուք :

Շուք մեծ տարաք • զԵկտոր գիւցազն յո-
գի հարաք քաջաբար ,

Ում Տրոյացիք 'ի յոստանին շուք ձօնէին
գիւցաբար " :

Լսաց Աբելլ , և 'ի հեկտոր բան դըժպըհի
ընդ միտ ած ,

Ըզնեարդս ոտից 'ի կրընկանէ մինչև ցըկո-
ճըն ծակեաց .

Առեալ ապա ընդ այնոսիկ փոկըս ան-
ցոյց արջառեայս ,

Կապեաց 'ի կառս , եթող անդէն ձըգել
գլխոյն առ 'ի քարշ ¹²⁴ .

Եւ ինքն 'ի կառս վերամբարձեալ ըզ-
զէնն և զարդ ըզպայծառ ,

Մըտրակ 'ի կուշտ սրացեալ թըռչին հան-
դէս նըժոյգքն օգապար :

Քարշէր մեռեալն , և յամբ փոշւոյն գէսք
կապուտակք տատանին ,

Թաղէր 'ի հող գըլուխն ողջոյն երբեմն
եղեալ նազելին .

Այլ Զևս յայնժամ եդ զայն յառակ
'ի հայրենիս իւր 'ի բուն ,

Այնպէս զայն օր փոշոտեցաւ արդոյ գը-
լուխն այն ողջոյն :

Սայրն 'ի վերուստ տեսեալ զորդին , ա-
ռեալ ըզքօղն իւր պայծառ .

Արկ 'ի բացեայ , փետէր ըզվարսս և մե-
ծապէս ճիչ բառնայր :

Հայր ծերունին լայր հեկեկայր 'ի ձայն
 ողորմ հեծութեան ,
 Խուժանն յոգւոց հանեալ թառաչ անդ
 ողբս առնոյր ընդ ոստան .
 Վայն և աւաղն 'ի վեր 'ի վայր ճըշգրիտ
 այնպէս նըման էր ,
 Իբր Եղիոն բազմաբըրբեանն ողջոյն հրա-
 կէզ տոչորէր :
 Հազիւ ուրեմն անդ ժողովուրդք տան
 ծերունւոյն արգելան ,
 Որ անպայման տապէր ցաւով ըստ դուրս
 վազել Դարդանեան .
 Գուժ արկանէր ողորաւոր , յաղբիւսս
 եկեալ թաւալէր ,
 Եւ յանուանէն ձայն առ նոսա ողորմելի
 արձակէր .
 “ Թոյլ արարէք , ո՛ր բարեկամք , թէ-
 պէտ առ իս էք գըլթած ,
 Թոյլ տուք արտաքս ինձ միայնակ երթալ
 'ի նաւս Աքայեանց .
 Ահեղասաստ առն ապառուժ յողոք ան-
 կայց առաջի ,
 Թերևս 'ի տիսն իմ՝ ակն ածցէ , թերևս
 յալիս գըլթացի .
 Ունի և ինքն ինձ նըմանեալ հայր ըզՊե-
 ղոս ծերունին ,
 Որ զԱքիլէս ծընաւ սընոյց աղէտ Տրոյ-
 եանց գոլ ազգին :

Ո՛վ, այդ վերագ վերոյ բնաւից զիմ սիրտ
խոցեաց անպայման ,

Զի բազմերամ առոյդ որդւոցս ած օրա ,
հաս դառնութեան :

Ոչ լամ այնչափ ըզմահ նոցա թէպէտ
և յոյժ ցաւագին ,

Որչափ միոյն ցաւն իջուցէ զիս 'ի դը-
ժոխս , հեկտորին :

Ո՛վ, թէ յիմ ձեռս մեռեալ էր դա , յա-
գուրդ էր իմ արտասուաց ,

էր նա և մօրն հիբացելոյ , զոր յարդան-
դին իւր կրեաց " :

Լայր ծերունին , խուժանն հեծէր գոյժ
անդրադարձ տայր 'ի նոյն ,

Մինչ հեկաբէ 'ի տրոյուհիս լաւօք ըս-
կիզբն եդ կոծոյն .

« Ո՛վ իմ որդեակ , եղո՛ւկ եմ ես . արևս
հաւոցի լուսաբեր ,

Զի դու մեռար հիբացելոյս դու լոյս
ըզտիւ և զգիշեր :

Դու ոստանին օգտամատոյց , հայր տրոյ-
ուհեաց և Տրոյեանց ,

Որ զքեզ նոքա ժողովէին հիւրամեծարք
ղերթ աստուած :

Թէ քո արևդ ոչ հատանէր , շուք լինէիր
մեծապէս

Շուք բոլորից . այլ մահն ըզքեզ կապ-
տեաց 'ի մէնջ փութապէս " :

Լսէր և լայր . կինն հեկտորայ չէր իրա-
զգած տակաւին .

Զի լուր չէառ , եթէ փեսայն կայ արտա-
քոյ պատուարին :

Ի տան բարձուն նստեալ 'ի ներքս ոստայն
նիւթէր կրկնատակ

Ոստայն ազնիւ , յորում նիտայր ծա-
ղիկ գիմակ և գիմակ .

Ետ նա հրաման ժիր աղախնեայց սան մեծ
դընեւ առ կրակին ,

Ջեր բաղանիս առ ձեռն ունեւ , տալ
հեկտորայ 'ի դարձին :

Այ հիբացեալ . չէր իրազգած թէ յոյժ
բացեայ բաղանեաց

Ըղնա 'ի քաջն Աքիլէսէն նըկուն արար
Աթենաս :

Գոյժ և ճըջիւն հեծեծանաց լըւաւ բըր-
դանցն 'ի բարձուէն ,

Եւ դող հատաւ յոսկերս նորա . կըկոցն
անկաւ ձեռանէն .

Իւր նաժըշտաց գեղահիւսից արագապէս
կարգաց ձայն ,

“ Երկուք 'ի ձէնջ եկայք ըզհետ , տե-
սից զինչ իրք գիպեցան .

Արգոյ սկեսրիս յունկն իմ հատաւ ճը-
ջիւն ձայնին հեծութեան ,

Ծուռկք իմ սղաղին , և 'ի լանջաց սիրտ
իմ վազէ 'ի բերան :

Անշուշտ առ դուրս աղէտ եհաս Պրիա-
մոսին զաւակաց .

Այլ 'ի բաց կաց, ո՛վ դոյժ, 'ի բաց, ո՛ն
անդր յիմոց ականջաց :

Մի զիմ զԵկտորն յանձնապատան գը-
տեալ Աքիլ նահատակ ,

Տարեալ 'ի բաց 'ի յոստանէն 'ի դաշտ
վարեաց միայնակ .

Մի և նըկուն կարճեաց ըզնա յիւր տըն-
կակից յաշխուժից ,

Զի նա 'ի խռան կալ ոչ ժուժայր . դի-
մագրաւէր բոլորից " :

Լսաց, անդէն վաղեաց արտաքս իբրև
մոլի և վայրագ ,

Սիրան հարկանէր ըզգողանի . ըզհետ չո-
քան աղախնեայք :

Եհաս անդէն 'ի յաշտարակն ուր և
խուժան կայր ամբաւ ,

Եկաց հայէր ըզպատուարաւ, ետես զԵկ-
տոր և ծանեաւ .

Քարշեալ այնպէս հանդէպ բըրգան, և
երիվարքն օդապար

Ըզնա 'ի կողմն Յունաց նաւաց ձըգձըգէ-
ին վայրապար :

Պատեաց նորա զականողիս մուժ մա-
ռախուղ գիշերին ,

Թաւալեցաւ 'ի յետս 'ի կոյս, նուաղե-
ցաւ 'ի յոգին .

Ըզզարդն ողջոյն արկ 'ի գլխոյն . չքնաղ
 պերոզն ըզիայլուն ,
 Ըզվարսակալն , ըզցանցահիւան , ըզգլխա-
 շուք զանկուածոյն ,
 Եւ զոր Աստղիկն ետ ոսկեղէն , ըզքօղն
 էարկ ճամկաւոր ,
 Յորժամ ըզկոյսն յԵտիոյնէն բիւրուք
 օժտիւք ած Հեկտոր :
 Խըռնեալ յայնժամ տալք և խնամիք
 զԱնդրոմաքեաւ բակ առնուն ,
 Ունին բազկօք ըզնըւաղեալն . ինքն անձ-
 կայրեաց էր մահուն :
 Իբրև վայր մի ուշաբերեալ ըզմիտըս իւր
 ժողովեաց ,
 Ըզգերարտօսր 'ի մէջ նոցա հոսեալ յա-
 չացն և կարդաց .
 “ Աւա՛ղ Հեկտոր , ծընաք ուրեմն ա-
 մուք 'ի նոյն սահմանի .
 Դու 'ի Տրոյեան 'ի յարքունիս 'ի Պրիա-
 մուն տաճարի ,
 Ես 'ի Թեբէ յանտառախիտ 'ի յԻւպոպ-
 ղաք յԵտոյնին .
 Անբախտ հայրն իմ՝ սընոյց զանբախտս 'ի
 տիս մանուկ հասակին :
 Ո՛վ , չէր ծընեալ . զի դու իջեր 'ի խորխու-
 ըին յալս երկրի ,
 Եւ սուգ յանչափ 'ի տաճարի Թողեր
 լըբեր զիս այրի :

Մատաղ մանկանս, զոր մէք ծընաք վա-
տաբաստիկքս յաշխարհի,
Մեռեալք Հեկտոր, ո՛հ, չես 'ի շահ և
ոչ նա. քեզ եղիցի:
Թէ և լիցի դա անձնապուր գերաշխա-
րան 'ի մարտէ,
Սակայն և ցանգ նա առ ապայ յաղէտս
ամբաւս հեծեսցէ:
Չըրկեն ըզնա խորեալ զնորա սահման
գետնոյն և ըզբաշխ,
Չի որբ մանուկ 'ի կենակից համատիոցն
է անբաժ.
Դէմք վայրանկեալք ծընօտք թացեալ
կան 'ի յառուս արտասուաց
Եւ կարօտեալ գընայ տըղայն յայր ոք 'ի
հօրն ընկերաց.
Ըզմին ձրգէ նա ընդ խըլայն, միւսոյն ունի
ըզձորձոյն,
Եւ ողորմեալ ոք տըղային տայ բաժա-
կէն կաթ մի խուն,
Շըրթամբք չափ է թանալ կաթին, քիմք
ոչ թանան 'ի գինւոյն 125.
Անգուստ և ոք հարբ մարբ բերկրեալն
ըզնա վարէ սեղանոյն.
Նա և հարու ձեռամբացի, նա և լուտայ
'ի բանից.
Դու որբ անկաճ, գընա 'ի բաց. հայր
քո չէ աստ հացակից:

Տըղայն 'ի յայտան արտասուագին գառ-
նայ առ մայրն իւր այրի,

Այս Աստիւնաք գըգուեալն յառաջ
վերայ ծնգացն հայրենի .

Ուր նա զուղեղն ուտէր միայն և ըզփա-
փուկսն գառանց .

Ապա մանկիկն յետ յագեւոյն 'ի ման-
կական զբօսանաց ,

'Ներհեալ 'ի ծոցն գայեկին , յիւր յան-
կողնիկ նինջ առնոյր .

Այնպէս քնքուշ կայր 'ի մահճին , սիրտ
գըրգալեց և անդոյր :

Եւրդ երաշխէս նա շատ կրեացէ զսկեալ
սիրուն 'ի հօրէն ,

Զոր Տրոյացիք Աստիւանաքս մականուա-
նեալ յորջորջէն :

Կոչէն այսպէս , զի գու միայն պահպան
էիր պատուարաց

Եւ արդ ըզքեզ տանին 'ի նաւս տարա-
բաժին 'ի ծնողաց :

Աւաղ հեկտոր , անդ մերկ ըզքեզ որ-
դունք կերեալ զեւասցին ,

Յորժամ 'ի քէն շունք կըշտապինդ մըռը-
գայեալք յագեսցին :

Բայց քեզ ձորձոց ամփոփեալ կան մը-
թերք 'ի տան դարանաց ,

Զորձք շնորհաշուք բարակամանք . դորձք
էն ճարտար նաժըշտաց .

Ես զայդոսիկ առեալ ողջոյն այրեմ'ի
հուր բոցավառ ,

Զի չեն քեզ սէտք , ոչ այլ զանձամբ
արկցես դու զայնս գըրգաբար .

Գէթ շուք անձինդ առ Տրոյացիս և առ
բամբէշս լինիցին » .

Ասէր և լայր Անդրումաքէ , տիկնայքն
ըզհետ կըցէին :

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

ԵՂՒՄԱՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԳ.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. քիլէս ընդ Միւրմիդոնեանց երիցս չըջան առնու կառօք զմարմնովն Պատրոկղեայ: Բազմի 'ի հացկերոյթ: Ննջէ առ ծովեզերն: Տեսանէ 'ի քուն զհոգին Պատրոկղեայ, և խօսի ընդ նմա: Պատրաստեն խարոյկ յայրումն դիական: Արարողութիւնք դիահանացն: Թաղումն ոսկերացն Պատրոկղեայ: Հրաշանայ հոմեր 'ի քերթուածն սգոյն Ա. քիլէայ վասն սիրելոյն: Ի շուք թաղմանն ընծայէ Ա. քիլ ժողովրդեան խաղս մրցանաց հանդերձ մրցանակօք. ձիւնթացս, բռնամարտութիւն, գօտէմարտութիւն, վազարչաւս, նետընկէցութիւն, գնտախաղս, մենամարտութիւն և տէգընկէցս:

Գեղեցիկ նկարագիր մրցանացս:

ԵՂԻՆԸՆ

ՀԱԳՆ ԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԳ .

Օ՛րհնակ ողբ առնուին նորա ող-
ջոյն ընդ ոստան ,
Եւ Յոյնք հասեալ յԵլէսպոնտոս այր
այր 'ի նաւս սրբութեան :
Բայց Աքիլէս թոյլ չեաւ սրբութիւն քաջա-
մարտիկ Միւրմիդեանց ,
Արձանացաւ 'ի մէջ նոցա , ձայն համ-
հարզեց արձակեաց .
« Միւրմիդոնեանք դուք քաջաձիք , իմ
համահարզք աննըկունք ,
Մէք զերիւարըս զօդապարս դեռ 'ի կա-
ռաց մի' լուծցուք .

Այլ խումբ առեալ 'ի միասին և երի-
վարք և կառք մեր ,
Ողբ կարգասցուք ըզՊատրոկղէայ . այս
մեռելոց է նըւէր :
Ի դառնաղէտ ցօղոյ աչաց ըսփոփեցուք
մէք զոգիս ,
Ապա լուծեալ և զերիվարս առցուք ող-
ջոյն աստ ընթրիս :
Ասաց , նոքա կոծ ամբարձին և Աքիւ-
լէս ձայն փողեաց ,
Լալեօք երիցս ըզգլիակամբ ման տան ձիոց
գիսապանծ :
Թեոտիս արտօսր յորդեալ նոցա զար-
թոյց կոծոյն ըզհանդէս ,
Զէնք զարդք Թանան 'ի յարտասուաց ,
Թանայր ողջոյն ասպարէս :
Բայցափ ցաւին ընդ մահ. քաջին , որում
անձուկ բերէին ,
Վոծոյն ըսկիղբն արար Աքիւլ գերաշ-
խարան հանգիսին .
Ի լանջն իւրոյ նիզակակցին ըզձեռս ե-
դեալ մարդախանձ ,
« Խնդս դու ինձ , ո՞ Պատրոկղէս , Թէ-
պէտ 'ի խորս ընդերկրեայս .
Ահա լըցի զոր խոստացայ , անսուտ է
բանն իմ առ. քեզ .
Ահա հեկտոր առ ոտըս քո , շանց արկա-
նել գէշագէշ .

Երկոտասան և կառափունս քում հար-
կանեմ խարուկին

Զարդոյ Տրոյեանց ըզզաւակաց, ցա-
ւեալ 'ի քում օրհասին ։

Ասաց, և գործ անփառունակ ընդդէմ
նիւթէր հեկտորայ .

Յորսայս ըզնա հողեալ ձրգէր մերձ դա-
գաղին Պատրոկղէայ :

Զէնս մերկացեալ, և արձակուրդ տան
փորատող նըժուգաց .

Կստան 'ի նաւն յԱքիլլէսի, նա ետ ըն-
թրիս մեծահաց :

Ըսպանդք անդեայց շատ ձիւնափայլք
բառաչէին զերկաթով,

Հատք փողատեալք և 'ի խաշանց և 'ի
յայծից մայելով .

Հատք և վարազք սպիտակ ժանեղք և
ճարսպալիցք յազեցան ,

Եւ 'ի խորով բոցոյն վերայ հեփեստոսին
սպարզեցան :

Այսպէս արեանց ըզմեռելով յորդա-
հոսան մեծ վըտակ

Խաղայր գընայր, և լընուին անդ ըստո-
մանք և բաժակք :

Բազք Յունաց ածին զԱքիլլ առ Ատ-
րիդէս ուժգնապէս

Բըռնադատեալ, զի ընդ Պատրոկղ էր
ցանդ 'ի սիրտ բոցակէզ :

Մըտեալք 'ի վրանն , Ագամեմոնն ժիր
 Քարողից ձայն կարդայ ,
 Սան մեծ առ հուր կառուցանել 'ի սպաս
 մեծին Ա. քիլեայ ,
 Թերևս հաճել լուանալ նրմա յապա-
 ժութիցնն արեանց .
 Հրաժարելով ետ նա հրաժեշտ , և երգ-
 մամբ չափ բան կընքեաց .
 « Երդնում 'ի Զևս ողջ անմահից հայր
 մեծազօր , մեծաշուք .
 Քա՛ւ , լողարան խմոյ գլխոյս , նախ Պատ-
 ռոկիլեայ տաց խարոյկ .
 Դամբան շիրիմ կանգնեմ նրմա , խղեալ
 'ի ձօն փունջ հերաց 126 ,
 Զի ես 'ի կեանս երկրորդ անգամ այս-
 չափ չեղէց տըրտմազգեաց :
 Բայց հացակից տըխուր ընթրեաց լնեւ
 զարդիս յանձն առնում .
 Այլ դու , արքայ , հրաման կարդա կու-
 տել աստ փայտ վաղ այգուն .
 Խարոյկ արկցեն ըստ արժանի այս մեռե-
 լոյ գիւցազին ,
 Որ 'ի խաւար արդ իջանէ 'ի բալաձիգս 'ի
 ներքին .
 Արագ ըզնա բոցակիզեալ անխոնջեւն
 ծախիչ հուր
 Աւցէ ըզդա մերոց յաչաց . խուժանն
 դարձցի 'ի գործ իւր » :

Ասաց, լըւան և բազմեցան վայելս առ-
նուլ սեղանոյն,

Կերան արբին անդ կըշտապինդք, չո-
քան 'ի վրանս առնուլ քուն:

Օ, փափաք ծովուն ըզբազմագոյ 'ի
Միւրմիդեանս Աքիլէս

Ի զերծ մի վայր ընկողմանեալ յոգւոց
հանէր դառնասէս .

Ալք բախեալ թանան զափունս, և զնա
անդէն քուն կալաւ,

Քունն անգորրիչ հոգոց սրտի հեղեալ
բաղցրիկ ընծովաւ .

Անգամբն առոյգք խոնջեալ էին 'ի վա-
նելոյն հեկտորայ .

Եւ անդ յանկարծ ետես զոգին հիբացե-
լոյն Պատրոկղէայ .

Նըման 'ի յաչս իւր գեղեցիկ, նըման 'ի
տիս և 'ի ձայն,

Նըման 'ի ձորձն, արձանացաւ վերոյ գըլ-
խոյն յանդիման .

«Նընջէս, ձայնէր, արդեօք եղէ՞քեզ մո-
ռացօնք, Աքիլէս,

Ի լոյս կեհացս ինձ հոգ կալար, և արդ
մեռեալ լըբանէս:

Տո՛ւր ինձ թաղումն և մարթացայց մըտել
ընդ դուրս գըժոխոց,

Զի աւաղիկ վարեն 'ի բաց զիս խօլականք
մեռելոց .

Թոյլ ինձ ոչ տան նոքա 'նդ իւրեանս
 խառնիլ. քան զգետ անդրագոյն,
 Եւ ես թափառ չըջիմ ըզտամբ լայնագործ
 նեան գեհէնոյն:

Տո՛ւր ինձ արդ ձեռն. աւա՛ղ քաջ իմ, ոչ
 ևս անդուստ առնեմ դարձ,
 Երբ խարուկին զիս աւանդես, չեմք այլ
 'ի մէջ կենդանեաց.

Ոչ ևս լինիմք խորհրդակից. օրհասն
 անգուժ եկուլ զիս,
 Օրհասն որ մօրն իմ յարգանդէ եղև ինձ
 միշտ կենակից:

Եւ քեզ ինքնին կայ յօրհասիդ, դիւցազն
 իմ քաջ Աբելէս,
 Տրոյեանց քաջացն ընդ պատուարաւ կըն
 քել կենացդ ըզհանդէս:

Լայլ քեզ Աբելլ, թէ հաճեսցիս, ա
 սեմ յայլ ինչ խորհրդոց,
 Մի՛ դու զոսկերս իմ հանգուսցես մի
 տարանջատ 'ի քոյոց.

Այլ որպէս մէք 'ի տան ձերումսն ըն
 դակիցք միասէս,
 Երբ պատանեակ 'ի յՈպունտեայ ած
 Մենեռոս զիս առ ձեզ,

Զի աւամայ անմիտս հարի զԱմիլիգա
 մեայ ես զորդին
 ,Ջեռեալ 'ի խաղ 'ի վէգընկէցս, և զայրա
 ցաւ իմ ոգին.

Եւ անդ յայնժամ Պեղոս ասպետ զիս 'ի
տուն իւր ժողովեաց ,

Խնամով սընոյց , և քեզ , Աբիւլ , նիզակա-
կից զիս կարդաց ,

Այսպէս դարձեալ ըզմեր զոսկերս ամիս-
փեսցէ սափոր մի ,

Սափոր ոսկին այն երկունկնեան զոր ետ
քեզ մայր գիցուհի » :

Արկնեաց Աբիւլ . « Հիմաստ եկիր , ար-
դոյդ գլուխ , զնոյն խնդրես .

Ողջ հրամանիդ պատկառ կացեալ զա-
մէնն 'ի գլուխ հանից ես ,

Մօտեաց առ իս և լինիցիմք գերկ ընդ
համբոյր մի անգամ ,

Եւ վայրիկ մի քաղցրացուցուք ըզկոծ
ողբոյն դառնութեան » .

Ասաց ձրգեաց ձեռս անձկալից , բայց
նա կալաւ և ոչինչ ,

Հոգին իբրև ծուխ ընդ երկրաւ եմուտ
հանեալ ըզկըռինչ :

Անդէն արագ և Աբիւլէս 'ի վեր վա-
ղեաց յարհաւրաց ,

Հարեալ ըզծափ իւր ըզծափի , ողորմա-
գին ձայն կարդաց .

« Բա՛բէ բա՛բէ , գոյ անդ ուրեմն և 'ի
յարկին դժոխոց ,

Գոյ անդ հոգի , գոն ուրուականք , բայց
չիք ինչ անդ 'ի մարմնոց 127 .

Ըզջայգն ողջոյն ինձ յանդիման Պատրոկ
զեսիս կաց հոգին,

Էր հիբացեալ արտասուլից հեկեկա-
ձայն վշտագին .

Ինձ պատուիրեաց նա զամենայն մանրա-
մասին մի առ մի,

Եւ հրաշապէս էր ճըշգրտեալ նրման 'ի
տիպ պատկերի » :

Ասաց, զարթոյց ըզՊատրոկդեաւ զան-
ձուկ ողբոյն ցաւագին .

Մինչև ծագեաց այդ վարդամատն և
դեռ անդէն ջայլէին :

Ղեպ տայր Ատրիդ ջորեաց, մարդկան
փայտակուտին 'ի սաշտօն ,

Գործոյն իշխան էր քաջ համհարզն Իդո-
մենեայ Մերիոն ,

Էին նոցա սուր և հատու տապարք փայ-
տառք 'ի ձեռին ,

Եւ քաջոլոր սարիք կառանք . ջորիք յա-
ռաջ խաղային .

Ընդ վեր ընդ վայր ընդ խորտաբորտա
ընդ առ 'ի շեղ վաստակին ,

Մինչև յիդայ 'ի բիւրակնեայն հասին 'ի
գահըս լերին :

Անդ բարձրուղէշ կըտրեն կաղնիս 'ի լայ-
նասայր երկաթէն ,

Եւ տապալին բունքն 'ի գետին և գար-
գափմամբ ճարճատեն .

Ապա 'ի շերտըս կոտորեալ կապեն բե-
ռինս 'ի ջորիս ,
Որք զոտս հարեալք փութան 'ի դաշտ
ընդ մացառուտ ընդ մայրիս :
Իսկ փայտահարք բուռնս և կոճեղս առ-
նուն զանձամբ և բառնան ,
Որպէս նոցա իշխան գործոյն քաջ Մե-
րիոնն ետ հրաման :
Հասեալք 'ի վայրն առ ծովափամբ մի
ըզմիով կուտեցին ,
Ուր Պատրոկղէայ դամբան մի պերճ
գըծեաց Աքիլ և անձին :
Պործեալ այնպէս մեծ փայտակոյտ և
բազմեցան միաբան ,
Բայց Աքիլէս հրաման կարդաց վառել
գորուն Միւրմիդեան .
Հրաման դարձեալ և զերիվարս լըծել 'ի
կառս փութապէս ,
Յարեան նոքա զինավառեալք անցին ող-
ջոյն 'ի հանդէս :
Իշխանք 'ի կառս , և կառավարք յուղար-
կաւորք փառաւոր ,
Ասպետք յառաջ , ըզհետ գնային և
դունդք հետեաց բիւրաւոր .
Ի միջակին ըզՊատրոկղէս բարձեալք
համհարզք տանէին ,
Խըզեալք ըզվարսս արկեալ 'ի նա վար-
սիւքն ողջոյն ծածկեցին :

Յեառուստ Աքիլոսն էր զգրվսոյն յոգւոց
հանեալ և կոծէր .

Զի զհոյակապ նիզակակիցն 'ի խորսներ-
քինս յուղարկէր :

Հասեալք 'ի գիրն 'ի սահմանեալ, զմե-
ռեալն 'ի վայր հանգուցին ,

Եւ նիւթ բազում անդ ըզվայտից շուր-
ջանակի կուտէին :

Բայց Աքիլէս և անդանոր այլ ինչ դար-
ձեալ ընդ միտ ած ,

Եկաց բացեայ 'ի խարուկէն , խըզեաց
զգիսակ իւր խարտեաչ .

Զայն պերճ գիսակ տածէր զարգուն
Սպերբեայ գետոյն 'ի նըւէր ,

Եւ ձայն ողորմ 'ի կապուտակ ծովն ակն-
արկեալ արձակէր .

« Լո՛ւր Խապերբէ . զուր քեզ ուխտեաց
Պեղոս հայրն իմ ծերունի

Խըզէլ զգիսակ զայս քեզ 'ի ձօն , 'ի դարձ
յերկիր հայրենի :

Հարիւրեղնեան նա և յիսուն գառինս
յազէլ 'ի զոհին

Մերձ առ աղբերն , ուր և անտառ գոյ և
բուրեան քեզ բազին .

Զայս նա ուխտեաց , ել 'ի դերևս . ես
դարձ չառնեմ յիմ քաղաք ,

Տամ զայս գիսակ իմ Պատրոկղէայ ընդ
իւր տանեւ յիշատակ » :

Ասաց, 'ի ձեռս եդ ըղգիսակն համա-
հարզն սիրայնոյն,

Եւ արծարծեաց անդ միւս անգամ զան-
ձուկ սիրոյն և զողբոյն:

Ընշուշտ յայնժամ ողբէ ջայլէին մինչ
յարևուն մըտանէլ,

Թէ ոչ Աբելլ 'ի մէջ անցեալ Ագամե-
մնեայ ձայն աղղէր:

«Քեզ Յոյնք, Ատրիդ, չըքով անսան. մե-
կնէլ դոցա տո՛ւր հրաման,

Թո՛ղ ընթրեսցեն. գոյ մեզ ողբալ և կըշ-
տապինդ այլ անգամ:

Մէք հոգ կալցուք, մէք գօտէպինդ յու-
ղարկաւորք յայս հանդէս,

Բայց և արգոյ աւադանին կացցէ մնաս-
ցէ աստ առ մեզ »:

Լըւաւ Ատրիդ, 'ի խարուկէն ետ արձա-
կուրդ խուժանին,

Յուղարկաւորք մնացին անդէն, և փայտ
բազում կուտեցին:

Հարիւրոտնեան բարձրացուցին զխա-
րոյկն աստի և անտի,

Ի ծայր նորա հանին զմեռեալն հա-
րեալք ցաւովք 'ի յոգի:

Շատ յոյր խաշինս և թաթահերձ գալա-
րեղծիւր շատ արջառ

Առեալ մորթեն առ խարուկին և ըզնո-
վաւ առին սլար:

Ր զճարպ նոցուն առեալ Աքիլը, նովաւ
զմեռեալն պատէր

Յոռից ցըգլուիս, և ըզմորթեալն անդ 'ի
սպանդից շուրջ կարգէր .

Զօծանելոյն և ըզմեղու առ զըստմանս
'ի ձեռին 128 ,

Եդ անդանօր և կորացոյց զբերանսն 'ի
կոյս դագաղին :

Եւ փութացաւ էառ Աքիլը չորս երեւ
վարս սիգասպանծ ,

Եւ 'ի խարոյկն արկ ըզնոսա , յոգւոց հա-
նեալ հառաչեաց :

Իննն բարակք բուծանէին 'ի սեղանոյ
արքային ,

Առ փողոտեաց զերկուս նոցա , արկ 'ի
վերայ խարուկին :

Զերկոտասանսն աւագաց Տրոյեանց
զաւակս ըզպայծառ

Առ և յաղեաց և 'ի խորհուրդս վայրե-
նացաւ չարաչար 129 :

Հուր արկ 'ի ներքս ամենածախ 'ի ճա-
րակէլ զայն ողջոյն ,

Ապա յոգւոց յողորմ 'ի ձայն կարգաց
զանուն նաղելոյն .

“ Խնդա դու ինձ , ո՛ր Պատրոկլէս , թէ-
պէտ 'ի խորս ընդերկրեայ ,

Ճըշգրիտ ահա լընում՝ այսօր զոր մի ան-
գամ խոստացայ .

Ծախին ընդ քեզ երկոտասան արդոյ
ղաւակք Դարդանեանց .

Բայց ըզհեկտոր չըտամ այսօր ճարակ
հըրոյն , այլ դէշ շանց » :

Զայս նա սպառնայր . այլ հեկտորայ
մարմինն 'ի շանց ոչ դըժըբ

Քանզի ըզշուռա մազդեզն Աստղիկ վա-
նէր ըզտիւ և զգիշեր :

Դարձեալ ըզնա յանմահականն օծէր 'ի
յիւղ վարդենի ,

Զի թէ 'ի քարշ տարցին ըզնա , խանգար
մարմնոյն մի լիցի :

Անդ հոգ կալաւ և Աստղոն , ամբ կապու-
տակ ած 'ի նոյն ,

Յերկնից ըզդաշտըն պարագրեալ ծած-
կեաց ըզվայր զայն ողջոյն ,

Ուր կայր մարմինն . զի ցամաքիչ ոյժ պ-
րեւուն թափանցանց

Մի ինչ կանուխ ներդից մարմնոյն և ան-
դամոց արկցէ խանձ :

Բայց Պատրոկղեայն խարոյկն յայնժամ
ոչինչ այնպէս բորբոքէր .

Ետես Աքիլ , և հոգացեալ այլ ինչ ընդ
միտ արկանէր :

Յաղօթս եկաց կրկին հողմոց Զեփիււոռ-
սին և հիւսսի ,

Զոհ խոստացաւ , նըւէր եհեղ 'ի ձօն ոս-
կոյ բաժակի :

Զգալուստ նոցա արգահատէր, փու-
 թով այրել ըզմարմին,
 Եւ վառ 'ի վառ այն փայտակոյտ մեծ
 խարուկին ծախեսցին:
 Արագն հիրիկ լուաւ զաղերսն, հողմոց
 չոքաւ 'ի հրեշտակ.
 Հողմք ճաշէին նստեալք 'ի տան Զեփիւռ.
 Հողմոյն դժժնդակ:
 Դիմեաց հիրիկ, արձանացաւ եկաց առ
 սեամս մարմարեան,
 Տեսին նոքա, յարեան 'ի վեր և կանգնե-
 ցան միաբան:
 Հրաւեր կարդան և տան բաղմոց. նա ետ
 հրաժեշտ և ասաց,
 « Զէ ինձ բաղմել, քանզ' 'ի հոսանս Ու-
 կիանուն առնեմ դարձ.
 Յեթովսացւոց գընամ յաշխարհն, հա-
 րիւրեզնեան ուր յազեն,
 Զոր յանմահից փութամ և ես, մի զիրկ
 դրտայց յիմ բաժնէն:
 Աքիլ մաղթէ առ դիւաշունչն Զե-
 փիւռոս, առ հիւսիս,
 Արգահատէ զգալուստ նոցա և խոստա-
 նայ պերճ ձօնիս:
 Զի դուք շնչեալ վառէք զխարոյկն,
 ուր անկեալ կայ Պատրոկղէս,
 Ոյր աղադաւ ահա հեղենք ողջոյն ջայ-
 լեն դառնապէս »:

Լսաց, թըռեաւ. զարթեան նոքա, 'ի վեր 'ի վայր յուղեցան,
Հնչեն ասեղ և զարամուրք 'ի յառաջոյ վարեցան.

Արագապէս փոթորկեցին 'ի ծով դիմեալք կապուտակ,
Եւ դիւաչունչ 'ի փշմանէն կոհակք բարդին առ կոհակ.

Ի Տրոյիոյ հասին յաշխարհ և շնչեցին 'ի խարոյկ,

Յական քըթթել ամեհացան ասեղ հընչեն շառաչուկ.

Ըզցայգն ողջոյն 'ի մէջ հըրոյն բոց սաստկագին բորբոքեն

Ըզցայգն ողջոյն և Աքիլէս հեղոյր յոսկի սափորէն.

Առեալ զբաժակըն երկունկնեան գինի հոսէր 'ի գետին,

Թանայր զերկիր. զհէգ Պատրոկլէայ կարդայր անդէն ըզհոգին:

Որպէս լայ հայրն յայրել զոսկերսնորա փեսայ իւր որդւոյն,

Որ զհէգ ծնողսն դառնապէս ցաւով այրէ 'ի մահուն,

Այնպէս Աքիլ լացեալ զՊատրոկլ, առնէր զոսկերս բոցակէզ,

Գայր և գելոյր ըղխարուկաւ յոգւոյ հանեալ դառնապէս:

Գայր յերևան անդ Արուսեակ հրեշ-
 տակ երկրիս լուսաբեր ,
 Եւ 'ի վերայ կապոյտ ծովուն քրքրմահան ,
 դերձ այդ սրփուէր .
 Թափ խարուկին նուազեաց յայնժամ ,
 ցոլմունք բոցոյն պակասեաց ,
 Եւ միւս անգամ հողմունք 'ի տունս ընդ
 ծով Թրակեան առնեն դարձ :
 Բայց Աբիլէս վայրիկ մի անդ 'ի խարու-
 կէն բացական
 Ընկողմնեցաւ , և յանդորրու առնոյր ըզ-
 քուն քաղցրութեան :
 Խրոնին աւագք զԱգամեմնեաւ , յոտնա-
 ձայնին 'ի տրոփիւն
 Զարթեաւ Աբիլ , ձայն ետնոցանստեալ
 այնպէս 'ի կանգուն .
 « Ատրիդ և պետք Աբայեցւոց , առեալք
 հրաշէկ ըզգինին ,
 Ողջոյն զչանթիս նախ շիջուցէք զառկայ-
 ծեւոյ խարուկին .
 Առցուք զոսկերսն ըզՊատրոկղեայ ամ-
 փոփեսցուք առանձին ,
 Քաջ զըննութիւն տըւեալ նոցա զի ճա-
 նաչեւն է հեշտին .
 Նա 'ի միջակն էր խարուկին , այլքն այ-
 րէին մեկուսի ,
 Եւ խառն 'ի խուռն արք , երիւարք արկան
 հըրոյն 'ի ծայրի :

Յոսկի սափոր դիցուք զոսկերս կրկնա-
պատկեալ 'ի ճարպոց ,

Անդ հանգիցեն մինչև հրաւեր և ինձ գայ-
ցէ դժոխոց .

Դամբան կանգնեւ ոչ յանձն առնեմ ձեզ
հոյակապ , այլ միջակ ,

Մինչև ապա մեզ կանգնեալիք զայն բարձր
և լայն և արձակ ,

Դուք որ յետ իմ մնասցիք Յունաց նըշ-
խարք նաւաց հանգիսին .

Ասաց Աքիլ , և մրտադիւր լուան ձայնի
դիւցազին :

Ըզկայծակունս նախ շիջուցին ցանեալ
հրաշէկ 'ի գինւոյն ,

Եւ 'ի հրայրեացսն անկեալ մընաց մոխրա-
կուտին խոր աճիւն :

Ապա լացեալք , ըզՊատրոկղեայ քաղեն
զոսկերս ըզհեղոյն ,

Եւ ամփոփեն յոսկի սափոր , կրկնապատ-
կեալ 'ի ճարպոյն .

Եդեալ 'ի վրան ծածկեն շարիւ , գըծեն
ապա ըզչիրիմ

Շիրիմ բոլոր , և ըզհիմունս ըզխարուկաւ
շուրջ արկին .

Ճեպ 'ի վերայ և ըզբրածոյն հող կուտե-
ցին թանձրութեան ,

Այնպէս շիրիմ բարձրացուցեալ , յա-
րեան անտի մեկնեցան :

Յայնժամ Աքիլ գրդեաց զամբոխն յա-
 գոն մեծի մրցանաց ,
 Հան մրցանակս ըզկաթսայից , զեռոտա-
 նեաց , զնրժուգաց ,
 Ջորեաց զդասակ և ըզգրաստուց , ցըլուց
 գըլուխս քաջայաղթ ,
 Ըզդաս կանանց գեղադոտեաց , զրահիյ
 փայլուն և զերկաթ :
 Նախկին արագ ձիւնթացից եդ հոյակապ
 մրցանակ ,
 Ձիր առաջնոյն կին անարատ 'ի ձեռա-
 գործ յաջողակ ,
 Եւ ունկնաւոր եռոտանի , քսաններկուց
 չափ նորա :
 Իսկ երկրորդին ձիր սահմանեաց ըզձի
 մատակ վեցամեայ ,
 Մատակ տըրմուղ , յորովայնին ջորի յղա-
 ցեալ խառնածին .
 Եւ գեղեցիկ կաթսայ անհուր ձիր սահ-
 մանեաց երրորդին ,
 Կաթսայ տանող ջորից չափուց և եր հա-
 մակ ըսպիտակ .
 Իսկ չորրորդին 'ի մրցանակ տաղանդ ոս-
 կւոյ եդ զերկեակ :
 Հինգերորդին անհուս 'ի հրոյ եդ դաշ-
 խուրան երկունկնեան ,
 Եկաց կանգուն բարբառեցաւ արձանա-
 ցեալ յանդիման .

“Ե՛հա Ատրիդ, ահա ձեզ քաջք Աքայե-
ցւոցըն գրոհի,

Այս բրաբիոնք սահմանեցան ձերն թացիկ
կըրկիսի .

Թէ այժմ այլ ինչ կային պատճառք մըր
ցանաւոր հանգիսիս,

Ես ինքն անշուշտ տարեալ էի մրցանա-
կաց զառաջինս :

Գիտէք իսկ քաջ, քանի՞ հըզօրք գերա-
զանցեն իմ նըժոյգք,

Պոսիդոնին ձիրք պարգեաց նըժոյգք ան-
մահք և առոյգք .

Նա հօր իմումեա Պեղոսի, և ինձ հայրն
իմաւանդեաց .

Ես արդ ուրեմն աստ հանդարտեմ ընդ
այսց իմոց նըժուգաց .

Վահ, կորուսին սոքա զիւրեանց ըզքաջ
և հեզ կառավար,

Որ ցանդ նոցայն իւղէր ըզքաշս, լուա-
նայր 'ի ջուր ջինջ պայծառ .

Կան արդ նոքա յասպաստանին, լան զկա-
ռավար քաջարին,

Սըրտատուչորք 'ի խոր խոցեալք, բաշք
վայրանկեալք 'ի գետին :

Օ՛ն դուք արիք 'ի կարգ անցէք, ո՛րք 'ի
ձէնջ յԱքայեանց

Վըստահ 'ի վազ իւր նըժուգաց, վըս-
տահ 'ի ձիգըս կառաց ” :

Լսաց Աբիլ, յարեան ասպետք, և Եւ-
մեղոս նախ վազեաց,

Սա Ադմետեայ էր քաջորդի ներհուն ձի-
ոյ մրցանաց:

Յարեաւ երկրորդ Դոմեդ արին լըծեալ
Տրովեայ զերիվարս,

Զորս նա եհան յԵնէասայ, զոր Ապողոն
ազատեաց:

Երրորդ մազդեղն էր Մենեղաւ, լըծեալ
ըզձիւնն զարագ,

ԶԱգամեմնեայ զՃայիկն Եթէ, դարձեալ
և զիւրն Պողարդ:

Ետ զայս Ճայիկ Ագամեմնեայ Եքեպո-
ղոս Անքսիդեան,

Տրոյեան մարտէն լինել ազատ և յան-
դորրու կալ 'ի տան.

Զի ճոխութիւնս ետ նըմա Զեւս բնա-
կեալ 'ի մեծ Սիկիւոն.

Եւ էր Ճայիկս այս բոցավառ ձիւնթա-
ցիցն 'ի պաշտօն:

Զորրորդն 'ի կարգ Անտիդոքոս կազմէր
ըզձիս գիսապանծ,

Սա Նեստորի մեծ ծերունւոյն որդի յո-
գունց գերազանց.

Զիք պիւղածինք քաջ կառաձիգք. բայց
հայրն եկաց առ ընթեր,

Խորհուրդ քաջիկ ազդէր որդւոյն, թէ
պէտ և նա ներհուն էր:

“**Ր**զքեզ Դիոս, Անտիղոքէ, և Պոսիդոն
սիրեցին,

Ի տիս գոլով գեռ պատանեակ քաջիկ
ըզքեզ վարժեցին

Ի վարժ ամէն ձիւնթացիկ. ուստի շատ
չիք ասել քեզ.

Գիտես գուքաջ առնուլ շրջան 'ի նըպա-
տակն յասպարէս:

Բայց քո նըժոյգք դանդաղ վազեն, խի-
թամ ինչ էս ձախողակ.

Այլոց թեթեք, բայց ճարտարեւ իբրև
ըզքեզ չեն գիտակ:

Արի, որդեակ, խելամըտեալէր գու ող-
ջոյն ճարտարակ,

Գուն գործեսցես, մի 'ի ձեռացդ ելցէ
յանկարծ մրցանակ:

Խեղօք օգտի ատաղձագործ, քան թէ 'ի
թափ իւր բազկի.

Խեղօք օգտի և նաւասպետն 'ի ծով մը-
տեալ ծիրանի,

Չարագ նաւ իւր ղեկավարէ զալէկո-
ծեալն հողմավար.

Նոյն կառավար ձիւնթացիկ խեղօք գըլէ
ղկառավար:

Ի ձիս, 'ի կառս միայն վըստահն անճահ
վազէ նա զուղին

Աստ անդ վարեալ, և ձիք թափառք 'ի
կըրկիսի ոչ սանձին.

Քաջ կառավար, թէպէտ վարող իցէ
դանդաղ նըժուգաց,

Յանգ ուշ ունի 'ի նըստտակ, նա և յան-
ձուկս առնէ դարձ:

Աջալուրջ է թողուլ սանձել, ըզքեմըխ-
տեանն երասան

Կալեալ 'ի բուռն, և զյառաջեալն ու-
շով դիտէ յանդիման:

Յուցից քեզ քաջ և զնըստտակն, և մի
լիցի քեզ վրիպակ:

Կայ անդանօր բարձր 'ի յերկրէ վեց ոտ-
նաչափ բուն ցամաք:

Կամ է կաղնույ կամ եղևնի, կայ դեռ
անփուտ յանձրևույ:

Եւ վէմք սպիտակ կանգնեալ երկու աս-
տի անտի յելս ուղւոյ:

Շուրջանակի ձիւնթացից է ասպարէզ
տափարակ,

Զայն ոչ գիտեմ շիրիմ վաղուց է մեռե-
լոյ յիշատակ,

Եթէ արդեօք սահմանաքար եղեալ իցէ
'ի նախնեաց:

Արդ մըցանացն 'ի նըստտակ վայր Ա-
քելէս զայս ընտրեաց:

Դու առ նովաւ միշտ քերելով ըզձիս
ըզկառս մօտ վարեալ,

Եւ կըքեսցիս վայր մի 'ի կառս 'ի ձախա-
կողմնն նոցա:

Աջոյ ձիոյն թոյլ երասան, տացես և
ձայն և մըտրակ,

Եւ գուն գործեա զի ահեկեայն մօտ քե-
րեսցէ 'ի նսպատակ .

Եւ այնչափ մօտ մինչ գունտ անւոց
գոգ հըպեսցի 'ի ծայրի ,

Մի մօտ 'ի վէմն , զի մի հարուած ձիոց
կառաց լինիցի ,

Եւ մի այլոց լիցիս առակ և անձին քում
անարգանք .

Յամենայնի լիցիս, որդեակ, և խելամուտ
և հրահանգ :

Զի թէ այնպէս յաջողեսցիս ըստ նըսա-
տակն անցանել ,

Քեզ հետամուտ ոչ ոք հասցէ, ոչ և
լիցի յառաջել .

Ոչ հասցէ քեզ հետասլընդեալ և Արիօնն
այն արգոյ

Ագրեստոսին ձին օգապար, որ ինքն է
ճէտ աստուծոյ 130 .

Եւ ոչ նըժոյդք Լաւմեդոնին, որ քաջա-
ռոյդք աստ բուծան » .

Ողջ ծերունին ազդեաց որդւոյն և առ
անդրէն բազմական :

Իսկ հինգերորդն Մերիօն կազմէր ձիս
սերձս 'ի գիսակ .

Ի կառս ապա վերելակեալք արկանէին
ըզվիճակ :

Յունց տայր Ա. քիլ, և եւ վիճակն Անտի-
ղոքեայ առաջին ,

Եւ յերկրորդին վիճակեցաւ Եւմեղոսի
արքային .

Աստ երրորդ Մենեղաւեայ , և եր չոր-
րորդ Մերիոն ,

Վերջին Դոմեդ քաջակորով տալ նը-
ժուգաց ըզմըզոն :

Կացին յայնժամ մրցանաւորքն , արձա-
նացան կարգ 'ի կարգ .

Ա. քիլ հեռուստ ցոյց զնըստտակն 'ի
դաշտ 'ի հարթ բացարձակ .

Ըզվեհ Փիւնիկն ըզհօրն համհարզ եգ առ
ընթեր 'ի լրտես ,

Դիտել քաջիկ ըզձիրն թացսն և ճըշգրտ-
տել ուղղապէս :

Տա միաբան մորակս 'ի կուշտ երիւարաց
ամբարձին ,

Ի երասանաց փոկք հարկանեն , խրա-
խոյսք վարչացն յորդեցին .

Ձիք ճախրելով յական քըթթեւ անհե-
տացան 'ի նաւաց ,

Ներքոյ լանջացն յուղէր փոշին իբրեւ մըը-
րիկ ամպրոպաց .

Ի յամբ փոշուցն բաշք նըժուգաց ծածա-
նէին հողմավար ,

Եւ կառք թեթեւ է զի սուրան քերեալ
զերկրաւ 'ի խոնարհ ,

Է զի գողցես ընդ օդ կախեալ սաւառ-
նէին վերամբարձ 131 ,

Եւ կառավարք շահատակէն կանգունք
վերայ 'ի կառաց :

Յանձուկ վառեալք բրաբիոնաց տրո-
փայր վազէր սիրտ նոցուն ,

Խրախոյս անդուլ տան նըժուգաց , նոքա
Թըռչին յամբ փոշւոյն :

Երբ պըսակեալ զընթացս վերջին , 'ի
ծովակողմըն դարձան ,

Կառավարացըն քաջութիւնք եկին յայն-
ժամ յերևան .

Յորժամ նըժոյգքըն պարզեցան հանդէս
'ի մէջ կըրկիսին ,

Ձեք Փերեաեանն Եւմեղոսի յառաջա-
դէմ սուրային .

Ըզհետ նոցա սրացեալք Թըռչին Տրո-
վեան նըժոյգք Դոմեդեայ

Արագոտինքն յոյժ առ ընթեր , չէին ինչ
շատ 'ի բացեայ .

Յանդ Թըռչին տալ 'ի նորա հորդան 'ի
կառս անդ 'ի նոյն ,

Եւ Եւմեղեայ ուսք տապէին ջեռեալ
ձիոցն 'ի շընչոյն .

Գողցես գլխովքն հըսեալք 'ի նա , այն-
պէս վազէն օդասլար ,

Եւ անդ անշուշտ զանցանէին , կամ էր կը
շիռն հաւասար ,

Թէ ոչ անդուտով վեհն Ապողոն, զայ-
րագնեւով ընդ Տիւդեանն,
Էր 'ի ձեռաց Թուլցեալ նորա ըզքաջա-
մուր խարազան:

Ամբոխեցաւ և արտասուք յաչաց անկան
դիւցազին,

Զի Եւմելեայ մատակ նըժոյգք շատ յա-
ռաջեալք խաղացին.

Իսկ իւր նըժոյգք խոչընդոտնեալք վազս
առնուին անմըտրակ,

Այլ Պալլասէն չեկաց զանխուլ նենգ
Փեբոսին դըժընդակ:

Եկն առ Դոմեդ, ետ զխարազանն, ոյժ
տայր ձիոց վերըստին,

Մատեաւ ապա առ Եւմելոս ոգւով վա-
ռեալ զայրագին.

Ջախեաց ըզուծ, նըժոյգք Թափառք
զարտուղեցան 'ի յուղոյն,

Անկաւքեղին, ինքն 'ի կառաց տապալե-
ցաւ մօտ անուոյն.

Վերոյ յօնից ջախէր ճակատն, հարուա-
ծեցան և ունդունք,

Հարաւ քերանն 'ի միասին, ջախջախե-
ցաւ և արմունկ.

Աք արտասուօք լըցան քաջին, և ձայնն
աշխոյժ պակասեաց.

Դոմեդ ձիոց մըտրակ 'ի կուշտ շատ քան
զայլոցն յառաջեաց:

Զի ոյժ ձիոց շնչեալ Պալասս զԴոմեդ
յարգեաց մեծապէս .

Նորա ըզհետ կառավարէր Մենեղաւոսն
Ատրիդէս :

Բայց Անտիղոբ խրախոյս անդուստ կար
դայր ձիոցն հայրենի .

« Արիք 'ի վազս , մի վեհերոտք . սըմբակ
հարէք կորովի .

Չասեմ ես ձեզ ընդ նրժուգաց գալ Դո
մեգեայ 'ի սլայքար ,

Ոյց Աթենաս ետ թևս ոտից և զնա գոր
ծեաց գերափառ :

Հասէք ձիոց Մենեղաւեայ , մի վերջոտ
նիք նըշաւակ ,

Մի ձեզ քաջացդ ամօթ 'ի վազս ածցէ
Եթէն այն մատակ :

Բան ձեզ ազդեմ բան գուժալից , որ և
անշուշտ լինիցի ,

Դուք յարքայէն 'ի Նեստորէ ոչ ևս լի
ջիւղ գըգուէլի .

Անդէն ըզձեզ հարցէ յոգի 'ի սուր 'ի
տէգ 'ի նիզակ ,

Թէ յուլացեալք տարցուք 'ի տուն մէք
անաւագ մրցանակ :

Դուք վազս առէք , ես իմովսանն ճար
տարեցից անդ ինչ մի

Եւ մէք անվրէսլ յառաջեցուք անդ 'ի
յանձուկն յայն ուղի » :

Ի սաստ վարչին ձեք սուղ ժամաւ վազս
 արագեալ քաջազօր,
 Վայր մի յետոյ տես Անտիղոք զանձուկ
 ուղւոյն գոգաւոր :
 Ի անդանօր փոս 'ի յերկրի, ուր ջուր
 քաղեալ ձմերայնոյն,
 Ուղին անդէն էր պատառեալ և խոռո-
 չեալ վայրն ողջոյն :
 Ընդ այն ուղլեալ խոյս տայր Ատրիդ
 'ի զուգարշաւ 'ի կառաց,
 Ընդ նոյն 'ի շէշտ և Անտիղոք զիւր զե-
 րիվարս մըտրակեաց
 Յուղւոյն 'ի դուրս, Թեքեալ վայր մի նե-
 ղէր զԱտրիդ և վանէր,
 Երկեալ Ատրիդ և ձայն անդուտոյ յԱն-
 տիղոքոս արձակէր :
 « Անմըտանաս, Անտիղոքէ, սանձեա ըզ-
 ձիս դու վայր մի :
 Անձուկ է վայրդ, կ'աց և ապա վարեա
 ընդ այն ընդ ուղի :
 Աստ մեզ տագնապ է երկոցուն յոր-
 ժամ կառք մեր բախեսցին » :
 Ձայնեաց Ատրիդ, և Անտիղոք և ևս
 վարէր սաստկագին :
 Մըտրակ 'ի կուշտ վարէր անդուլ, չըլ-
 սելոյն նա առնէ :
 Վարեաց 'ի չափ քարընկէցին, զոր պա-
 տանի այր ձըգէ,

Չըգէ ուժգին յասպարիսի՛ի փորձ ուժոյ
յաղթ բազկին ,

Նոյնչափ նըժոյգքն Անտիղոքեայ յառա-
ջադէմ վազեցին :

Վերջոտնեցան ձեք Ատրիգեայ , զի և
ինքնին դուռ արար ,

Զի մի յընթացս խոչընդոտնեալք վատ-
թարեացին չարաչար .

Մի կառք թաւաւ , նըժոյգք տապալ լի
ցին 'ի սէր յաղթուածեան .

Խարտեաշն ապա ոչ հանդուրժեալ լու-
տաց յայնժամ զՆեստորեան .

« Չեք քան ըզքեզ , Անտիղոքէ , չեք դք
այնպէս չարածոյն .

Առցէ զքեզ դե . 'ի զուր ըզքեզ կար-
ծեալ էր մեր իմաստուն :

Բայց մրցանակ մի ակն ունիր ունեւ ա-
ռանց ինչ երգմանց » ,

Ասաց , 'ի նոյն և նըժուգաց խրախուսա-
կան ձայն կարգաց :

« Մի դըւսաջեք , մի սըրտաբեկք . այդ ձեք
կանուխ պարտասին .

Կանուխ քան զձեզ , զի այդ ամուք ըզ-
տիսն առոյգ ոչ ունին » :

Նա ետ խրախոյս . նըժոյգքն յորդոր ա-
ռին 'ի ձայն արքունեան

Վազս արագեալ և ճեպ ընդ ճեպ ժամա-
նեցին յախոյեան :

Յոյնք յագոնին բազմոց առեալ, օգա-
պարիկ նըժուգաց

Կան 'ի զընին, հոքա 'ի դաշտ զամբ մըրըր-
կեն ըզփոշեաց:

Նախ Իդոմէն Կրետաց արքայն զերիվա-
րաց ետ ազգումն,

Էր ըստ ագոնն նա 'ի դիտի բազմոց ա-
ռեալ բարձրագոյն.

Բացուստ ըզձայն լըւեալ վարչին, ծա-
նեաւ անդէն ճըշգըրտեաց

Սօս զերիվարն, որ արշաւէր յառաջա-
դէմ սիգապանծ.

Քաջիկ զըննեաց, հրավառ նըժոյգն աշ-
խէտաձի էր համակ,

Ի ճակատուն տանէր սպիտակ նիշ լուս-
նաձև բոլորակ:

Եկաց կանգուն, ձայն արձակեաց. «Ար-
գոսացւոց պետք արգոյք,

Արդեօք զըննիչ ես նըժուգացդ եմ միայ-
նակ, թէ և դուք.

Օտարք թըւին ձիք նախարշաւքդ, օտար
ինքնին կառավար.

Նախարշաւեալք յասպարիսին գուցէ
կրեցին ինչ մի չար.

Զի զորս յառաջ ես գիտեցի պարայա-
ծել նըպատակ,

Ոչ ևս գիտեմ. թէպէտ զակն իմ յա-
ծեմ ընդ դաշտն հասարակ:

Կամ կառավարն կորոյս մըտրակ, 'ի
բուռն ունեւ ոչ բաւեաց

Մօտ քերեւով 'ի նըպատակն, կամ ոչ
շըջան արար քաջ:

Խիթամ, անկաւ նա անդանօր և կառքն
'ի նոյն ջախեցան,

Սանձակոտորք և զայրագինք սրացան նը-
ժոյգքն յանդիման:

Օ'ն 'ի զընին արիք և դուք, թերևս ոչ
քաջ ճըշգրտեմ:

Թըւի ինձ զայրըն տեսանեւ յԵսողացւոյ
'ի զարմէն:

Տիւգեայ քաջին ասեմ զորդին, ըզԴոմե-
դէս կորովի ʔ:

Լըւաւ Այասըն Ոիւեան և բան կըր-
կնեաց դըժպըճի:

“Օ, 'ի քեզ այդպէս, ո՛ր Դոմէն, բան-
դագուշեւ վայրապար:

Ձիքն 'ի դաշտէն թռուցեալ առ մեզ են
նոյն նըժոյգքն օդապար:

ՅԵրգոսացիս ոչ ևս ես դու ոչ պատա-
նի առաւել

Եւ ոչ դարձեալ սըրակնագոյն ես քան
ըզգլուիս քո 'ի վեր:

Դու չաղփաղփես: քեզ չէ վայել, զի
գոն քան զքեզ դերազանց:

Ձիք նախարչաւքդ են Եւմեղեանքն և նոյն
վարիչ նըժուգաց ʔ:

Յասեաւ, կրկնեաց Իդոմենէս . « Այս
դու վեհ լեզուագար .

Յայլն ամենայն վերջին Յունաց . միտքքո
վայրագ , սիրտքո չար :

Ի դրաւ դիցուք եռոտանի և կամ սան
մի սլատուական ,

Եւ դատաւոր զԱգամեմնոն մեզ ընտրեա
ցուք երկոքեան ,

Ո՞ր ձեք իցեն այն նախարչաւք . զի ծա
նիցես 'ի տուժին » .

Լըւաւ , 'ի վեր վազեաց Այսս խնդրէր
լուտալ զայրագին :

Անշուշտ յայնժամ կագ ջերանէր ուժ
գին աստի և անտի ,

Թէ Աքիլլէս ինքնին կանգուն ձայն չար
ձակէր յագոնի .

« Մի՛ ևս , Այսս Իդոմենէս , դառն կա
գեւ աստ ընդ վայր ,

Ո՞չ ձեզ ինքնին էր կըշտամբեւ , թէ ոք
այդպէս խեղանայր .

Մնացէք վայր մի բազմոց առեալ աստ
'ի զընին նըժուգաց ,

Դոքա արագ հասցեն առ մեզ 'ի յալթու
թեան մրցանաց .

Այր այր յայնժամ այդ նըժուգաց զըն
նիչ ճշգրիտ է ինքնին ,

Ո՞ք 'ի նոցունց իցեն երկրորդ , և ո՞ք ի
ցեն առաջին » :

Լսաց Աքիլ. գայր Դոմեդէս կուռ
մըտրակեալ 'ի քամակ,
Ձիք սաւառնին արագապէս փոթորկե-
լով 'ի սըմբակ .
Ամսըն փոշւոյն յորդ մըրըրկեալ ողջ
փոշոտէր զկառավար ,
Կառքըն կրռեալք յոսկի յանագ , թըռ-
չին ձիովքն օդապար .
Հազիւ յայնժամ ակօս խորէր կառացն
անուոց շրջանակ ,
Սրանան այնպէս գոգցես ընդ օդ յաւազ
փըխրեալ և բարակ :
Հաս 'ի յագոն . ձիք քիրտն հօսեն , գըլ-
խոյն լանջաց յորդ կայլակ ,
Ինքն 'ի փայլուն ոստեալ կառաց , 'ի
լուծն յեցոյց ըզմըտրակ :
Խաթենեղոս առեալ անդէն ըզմըցանակն
ետ արանց
Տանեւ ըզկին , զեռօտանին , և ինքն ե-
լոյծ զերիւարս :
Ըզհետ Նեղեանն Անտիղոքոս կառավա-
րեալ գայր մօտէր ,
Ոչ արագեալ այլ ճարտարեալ նախ քան
զԱտրիդ ժամանէր :
Բայց և Ատրիդ ընդ նըժուգացն յոյժ
առննթեր կայր նըմին ,
Որչափ անուոյն 'ի մօտ կայ ձին կառա-
ձըգողն 'ի գաշաին ,

Գէս ծայրարձակ ագւոյ նորա հըպի
 յանուոյն շրջանակ ,
 Նա կուռ դառնայ և անջրպետ խուռն կայ
 յընթացս յայն արագ ,
 Նոյնչափ ճըշգրիտ յԱնտիղոքեայ մընաց
 Ատրիդ ըզկընի ,
 Որ հեռի կայր քարընկէցիւ , այլ հաս ան
 դրէն շէշտակի :
 Քանզի աշխոյժք 'ի յայն մըցանս հատան
 անդէն Եթէին ,
 Բաշագեղոյն արագավաղ Ագամեմոնեան
 մատակիրն :
 Մինչ զի թէ այլ յերկարէին պայքարա
 ւորն արշաւանք ,
 Թերևս յայնժամ և զանցանէր և յաղթու
 թեանն չէր յերկուանք :
 Բայց Մերիոն Իդոմենեանըն համա
 հարզ քաջարի
 Քան զԱտրիդէս վերջոտնեցաւ տէգըն
 կէցիւ ըզկընի :
 Յոյք և դանդաղք էին նորա զոյգ գիսա
 պանծ նըժուգաց ,
 Եւ ինքն այնչափ չէր հըմտացեալ ձիրն
 թացիկ մըցանաց :
 Հաս Եւմեղոս , վարէր վերջն ըզկառս
 ըզձիս հիքապէս ,
 Տեսեալ ըզնա 'ի գութ սրտին գիւցազն
 հատաւ Աքիլէս :

Եկաց 'ի մէջ Արդոսացւոց, «Ա՛հ, Եւմե-
ղէ, ձայն ամբարձ,

Ա՛յդպէս վերջին այդ քաջարիդ վարէ
զամուս նրժուգաց :

Օ՛ն մէք զերկրորդն ըստ արժանւոյն
տացուք դմա մրցանակ,

Բայց զառաջինն որդին Տիւդեայ կալցի
անձին յաղթանակ » :

Ասաց Ա. քիւլ, գովեն ըզբանն որպէս
դիւցազըն կընքեաց,

Ետուն նրմա զմատակաձին ըստ հաճոյիցն
հելլենաց :

Ճեպ ետ յայնժամ Անտիդոքոս վաղեաց
աշխոյժն այն 'ի վեր,

Արձանացաւ և ընդ Ա. քիւլ բարբառեցաւ
անվեհեր .

« Ցասնում Ա. քիւլ, թէ զայդ գործես
կապտեալ ըզվարձ իմ շքոյն .

Ի գուժ հատար, զի վնասեցան կառք և
նրժոյգք քաջարւոյն .

Թո՛ղ դից և նա ուխտ էր ուխտեալ ոչ
գու վերջին յագոնի .

Իսկ թէ դըժաս գու սիրաբար, շատ 'ի
վրանիդ կայ ոսկի,

Շատ և պղղինձ, շատ և խաշինք, նրժոյգք,
նաժիշտք բարեբուն,

Ա՛ռ 'ի նոցունց տո՛ւր 'ի սլարդե, կամ
թէ այլ ձիր վեհագոյն,

Կամ առ յապայ կամ թէ այժմէն . քեզ
Յոյնք լիցին բարեբան .

Սակայն ըզբուն զիմ մրցանակ ոչ տաց
նրմա յաւիտեան :

Թող որ քաջաց վասն այնորիկ ինձ եկես
ցէ 'ի պայքար » .

Ասաց Նեղեանն , և ժրպտեցաւ դիւցազն
Աբիլլ սիրաբար ,

Էր մըտերիմ Անտիղոբոս , կրկնեաց առ
նա Աբիլլէս .

« Քաջ ինձ ազդես , Անտիղոբէ , պարգև
ձօնել 'ի տանէս .

Շնորհեմ քեզ զայդ , տաց զԱստրոպեայ
զրահ պըղընձին Եւմեղեայ

Ըղծանրագինն , որ շրջանակ ունի փայ-
լուն անագեայ :

Ձայն ետ ածել զայն 'ի վրանէն Ատո-
մեղեայ համհարզին ,

Չորբաւ եբեր ետ Եւմեղեայ . էառ նա
զայն խնդագին :

Եւ յԱնտիղոբ հարաւ Ատրիդ , ցաւ և
զայրուց 'ի սրտի .

Քարոզն 'ի ձեռն եդ գաւազան , լռու-
թիւն կարգաց հանդիսի :

Ձայն ետ Ատրիդ . « Զի՞նչ գործեցեր ,
ուշիմդ երբեմն Անտիղոբ ,

Զի՞ վնասեցեր իմ նըժուգաց արհամար-
հեալ զիմ փառօք :

Ըզքոյս զանկածս յառաջ տարար. հապա
աւագք հեղենաց

Մեզ մի ըստ աչս արասլիք դատ, տուք
դատաստան իրաւանց .

Զի մի յապայս դք ասասցէ, թէ խա-
բանօք Մենեղաւ

Բուռն արարեալ Անտիղոքեայ, զնորա
մատակն առ տարաւ .

Զի քաջ թէպէտ իւր երիվարք նըժոյգք
էին անաւագ ,

Բայց էր ինքնին գահու 'ի վեր և զօրու-
թեամբ այր աւագ :

Այլ աղէ դատ ես արարից . Յոյնք զիս
թողցեն անբամբաս .

Ուղիղ է դատս . « Արի , գիւցազն Անտի-
ղոքէ , եկ մերձեաց .

Մօտ կաց կառաց և նըժուգաց , կալ և
ըզքոյդ խարազան ,

Երդունն արա յերկրասասանն 'ի Պոսի-
դոն մեծ արքայն 132 ,

Թէ խոչ չարկեր դու իմ կառաց նենգ
գործելով կամակար » .

Լըւաւ ուշիմն Անտիղոքոս և անդրադարձ
ետ բարբառ .

« Ներողամիտ լիցիս , արքայ , առ իս կըր-
սեր սլատանի ,

Մենեղաւէ , մեծ լաւութեամբ , մեծ յա-
ւագոյթ հասակի :

Գիտես իսկ. քաջ. բոց քանի՞օն է պատա-
նեաց վառ 'ի վառ ,

Նոցա ոգիքն յար բորբոքին , նոցա անօսր
է հանճար :

Լէր դու անդորր , ես քեզ մտադիւր տաց
ըզմատակ զոր առի ,

Նա և յիմոցս , եթէ խնդրես , քաջ մըտա-
դիւր ես տայի ,

Քան եթէ ցանգ քեզ դժսլըհի , դիւցազն
արքայ բարեփառ ,

Անկանկցիմ 'ի քոյն սրտէ և դից լիցիմ
երդմնահար » :

Բայ , և ած ըզձին մատակ Անտիղոբոսն
այն ուշիմ ,

Ետ Մենեղեայ . առ ընկալաւ և քաղցրա-
ցաւ 'ի յոգին :

Զոր օրինակ 'ի ծարաւուտ և 'ի ծընգեալ
անդաստանս

Յօղն իջանէ , և զուարթանան նորածա-
ղիկ բոյսք հասկաց ,

Այսպէս և քո , Մենեղաւէ , միտք և խոր
հուրդք զուարթացան .

Դարձաւ ապա առ Անտիղոբ սիրողաբար
կարգաց ձայն .

« Զայն արդ և ես քեզ , Անտիղոբ , ան-
դորր ոգւով տամ նըւէր ,

Զի ոչ ուակայ և ոչ ապուշ յառաջ եր-
բէք դու եղեր :

Այլ ըզբո միտս արդ դեղևեաց պատա-
նութիւնդ հողմավար .

Բայց լաւ է քեզ աննենդ ոգւով ցանդ
ծերունեաց կալ պատկառ :

Յոյն այր ոչ ոք այնչափ հեշտին զիս ա-
մոքէ իբրև դուք ,

Զի դու՝ և եղբայրդ և հայրդ արդոյ քըրտ
նեցարուք ինձ 'ի շուք :

Ողորանացդ երես առնեմ , քեզ զիմըն
տամ մրցանակ ,

Գիտուն վասն իմ և այլք լիցին զի չեմ ան-
սաստ խըստամբակ » :

Ասաց , զմատակն Անտիղոքեայ ետ համ-
հարզին Նեմոնեայ ,

Եւ ինքն էառ յիւր մրցանակ ըզլուսա-
փայլն ըզկաթսայ :

Այլ արեալ չորրորդ հաս Մերիոն , տա-
ղանդս երկու առ զոսկի .

Կայր մրցանակ հինգերորդին ձիր երկ-
ունկնեան բաժակի :

Զայն Աքիլէս յածեալ 'դ Ագոնն ետ
Նեստորայ և ասաց .

« Արդ և դու զայդ , ո՛վ ծերունիդ , ըն-
կալ 'ի ձիր պարգևաց .

Քեզ յիշատակ իմ Պատրոկլէայ յուղար-
կաւոր հանգիսի ,

Զի դու , աւանդ , զայդ զիմ աղիս ոչ ևս
տեսցես յաշխարհի :

Չես 'ի մրցանս բըռնամարտկաց, գօտէ
մարտից բաւական,

Ոչ նետընկէց, ոչ քաջարշաւ, վատեալ 'ի
տիս ծերութեան » :

Ասաց և ետ . առ խնդագին, ձայն ծե-
րունին արձակեաց .

« Այո որդեակ, դու զամենայն բարբա-
ռեցար յարժանեաց .

Անդամք վատեալք, ոտք դողդոջունք,
ձեռք չեն թեթեւք և արագ .

Ո՛վ, երբ կորովս էր հաստամուր 'ի քաջ
առոյգն իմ հասակ .

Յորժամ զարբայն Ամարիւնկէս թաղեալ
Եպեանքն 'ի Բուպրաս ,

Արբայորդիքն յուղարկաւորք եդին յա-
գոն մրցանակս ,

Ինձ 'ի մրցանս չեղև ոք անդ ոչ 'ի յե-
պեանս հանգունակ ,

Ոչ 'ի Պիւղեանց ոչ յետողեանցն մեծ-
անձանց գումարտակ :

Ի բըռնամարտըս պարտեցի ըզՎլիւտոմեդ
զԵնոպեան ,

Ի գօտէմարտըս զԱնկէոն, որ ինձ յարեաւ
ախոյեան .

Ի վազս ոտից ես յաղթեցի Իփիկլոսին
քաջընթաց .

Պողիւդորին և Փիւղեսեայ 'ի տէգընկէցս
մրցանաց :

Միայն որդիքն Ակտորեայ անցին ձիոցն
յարշաւան ,

Երկուք ընդդէմ ինձ միայնոյս 'ի վէգ ե-
լեալք յաղթուածեան :

Մեծահարուստ էր մրցանակն . և այն եղ-
բարք երկուորեակ

Մին յերասանն էր քաջ ներհուն և մին
անդուլ 'ի մլտրակ :

Երբեմն այսպէս . այլ զայդ նախճիրս ես
արդ թողումս պատանեաց ,

Եւ եմ հնազանդ ես ծերուածեան ,
փայլեալս 'ի մէջ դիւցազանց :

Այլ դու ըզքոյդ թաղեա մրցմամբք , ես
ընդդրկեմ քո զընծայն .

Խնդամ 'ի սիրտ , զի մոռացօնք չեղև քեզ
քո բարեկամ .

Եւ ճանաչես զչուք ծերունւոյս յԱքայե-
ցւոցն 'ի հանդէս ,

Արդ քեզ աստուածք ջանիցդ 'ի վարձ չը-
նորհս տացեն մեծապէս " :

Բայց Աքիլէս մոռտ 'ի խուժան լըւեալ
զգովեստ Նեստորի ,

Եւ բըռնամարտ դառն ագոնին եդ մրցա-
նակ առաջի :

Ետ անդ կապել ջորի անխոնջ , տրմուղ ,
անսանձ , վեցամեայ .

Եւ պարտելոյն եդ մրցանակ բաժակ բո-
լոր երկունկնեայ :

Եկաց ձայնեաց . « Ատրիդք , հեղինք ,
ձեզ այլ մրցանս ընծայեմ .

Ահա պարգեք , օն քաջք երկուք բռնա-
մարտիկք յարիցեն :

Ում Ապողոն տայ յաղթութիւն՝ նա ըզ-
տուկուն զայս ջորի

Ըստ կամս Յունաց տարցի յիւր վրան .
պարտեալն ըզվարձ բաժակի » :

Ասաց , և վարժ բռնամարտիկն Եպոս
յարեաւ վիթխարին

Քաջ Պանոպեանն , և 'ի ջորին հըպեալ
ձայն ետ ագոնին .

« Բաժակ խնդրողն հապա յառաջ . քան
զի զջորին յոյն ոք այր

Չառցէ անշուշտ զիս պարտելով . բռ-
նամարտից եմ վարժեար :

Շատ է զ'ի մարտս ես տամ տեղի . զի յա-
մենայն գողներհուն

Չիք մարդոյ հնար . բայց զոր ազգեմ ,
առցէ անշուշտ կատարումն .

Ըզմորթ խըզեմ ախոյենիս , փշտեմ զոս-
կերս , և նըկուն

Իւր մերձաւորքն 'ի մի խըռնեալք տարցին
ըզնա խոց 'ի տուն » :

Ասաց . ողջոյն էր լըռութիւն . Եւրիւա-
ղոս գիւցանման

Յարեաւ միայն , սա Մեկիստեայն ճետ
արքային Տալայեան .

Սա՛ն Թեբէ չոքաւ երբեմն ՚ի դիւհանս
 Ի դիւհայ ,
 Անդ նա յաղթեաց ողջոյն Վադմեանց .
 Դոմեդ սատար էր նրմա .
 Խրախոյս մեծ տայր ՚ի յաղթուածիւն և
 նախ նրմա ած գօտի ,
 Տըւեալ նրմա և զամրակուռ փոկըս ցըլուն
 վայրենի :
 Գօտէսընդեալք անցին յագոն , ձեռս ամ
 բարձին քաջութեան
 Թափ այր յընկեր , և կորովի բազուկք յի-
 րեարս խառնեցան :
 Հարուած այտից շաչէր ահեղ , առուք
 քրտանց խաղային
 Ողջ ընդ իրանս , և մոլեցաւ քաջազն Ե-
 պոս զայրագին .
 Շանթեաց հարուած այտից միւսոյն
 մինչ աստ և անդ նա զննէր ,
 Անդէն յերկիր տապալեցոյց , զառոյգ
 անդամներն ջախէր :
 Զոր օրինակ ձուկըն թափով յուժգին
 հիւսսին ՚ի շնչմանց
 Ի լուաւէտ վարեալ ծովափն ՚ի մուծ
 ծածկի կոհակաց ,
 Այնպէս հարեալ թաւալեցոյց մեծանձն
 Եպոս և կանգնեաց .
 Վազէն ընկերքն , ածեն արտաքս , և նա
 քայլէր առ ՚ի քարշ .

Անդ թանձր և թուխ արիւն ժայթքեալ
և դեդկի 'ի գլխոյն ,

Առին յիւրեանս և հանդուցին , էր այլ
յայլմէ նա ողջոյն :

Համհարզքն անդէն չոքան առին ըզբոլո-
րակըն բաժակ .

Բայց Աբելէս և յայլ մրցանս եդ զառա-
ջեաւ մրցանակ :

Մրցանքն էին գըժոխըմբելք գօտէմար-
տիկ հանդիսին ,

Եռոտանի մեծ առ 'ի հուր էր բրաբիոն
յաղթողին .

Արժէք նորա առ Աբայեանս երկոտա-
սան էր եղանց ,

Իսկ պարտելոյն 'ի մրցանակ կին մի ա-
ռեալ եդ կարգեաց .

Կին վարժ 'ի շատ 'ի ձեռագործս , արժէք
նորա չորս եղանց .

Ձայն ետ Աբել . « Արիք հեղինք և յայս
'ի փորձ մրցանաց » :

Ասաց , յարեաւ Տեղամոնեանըն մեծն
Այաս 'ի հանդէս ,

Յարեաւ անդէն և խորագէտ բազմահը-
նարն Ողիւսէս .

Արձանացան 'ի յագոնին զինեալ ըզմէջս
սլինդ գօտեօք ,

Վաղեալք յիրեարս և սլնդեցան լեալ
գիւրկընդիսուն յաղթ բազկօք ,

Ձոր օրինակ հիւսնն ճարտար կապէ զա-
մոլս հեծանաց ,

Տան բարձրաբերձ լինել պահանգ ընդ-
դէմ հողմոցն շնամանց :

Ձեռք հաստք ճըգնին , կռնչեն քա-
մակք, կայլակ քրտանցն առուանայր,

Շիժք թուի արեամբ յորդեն կապոյտք
ընդ ուսս ընդ կողս առ 'ի վայր :

Ճըգնին 'ի պերճ եռոտանին, ոչ Ոգիւսէ-
սն գըլէր ,

Եւ ոչ Այաս . հուժկուն Ոգիւս ցանգ 'ի
դիմի հարկանէր :

Յոյնք տաղտկացան . ձայն ետ Այաս .

« Դիւցազն ուշիմ լայերտեան ,

Կամ զիս վերառ , կամ ես ըզբեզ . Դիոս
կալցի մեզ խնամ » :

Ասաց , վերառ . հնարեաց Ոգիւս , 'ի
ծալս ծընդաց կոճիւն հար ,

Ընդարմացոյց զանդամս նորա , 'ի շէս
ըզնա արկ 'ի վայր :

Ի լանջ նորա անկաւ Ոգիւս , ձայն հիաց-
ման բարձ խուժան .

Բայց Ոգիւսէսն խորագէտ փորձեաց
երկրորդ փորձ յայնժամ :

Խուն 'ի գեանոյն շարժեաց ըզնա , այլ
ոչ ամբարձ զհարըստին .

Այաս յայնժամ ճիգն ետ ծընդացն , և
թաւալին երկոքին :

Մի ըզմիով թաւալագլորք , փոշոտե-
ցան ախոյեանք ,

Եւ խնդրէին երրորդ անգամ գօտէմար-
տին ըզմրցանք :

Չայն ետ Աքիլ . « Մի այլ մրցանք , մի
պարտասիք վշտահար .

Արդ երկոցուն է յաղթութիւն և բրա-
բիոն հաւասար :

Գնացէք առէք . թողէք վայր մի զի և
այլ Յոյնք մրցեսցին » :

Տեղի ետուն . զգեցան հանդերձ , քաջ
թօթափեալք ըզփոշին :

Բայց Աքիլէս վարձ և 'ի վազս եղ խառ-
նարան արծաթի ,

Տանէր վեց չափ . էր չնաչխարհիկ գործ
աննրման գեղանի

Գործած ճարտար Սիդոնացւոց . փիւ-
նիկք ընդ ծով ծիրանի

Բերին եդին 'ի նաւակայս ձիւր թոռասայ
արքայի :

Ետ Պատրոկլէայ զայն Յասոնեան եւ-
նոս փրկանք Լիւկոնին ,

Եւ զայն Աքիլ եդ մրցանակ 'ի շուք իւրոյ
համհարզին .

Վարձ մրցանաց , որ առաջին շոյտ է 'ի
վազըս ոտից .

Եւ երկրորդին եդ զեզըն մի յաղթահա-
րուստ ճարպալից :

Վերջնոյն տաղանդ եդ կէս զոսկւոյ , ե-
կաց կանգուն և ձայնեաց .

« Արեք հեւենք և յայս 'ի փորձ արագա-
վազ մրցանաց » :

Եւ Ոյիւեան արագն Այաս , եւ Ոդիւսէս
խորիմաց ,

Եւ Անտիլոք 'ի վազս ոտից յաղթողն ող-
ջոյն պատանեաց :

Կացին 'ի կարգ . ցոյց մատնանիչ նոցա
Աքիլլեոս պատակ .

Արձակեցան 'ի կրկիսէն , սրացան թեթև
և արագ :

Յառաջադէմ անդէն Այաս թըռեալ ա-
րագն Ոյիւեան .

Թևակոխէր և մերձ կարի վազէր Ոդիւս
լայերտեան :

Որչափ կընողն ժըրագլուխ մերձ կայ ոս-
տայնն առաջի ,

Զոր անկանէ թեթև ձեռօք ճարտարա-
գործ յարուեստի ,

Քանզի ըստ ազն արագ արագ կրկոց
շարժեալ ընդ թեղան ,

Կըքեալ ըզլանջն կատարէ ըզգեղեցիկն
իւր զոստայն ,

Այսպէս Ոդիւս ունէր զհետոցն , մինչ չև
փոշւոյն ամբարձեալ ,

Յետուստ 'ի գլուխ շնչէր նորա իբրև նը-
ժոյգ արագեալ :

Ընդ հետամուտն Յոյնք ցնծացեալք
խրախոյս կարդան յաղթութեան,
Մինչև նոքա մօտ քերէին յարշաւանին 'ի
սահման:

Սրտին Ոգիւս մաղթէր զՊալաս. « Լուր
դիցուհի, յիս հայեաց,
Ոյժ տուր ոտիցս ». մաղթեաց դիւցազն,
անսաց ձայնին Աթենաս:

Ժրացոյց զանդամս զոտս և ըզձեռս.
մօս կայր անդէն մրցանակ.

Այն ինչ վազեաց, գըթեաց Այաս. Պալ-
լաս եղև խոչընդակ.

Գըթեաց անկաւ վայր յաղբալից առ 'ի
սպանդիցըն եզանց

Զորս Պատրոկղեայ 'ի խարուկին մեծն
Աթիլէս փողոտեաց:

Բերան ռնդունք լըցան նորա 'ի յարջա-
ռոցն ապաւառ,

Կանխեաց Ոգիւս առ զխառնարանն, իսկ
Ոյիլեանն առ զարջառ:

Վայրագ ցըլուն կալաւ զեղջիւրն, եթուք
անդ զաղբն և ասէր,

« Բաբէ, հեղենք, կարթեաց Պալաս զիմ
զոտն արագ անվէհեր.

Պահէ զՈգիւս, և 'ի վաղուց կայ առ նը-
մա իբրև մայր ».

Լըւան հեղենք, առ հասարակ ծիծաղե-
ցան հեշտաբար:

Անտիղոբոս 'ի վաղարշաւս ըզմրցանակն
առ վերջին ,

Եկաց անդէն և ժըպտեցաւ , բարբառե-
ցաւ յագոնին .

« Տեսէք , հեւենք , զի ծերունեաց շուք
տան և այժմ անմահ դիք .

Ահա տիօք է իսկ Այաս աւագ քան զիս
սակաւիկ .

Ողիւս առ հարբք մերովք ծընեալ , բայց
ծեր է ժիր մեծապէս ,

Յոյն այր 'ի վազս չըգլէ ըզնա , միայն ա-
րագն Աքիլէս » :

Ասաց , յարգեաց սա զԱքիլէս . նա ձայն
կարդաց յանդիման ,

« Անտիղոբէ , քաւ մի ընդ օդ բան քո հար-
ցի գովութեան .

Քեզ և այլ կէս տաղանդ ոսկւոյ բարդեմ
'ի ձիր պարգևին » .

Ասաց և եդ 'ի ձեռս նորա , նա առ գը-
նաց խնդագին :

Այա երկայն տէգ և ասպար և սաղա-
ւարտ եդ 'ի մէջ ,

Էին այս զէնք Սարպեդոնին , զոր կողոպ-
տեաց Պատրոկղէս :

Եկաց ձայն ետ . « Արքաջք երկուք զի
նաւառեալք ախոյեան ,

Ի սուր երկաթ այր ընդ ընկեր փորձ փոր-
ձեսցեն քաջութեան :

Որ նախ խոցեալ թափանց ընդ զէնս ա-
րիւն հանցէ ընդ մարմին ,

Ես զայս սուսեր արծաթագաւտամ մըր-
ցանակ յաղթողին ,

Սուր պերճ թրակեան զԱստերոպեայ .
իսկ զէնք լիցին երկոցուն .

Եւ մեծահաց 'ի խորանիս խրախճանու-
թիւն տամ նոցուն » :

Լսաց . յարեաւ Այասըն մեծ , յարեաւ
հուժկուն և Տիւդեան ,

Չոքան վայր մի անդ 'ի բացեայ , 'ի զէն 'ի
զարդ վառեցան :

Եկին 'ի մէջ արձանացան քաջքն 'ի մար-
տից 'ի հրահանգ ,

Աջք ահընկէցք այր ընդ ընկեր . զահի
հարան Աքայեանք :

Հապա դիմեալ ախոյենից թափ տալ մի-
մեանց սաստկութեան ,

Երիցս գրոհ տան 'ի բացուստ , երիցս 'ի
մօտ տան հորդան :

Հանթեաց Այաս ընդ կուռ ասպարն ,
այլ ոչ խոցեաց ըզմարմին .

Պահեաց պատեանն . կըշուեաց Դոմեդ վե-
րուստ մեծի վահանին :

Վըշիւ գործէր մըխել 'ի յուլն ըզգեղար-
դան սայրն 'ի բուն .

Երկեան հելէնք վասն Այասայ և դուռ
առնել ձայն ետուն .

Չայն տան և զոյգ մրցանակաց . բայց ետ

Աքիլ Դոմեդի

Ըզմեծ սուսերն ընդ պերճ փոկոյն և ընդ
իւրում պատենի :

Դարձեալ Աքիլ եդ գունտ խոշոր ,
գունտ անարուեստ էր ինքնին ,

Գունտ ահագին , զոր Ետիոն ձրգէր 'ի
Թափ յալմ բազկին .

Ըզնա Աքիլ ըսպան և առ ըզգունտն ընդ
այլ կարասեաց .

Եկաց ձայնէր , « Արիք հելենք և յայս 'ի
փորձ մրցանաց :

Որ անդաստանս ունի պարարտ նա և 'ի
վայրս բացական ,

Նա յանդորրու մրցանակաւս լըցցէ զիւր
պէտս ընդ հինգ ամ .

Զի ոչ հովիւն և ոչ մըշակն , երբ պիտեսցի
ինչ երկաթ ,

Գնասցէ տունուլ 'ի քաղաքէն . այս գունտ
նրմա լիցի շատ » :

Ասաց . յարեալ Պողիւպիտէս և Լէոնտոս
կորովին ,

Յարեալ Այաս Տեղամոնեան , 'ի նոյն
Եպոս քաջարին :

Անցին 'ի կարգ . ըզգունտն առեալ շրջա
նակեաց արկ Եպոս ,

Հելենք ողջոյն ծիծաղեցան . երկրորդ
ձրգեաց Լէոնտոս :

Երրորդ Այստ արկ յաղթ բազկաւն, ան-
 ցոյց զամէն ըզնըշան,
 Մինչև չորրորդ կալաւ ըզգունան Պողիւ-
 սկիտէսն աննըման :
 Որպէս ընդ օդ վերոյ անդեայց Թըռչի
 ձրգեալ ցուպն հովուին,
 Այնչափ անցոյց զողջոյն ադոնն . հան-
 դիսատեսք գոչեցին .
 Բարձին ըզգունտ համհարզք նորա, տա-
 րան 'ի նաւս արքայի :
 Պարձեալ Աքիլը 'ի փորձ նետից եդ
 կուռ երկաթ 'ի միջի .
 Եդ և տապարս 'ի Թիւ տասնեակ, և
 նոյն Թըռուլ եդ կացին,
 Եւ 'ի բացուստ կայմըն նաւու վարսեաց 'ի
 խոր յաւազին :
 Անդ զոտանէն բարակ լարիւ կապեալ
 զքընքուշ աղանի,
 Ձայն ետ նետել հարող Թըռչնոյն ողջոյն
 զտապարսըն տարցի .
 Իսկ որ ըզլարըն հարկանէ և յաղաւնոյ
 վրիպեացէ,
 Քանզի խոնարհ երևեցաւ, նա ըզկացին-
 սըն առցէ :
 Յարեաւ Տեւիրոս և Մերիոն Իգոմե-
 նեայն պաշտօնեայ,
 Արկեալ վիճակս 'ի սաղաւարտ, ցընցեն
 վիճակն եւ Տեւիրեայ :

Նախկին Տեւկրոս ճգեաց թափով, այլ
 փեթոսին ոչ ուխտեաց
 Յազել ըզպերճն հարիւրեզնեան նըմա
 զգառանց զանդրանկաց :
 Վրիպեաց թըռչնոյն, զի Ասողոն խան
 դայր նըմա ըզպայքար,
 Մերձ առ ոտին եհար ըզլարն, որով թըռ-
 չունն կապեալ կայր :
 Նեո սայրասուր կըտրեալ ըզլար, սլա-
 ցաւ թըռչունն 'ի յերկին,
 Անդուստե լարն անկաւ յերկիր. Աքայե-
 ցիք ձայն բարձին :
 Ճեպով զաղեղն առ Մերիոն 'ի Տեւկրո-
 սին 'ի ձեռաց,
 Եւ 'ի գըղղուկն յարմարապէս ըզձիգ փը-
 քնոյն ճըշգըրտեաց .
 Ուխտեաց անդէն հարիւրեզնեան քաջ-
 աղեղան փեթոսի,
 Յազել նըմա զանդրանկածին գառանցն
 ըզզոհ սանձալի :
 Բարձր ընդ ամպովք դիտեաց ետես զքըն-
 քուշ դողդոջ զաղաւնին,
 Մինչ դեռ թըռչունն անդ ճախր առ-
 նոյր, շեշտ ընդ թևովն հար փըքին,
 Թափ անց անկաւ Մերիոնին վարսեալ
 ոտիցն առաջի,
 Եւ էջ թըռչունըն վերաւոր նստաւ բար-
 ձուն 'ի կայմի :

Թեքեաց անդ զուշն, պարզեաց ըզթևան,
ոգին թըռեաւ 'ի մարմնոյն,

Անկաւ յերկիր, ետես ամբոխն յապուշ
հարան անդ ողջոյն :

Տասըն տապարս առ Մերիոն, Տեւկրոս
զկացինս մրցանակ :

Բայց Աբիլէս եդ յագոնին և ահագին
մեծ նիզակ .

Եւ զսան անհուր ծաղկաքանդակ, եզն էր
արժէքն, եդ 'ի մէջ,

Յարեան անդէն արբ արդնընկէցք, յա-
րեաւ արբայն Ատրիդէս :

Յարեաւ 'ի նոյն և Մերիոն . Աբիլլ ե-
կաց ձայն կարդաց .

« Գիտեմք, Ատրիդ, վեհ ես բնաւից յոյժն
և 'ի ձիդ նիզակաց .

Դու տա՛ր անձին զայդ մրցանակ, Մե-
րիոնին տամք նիզակ .

Եթէ և քեզ այդ կամք իցեն, յոր և ես
տամ յորդորակ » :

Անսաց Ատրիդ . Մերիոնին ետ ըզնիզակ
պըղընձին ,

Տանել ըզսանըն հոյակապ ետ Տալթիւ-
րեայ Քարոզին :

ԵՂԻՍԵՆ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԴ.

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Աքիլէս վայրենիանայ 'ի դիակն Հեկտորի: Ապողոն յատենի աստուածոց բոլորք բառնայ ընդդէմ խժական գործոյն: Արամազդ յանձն առնէ Թեոխայ պատուիրել Աքիլէայ դարձուցանել զՀեկտոր և առնուլ զփրկանան: Պրիամոս ազդեալ 'ի պատգամաց Արամազդայ, ուղևորի հանդերձ փրկանօքն 'ի վրան Աքիլէայ առաջնորդութեամբ Հերմեսի, փրկանաւորել զմարմին Հեկտորայ: Հետաքնին խօսակցութիւն Հերմեսի և Պրիամոս 'ի ճանապարհին: Տեսարան աղեկէզ Պրիամոս ողորբաւորի անկելոյ առ ոտս Աքիլէայ: Ողբալի աղերս ծերունի արքային: Լալիք Աքիլէայ և Պրիամոս: Հիւրընկալութիւն Աքիլէայ: Դարձուցանէ առ հայրն զմարմին որդւոյն: Պրիամոս նովաւ հանդերձ դառնայ յԵղիոն: Ողբ Տրոյացւոց և Անգրոմաքեայ և Հեկաբեայ 'ի վերայ Հեկտորի: Դիահանք և Թաղումն Հեկտորի:

Ի վերջին Հագներդութեանս զվերջն ճիգն Թափէ Հոմեր յողբերգակ մասին, յորում թուի՝ կորդել Հոմերի 'ի ձեռաց բնութեան զգրիչ գորովաղէտ կրիցն:

Տեսարանն է կէս մի յԵղիոն և կէս մի 'ի վրանին Աքիլէայ:

ԵՊԻԼԵՄ

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻԴ .

ԼՈՒԾԱՒ ագոնն , և ժողովուրդք այր
այր 'ի նաւս սրբութեան ,
Ընթրիս կահէն և սփոփութիւն խնդրեն
'ի քուն քաղցրութեան :

ԱՂԼ յուշ Աքիլ զընկերն ածեալ , լայր
և չառնոյր անոյշ քուն ,

Աստ անդ դառնայր և Պատրովկէայ անձ
կայր արւոյն քաջաբուն :

Քանի 'նդ նրմա գործեաց նախճիրս , զոր
քիրտն և մարտ մրցանաց ,

Ալիս զոր հատ , յիշէր ողջոյն , առուք
գնային արտասուաց :

Ե զի 'ի կողմն , է զի 'ի չէպ , է զի դառ-
նայր 'ի յորսայս ,

Յանկարծ կանգնէր , առ ծովափամբ գը-
նայր թափառ տըրտմազգեաց 133 :

Այն ինչ ըզծայրս այգն արձակէր ընդ
ծով , ցամաք , լուսաւոր ,

Լըծեալըզձիս յետուստ կառաց կապէր
'ի քարշ ըզՀեկտոր :

Երեցս 'ի շուրջ տանէր 'ի քարշ առ Պատ-
րոկղեան դամբանի ,

Մըտեալ 'ի վրանն և ըզգիական յորսայս
թողոյր 'ի փոշի :

Բայց անտըխեղծ սահէր Փեբոս , խնայ-
եալ քաջի մեռելոյն

Յասպար ոսկի ծածկէր ողջիկ զի մի
եղծցի նա 'ի բուն :

Լյապէս Աբիլ գըձձէր զԵկտոր , առ
տուածք 'ի գութ արծարծին .

Կորզէլ զմարմին խրախոյս կարգան ան-
քուն լրտես Հերմեսին :

Ողջ հաճեցան , բայց ոչ Հերա ոչ Պո-
սիդոն ոչ ծաւին

Վէհ Օրիորդն , որք ցանգ ընդդէմ Ե-
ղիոնի ոխային :

Յասնուն Տրոյեանց և Պրիամուն առ 'ի
գըձձանս Պարիսայ ,

Որով գըձձեաց նա զգիցուհիսն եկեալս
'ի հիւղն նորա .

Յարգեաց ըզկինն , որ զնա 'ի սէր 'ի մա-
հաբեր թակարթեաց 134 .

Ոխան այնպէս , մինչև ուրեմն երկոտա-
սան այդ ծագեաց :

Յայնժամ փերոս ձայն ետ յանմահս ,
« Անգուծք աստուածք փնասաբեր ,
հեկտոր ինքնին ձեզ թամբ զեզանց և
զողջ այծից ո՞չ յազէր .

Եւ արդ մեռեալ , ո՞չ գորովք թափել
ըզնա ողջանդամ ,

Տեսցէ զնա կին , մայրն և որդին , հայ-
րն Պրիամ և խուժան :

Այլ դուք ըզմիտս հաճէք , աստուածք ,
Աքիլլէսի վերագին ,

Ոյր չիք բռնաւ ոչ գուծ յաղիս ոչ միտք
ամոք 'ի սրտին :

Որպէս առիւծ վայրագասուն գրգեալ
յուժոյն դժժնդակ ,

Սէդ յարձակի 'ի հօտ խաշին գտանել
անձին ըզճարակ ,

Այսպէս ըզգուծ այսպէս զամօթ ելիք
ողջոյն Աքիլլէս ,

Ամօթ , որ զմարդ տանջէ խրղձիւն և շահ
բերէ մեծապէս 135 :

Կորոյս դք զիւրն ըզնազելին կամ զհա-
մածին զիւր եղբայր

Եւ կամ զորդի , լայ և ողբայ և տայ սը-
գոյն իւր դագար .

Քանզի հոգի համբերատար եդ բընու-
թիւնն 'ի մարդիկ .

Իսկ դա 'ի մահ վարեալ զԵկտոր , և ոչ
դըլայ սակաւիկ :

Կապեալ 'ի կառս քարշէ ըզնա առ սիրայ-
նոյն դամբանաւ ,

Գործ դըժպըհի . այդ չէ նըմա ոչ պիտեան
և ոչ լաւ :

Դա թէպէտ քաջ , ըզգոյշ լիցի , մի սըրտ-
նեսցուք մէք ընդ նա ,

Որ մոլեգին դըձձէ այնչափ ըզհողն ան-
բան անըզգայ " :

« 1 Լիցի այնպէս , ո՛ր Քաջաղեղն , Հերայն
կրկնեաց զայրագին ,

Լիցի այնպէս , թէ զուգաչափ Աքիլ
'ւ Եկտոր շուք տանին .

Հեկտոր այր է մահկանացու զըստինս
դիեաց մահացուի .

Ճետ Աքիլլէս է դիցուհւոյ զոր ես
սնուցի և տածի .

Ետու ըզնա Պեղէոսի որ սիրեցաւն յան-
մահից ,

Եւ ողջ աստուածքդ եկիք յայնժամ 'ի
հարսանիսն հացակից .

Եկիր և դու քո քընարաւդ , ընկեր չա-
րեաց դաւաճան " .

« Հեր , մի կագեր , կարճեաց Գիոս , շուքն
երկոցուն չէ նըման :

Բայց և Հեկտոր'ի Տրոյացիս էր աստուած
ծոց սիրելի

Եւ ինձ յաւէտ , զի ձօնս խընճոյս ցանդ
սկաւորաստէր իմ բագնի .

Նըւէր ճենճեր ոչ սրահասեաց . այս է
մեր շուք գերափառ .

Այլ թէ զԵկտոր մէք թափեսցուք , գաղտ
յԱքելէայ չեք հընար :

Մայրըն գէտ կայ ըղցայդ ցերեկ . թէ ոք
զթեալիս ինձ կոչէ ,

Ես ամոքեմ զի Աքելէս 'ի Պրիամէն ձօն
առցէ .

Առցէ սիրով և ըզՀեկտոր հօրըն տացէ 'ի
նըւէր » .

Ասաց Արքայն , հողմոտն Հիրիկ յարեալ
գընալ 'ի բանբեր :

Յուզի անկաւ հա ընդ Սամոս և ընդ Իմ
բրոս առապար ,

Էջ թափ 'ի ջուրսըն կապուտակ , ծովն
ալէտանջ մըռնչայր .

Սուզաւ իբրև գունտ կապարեայ կա
պեալ յեղջիւրըն ցըլուն ,

Որ իջանէ մահ գիշակեր ածեալ ձրկանց
երամոյն :

Գիտ ըզթեալիս յանձաւ 'ի խոր , շուրջ
գիցուհիք կան ծովուն ,

Նա 'ի միջի ջայլէր ողբայր զօրհաս քաջազն
իւր որդւոյն ,

Ումմահ մընայր 'ի Տրոյիա հեռի յիւրոց
հայրենեաց :

Կաց նըմա մօտ . « Արի թետիս , հողմոտն
հիրիկ ձայն կարգաց ,

Կոչէ ըզքեզ Դիոս գըտակն անապական
խորհրդոց » .

« Ինձ զինչ արդեօք , կրկնեաց թետիս ,
հրամայէ հայրն աստուածոց :

Խառնեւ յանմահս ամօթ է ինձ , զի
կամ 'ի սուգ անպայման .

Բայց և գընամ , զի զոր ասէն , անշուշտ
չիցէ ընդունայն » :

Լարկ քօղ թուիս քան զոր երբէք չէր
ինքն առեալ թըխագոյն .

Յարեաւ գընաւ . արագն հիրիկ յառաջ
ընթաց էր ուղւոյն :

Ծովըն բացաւ , ելին 'ի յափն . անդուստ
սլացան 'ի յերկին .

Գըտին զԴիոս , խըմբեալ յաւերժ սլարք
երջանկաց շուրջ կային :

Թետիս Դիայն մերձ բազմեցաւ , Պալլաս
նըմա տեղի ետ .

Անդուստ հերա բաժակ ոսկի 'ի ձեռս
նորա առ և եդ :

Սփոփէր ըզնա . էարբ թետիս , դարձոյց
զըսկին շնորհօք լի .

« Եկիր , թետիս , ձայն ետ Դիոս , եկիր
յաւուքդ 'ի սրտի :

Եւ ես ինքնին գիտեմ քաջիկ, հարեալ
եւ դու կարեվեր .

Այլ արդ ասեմ ոյր աղագաւ ես կար-
դացի քեզ հրաւեր :

Վէգ իննօրեայ յուզի յանմահս վասն
հեկտորայ դիական ,

ՅԱքիլէսէն թափել ըզնա արթուն հեր-
մեայ ձայն կարդան :

Այլ ես նըմա շուք տամ և քեզ յաւերժ
պահեմ զիմ ըզսէր .

Փուլթա ինքնին դու 'ի բանակն , և զայս
որդւոյդ տուր պատուէր :

Դից ըզցասումն և զիմն յաւէտ 'ի նա
յուզեալ , դու պատմեա .

Ձի դա վայրագ գըձձեալ զեկտոր ունի
առ իւր և ոչ տայ :

Անշուշտ Աքիլ ահեալ յինէն , անդէն
զեկտոր տայ ուջիկ .

Բայց ես յըղեմ և առ Պրիամ հրեշտակու-
թեամբ ըզհիրիկ :

Գնասցէ 'ի նաւս վասըն որդւոյն ա-
ռեալ փրկանս և ընծայ ,

Փրկանք արգոյք անուշարար սրտի մե-
ծին Աքիլէայ " :

Լըւաւ թետիս , յՈղիւմպոսէն սրացաւ
որդւոյն 'ի խորան .

Նա լայր հեծէր . բայց ժիր համհարգք
պատրաստէին ըզսեղան ,

Խոյ յազէին մեծ թաւադէս . նստաւ անդ
մայրն առ որդւոյն ,

Գըգուեաց ձեռք բարբառեցաւ , կար-
դաց նորա և զանուէն :

« Յորվայր , որդեակ , ողբք և լալիք և
սիրտ մաշեալ 'ի կոծոյ .

Ոչ հաց առնուս ոչ քուն առնուս , լաւ են
սփոփանք յանկողնոյ :

Աւաղ , չես ինձ երկայնակեաց . մերձ
կայ օրհասս դժբնդակ .

Այլ ինչ , որդեակ , լուր դու պատգամ .
քեզ 'ի Դիայ գամ հրեշտակ :

Դիցն է ցասումս յուզեալ 'ի քեզ և
Դիոսին իբրև հուր ,

Զի դու վայրագ գըձձես զԵկտոր , կալար
առ քեզ և չետուր :

Արդ տուր զմեռեալդ և առ փրկանսս .
կրկնեաց Աքիլ մօր ձայնի ,

« Փրկանաբերն աստ եկեսցէ և ըզմե-
ռեալին տարցի :

Չեմ ես անսաստ բանին Դիայ թէ զայդ
կամի տիրապէսս .

Այսպէս յայնժամ մայրն և որդին զըու-
ցեն նաւացն 'ի հանգէս :

Բայց ըզհրիկ յըղեալ Դիոս , « Փռեթա ,
ասէր , յՈղիւմպեայ .

Երթ յԵղիոն առ Պրիամոս , հրեշտակու-
թեամբ զայս ասա :

Փրկէլ զորդին գնասցէ 'ի նաւ տարեալ
ընծայս Աքիլեայ

Ամոքեսցէ. գնասցէ միայն, Տրոյեանց ոչ
ոք ընդ նրմա .

Առցէ վարիչ ջորեաց սայլին զայր ոք
Քարող ալևոր ,

Որ ըզմեռեալն ածցէ յոստան , զոր եդ
Աքիլ վերաւոր :

Ոչ ահ ոչ մահ հասցէ նրմա . տամք ռա-
հահորդ ըզհերմէս ,

Որ յանդորրու ածցէ ըզնա տարցի մինչև
յԱքիլէս :

Մըտեալ 'ի վրան , ոչ Աքիլէս առցէ ըզ-
սուր 'ւ ոչ որեար .

Զէ նա մոլի ոչ ապիրատ և ոչ մարդ ոք
վայրապար .

Նա քաղցր է յայր ողորաւոր : . լըաւ
Թըռեաւ շոյտն հիրիկ .

Եհաս հրեշտակ առ Պրիամոս , եգիտ
անդ ջայլ կոծ սաստիկ :

Որդիքն ըզհարբ նստեալք 'ի տան և ար-
տասուօք ձորձ Թանան ,

Եւ ծերունին կայր 'ի միջի շուրջ պատա-
տեալ 'ի խըլայն .

Կոյտ յաղբիւսաց կայր Թաթաւեալ գը-
լուխն և ուլ ծերունւոյն ,

Յոր նա ինքնին Թաւալելով արկ զայն ձե-
ռօքն իւր ողջոյն :

Դատերք և նուք լային 'ի ներքս, ցաւով
ածեալ յուշ անձանց,

Քանի՛ քանիք քաջորերոյն տապաստ ան-
կան 'ի Յունաց:

Եկաց հրեշտակն առ Պրիամոս, 'ի դող
հարաւ ծերունին.

Ասէր 'ի ցած, «Քաջ լեր Պրիամ. մի ահ
կալցի քո զոգին.

Չեմես գուժկան. հրեշտակ եկի աւե-
տաբեր 'ի Դիայ,

Որ տարակաց թէպէտ 'ի քէն, քեզ խնամ
ածէ և գըթայ:

Փրկել զեկտոր քեզ հրամայէ. տարեալ
ընծայս յԱ. քիլէս

Ամոքեսցես. գնասցես միայն, ընդ քեզ
Տրոյեանց զոք չառցես:

Զորեաց սայլին առցես վարիչ զայր ոք
Քարող ալևոր,

Որ ըզմեռեալն ածցէ յոստան, զոր հար
Ա. քիլ վիրաւոր:

Ոչ մահ ոչ ահ հասցէ ինչ քեզ. ու-
ղւոյդ հորդող է հերմէս,

Որ յանդորրու ածցէ ըզքեզ տարցի մինչև
յԱ. քիլէս:

Մըտեալ 'ի ներքս, ոչ Ա. քիլէս առցէ
ըզսուր 'ւ ոչ որեար.

Չէ նա մոլի ոչ ապիրատ և չէ նա մարդ-
վայրապար:

Քաղցր է նա յայր ողորձուոր » • ասաց
Հիրիկ , եւ 'ի բաց •

Հրաման որդւոց կարդաց Պրիամ կահել
ըզսայլն ըզջորեաց :

Ետ 'ի վերայ կապել տապան • ինքն յա-
ռագաստ իջանէր ,

Բուրեան յարկ բարձր 'ի մայր փայտից
ուր էր գանձուն իւր մըթեր :

Սարդաց ըզկինն • « Դիայ հրեշտակ հաս
ինձ ասէր , ողիւմպեան •

Լո՛ւր հիբացեալդ , ես պատրաստիմ փըր-
կել զորդիս սիրական :

Գնացեալ 'ի նաւս , տանիմ ընծայս և ա-
մոքեմ զԱքիլէս •

Աղէ ասա ինձ , հեկաբէ , զինչ մի անգամ
դու կարծես •

Ո՛վ , մեծապէս եմ անձկայրեաց , գընալ
'ի զօրն Աքայեանց » •

Լըւաւ վայեաց անդ հեկաբէ , 'ի նոյն և
ճիչ մեծ եբարձ •

« Վայ ինձ , իսկ ո՛ւր սրացան միտքքո ո-
րով յառաջ շուք առեր ,

Շուք գերափառ և յօտարաց և յորոց
թագ կապեցեր :

Ի նաւս Յունաց գընալ միայն այն վիրա-
գին առաջի ,

Որ քաջորդիս քեզ շատ ըսական • ո՛վ , սիրտ
է քո երկաթի :

Զի թէ յանկարծ տեսեալ ըզքեզ կալցի
վիրապն այն դըժնեայ ,

Գուժ քեզ ածցէ կամ շուք գիցէ . թող
մէք լացցուք 'ի բացեայ :

Իմ ծընընդոց թեւ մահաժին , ո՛հ , չար
հրամանք նիւթեցին ,

Զի տարադէմ մարմինքն 'ի շանց առ Ա
քիլէայ գօշեսցին :

Օ՛հ , սինդ կալեալ ըզլեարդ նորա , ես
ուտէի գիշախանձ ,

Փառաց որդւոյս լեալ քինահան որ մահ
չէառ ըզվատաց .

Նա հայրենեաց կաց ախոյեան , ոչ վերջ
ոտնէր ոչ փախչէր ” .

Լըւաւ Պրիամ կրկնեաց առ նա . « Կին
դու մի՛ զիս խափաներ :

Հաւ չարահմայ մի լինիր տանս . 'ի զուր է
քեզ խօսել բան ,

Զի ոչ աստի որ յերկրածնաց բերէ առ
իս զայս սպտգամ :

Զի թէ որ իղձ կամ լերդահմայ կամ
որ քըրմաց զայս ասէր ,

Արդեօք իբրև սրտաբանից ոճնչս առնէաք
անվէհեր 136 :

Այլ ես ինքնին ըզՌիցուհւոյն ձայնըն
լըւայ և տեսի ,

Օ՛ն ես առեալ ուղւոյ լինիմ . սպտգամն
'ի զուր մի լեցի :

Իսկ Թէ ինձ մահ մընայ առ Յոյնս , ա-
ռից և զայն մըտադիւրս .

Հարցէ Աքիլ արտասուալից զիս գիրկ
ընդ խառն ընդ որդւոյս ” :

Լսաց , զարկեղս եբաց և հան շարքս
չքնաղս երկտասան ,

Երկոտասան սատակ խըլայս , նոյնչափ և
գորգ պատուական :

Բաճկոնս ազնիւս երկոտասան , նոյնչափ
դարձեալ վըտաւակ ,

Հան եդ 'ի դուրս նա և ոսկւոյ կըշիւ տա-
ղանդըս տասնեակ :

Եռոտանիս հրափայլս երկուս , 'ի նոյն
քառեակ և կաթսայ ,

Եւ դաշխուրան յոյժ հրաշակերտ , էր
Թրակացւոց այն ընծայ .

Երբ առ նոսա չոքաւ դեսպան , զայն ձիր
ետուն գերազանց ,

Այլ ոչ և յայն ծերըն խնայէր 'ի սէր որ-
դւոյն փրկանաց :

Եւ 'ի գաւիթ , սաստէր Տրոյեանց . « Գնա-
ցէք 'ի բաց , վատք արանց ,

Չիք ձեր արդեօք կոծ առտընին , զի՞ աստ
խըռնիք դուք 'ի լաց :

Վէր կարեւէր եդ ինձ Դիոս 'ի մահ որ-
դւոյս քաջազին .

Տեսջիւք և դուք . չիք արդ Հեկտոր , հար-
ցեն ըզձեզ Յոյնք հեշտին :

Այլ ես մինչ չե տեսեալ աջօք համակ 'ի
յողբ և 'ի կոծ

Ձայս մեր ոստան այրեացաւեր, իջից 'ի
տուն դժոխոց ։

Լսաց շարժեաց ըզգաւազան, զամբոխն
'ի բաց փարատէր ,

Յըրուին նորա . անդ դառնացեալ ծերն և
զորդիս կշտամբէր ։

Ձմեծն Եղենոս և ըզՊարիս և ըզգիւցազն
Ագաթոն ,

Քաջամարտիկն ըզՊողիտէս , զԱնտիփո-
նոսն , ըզՊամմոն ,

ԸզԴեփորոս և զԻսպոթոս , պերճ զԱ-
գաւոն պատանին ,

Ինունց որդւոց ձայն դառնութեան զայս
արձակեաց ծերունին .

“ Արիք դուք վատք , զի՞ կայք աստէն ,
որդիք առակք , նըշաւակք ,

Ո՛վ , ողջ 'ի մահ մատնեալ էր ձեր իմն
Հեկտորայ փոխանակ ։

Եղո՛ւկ եմ ես . 'ի Տրոյիա որդիս ծընայ
քաջարի ,

Աւա՛ղ որդւոցս իմ այն քաջաց , չէ որ ու-
րեք 'ի միջի ։

Ո՞ւր իմ Մեստորն այն դիւցատիպ , ո՛ւր
Տրովիդոս քաջմարտիկ ,

Ո՞ւր և Հեկտոր , որ նա ինքն էր իբրև
աստուած 'ի մարդիկ ։

Ճէտ ոչ թըւէր նա մահացուի , այլ աս-
տուծոյ բովանդակ .

Անկան նոքա , և աստ մնացին այս սինը-
քորք նըշաւակք .

Այս դաւաճանք , այս կայթահարք ,
քաջք 'ի կաքաւ գուսանաց ,

Այս հափափողք աշխարհագոյժք հօտից
գառանց և այծեաց :

Ո՞ւմ կայք , ո՞վ վատք , զի՞ դանդաղիք
կազմել ըզկահ ըզսայլին ,

Բառնալ գընել զայս ամենայն , զի ես ու-
ղոյ լինիցիմ " :

Նոքա սաստին հօր ակնածեալք ճըգեն
ըզսայլն ըջջորեաց ,

Զարկղ 'ի վերայ կապեն սայլին . սայլ
գեղեցիկ նոր գործած :

Լուծն ըջջորեաց զերծուն սեպոց լուծ
կըմբաւոր տօսախեայ

Բեւեռապինդ , ըզլըծակապն առնուն լը-
ծուլն իննկանգնեայ .

Ամրապընդեալ զայն հաստատեն 'ի քա-
ջակունն 'ի քեղին

Ի ծայր գլխոյն , և արկանեն օղ 'ի վերայ
երիթին 137 .

Ապա երիցս աստի անտի ընդ կումբն ա-
ռեալ շուրջ կապեն ,

Եւ հանգուցիւ առ 'ի ներքոյ ըզսայլն
առնուն պարուրեն :

Բերեալ զընծայսն յառագաստէն 'ի
սայլ կուտեն զամենայն .

Ընծայք ամբաւ . են փրկանակ քաջի
գլխոյն Հեկտորեան :

Ի լուծ ձրգէն սալասըմբակ զոյգըս ջո-
րեաց սայլաձիգ ,

Զոր Պրիամոնն երբեմն ետուն ձիր հոյ-
ակապ Միւսացիք :

Ածեն 'ի լուծ անդ և զամուս ըզնրժու-
գաց Պրիամեան ,

Զորս բուծանէր ինք ծերունին 'ի մա-
քրափայլն ասպաստան :

Այլ ըզնրժոյգան 'ի լուծ ձրգէր հան-
դէպ բարձու տաճարին

Ինքնին Պրիամ և ծեր Քարոզն , լուռք
մրտախոհք երկոքին :

Պինի անոյշ յաջոյ ձեռին առ Թախծա-
գին Հեկաբէ ,

Յոսկի բաժակ մատուցանէր զի նուէր
հանեալ չու առցէ :

Կաց առ ձիովք , « Առ նըւիրեա Արա-
մազդայ , ձայն կարգաց ,

Աղօթս արա , զի ողջանգամ դարձցիս յա-
րանց Թշնամեաց :

Վառեալ ես դու գընալ 'ի նաւս ինձ յա-
կամայս . այլ տուր ձայն ,

Ձայն աղօթից առ Զէս Իգեան , որ Տրոյ-
իոյ է պաշտպան :

Զարագն ըզհաւ սիրունն 'ի հաւս մաղ
Թեա հրեշտակ քեզ աջեան ,
Գնասցես առ Յոյնս տեսեալ ինքնին զայն
Քաջահաւն ապաստան :

Թէ Ամպրոպեան զայն իւր հրեշտակ քեզ
ուղեկից ոչ տացէ ,

Ես ցանգ խոչ կամ չըւոյդ առ Յոյնս ,
Թէպէտ սիրտ քո վառեալ է :

Կըրկնեաց դիւցազըն Պրիամոս . « Բաջ է
խորհուրդդ , ո՛վ կին դու ,

Լաւ է յերկինս ձեռս ամբառնալ ողորա-
ւոր 'ի Ժամու » :

Ձայնեաց ըզկինն ըզտնակալուչ , ձեռացն
յըստակ ջուր խնդրէր .

Մատեաւ առնա , կալեալ ըզկոնքն և ջուր
ձեռացն արկանէր :

Լուացեալ այնպէս կաց 'ի գաւթին , առ
ըզբաժակ զամուսնոյն ,

Մաղթեաց յերկին վերակնեւով ձօն 'նը
ւիրէր ըզգինւոյն .

« Արամաղդ հայր , դու գերափառ , դու
մեծազօր պետ Իդայ ,

Տուր ինձ զայն քաջն համբոյր գործեւ ,
սիրուն լինեւ Աքիլէայ :

Զարագ քո ըզհաւ սիրունն 'ի հաւս յըլեա
հրեշտակ ինձ աջեան ,

Գնացից առ Յոյնս տեսեալ ինքնին զայն
Քաջահաւն ապաստան » :

Մաղթեաց և Ջևա յըղեաց անդէն գե-
րակատարն ըզթըռչուն ,

Ըզթուխ արծուին , որսորդ քաջիկ , ում
և խայտթուխ տան անուն 138 .

Որչափ է դուռն առնն ճոխի բարձր և ա-
մուր տաճարին ,

Այնչափ և ձիգ աստի անտի թւքըն թըռ-
չնոյն հոլանին .

Թըռիչք նորա թւակոխեն 'ի քաղաքին
կոյս աջեակ ,

Եւ 'ի տեսիլ յայն խընդացեալք զըւար-
թացան հասարակ :

Անդէն 'ի կառս ել ծերունին ճեպեալ
զիւր ոտն յոտանէ ,

Վարեաց արտաքս 'ի նախադրանց յար-
ձագանգողն 'ի գաւթէ :

Ձըգեն ջորիք սայլ քառանիւ վարեալք
'ի քաջ Իդոսէն ,

Ըզհետ նըթոյգք գանեալք ընդ շէնն 'ի
ծերունի արքայէն :

Որպէս 'ի մահ ուղևորել ըզհետ ողբան
սիրելիք ,

Մինչ ալևորքն 'ի քաղաքէն իջին 'ի դաշտ
բացաձիգ :

Դառնան յայնժամ 'ի յԵղիոն որդեք , փե-
սայք թախծագին .

Բայց մենացեալքն յանքուն աչացն Արա-
մազդայ ոչ ծածկին :

Ետեա 'ի դաշտ ըզմենաւորս , գըթայր 'ի
ծեր նա յարքայն

Եւ առ Հերմէս արգոյ որդին ձայն ար-
ձակեաց արքունեան .

“Արի , Հերմէս , զի յոյժ անձկաս լինել
մարդկան դու ընկեր ,

Եւ որ ըզքեզ կարդան , լըսես , երթ ա՛ծ
ըզծերդ անվէհեր ,

Անտես յայլոց և անծանօթ , մինչև հաս-
ցէ յԱքիլէս ” .

Լըւաւ , անսաց մեծ նըւիրակն արգոսա-
սպանըն Հերմէս :

Կապեաց չքնաղ յոտսըն կօշիկս ոսկիս ,
անեղծ , օդապար ,

Որովք ընդ ծով , 'դ երկիր անչափ սրա-
նայ 'ի Թէս հողմավար 139 .

Առ ըզբարսմունս , որով ըստ կամս ածէ
աչաց նա Թըմբիր ,

Նոյն արթնուծիւն Թըմբրեցեւոց . Թը-
ռեաւ նոքօք ժիրաժիր :

Ի Տրոյիա և յԵլէսպոնտ հասեալ առ
զտիպ արքունի

Ըզպատանւոյ ծաղկամօրուս ըզնորհա-
շուք պատկերի :

Յեղեայ դամբանն հասեալ նոքա դուլ
տան ձիոց և ջորեաց ,

Զուր 'ի գետոյն արբուցանեն , և անդ զեր-
կիր մուծ պատեաց :

Ի հանդիպոյ գալ և մօտել ետես Քարոզն
ըզհերմէս .

« Միտ դիր, արքայ, ասէր առ ծերն, աստ
հանճարոյ պէտք են մեզ :

Մարդ տեսանեմ, չարի դիպաք, կամ
ձիարշաւք փախիցուք

Կամ թէ զծընգովք փարեալ նորա ողո-
քաւորք մաղթեսցուք » :

Լըւաւ զայս ծերն, և այլ յայլմէ յահէն
եկաց յափշութեան ,

Եւ 'ի յանդամարն խրուուացեալ հերք ծե-
րունւոյն լարեցան :

Ընդէն հասեալ կաց առ ընթեր օգտա-
մատոյցըն հերմէս ,

Զաջոյ ծերոյն կալաւ, եհարց 'ի քաջա-
լեր մեծապէս :

« Ընդ մուծ գիշեր, զոյգ ըզգրաստուցդ
ո՛ւր ես ուղղեալ դու, ո՛վ հայր .

Այլք 'ի քուն կան . դու 'ի քաջացդ Ա-
քայեցւոց ո՛չ երկեար :

Մերձ ոխերիմ կան թշնամիք . թէ զքեզ
տեսցեն ծերունի ,

Որ գանձ այնչափ ընդ մուծ դաշտիդ բար-
ձեալ տանիս, զնձ լիցի :

Չես դու առոյգ . ծեր է ընկերդ, 'ի
թշնամւոյն ոչ թափէ .

Յինէն չիք ահ, այլ և ըզքեզ փրկեմ 'ի
քոյն վերագէ :

Չար քեզ չառնեմ, ունիմ ըզքեզ իբրև
ըզհայր սիրելի 140 » .

Լըւաւ Պրիամ, հանդարտեցաւ և ան-
դրադարձ ետ ձայնի .

« Լիցի 'ստ բանիդ, որդեակ սիրուն, ան-
շուշտ հաս ինձ յօգն աստուած ,
Որ բարեշուք ինձ ուղեկից ըզքեզ եհան
ընդ առաջ .

Դու շնորհաշուք յիրան, 'ի դէմս և 'ի մը-
տացդ 'ի հանդէս ,

Դու և ծնողաց ճետ երջանկաց » . Լըւաւ
կրկնեաց ձայն հերմէս .

« Քաջ ասացեր, ո՛վ ծերունիդ, այլ
դու ճըշգրիտ ինձ ճառեաց ,

Դու յազգ օտար յապահովել յըղէս թե-
րևս զայդչափ դանձ :

Կամ զԵղիոն ըքեք ողջոյն ահաբեկեալք
նըշաւակք ,

Զի ախոյեանն ընդդէմ Յունաց անկաւ-
քո քաջն այն զաւակ » :

« Իսկ ո՛վ ես դու, ո՛ սիրելի, ծերուն կըր-
կնեալ հիանայր .

Յո՞յց ծընողաց . զի զհէգ որդւոյս այդ-
պէս չըքով խօսեցար » :

« Փորձես զիս ծեր, կըրկնեաց հերմէս,
հարցանելով զԵկտորէ ,

Զնորա նախճիրս շատ 'ի մարտի իմ իսկ
աջօք տեսեալ է :

Երբ առ նաւուք հար նա ըզՅոյնս , մեք
անդ յակճիւռս կայաք ,

Զի մարտ զլանայր մեզ Աքիլէս , ընդ Ա
տրիդէս լեալ վայրագ :

Ես Միւրմիդոն զինուոր նորա 'ի մի 'ի
նաւ ծովաչու ,

Է Պողիւկտոր հայրն իմ փարթամ և հին
աւուրց որպէս դու :

Վեցեակ յորդիս եմ եօթներորդ , և ել
վիճակ գալ ինձ աստ .

Եւ արդ ելի ես 'ի նաւուց և գալտ լրտես
գամ 'ի դաշտ :

Այգուն զոստան Յոյնք պատեսցեն . կալ
անկրուիւք տաղտկանան ,

Եւ ըզնոցա սանձել զոգիս չեն զօրավարք
բաւական » :

« Թէ արդարեւ , կըրկնեաց Պրիամ , զե
նուոր ես դու Աքիլէայ ,

Աղէ արդ դու , ո՛ր բարեկամ , ըզճըմարիտն
ինձ ասա .

Կայ իմ որդեակըն տակաւին նաւատոր
մին 'ի հանդէս ,

Եթէ յօշեալ ըզնա իւր շանց արկ կերա
կուր Աքիլէս » :

« Ըզնա , ո՛վ ծեր , ձայն ետ հերմէս ,
ոչ շունք ոչ հաւք գօշեցին ,

Այլ առ նաւուն կայ Աքիլէայ , ան
կեալ անշուք 'ի վրանին :

Երկոտասան այդ ծագեցաւ, մարմին դու-
րա ոչ նեխի .

Չուտեն որդունքն ոյց կուր մարմնքն
են անկեւոցն 'ի մարտի :

Ըզնա ընդ այդս անգուծ քարչէ առ
դամբանաւ մըտերմին ,

Բայց եղծանել չէ բաւական . տեսցես
հիասցիս դու ինքնին ,

Զիմրդ առոյգ և ցօղալից , ջինջ յապա-
ժոյժ յարենէն

Կայ անտըխեղծ ողջոյն մարմնովն , և վերքն
'ի բուն սերտեալք են .

Շատ սուսերաց նա վերս էառ . այսչափ
անմահքն հոգ կալան

Քում զաւակին դիակնացեալ , զի էր նո-
ցա պատուական » :

Խնդաց յոյժ ծերն , ասէր , « Որդեակ ,
լաւ է ձօնել երջանկաց ,

Զի և որդիս երբէք 'ի կեանս ոչ մոռա-
ցաւ զՈղիւմպեանս .

Ոչ մոռացան ըզնա աստուածք և 'ի մա-
հուն իւր վիճակ .

Բայց դու զարդիս ընկալ յինէն ըզգե-
ղեցիկ զայս բաժակ .

Պահեա առ քեզ 'ւ ինձ աստուծով մինչ
յԱքիլէս ձեռնն տո՛ւր » .

« Զիս պատանիս , կրկնեաց հերմէս ,
փորձես , ո՛վ ծեր , բայց 'ի զուր :

Ես կամ պատկառ . դադար յԱքիլէայ
 չառնում երբէք ինչ ընծայս ,
 Չառնում և յանձն ինչ մի խորեւ , զի մի
 չարի դիպեցայց :

Ես մըտադիւր քեզ և յԱրգոս ուղի հոր-
 դեմ նաւագնաց ,
 Կամ թէ հետի . ոչ մեղիցէ քեզ մարդ քե-
 . րեալ զիս յընչաց :

Եսաց , 'ի կառս վազեալ էառ նա ըզ-
 մըտրակ , զերասան ,
 Եւ նըժուգաց , նա և ջորեաց ոյժ մի
 շնչեաց աննըման :

Հասին նաւաց 'ի բուրգս , 'ի խրամ . պա-
 րեկքն 'ի սպաս կան ընթրեաց .

Անդ նըւիրակն հերմէս սատար եհեղնու-
 ցայն քուն աչաց :

Եբաց ըզդուրս և առ ըզնիգս , մոյծ ըզ-
 Պրիամ ընդ սայլին

Հանդերձ ձօնիւքն , մինչ յԱքիլէայ ե-
 կին 'ի վրան դիւցազին :

Յարկ բարձրայարկ , զոր մայր փայտիւք
 կանգնեալ Միւրմիդք արքային

Խիտ ըզձեղունն պըրտուովք դաշտին կը-
 նիւնազարդ կազմեցին .

Կայր մեծ դաւիթ շուրջանակի 'ի շեր-
 տափակս ամրութեան ,

Պահանգ դըրան հեծան մայր փայտ կայր
 ահագին մի միայն .

Արանց երից փակել բանալ պէտք էն
առ այն դռնափակ,

Բայց Աքիլէս զայն յաղթ հեծան բառ,
նայր դռնէր միայնակ:

Յայնժամ ըզդուրսն հանդէպ ծերոյն
բաց մարդասէրն այն հերմէս,

Եւ մոյծ 'ի ներքս զԱքիլէսին ձօնս հոյա-
կապս ըզպէսպէս:

Էջ 'ի կառացն, ասէր, « Ո՛վ ծեր, ես
ինքն անմահ եմ աստուած.

Ես եմ հերմէս. զիս քեզ հայրն իմ ու-
ղոյդ հորդիչ առաքեաց:

Արդ ես դառնամ. մի Աքիլէայ երևե-
ցայց առաջի.

Ըսպաս այնչափ տալ մահացուաց ան-
ճահ է դիցն անմահի:

Դու մո՛ւտ, ըզծունգս ա՛ռ զԱքիլէայ.
յուշ ան ըզհայրն և ըզմայր,

Յուշ ան զորդին. յողոք անկիր և ա-
մոքես հեշտաբար »:

Լսաց, յՈղիւմս թրուեալ հերմէս. էջ
Պրիամոս 'ի կառաց.

Եթող զԻդոս անդ պահապան կալ նը-
ժուգաց և ջորեաց:

Մուտ ծերն 'ի ներքս. նստէր Աքիլէ,
ընկերքն 'ի զատ նստէին.

Երկուք միայն մեծն Ատոոմեդ և Աղկի-
մոս քաջարին

Կան 'ի սպասուռ . վերջ էր ընթերաց ,
սեղանն դեռ կայր յանդիման .

Անտես նոցուն մուտ Պրիամոս , էառ ըզ-
ծունդս Աբիլէան :

Փարեալ այնպէս ողորաւոր և զաջն էառ
մարդախանձ

Զաջն ահաւոր , որ որբացոյց ըզնա 'ի
չառ զաւակաց :

Զորօրինակ այր հեքացեալ յերկրի իւ-
րում պարտ արեան

Ի շտապ տագնապ և ահաբեկ փախչի յո-
տար 'ի սահման ,

Յանկարծ մըտեալ առ այր մի ճոխ , տե-
սողք հիանան մեծապէս ,

Նոյն ըզՊրիամ տեսեալ այնպէս յապուշ
հարաւ Աբիլէս :

Նա և որեարն անդ այլ յայլմէ յերեսս
հային 'ի միմեանց .

Ողորաւորըն Պրիամոս փարեալ այնպէս
ձայն կարգաց .

“ Ի՞նչ յուշ ան , դիւցազն Աբիլլ , յուշ
ըզքոյ հայրդ 'ւ ան ինձ դուժ .

Ինձ համատեք է հայրդ արդոյ հասեալ
'ի դառն ալեղիժ :

Թերևս զարդիս նա շուրջ պատեալ 'ի
մերձաւոր թշնամեաց ,

Զունի անձին զոք զօրավիգ վանեւ զա-
ղէտն և հարուած .

Այլ լուր առեալքո զողջութեան , ծե-
րըն խնդայ 'ի յոգին

Եւ ցանգ յուսայ 'ի տես որդւոյն 'ի Տրոյ-
իոյ 'ի դարձին :

Այլ ինձ եղճկ , որ յեղին հայր էի
քաջ զաւակաց .

Մընաց ոչ ոք . յիսունք կային յարշաւա-
նին Աքայեանց :

Ինն և տասունքն արգանդակիցք , ըզկէսս
ծընան այլ կանայք .

Ահա , նոցուն շատից ըզծունդս կըթոյց
Արէսն այն վայրագ :

Մընաց ինձ մին հեկտոր արին , բնակից
պաշտպան գերազանց ,

Զոր դու այն ինչ տապաստ արկեր , ըզ-
նահատակն հայրենեաց :

Ըզնա դամ ես փրկել 'ի քէն , ամբաւ ա-
ծեալքեզ ընծայ .

Անն աստուածոց ան , Աքիլէս , յուշ
բեր ըզհայրդ , յիս գըթան :

Վըշտատես եմ , որչափ ոչ ոք 'ի յերկրա-
ծին մահացուս ,

Զի զաջ մարդոյն զորդեկոտոր հըսեցու-
ցի յիմ շըրթունս " :

Ըսաց , և հօրն յիշատակաւ 'ի լալ զար-
թոյց և յաշխար .

Լայր Աքիլէս . ձեռամբն 'ի բաց ըզծերն
առնէր սիրաբար :

Լային երկուքն : ծերն յիշատակ բերեալ
որդւոյն հեկտորայ

Լայր դառնապէս անկեալ այնպէս հան-
դէպ ոտիցն Ա. քիլեայ :

Անդուստ 'ւ Ա. քիլ ողբայր ըզհայրն , ող-
բայր և զիւր Պատրոկղէս ,

հեծիւնք լալճնք ընդ յարկն ողջոյն անդ
գանգեցին մեծապէս :

Իբրեւ շատ ինչ լացեալ Ա. քիլ հանդար-
տեցաւ 'ի յոգին ,

Վազեալ անդէն 'ի յաթոռոյն կանգ-
նեաց ձեռամբ զծերունին .

Ի գուծ հարաւ ալեաց գլխոյն և ալե-
զարդ ծընօտի ,

Դիւցազն յոգին արգահատեալ ձայն
արձակեաց գրգալի .

“ Ինչուչո գու շատ , ո՛վ ծերունիդ , ե-
ղեր յոգիդ վշտովբեր .

Զի՞որդ գու աստ գալ յերևան հանդէպ
մարդոյ ժուժեցեր ,

Այն որ քո շատ և քաջ որդիս շահատա-
կեալ 'ի մարտի

Արկ դիտապաստ . բա՛բէ ծերոյդ սիրտ է
ուրեմն երկաթի :

Բաղմեաց յաթոռ . թէպէտ ցաւեալք ,
հանցուք ըզցաւն 'ի սրտէ ,

Զի և երբէք կանացածնաց կոծ դառ-
նութեան ոչ օգնէ :

Այսպէս աստուածք կենցաղ ցաւոց
էտուն մարդկան դատակնիք .

Մէք վատալիցք , նոքա անվիշտ կեանքս
վարեն երջանիկ :

Քանզի մեծին Արամազդայ հանդէպ սե-
մոց և դրանդեաց ,

Թակոյկք կրկին ղետեղեալ կան Թա-
կոյկք չարեաց և բարեաց ¹⁴¹ :

Հանեալ անտի տայ Ամարոպեանն ու-
մեմըն խառն անխրտիր ,

Եւ նա յայնժամ մերթ տըւայտի մերթ
կեանս վարէ դրդալիր :

Իսկ ում անխառն տայ 'ի չարեաց , նա
սովատանջ է 'ւ անկած ,

Շըրջի Թափառ և շուք նըմա դընէ ոչ
մարդ ոչ աստուած :

Այսպէս Պեղեայ 'ի ծնընդենէն տըւան
'ի դից ձիւք բարեաց ,

Վերոյ բնաւից ճոխ երջանիկ Միւրմի-
դոնեանց Թագ կապեաց :

Թէպէտ և ինքն այր մահացու , էառ ըզ-
կին դիցանոյշ ,

Համայն աստուած պարգևատուն չարի
ըզնա դիպեցոյց .

Զի ոչ ծընաւ նըմա 'ի տան ժառանգ-
Թագի ոք զաւակ ,

Այլ մի միայն , որ տարաժամ է նա մա-
հու նըշաւակ :

Հոգ ոչ բաւեմ ածել ծերոյն ես տա-
րադէմ հայրենեաց ,

Ի Տրոյիա եմ պատուհաս քեզ և քոյին
զաւակաց :

Եւ զքեզ երբեմն , երջանիկ ծեր , լըւաք
ժառանգ ճոխութեան ,

Որ յԵլլեասպոնտ , 'ի Փռիւգիա , 'ի Մակա-
րին դահ Լեսբեան :

Ասէն ծաղկեալ ըզծերունիդ գանձուք
որդւովք բարգաւաճ ,

Մինչև ըզքեզ դիքն երկնաւորք պաշա-
րեցին յայս հարուած :

Եւ յայնմ հետէ 'ի մարտ արեանց տագ-
նապեցաւ քո ոստան .

Այլ դու ժուժեա , մի դու զոգիդ մի
կրտսեսցես յաւիտեան :

Զի քեզ լալիք վասըն որդւոյդ չածեն
ինչ չահ գեղեցիկ .

Մինչ չև ըզնա քո յարուցեալ , կանուխ
հասցեն այլ չարիք ” :

Սի ինձ , ո՛վ քաջ , բազմոց մի տար ,
կըրկնեաց անդրէն ծերունին ,

Յորվայր հեկտոր անթաղ անկեալ կայ
անդանօր 'ի վրանին :

Լուծեալ ըզնա , ցոյց ինձ և ան ձօնիցս
իմոց ըզհանդէս .

Փուլթա , դիւցազն , և յիմ ընծայս շառ
վայելեալ ցնծասցես :

Դու և աստի ողջամբ դարձեալ յերկիր
հասցես հայրենի ,

Զի այժմ ըզկեանս իմ շնորհեցեր , լոյս
տեսանել զարփենի » :

Խեթիւ ընդ նա կըրկնեաց Աքիւլ . « Մի՛
զիս գըրգռեր , ծերունիդ ,

Իմ իսկ անշուշտ հաստատեալ է դար-
ձուցանել քեզ զորդիդ :

Հրեշտակ Դիայ հաս ինձ մայրն իմ դուս-
տըր ծերոյն ալէտանջ ,

Եւ զքեզ քաջիկ գիտեմ , Պրիամ , ոմն
յաստուածոց առ մեզ ած .

Ժըտէր ոչ ոք և 'ի քաջաց մըխել 'ի մերն
'ի բանակ .

Եւ ոչ ծածկէր 'ի պարեկաց . ոչ հեշտ
բանայր գըռնափակ :

Մի՛ զիս ուրեմն , ո՛վ ծերունիդ , մի՛ թա-
խանձեր տարածամ .

Մի՛ վարեցից զողոքաւորդ , լըքեալ Դիայն
ըզպատգամ » :

Լըլաւ , պատկառ կաց ծերունին զահի
հարեալ 'ի սաստէն .

Եւ Աքիւլէս իբրև առիւծ , վազեաց ար-
տաքս 'ի տանէն :

Ատոմեդոն և Աղկիմոս ելին ընկերքն
ընդ նրմա ,

Ոյց առաւել շուք հարկանէր յետ օր-
հասին Պատրոկղեայ :

Երկուք սոքա լուծին ըզձիս, լուծին ըզ-
զոյդ ըզջորւոց,

Զփարոզ ծերոյն մոռնին 'ի ներքս, ե-
տուն նրմա ըզբազմոց:

Առին սայլէն զանբաւ փրկանսն արգոյ
գլխոյն հեկտորեան,

Թողին երկուս անդ վերարկուս և քաջ-
անկեալ պատմութան.

Որովք զԵկտոր 'ի ճահ պատեալ տացէ
'ի տուն իւր տանել.

Հրաման ապա տայր աղախնեայց, լուա-
նալ ըզնա և օծել:

Այլ 'ի բացէ, զի մի Պրիամ 'ի տես որ-
դւոյն սրբանեսցի,

Սրբանեալ 'ւ Աքիլ հարցէ ըզծերն ընդ
դէմ Դիայն պատգամի:

Լուացեալ իւղեալ արկին զնովաւ ձորձ
պատմութանն ըզլքնաղ,

Ինքնին Աքիլ առեալ եբարձ, հանգոյց
ըզնա 'ի դագաղ:

Բարձեալ ապա ընդ որերոյն ած եդ
սայլին 'ի վերայ,

Յոգւոց հանեալ ձայն արձակէր իւր սի-
րայնոյն Պատրոկղեայ.

«Ինձ, Պատրոկղէ, մի ցասնուցուս, 'ի դը-
ժոխոց թէ լըսես

Եթէ զԵկտոր փրկեալ դիւցազն, հօրն
սիրուն ետու ես:

Փրկանս ամբաւ ետ ծերունին . բաժին
պայծառ քեզ հանեմ ,
Խայրիք հոգւոյս » . ասաց Աբել և 'ի խո-
րան մուտ անդրէն :

Նստաւ 'ի պերճ գահն որմնայեց հան-
դէպ ծերոյն և ասէր .

« Ահա որդիդ , ո՛վ Պրիամէ , զոր դու
յինէն ժտեցեր

Կայ 'ի մահճի . զորդիդ ընդ այդ տեսցես ,
սիրտ քո հանգիցէ .

Օ՛ն հաց առցուք , զի հաց էառ և վշտա-
տես Նիոբէ .

Այն հիբացեալն վարսագեղ որդիս կո-
րոյս երկտասան ,

Դըստերըս վեց ուստերըս վեց , առոյգք
զաւակք հրաշաղան .

Զուստերսն եհար մեծն Ապողոն 'ի լայ-
նալիճ աղեղան ,

Զդըստերս նեառողն Արտեմիս , զի ընդ
Նիոբ սըրանեցան :

Քանզի 'ի վեգ յարեալ Նիոբ ընդ գե-
ղաւոր Ղետովնին ,

Պանծայր թէ նա երկուս ծընաւ , իսկ
ինքն եղև բաղմածին :

Այ հիբացեալ , երկուք նոքա տասպատ
արկին ողջ զորդիս .

Ինն օր այնպէս անկեալ կային ընդ ա-
պաժոյժ ընդ փոշիս :

Թաղեաց ոչ ոք, քանզի զմարդիկն 'ի
 քար դարձոյց Արամաղդ,
 Յօր աասներորդ աստուածք թաղեն
 զանկեալն այնպէս դիտապատ:
 Արդ 'ի լալեաց հիւծեալ Նիոբն, համայն
 այնպէս առ ըզհաց,
 Եւ 'ի լերինս արդ յամայիս կայ շուրջ
 պատեալ 'ի դերբկաց.
 Անդ 'ի Սիպիւղ, ուր գոլ ասեն զՅա-
 ւերժհարսանց բնակուծիւն,
 Որք առ գետովն Աքեղովնեայ կաքաւ
 հարուն և կայծիւն.
 Թէպէտ քար է, լայ և դիւրէ աստուա-
 ծասաստ իւր ցաւոց 142.
 Աղէ և մէք, ո՛վ ծեր դիւցազն, ընթրիս
 առցուք յայս բազմոց:
 Լացցես ասպա դու յԵղիոն. դա ցանդ լի-
 ցի ցօղ աչաց ».
 Լսաց Աքիլ և յարուցեալ օդի սպի-
 տակ փողոտեաց:
 Մորթեն համհարզք քաջ հանդերձեալ
 մանրախորտիկ յօրինեն.
 Հարուն շամիուրս, քաջ խորովեալ
 բառնան 'ի դուրս ողջ քարչեն.
 Պերճ սակառեօք 'ի սեղանի հաց բաժա-
 նէր Աւտոմեդ,
 Ըզմիսն Աքիլ 'ի բաշխ հանէր և ընթ-
 րէին հետ ընդ հետ:

Ընթրեալք այնպէս , մեծն Պրիամ զըն-
նէր զԱ.քիլ չիանայր ,
Քանի՞ն պերճ քանի՞ աւագ , իբր յաւ-
տուածոց էր տխար :

Ըզնոյն ընդ մեծն ընդ Պրիամոս չիա-
ցեալ Ա.քիլ էր ողջոյն ,
Զընեալ զարդոյն ըզկերպարան , լըւեալ
զխօսել ծերունւոյն :

Իբրև այնպէս յագին միմեամբք , ձայն ետ
Պրիամ առաջին .

« Տո՛ւր ինձ , դիւցազն , այժմէն արագ
քուն քաղցր առնուլ 'ի մահճին :

Զի նինջ չետու արտեանանց և ոչ մի
ինչ քուն աչաց ,

Յօրէ յորմէ որդիս տապաստ անկաւ 'ի
քոց 'ի ձեռաց :

Ինձ ցանդ չեծիւնք և 'ի դաւթիս ինձ
ընդ աղբիւս թաւալումն .

Հաց այժմ առի ես վշտահարս և ըզ-
վայելս ըզգինւոյն :

Զի ցարդ չէր իմ գինի առեալ , և ոչ
եմ ես կերեալ հաց » .

Լըւաւ Ա.քիլ և համհարդից և աղախ-
նեայց ձայն կարգաց .

Մահիճ դընել անդ 'ի դաւթին , կըտաւ
ածել ծիրանի ,

Զըգել և գորգս և թաւ խըլայս ծած-
կոյթ մարմնոյն 'ի մահճի :

Յարեան փուլթով, ճըրագ 'ի ձեռն ար-
կին կրկին անկողին,

Մատեաւ Աքիլ և ահ ընդ ահ ասէր
ցարբայն ծերունին.

“Ելինջ աստ 'ի դուրս առ, ծեր սիրուն.
Յունաց աւագքն առ իս դան,

Յիմում վրանի ըստ օրինաց խորհուրդ-
խորհին յարաժամ:

Մի՛ զբեզ տեսեալ գուշակ լիցին Ագա-
մեմնոն արբային,

Եւ խոջընդակն ինչ գիպեսցի արձակե-
լոյ զաւակին:

Այլ ինձ ճըշգրիտ ասա, աւուրս քանի՞
խընդրես դու թաղման.

Յայնկայր և ես դադար տըւեալ և սան-
ձեցից ըզխուժանն ”:

“Եթէ խնդրես, զ' 'ի գլուխ հանից ըզ-
դիահանսն հեկտորին,

Կրկնեաց Պրիամ, ինձ, Աքիլէս, չընորհս
առնես առանձին:

Կուտե՛լ ըզփայտ, հեռի կայ լեառն, և
պաշարեալ կամք ահա.

Տրոյեանք յահի. մէք լալ ունիմք զԵկտոր
'ի տունս իննօրեայ:

Ի տասներորդն առնեմք թաղումն և հաց
տացուք խուժանին.

Ի մեռասանն հողադամբան տաց ես ի-
մում զաւակին.

Յերկոտասանն 'ի կռիւ ելցուք եթէ եր-
բէք հարկ լիցի ” :

“ Քաջ է , ով ծեր , կրկնեաց Աքիւլ ,
իլձ քոց կամաց յանգեսցի .

Այնչափ առուրս ըստ քոց կամաց և ես
դուլ տաց բանակին ” .

Ասաց ետ զաջն յաջն ծերոյն , յան-
դորր եհան ըզհոգին :

Անդ 'ի գաւթի անդորրամիտ ծերն և
Քարողըն հանգչէր ,

Աքիւլ 'ի ներքս 'ի խորանին և Բրիսա-
նոյն առ ընթեր :

Ողջն ըզցայգն աստուածք և զօրք քուն
քաղցրութեան առնուին ,

Այլ մարդասէրն հերմէս աննինջ խոր-
հուրդ յուզէր 'ի յոգին ,

Զխորդ թափել զարքայն Պրիամ գաղտ
'ի յանքուն սլարեկաց .

Արձանացաւ վերոյ գլխոյն , ձայն ծե-
րունւոյն արձակեաց .

“ Դու ծերունիդ , անդորր ոգւով ննջես
'ի մէջ թշնամեաց .

Աքիւլ դարձոյց , դու շատ ետուր քում
զաւակին 'ի փրկանս :

Երեցս այդչափ տացեն որդիքդ քեզ կեն-
դանւոյդ փոխանակ ,

Թէ Ատրիդեայ և Աքայեանց լիցի ըզքէն
ոք դուշակ ” :

- Ծերն ահաբեկ զարթոյց զընկերն . և
լուծ հերմէս ետ գրաստուց ,
Արագ ընդ զօրն ուղի հատեալ . անցին
անտես 'ի նոցունց :
- Երբ 'ի յորձանան եկին նոքա Քսանթեայ
գետոյն գեղահոս ,
Անդէն հերմէս թող ըզնոսա , թըռեալ
'ի վեր յՈղիւմպոս :
- Քըրքմահանդերձ այդ տարածէր լոյս
համասփիւռ յաշխարհին ,
Նոքա հեծմամբ վարեալք յոստանն , ջո-
րիք ձրգեն ըզմարմին :
- Ոչ ոք ըզգաց ոչ 'ի յարանց ոչ գեղա-
շուք կանանւոյն .
- Մին կասսանդրէ ոսկեղնիկըն Աստղը-
կան կին հանգոյն :
- Ի Պերգամէն զըննեալ ծանեալ 'ի կառս
ըզհայր ծերունին .
- Ծանեալ զԵդոսն , որ սայլ վարէր հան-
դերձ մարմնովն 'ի մահճին :
- Չայն արձակէր ճիչ բարձրաձայն ընդ
քաղաքին սողոտայս :
- « Ահա հեկտոր , արիւք տեսէք , դասք
տրոյուհեաց և տրոյեանց .
- Չոր 'ի մարտէն ողջամբ դարձեալ ժողո-
վէիք խնդագին ,
- Չի էր խընծղանք նա ոստանին , հըր-
ճուանք ողջոյն խուժանին » :

Լսաց և կոծ գրաւեաց զոստանն, ոչ
այր մընաց և ոչ կին,
վազէն 'ի դուրս խուռն ընդ առաջ դիա-
հանաց հանդիսին:
Նախ ամուսինըն նազելի և մայրն ար-
գոյ հեկաբէն,
վազեալք 'ի սայլն և ճիչ բարձեալ, ա-
ռեալ ըզվարսըս փետեն:
Տան Թաւացեալ գլխոյն համբոյր և շուրջ
ամբոխն արտասուէր.
Եւ 'ի նոյն կոծ յարանային մինչ յարե-
ւուն մըտանել.
Անդ զօրն ողջոյն լային անշուշտ հան-
դէպ դըրաց քաղաքին,
Թէ 'ի կառաց նոցա անդէն ձայն չարձա-
կէր ծերունին:
«Օն անդր 'ի բաց, տո՛ւք անց գրաս-
տուց, մինչև ածեմ ես 'ի տուն.
Լացէք ապա » . լըւան խըռնեալքն և
անց սայլին տան ուղւոյն:
Մուծեալ 'ի պերճ 'ի յարքունիս, անդ
'ի մահիճս ծակոտկէն
հանգուցանեն. և ձայնատուս ողբերգո-
ղաց շուրջ կարգեն:
Երգ զըջական տըրտմահաղորդ յոգւոց
հանեալ երգէին,
Անդուստ ջայլից եղերամարք արձագան-
դեալ ձայն տային:

Լնդրոմաքէ ձկնածըղին ըսկիզբն առ-
 նէր մեծ կոծոյն,
 Եւ գիրկ ընդ խառն ըզհեկտորայ քա-
 ջին ունէր ըզգլխոյն.
 «Քեզ քաջառոյց շիջաւ արևդ, 'ի տան
 Թողեր զիս այրի,
 Արդ զոր ծընաք մեք հիքացեալքս, ման
 կիկս այս մեր զի՛նչ լիցի.
 Անշուշտ յարբունս դա ոչ հասցէ. նախ
 քանդեսցի Եղիոն.
 Զի քաջդ անկար որ քաղաքիդ տայիր
 զարևդ առ 'ի ձօն:
 Դու ըզմանկտին պահպանէիր և զծըն-
 դասէր կանանին,
 Արդ քարշէսցին նոքա 'ի նաւս և ընդ
 նոսա ես ինքնին:
 Իսկ դու, մանկիկս, կամ մօրս ընդ իս
 վարեալ տարցիս 'ի գերի,
 Եւ քեզ անճահ ըսպաս հարցես դու չա-
 րաշուք իշխանի,
 Կամ Թէ յոյն ոք յաշտարակէ զքեզ հո-
 սեսցէ զայրագին,
 Դառնն մահու մատնեալ ըզքեզ 'ի վրէժ
 արեանց հեկտորին,
 Որ կամ զեղբայրն ըսպան նորա և կամ
 ըզհայր և զորդի,
 Զի և շատ Յոյնք 'ի քոյն հօրէ տապաւստ
 անկան 'ի մարտի.

Զի էր իսկ քաջ հայր քո ահեղ յա-
րեանց մարտին 'ի սլայքար ,
նրով զարդիս և ժողովուրդք սուգ մեծ
առնուն և աշխար :

Իսկ դու ծնողաց , իմրս հեկտոր , կոծ
առթեցեր անպայման .

Այլ զիս յաւէտ 'ի մահ քաջիդ ցաւով
լըցեր դառնութեան :

Ինձ դու ոչ ձեռն 'ի քում մահուան կար-
կառեցեր 'ի մահճէ ,

Եւ ոչ բան մի ինձ հանճարեղ թողեր
բըխեալ 'ի սրբոէ ,

Զի զցայդ ցերեկ արտասուէի 'ի յիշա-
տակ քո բանին » .

Ասէր և լայր . դասք կանանւոյն ողբա-
կցելով կականին :

Գերաշխարան և հեկաբէ ձայնէր ,
« հեկտոր վեհագոյն

Սիրուն յորդիս , դու և 'ի կեանս սի-
րուն և դից երամոյն ,

Որք և մահուդ պաշտպան կացին . զի զայլս
յորդւոց իմոց պար

Քաջն Աքիլէս զորս ըմբռնէր , հանէր
կըզգեաց 'ի վաճառ .

Տարեալ յիմբրոս և 'ի Սամոս և յանմա-
տոյցն 'ի Լեմնէ ,

Մինչև ըզքոյդ քաղեաց զոգին 'ի սայ-
րասուր սըլաքէ :

Առ դամբանաւ իւր սիրայնոյն քարշեաց
ըզքեղ նա շատ յոյժ

Իւր Պատրոկղեայն, զոր դու սպաներ.
այլ ոչ այնպէս և յարոյց:

Արդ դու, որդեակ, իբրև ըզմարդ կաս
ինձ առոյդ ցօղալից,

Զոր քաջաղեղն հարցէ Փեբոս 'ի հեշտ-
ընկալ իւր նետից 143 ր:

Եսաց լալեօք, կոծ մեծ զարթոյց. ող-
բաց երրորդ հեղինէ.

« Բնաւից տագերց վեհ դու, հեկտոր,
սիրուն 'ի սերտ 'ի սրտէ.

Զխորդ չարաւ Աղեքսանդրի ես հարսն
եղէ անբախտիկ,

Որ զիս եբեր 'ի Տրոյիա. ո՛վ, թէ մեռեալ
էր կանխիկ:

Ամբ են քրսան զի աստ եկի զերկիր թո-
ղեալ հայրենի,

Եւ ոչ բան մի լըւայ 'ի քէն բան դառն
և կամ դըժպըհի:

Այլ թէ ոք տագր և տալ կամ ոք 'ի
նաղելեաց կըշտամբէր,

Եւ կամ սկեսուր, զի ըսկեսրայրս ինձ իբ-
րև հայր հեշտի էր,

Դու աղդարար սանձ դընէիր քոյ հե-
ղութեամբ հեշտ բանիւք.

Վասն այն ես լամ ըզքեղ և զիս, ինձ 'ի
խորոց դան հեծիւնք:

Չիք ինձ աստէն ոք մարդասէր . եմ ես
բնաւից նըշաւակ ” :

Ասէր ողբայր . խուժանն անբաւ կոծ
ջայլէին հասարակ :

Չայն ետ Պրիամ . “ Ածէք, Տրոյեանք ,
արդ փայտ յոստանն 'ի խարոյկ ,
Մի' ինչ խիթայք յԱրգոսացւոցն 'ի դա-
րանէ ինչ ծածուկ :

Չիս Աքիլլէս 'ի յուղարկելն , ինձ բան
կընքեաց անաղօտ .

Անդորր է մեզ , մինչ ծագեացէ երկոտա-
սանն առաւօտ ” :

Ասաց . լըծեն եզինս ջորիս խըռնեալք
հանդէս ոստանին .

Չոքան , հատին ամբաւ մայրիս և փայ-
տակոյտ շեղջեցին :

Ի տասներորդն երբ համասփիռ վաղ քաջ
այգուն լոյս ծագեաց ,

Խըմբեալք յարտօսը 'ի դիահանս բարձին
զԵկտոր քաջ արանց :

Բարձր 'ի խարոյկն հանին ըզնա և հուր
արկին ըզնովաւ ,

Մինչ արշալոյսըն վարդամատն առաւօ-
տուն ծագեցաւ :

Համախըմբեալք նախ ըզհրայրեացս 'ի
սեաւ գինի շիջուցին ,

Մաքրեալ այնպէս զողջոյն խարոյկն , եղ-
բարքն հանդէս արարին .

Եկին 'ի մի ընդ ընկերաց , սպիտակ զոս-
կերսըն քաղեն

Քաղեն ցաւեալք • այտք թանային ջերմ
յարտասուլաց վըտակէն :

Առեալք զոսկերսն ամփոփեցին անդ 'ի
սափոր 'ի յոսկի ,

Եւ քողազարդ նոցա ծածկոյթ տան շար
քընքուշ ծիրանի :

Վայրիջուցեալ եղին յանքոյթ 'ի փոս
խորեալ դարանին ,

Եւ 'ի վերուստ հոծ կուռ վիմօք սալայա-
տակ գործեցին :

Ապա շիրիմ կանգնեն արագ և անդ պա-
րեկք 'ի շուրջ գան ,

Զի մի կանխեալ դէպք ինչ դըժուար
տացին Յունաց յարձակման :

Կուտեալք ապա զշիրմաւ քաջին և յա-
րուցեալ առնեն դարձ ,

Եւ կարգ առեալ գան միագունդ խընջոյս
առնուն մեծահաց

Ի յարքունիսըն հոյակապ Պրիամոսին
տաճարի ,

Եւ պըսակեն ըզշուք թաղման քաջամար-
տիկն Հեկտորի :

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

1. ՁԻՒԻԼՔ, Ἰππομόλγος. Ազգ ՍԿԻԼ-
Թացւոց, որոց կերակուր էր կաթն ձիոյ:
Այլ քննիչք 'ի կարծիս հերձեալ են
վասն այսց տողիցս Հոմերի: Որ եդաւն,
հասարակացն է: Յիշէ և Փիլոն 'ի Տեսակ.
զՀոմերին զայս տողս. Մի-սաղ-ոյ. ՁԻՒ-
ԼԵԼ-ա, Կաթնահէրա: Բայց աստ Հոմեր ըստ
Պոսիդոնիոսի և ըստ Ստրաբոնի իմանայ
զՄիւսացիս եւրոպեանս բնակեալս 'ի
Թրակիա:

2. Ակնարկէ յԱգամեմնոն արքայ, որ
զրկեացն զԱքիլէս:

3. Նմանաբերութիւնս մի է 'ի գե-
րահրաշից Եղիականին, որում նմանողք
Ճգնեցան լինել քերթողք: Որպէս Վիր-
գիլ յԵնէակ. ԺԲ. և 'ի Վիրգիլիոսէ
Թասսոյ: Եւ երկոքին, ասէ Փոփ, քան
զսկզբնագիրն յանչափս խոնարհագոյնք
են: Իսկ Հոմերին բառ առ բառ յարձակն
է այսպիսի.

“ Չորօրինակ սատակմամբ հոլովեալ
(վէմն) առ 'ի Ժայռէն, (կամ բոլոր-
շութեամբ հոլովեալ, քանզի կրկնանիշ
է բարդեալ բառն Հոմերի' Ὀλοοίτροχος),

Զոր 'ի ծայրէն գետ ձմեռնահոսան
դրդեալ փրթուցանէ,

Հերձանելով անպայման անձրևով
զհաստապնդութիւն ժայռին,

Եւ վերամբարձ (վէմն) ոստոստմամբ
իջանելով թռչի, և շառաչիւն հանէ հա-
րեալ 'ի ներքոյ նորա

Անտառն . իսկ նա հզօրեղապէս արա-
գի հետզհետէ, մինչև հասցէ

Ի հարթագաշտն, և յայնժամ ոչ ևս
թաւալգլորի, թէպէտ և սարսեալ .

Այսպէս Հեկտոր . . » :

Իսկ ֆոփին ոտանաւոր թարգմանու-
թիւն բառ առ բառ յարձակն է այս,

« Որպէս 'ի միոյ լերին սեպացեալ
գլխոյ հատեալ

Բոլորչի հատուած ժայռի թաւալի ե-
րագութեամբ,

Զոր 'ի խիստ ապառաժէ հերձանէ
հեղեղ .

Գահավիժեալ ծանրակշիռ զանգուա-
ծըն իջանէ,

Վախից 'ի վախս թաւալ կործանմամբ
ոստնու ,

Եւ յամենայն հարուած ճարճատող
անտառն հնչէ .

Հետզհետէ ոյժ առեալ երագէ զըն-
թացսն, և մղեալ սաստկութեամբ

Հոլովի, յարձակի, որոտայ, ճեպեալ
'ի վայր 'ի գաշտն

Անդ զկայ առնու . այսպէս և Հեկ-
տոր . . » :

4. Աբհա-Իր+ անձնաւորին 'ի Քերթողէն իբրեւ զաւակ Արեսի, կամ մարտի: Իսկ Եփեմեան+ և Փլեգադի+, Ժողովուրդք կրկին 'ի Թեսսաղիա սահմանակիցք յար 'ի պատերազմել կային ընդ միմեանս: Արդ Արէս խաղայ ընդ զաւակին իւրոյ Արհաւրաց, և Իդոմենէս արին ալէխառն արքայ ընդ Մերիոնի քաջի նիշակակցին:

5. Տրոփել սրտին տայ Ճոճիլ միտալ տիգին 'ի նմա 'ի ծայրն: Կէսք քերթողաբանեալ ասէն զայս Ճոճանս, և կէսք, որպէս և Փոփ, ըստ զննութեան անդամազըննաց ոյժ զարմանալի ընծայեն տրոփման սրտի:

6. Վասն զի պատգամ, աւանդէն, առեալ Պրիամու վասն հանդերձելոյ արքայութեանն Ենէասայ 'ի վերայ Տրոյա ցւոց:

7. Քանզի որպէս պատմէն Սիմոնիդէս և Իբիկոս, եթէ երկոքին սոքա էին նախանձորդք միմեանց և տարփածուք հեղինեայ:

8. Այս Փիլիադի+ չէին Ժողովուրդ Աքիլէայ, այլ Պրոտեսիդայոսի և Փիլոկտետայ, որ ունէին գաւառ 'ի մասին Թեսսաղիոյ:

9. Սոսկապէս Այն ասելով Հոմեր, առաւել ևս մեծացուցանէ զգիւցազն իւր, քան եթէ պարզապէս ասէր Աքիլէս: Եւ զի և 'ի կոչմանէ անդամ անուանահաբեկեալ ցուցցէ զՏրոյացիսն:

Իսկ բարոյականն Հոմերի՝ ի ԺԳ. հագն երգութեան ունի զառածս .

Թէպէտ և զօրութեամբ վեհ քան զամենեւեան ոք իցէ, անսալ պարտի իմաստնոց . 53 :

Իմաստութիւն փրկիչ է քաղաքաց , և զայս նա միայն գիտէ որ զայն ունի . 54 :

Պարտ է յօժարամիտ լինել ի լուր խրատու . 53 . 55 :

10 . Որպէս բազում ուրեք , նոյնպէս և աստ Գեղեցիկս հրահանգէ Հոմեր , դատապարտ առնելով զախտ ռիսակալ բարկութեան իբրև մահաբեր ազգի և աշխարհակործան , և որ բարձեալ զխել՝ մոլեգին գործէ զմարդ և անկարեկիր իբրու զԱքիլէս յայնժամ :

11 . ԶՈՒԼԻԱՆՈՍ , աստուածոցն և այլ ուր ևս՝ ամենայն իսկ իրաց ծնող ասել Հոմերի , զայն ասէ , եթէ ի խաւարային սկզբնածին անդնդոց անտի , զոր Χάος կոչեն Յոյնք , սկիզբն էառ լինելութիւն գոյից :

12 . Գեղեցիկս հրահանգէ Հոմեր տողիւքս ի զգուշութիւն և ի ժուժկալութիւն նա և զկարի իմաստունս ի մարդկանէ և զյանձնապատանս :

13 . Ի Լեմնոս գտանէ զՔուռնն . Թերևս զի առաւել քնէածք լեալ իցեն Լեմնացիք , որպէս ասեն . և քերթուածովս պարսէ զնոսա Հոմեր : Որպէս ամենայն , նոյնպէս և Քուռն անձնաւորի ի քերթողէն :

14 Ամուսնի պարգևելով Քնոյն, զայն յայտ առնէ Հոմեր, եթէքունն հանգըստարան է մարդկան ոչ միայն խոնջեւոցն մարմնով, այլ և տագնապելոցն 'ի խորհրդոց և մանաւանդ 'ի կրից թախծու թեան. ուստի և բազում ուրեք Հոմեր զքունն կոչէ Անուշարար սրտի:

15. Գիշեր, ակնածելի նմին իսկ Արամազդայ. զի Գիշեր և Քաոս, որ այն ինքն է ըստ Գրոյն՝ խառն 'ի Վերայ անդիոց, սկզբնածինք են նա և ըստ դիցաբանու թեան Յունաց. վասն որոյ և կոչէ, Մայն աստուածոց և մարդիան: Եւ բազում ուրեք ունի Հոմեր զառածս, «Գիշերոյն պարտ է հնազանդել». ուստի և զԳիշերն կոչէ աստուածեան, փերունի, ևն:

16. Պատիւէ կոչի մին յերկից կամ 'ի չորից անտի քերց, զոր Յունաց քերթողք կոչեն Χάρτες, Շնորհք:

17. Վասն զի անմեղագոյն և անտիական հասակն առաւել հպատակ է քնոյն: Եւ 'ի կարեւոր քնոյ, որպէս զուարթանան միտք, նոյնպէս և աչք. այն է զոր ասէ, 'ի Շնորհաց փարեւին:

18. Տիպան, որդեք Երկրի. ապստամբեալք յԱրամազդայ վարեցան յանդունդս, որ և Տարտարոս: Եւ է այս ըստ քննչաց ստուերագրութիւն առ հեթանոսս ապստամբութեան բեւարայ և արբանեկացն 'ի Ճմարտէն Աստուծոյ:

19. Թուշուն գիշերային 'ի չափ մեծութեան բազէի և համակ սեաւ. վասն

որոյ Հոմեր զտիպ սորա տայ Քնոյն : Տէս
և 'ի Հատոր Ա. Ծան. 6 :

20. Որպէս այլուր բազում անգամ,
նոյնպէս և առաւել աստ և 'ի յետագայսն
առակէ Հոմեր զգլիցասլաշտութիւն. նա և
զԱրամազդ ինքնին գլխովին նշաւակէ ոչ
միայն իբրև անարժան ամենեւին 'ի պաշ-
տօն առնուլ, այլ և իբրև մարդ բոլորո-
վին սղծասէր և ախտալից. ըստ որում
և մարտիրոսք յերեսս հարկանէին գի-
ցապաշտից 'ի բանիցն Հոմերոսի :

21. Զնուծիւնսն Արամազդայ 'ի յե-
տագայսն մի առ մի խայտառակէ Հոմեր :

22. Դի-Քի-սոս, այն է Բաքոսն, աս-
տուած գինւոյ. և զի գինի ուրախ առ-
նէ, բերկրարար որդի կոչէ զնա Հոմեր :

23. Նա և զամուսինսն ինքնին հրահան-
գէ Հոմեր ամօթիածս և պարկեշտս լի-
նել 'ի նմին իսկ 'ի պաշտաման իւրեանց :

24. Իսկ ըստ այլաբանական ճմար-
տութեան՝ որպէս ճշգրտեն մեկնիչք Հո-
մերի, Եթեր կամ հուր, այս է՝ Դիոս,
զուգեալ ընդ Հերայ, այն է՝ օդ, և 'ի
խառնութեան սոցա ըստ կարգաւորու-
թեան արարչին՝ բուսանին յերկրէ ամե-
նայն բոյսք և կենդանածնին :

25. Զի ճոխք և մեծատունք յօրա-
ցեալք 'ի փափկութեան առաւելապէս
հպատակին քնոյ. ուստի և առ նոսա ըն-
թացուցանէ Հոմեր զքունն :

26. Զի 'ի տագնապ պատերազմին ճեպ-
ընթաց կարասցէ լինել վատն փոքու բե-

ռամբն . և ընդ հակառակն արին յաղթ
ասպարաւն զօրավիդ տացէ մարտին , և
միանգամայն հովանի լիցի վատացելոցն :

27 . Ծով դիզանայ 'ի մարտիս , ըստ
Եւստատիոսայ , իբրև մարտակից աստու-
ծոյն իւրոյ Պոսիդոնի , որ զօրավարէր 'ի
մարտին յայնմիկ . միանգամայն և տարա-
պայման ահեղագոչ ալեօքն զարհուրե-
ցուցանելով զլծնամիս նորա :

28 . Հէրմէս , հրեշտակ և նուիրակ Ա-
րամազդայ , աստուած 'ի վերայ հօտից և
ստացուածոց մարդկան և խնամածու նո-
ցա . ուստի և հոմեր 'ի քերթածս իւր
կոչէ զնա Մարգասէր , Բարեբարոյ ,
Տնակալուչ , Օգտամատոյց . և զհանդէս
մարգասիրութեան նորա ողջոյն 'ի ներ-
քըս բերէ 'ի վերջին հագն . հրեշտակ ու-
ղեկից բարի տալով զնա ծերունւոյն
Պրիամու 'ի դժուարին ճանապարհին :

Իսկ բարոյականն 'ի ԺԴ . հագն . բո-
վանդակի յառածս .

Պարտ է անսալ քաջ խորհրդոյ , եթէ
ծերոյ իցէ և եթէ պատանւոյ . 72 :

Արջափ և հանճարեղ ոք իցէ , երկնչել
պարտի 'ի հրապուրից ցանկութեան . 79 :

29 . Դարձեալ հեգնաբանէ հոմեր և
ծիծաղելիս առադրէ զգիս :

30 . Ընդ հերակէս որդի Արամազ-
դայ ըստ դիցաբանից խեթացեալ հերայ
'ի ծովագնաց ճանապարհորդութեան
նորա , սաստիկ մրրկաւ հալածեաց զնա
մինչև 'ի կղզին Յունաց անուանեալ Կոլ :

31. Ի Խորհրդոյն Ամենասայ ասելով
Հոմեր ակնարկէ զՀնարիմաց ճարտա-
րութիւնն Աթենասայ, որով թելագիր
եղև նա իւրոցն Յունաց՝ ի շինութիւն ա-
հագին փայտակերտ երկվարին, որով
թակարգեալ ըմբռնեցաւ Եղիոն և յա-
տակեցաւ

32. Սքանչացեալ է հանճարն Հոմե-
րի ի գիւտս նմանութեանց. որպէս և
աստանօր ի ցոյց սաստիկ արագութեան
ի մէջ այլոց բազմաց ընտրել նորա զխոր-
հուրդ մտաց մարդոյ, քան զոր առաւել
արագաթև թռի թէ չիք գտանել ի բը-
նութեան:

33. Θέμις. է ինքնին Արդարութիւն
և իրաւունք. վասն որոյ և շուք առնու-
առաւել քան զայլն և գահերէց բազ-
մի: Հրահանգ գեղեցիկ է Հոմերի գի-
տեալ առ թագաւորս և առ ամենայն ա-
ռաջնորդս, իբրև նախապատիւ քան զա-
մենայն առաքինութիւնս ի գործ վարել
զայն, զի արդարութեամբ հաստատի ա-
թոռ նոցա:

34. Հակիրճ այս ատենաբանութիւն
Հերայ հրաշակերտ է ի գրգռողական
արուեստին: Եւ այսպէս որպէս կնքեն
քննիչք՝ Հոմերոս վարժապետ է նա և
ճարտարասութեան ըստ ամենայն ձևոց
հռետորականին:

35. Ահ և հոյս, որպէս և այլուր նը-
շանակեցաք, անձնաւորեալ ի քերթո-
ղէն են արբանեակք Արեսի ահեղին. և

վսեմախօսութեամբ նոցա ձայն տայ ուղի
հորդել անձին և լծել զկառսն, փոխան
ասելոյ՝ պատրաստեցաւ Արէս 'ի մարտ:

36. Աթենաս վազէ 'ի գահէն հրա-
հանգել զԱրէս: Ազդ առնէ ուշիմն հո-
մեր եթէ իմաստութեամբ և բանիւ
պարտ է սանձակոծել զբարկութիւն,
որ այն ինքն է՝ Անմտութիւն սուղ: Եւ
թէ 'ի սկզբան անդ պարտ է սանձել
զբորբոքումն, ապա թէ ոչ մահունս
գործէ. այս է վազելն Աթենասայ 'ի
նախադրանցն:

37. Զիարդ համառօտս վճարէ հերա
զայն ինչ, յոր դժկամակեալ բռնադա-
տեցաւ 'ի Դիայ. վասն որոյ և առանձին
ուրեք մեկուսացեալ տայ զպատգամն:

38. Ազգահամար վաղեմի յոյժ, զոր
հոմերոս աւանդէ 'ի նախնեաց անտի:
Իսկ Պղատոն 'ի գիրսն իւր հռչակաւոր
անուանեալ Գորգիա, համարի գտանել
'ի հոմերեան տողս յայսոսիկ՝ 'ի Բաշի Էր-
էնի՝ զհամբաւելն իւր Երրեակութիւն.
զորմէ ապա և Պղատոնեան քրիստոնեայք
պէսպէս մեկնութիւնս 'ի վեր հանին ըստ
քմաց: Առաւել ևս Արիստոտէլ զվար-
դապետին իւրոյ զհամբաւի եհար զի-
մաստն և հաստատեաց 'ի գիրս յաղագս
Երկնից և Աշխարհի:

39. Հրաշանան քննիչք ընդ ճարտար
և իմաստուն պատասխանի հիրիկ դես-
պանին որ զշուք պահելով զարքային մի-
անգամայն և իմաստնաբանէ, եթէ 'ի-

մասանոց և առաքինեաց է փոխել երբեմն զկարծիս :

40. Ձանդրանկութեանն իրաւունս , ասէ Եւստաթէոս , համարէին նախնիք իբրև աստուածային . ուստի և մասնաւոր ոստիկանս կարգէին նմա վրէժխնդիրս պատուոյ երկցութեան անդրանկաց :

41. Տես յՎ. հատ. 'ի վերջն Ձ. հագներգութեան . նոյն է և աստ և անդաւոր քերականական շարագասութիւնն հոմերի :

42. Բնաւորական է այս անկարծելի դարձուած դիմաց խօսելոյն հեկտորայ , եռանդուն կրից յայտարար 'ի տագնապել ժամանակին : Հոմերոս ընթանայ միշտ անմեկնելի 'ի բնութենէ : Բայց սակաւ մի 'ի վերոյ յերես 126 , 'ի վերջն տողս , Դաւան + , ասէ , Գան ընդ Խաւար Գիւնէրի : Ունի աստանոր հոմեր բառ մի հետաքնին յատուկ , զոր և այլուր է տեսանել , 'Αμολγός . այն է ժամանակ յորում կթեն զկովս , ելեալ 'ի բայէն 'Αμείλω , Կթեմ . իբր ասել՝ Կթաթամ . բայց իմանան քննիչք զմութն գիշերոյն :

43. Անզուգական ասեն Եւստաթէոս և Պիդուպէ զայս նմանաբերութիւն իբրև ճշգրտեալ նա և ըստ վայրացն . քանզի և մերձ յաւազուտն կանգնեալ էր պատուարն առ ծովափամբ : Դարձեալ և յանկարծական իմն բացադարձութեամբ առ Ապոլլոն առաւել մտադիր գործէ հոմեր զընթերցողն իւր առ հրաշսն Ապոլլոնի :

Եւ այս է նա և այլուր բազում անգամ
արուեստն հոմերի :

44. Հոմաճայն գոլով ազգումն նշանի
որոտընդոստն Արամազդայ , Տրոյացիք
յիւրեանց կողմն յանկուցեալ զայն քա-
ջալերին :

45. Ըստ տագնապելոյ ժամուն լա-
կոնական և բազմիմաստ և ոգեշարժ յոյժ
է յորդորակն : Զգիտութիւն մարդկային
սրտի տիրապէս ունեւով հոմեր , զակնա-
ծութիւն 'ի մէջ բերէ . զի յոր ինչ ոչ յա-
ջողեցաւ բազում անգամ ոչ սէր ոչ թա-
խանձանք և ոչ ընչաքաղցութիւն՝ այ-
լովքն հանդերձ , ակնածութիւն և պատ-
կառանք և պատիւ անձին քաջացան յայն-
ժամ : Տէս զայս և յԱ . հատ . 'ի Ե . հադ-
ներգութեան :

46. Նոր իմն պատուար՝ ասէ Եւստա-
թէոս՝ կանգնէ հոմեր վասն Յունաց առ
'ի նոցուն իսկ զինուց . և թերևս այս ար-
տայայտութիւն հոմերի սադրեաց պատ-
գամախօսին Ապոլլոնի խորհուրդ տալ Ա-
թենացւոց յարշաւանին Քսերքսեայ ,
ամբանալ 'ի պատուար փայտեայ , այս է՝
'ի նաւատորմն : Զնոյն օրինակ է և վասն
Սպարտացւոց ասելն՝ ունեւ զպատուար
ոսկրեայ , այս է՝ զզինուորաց մարմինս : Եւ
թէ այս այսպէս է , ասէ , պարտ է ուրեմն
խոստովանել , եթէ ոչ փոքու ինչ պար-
տապան է հոմերի Ապոլլոն ինքնին :

47. Դի-յաւա . Θεσιδαις , Յաստուա-
ծուտտ այրող . իբրև զի յԱրամազդայ

գրդեցաւ Հեկտոր այրել զնաւան: Ապա յետ այսորիկ Դժպիտ ասելով ուշիմն Հոմեր զննդիր գիցուհւոյն, նա և զանուանեալ աստուածոցն զքան և զգործքննէ և դատապարտ առնէ, ընդ գիցուհւոյն և զննդրակատարն զԱրամազդ:

48. Չայս կենդանի նկար փոփ վեհագոյն դասէ քան զամենայն նկարագիրս Հեկտորի. զի և վերջին է այս հանդիսանալ դիւցազին, մօտ առ դուրս կալով նորա օրհասին՝ի ձեռացն Աքիլլեայ, որպէս ասէ Հոմեր:

49. Քանզի ընդ կեանս և ընդ մահ նաւաստեացն անջրպետ կայ տախտակն նաւուն, գեղեցիկ է արտայայտութիւն հոմերեան, որում՝ զհետ չոքան այլ և այլ քերթողք. և ըստ քննչացն ոչ կարացին ժամանել ՚ի պարզ և ՚ի վսեմական համառօտաբանութիւնն:

50. Յարդ Հեկտոր կռուէր ընդ մէջ պատուարին և ընդ մէջ առաջին կարգի նաւացն, զոր քարշեալ էին Յոյնք ՚ի ցամաք բացագոյնս ՚ի ծովէ. իսկ այժմ՝ վանեալ սոքա ՚ի նմանէ ապաւինին յերկրորդ կարգն նաւաց, որ մերձաւորք ևս էին ՚ի ծովն:

51. Ի վերջին տագնապ ժամուն չիք առաւել քան զայս յորդորակ Հոմերի, ասեն քննիչք, որչափ հակիրճ այնչափ և ազգոյ:

52. Այլաբանութիւն է Քերթողին. փոխանակ ասելոյ, եթէ ՚ի սաստիկ խու-

Ճապէւելոյ անտի հանգուցեալ զսիրտ նոցա, փարատեաց Պալլաս՝ որ է իմաստութիւն՝ զցնորս մտաց նոցա և լուսաւորեաց պաշտպանել անձանց իմաստնաբար: Այլ քանի մի տողիւք ստորեւ, ընդ հրաշալի նկար ձիամարդիկ առն սքանչացեալ ընդ Սալիէոյի գաղղիացւոյ քննիչք, ասեն եթէ ոչ միայն ծանօթ ուրեմն էր արուեստ ձիավարութեան առ ժամանակօքն Հոմերի, որ զայն յօրինակ 'ի դէմս բերէ ժամանակակցաց իւրոց, այլ և 'ի ծայրն հասեալ կատարելութեան, որով այրն ձիավարժ քառից ձիոց նուսէ 'ի նուա փոփոխի 'ի թուէլ անդ նժուգացն:

§3. Խորագիտութիւն Հոմերի է 'ի տալ անդ Հեկտորայ ըմբռնել զնաւ մի անառաջնորդ, զի մի անպատիւ արասցէ զդիւցազունս իւր: Քանզի Պրոտեսիլայոս սպանաւ անդէն 'ի հասանէն 'ի Տրոյիս:

§4. Զայս օրինակ բարբառոյն Աքիլէայ մեծապէս գովեն իբրեւ յոյժ քաջավայելուչ բուսոյ բարուց դիւցազնն, որ նմանաբերութիւն յառաջ ածէ ոչ զորոյ և իցէ, այլ զմանկիկ տղայոյ կենդանի նկարագրութեամբ:

§5. Ի խրատ զգուշութեան դառնապէս դատապարտէ Հոմեր զփութիւն և զանհաշտ ատելութիւնն. մինչ զի և ոչ արժան համարի զվարակեալն նովաւ՝ 'ի մարդոյ ասել ծնեալ, այլ յապառաժ վիմէ:

56. Պէլի*, անուն լերին, ուստի հա-
տեալ էր փայտ հացւոյն 'ի տիգաբուն
Պեղոսի հօրն Աքիլէայ:

57. Անուանք նժուգացն Աքիլէայ
Ξανθός, որ է Աշխէտ, խարտեաչ: Βα-
λός, Պիսակոտ. զոր մէք ասեմք Ճանճկէն,
Ճանճաճերմակ, ճարտուկ ճանճկէն:

58. Արդէայն. Ἀρπυια, նշանակէ Յա-
փրշտակող յիգ. սեռ: Դարձեալ Մրրիկ:
Դարձեալ՝ Դիցուհիք յափշտակողք: Իսկ
Պոթարգէ, Πόδαργος, ճերմակոտն, դար-
ձեալ և Արագոտն: Գիւտ գեղեցիկ գը-
խովին բանաստեղծական՝ ասէ Փոփ՝ առ
'ի զարագութիւն զերիվարացն յայտնել,
ասել զնոսա ծնունդս սաստկաշունչ հող-
մոյն զեփիւռի: Այլ զարմանալին ասէ
այն է, զի զբանաստեղծական զայս ե-
ղանակ ծնանելոյ 'ի հողմոց, և բնաղնինք
հինք իբրև անշուշտ հաստատեցին. որ-
պէս Վարրոն և Կոլումելլա և Պլինիոս:
Զնոյն հաստատեաց և Վիրգիլիոս 'ի Մշա-
կականին իւրում: Բայց գաղափարին հո-
մերեան զհետ չոքաւ և Թասսոյ. բերթող,
կենդանագրելով զայս օրինակ ծննդա-
կանութեան ձիոց 'ի հողմոյ: Երգ է:

59. Պէրասոս. Πήδασος, վայր խոնա-
ւուտ: Դարձեալ՝ անուն գաւառի: Դար-
ձեալ՝ անուն երիվարին Աքիլէայ:

60. Կենդանի յոյժ և առաւել հե-
տաքնին համարին զճարտարարուեստ
նկար զայս գայլոց 'ի հոմերէ օրինակեալ
'ի Միւրմիդոնեան խօլսն Աքիլէայ, որ

ծարաւեալ մնային մարտի պատերազմին :
Քանզի որպէս հաստատեն , քան 'ի քաղց՝
առաւել ևս 'ի ծարաւն անհանդուրժե-
լիք են ազգդ գայլոց :

61. Սպէր+իոս , անուն գետոյ , ծը-
նեալ յԱրամազդայ : Այլ Հոմեր զնորդ և
զզօրավարն ինքնին զիւրոյ դիւցազնն Ա-
քիլլեայ պանծացուցանէ դիւցաբանու-
թեամբ առ 'ի ճեւիցն :

62. Դով+իւս , քաղաք 'ի գաւառին Մո-
ղոսացոց ընդ մէջ Թեսսաղիոյ և Եպիւ-
ռոսի : Իսկ Սէլ+իւս կամ Եւլ+իւս , ըստ
Պինդարեայ , էին քուրմք Դովդոնեանն
Արամազդայ , գուշակք և Թարգմանք
պատգամաց առ դիցապաշտս : Ստրաբոն
'ի գիրսն Ե. ասէ վասն Սելլոսից խստամ-
բերութեանցն , իբրու յառաջ եկեալ
'ի գազանակեաց քաղաքավարութենէ նո-
ցա , քան եթէ 'ի պաշտամանէ :

63. Բանախօսութիւն Պատրոկղեայ
գեղեցիկ յոյժ դատեալ է իբրեւ անշահա-
սէր ամենեւին , և իբրեւ ձայն ճշմարիտ բա-
րեկամի :

64. Տէս զՔիմեոն 'ի հատոր Ա. Ծան .
93 :

65. Յովիմեայ . Աստանօր Հոմեր
Ողիմպեաւ պարզապէս իմանայ զէառն :
Բայց քանի մի տողիւք ստորեւ 'ի նահան-
ջեցուցանել անդ իւրում և զՀեկտոր ,
Թուի Հոմեր խնամով ճգնիլ 'ի պատիւ
քաջին այնորիկ , 'ի ներքս բերելով 'ի վե-
րուստ զմրրկել ամպրոտայնոյն Դիոսի :

66 • Ճարտարութիւն է հրահանգիչն
 Հոմերի յանկարծ 'ի զուարճացուցանել
 անդ իւրում զընթերցանելիսն, ըստ պա-
 տեհին յեռուլ զբարոյականն 'ի քեր-
 թուածին, և տալ ճանաչել խուժանին
 եթէ պատուհասք աստուածասաստք բա-
 զում անգամ առաքին յաշխարհ վասն
 անօրէնութեանց մարդկան, և ըստ նմա-
 նէն՝ զգոյշ լինել 'ի վարս: Ի տողից աս-
 տի Հոմերի հրահանգեալ զՅոյնս գիտէ
 Դիոգորոս Սիկիւիացի 'ի պատմել անդ
 իւրում վասն ասէղ իմն գետնաշարժի և
 ջրհեղեղի յաւուրս 101 Ողիմպիագին,
 որ բազում մասամբ քանդեաց զաշխարհն
 Յունաց. և ասէ, եթէ 'ի յուզել պայ-
 քարաց վասն պատճառաց հարուածոյն
 մեծի, փիլիսոփոսք բնախօսք ընծայէին
 զայն հարկաւոր պատճառաց բնութեան
 և ոչ աստուածասաստ ինչ ցասման, « Իսկ
 որք ողջամիտք էին, ասէ, 'ի բարեպաշ-
 տութեան մասին, պատճառս առաւել
 հաւանականս պատուհասին մեծի քարո-
 ղէին զաստուծոյ վրէժխնդրութիւնն 'ի
 պատիժ ամբարշտութեան մարդկան »:
 Զայս հատուած Հոմերի և Վիկերոն ճա-
 հեցուցանէ 'ի սարսափելի հարուած ջր-
 հեղեղին պատահեալ յաւուրս իւր 'ի Հը-
 ոում 'ի թուղթն առ Վուինտոս:

67 • Յոյժ քաջավայելուչ մեծանձին
 Սարպեդոնի դատեալ է այս վերջին բա-
 ցաձայնութիւն դիւցազին 'ի հոգեվարսն
 առ բարեկամն և թագակիցն իւր առ Գը-

լաւկոս : Ոչ զվրէժ խնդրէ զթշնամւոյն ,
այլ միայն զպատիւ և զլաւ համբաւն ըզ-
բարեկամին իւրոյ :

68. Ի հոգեվարս Սարպեդոնի ասելով
Հոմեր , Τέλος θανάτοιο κάλυψεν ὀφθαλ-
μοὺς, ῥῖνός δ' , առանց կարծեաց զսրա-
նալ ռնգացն ասէ , որ 'ի հոգեվարսն
հանդիպի . զոր և Մոնդի Թարգմանիչ
Հոմերի համարձակեցաւ արտայայտել ,
ասելով , Le narici affilò , travolse i lu-
mi , e la morte il coprì .

69 . Մերիոն էր կրեւտացի . և կրեւտա-
ցիք քաջավարժք էին 'ի կաքաւն անուա-
նեալ Պի-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ . այն է՝ գիտել կաքա-
ւել վառեալ 'ի զէն և 'ի զարդ :

70 . Յայտնի է առասացութիւնն Հո-
մերի՝ Երկուորեակս կոչելով զքունն և
զմահն . որպէս և այլք՝ եղբայր մահու
ասեն զքունն և մահահանգոյն . ըստ ո-
րում և այլուր բազում անգամ՝ Երկայն
քուն կոչէ Հոմեր զմահն , մակդիր տա-
լով մահուն Τανηλεγής , Երկայնաքուն .
կամ Ճշգիւ՝ Ընդերկար ընկողմնեցուցիչ :

71 . Ոչ պակասին լայնածաւալ մտաց
Հոմերի վայելուչ նմանութիւնք առեալք
'ի բնութենէ կամ յարուեստից . մի է և
այս յանկարծեւեաց անտի ջրասուզակ լու-
ղորդի : Որով և յոյժ վաղնջուց սովորու-
թեանցն գիտակք լինիմք 'ի Հոմերէ . և
թէպէտ ոմանք յերկբայս եղեն վասն վե-
ցից տողիցս , սակայն հարազատք են Հո-
մերի՝ ըստ հասարակաց :

72. Զգերաշխարան մահն Պատրոկլեայ ընծայելով Հոմեր անհնազանդութեան նորա 'ի պատուէրն Աքիլլեայ, զնպատակիւր զհրահանգն ցանգ 'ի ներքս արկանէ : Այլ ինձ թուի հաւաստի՝ զոր ոչ գտի առ քննիչս՝ նա և 'ի հանգամանս մահուն Պատրոկլեայ գիտել Հոմերի ըզփառս զիւրոյ գիւցազին Աքիլլեայ. զի ցորչափ զղէնան Աքիլլեայ արկեալ է, անպարտելի կայ Պատրոկլէս. և առ 'ի պարտել զնա՝ պարտ էր զերծուլ 'ի նմանէ զղէնան. և առ 'ի զերծուլ՝ չէ բաւական ձեռն մարդոյ. պէտք են դից : Այսչափ և զղէնան գլխովին զիւրոյ գիւցազին հրաշացուցանէ Հոմեր :

73. Առաջնածին, ներգործաբար. քան զի շէշտեալ է Πρωτότοκος. ուր կրաւոր. շէշտի Πρωτότοκος. ԶՄենեղաւոս յերևան ածէ զայրն մարգասէր և բարեղգեաց բաւուց վիճակեալ, որ և առաւել իմն յանկուցեալ էր 'ի հեղահամբոյր բարսն քաջին Պատրոկլեայ. ուստի և 'ի ճահ նմանեցուցանէ զնա գորովագութ մայրենի խնամոցն 'ի վերայ զաւակի :

74. Իպերէն. էր եղբայր մեծապան ծիս այսորիկ Եւփորբոսի :

75. Այս հին առած գերահամբաւեալ էր 'ի Յոյնս. և 'ի ստեղծաբան տեսարանս ստէպ յեղեղեալ 'ի քաջիկ հրահանգ Ժողովրդեան :

76. Ոչ գիտելով Գլաւիոսի փոխադրեալ զմարմին մեծին Սարպեդոնի ըզ-

Թագակցին իւրոյ, կարծէ զնոյն գրաւեալ
'ի Յունաց :

77 . Այս է՝ Պատրոկղէս քաջն նիզա-
կակից առաջին քաջին Յունաց Աքիւ-
լէայ : Ոչ մոռանայ Հոմեր ըստ պատեհին
'ի ներքս արկանել զգիւցազն իւր մեծա-
պէս գովութեամբ : Եւ մանաւանդ ստորեւ
յերես 243 , 'ի հրաշակերտ զինուցն նո-
րա անդամ յոյժ հրաշացուցանէ զնա .
մինչև ասել , եթէ որ զնորա զէնսն զգե-
ցաւ՝ Հեկտոր , զնոյն ինքն զԱրէս գլխո-
վին զգեցաւ :

78 . Ահագին կենդանագրութիւն մե-
ծի գետոյ Թափելոյ 'ի ծովէ , 'ի Նեղոս
գետ նմանաբերեալ է 'ի Հոմերէ՝ ըստ մեկ-
նըջացնորա . և կոչէ զնա Հոմեր Δειπτεγής ,
կամ Διοπτεγής , Արամազդահոսան , երկ-
նախաղաց . զի և ամենայն մեծամեծք ըստ
քերթողական լեզուի , կամ արամազդա-
ծինք են և կամ աստուածայինք : Թերևս
նա և վասն ծածկութեան ականն Նեղոսի
'ի ռամկէն , զայս ասէ : Այնչափ ահագինք
յոյժ են բերանք Նեղոսի՝ ընդ որս Թափի
'ի ծով , ասէ Վուտ Ճանապարհորդ ան-
գղիացի , մինչև յառակս լինել առ Արա-
բացիս և առ ամենայն նաւազս Եւրոպա-
ցւոց , եթէ՝ Ուր Էբէնէի 'ի Բերանոյ անափ ,
ուր Էբէնէի 'ի սաբանայն : Իսկ այս տողք ըս-
քանչեւահիւսք Հոմերի բնաւ իսկ 'ի յու-
սահատութիւն կրթեցին զհին նախան-
ձաւորս նորա 'ի քերթողութեան զՍողոն
և զՊղատոն 'ի նմանել նմա : Եւ կենդա-

նագրութիւն տողիցս՝ ասէ նոյն վաւտ՝
վկայէ, եթէ ինքնին ուրեմն Հոմերոս
յԵգիպտոս տեսեալ է զբնութեան տե-
սարանն :

79 . Դիպողագոյնս ակնարկէ Հոմեր 'ի
սովորութիւն վաղնջուց մարդկանն . որ
'ի վերայ շիրմացն կանգնէին կոթողս, և 'ի
վերայ նոցա կառւ քառաձիս կամ երկա-
ձիս : Իբրու այն թէ նժոյգքն Ա. քիլլէայ
այնպէս անշարժք կացեալ իցեն յանմահ
յիշատակարան Պատրոկղէայ քաջի :

80 . Արտասուք կենդանեաց եթէ բա-
նաստեղծեալ իցեն 'ի Քերթողէն 'ի նշան
վերջին թախծութեան նոցա, տակաւին
ընդունելիք են : Իսկ եթէ ճշմարտու-
թեամբ ասացեալ, Փոփ յառաջ բերէ
վկայութիւնս յԱրիստոտէլէ, 'ի Պլինիո-
սէ և յԵղիանոսէ վասն արտասուելոյ
կենդանեաց 'ի կորուսանել զտեարս իւ-
րեանց : Նա և վերգիլիոս զհետ գնայ վար-
դապետին, գեղեցիկս յոյժ տողելով,

Post bellator equus, positus insigni-
bus AEthon .

It lacrymans, guttisque humectat gran-
dibus ora .

Նա և դառն կրիտիսն Հոմերի Նիսիէլի,
թէպէտ զառաջինն, ասէ, այս արտա-
սուել կենդանեաց 'ի ծաղր շարժէ զսողն,
սակայն և հիմն ունի 'ի ճշմարտութե-
նէ . և 'ի բազմապատիկ վկայութեանց
զոր 'ի ներքս բերէ վասն այսորիկ, ածէ
և զականատես վկայութիւն զմեծին Բա-

սիլիոսի 'ի ճառն յաղագս Մահուան , և այլուր ևս , զի ասէ , « Տեսի ես ինքն երբեմն արտասուեալ զեզն առ մարին 'ի մեռանեւ ընկերակցին իւրոյ » :

81. Աստանօր ընդ Ծիածանաւ իմանայ Հոմեր , ըստ քննչաց , և զայլ օգերեւոյթս , ըստ որում՝ զԱրշալոյսն հիւսիսային . որ և առ մեզ , ասէ Չեղարօթթի ընդ երկար ժամանակ համարէր իբրեւ չարագուշակ :

82. Վասն զի Անտիղոքոս սիրելի յոյժ էր Ա. քիլեայ :

83. Այս ամենայն անուանք նշանականք են 'ի յն . ծովուց և ջրոց և կղզեաց և ծովափնեայց և նաւուց :

84. Քաջիկ հրահանգէ Հոմեր յանոխակալութիւն , կշտամբելով զնոյն ոչ միայն 'ի մարդիկ , այլ և 'ի դիւս առակելով զնոսա :

85. Ոխակալութեամբն յուսայ մարդ վրէժ առնուլ 'ի թշնամւոյն և այսուիկ հեշտանայ , այլ ապա դառնանայ : Չայս վարդապետելով Արիստոտէլ 'ի բարոյականին իւրում , յառաջ բերէ 'ի վկայութիւն զայս տող Հոմերի :

86. Լուութեամբն թետեայ արգելուուչիմ Քերթոզն զոգին վրէժինդրութեան . և միայն գեղեցիկ ասէ զօգնեւն յաղէտս եղբարց :

87. Պուղիդամաս խորհրդական այլ ոք ասելով , ակնարկէ զՀեկտոր :

88. Եթէ 'ի գումարեւ զօրս յայլ և այլ սահմանաց և եթէ 'ի կերակրել զնոսա :

89. Մենետիրոս դիւցազնն հայր էր. քաջին Պատրոկղեայ. իսկ Ռպուռնո՝ երկիր ծննդեան Պատրոկղեայ:

90. Անուռն կնոջն Հեփեստեայ, և նըշանակէ՝ Շնորհք:

91. Պատկեր Եւրիւնոմեայ ՚ի դօտւոյն ՚ի վեր ունէր զկերպարան կնոջ, և ՚ի վայր՝ զձկան. և մեհեան նորա մի անգամ բանայր յամին:

92. Այլաբանութիւն քերթողական վասն ծագման արուեստից առ ՚ի յերկնից, այսինքն յաստուածատուր հանճարոյ. քանզի յերկնից յերկիր դահաւիթէ զՀեփեստէս ճարտարապետ, և տայ նմա զամենայն ճարտարութիւն և զըւրբ և և զշնորհ ձեռակերտաց. ուստի և զՇընորհսն ինքնին ՚ի վերոյ ամուսին ասաց նորուն Հեփեստեայ: Զնոյն կարծիս զՅունաց ունէին և բազում ժողովուրդք: Եւ Սկիւթացիք համարէին՝ եթէ ՚ի վաղ ժամանակաց անկաւ յերկնից ՚ի Սկիւթիա արօր մի և կացին մի և աման մի:

93. Կրիտիպք ոմանք գայթակղին ընդ ծայրայեղ աշխոյժս բանաստեղծականս Հոմերի. որպէս վասն ինքնաշարժ եռօտանեացն՝ որ ՚ի վերոյ. ևս առաւել վասն ոսկի նաժշտացն արուեստակելոց ՚ի Հեփեստեայ իբրև շնչաւորս, և այլն: Այլ ինքնաշարժ մեքենայք, ասեն այլ կրիտիպք, ևս զարմանալիք երևին յառուրս մեր առաւելութեամբ: Իսկ վասն կենդանաւորս նկարագրաց, ասէ Պիդոպէ, Ո՞չ

զօր ամենայն ասեմք մէք զարմացեալք ,
եթէ՝ թուի թէ շնչաւորք իցեն այդոքիկ ,
թուի թէ խօսեսցին դոքա , այլովքն հան-
դերձ :

94. Ստորագրութիւն հրաշակերտ վա-
հանին Աբիլլեայ գերահամբաւեալ է առ
հասարակ . քանզի ունի յինքեան զա-
րուեստ զհնոցն 'ի մետաղագործութիւնս
սղնձոյ , անագի , ոսկւոյ և արծաթոյ , և
'ի բարեխառնութիւնս նոցա և 'ի ցուցա-
կութեան ստուերի և 'ի պայծառութեան
'ի քանդակսն : Ունի և զաստղաբաշխու-
թիւն զվարնջուցն և զհովուականն և
զմշակականն և զպար նախնեացն , այ-
լովքն հանդերձ : Ի հոմերէ առեալ և այլ
քերթուք ունին ստորագրութիւնս վա-
հանաց զիւրեանց դիւցազանց . ըստ որում
վահանն հերակլեայ 'ի հեսիոդոսէ , թէ-
պէտև ընդ անհարազատս դասեալ : Վա-
հանն Ենէասայ 'ի Վիրգիլեայ . Ենէակ .
Ը : Վահանն Ռինալտոսի 'ի Թասսոյէ .
Երգ ԺԷ . և այլն : Բայց գերադասեն
քննիչք զհոմերեանն , որում քան զամե-
նեսեան առաւել մերձաւոր գտաւ վիր-
գիլեանն : Այլ վասն հոմերեան վահանին
բազում ճառս մատենիւք չափ կոտորե-
ցին հմուտք , յերևան ածեալ զամենայն
ճարտարութիւնս արուեստից զմթերեալս
'ի ստորագրութեան վահանին Աբիլլեայ :

85. Սուրբ կոչէ , զի արգարութեան
էր ատեան :

96. Կնոսոս . Է Կրետէ կղզի : Իսկ օրի-

նակ պարուն էր ըստ շրջանաց Լաբել-
րինթոսին Կրետայ : Տէս 'ի Պլուտար-
քոս 'ի Թեսէոս : Եւ էին ասէ Հոմեր 'ի
պարուն յայնմիկ պատանիք և հարսնա-
ցուք . հետաքնին է հոմերեան բառն
Αἰφροίβοιαι . նշանակէ Եզնագիւտք .
այսպէս կոչին կուսանք հարսնացուք, որ
'ի հանդերձեալ փեսայից առնուին զօ-
ժիտս , և մանաւանդ զէզանց :

Իսկ բարոյականն Հոմերի 'ի ԺԵ . և 'ի
յետագայ Հագն . ամփոփի յառածս .

Առաքինեաց և իմաստնոց է ըստ պա-
հանջէլ բանին փոխել զկարծիս . 118 :

Գուշակութեանց և ըղձութեանց ան-
սալ չէ արժան . 165 :

Յոխութեան յաւերժանալ չէ ար-
ժան . 166 :

Քան զամենայն կենդանիս վշտակիր
է մարդ 'ի վերայ երկրի . 262 :

Ոխակալութիւն նա և զհանճարեղս
վայրենամիտս գործէ . 297 :

Մի սկիզբն է բարւոյ և չարի . 141 :

97 . Նա և 'ի բնաբանութեան ողջամիտ
են , ասէ Ռոշֆոր , կարծիք Հոմերի , որ
ոչ յապականութենէ ասէ գոյացեալ
զորդունսն :

98 . Յայտ է , ասեն քննիչք , եթէ 'ի
յառնել Ագամեմնոնի 'ի խօսել , խռով
ինչ յուզեալ իցէ 'ի Յոյնս . վասն որոյ և
խնդրէ ունկնդրութիւն անշառաչ : Եւ
ասեն անալի զայս ձանձրացուցիչ ա-
տենաբանութիւն նորա . զի խառնախօ-

սեւ տայ նմա Հոմեր յարգարացուցանել
անդ զանձն . և այս է բովանդակ ա-
րուեստն Հոմերի :

99. Ասէ . Ἀτῆ, նշանակէ՝ Վնաս, հա-
րուած, աղէտ, մեղք . և զնոյն ստորեւ
ասէ Հոմեր գահավիժեալ յերկնից . և
նկատեն քննիչք 'ի տողս յայսոսիկ զան-
կումն Սկզբնաչարին յերկնից, և զայս
Ժանօթուծիւն, ասէ սուրբն Յուստինոս,
առեալ Հոմերի 'ի Գրոց, նա և յաւանդից :

100. Սովորուծիւն հնոց ոչ ուտել 'ի
մահ սիրելեաց մինչև ցերեկոյն . զոր է
տեսանել և 'ի Գիրս : Այլ գնել զմեռեալս
'ի գաւթի տան, էր սովորուծիւն 'ի Յու-
նաստան և յԻտալիա . նա և առ մեղ ցայս-
օր, ասէ Տասիէ :

101. Չէր օրէն նոցա ուտել զերգմնա-
կուռ յաղեալն : Թուի առեալ յԵգիպ-
տացոց, որք ըստ Հերոդոտեայ զյա-
ղեալ սպանդից զգլուխն կտրեալ՝ ա-
նէծս կարգային 'ի վերայ, ասելով, Եթէ
աղէտք ինչ հանդերձեալ իցեն գալ 'ի
վերայ մեր կամ Եգիպտոսի, եկեսցեն 'ի
վերայ գլխոյս այսորիկ . և ապա առեալ
զգլուխն ամային 'ի Նեղոս գետ :

102. Պի-ռոս, յատուկ անուն որ-
դւոյն Աքիլլեայ : Իսկ մակադրական ա-
նունն, զոր դնէ աստ Հոմեր, է Նեպոլե-
ռոս, որում չիք տեղի 'ի հայ չափաբա-
նուծեան . 'ի սոյն հարկեալ և Մոնդի,
դնէ Պիւռոս : Եւ նշանակէ մակադրական
անունն Պատանեմարտ . զի պատանեակ

տակաւին գոչով Պիւռոս չոքաւ 'ի մարտ
'ի Տրոյիա յետ մահուան հօր իւր Աքիլ-
լէայ :

103. Ձանուանսն ժուգացս տես 'ի վեր
'ի Ծան . 57 : Իսկ 'ի բարբառել անդ նը-
ժուգացն յազդեցութենէն հերայ զոր
ասէ Հոմեր , իմասնագոյնս խորհրդածէ
Փոփ , եթէ թոյլ տուեալ լինի այս քեր-
թողական լեզուի , զօրավիգն առեալ յա-
ռասպելէ , յաւանդութենէ և 'ի սպառ-
մութենէ : Լիվիոս ինքնին , ասէ , 'ի բա-
զում տեղիս յիշատակ առնէ զեզանց ,
իբրև զբարբառողաց 'ի պէսպէս առիթմ :
Եւ այս հրէշք , ասէ Պլինիոս , էր հասա-
րակ 'ի վաղնջուց տարեգրութիւնս , խօ-
սել եզանց : Հանդերձ այսու , ասէ Փոփ ,
արդէն իսկ կանխեաց ասաց զնժոյգան
զայնոսիկ յանմահից ճետէ և արտասուել
ևս ետ նոցա . և որ մեծն է՝ յաւել եթէ
հերա խօսուն եդ զնոսա : Սպոնդանոս
և Տասիէ աստանօր տան յուշ ածել և ըզ-
բաղաամեան զէշն . թէպէտ և այն 'ի ճըշ-
մարիտ հրաշից էր , զի ասէ , « Եւ եբաց
Աստուած զբերան իշոյն » :

104. Ընդ Լաւմեդոն արքայն Տրոյիոյ
զայրացեալ Պոսիդոն 'ի շինութեան պա-
տուարին , հրէշ իմն ծովային 'ի դուրս
եբեր յանդնդոց . իսկ 'ի վտանգել 'ի գա-
զանէ անտի դստերն արքային , եհաս հե-
րակլէս և կռուեալ ընդ կիսոսին փր-
կեաց զգուստրն . ոյր վասն Տրոյացիք
կանդնեցին հերակլէայ մարտկոց հան-

դերձ պատնշաւ սակաւ մի հեռի 'ի ծով
ափանց յապաստանարան նմա 'ի կը-
ռուէնն ընդ գազանին :

105. Քանզի ազգական Պրիամու էր
Ենէաս, որպէս յետոյ ուրեմն ազգաբա-
նէ Ենէաս զանձնէն :

106. Ալլաբանուծիւն է. որպէս թէ
իբրև զհողմ արագունք իցեն ձիքն, զոր
մէք ասեմք Օդապարիկ : Ըստ որում և
յառաջ անցեալ յայտ առնէ հոմերքեր
Թողաբանեալ զարագուծիւն և զթե-
թեուծիւն նոցա 'ի քիստս հասկացն և
'ի մկանունս ծովուն :

107. Տես զԳանիւմեդէս 'ի Հատ. Ա.
Ծան. 74 :

108. Այս կրկին տողք հոմերի մեծա-
պէս են դիտելի. զի որպէս հաստատեն ան
աչառ քննիչք, յայտնապէս 'ի հիմանց
քանդեն զվաղնջուց կարծիսն, զայն՝ ե-
թէ Ենէաս եկեալ 'ի Տրոյիոյ յԽտալիա
հիմն արկեալ իցէ նորոյ արքայուծեան :
Վերգիլիոս ամենևին ընդ-ըռուծեամբ պա-
հելով զհարազատուծիւն տողիցս այսո-
ցիկ հոմերի, և կամելով հաստատել ըզ-
տարածեալ կարծիսն առ հռոմայեցիս,
փոխանակ բառին հոմերի Τρωεσσιν, Տրո-
վացւոց, ընթեռնու բառ մի այլ յու-
նական Πάγτεςσιν, Բոլորից, և զերկուս
տողսն հոմերի Թարգմանէ 'ի լատին այս-
պէս.

Hic domus Aenæ cunctis dominabitur
oris,

Et nati natorum, et qui nascentur ab illis.

109. Եւիկէ, քաղաք յԱքայիա, յորում էր մեհեան մեծակառոյց Պոսիդոնի. ամի ամի Յոնիացիք յազէին նմա ցուլ մի. եթէ բառացէր ցուլն 'ի տանել զնա 'ի բադին անդր, բարեբաղդութիւն համարէին զայն ժողովուրդք, և զյաշտն իւրեանց հաճոյական աստուծոյն:

110. Աստանօր սքանչացեալ Փոփի ասէ, Պէտք են նկարչի ուրուք ճարտարի 'ի տողից աստի Հոմերի կենդանագրել զմարան լի և պատարուն ըստ ամենայն արհաւրացն. որպէս Փիդիաս 'ի գերահռչակ եռատողիցն Հոմերի 'ի Հագն. Ա. յերես 43. ճշգրտեաց զՈղիմպեանն Արամազդ ըստ ամենայն մեծ վայելչութեանցն:

111. Ի հագներգութեանս յայսմիկ՝ առաւել քան յամենայն հագներգութիւնս Եղիականին՝ ասէ Փոփ՝ սքանչելապէս բոցավառեալ է Հոմեր 'ի քերթողական երևակայութեան իւրում:

112. Են գաւառք, որ ստէս և մեծամեծս հարուածին 'ի ջորեկաց. և գիւղականք վայրացն յեղծումն նոցին վառեն խարոյկս մեծաբոցս, և ջորեակք փախուցեալք 'ի բոցոյն ինքնին տարմաբար անկանին 'ի ջուր: Նաև Արաբացիք ծովս անհնարին հանեալ 'ի դաշտս, և կուրացուցեալ այնպէս ըզջորեակս՝ տան անկանել 'ի գետին 'ի կե-

րակուր անձանց, ուստի և կոչեցան Ա'-
 κριδοφάγοι, այս է՝ Մարախակերք: Եւ
 հնարք են հոմերի ջորեկաց նմանեցուցա-
 նել զՏրոյացիս առաջի Աքիլլեայ, յոր-
 ժամ վազեաց ընդ Սկամանդրոս: Յառաջ
 բերէ խորենացին և զայս տողս հոմերի.
 «Անդ էր տեսանել նոր զոմն Աքիլլեա
 ընդ Սկամանդրոս գետ վազելու»: Գ. Խ:

113. Հրաշացեալ են առ քննիչս հո-
 մերի և այս կրկին տրամախօսութիւնք
 Լիւկայոնի և Աքիլլեայ, իբրև կրկին ըս-
 կողքնատիպք անվթարք ճարտասանու-
 թեան. մին ազդոյ և համոզակեր և դո-
 րովաշարժ, և միւսն հրավառ և ահա-
 բեկ և դիւցազնական:

114. Գեղեցիկ յոյժ հետևողութեամբ
 և զայս քառատողս 'ի հոմերէ յառաջ
 բերէ վիրգիլ յԵնէակ. Ժ.

Istic nunc, metuende, jace: non te o-
 ptima mater

Condet humi, patriove onerabit mem-
 bra sepulcro:

Alitibus linquere feris; aut gurgite
 mersum

Unda feret, piscesque impasti vulnera
 lambent.

115. Սովորութիւն վաղնջուց էր ար-
 կանել երիվարս ողջս 'ի ծով և 'ի գետս՝
 'ի պատիւ արագընթաց հոսանաց նոցա.
 և եկաց ընդ երկար սովորութիւնս այս:
 Սեքստոս Պոմպէոս որ 'ի պատճառս
 ծովային յաղթութեանցն կոչեցաւ որդի

Պոսիդոնի, պատուեաց զՀայր իւր արկանելով 'ի ծով երիվար մի կենդանի, որպէս վկայէ Դիոն Կասսիոս 'ի վարս նորա :

116. Անուն մեծի գետոյ 'ի Յունաստան, ունի ծագումն 'ի Պինդոս լեռնէ Մակեդոնիոյ :

117. Ի Ժամանակաց անտի Հոմերի էր առ հասարակ կարծիք, յՈվկիանոսէ ունել ծագումն ամենայն ջրոց : Եւ այս կարծիք, ասէ Ռոչֆոր, որում երկար զննութեանց պէտք էին յեղծումն, եկաց մնաց մինչև ցդար մեր, և զնոյն հաստատեցին, ասէ, բազումք յարդի բնաբանից : Այլ որ գեղեցիկն է, զայսոսիկ տողան Հոմերի «Յորմէ ամենայն գետք և ամենայն ծովք», և այլն, նմին իսկ Հոմերի իրաւապէս յարմարեցին բազումք 'ի նախնեաց, ըստ որում և Կուլինտիլիանոս, որպէս եգաք 'ի յառաջաբանին :

118. Չայս գեղեցիկ նկարագիր ունի 'ի Հոմերէ Վիրգիլ 'ի Մշակականին իւրում. Գիրք Ա :

119. Չահեղ նկարագիր Հեփեստեան բոցակիզմանն ըստ Ճշգրիտ երևակայութեանն Հոմերի, ասեն քննիչք, արդարացուցանէ մարդ միայն, որ մի անգամ 'ի զնին կացեալ իցէ սոսկալի հրաբուխիցն Եանայի, տեսեալ զահագին ուլլս հրեղէն տաան մղոնից լայնութեամբ վայրահոսելահեղակերպ 'ի ծով անդր :

120. Քանզի զյանկարծական մահ ըզ-

կանանց ընծայէին նախնի Յոյնք փքնահա-
րուծեանն Արտեմեայ, որպէս և զա-
րանցն՝ Ապողոնեան նետիցն :

121. Ողջոյն այս հագներգութիւն ,
ասէ Փոփ, յոյժ հրաշալի է յայնմ, զի 'ի
ամա գիմամբցանակաւ խառնին ընդ մի-
մեանս ահեղութիւն և խանդաղատական
կիրք . որ զմիմեանս փոխանակաւ աղդո-
ղագոյնս յարգարեն : Պակասին , ասէ ,
ինձ իմաստք 'ի գէմն բերել զկիրս սրտիս և
զհիացումն մտացս ընդ չնաչխարհիկ գե-
ղեցկութիւնս հագներգութեանս այսո-
րիկ : Եւ Պիգոպէ վեհագոյն ամենայն
գովութեանց ասէ՝ զհագներգութիւն
զայս :

122. Իբրու յառակս առեալ է եղանակ
բանին . որպէս թէ ասել Հեկտորի, չէ Ա-
քիլէս այնպիսի այր՝ ընդ որում իբրև
ընդ ընտանւոյ մարթ իցէ խօսել . որպէս
սովորեալ են մարդիկ ընդ կաղնեաւ ուրեք
կամ այլուր գալ առ միմեանս և մտերմա-
բանել ընդ իրեարս , և մանաւանդ պա-
տանիք և կուսանք :

123. Մեծապէս գովէ Պլուտարքոս
զանդամազնական Ճգրտութիւնն Հո-
մերի : Եւ լիւիոս մեծ պատմագիր հռով-
մայեցի 'ի պատմել զսպանութիւն ահա-
գին փղի խոցելով զվայրն զակնարկեալն
'ի Հոմերէ , յիշէ զայս տող նորա յասելն ,
*Ea celerrima via mortis in tantæ molis
bellua inventa erat .*

124. Չիք.բան զՀոմեր գերագոյն նկա-

րիչ բնութեան . ինքն իբրև հաւատարիմ ճշգրտահան նկարէ զԱքիլէս ըստ ամենայն բուսոյ բարուց նորա . բայց և զքրտումնելի կիրան զիւրոյ դիւցազին ինքնին դատապարտէ Դժպի կոչելով : Դարձեալ և 'ի հեղանալ սրտին Աքիլէայ , տայ նմա ինքնին բազկօք իւրովք հանգուցանել 'ի դադաղի զմարմին հեկտորի :

125 . Առաւ էր առ Յոյնս վասն կծծի ողորմութեանց ասել , « Թանալ զչլթութունսն և ոչ զքիման » :

126 . Առ հասարակ էր սովորութիւն առ հինսն կտրել զվարսս 'ի վերայ գերեզմանի մեռելոյն յողբան :

127 . Դաւանութիւն անմահութեան հողուոց և առ հեթանոսս իբրև արև ակնէրև կայ առ Հոմերոսի . մտնաւանդ յՈգիսականին նորա յէջնն Ոգիւսեայ 'ի դբժոխս , և 'ի հրաշալի հարցաքննութիւնս հողուոց , 'ի վարձս բարեաց և 'ի պատուհասն չարաց :

128 . Ստոման մեղու , քանզի մեղր նուիրեալ էր մեռելոց : Եւ օծանելեաց և իւղոց , վասն բորբոքելոյ զխարոյկն : Դարձեալ և 'ի դիահանսն առ հինսն էր սովորութիւն՝ զոր ստորև ասէ Հոմեր՝ սպանանել զկենդանիս . որպէս և առ Սկիւթացիս ոմանս՝ թաղելլնդ մեռելոյն զքաջընտիրն յերիվարաց նորա . էր զի և 'ի գերեզմանս թագաւորաց Ասիոյ դնէին 'ի միասին փիղ մի և ուղտս երկոտասան և երիվարս վեց և բազմութիւն բարակաց որսականաց :

129 • Ոչ զանց առնէ ըստ պատեհին հրահանգել Հոմեր, անաչառապէս դատապարտելով և զիւրոյ գիւցազին գործ մարդազոհին, ասելով, « Ի խորհուրդս իւր չարաչար վայրենացաւ » :

130 • Աբիսն յի ըստ առասպելին էր ծնունդ 'ի Պոսիդոնէ և մայր ունէր զմին 'ի Կատաղեացն դժոխոց • և պարգևեցաւ Ագրեստոսի արքային Արգոսացոց : Ստատիոս քերթող լատին ստորագրէ զարագութիւն նորա • Գիրք 2 : Այս տողք Հոմերի են որ վասն Յլագլիսոյն յիշին 'ի Պոմ • Աղեքս • 16 • « Ձի, ասէ, գեղեցկութեամբ և արագութեամբ առաւել քան զԱրիօնայն • զի և 'ի Լամոմենտեայ բերեալ մատուցանեմք քեզ » :

131 • Ողջոյն զայս հատուած կենդանի նկարագրիս գեղեցիկ հետևողութեամբ ունի 'ի Հոմերէ Վիրգիլ 'ի Մշակականին իւրում • Գիրք Գ :

132 • Երգումն 'ի Պոսիդոն 'ի Ճահէր 'ի ձիւնթացս առ Յոյնս, իբրու առ առաջին վարժիչ նոցա 'ի ձիավարել : Ուստի և կոչէին՝ Պոսիդոն Ապելոս : Եւ սովորական մակդիր նորա էր Երիբաուրէօս, Երիբասսոս, և այլն : Ունի զայս և մերս Քերթող • « Երկրասպարհակ տիեզերապատպրտուտկացն Պիսիդոնի » • Նար. խց :

133 • Զծայրայեղ զայս ցաւ Աթիլէայ ընդ կրիտիսութեամբ իմն արկանէ Պղատոն՝ իբրև տկարութիւն ոգւոյ • սակայն և ամենայն իսկ կիրք երիտասարդիս

այսորիկ դիւցազին, ասէ Ռոշֆոր, էին
ծայրայեղք. և եթէ ցաւ իմն չափաւոր և
զառն փիլիսոփայի տայր, ասէ, նմա Հո-
մերոս, յայնժամ ոչ ճշգրիտ նկարէր մեզ
զբոյս բարուց զԱքիլէայ :

134. Այս է առասպելեալ պատմու-
թիւնն, յորում Աղեքսանդրոս Պարիս
առւանգողն Հելլենեայ վեհագոյն դա-
տեաց զգեղն առւանգելոյն քան զգիցու-
հեացն՝ մեծապէս սրտնեցուցեալ զնոսա :

135. Գեղեցիկ առած հոմերեան, որ
ճշգրտէ զբնութիւն ամօթոյն, զի տան-
ջէ զմարդ, բայց և միանգամայն օգտէ.
այս է և Արիստոտելի ասելն առ պատա-
նին շառագունեալ, « Քաջալերեաց, որ
դեակ, գոյն առաքինութեան տեսանեմ
յերեսս քո » : Ըստ ամանէն գեղեցիկ ևս
է առածն զոր յետ այսորիկ ասէ, եթէ՝
« Հոգի համբերող եդ բնութիւնն՝ի մար-
դիկ » . իբրու եթէ մարդ ծնեալ իցէ 'ի
կեանս յայս առ 'ի համբերել :

136. Իմաստունն Հոմեր նա և զաւելոր
դապաշտութեք խուժանին իւրոյ ծիծա-
ղէր . և ըստ պատեհին 'ի քերթուածս
իւր հրահանգէ զնոսա 'ի հակառակն .
որպէս և 'ի վերոյ 'ի բերանոյ Հեկտորայ
դիւցազին ծաղր արարեալ զհաւահմայսն,
« Թող, ասէ, ուր և կամեսցին թռիցեն
հաւք եթէ ընդ արևելս և եթէ ընդ արև-
մուտս, և զհռչակաւոր վճիռն կնքէ . « Մի
միայն հաւահմայք այն են, մարտ դնել
վասն հայրենեաց » :

137 • Ոչ ունեւոյ մեր, ասէն քննիչք, գաղափար զկազմութեան սայլիցն առ նախնեօք, ոչ ունիմք ճշգրտիւ 'ի վերայ կալ հոմերեան ստորագրութեանն:

138 • Արիստոտէլ 'ի հռչակաւոր Պատմ. կենդանեաց Գիրք Թ. գլ. 13. խօսի յաղագս այսր տեսակի արծուոյ, և յառաջ բերէ զայս տող հոմերի. և յաւելու եթէ այս արծուիք դադարին 'ի ձորս և 'ի ճախնուոս: հոմերի բառն է Περ-
κνός, որ և Πέρκος, այս է՝ Որ ունի պիսակս թուխս: Այլ Արիստոտէլ փոխանակ հոմերեան բառին ունի Πλάγγος. որ է՝ Տեսակ ինչ արծուոյ:

139 • Վիրգիլիոս, ասէ Չեզարոթ, գոգցես թարգմանաբար ունի զայս նկարագիր յենեականն Գ:

140 • Ի քերթուած յայս հոմերեան յաղագս երևման հերմեսի առ Պրիամոս, և ուղեկցութեանն և օգնականութեանն, հանդերձ ամենայն սարօքն, յուշ ածէ Տասիէ զպատմութիւն գրոցն Տովբիթայ:

141 • Այս թակոյկք կրկին հոմերեան չարեաց և բարեաց՝ հռչակեալ են յոյժ առ մատենագիրս, իբրու այն՝ որ ըսկիզբն մի քարոզէ չարի և բարւոյ. և ոչ կրկին՝ զմին բարւոյ, և զմիւսն չարի: Եւ 'ի դէպ ասէ Տասիէ, եթէ կրկին այս թակոյկք հոմերեան են կրկին բաժակքն 'ի ձեռին աստուծոյ, զոր ստէպ յեղյեղեն Գիրք: Այլ հոմեր 'ի վերջին հագներ-

գութեանս իբրև վերջին պսակաւ պան-
ծացուցանելով զգիւցազն իւր՝ որչափ փա-
ռաւոր առնէ զԱքիլէս 'ի կարեկցու-
թեան սրտի, այնչափ և յիմաստնաբա-
նութեան:

142. Նիոբայն իբրբ բովանդակ այլա-
բանութիւն են. զի 'ի Մէոնիա գոյլեառն,
որոյ ծայրն բերէ զնմանութիւն պատ-
կերի կնոջ ողբացողի. լեառն կոչի Սի-
պիւղոս. 'ի ծայրէն անսպառեղի ջուր հո-
սէ. այս են արտասուքն Նիոբայ 'ի լե-
զուն քերթողաց: Եւ էր երբեմն՝ զի աղ-
բիւրք երկոտասան բխէին անդանօր, որ
ապա ցամաքեցան. այն է մահ երկոտա-
սան զաւակացն Նիոբայ, այլովքն հան-
գերծ: ԶՆիոբայն առասպելն՝ որով մխի-
թարէ Աքիլէս զցաւազնեալն Պրիամոս
ծերունին, գոցես առաւելութեամբ առ
Խորենացւոյն 'ի գիրս Պիտոյից:

143. Ըստ գիցաբանից նեոք Ապոլլոնի
վիրաւորեն, սակայն և անտխեղծ պահեն
զմարմին:

ՎՐԻՊԱԿ

ՈՒՂՂԵԱԼ

ԷՁ

ՀՐԻՐԻԴ

ՀՐԻՐԻԴ

407